

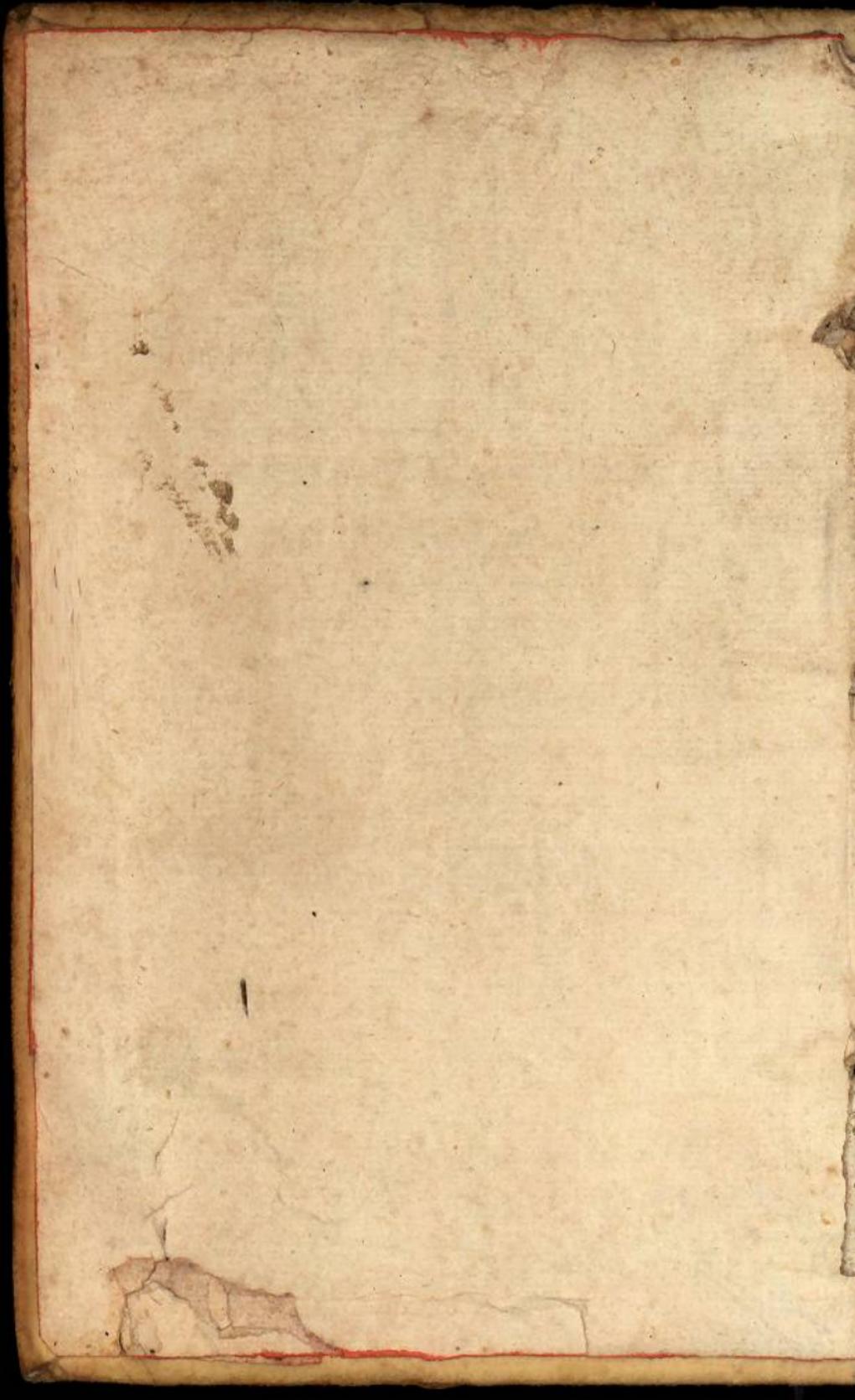
sententiae
verborum
fiore festibus
Languis ex s
monte ro

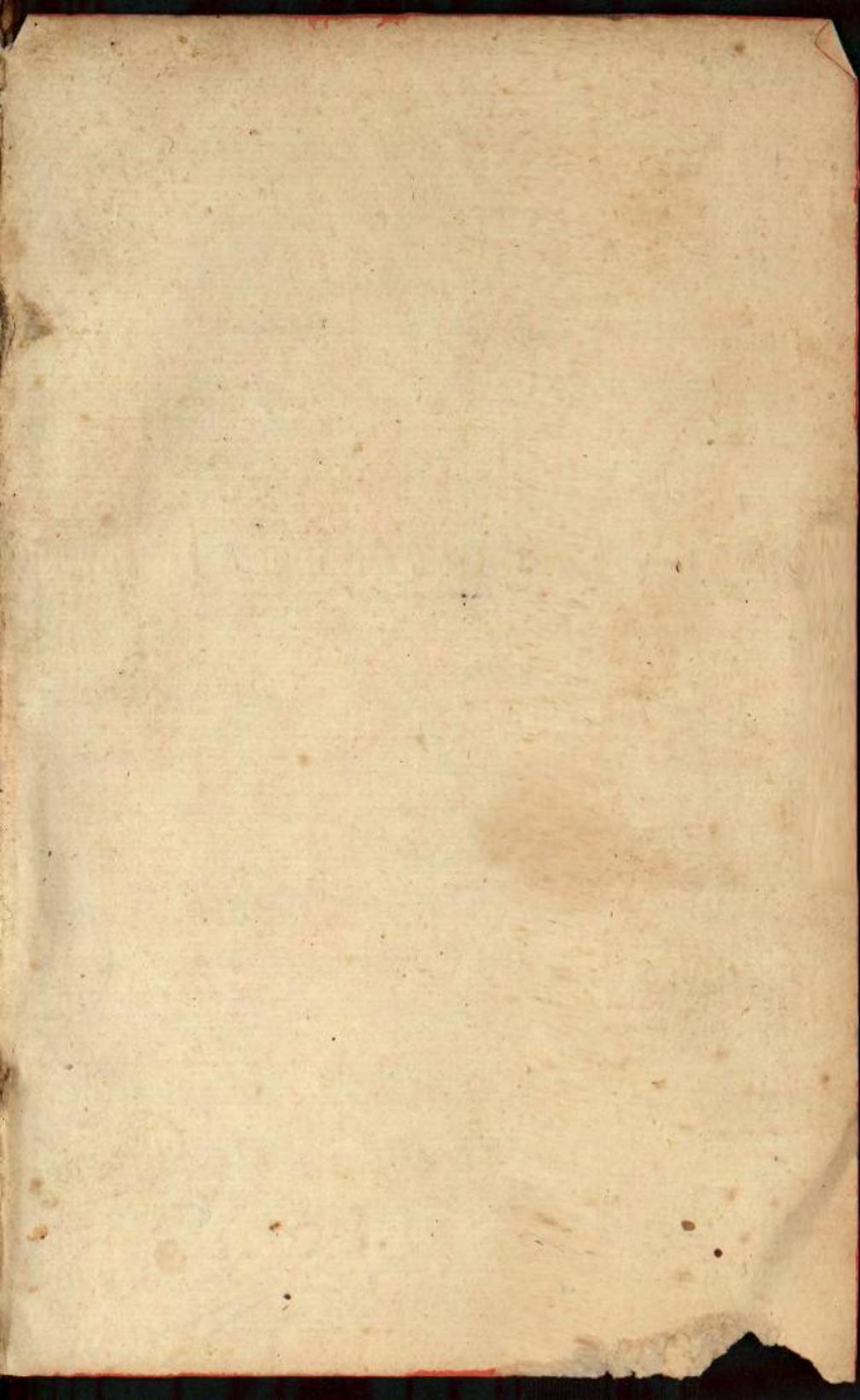
Adagia
sive
Sententiae
Proverbios
Grecæ
Latinoæ
Germanicæ

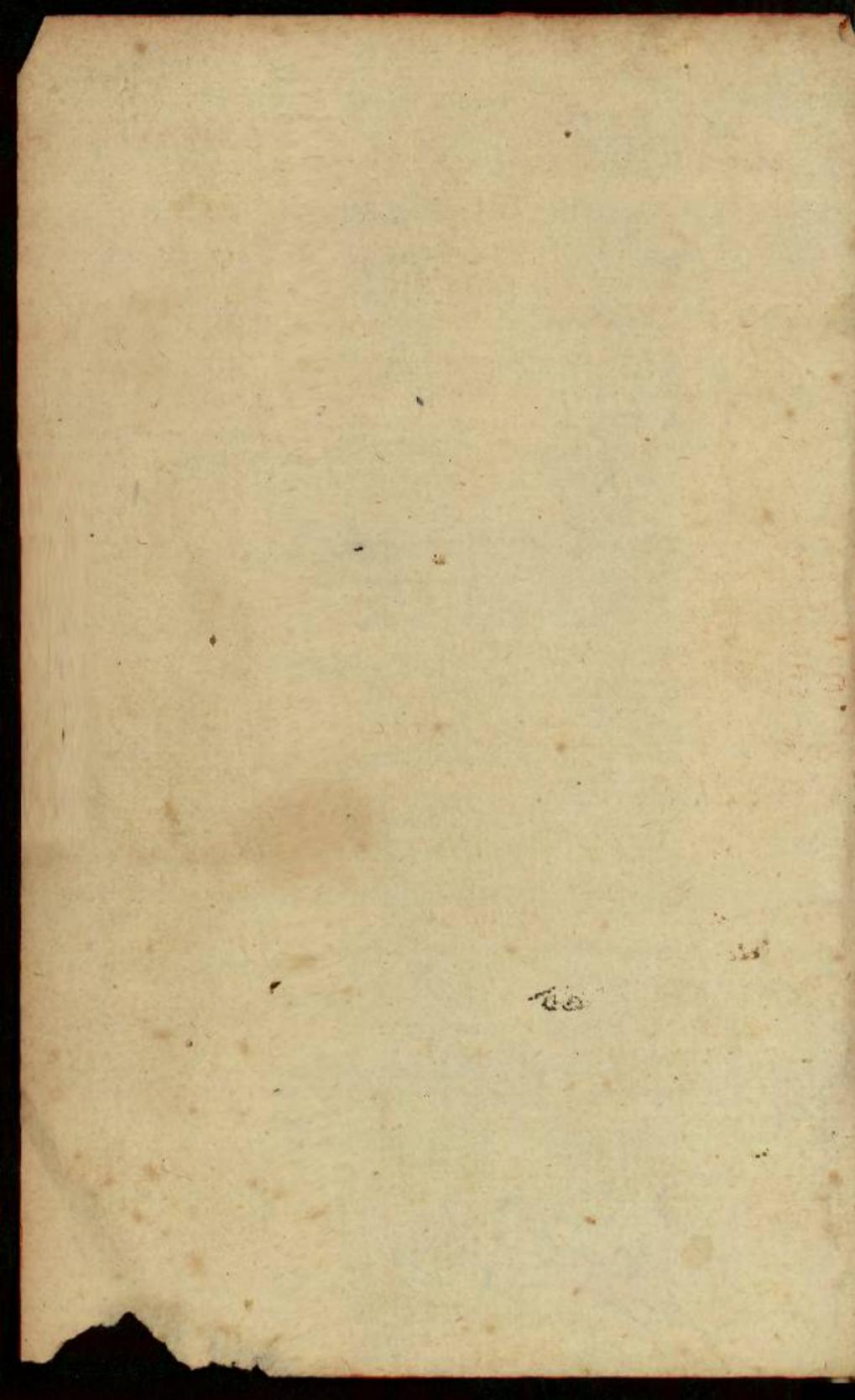
1781

7.771

Rés. n° 7771

ADAGIA:

SIVE

SENTENTIAE
PROVERBIALES: GRÆ-
CÆ, LATINÆ, GERMANICÆ, EX
precipuis autoribus collectæ: ac breuibus Notis
illustratæ: inque Locos communes
redactæ.

P E R

JOSEPHVM LANGIVM
Cesaremontanum.

VNA' CVM INDICE.

Sum
Julij Triderici
Onvernoy.

Et deo videbitur
conversatio et Nostram
St. Joannic Baptista
Parisienium à
muncipotarium
St. Iacovus de
St. Augustini

GRATIA ET PRIVILEGIO 1757.
Imperiali,

Excudebat Iosias Rihelius.

M D XCVL

卷之三

GENERO SO ET
MAGNIFICO DOMINO,
DOMINO STANISLAO VOLOVI-
CIO, ILLISTRIS & GENEROSI DOMINI, D. MICHAELIS
VOLOVICII CAPITANEI OLIM SLONIMEN-
SIS PIÆ MEMI. F. DOM. IN SOCOLOVY, &c.

Domino suo clemen-
tissimo.

Iosephus Langius, Cæsaremontanus.

S. P. D.

MAGNAM SEMPER PARÆMIARUM fuisse cum dignitatem
tum etiam utilitatem, Generose &
Magnifice Domine, nullus, opinor,
ausit insciari, nisi qui hospitem planè ac pere-
grinum in Philosophiae artiumq; humaniorum
studijs se fateri velit. Etenim non in postremis
illarum fuisse habitam cognitionem, testantur
non solum tot primi nominis autorum de ada-
gijs contexta volumina: sed demonstrant eti-
am aliorū monumenta scriptorum, inter quos
ut quisq; eruditissimus eloquentissimusq; fuit:
ita plurimum paræmiarum suis scriptis asper-
sit. Nota est hoc in genere Platonis, Aristotelis,
Plutarchi, multorumq; aliorum non minus pro-
bænotæ autorum elegantia: & inter sacrarum

a ij

EPISTOLA

literarum volumina sapientum quorundam
Hebraeorum libros hoc titulo extare nemo ne-
scit. Accedunt illustrissima quædam tām Græ-
corum philosophorum, quām principum in Re-
pub. Romana virorum exempla, qui maximis
de rebus consulti, prouerbijs aliquando re-
spondere non erubuerunt. Imò cælestis ille sa-
pientiæ fons & autor Christus, hoc loquendi ge-
nus ita crebris usurpauit sermonibus, ut pecu-
liariter eò delectatus fuisse videatur. Et sanè
tantum dignitatis vix unquam tribuissent
adagijs diuini illi & sapientissimi homines, nisi
insignem eorundem dilucide perspexissent uti-
litatem. Videbant enim breuibus hisce senten-
tijs & scitè dictis quosdam quasi subesse igni-
culos ingentis sapientiæ, quæ per inuolucrum
quoddam breuiter eadem proponeret, quæ ad
vitam hominum atq; mores probè informan-
dos philosophiæ principes tot voluminibus tra-
diderunt. Vnde Aristoteles apud Synesium
existimat: nihil aliud esse paræmias, quām reli-
quias priscæ illius Philosophiæ, quæ maximis
humanarum rerum cladibus extincta, interci-
derat. Et rectè profecto, atq; vere. Quam
enim hæ Philosophiæ partem non attingunt?
Quod vel vita vel hominū genus prætereunt,
cui salutaria honestè ac beatè viuendi, pruden-
terg;

N V N C V P A T O R I A.

terq; agendi præcepta non tradant? Reges ac
Principes ad clementiam & iustitiam: iudices
ad equitatem: nobiles ad virtutem: milites ad
fortitudinem: Magistratus ad moderationem
& vigilantiam: priuatos ad modestiam: omnes
ad pietatem vitaq; honestatem exhortantur.
Eruditos mira perfundunt voluptate: rerum
imperitos erudiunt: sciolos castigant: animos
torpentes excitant: infectos languore fouent:
erigunt ac solantur afflictos: tristes exhilarant:
adolescentes docent: prauorum affectuum flam-
mas in adultis extinguunt. Et quis omnes pa-
ræniarum virtutes & ad vitam beatè institu-
endam effectus enumeret? Iam verò cùm ad
robur ac vim persuadendi, tum etiam ad decus
& gratiam orationis quantum conducant ada-
gia, quis non videt? Si enim (vt hoc mihi de
suo Erasmus noster accommodet) τὸ πθανόν,
id est, probabilitas ad persuadendum vel pri-
mas partes obtinet, quid probabilius, quam
quod nemo non dicit? quid verisimilius, quam
id, quod tot nationum ac populorum consensus
& velut idem suffragium comprobauit? Quod
si moderatè quoq; & scitè atq; in loco interte-
xantur orationi adagia, futurum est, ut, sicuti
corpus humanum oculis, ita sermo totus anti-
quitatis fulgurantibus stellulis niteat: & qui-

EPISTOLA

busdā quasi festiuitatis cupedijs auditori blan-
diatur.

His utilitatibus tot atq; tantis ob oculos mi-
hi propositis, ut studiosis humaniorum artium
pro mea quoq; tenuitate non nihil afferrem com-
modi: voce & autoritate doctorū quorundam
& publice utilitatis amantium virorum faci-
lē excitari me & adduci passus sum, ut adagia
ante annos aliquot à clarissimo nunc Medico &
Philosopho, Praeceptore & Patrono meo hono-
rando. D. Ioan. Lud. Hauuenreutero collecta,
ipsius permisso sub incudem reuocarem, & in
ordinem magis aptum redacta, breuibus ac suc-
cinctis explicationibus illustrare: versibus præ-
terea Homeri & aliorū quorundam poëtarum
proverbialibus, & vernaculis Germanicæ lin-
guæ adagijs, latinis respondentibus auēta & ex-
ornata publicarem. Quem meum quantulum-
cunq; conatum, & benè de multorū studijs pro-
merendi animum, ut spero, non improbabunt,
qui genuina Philosophia & politioris literatura
sunt studiosi.

TIBI verò Generose ac Magnifice Domine
STANISLA E, seorsim & peculiariter hunc
meum qualemcunq; laborem inscribere ac de-
dicare volui, propter causas quasdam, ut ego
arbitror, non leues ac negligendas. Quum
enim

N V N C V P A T O R I A.

enim operi huic meo recenti patronus aliquis,
Etanquam pupillo in opere tutor esset querendus:
eum censui diligendum, qui cum propter natura-
ræ bonitatem atq; propensam in literarum stu-
dia voluntatem planè cuperet, tum propter po-
tentiam atq; autoritatem omnino posset nobis
aduersus malevolos necessariam præstare defen-
sionem. Eum verò TE esse vel maximè, non
solum clarissimus ille familiae vestrae splendor
Et per antiqua nobilitas ostendit: sed etiam ce-
lebrata iam penè apud omnes animi tui verè
Heroici eminentissima virtutes, Et singularis
erga Musas elegantiores amor ac benevolentia.
Etenim cum ijs Te nequaquam sentire, qui fu-
mosarum tantummodo imaginum, Et familie
sua praecones agunt: aut vel luxui dediti, vel
cumulandis opibus intenti, virtutem flocci fa-
ciunt, eruditionem & rerum peritiam, ne cas-
sa quidem nuce, aut nummo plumbeo redimen-
dam iudicant: sed cum eximia generis antiqui
nobilitate doctrinam, virtutem, plurimarum
pulcherrimarumq; rerum usum Te coniunge-
re, Tui, quotquot in hisce Tecum Musarum ca-
stris versantur, populares, uno omnes ore fa-
tentur: Et frequens illa atq; quotidiana Tua in
congressibus literatissimorum hominum satis
abundè testatur assiduitas. Qua quidem in

EPIST. NVNCVPATORIA.

re dubium non est, quin Tu secundū innatum
illum Heroicæ naturæ impetum (qui te ad hu-
iusmodi virtutis pulchritudinem amplecten-
dam dies noctesq; incitat) vestigia quoq; sequa-
ris maiorum tuorum: in primis vero fortissi-
morum Heroum, D. MICHAELIS VOLO-
VICII Capitanei Slonimensis, Parentis tui,
viri illustrissimi: & D. EVSTACHII VO-
LOVICII, Castellani olim Vilnensis, Magni
Ducatus Lithuaniae Cancellarij, & Capitanei
Brestensis, Cobrinensis &c. Patrui Tui, sum-
mi viri, religionis puræ & bonarū artium pro-
tectoris optimi: Cuius illustrissimæ virtutes &
summa tam in Ecclesiam Christi, quam Remp.
pramerita etiamnū hodie gratis omnium bono-
rum vocibus depraedantur, & immarcescen-
tem immortalitatis coronam apud posteritatē
uniuersam consequentur. Quas obres omnes,
animo ego sane audiissimo Te opusculi huius
patronum elegi: Teq; libenter eius atq; mei ad-
uersus venenosos improborum morsus defen-
sionem suscepturū, & quod facilimè potes, haud
grauatim facturum planè confido: atq; etiam
ne id facere graueris, qua par est animi submis-
sione, abs Te peto. Vale. Argentorati ex Mu-
seo nostro, 16. Cal. April. Anno temporis ul-
timi, 1596.

IOAN.

IOAN. STVR
MIVS RECTOR, MO-
DERATORIBVS CLAS-
sicis. S. P. D.

E PVERO FAVSTVS ANDRELLI-
nus epistolas quasdam Luteciae conscripsit:
quas quod essent coactæ ex Adagijs: ada-
giales vocauit. Sub idem tempus, in ea-
dem Academia, Erasmus Roterodamus Chiliades prouer-
biorum cœpit conficere: paruo opere principio: quod po-
stea eò excreuit: ut magnis voluminibus par esse possit.
Vsu comperi id obfuisse stylo illius etatis: quoniam non
moderate vtebantur hac copia, quemadmodum constat
ex illius temporis scriptoribus. Cum Argentinam veni-
rem: anno trigesimo septimo: soluta oratio & illius nu-
merus neglecta in scholis erat: solum versus conficieban-
tur: tales quales fuisse videmus. Hac de causa neg₃ Ada-
giorū vsum probare volui nostris scholis: & auocauit ado-
lescentes à nimio isto studio poëtico. Nunc video tempus
esse: & reuocandi copiam prouerbiorum in classes nostras:
& commendandi omnibus studiosis literarum studium
poëtices: sed ita vt copia verborum instrucci simus: ve-
runtamen verbis vtamur in scribendo: sic vt scriptores
bonos atq₃ Latinos yfos fuisse obseruamus: & vt sciant
adolescentes liberæ orationis vsum latissimè patere utili-
tatibus hominum: & poëtarum facultatem naturam
requirere, certam ingeniorum: sed ita, vt quos natura
capit ad Heliconem & Pimpleum montem: in illo con-

senescant: si pares esse queant Aseræo seni: & qui literati esse volunt: huius facultatis non sint vacui aut ignari. COMMENDO igitur vobis industriam IOANNIS LUDOVICI HAVVENREVTERI, qui singulis classibus ista digessit, suasu meo: quibus, quia vos præpositi estis: vestra est industria atq; officij: vt discipuli vestri sentiant ista esse non nego egypt: sed subsidio adiungi: absq; labore atq; necessitate absq; etiam impeditione vestri nostriq; instituti. Nesciunt mortales quantum humana queat industria: si modus bonus & ratio recta: in omnibus negotijs suscipiendis atq; gerendis: adhibeatur. Valete collegæ optatisimi. Argentorati pridie Non. Feb. M. D. LXXXIII.

IDEM DE UTILITATIBUS PROUerbiorum.

A DAGIA Historiarum memoria vtilia sunt: Fabularum notatione suavia: Consuetudinum observatione iucunda. Copiam verborum augent: Ingenium acuunt: Congressiones familiarium & amicorum exhilarant. Sed quod in omnibus rebus: id estiam hic retinendum est: vt, Ne quid nimis.

LECTO-

LECTORI CANDIDO.

Iosephus Langius Cæsaremontanus. S. D.

AUD IGNARVS SVM, CANDIDE LE-
ctor, eos qui hac tempestate operis aliquid
literarij diuulgant, aequo ac qui in publico
aedificant, satis multos sui instituti censores
inuenire. Quotus enim quisque hodie re-
peritur, non dicam eleganter doctus, sed in-
fra eruditorum ordinem proletarius, classe & capite census,
qui non statim ac editum aliquid est, criticam expedire fal-
cem, & in alienos immittere labores velit: idque iure quo-
dam sibi optimo licere pertinacissime contendat? Proinde
dubium mihi non est, multa multorum eaquo diuersa de
hac nostra adagiorum epitome fore iudicia. Erunt, qui
totum hoc, vt ita loquar, epitomandi genus improbabunt.
Erunt alij, qui aut actum me egisse, aut cornicium configere
oculos, veterumque instituta, ausu nimis temerario, nouis
quibusdam inuentis obscurare voluisse proclamatibunt,
At si vllus vel excusationi vel veniae locus: si aliquis utili-
tatis publicæ respectus: si denique hi censores viri boni
sunt, & candorem potius, quam aliena carpendi libidinem
in iudicando sequuntur: paucis quid respondeam, audire
dignentur, oro. Primum quidem aduersus eos, qui pror-
sus isthoc supersedendum esse labore contendunt, satis me,
opinor, defendet non solum veterum & quæ ac recentiorum
quorundam scriptorum, qui omnis generis artium ac sci-
entiarum epitomas confecerunt, exemplum atque autori-
tas: sed etiam magni illius Erasmi in hoc ipso, quod tracta-
mus, argumenti genere institutum. Is enim, quum primus
incomparabilem illum adagiorum Thesaurum, ex anti-
quis tam Græcorum, quam Latinorum monumentis eru-
sum, in lucem protulisset, eundemque peculiari quodam
iure suo ab Epitomatorum forfice ac manu potuisset vindi-

cari;

E P I S T O L A

cur: tantum tamen abest, ut quemquam ille prohibuerit in
compendium ea redigere, quæ fusiis antea ipse tractauer-
at, ut etiam nonnullos ad id laboris suscipiendum confici-
endumque sit cohortatus. Extat Epitome adagiorum
Erasinorum cuiusdam Hadriani Barlandi Coloniæ im-
pressa apud Godefridum Hittorium, Anno à Christo na-
to, 1524. Vbi cum autor ipse confitetur, se laborem illum
atque prouinciam suscepisse suasore & impulsore Erasmo:
tum Roterodamus quoque in præfixa operi epistola, & col-
laudat Barlandum, & ipsam Epitomen à triplici vtilitate
commendat: quod nimirū minimo venalis, etiam à quam-
libet tenuibus parari: quod in scholis puerorum manibus
teri: quod denique ab ijs, qui, vt ipse loquitur, crebris iti-
neribus motoriam agunt fabulam, circumferri minore cum
tædio possit. Quas quidem vtilitates de quolibet probe
confecto compendio aliquis haud immerito prædicauerit.
Taceo nunc Eberhardi Tappij Lunensis Epitomen: silentio
inuoluo multorum recentiorum in contrahendis adagio-
rum explicationibus haud inutiles labores, qui magna ap-
probationis *imponerentia*, & doctorum virorum applausu
prodierunt in publicum, & à studiosis humaniorum litera-
rum certatim appetiti sunt atque excepti. Verum quid
ago? Ita nimirū scyllam evito, vt in charybdim me qua-
si videar vltro dare præcipitem. Quid enim, inquit,
tua nobis nunc opus erat noua Epitome adagiorum, si vel
te ipso teste, tot iam antea ab eruditissimis elaboratae ho-
minibus palam in luce versantur, omniumque teruntur
manibus? Nam si eadem cum illis & eodem dicens ordine,
quid aliud quam actum agis, & cramben recoctam ad nau-
seam vsque reponis? Sin eadem aliter ac immutata serie
profers, quid aliud te facere dicemus, quam antiquorum
inuenta superbè respuere, & ansas nouas veteribus ollis af-
fingendo, nouellæ nonnihil gloriæ rimari? Equidem, mi-
Lector, nequaquam eo inficias, eadem me adagia, & ex eo-
dem fonte hausta tibi offerre, quæ & nobis dudum aliorum
obtulerunt compendia. Veruntamen si rem cognoscere
penitus, & collatione cum cæteris facta, nostram Epito-
men propius voles inspicere: eam te cum in explicatione,
cum in tractatione confido deprehensurum discrepantium,
quæ

AD L E C T O R E M.

quæ omne tibi fastidium, excitatamq; tot editionibus nau-
seam facile discutiat. Quod vt facilius assequaris, non abs
re fuerit, omnes illas, quæ haec tenus in studiosorum mani-
bus (quantum quidem nobis constat) versatae sunt, ada-
giorum Epitomas in genera quædam certa distribuere, vt
quid quælibet proprium ac peculiare habeat, planius per-
spiciatur, & de nostro quoque labore iudicium rectius que-
at fieri. Hoc ego dum facio, & te, benigne Lector, & omnes
viro bonos (eos præsertim, quos quocunque nomine mea
hæc attingere videri posset oratio) obsecro obtrectorq;, non
animo potius obtrectatore, laudisue alienæ inuidio, quām
candoris ac sinceritatis studioso, quicquam hæc à me di-
ctum scriptumue vt statuatis. Neque enim is sum, qui a-
liorum labores atque nomen malitiosa obtrectatione lace-
rando, propriam famam vel amplificandam vel stabilen-
dam inquam existimarit: tantumque abest, vt hæc ipsa, de
quibus hæc disputamus, adagiorum compendia legisse, aut
illorum me industria fuisse adiutum dissimilem: vt etiam
pleraque illis accepta mente gratissima referam: statuam-
que cum Erasmo nostro: Nolle legere eos, qui idem argu-
mentum tractant, turpis arrogantiæ: dissimulare cum le-
geris, turpioris ambitionis: inficiari beneficium, turpisimæ
esse ingratitudinis. Sed ad rem redeo. Tria sunt compen-
diorum proverbialium, quæ circumferuntur, genera. Pri-
mum constituo, quod simplicia ac nuda continet adagia
Græcæ & Latinæ, secundū locos ac titulos quosdam certos
digesta: Cuiusmodi est illud, quod D. IOAN. LUDOVI-
CVS HAVVENREVTERVS, clarissimus nunc Medicus
& Philosophus, atq; in Academia Argentoratensi Professor,
Præceptor ac Patronus meus obseruandus, iuuenis olim,
suafore Clarissimo itidē viro, D. Ioan. Sturmio, pro scho-
lis Argentinensibus labore sanè non utili concessit. Alterū
ad emulationem prioris, quantum mihi videtur, institu-
tum, eosdem in locos ac titulos distributa habet adagia,
verum non nudæ ac simpliciter, sed cum explicatione, qua
plerunque adagionis non vsus solum, sed & origo atque
causa ostenditur: adiiciuntur etiam proverbiales nonnulli
ex Græcis & Latinis poëtis versiculi, sed ita, vt multis in lo-
eis Græcorum poëtarum, præsertim Homeri versus latine

tantum

E P I S T O L A

Sunt proponantur: multa etiam adagia Græca profusæ
omittantur. Cuius quidem generis duæ præ manib[us]
sunt editiones, vna Parisiensis: altera locum ascriptum non
habet (sed Geneuensem iudico) longè sanè Parisensi me-
lior ac locupletior. Tertium genus, explicata quidem bre-
viter continet adagia, sed nullum interim sequitur ordinem
præterquam centuriarum, quēm & Erasmus in tumultua-
ria illa chiliadum suarum collectione videmus obseruasse.
Ad hoc genus pertinet illud, cuius suprà mentio facta est,
Hadriani Barlandi compendium: septem item, ni fallor,
centuriæ à Tappio Lunensi collectæ & explicatæ, adiectis
alicubi parænijs Germanicis, duplii eiusdem linguae
dialecto. Quod si quis iam tria isthæc compendiorum ge-
nera diligentius inter se conferat: primum sanè nimia bre-
uitate nonnihil obscurum: alterum prolixia causarum ac
historiarum expositione partim onerosum, partim Græcis
adagijs ac poetarum versibus mutilum: tertium, ordinis
melioris defectu confusum ac turbatum deprehendet.
Quod quum & ipse videre, consideraremque summam
ad lucupletandam venustandamque orationem prouerbiorum
utilitatem: in publica commoda me haud peccatum
sum arbitratus, si tales adagiorum Epitomen ador-
narem, quæ & ordinem haberet meliorem: & reseptis lon-
gioribus historiarum causarumque narrationibus, explica-
tione breui ac succincta solum usum prouerbiorum ostend-
eret: Contineret etiam delicias nonnullas ex poetarum
cum Græcorum tum Latinorum narthecijs depromptas:
postremò vernaculi quoq[ue] sermonis adagia Latinis respon-
dentiæ Lectori exhiberet. Quapropter re cum doctis qui-
busdam ac publicæ utilitatis amantibus viris communica-
ta, clarissimum Medicum D. Ioan. Ludouicum Hauen-
reuterum exoraui, compendium illud olim à se confectum,
breuib[us] quasi notis & explicationibus, quæ prouerbiorum
solum usum demonstrarent, illustrare ipsius mihi permis-
sionaque utri liceret. Quod posteaquam ille pro summa
sua humanitate & in Musas humaniores voluntate ac stu-
dio mihi indulfisset: ante omnia de apto quodam concin-
noque ordine, in quem digeri possent adagiorum tituli, co-
gitare coepi. Obtulit se mihi haud diu quærenti, ordolo-
corum

A D L E C T O R E M

cōrūm (vti quidem hunc vulgō appellant) cōmūnūm,
quo clarissimus ac literatissimus vir M. Ioannes Bentzius
collega & compater meus honorandus in digerendis De-
mosthenicæ atque Isocraticæ elocutionis formulis v̄sus est.
Qui sanè ordo, quoniam neglecta literarum ratione, secun-
dum naturæ seriem res habet dispositas, easque omnes in
vnum locum congestas proponit, quæ sunt cognatae, & si-
gnificatione conuenient: non solum doctis viris magis pro-
batur, quam Alphabetica illa vulgō visitata series: sed etiam
utilitatem videtur maiorem polliceri. Vix enim quic-
quam vel in scribendo est cōmodius, vel ad minuendum
laborem oportunius, quam eiusmodi rerum ac sententia-
rum varietatem atque copiam stimul oculis habere exposi-
tam, vñ ex vnius inuestigatione, ad cætera quæ sunt eius-
dem generis, pertenire sit facillimum. Quamobrem, vt
prouerbia candem ad rem pertinentia in locos quosdam ac
titulos certos coacta in simplici illa συλλογῇ inueni: sic ego
eosdem titulos significatione quadam & natura cognatos
suis singulos locis generalioribus, quorum septuaginta sex
proponuntur, quantū quidem iudicandi & tractandi dex-
teritate consequi potui, quam diligentissimē subieci. Qui
loci quales nam sint, & quibus de rebus agant, & quænam
illorum series, paulò post demonstrabimus. Ordine con-
stituto singulis prouerbijs breuem explicatiunculam, vsum
tantummodo, interdiam etiam causam aut occasionem a-
dagij breuiter demonstrantem, ex ipso Erasmo subiecimus.
Versus porrò prouerbiales Homeri Græcos, cum adiuncta
versione latina metrica Henrici Stephanī, vt opinor, suis
locis bona fide & diligentia inseruimus. Multa prouerbia
assumptis ex magno Erasmi volumine poëtarum & phi-
losophorum sententijs illustrando exornauimus. Germani-
ca dñique adagia latinis respondentia ex Tappij Com-
pendio & cuiusdam Agricolæ Germanicorum adagiorum
volumine diligenter conquisita, & accurato delectu habi-
to, vbiunque commodè fieri potuit, apposuimus. Vides
iam opinor, atque intelligis, Lector optatissime, quid in
hac noua adagiorum Epitome tibi sperandum, quid se-
quendum sit. Vides eadem me, quæ & alij hactenus tra-
starunt ita reponere, vt nec iteratio nauseam cuiquam fa-
cere,

EPIST. AD LECTOREM.

Ecce, nisi cui iam ante liuoris atque inuidiae bilis palatum exurdauerit: nec tractationis noua ratio meam erga veteres pietatem ac obseruantiam in dubium vocare meritò debeat, nisi apud eos fortassis, qui omnia, quæ ipsi non faciunt Hippona&cteo digna præconio iudicant. Quos quidem ego homines paulò minus, quam testudo muscas, curandos ac metuendos semper existimau. Quod reliquum est, mi Lector, te oro, vt si quid erroris forte subreptitijs in hac nostra editione deprehenderis, sive id mea, sive Typographi admissum videatur incuria, homo hominibus ignoscas ac condones, proque candore tuo, quantum licet, emendas ac tollas. Quod si hoc nostrum qualemunque studium probari tibi audiuerimus, magnum profectò & satis vberem nostrorum laborum fructum percepisse videbitur: & tam exoptata tui fauoris aura fortassis in posterum prouchemur ad grauiora. Vale.

IN EPI-

IN EPITOMEN ADA-
GIORVM IOSEPHI LANGII
Carmen.

SEu placidè assurgens sit collis, sive cacumen:
Oblectat vultu lumina terra suo
At mage longè animus diffunditur atq; liquescit
Verno dum referat Phœbus ab axe diem:
Purpureo vestita vides rbi prata nitore,
Floribus & varijs cesariata comis.
Sic rbi prostrito decurrit tramite sermo
Semper, & assueto more modoq; fluit:
Non adeò flectit verborum copia, nulla
Sessitat in labris Suada Venusq; tuis.
Longe alios flores Charitum vel Cypridis horti
Et vatum ostendunt culta vireta tibi.
Nulla tibi obrepunt fastidia, nulla legenti:
Nausea mille venit discutienda modis.
Neclareis dictis mulcent immitia corda:
Funduntq; aureolos aureo ab ore sonos.
Pertentant animum in primis proverbia docta:
Quæ sunt omnigenis sepe referta notis.
Sepè sub rnius velatur cortice verbis,
Quod penetral Sophie pandit & histrio.
Illa tui verè sermonis mattiya fient,
Si parcè ritaris conueniente loco.
Macte animi LANGI, qui nos rationibus istis
Ad tam magnificas instruis ipse dapes.
Maioris sic ardore ad grauiora feremur:
Ad solidosq; cibos maior orexis erit.
Faucibus & plenis audiisq; haurire fluenter
Iam doctrinarum docta iuuentia volet.
Quis tibi sat dignas LANGI persoluere grates
Atq; labore tuo digna referre queat?
Sepius apponas hæc scitamenta iuuentæ,
Sic incrementum magnum eris Aonidum.

M. Pauli Virdungi, Franci.

β

AGA ALIVD.

ABstrusa in silicis venis qui semina flammæ
Repperit: ingenio nubes transasse sagaci
Fertur: & aetherio furtim de lumine claram
Deripiisse facem. Tanta eius gloria facti est.
Quæ tua sit merces, Langi doct' simus: pubi
Qui studiosæ aperi sapientum dicta virorum:
Dicta obscura quidem & multa caligine pressar.
Sed prisca arcanis adytis prolata Minerua:
Artis plena & doctrinæ mysteria magna.
Eruta que tenebris, & luci redditæ aperte,
Tam gratum latè fundunt spirantia odorem:
Cinnama quam, Cassia liber, rorisue marini
Germina: vel diuini templis fumantia thura:
His veluti gemmis oratio culta renidet:
Et radios iacit illustres, animosq; rebelles
Flexanima virtute regit ducitq; triumphos.
At tu qui lectas quasi eoo ab littore genimas
Arte polis, opera felix & luce corusca
Instruis: abstrusos sensus, rsumq; ministrans:
Id facis: illarum præsens ut suppetat vsus
Omnibus: & facili prostet lauta ære suppellex.
Vnde aeterna tuis debetur gratia curis.

M. Iustus Meierus.

ALIVD.

POstquam Bilbilicus ratus in rure beato,
Lucem ferre nouam testibus sensit, ait.

LANGIVS Elysijs cunctas Libethridas umbris
Abduxit, lenta detinuitq; mora.

Illijs irrepam Genio, Musasq; reducam.
Iamq; vagabatur mentis in arce tua.

Abdita TERGEMINI RUDIS est ubi PRIVA LEPORTIS,
Quæ sobolem peperit te genitore nouam.

Obstupuit, Veneresq; tuas, vidiq; sorores,
Te decorasse habitu fulgidore suus.

Etioca

Et ioca miratus Syadē mellita trilinguis,

Allectusq; animi dexteritate tui.

Hospitium, retulit, LANGI dabis optime Musis,

His hospes melior non ego viuis eram.

Non diu as tantum nostras, sed & Hellade pulsas

Dicit in Alsaticę pingua rura plague.

Aurea perpetuam tua dicta merentia ritam,

Mens tua divitius sit, quibus aucta, docent.

In penetrale tui se pectoris abdidit omnis

Virtutum, Charitum, Pieridumq; chorus.

Ioan. Hoffmannus Husanus.

B ij

INDEX LOCORVM, SIVE TITVLORVM
GENERALIVM, QVI IN HOC
Adagiorum volumine continentur. Vbi
notandum, priorem numerum de-
signare Locum, alterum
paginam.

<i>De Deo. Locus 1.</i>	<i>pag. 1</i>
<i>De fato, fortuna, & casu. Loc. 2.</i>	<i>4</i>
<i>De natura, & motu. Loc. 3.</i>	<i>10</i>
<i>De loco, eiusq; differentijs. Loc. 4.</i>	<i>13</i>
<i>De tempore, & partibus eius. Loc. 5.</i>	<i>14</i>
<i>De mundo, & caelo. Loc. 6.</i>	<i>25</i>
<i>De elementis superioribus, & de Meteoris, Locus 7.</i>	<i>26</i>
<i>De aqua, & partibus eius communibus. Locus 8.</i>	<i>Lo- cus 26.</i>
<i>De aquæ partibus proprijs. Loc. 9.</i>	<i>26</i>
<i>De terra, & partibus eius naturalibus, Loc. 10.</i>	
<i>De artificialibus terræ partibus communibus.</i>	
<i>Loc. 11.</i>	<i>27</i>
<i>De proprijs terræ partibus. Loc. 12.</i>	<i>27</i>
<i>De metallaribus. Loc. 13.</i>	<i>28</i>
<i>De plantis, & arboribus. Loc. 14.</i>	<i>28</i>
<i>De herbis, & floribus. Loc. 15.</i>	<i>28</i>
<i>Defru-</i>	

INDEX LOC.

De frugibus. Loc. 16.	pag. 28
De animalibus volatilibus, auibus. Loc. 17.	
28	
De aquatilibus, piscibus. Loc. 18.	29
De terrestribus animalibus. Loc. 19.	29
De amphibijs & insectis. Loc. 20.	29
De homine, sexu, & etate. Loc. 21.	30
De corpore, & partibus eius. Loc. 22.	33
De bonis & malis corporis accidentibus. Locus 23.	33
De anima: & primum de facultate vegetativa. Loc. 24.	39
De sensitiua facultate: & primum de sensibus externis. Loc. 25.	44
De sensibus interioribus. Loc. 26.	50
De motiua facultate. Loc. 27.	86
De rationali anima, & de mente. Locus 28.	
98	
De voluntate, & affectu. Loc. 29.	107
De facultate, conatu, & actione. Locus 30.	
148	
De actionibus sacris, sive Ecclesiasticis. Loc. 31.	
200	
De republ. & magistratu. Loc. 32.	201
De ordinibus, & muneribus publicis. Loc. 33.	
202	
De senatu, concione, comityjs. Loc. 34.	203
	B ij

I N D E X.

- De causa & iudicio. Loc. 35. 203
De bello, & pace. Loc. 36. 207
De familia, & cognatione. Loc. 37. 211
De matrimonio, & affinitate. Loc. 38. 212
De dominio, & seruitute. Loc. 39. 212
De domo, & partibus eius. Loc. 40. 213
De suppellec̄tili, & instrumentis domesticis. Locus 41. 215
De lanificio, vestitu, & ornatu. Locus 42. 215
De facultatibus, & pecunia. Loc. 43. 215
Define actionum, de bono & felicitate. Locus 44. 216
De utili: deḡ ceteris bonorum externorum spe-
ciebus. Loc. 45. 250
De honesto officio, & virtute. Locus 46. 287
De virtute morali, & primò de Fortitudine.
Loc. 47. 305
De Temperantia. Loc. 48. 338
De Iusticia uniuersali, aequitate, & lege. Loc.
49. 395
De Iusticia particulari commutatiua. Loc. 50.
403
De distributiua Iusticia communi. Locus 51.
413
De distributiua Iusticia speciali. Loc. 52. 428
De Scien-

INDEX.

De Scientia. Loc. 53.	489
De Prudentia. Loc. 54.	516
De arte, doctrina, & institutione. Locus 55. 533.	
De Philosophia, artibus liberalibus, & primò de Grammatica. Loc. 56.	534.
De particulis. Loc. 57.	534
De oratione & scriptura. Loc. 58.	534
De historia, & Poësi. Loc. 59.	538
De Dialectica. Loc. 60.	539
De Rhetorica. Loc. 61.	539
De Physiologia, & Medicina. Loc. 62.	541
De Mathematicis scientijs: & primò de Arith- metica. Loc. 63.	542
De Musica. Loc. 64.	542
De Geometria. Loc. 65.	542
De Astronomia. Loc. 66.	542
De disciplinis moralibus. Loc. 67.	542
De mechanicis artibus, alimenta acquirenti- bus Loc. 68.	543
De artibus alimenta preparantibus. Loc. 69. 543	
De artibus ad cultum corporis, & sanitatem pertinentibus. Loc. 70.	543
De artibus vestiarijs. Loc. 71.	543
De artibus ad animi delectationem pertinen- tibus. Loc. 72.	544
Desa-	

INDEX LOC.

- Defabrilibus artificijs. Loc. 73. 544
De artibus occupatis circa facultates comparandas. Loc. 74. 544
De ludicris & vanis artibus. Locus 75.
544
De malis artibus. Loc. 76. 546.

ADAGIA:

ADAGIA:

I

SIVE

SENTENTIAE PROVERBIALES: GRÆ- CÆ, LATINÆ, GERMANICÆ,

*ex præcipuis autoribus collectæ: ac brevibus Notis
illustratæ: inque Locos communes
redactæ.*

DE DEO. Locus I.

ADsint Dij beati. Σὺν δὲ Θεῷ μάκαρες.
h. e. Felices adsint Superi.

Prouerbialis precandi formula, cuius usus esse potest
in quolibet negotio aggrediundo. Das wäldte Gott. Gott
wäldte es. Da wölle Gott bey sein.

Deo præeunte nullus officit obex. Θεῷ
δεῖξαντος δέχεται, καὶ δὲν δὴ τὸ κωλύον. Plato.

Quoties significabimus à DEO, rerum principio, co-
natus nostri auspicium sumendum esse. Wer Gott zum freun-
de hat/ dem schadet keine Creatur.

Vnus Deus & plures amici. εἷς Θεὸς καὶ
πλλοὶ φίλοι.

Prouerbium admonet, quam plurimos esse parados
amicos, quod hi secundum DEUM plurimum opitulari
possunt. Man gelebet eines Gottes/ aber nicht eines Menschen.

Homo homini Deus. Αὐθεωπος αὐθεώ-
πας δαιμόνιον.

De eo, qui subitam atq; insperatam attulit salutem, aut
qui magno quopiam beneficio iuuit. Antiquitas enim nihil

A

aliud existimabat D E V M esse, quām prodesse mortalibus.
Ein Mensch ist des andern Gott.

D E V S ex improviso apparens. Θεὸς ἀπὸ^τ
μηχανῆς Πτιφανεῖς.

Cum in rebus perplexis præter spem exoritur aliquis,
qui salutem afferat, negotijque difficultatem expediat.

Cum Dijs non pugnandum.

Qui monebit non esse pugnandum cum Genio, cum
superis, cum magnis Principibus (quos Hebræorum etiam
literæ D E O S vocant) usurpabit illud Homeri.

— Θεοὶ δὲ τε φέρτεροι αὐδεῶν
Id est.

Verum homines Dijs inferiores.

Pindarus in Pythijs hymno 2. sententiam hanc sic ex-
tulit. Χεὶ δὲ περὶ Θεὸν ἐκέκλειν. Id est, Oportet aduer-
sus Deum non contendere.

D E V S, qui principium, medium & fi-
nem omnium rerum continet, rectum
peragit cursum. Ο' Θεὸς ἀρχὴν τε καὶ τελευ-
τὴν, καὶ μέσα τῶν ὄντων ἀπόντων ἔχων, εὐθεῖας
περούνει.

Plato refert hoc quasi vulgo decantatum: D E V M uni-
uersitatein rerum omnium complecti. h. e. Principiū, me-
dium & finem. Ab illo enim omnium quæ sunt, initium,
incrementum & summa.

Oculus D E I fortissimus. Θεῖς ἀλκιμον
ὤμητα.

Docet Proverbium, D E V M nihil posse latere, & quod
in Epistola ad Heb. cap. 4. versu 13. dicitur. Non est crea-
tura coram D E O in conspicua, sed omnia nuda & resupina-
ta oculis eius. Usus erit, quoties aliquem à peccando ab-
sterrere volumus;

D E V S vndiq; iuuat, si modo propitius.

D E V S ubique præsens est, si faueat: neque refert, vbi
gentium

gentium agas, illo propitio. Ad hanc sententiam accommodes illud Homericum.

Pεῖα Θεός κ' ἐθέλων ή τηλόθεν ἀνδρος σπεώσαι.
Id est.

Si libeat, fernare procul quoque numina possint.

D E V S habeat hoc decus. Θεὸς ἀντίτιθε
ἔχοι τὴν γέραν.

Vtemur in deprecandis rebus nostras vires superantibus, solique D E O factu proclivibus. Sumptum ex Simo-

nide.

Cunctabundus natura D E V S. Μέλλει γὰρ
Θεῖον εἶναι τὸν φύσει.

Docet adagium, Deum esse lenem & clementem, nec facile ad vlciscendum malos, pœnasque de his sumendum properare. Sumptum ex Euripide. Gott kan wol eine Zech bergen.

Si D E V S voluerit.

De re futura, cuius exitus pendeat à D E I fauore. Nam etiam vulgo dicunt ominis causa, Si Deus voluerit. Atque ita nos loqui Iacobus Apostolus docet. Id Homericō verū licebit explicare, si quando iocabimus apud eruditos.

Αἴτε Θεοί γάρ εἰθέλωστε, τοὺς δογμάτους ἐνεργεῖς οὐχιςτε.
Id est.

Dīs ita si visum fuerit, quos gestat Olympus.

Nunc Dij beati. Νῦν Θεοὶ μάκαρες.

! Vox erat velut adgaudentis & adgratulantis, quoties nocentibus supplicium meritis dignum contigisset: perinde quasi Dij & incundum & honestū sit, ut scelerati dene pœnas. Da lebet Gott/ da lachet Gott.

Dij laneos habent pedes.

Indicat Proverbiū: D E O S ad scelerūm vltionēm lente quidem procedere: sed tamen aliquando de malefactis pœnam sumere vel inopinatō. Gott kommt langsam/ aber wel.

A D A G I O R V M
D E F A T O , F O R T V-
n a & C a s u . L o c u s II.

F A T U M .

Fatis adactus.

In eum, qui non sponte, sed casu, velutique fatis im-
pellentibus, in aliquod vitæ genus incidit, congruet illud
Homericum:

Τὸν δὲ αὐτοῦ δεῦρος τε φέρων καὶ κῦμα πίλασσε.
Id est.

Αἱτησθεντος γάρ τινος οὐδενὸς πάντας τοιούτος
Αἱτησθεντος γάρ τινος οὐδενὸς πάντας τοιούτος.

Fatis imputandum.

Quum hominem quempiam culpa liberabimus, eam-
que vel in fatū vel in fortunam rei ciemus: usurpare lice-
bit, quod apud Homerum Priamus ad Helenam.

Οὐ ποτε αὐτοῖς τοιούτοις, Θεοὶ νύ μοι αἴτιοι εἰσιν.
Id est.

Nil tibi ego imputo, verum ipsis magis imputo Diuis.

Fatum immutabile.

Diuina decreta non commutantur: humanæ leges pro-
tempore variantur: quemadmodum & mores & volunta-
tes. Ad id congruet illud Homeri:

Οὐ γάρ τινα φέρων τείπεται νόος αἰεὶς ἐόντων.
Id est.

Non etenim Diuum mens vertitur astricolarum.

Fatum ineuitabile.

Quod fatis decretum est, id nemini licet euitare. Ad
eam sententiam faciet illud Homeri:

Αλλὰ μελλόντως εστί Διὸς νόον αἰγαλόχοιο.

Οὐ παρεξιλθεῖν αἴλιον θεὸν, οὐθὲ αἴλιον σαμψόν.

Id est.

At mentem Iouis haud ullis rationibus unquam,
Diuorum quenquam vitare aut fallere fas est.

Inevitabile fatum.

Quod

LOCVS II.

Quod homini fatis decretum est, id eueniet. In hanc sententiam Homerus:

— Εὐθα δὲ πειρᾶται,
πειστεῖται, ὅπερα οἱ αἰτοι τούτου λάθες τε βαρεῖται
Γενομένων οὖν τοῦ λίγη, ὅτε μή τέκε μόντης.
Id est.

— Post illic accidet illi,
Quod fatum Parcae; graues in stamine nerunt
Nascenti, tum quum matris promergeret alio.

Quanquam hunc locum de fatis oportebit ioco duntaxat adhibere. Veluti si quis filium longius aliquò studij causa amandans negaret sibi curae futurum, quid illic agat, sed id Deo se, fortunæque committere.

NECESSITAS.

Necessitas magistra. Χρεία διδάσκει, καὶ νῦν
ἀυγοτόπη. Suidas ex Charchedonio.

Hoc est. Necessitas excitat ingenium ad discendas artes. Die Noht/ suchet Brodt.

Diomedea necessitas. Διομήδεα ἀνάγκη.

Plato.

De ijs qui coacti, non sponte aliquid faciunt.

Ingens telum necessitas. Liuius.

Dicitur de re inevitabili: cui aptari posse videtur etiam illud: Neces̄itati ne Dij quidem resistunt. Die Noht hat kein gebott. Item/ Die Noht hat kein seyrtag. Noht bricht Eisen. Muß/ ist ein bitter kraut.

Feras, non culpes, quod vitari non potest. Gell.

Mala fatalia, animi æquitate lenienda.

Was du nicht kanst wenden/
Das leid vnd thu es nicht schenden.
Item.

Was du nicht kanst meiden/
Das soltu willig leiden,

Item.

Was soll sein /
Da schick dich ein.

Item.

Mach auf der Noht ein tugende.

Quod factum est infectum fieri non potest. Terent.

In eandem sententiam Aristot. lib. 5. Moral. Eudem.

Tὸ δὲ γεγονός οὐκ εὐθέχεται μὴ γενίσθαι, vide Pyndarum Olymp. Hymno 2. Hin ist hin.

Vocatus atq; non vocatus Deus aderit. καλόμενός τε κάκλητος Θεός παρέσται.

Ex Oraculo Lacedæmonijs olim reddito. In rem non acceptitam neque curatam : euenturam tamen velimus nolumus: puta senectutem, mortem, maledictorū pœnam, &c.
Was sein sollt/ schickt sich selbs wot.

Omnia esculenta obsecisis. Απαντά γάρ τοι βρωτὰ πολιορκυμένοις.

Cum vrget necessitas, nihil non facimus, Vulgo. Die Noht macht rohe bonen zu Zucker. Item Die Noht macht hards Brodt zu Honigkuchen.

Lepori esurienti etiam placentæ fici. Λαγῶ πεινῶντι ιδία πλακεύντες εἰς σύκα. Suid.

In eos, qui necessitate adacti, res etiam preciosissimas absumunt.

Viro esurienti necesse est furari. πανώντι κλέπτειν εῖς ἀραγκαῖς ἔχον. Suidas.

In eos qui extrema necessitate coacti, aliquid faciunt. Vel in auidos gloriæ, qui aliena pro suis venditant,

Necessitas molesta. πᾶν ἀραγκάμον πεῖγμα ἀναρρόν.

Molesta omnia quæ secundum naturam non sunt. Aristot. lib. 2, Rhetoricorum,

Sonti-

Sontica causa.

Translatum à legibus duodecim tabularum. Dicitur
de re non vulgariter, sed supra modum molestā.

FORTUNA.

DEO fortunæq; committo.

Qui fortunam experiri statuerit, euentum negotij for-
tunæ committens, in hunc conuenerit illud Homeri.

Hων γάρ καὶ ἐγώ τὰ δέκατα Διοῖς πάντα μελήσομεν.

Id est.

Torsero et ipse: Ioui fuerint haec omnia curae.

Fortuna reddit insolentes.

In eum, qui, posteaquam fortuna secundior affulsit, ani-
mos item effert, & paulò confidentius gerit se, quadrabit
illud.

Γηθόσυνη δὲ σύρραχτος ισία δῆτε οὐδυστεύεις.

Id est.

Lætatus ventis pandebat rela secundis.

Rerum omnium vicissitudo.

Variae fortunæ vices, & nunc lœta contingunt vnicuiq;
nunc tristia. Ad eam sententiâ applicabitur illud Homeri.

Ἄτερπ Θεὸς ἄλλοτε ἐπὶ ἄλλῳ

Ζεὺς ἀζαλεὸν τε κακόν τε δίδοι.

Id est.

Nunc huic, nunc Iuppiter illi,

Nunc lœta immittit, nunc tristia.

Quodadest, boni consule.

Qui admonebit oportere boni consulere, quicquid à
fortuna conceditur, usurpabit illud ex Odyss. §. Vbi Subul-
cus Vlyssem inuitat, ut cibos viles & rusticanos boni con-
sulat, his verbis,

Ἐ'θις δαιμόνιος ξείνων, καὶ τέρπεο τοῦσδε,

Οἰα πάρεστι. Θεὸς δὲ τὸ μὲν δῶσει τὸ δὲ ιάσει,

Οὐτὶς καὶ διαμετέβλεπει. δύναται γαρ ἄπαντα.

Id est.

Hospes sume cibum, quorum data copia, lœtum his

*Pasce animum, nam fors dabit hæc, rursum illa negabit,
Vt cunq; est animo libitum. Valet omnia quippe.*

Transferri potest ad omnem hominis vitam, quoties monebimus, ut quemcunque statum fors dederit, in co læte ac tranquillè viuamus. Apud Athenæum lib. 10, refertur hic Senarius: *Ἐπὶ τοῖς παρεγόσι τὸν βίον διάπλεκε. Ταῦτα πρέστησαν, in hisce vitam neclito. Isocrates in oratione de pace. τί γέγονεν τοῖς παρεγόσι, ait plerisq; hominibus esse difficillimum: εἰς hinc est, quod Bellum malunt quam pacem.*

I N C E R T V S   E V E N T V S.

*Mars communis. Αἴρης κοινὸς. Homer.
Iliad. σ.*

Incertus ac varius belli euentus hoc adagio notatur.

Anceps euentus rei.

*Quum anceps rei discrimen significamus, & incertum
vtrò vergat victoria, congruet illud:*

Καὶ τότε δὴ χεύσεται πολὺ ἐπιταυε πέλανζα.

Id est.

Tum pater auratas librabat vtrinq; bilances.

Multa cadunt inter calicem suprémaque labra. πολλὰ μετράξεν πέλει κύλικος νομίχειλες ἄκρες. Gell. lib. 13.

Monet proverbiū: *Nihil tam certum aut vicinum esse, quod non repentinus aliquis casus possit interuerte.*

Inter os & offam.

Eiusdem sententiæ cum præcedente proximo: Gellius ex quadam oratione Catonis. Festus paulò aliter idem refert: *Inter manum & mentum.*

Euentus præter expectationem.

Quoties res multò secus euenit, quam vel fuerat insti-tuta, vèl probabilibus coniecturis euentura videbatur, congruet illud.

LOCVS II.

9

Ἄλλοι τε Διὸς κρέσσων νόος αἰγάλοιο.

Id est.

Verum præpollet magni Iouis usq[ue] voluntas.

Pindarus in Pythijs, hymno vltimo. Τὸ γὰρ μέρομενον εἶναι φυκέν. ἀλλ' εἴτε γένος ἔτος, ὃς καὶ οὐδὲπάντα βαλάν, επιμηλίαν γνώμας θείαν δύστε, τὸ δὲ γένος. Id est. Quid enim in fatiis est, euitari non potest: sed erit tempus hoc, quod aliquem desperatione iaculatum, præter opinionem hoc quidem dabit, aliud roronequaquam. Rursus Homer. Iliad. π.

Ἄλλοι τε Διὸς κρέσσων νόος ἡπέρ αὐδρῶν.

Id est.

Sed magis atq[ue] hominum pollet Iouis usq[ue] voluntas.

Nescis quid serus vesper vehat. Macrobius & Gell. ex Menippeis Varronis.

Monemur, ne præsentium successuum prosperitate elati, futurorum curam abijciamus. Wer weys was der Abendt bringt.

Nullo scopo iaculari. Αὔγουστη τοξεύειν.

De ijs, qui nihil certi habent propositum, ad quod instituti confilijque sui rationem referant. Legitur apud Lucianum in Toxaride.

In herba esse.

Ad huc me amissi in stabitu.

Significatur spes immatura. Μελαφορεῖ est à segetibus, tecmeris adhuc & herbescientibus. Ouid. in Epist. Helenæ.

Si crebrò iacias, aliud alias ieceris. Αὔγουστα βάλλεις, ἀλλοτ' ἀλλοῖον βαλεῖς.

Res eadem si minus ex voto succedat, saepius tentanda. Futurum enim est, ut iterum iterumque periclitanti, felicius aliquando cadat. Aristot. in libello de Diuinat. ex somnijs.

Solomnium dierum nondū occidit.

Admone: mur ne vlla de re securi simus, priusquam existum viderimus. T. Liuius lib. 9. Decad. 4. Es ist noch nicht aller tag abende. Es seind noch nicht alle entschlaffen/ die eine böse nacht haben sollen. Es ist noch nicht aller Heyligen abendt.

ADAGIORVM
DE NATVRA ET MO-
tu. Locus III.

ORIGINIS,

E squilla non nascitur rosa, nec hyacinthus. ἔπει τούτης ρόδα φύεται, οὐάκενθος.
Theognis.

In eandem sententiam quoque Horatius. Neque imbellem feroces progenerant aquile columbam. h. e. E probis parentibus nascuntur liberi probi, ex improbis, improbi. Man ist nicht Feigen von Dornhecken/ noch Trauben von Disteln.

Bonæ leges ex malis moribus procarentur. *Macrobius.*

Neque enim vllis opus esset legibus, nisi perpetam viceveretur.

Mali corui malum ouum. Κακὸς κόρακος
κακὸν ὥστη. Gellius.

Id est: qualis parentis, talis filius: qualis præceptor, talis discipulus: qualis vir, talia facta.. Wie der Vogel / so das Ei.
Böß Vogel / böß Ei. Ein Ei heckt kein Blaßfuß. Ein Ei heckt kein Faschen.

Ab impijs egressa est iniquitas. r. Reg. cap. 24.

Hoc est: Improbi semper sunt autores malorum.

Ex tua officina.

Hoc est: Tu author es huius consilij. Metaphora est sumpta ab opificibus.

E circulo.

M. Tullius dixit: designans rem vel hominem plebeium & contemptum.

Generosioris arboris statim planta cū fructu est.

Indicat

Indicat hoc adagium: Bonæ ingenia statim maturescere, & ad frugem pervenire. Quintil.

Magnorum fluminū nauigabiles fontes. *Idem Quintilianus lib. 8. institut.*

Significat autem præpotentium quantulacunque plus pollere, quam vniuersas tenuium opes.

Hinc illæ lachrymæ. Terent.

Dicitur de rei causa aliquandiu dissimulata, quæ verē tandem deprehenditur.

E tardigradis asinis equus prodijt. *εκ βερδυσκέλων ὄνων ἵππος ὁργον.*

In eum qui ex obscuris natus parentibus, clarus evasit, Vel in arrogantem & ferocem, infimo tamē generē ortū.

Ex quercubus aut saxis nati.

Homer. Odys. 7.

Οὐ γὰς δέπο δρυὸς ἐστὶ παλαιφάτε, οὐδὲ δέπο πέτρης.

Hoc est.

Nam neq; fatidicā queru satus es, neq; saxon.

Quadrabit in eos prouerbium, qui vel obscuro nati sunt genere: vel ingenio prædicti agresti, effrisque moribus. Germanicē per interrogationem. Meines du das ich von et nem Stock oder Stein entsprungen se?

Nunquam ex malo patre bonus filius, *εκ αὐγένοι τοῦ πατέρος εἰς κακόν πατέρος.* Eurip.

Cui affine est illud. *κακὸν κακὸν, μεγ' ἀγαθὸν.*

Exiguum malum, ingens bonum. Μικρὸν κακὸν, μεγ' ἀγαθὸν. Diogenes.

Monet autem ex modico incommodo, laboreque exiguo, maxima commoda & diuturnam voluptatem colligi,

Hinc belli initium. *Αρχεπικό πόλεμος σύνενδε ήδη.* Thucyd. & Lucian. in Pseudomante.

Conueniens est, cum alicunde natam similitatem ac tu multum rerum exortum invenimus,

Piscis

Piscis primum à capite fœtet. ιχθὺς ἡ κατὰ τῆς κεφαλῆς ὁ γένειος ἀρχεπικός.

Notantur hoc adagio mali Principes & magistratus, quorum contagione reliquum vulgus inficitur.

D E G E N E R A N T I V M I N P E I U S.

O domus antiqua, quam dispari domino dominaris. *Ennius.*

Quadrabit in disciplinam commutatam in peius, eorum virtus, qui successerunt.

Ab equis ad asinos. ἀφ' ἵππων εἰς ὄντας.
Procopius.

Locum habet, ubi quis ab honestioribus studijs ad parum honesta deflextit: vel à conditione splendida delabitur ad tenuorem.

Mandrabuli more res succedit. Μανδραβύλος χωρεῖ τὸ πεῖγμα.

Notatur res, quae in dies in peius labitur. *Lucianus.*

Heroum filij noxæ. ἀνδρῶν ἡρώων τέκνα πήματα.

Id est. Ex sapientissimis patribus stultissimi propagantur liberi, ut vulgatus iocus habet. Ein weiser Vatter zeugt auch weisnarische Söhne.

Haud canit paternas cantiones. οὐ μεγάλη καὶ μέλει. *Terent.*

Desilio, qui à paternis moribus degeneraret, iactatum. Er will seines Vatters Liedlein nicht singen.

Quis parentem laudabit nisi infelices filij? τίς πατέρας αὐγῆσει μὴ κακοδαιμονα τέκνα;

Quis patrem laudet nisi proles laudis inanis?

Versus vulgo iactatus de ijs, qui maiorum suorum præclaras facinora iactitant: nimirum ipsi nihil habentes quod de scipisis verè prædicent. Vel de filijs qui parentum improbi-

probitatem superant, ita ut ipsorum comparatione parentes probi suisse videantur. Vulgo dicimus. Er will seinen Vater zum frommen Mann machen. Er will seinen Vater gut machen.

Acesias medicatus est. Ακησιας ιάσθω.

Diogen.

Dictum de re, quæ semper vergeret in deteriorius, quo magis accuraretur.

Vt nunc sunt homines. οἵοι νῦν Βροτοί εἰσιν. Homer. Iliad. μ.

Conueniens erit, quoties notare volest tuorum temporum mores, semper à maiorū virtute, in peius degenerantes. Alsi jetzt die Leute gesinnet seind.

Eamus Athenas. ίαμεν εἰς Αθήνας.

Licebit uti, si quando nos melioris fortunæ relictæ posse nitebit.

DE LOCO, EIVSQUE differentijs. Locus IIII.

N V S Q V A M.

Nec apud homines, nec in mari. οὐ παρ' ἀνθράστων εἴ τ' εὐθαλάσση. Pind. Olymp. hym. 6.

Prouerbiali schemate dixit, de virtutibus, quæ periculis expertes, nec terra nec mari habentur in precio. Nemo enim magnam laudem parauit unquam sine periculis, aut laboribus.

Vbi cerui abiiciunt cornua. οπός αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀπβάλλονται.

Significatur locum valde abstrusum, vel rem nusquam inneniri, hoc commode utemur adagio. Autor est Aristot.

In aphannis. εἰς ἀφάννας.

De incertis & quæ nusquam sunt. Tractum prouerbium à loco quodam vehementer obscuro & ignobili, teste Stephano.

D E

A D A G I O R V M .
D E T E M P O R E E T P A R -
tibus eius. Locus V.

D I V T V R N V M .

Et nati natorum. παιδες παιδων.

Prouerbialis figura, qua longam rei cuiuspiam propagationem significamus. Plato.

Quoad vixero.

Quod in vita perpetuum nobis futurū intelligi volemus: indicare licebit Homericō carmine, quod est in Iliad. x.

— οὐ φέσθη ἔχων
ταῦτα μετέω, καὶ με φίλα γρύγας δούλευε.
Id est.

— Donec

Viuos inter agam, genibus dum fulciat hifce.

Hoc imitatus Maro,

Dum memor ipse mei: dum spiritus hos reget artus.

F V E R V N T N O N S V N T .

Sæpè etiam stultus fuit opportuna locutus. πόλλας τοι καὶ μαρὸς ἀνὴρ καλανειρος εἶπε. Gellius.

Admonemur non esse fastidiendā salutarem scientiam propter authoris humilitatem.

Sæpè etiam est holitor valde oportuna locutus. πόλλας καὶ κηπωρὸς ἀνὴρ μάλα νήγειρε.

Eiusdem cum præcedente proximo sententiæ. Cui respondet illud Cæcilianum apud M. Tullium in Tusculanis quæstionibus: *Sæpè est etiam sub pallio sordido sapientia.*

Iam illi non sunt, at qui sunt mali. οἱ μὲν γὰρ ἐν ἑτ' εἰσιν, οἱ δὲ ὄντες κακοί.

Conueniens, ubi quis requirit ea, quæ quondam quidem

dem extiterunt, verum temporum culpa perierunt.

Fuerunt quondam strenui Milesij. *πάλιν ποτ' ἡσαν ἀλκιμοὶ μιλήσιοι.*

Notantur hoc senario, qui à pristina fortuna deflexerunt, aut à maiorū virtute ac moribus degenerarunt. Breuiter, omnes qui quod erant esse desierunt, facti deteriores.

Fuimus Troës. *ἡμεν Τρῶες. Virgilius,*
Aen. 2.

Eo utemur, vbi quempiam periisse significabimus.

Summaria indicatura. *ῥωπικὸν ἔννοιο.*

Diogen.

Dicitur de rebus vilibus, magno tamen emptis.

O B V E T Y S T A T E M I N G R A T A.

Piscis nequam est, nisi recens.

Dicitur peculiariter in hospitem aut vulgarem amicū, qui primo quidem aduentū non ingratus est; cæterum ante triduum exactum putet: Germani dicunt. *Dreitägiger gast ist ein last. Dreitägiger fisch / taug aufstein disch. Wann der Gast am liebsten ist/ soll er wandern.*

Piscis repositus. *ἀποκέιμενος ιχθύς. Plut.*

Vtatur aduersus eos qui nihil seruant in posterum.

Per antiquum diem. *Διὰ τηλαιᾶς ἡμέρας. Diog.*

Dicitur de re admodum vetusta & prisca.

Quantum ex Bacchanalibus. *ὅσον σκοτιοντιαν.*

De rebus dicitur vehementer expectatis. Ductum ex more Atticorum, qui annorum accedentem numerum à Dionysij, vt ex Olympiadibus numerabant.

Antiquiora Diphtera loqueris. *Αρχαιότερα Διφτέρας λαλεῖς.*

In eos, qui nugas narrant, aut de rebus garriunt nimium prisca

priscis, & iam pridem obsoletis.

A b o r i g i n u m s e c u l o .

A N n a c o . ἀπὸ Ναννάκων.

Quadrabit utrumque, quum significabimus rem ab extrema usque repetitam antiquitate, vel origine. Posterius ascribitur Stephano.

R e s C a n n a c æ . τὰ ναννάκων.

De rebus ob vetustatem admirandis.

A n t i q u i o r q u a m C h a o s , & S a t u r n i a t e m p o r a . χάρες ἀρχαιότερος, Εκρούιαν. Ibycus.

Dicitur de re admodum præsca & obsoleta.

P e l l e n æ a t u n i c a . πελληνῶν θυσίαν.

De prisco cultu, & obsoleta vestimentorum forma dicitur.

I N S T A N S .

A n t e p e d e s . ἀρὸ πόδος. Terent.

Dicitur de re obuia & præsenti.

I n m a n i b u s e s s e .

Eiusdem cum præcedente proximo significationis.

I N T E M P E S T I V A E T I N E P T A .

I n c r a f t i n ū f e r i a . εἰς ἀνέρον τὰ απόδαια.

Plutarchus in vita Pelopidae.

Monet adagium, res ferias sobrietate, non in conuiuijs esse tractandas. Die nüchtern ráthe seind die besten.

R o s a m , q u æ p r æ t e r i e r i t , n e q u e r a s i t e r u m . πάδον παρελθον, μηκέτι γύτει.

Hoc est. Ne te maceres desiderio rerum, quæ reuocari aut restitui nequeunt. Nach verlorenen dingern / soll man nicht sehr ringen.

**A n n o s a m a r b o r e m t r a n s p l a n t a r e . Γε-
πάνδρουν μεταφυτεύειν.**

De ijs qui sero couantur dediscere, quibus diu assuefunt.

runt. Vel de quo quis conatu frustraneo, & intempestiuo.
Alle Hundt lassen sich nicht wos händig machen.

Malum est bonū intempestiuum. *κακὸν τὸ καλὸν, ἢν μὴ καρδῖτος τύχη.*

Id est. Nihil gratum, quod intempestiuum.

Vide plura infra Loc. 46.

LONGAE VITAS.

Nestorea Senecta.

In longaeuos & viuaces: de quibus lege Lucianū de Macrobis & Plin. lib. 7. cap. 48.

Vlträ pensum viuit. *τὸς ἐρ τὸν ἀτεργάτων ηδη βιοῦ.*

Id est: Viuit vltra fatalem diem. Allusio est ad fusos Parcarum. Lucianus, in philopseude. Non admodum ablutit ab hac forma, quæ Germanis vulgo est celebris. *Die Seet ist in ihm verwurzlet.*

Vlträ catalogum. *τὸς ἐρ τὸν κατάλογον ζῆ.*

Suidas.

Dicitur de eo, qui multum ætatis viuit, ut iam præscriptum illum annorum numerum præteriisse videatur.

Vlträ linum. *τὸς ἐρ τὸν λίνον.*

Id est: Vlträ decretum fatale. Rursus allusio ad Parcarum fila. Vide vltra pensum.

Cornicibus viuacior. *τὸς ἐρ τὰς κορώνας βεβιωκώς.*

Dicitur de vehementer annosis: estque desumptum à prodigiosa cornicum viuacitate. Vide de hac Plinium lib. 7. Et Plutarch. de Oraculorum defectu.

Hesiodi senecta. *Ησιόδειον γῆρας.*

Longæua viuaxque sic appellabatur. Videatur Epi-gram. Pindari de longæuitate Hesiodi.

Tithoni senecta. *Τιθώνειον γῆρας.*

Ex fabula Tithoni desumptū, paulò aliter Suidas refert.

Senescas Tithono profundius.

Phœnicio viuacior. τὸς Φοίνικος ἔτη βιώσεις.

Dicitur etiam in Senecta viuacem & longævam. Phœnicem enim Hesiodus scribit nouem corui ætas viuere.

Sibylla viuacior.

Significatur hoc etiam prouerbio ætas quantumuis longa. Propertius.

At me non ætas mutabit tota Sibylle.

Alterum pedem in cymba Charontis habere.

Dicitur de hominibus extremæ decrepitæque senectæ.

Lucianus in Sectis. τὸν ἵππον πόλεαν τῆς στρατιᾶς χωρ. Er geht auf der gruben. Er geht auf der Baar. Er hat einen fuß schon im grab.

Maturè fias senex. Cic. Maturè fias senex, si diu velis esse senex.

Monet adagium, ut integra adhuc ætate à laboribus sustamus iuuentæ libus: maximè autem vitijs iuuentæ, libidine, bibacitate, vitæ turbulentia & similibus. Germani non inueniuntē dicunt. Es muß sich zeitlich trümmern / was ein gutes haact werden soll.

Vitiat lapidem longum tempus. Σήψα
Ἐπέργω ὁ πόλυς χρόνος.

Docet adagium, nihil in rerum esse natura sic durabile: quin temporum absumi diuturnitate quæat.

Senex bos non lugetur. Γέρων βέρεις ἀπένθητος δόμοισι.

Hoc est: Mors senū, quod tempestua videatur, ab amicis non lugetur.

Viuum cadauer. ἐμψυχος νεκρος. Item.

Viuum sepulchrum. ἐμψυχος τάφος. Sophocles & Lucianus.

Ytrumque in eos commodè dicetur, qui sic viuunt ut nihil vita

hil vita dignum agant.

Viro seni maxillæ baculus. Αὐτὸς γέρων ἀγέρων βαστηγία.

Dicitur in senes, qui ob defectas ætate vires, copiosiore pariter & delicate more vietu coguntur vti. Der Riegel ist der Alten stütz.

Limen senectæ γέρεας ἔδος. Homer.

Notatur hoc adagio extrema & decrepita senecta.

Senescit bos, at opera multa bouis.

γηράς ὁ βῆς, τὰ δὲ ἐργα τολμὰ τῷ βούς.

Usus huius Proverbij est, quoties aliquis ob ætatis imbecillitatem inutilis redditur ad munus demandatum obendum. Germani eadem penè metaphora dicunt. Et mag schier nicht mehr ziehen.

MIRA NOVA.

Agamemnonij putei. Αγαμεμνόνια φέρατα.

Dici potest de nouis & admirandis operibus. Zenodot.

Annus Clybanum. Αὔνος κρύβανος.

In eos olim dicebatur qui alicuius rei nouæ inuentores extitissent. Suidas.

Cyziceni stateres. Κυζικηνὸς στατῆρες.

Dici poterit in hominem inæqualem ac sui dissimilem, aut qui longè aliud agat, aliud præ se ferat. Desumptum ex Cyzicenorum nummis, qui ex una parte Cybelen fœminam, ex altera leone m ostendebant. Suidas.

Cornicum oculos configere.

De eo, qui nouo inuento veterem euitationem conatur obscurare. Cicero.

Αἴπ' ἀνθροφοσίων. Zenodot.

Pro eo, quod est, recens ab officina prosectorum: perinde quasi modo perductum à solibus ærariaque fornace. Germani dicunt. Frisch oder neu aus der Eß.

Glauci ars. Γλαύκης τέχνη.

Conuenit in opus, vel celeriter absolutum, vel arte summa summaque cura elaboratum.

N O V I T A S.

In folle offerre. *Callistrat.*

Pro eo, quod est, inexploratè, inexplicate & confusè, si-
cut qui Syngraphas & pecuniam inclusas offert.

Aliud genus remi. Άλλο γένος κώνων.
Plutarch.

Dicebatur olim ubi quis res nouas & antea non vissas
induceret. Potest & in eos dici, qui mutatis moribus pristi-
nis, nouum & inusitatum vitæ institutum sequuntur.

Qui modus equitum? Τίς τρόπος ἵππων?

Dictum videtur antiquitus de hospitibus novo genere
quadrigarum inuestis. Hodiè non inueniuntè quis accom-
modet simioliis illis, qui spredo nationis suæ vistato habitu,
peregrinarum gentium vestimentis inuoluuntur.

Grata nouitas.

Quando significabimus nuperrima quæque vulgo ma-
xime placere, non intempestiuum fuerit illud Homericū.

Τὸν γὰρ αἰοιδὸν μᾶλλον ἐπικλείστ' ἀγράποι,
ἥπει αὐγόντεσσι νεωζήτην ἀμφιπέληται.

Id est.

*Cantio enim hæc hominum longè est celeberrima, vulgo
Et gratissima, que nuperrima venit in aures.*

Accinit huic Pindar. Olymp. Hym. 9. Αἶνε δὲ παλαιὸν μὲν
οἶνον, ἄνθεα δὲ υἱωναν νεωτέρων. Id est: *Lauda vinum retusum: sed
nonorum hymnorum flores.*

N U N Q V A M.

Ad Calendas Græcas. *Augustin.*

Pro nunquam, dicimus: quia Græci Calendas non ha-
bent, sed nouenias id est: Nouilunia. Zu Pfingsten auf dem
Eif. An Sanct Nümmerteins tag.

Post

**Posthomines natos, & Posthominum
memoriam.**

Prouerbiales sunt Ciceronis sermones, quibus significa-
ri possunt ea, quæ nunquam euentura credamus.

**Cum Nibas Coccoſſauerit. ὅταν Νίβας
κοκκύσῃ.**

Idem significatur hoc adagio, quod præcedentibus pro-
ximis. Nibas vicus est in ciuitate Thessalonica, in quo Gal-
li Gallinacei vocem nunquam edunt. Videtur huic non
multum absimile illud Germanicum. Wann die Hühner
für sich schreien.

**Cum mula pepererit. ἐπεὰν υμίονος τέ-
κνωσι.**

Vsus huius prouerbij erit, quoties significabimus ali-
quid nunquam futurum, aut adeo rarum esse, ut stultum
videatur sperare. Herodot. Wann die Maulesel junge haben.

Plenilunio fiet. τῇ πανσελήνῃ.

Significat serò aut nunquam futuruin. Germani in hunc
sensum dicunt. Wann die Sonn still steht.

N V P E R A.

Heri & nudiuſtertius. χθὲς καὶ πρώτῳ.

Prouerbialis Hyperbole, tempus admodum nuper aetū
significans.

O C C A S I O.

Cape crines.

Dicitur pro arripere occasionem oblatam, & arreptam
retinere.

Nunc tuum ferrum in igni est. Senec.

Dicebatur de eo, cuius negotium iam ageretur.

Ianuam aperire.

Repagula aperire. τὰς κλισάδας ἀνοίγειν.

Ansam præbere.

Metaphoræ prouerbiales, quæ sumuntur tam in bonam

quam malam partem pro eo, quod est occasionem ad ministrare. Talis & Terentiana illa.

Fenestram aperire.

Verum non nisi in malam partem. *Die Thür aufschun.*
Sic

Fasces subministrare. Das Licht dazu halten.

Eximere è manu manubrium. *Plautus.*

Hoc est: Iam paranti facere quippiam, peragendi extorquere facultatem.

Ansam querere, arripere.

Id est: Captare occasions. Contraria. *Ansam praterire, negligere.* Id est: Occasiones rerum agendarum amittere.

Gladiū dedisti quo se occideret. *Plaut.*

Hoc est: Materiam & adiumentum subministrasti ad perniciem.

Non semper erit ætas. *Ex aīcī Hēpō
εοτεαγ.*

Hesiodi versus est,

Οὐκ αἰσὶ θέρος ἐστί τι, ποιεῖθεν γάλια.

Hoc est.

Ætas non semper fuerit, componite nidos.

Docet parandum esse in adolescentia, quo lassa senectus frui possit.

T E M P E S T I V A.

Hyberno puluere, verno luto. *Festus Pompeius ex antiquo carmine.*

Monet autem prouerbium, negotia opportune suscepta, feliciores nancisci exitus. Quemadmodum, si far hyeme serena seminetur, & succeda ver humidum, copiosius follet prouenire.

Herniosi in campum. *χόκκυ, ψωλὸς πεδιούδε.* *Aristoph. in Auibus.*

Vsus adagij est, cum segnes ipsum tempus prouocat ad industria m.

Alia

**Alia æstate, alia hyeme, τὰ μὲν θέρεται, τὰ
δὲ γίγνεται ἐν χειμῶνι.**

Significat aliam ætatem, aut vitæ conditionem alia de-
cere, nec idem decere senem quod iuuenem decuit.

**Nunc leguminum mēsis. Νῦν ὁσπεῖαν
ἄμητον.**

Id est: Tempestuum est hoc vel illud agere. Diogen.
Estque translatum à rusticis.

Bæta tum hyeme tum æstate bona.
Βαῖτη καὶ θέρεται, καὶ ἐν χειμῶνι ἀγαθὸν.

Dici potest de re multifaria utili, veluti de literarum
studijs & philosophia, cuius multiplicem in vita usum Ci-
cero demonstrat in Archiana.

Dum cessat Boreas, & incipit Auster.

Αρχομένος τε νότος, καὶ λήγοντος Βορέως.

Significatur tempus non nauigationi solum, sed cuius
rei agendæ oportunum. Congruit cum illo, *Cum pluit, mo-
lendum.*

Nosce tempus. Γνῶθι καμψὸν.

Præcipitur hoc adagio temporis & oportunitatis obser-
vatio, quæ omnibus in rebus plurimum momenti habet.

Capra ad festum. Αἱξ εἰς τὴν ἔορτὴν.

Dici solitum ubi quis in tempore negotiū aliquod ac-
cederet.

**Munus exiguum sed oportunū. Δέπτε
ολίγη τε φίλη τε. Homer. Hemistich. citabimus.**

Significatur munus pretio quidem leue, sed tamen ac-
cipienti pro tempore gratissimum.

Audi Chelidonem. πύθε χελιδόνον.

Hoc est: In tempore curato tua negotia.

**Oleum & Salem oportet emere. τε-
λεον καὶ τὸν ἄλα δεῖ ὕβειδεν. Aristot.**

Significat in conficiendis negotijs opus esse nonnun-

quam remedijs contrarijs, nunc sale, id est: acrimonia,
nunc oleo, id est: lenitidine.

Iouis tergus. Διὸς κάρδιον.

Dici solitum de re sordida quidem, sed tamen in usum
aliquem seruata.

Nihil homini amico est oportuno ami-
cius. Plautus.

Hoc est: Officium quod præstatur in tempore gratissi-
mum. Freund seind gut bey dem wege. Eiusdem farinæ est
& ille rythmus vulgo iactatus.

Freund in der noch/

Freund in den todt.

Freund hinderm rucken.

Das seind drey starcke brücken.

Domi Milesia. οἰκος τὰ μιλήσια. Politian.

Dictum in eos, qui, ubi minimè probatur, luxum do-
mesticum celebrant.

Phallus Deo. ὁ Φαλλὸς τῷ Θεῷ.

Dici solitum, ubi parum quidem honesta, sed tamen
apta tribuuntur. Plutarchus.

Sacra hæc non aliter constant. Auson.

Vsus huius adagij erit, si quando fatebimur culpam, sed
rei locouè conuenientem. Auf solchen Kirchweihen/ gibt es
kein anderen Ablass.

De his, horumq; contrarijs consule infra Locum 46. titulo,

INTEMPESTIVA ET INEPTA.

S E R V I R E T E M P O R I.

Seruire scenæ. Cicero.

Hoc est: Rebus præsentibus se accommodare.

Vti foro. τῇ ἀγορᾷ χεῦσθαι.

Idest: Præsentem rerum statum boni consulere, & for-
tunam ad consiliū flectere. Terent. Den Schragen zu Marat
richten. Item. Sich strecken nach der decken.

Aut bibat, aut abeat. ή πίθη, ή ἄπθη.

Hoc

Hoc est: Aut tempori & loco nos accommodemus, aut hominum consuetudine subducamus. Natum ex Græcorum Veterum compotationibus.

Gladiator in arena consilium capit.

Monet adagium, è re nata mutandum aliquando consilium. That bringt Rath/ Darnach es fellt.

Polypi mentem obtine. πολύποδες νόον
ιχε.

Hoc est: Pro tempore, & negotiorum diuersitate aliud atque aliud vultum, mores alios atque alios assume. Plutarch. Du musst Fuchs vnd Hase sein.

Spartam nactus es hanc orna. ἦν ἐλαχες
Σπάρταν, κόσμει.

Admonet adagium, vt quamcunque prouinciam erimus fortè nacti, ei nos accommodemus, proqué huius dignitate nos geramus.

Omnium horarum homo.

Dici potest in eum, qui seris pariter ac iocis est accommodatus. Quintilianus. Terent. inquit. Paucorum hominum homo. Eyn Man von tau sent Freuden.

Sub manu nasci.

Dicitur de consiljs ex tempore captis. Seneca.

Aut abi, aut exuere. ή ἀπίεναι ή διποδύεσθαι.

Lex apud Lacedæmonios in publicis certaminibus. Si transferatur ad rem animi, velut ad disputandum, vel resistendum vitiosis affectibus, adagij vim obtinet. Plato.

Vide Locum 45. Titulo Serum remedium,

DE MVNDO ET COELO. Locus VI.

Mundi oculus. Loc. 54.

Cœlum territat. Loc. 51.

Cœlum digito attingere. *Loc. 48.*

D E E L E M E N T I S S V-
perioribus: & de Meteoris,
Locus VII.

Ignis, mare, mulier, tria mala. *Loc. 21.*
Ignem igni ne addas.

Ignis non extinguitur igni. *Loc. 44.*

In aëre piscari. *Loc. 26.*

Lumen serenitati obducere. *Loc. 26.*

D E A Q V A E T P A R T I B V S
eius communibus. Locus VIII.

Herculana balnea. ήράκλεια λαγηδα.

De impendio feruentibus balneis dicebatur, quales legimus & thermas Neronianas.

Mare bonorum. *Loc. 44.*

Fontes ipsi sitiunt. *Loc. 30.*

D E A Q V Æ P A R T I B V S
proprijs. Locus IX.

Atlanticum mare Cotyla exsorbere.

Loc. 30.

D E T E R R A E T P A R T I B V S
eius naturalibus. Locus. X.

Terra volat. *Loc. 30.*

Terram pro terra. *Loc. 51.*

Montes aureos polliceri, *Loc. 50.*

D E

LOCVS VII. usq; ad XIII. 27

DE ARTIFICIALIBVS TER-
ræ partibus communibus. Locus XI.

MALVS VICINVS.

Salsuginosa vicinia. Αλυρὸν γειτόνημα.

Dicitur de sterili, agresti, atq; inhumana vicinia. Trans-
latum ab agris mari finitimiſ. Aristophanes. Nachbaur über
den Zaun. Nachbaur wider herüber.

Aliquid mali propter vicinum malum.

Monet adagium, ut bonorum conuictum & consuetu-
dinem expetamus: improborū autem, quām maximē pos-
sumus, fugiamus. Ein Nachbaur ist dem andern einen brande
schuldig.

Si iuxta claudum habites, subclaudi-
care disces. ἀρχωλῶ παροικῆσης, ὑποιάζειν
μαθήσονται.

Docet prouerbium admodum periculofam esse impro-
borū consuetudinem, ac proinde bonis vitandam. Plutar-
chus. Germani varias habent huius adagij formulas. Bey
krummen lernt man hinken. Item, Bey vollen lernt man sauszen.
Bey Krämer kauffen. Item, Ein Schalck macht den andern. I-
tem, Ein rendig Schaaff verderbt die ganze Herde.

Omnibus modis nocens. καὶ χερσὶ, καὶ
λύμασι, καὶ πᾶσιν κακοῖς.

Quadrat in hominem omnibus modis perniciosum,
fucis, vi, verbis, factis. Euripid. Ein Schalck aus den hügen.
Item, Er ist ein Schalck so groß er ist mit Haut und Haar.

DE PROPRIIS TERRÆ PAR-
tium nominibus. Locus XII.

In medio Tibure Sardinia est.

Corinthus & collibus surgit, & vallibus
deprimitur, Log. 48.

DE

DE METALLARIBVS.

*Locus XIII.*Electro lucidior. *Loc. 53.*Auro loquente, nihil pollet quæuis oratio. *Loc. 48.*DE PLANTIS ET ARBORI-
bus. *Locus X^{IIII}.*Arcadicum germen. *Loc. 54.*Annosam arborē transplantare. *Loc. 5.*DE HERBIS ET FLORI-
bus. *Locus XV.*Folio ficolno tenes anguillam. *Loc. 53.*Ede nasturtium. *Loc. 54.*Rosam quæ præterierit, ne quæras ite-
rum. *Loc. 5.*

DE FRVGBVS.

*Locus XVI.*ET Tantali horto fructus colligis. *Loc. 30.*In vino veritas. *Loc. 52.*Vinum animi speculum. *Eodem loco.*Thus aulicum. *Loc. 52.*Plus aloës quam mellis habet. *Loc. 53.*DE ANIMALIBVS VO-
latilibus auibus. *Loc. XVII.*Coruus serpentem. *Loc. 44.*

Accipiter

Locus xiii. usq; ad xxii. 29

Accipiter metuit suspectos hamos.

Locus si.

Miluius metuit adopertum hamum.

Ibidem.

DE A Q V A T I L I B V S

Piscibus. Locus XVIII.

Piscis repositus. Loc. 5.

Piscis nequam est, nisi recens. Ibidem.

Silurus putris in quadra argentea. Locus 26.

DE T E R R E S T R I B V S

Animalibus. Locus XIX.

Capra nondum peperit, hædus autem ludit in tectis. Loc. 26.

Canis peccatum, Sus dependit. Locus si.

Bos lassus fortius figit pedem. Loc. si.

Camelus saltat. Loc. 26.

DE A M P H I B I I S E T

Insectis. Locus XX.

Rana cum Locusta. Loc. 26.

Cancros Lepori comparas. Loc. 26.

Habet & musca splenem. Loc. si.

Vespa cicadæ obstreps. Loc. 26.

DE

A D A G I O R V M
DE HOMINE, SEX V,
& ætate. Locus XXI.

H O M O.

Vt nunc sunt homines.

Si notabis temporum tuorum mores, vt semper in peius degenerantes à virtute maiorum: applicabis illud Homericum. Οἰος γῦν βέροι εἰσατται. Quod quidem Hemistichion aliquot est locis apud Homerum: hic de Aiace & de Hectori, saxum ingens humo facile tollentibus: Iliados quinto de Tydeo saxum item tollente.

F O E M I N A E.

Ignis, mare, mulier, tria mala: τῶν κακῶν
Θάλασσα καὶ γυνὴ, κακὰ τρία.

Dici solitum in mulierum improbitatem, ob quam pa-
sim apud veteres scriptores male audit hic sexus.

Sublata lucerna nihil interest inter
mulieres. λύχνῳ δέθενται γυναις πᾶσαι αὐτῇ.

Sentit adagium, nullam mulierem pudicam esse, si de-
tur facultas sine teste peccandi.

Mulier pudica, ne sola sit usquam.

Quum adinonebimus, non conuenire, ut pudica mulier sola citraque testes cum viris colloquatur: usui fuerit illud apud Homerum frequens de Penelope:

Οὐκ ὅμηρα τῇ γε ἐδιφίπποιο δῆται πόνος.

Id est.

Hanc sola: ast illam famulae binæ comitatae.

Præstat canem irritare, quam anum.

πολὺ χεῖρον ἔσιν, ἐρετίσαι γε αὖν τὴν κύνα.

Notatur hoc adagio atrocitas irae muliebris, qua nul-
la maior, maximè cum ad sexus vitium accedit senectus.
Menander.

Mulieri

Mulieri ne credas: ne mortuę quidem.
Τυναιη μη πιστευε: μηδ' αὐτὸν θανῆ.

Notat adagium muliebrem leuitatem & inconstantiam.
Diogen.

Nec mulieri nec gremio credendum.

Idem notat quod præcedens proximum. Nam & mulier leuis est animi: & plæruntq; fit, ut in gremio posita, dum in obliuionem veniunt, exsurgentibus procidant.

Mulierum exitia. Τυναικῶν δλεθρος.

De ijs, qui funditus ac miserabiliter pereunt, usurpatum, quod omnium ferè calamitatū mulieres viris aures extitisse dicantur.

Fœmina nil pestilentius.

Hanc sententiam ita effert Homerus.

Ως εκ αἰνότερον, Ε κύντερον ἄπλο γυναιγες.

Id est.

Visque adeò nihil improbius, muliereq; peius.

Frequenter apud antiquos poëtas male audit mulierum genus: quæ quidem & hodiernis temporibus strenue dant operam, ne poëtae planè vaniloqui fuisse videantur. Germani dicunt. Es ist nichts über ein böß Weib. Item, Es ist kein böserere Creatur auff erden / dann ein böses Weib. Ein böß Weib ist ein bitter traut.

Qui nō litigat, cælebs est. D. Hieronymi.

Indicat adagium, rixosum esse omne coniugium: nec tranquillitatem esse, nisi in cœlibatu. Wem zu wol ist / der nem ein Weib.

Tanquam Chalcidica nobis peperit
vxor. ὥστερ χαλκιδικὴ τέτοκεν ήμην γυνή.

De ea dici solitum, quæ liberos quam plurimos perisset.

Anus cothonissat. ξεωνις καθωνιζόμενη.

Dicitur de vetulis indecorè lascivientibus.

Anus eriphus. Γραῦς εριφος.

In eam

In eam, quæ in virginitate consueisset, dici solitum.

Theffala mulier. Θεωταλικὴ γυνὴ.

In veneficas & malarum artium peritas mulieres dicebatur. Aristoph.

Της Ψευσμένη.

Dicitur proverbialiter iam propinqua partui. Sumpta metaphora à fisis post immisso pseñas maturescitibus.

Γυναικίζειν.

In eos iactari solitum, qui cultu gestuque corporis mulierem repræsentarent.

I V V E N T A.

Iuuenari. νεανίζειν.

In eos qui iactantius & inconsultius aliquid agunt, more iuuenum. Aristot.

Aliam ætatem alia decent.

Qui iam aliam ætatem significabit, nec idem decere canum, quod iuuenem aliquando decuit: usurpabit illud Homeri:

Αλλὰ ἔτε δὴ πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένεσον.

Hoc est.

Verum vibi iam canumq; caput incanaq; menta.

S E N E C T U S.

Effeta senecta.

Quod in Odysseæ λ dictum est de mortuis, id ad hominem ob longæuitatem iam defectum viribus accomodare licebit: aut in eum qui consernetur animo,

Οὐ γάρ ἐπιστέγεις τε ἐσέσθιες ἔχουσιν.

Id est.

Nam iam non nervis carnes atque ossa cohærent.

Senum prudentia.

De senibus quidem, attamen ob rerum peritiam non inidoneis ad negotium aliquod conficiendum, aptè dicetur illud Homeri:

Καὶ πολεοί περ' ἕρτες αἰνεγκαῖος πολεμιστής.

Id est.

Id est.

*Aetas cana quidem, sed non inidonea bello.**Consule Locum 23. Tit. Senium præmaturum &c. & adaugium. Ipsa senectus morbus est.***DE CORPORE ET PARTIBUS eius. Locus XXII.**Caput vacuum cerebro. *Loc. 54.*Ante barbam doces senes. *Loc. 26.*

Ne ad aures quidem scalpendas otium.

*Loc. 30.***DE BONIS ET MALIS CORPORI ACCIDENTIBUS. Locus XXIII.**

FORMA, DEFORMITAS.

Multam syluam gestas. Λοχύλι πλάνη
Φορεῖς.

Quadrat in hominem agrestem & stupidum.

Simiarū pulcherrima deformis est. τῶν
πθήκων δέ μορφότατη δύσμορφη ἐστί. Plato.De his rectè dicitur quæ ipso genere sunt vitiosa, neque
proflus conferenda vel cum extremis eorū, quæ in ordine
sunt honestorum.Simia est simia, etiam si aurea gestet in-
signia. πίθηκος ὁ πίθηκος, καὶ γεύσεα ἔχει
συμβολα.Monet adagium, fortunæ ornamenta non mutare ho-
minis ingenium. Vide apolog. Lucianu de Aegyptijs Simijs, sal-
tationem humanam imitantibus.

Leporem non edit.

Antiquitus creditum, esu leporinæ pulpæ conciliari for-
mam. Martialis in deformem mulierem.

Edisti nunquam Gellia tu leporem?

Quod pulchrum, idem amicum. τὸ
καλὸν, φίλον.

De conciliantibus amicitiam dici potest. Plato.

Perdicis crura. πέρδικος σκέλος.

Quadrat in loripedes, aut quibus crura sunt gracilia di-
stortaq; Ex Aristophane, qui Perdicem, Cauponem quen-
dam claudum, aliquot locis notat & traducit.

Pulchrorum etiam autumnus pulcher
est. τῶν καλῶν ἡ ὄπωρη καλὴ.

Quadrabit in eos qui bellè ferunt ætatem, & senio ac-
cedente vigorem membrorum ac formam retinent.

A furijs oriundus. ἐγεννύων δυπρόστεγος.

Dici solitum in tetra fœdaque specie. Item quod exi-
tiale sit ac pestilens, à Furijs ortum, dicimus.

Pistillo caluior. υπέρχε φαλακρότερος.

De vehementer glabris aut caluis dicitur. Metaphora
sumpta à pistillo, cuius ima pars calui cranium referre vi-
detur.

Ex ovo prodix. ἐξ ὄφες εξηλθετ.

Dici solitum de magnoperé formosis ac nitidis, quasi
non communī hominū more natis: Sed ex ovo more Ca-
storis, Pollueis & Helenæ, quorū forma literis omnium est
nobilitata.

Ominabitur aliquis te conspecto. Σε
δότιωνίσετ' αὖτις ιδών.

Dicitur in deformes, fœdosque aspectu. Apud veteres
occurrere formosō, felix omen habebatur: occurrere de-
formi ac nigro, contrā.

Myconius caluus. μυκώνιος φαλακρός.

In glabros & caluos iactitatum. Strabo refert Myco-
nios vulgò caluos dici solitos, quod in ea insula vitium hoc
quasi gentilitium sit, atque omnibus fermè commune.

Pronomi barba, Προνόμιος πώγων.

Conuenit

Conuenit in eos, qui alioqui mollissimi: vultus vestiumque severitate, virtus continentiam praeserunt. De Pronomo tibicine, vide Aristophanem.

Nauiges Træzenem. *πλευσιας Τροζηνας*

Dici solitum in imberbes, fictitijs pilis barbam virilem mentientibus. Inde natum quod Træzenis portus quidam vulgo celebratus sit nomine Barba.

Kallipygi. Callipygi.

Dicebantur forma eleganti præditæ. De hac voce vide Cælium Rhod. lib. 2. cap. 40.

Thersitæ facies. *Θερσιταιον βλέμμα.*

De prodigiosa deformi. Thersiticam deformitatem vide apud Homerum Iliad. lib. 2. Suidas.

Corytheo deformior. *Κορυθεως ειδεχθεος.*

Iactitatum in homines bardos ac deformes. Ortum vero à Corytheo quodam homine admodum stulto & ve- cordé, ad hoc, forma infelicissima fœdissimamq;. Zenodot,

Μονόγραμμοι.

Notatur hoc adagio homines macie prætenues aut de- co- lores. Monogrammi Ciceroni sunt, deformes nullaq; specie.

Simia in purpura. *πιθηκης εν πορφύρᾳ.*

In eos, quibus dignitas additur indecora. Vel, qui tam- et si magnifico cultu sint ornati: tamen vultu moribusque inertiam suam ac recordiam produnt.

I N S A L V B R I T A S.

I'θμιαζειν.

Olim iactitatum in eos, qui parum commode, partimque salubriter viuerent. Defunctum ab Istiniorum ludo- rum tempore, quod in salubre & morbis obnoxium fuisse, ob ingentem hominum concursum, testatur Suidas & Hesychius.

Herculanus morbus. *ηράκλειον νόος.*

De morbo insanabili dicitur. Herculis enim morbus quem & sacrum & comitiale appellant, ex eorum est morborum numero, quibus nulla medicorum ope succurri potest. Zenodot.

Herculana scabies. Ηράκλεια ψέξη.

De scabie facilis & iucunda, quae desideret Herculana, id est, calida balnea. Conueniet, opinor, in eos, qui nimio studio aut labore valetudinem offenderunt, ut quibus aliquo laxamento opus sit. Das heimlich leiden.

Ipsa senectus morbus est.

In senum imbecillitatem, quae ut morbi cæteri absint, per se mala valetudo est. Terentius in Phormione. Cui addatur Senarius ille,

Φόβος τὸ γῆρας, δὲ γὰρ ἔχεται μόνον.

Metue senectam, non enim sola aduenit.

S A L V B R I T A S.

Crotone salubrius Κρότων οὐγέσερον.

Dicitur de re nequaquam noxia, sed vndiquaque salutari. *Croton* muscae genus, à quo animante natum adagium existimat Zenodotus.

Cucurbita sanior. κολοκύνθης οὐγέσερον. Suidas.

Dicitur itidem de re innoxia & salutifera: quod Cucurbita, vel non facilè lœdatur aëris vitio, crusto, quo tegitur, munita: vel varijs remedijs efficax esse prohibetur.

Saniores pisce.

De bona firmaque hominis valetudine dicitur. Sumptum à piscibus. quod creditum sit, hoc animantis genus, non sentire morbos. Germani totidem fere verbis. *So geseundt/ als ein Fisch.*

Valere pancratice.

Plautus dixit pro eo, quod est: firma esse valetudine. In Pancratisti enim valetudo & robur corporis potissimum spectabatur. Huc pertinent etiam illa: Valere athletice: Valere basilice.

SENIUM PRAEMATVRVM AVT MORS.

Vno die consenescere. οἱ δὲ ποθεῦντες τὸν
ἀπαπγηράσκουσι. Theoc.

Verum quos amor angit, in una luce senescunt. Quadrabit
in eos, qui amore, odio, inuidia similiu[m] affectu laborantes
aut grauiore aliqua animi cura pressi, ante tempus cane-
scunt.

Ephimeri vita. ἐφημέρας γωνία.

In eos qui statim moriuntur aut pereunt.

Ergini cani, siue, Ergini canities. ἐργίνες
πλισσοί.

De canicie quoque dicitur præpropera. Sed festiuus
iactabitur per ironiam in senes iam canos, qui tamen iu-
uenes etiam dum haberi velint.

Stupa seniculus. στυπεῖον γερόντων.

Dicitur de Sene viribus effeto.

Mala senium accelerant. αὐτῷ γὰρ τὸν
κακότην βροτὸν καταγηράσκουσι. Hom. Odyss. τ.

Hoc est.

Quippe repente homines curiūq[ue]; malisq[ue]; senescunt.

In eos quadrabit, qui multis laboribus atq[ue] malis ex-
erciti, ante diem senescunt.

P R A E L O N G I.

Colossi magnitudine. Κολοσσῶν τὸ
μέγεθός.

In hominem prægrandi corporis mole præditum.

Caliga Maximini.

Notantur hoc adagio homines immodicæ proceritatis
& insulsi. Iul. Poll. Gross vnd faul ist zweyfacher schad.

Clematis Aegyptia. κληματίς Αιγυπτία.

In eos qui corpore sunt præter modum procero, & atro
colore.

Amens longus. ἀνυγό μακρὸς. Sophoc.

Hoc est quod vulgo dictant: praelongis mentem deesse, pusillis adesse animum.

Nullus malus magnus piscis. οὐδεὶς κακὸς μέγας ιχθύς.

In homines prægrandi quidem corpore, cæterum ingenuo nullo. Athenæus, Gross vnd vngeschickt.

Pinguis venter non dignit tenuem sensum. παχὺς γαστὴρ λεπτὸν & τίντει νόον.

Admonet adagium luxu corporis hebescere mentis aciem. Hieron.

Pusillus quantus Molon. μικρὸς ἡλίκος Μόλων.

Iactatū in vehementer breui statura homunciones. Suid.

Tredecim cubitorum vir. ἀνήρ τρισκαιδεκάπονχος.

Notantur hoc proverbio homines etiam praelongi & insulsi.

Longurio.

Prisci prælongos homines ridiculi causa Longuriones appellabant. Varro in Tripalo apud Nonium. Ego nihil narrō, adeò hæc ita curat, qui ante me est, nescio qui Longurio.

VITA HOMINIS MISERA ET BREVIS.

Homo bulla. πυρόλιξ ὁ αὐθεωπός.

Admonet adagium, vita humana nihil esse fragilior, fugacius, inanius. Der Mensch ist ein Wasserblase,

Spithama vitæ. Σπιθαμὴ τῆ βίζ.

Significatur modus vitæ humanæ perpusillus: metaphora sumpta à mensoribus. Germani quoque dicunt. Unsere Leben ist kaum einer spannen lang.

Temporis punctum. σημῦν ἡρόντα.

Et hoc adagio vitæ breuitas fugacitasque notatur. Plut.

Optimum

Optimum non nasci, proximum citò mori.

To μὴ γενέσας μὲν κράτησόν εῖς, αἱ, ἐπὰν γένηται δὲ ὡς τάχις ἔιναι τέλος.

Admonet adagium, tantas esse vitæ humanæ miseras, vt optimum censendum, vel nunquam nasci, vel ocyssime aboleri, vt ait Plin. in præfat. lib. 7.

Dimidio vita nihil differunt felices ab infelicibus. *Ἐδὲν διαφέρουσα τὸ ημίου τῷ βίῳ οἱ εὐδαιμονες τῶν ἄλλων.* Plutarch.

Innuit proverbum, somnum, veluti fœneratorem, dimidium vita nostræ per se breuis auferre. Germani quoq; dicunt. Es ist kein grösster Wucherer vnd Dieb / dann der Schlaff der siebt vnd raubt das halbe theil unsers lebens.

Fictilis homo. *κεράμιος αὐθρωπός.*

Notatur imbecillitas & fragilitas humana, sumpta metaphorâ à vasis testaceis, quæ facillimè comminuuntur.

Ephemeri vita. *Ἐφημέρης ζωῆς.*

Dicitur de ijs, qui statim emoriuntur aut pereunt. Dicatum ab animalibus, quæ vltra diem unum non viuunt.

Vt herba solstitialis. Plautus.

Eiusdem sententiæ cum priore proximo. Herba solstitalis, est ephemeros herba, sic dicta quod vltra diem non duret.

Salillum animæ. Plautus.

Innuit proverbum, breuissimam esse hominis vitam, videlicet quantulum salis in conuiuio cuique apponitur.

DE ANIMA, ET PRIMUM
de Facultate vegetativa.

Locus XXIIII.

BIBACITAS

Vinaria angina. *οἰνάγκη.*

C iiiij

Festus Pompeius indicat, ioco iactatum in eos, qui vi-
no præfocantur: laborare vinaria angina.

Madusa. Plautus.

De temulentis & ebriosis.

**Parthi quò plus biberint, eò plus si-
tiunt.**

Vide Loc. 52. Tit. de Anaritia & Rapacitate. Je mehr einer
drinnt je mehr jhn dürst. Item, Ein drunck erfordert den andern.

Kαρηβαρεύτες.

Dicuntur, qui crapula grauatum caput habent. Iacta-
bitur in temulentos & somnolentos.

Ranarum more. Βαρεάχων τεόπον.

Dicitur in eos, qui semper sunt in poculis, parum in-
terim comedentes. Versus est apud Athenæum.

Οἱ πίνγοι μόνον βαρεάχων τεόπον, καὶ δὲν ἔδουτες.

Qui absq; cibo riuum, ranarum more bibentes.

**Nec Elephantus ebiberet. οὐδὲν ἐλέ-
φας ἀντώιοι. Athenæus.**

Dicitur de poculo prægrandi & supra modum capaci.

Κωθωνίζειν & κωθωνίζεσθαι.

Athenæus lib. II. ostendit Cothonem esse poculi ge-
nus, vnde dicatur κωθωνίζεσθαι pro, ineibriari. Iactatur in lar-
gius bibentes.

Calicum remiges. κυλίκων ἐρέπται.

Dicuntur Calicum remiges, qui assidue perpotarent,
vinum pro remo ducentes.

Kυαθίζειν.

Quasi dicas Cyathissare.

In eos qui parcè quidem, sed sæpè bibentes non gran-
dibus poculis, sed Cyathis subinde repetitis, tamen inebri-
antur.

Argenteus puteus. Φρέαρ ἀργυρός.

Dicitur de poculis argenteis prægrandibus. Et Athe-
næus

næus. lib. II. testatur olim ingens poculum dici solitum,
Puteum argenteum.

Aut quinq; bibe, aut tres, aut ne qua-
tuor. ἡ πέντε πίνειν, ἡ τρία, ἡ μη τέπειν. A-
thenæ.

Præscribit modum diluendi vini.

C O N V I V I U M .

Septem conuiuium, Nouem conui-
tium.

Innuit prouerbium, paucos in conuiuium adhibendos
esse, alioqui fore tumultuosum & infuaue. Elegans est
propter παγορομασίαν.

F A M E S .

Fames & mora bilem in nasum con-
cipiunt. Plautus.

Ostenditur latrante stomachum moram haud posse
ferre. Hunger und Harr reucht in die Nasen. Item, Der Hunger
tigen ist nicht gut lang predigen.

Miserrimum fame mori. Λιμῷ οἰκπιγον
θαύειν.

Verissimum siue de animæ, siue de corporis fame dica-
tur. Accommodabitur autem haud inuenustè in sordidos
quosdam, qui ut numulis suis parcant, genium defraudant
suum. Hungers noht / bringt harten todt.

Optimum condimentum fames.

Inter apophthegmata Socratica hoc refertur adagium,
quo luxum Atheniensium ille Philosophus irridebat. Ger-
mani dicunt. Der Hunger ist der beste Koch. Item, Der Hun-
ger ist die beste wurtz.

Cestreus iejunat. κεσπός νησός ει. Suid.

Dici consuevit de famelicis & voracibus.

Ventre pleno, melior consultatio. Γα-

σπὸς ἀπὸ τλείης βγλὴν γῆ μῆτις ἀμείνων. Consultatio tum melior, quum expleueris aluum.

Ostenditur, fame interpellante, consultationi non esse vacandum, propterea quod consultatio moram & animi tranquillitatem desiderat: fames vero bilem acuit.

Etiam Bætylum deuorares. ηγή βαιτυλον ἐν καταπίνοις.

Iactatur in voracem & omnia concoquentem. Du konntest auch ein Weizenstein verdauen. Du konntest auch ein Hufstein verdauen.

Manduces.

Dicebantur vehementer famelici: aut etiam qui misis inanibus terrorem incuterent.

Molestus interpellator venter.

Commodè ad egestatem torqueri potest, quæ mortales ad omnia cum facienda, tūm perpetienda solet impellere.

L A V T I T I A E.

Dei cibus. Θεῶν τροφὴ.

Dicitur de cibis seu epulis prælautis.

Mellis medulla, μέλιτ^Θ μελός.

Deredici potest supra modum suauis.

Iouis lac. Διὸς γάλα.

Quod insigniter esset lautum in cibis. Iouis lac, veteres appellitabant. In eandem rem dicuntur etiam adagia hæc. Nectaris flos: Νέκταρος ἄνθος. Veneris lac: τῆς Αφροδίτης γάλα. Helena cibi: τῆς Ελένης βρώματα.

Iouis cerebrum. Διὸς εγκέφαλος. Item: **Regis cerebrum.** τὸς βασιλέως εγκέφαλος.

Dicitur vel de cibo vehementer opiparo, ac suavi: vel de molliter delicateque viuentibus. Clearchus apud Zenodotum.

Anima

Anima & vita. Ζωὴν καὶ ψυχὴν.

Non tantum de cibis: sed de re quauis suprà modum
ſuauit. Nihil enim vita est neque iucundius neque carius.

Attica bellaria. ἀττικὴ βελλαρία.

De lauitijs dictum & cupedijs. Etiam hoc adagium
transferti potest ad quamcunq[ue] rem summè suauem ac
iucundam.

Optimum condimentum fames.

Illis occinendum, qui varijs cupedijs & operosis con-
dituris cibos palato gratos efficere conantur. Siquidem fa-
mes id minore impensa optimè præstet. *vide Fames.*

Coturnissare. κοτύνης.

Quadrabit in Liguritores & cupedijs addictos. Anti-
quitus enim in eos iactabatur qui pinguibus turdis & co-
turnicibus vescerentur.

Matruaζειν.

Dicebatur in eos, qui suauiter viuerent.

Τερμαζόν.

In splendide opipareque visitantes.

Dubia Cæna.

Dicitur de cæna opipara, varijsque instructa ferulis,
Terent. Phorm.

Lydorum carycæ. Λυδῶν καρύῖγι.

Quicquid lautum opiparumque erat, Lydorum cary-
cas antiquitus vocitabant.

Qui possum ab hoc epulo abesse? πῶς
γὰρ οἶος τε εἴλετοιώντες θοίνος ἀπέχεσθαι.

Dere vehementer suaui & expetenda: quod genus est
festiuissimum aliquod conuiuum.

Thasium infundis. Θάσιον ἐνέχειν.

Dici solitum videtur, vbi quis vinum non aqua, sed
alio quopiam efficaciore vino dilueret. Vina Thasia in
summa olim gloria fuerunt, teste Plinio.

In leporinis. ἐν λαγώνισ.

Dicebatur

Dicebatur de ijs, qui lautè ac in delitijs vitam agebant.
Leporina enim olim in delitijs habita.

Cæna popularis. *Plautus.*

Decæna magnifica egregieque lauta atque adeò gra-
tuita quoque, quales exhiberi populo solitæ, dici potest.

Sale & aceto.

Parcum tenueque prandium significatur. *Plautus in
Rudente.*

*Sed hic Rex cum aceto pransurus est, sine bono pulmento:
Miseris, obsoniorum loco sal est cum aceto.*

DE SENSITIVA FACVL- tate: & I. De Sensibus externis.

Locus XXV.

ATTENTIO ET CONTRA.

Purgatis auribus,

Pro attentis & vacuis auribus. Sordes enim in auribus
collectæ, auditum hebetant: exemptæ autem, sensum eum
reddunt acriorem. Er hat dünne Ohren.

Mens peregrina. Νοῦν τὸν ξένον.

Dicitur de ijs, qui cogitabundi assident, nec satis ob id
attenti ad ea, quæ coram aguntur. In hos eosdem & illud
quadrat.

Præsens absens. παρὼν δύοδημεῖ. *Aristoph.*

Er ist mit seinen gedanken in dem Gerstenfeldt.

Auribus arrectis. ὠσὶν ἐξωστιν.

In eos, qui sitienter & audè auscultant ea quæ dicun-
tur: aut expectant, quid dicendum sit.

Erecti. ὄρθοι ανισάμενοι *Athenaeus.*

Vsus, vbi significabimus aliquem toto pectore atten-
tum in rem quampiam.

Ausculta & perpende. ἄλλο δὲ τοις ἔρεω
σὺ δὲ εὐ φρεσὶ βάλλεο σῆσαι.

Imo aliud quoddam (tu mente recondito) dicam.

Vt emur, significaturi nos aliud quiddam dicturos, ad rem quod pertineat, quodque ratum certumque futurum sit. Homer.

Consulendum & Consilijs parendum.

Accommodum erit ubi significabimus, vicissim rectum consilium & dandum & accipiendum: aut rem diligenter considerandam: alienamque sententiam attentis auribus audiendam esse. Homer. Iliad. β inquit.

Αλλὰ ἄντες δύτοις οἵ τε μηδέο, πείθεται τὸν αὐτόν.

Ceram auribus obdis. *κηρὸν τοῖς ωσὶν ἐπελεῖφεις.*

Vsurpabitur in eos, qui recusant audire vel aqua vel iniquia.

Hoc age.

Iubentes aliquem esse attentū, dicimus. *Hoc age. Hic esto.*

CLAMOSVS.

Clamosior lauro ardente. *Μείζονα βοῶ
δάφνης χλωρᾶς καλομένης.* Diogen.

Iactabitur in clamatores & garrulos.

Visque ad rauim.

Id est: Vsq; ad Sacietatem. In eos, qui molesto clamore subinde rem eandem inculcant.

Apertis tibijs.

De ijs qui clariore voce aliquid proferunt. Metaphora ducta est à tibicinibus, qui apertis tibiarum foraminibus, acriore sono canunt.

Septem conuiuiū, nouem conuitum.

Eleganti hac ob *παρονομασίαν* sententia significatū est, in conuiuū paueos adhibendos, alioqui fore tumultuosum & insuaue.

Claudiana tonitrua.

Dicitur in homines immodice clamosos & odiosè obstreperos.

Cyclobori

Cyclobori vox. Κυκλοβόρος Φωνή.

De clamosis & vehementer obstreperis, aut quibus vox est rauca & vitiosa.

Sarpedonium littus. Σαρπηδονία ἀκτή.

De turbulentis: aut vehementer clamosis recte dicemus.

Stentore clamosior. Ιουν.

Vt Stentora vincere posset. De Stentore vide Homer. Iliad. 6. Vbi ferream illi vocem attribuit Poëta. Iactabitur etiam in vehementer clamofos & vociferantes.

Abydena illatio. Αἴδηνον Ὀπιφόρημα. Zenodoti.

Solitum dici, vbi quis obstrepit aut conuiuantibus, aut aliud quippiam agentibus: & tumultu molestiam assert. Huc referri quoque commodè posse videntur duo loci proverbiales Homeri. Alter Iliad. 6. quo inter litigandum aut disputandum ingente vociferationem indicabimus,

Οστον τ' ἐννέάχελοι ἐπίσαχον οὐ δεκάχελοι

Ανεγες ἐν πολέμῳ, τερενταξιαγύρτες ἄρητοι.

Id est.

Tantum vociferans, quantum nouies deciesue

Mille viri clamare solent, qui prælia miscent.

Alter ex Odyss. 2. Quo iubebimus conuiuo colloquio-
uē temperari à vociferatione.

Νῦν μὴ δαινύμενοι τερπόμεθα, μῆδε βοηθὺς
Εσώ.

Id est.

Nunc hilares cenemus, & omnis clamor abesto.

Columnas rumpere.

In clamosos & improbè loquaces.

Calamoboas. καλαμοβόας.

In eos, qui non lingua quidem & ore clamitant: sed
stylo & scriptis maledicis tumultuantur & quasi vociferan-
tur: vt Antipater ille Stoicus, qui Carneadi contradicebat
editis aliquot libris maledicis & ineptis: vnde καλαμοβόας,
quali

quasi calamo vociferans, appellatus est.

Λαρυγγίζειν.

Dicuntur Græcis, qui non loquuntur naturali modo,
sed gutture dilatato, effundunt immanem vocem.

S V R D I T A S.

Surdior Toronæo portu. Κωφότερος
Τορωναῖς λιμένεν.

In eos qui non audiunt. Tractum à portu Toronæ ciuitatis Thraciæ, in cuius secessu nullus fluctuum fragor ex auditur.

Surdior Turdo. Κωφότερος κίχλης.

De ijs recte qui perpetuò blaterantes ipsi, non auscultant, quid vicissim dicatur ab alijs. Turdo enim surditas peculiaris ascribitur, cum interim sit avis loquacissima.

Audiens non audit.

Sunt quidam, qui, siquidem parum placet, id scire dissimulant: veluti cum negant sibi redditas literas, quibus commonebant officij sui, quod tamē malint effugere quam præstare: in hos quadrabit illud ex Iliad. ψ.

— Ως ἐν αἰονὶ ἐσκάσι

Id est.

Dissimulans audisse.

De Antilocho dictum, qui Menelaum renocantem à cursu cum audiret, perinde tamen quasi non audisset, ita celerius etiam currebat.

— Αντίλοχος δ' επ' οὐ πολὺ μᾶλλον ἐλαύει.

Κευτεῖος επιστέρχων, οὐδὲν αἰονὶ ἐσκάσι.

Id est.

Quin etiam cursum Antilochus magis accelerabat

Instigans stimulis, audireq; dissimulabat.

T U M U L T U S.

Tyria maria.

Dicitur de re magnoperè tumultuosa periculiisque plena. Vide de hoc adagio Festum Pompeium.

C A E C I T A S

CAECITAS ET CAECVTIENTIA.

Cæcus cæco dux. τυφλὸς τυφλῷ ὁδηγός.

Euangelicis literis celebratū adagium. Vt emur, quoties indoctus indoctum docere, inconsultus imprudenti consilium dare conabitur.

Neque cæcum ducem, neq; amentem consultorem. μήπε τυφλὸν ὁδηγόν, μήπε ἀνόητον σύμβολον.

Subaudi, adhibeas. Vt emur, quoties monebimus, Descendum, sed à doctis: consilium petendum, sed à consulatis ac prudentibus.

Lolio victitant.

In lusciosos & cæcutientes. Plautus, Vulgo, Er hat Zwiblten gessen. Item, Er sithet auff eine seiten / wie ein Gans / die ein Apfeli suchet.

Talpa cæcior. τυφλότερος ἀστάλανος.
Suidas.

De ijs qui supra modum cæcutiunt, aut minimè iudicare de rebus possunt.

Cæcior leberide. τυφλότερος λεβητίδος.

In eisdem hebetes. Est autem leberis pellis illa, quam serpentes exiunt cum iuuentam reparant: in qua non oculi, sed oculorum tantum effigies, & tenuissima quædam membrana appetat.

Palpari in tenebris. Ψηλαφεῖν ἐν τῷ σκότῳ.

De ijs, qui rem obscuris vestigant conjecturis. Aristoph.

E duobus tria vides. ἐν δύοιν τρία βλέπεις.

In eos, qui vel ætate, vel ebrietate, vel alio quodam oculorum vitio cæcutiunt.

Puluerem oculis suffundere.

In eum,

In eum, qui de industria rem obscurat, & aduersario iudicium eripit. Hieron.

Saturniæ lemæ. κερονικῆ λημᾶ.

In stupidos & cæcuentes, maxime verò eos, qui ætatis vitio despiscunt.

Cucurbitas lippis. Κολοκύντραις λημᾶ.

Ad præcedentis proximi adagij formam pertinet etiam hoc, quo stupidos & cæcos notamus, & cucurbitas lippire dicimus, id est, planè nihil videre, & tantas in oculis lemas habere, quæ sunt cucurbitæ.

Ollas lippire. χύτραις λημᾶ.

Similis priori Hyperbole. Lucianus aduersus ineruditum & multos coementem libros usurpauit. Nos eleganter dicemus de hominibus crassi iudicij, ac vehementer hebetibus, vel turpiter etiam errantibus.

Hypsea cæcior. Horatius.

In cæcos & stupidos, tale etiam illud, *Tiresia cæcior, à fabula notissima Tiresiae.*

In canis podicem inspicere. ἐς κυνὸς πηγὴν ὥραν. Aristophanes.

Interpres eius admonet, vulgo dici solere in cæcuentes.

Cimmeriæ tenebræ. νὺξ κιμμερίη. Laetantius.

Multam animi caliginem & obscuritatem hoc adagio significamus.

Cæca speculatio. ἀλασσοπή.

Suidas proverbialem esse dictiōnēm admonet, quoties aut conniuent, quibus datum est negotium, aut ipsi nihil vident, quibus obseruandi partes sunt delegatae.

Cæci præscriptio. τυφλῶς παρεγέλμοις.

Planè quadrat in hominem insigniter caligantem: aut in eos qui alijs præscribunt, quod ipsi non intelligunt.

Aut piscem olet, aut florem.

Dictum in eum qui bene oleret, quod Timallus piscis
sit odore gratissimus, & æque fragans eiusdem nominis flos.

**DE SENSIBVS INTE-
rioribus. Locus XXVI.**

ABSURDA, INDECORA, PRAEPOSTERA.

**Capram portare non possum, & im-
ponitis bouem. ο δύναμας τὴν αἴγα φέρει, επ-
τίθετε μοι βόην.**

Hoc est.

Tauro oneratis, cum nequeam portare capellam.

In eos, qui quod leuius est recusant, & quod multò sit in-
tolerabilius, imponi sibi præpostere expetunt.

**Veste circumfers ignem. εἰματίῳ τὸ
πῦρ αἴτισθείταις.**

Conneniet quoties aliquid ridiculè aut præpostere fieri.
Vel quoties significabimus, aliquem in præsentaneo verba-
ri periculo, cuius ipse causam ac materiam intra suos pa-
rietes soueat. Germani dicunt. Sehr im schoß vmbher tragen.
Item, Die Weihen über die Hennen ziehen.

Sus Mineruam. ὁ τὴν Αθηνῶν.

Tritissimum apud Latinos authores proverbiū. Sus
Mineruam. Subaudiendum, docet, aut monet. Dici solitum,
quoties indoctus atque insulsus docere conatur eum, a quo
ipse magis docendus est. Das Ei will klüger sein / dann die
Henn. Item, Er will sein Vatter tehren Kinder ziehen.

**Vespa cicadæ obstrepens. Σφῆξ βοη-
βῶν τεττιγονον.**

Quadrabit in eum, qui certat longè impar cum superio-
re: aut qui negotium facessat longè se præstantioribus.

Currus

LOCVS XXXVI. 51

Currus bouem trahit. η ἀμαξα τὸν βέβ
ελαύνει.

De quavis re dicitur, quae geritur præpostere. Die Pferde
hinder den Wagen spannen. Item, Den Wagen für die Pferde
spannen.

Cancer leporem capit. Καρκίνος λαγών
αιρεῖ.

Dicitur de re nequaquam verisimili, dictuque absurdum.
In hunc sensum dicunt Germani. Ein Hase mit der Trum-
mel fangen.

Iungere vulpes. Ζευγάντας ἀλώπεκας.

Virg.

Dicitur de re palam absurdum.

Omissis fontibus conjectari riulos.

Cicero dixit pro eo, quod est: Omissio negotij capite, a-
liena & minus ad rem pertinentia dicere.

Tuum tibi narro somnium. Τὸ σὸν ὄναρ
σοι δηγύζωμαι.

Hoc est: Id tibi narro, quod ipse me rectius nosti. Horat.

Mortuum vnguento perungis. Νεκρὸν
μυρίζεις.

De sumptu superuacaneo, siue cum ferò aliquid adhi-
betur.

Lanam in officina fullonis. πόνον εἰς
μαφεῖον φέρει.

In eos qui præpostere rem gerunt: ut si quis Theologo
committat puerum in Grammaticis rudimentis instituen-
dum.

Iuxta fluum puteum fodit. μαρὰ π-
τεμὸν φέαρ ὁρύτει.

De eo qui stultam & inanem insumit operam: Affine il-
li. In Sylvam importat ligna.

Priùs quam mactaris , excorias. πέν
ἐσφάχθαι, δέρεις.

Dicendum, vbi quid præpostere fieri videtur.

In mari aquam quæris. ἐν θαλάσσῃ γῆλας
ὑδωρ.

In eum qui aliquid quærit quasi difficile inuentu, vbi
tamen aliud nihil occurrat.

Piñcem natare doces. ιχθύν νήχεαδην
δάσκεις.

Perinde est, ac si dicas, doctum doces.

Lipi alas quæris. Λυκῆ πτερὰ γητεῖς.

De ijs, qui quærent, quæ nusquam sunt. Suidas.

Ceruus canes trahit. τὸς κυνῶν ὁ ἔλαφος
έλκει.

Vt enim, quoties præpostorum quiddam significabi-
mus. Theocritus.

Aquam igni miscere. πῦρ ὑδατι μιγνῦ-
ναι.

Est contrà rerum naturam agere. Plutarchus.

Elephantum ex muſca facis. ἐλέφαντον
ἐκ μυᾶς ποιεῖς.

Id est: Res exiguae verbis attollis & amplificas. Lucian.

Aliorum medicus , ipse ulceribus sca-
tes. ἄλλων ιατρὸς, αὐτὸς ἔλκεστι βρύων. Plutar.

Torquendum in eos , qui aliorum errata castigant in-
cessuntque, intercutibus ipsi madentes vitijs.

Camelus saltat. Diogenes, Laërtius.

De ijs, qui cum seueri sint ac tetrici, elegantes tamen &
festiu affectant videri. Die Kuh gehet auff Steißen.

Canidas paleas, asino ossa. κυνὶ-δίδως
ἄχυει, ὅντε δὲ οἵσεια.

In eos

In eos, qui res præposterè distribuunt. Si quis militi donet librum, Episcopo arma, aut canes venatorios.

Vulpes bouem agit. ἀλώπηξ τὸν βόον ἔλαύνει.

Vtemur, quoties absurdè res agitur. Suidas.

Herculis Cothurnos aptare infanti.

De ijs qui minimis applicant maxima, quæ nequam vel congruant, vel deceant. Quintil. lib. 6.

Mercurius infans. ἐρυντὶς ἀμύθητος.

In eum qui fingit se rudem eius artis, cuius est callen-
tissimus.

Silurus putris, in quadra argentea. οὐ-
πέσον σίλαχον δέργυρος πίναξ ἔχων.

Dicitur de re valdè absurdia. Est apud Athenæum lib. 6.
Cæterum Silurus piscis est, quem nunc vulgo Sturionem
appellant.

Quum aqua fauces strangulet, quid
iam opus est bibere. ὅταν τὸ ὑδωρ τὸν φά-
ρου γαπίγη, τί δεῖ επ πίνειν.

Quadrat in eos, qui in absurdissima sententia pertina-
eiter manent. Vel in eos, qui manifesta negant, quibus cum
frustra disceptes. In hos eosdem quadrabit & versus ille
proverbialis.

Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.

Jupiter orbus. Ζεὺς ἄγονος.

Vtemur, vbi quis palam falsa assuerat.

Balba non credit. η ψελὴ δὲ πισέναι.

Iocus est proverbialis, vbi quis sua mala conatur dissimulare, cum tamen præ se ferat & prodat, etiam cum dissimulat.

Aduersus Solem ne loquitur. πέσος τὸν
ἥλιον τετραμμένον μη λαλεῖν.

Hoc est: manifestis ne repugnes. Pythagor.

Nec aures habeo nec tango.

Dicebatur in eum, cui in manifestis reclamabatur ab omnibus. Hieron.

Per parietem loqui. Σὺ τέχες.

In eum qui ridiculè aut ineptè aliquid agit. Quid.

Prius quam affa sit, farina. πρὶν ὅπλησαι,
ἄλεσθαι.

Subaudiendum, aspergitur, aut simile quiddam. Sole-
bant enim quidam assis carnibus inspergere farinam. Vte-
mur, quoties absurdè ac præpostérè res agi videbitur. Eu-
stathius.

Prius antidotum quam venenum.

Conueniet vti, quoties aliquis se purgat, antequam ac-
cusatur. Hieron.

Capra nondum peperit, hædus autem
ludit in tectis. ἀξύπω τέτοκεν, εφερό δ' Πη-
δώματα ταιγει.

Id est.

Nondum enixa capra, at iam ludit in ædibus hædus.

Torquebitur in eos, qui gloriantur iam assecutos sese,
quorum ne fundamenta quidem iecerunt. Aut, qui postre-
ma aggrediuntur præteritis ijs, quæ præcessisse oportuit.

Caput artis, decere quod facias.

Vsurpandum, vbi quid parum conuenienter aut de-
corè fiet.

Gallos quid exsecas. Γάλλας τί τέμνεις.

Hoc est: Quid actum agis. Sumptum à Gallis Cybeles
sacerdotibus, qui sua sponte exectis erant testiculis.

Leonis exuum super Crocoton. Λε-
οντὴ οὐκὶν προκωτῶ.

Vsurpandum, quum duæ res copulantur, seu coniun-
guntur, quarum altera cum altera nequaquam congruit.
Aristoph.

Ex

Ex natali emortualem facere.

Ex re læta, tristem efficere. Plaut. in Pseud.

Iocandum ut seria agas. Δεῖ παιδεινόπως
παγδαζη.

Aristoteles Moral. Nicomach. lib. 10. Studere inquit, ac laborare ludendi gratia, stolidum videtur, & admodum puerile. At ludere ut agas seria, iuxta Anacharsidis sententiam, recte videtur habere.

Mus non ingrediens antrum, cucurbitam ferebat. Μῦσ εἰς τρώγυλην χωρῶν, κολοκάτην ἐφερε.

In eum congruit, qui cum ipse sibi consulere non possit, alijs conatur opitulari.

In toga saltantis personam inducere.

Hoc est: Quippiam facere neutiquam decorū. Martial. Praef. l. 2. Epigramma.

Dasypus carnes desiderat. Δασύπους
κρέων πτιθυμεῖ.

Dicitur in eos, qui ea requirunt ab alijs, quæ ipsis affatim sunt domi.

Virgultea scaphula Aegæum transmittere. Τῇ πιπίδῃ τὸ Αἴγαον διχωλεῦσα.

In eos dicitur, qui rem supra modum arduam, leui operam conficere tentant. Lucianus.

Archilochi melos. Αρχιλόχος μέλος.
Pindarus.

Quadrabit in eum, qui rem priscam nouis inuentis præterrationem accommodat.

More carico. σχήματι καρεκώ.

Carico more fieri dicebatur quicquid fordidè incompositaque fiebat. Accommodabitur ergo proverbiū ad mores indecoros atque inciviles. Item ad orationem incon-

ditam & agrestem. Legimus etiam in eundem sensum:
Πλοιώ καρίκη. Nave Carica.

Qui sese non habet, Samū habere postulat. ὅς ἀντὸς ἀντὸν σὸν ἔχει, Σάμον θέλει.

In eos conuenit, qui imprudenter quippiam postulant: aut qui minora curant, maiorum negligentes.

Ante barbam doces senes. πέρ τῆς γηραιᾶς διδάσκεις τὰς γέρουτας.

Vsus eius erit, quoties natu maiorem imberbis docet. Huc & illud pertinet: *Ante pilos sapit.* Das En will klüger sein als die Henn.

Smaragdus in luce obscurus. Αρίγνωτος Σμάραγδος, καὶ μὲν τῷ φαῖται σκοτεινὸς.

In eos dici solitum, qui præpostorē ibi semet occulta-
rent, vbi maximē conueniebat edere virtutis specimen.

A sinu auis, O νος ὄρνις. Aristoph.

Dicetur non intempestiuē, cum ex indicio quopiam ri-
diculo, quippiam præpostorē stolideque colligimus.

Lumen Soli mutuas. τὸ φῶς ηλίῳ δα-
νίζεις.

In eos qui docent doctissimos: monent prudentissi-
mos: conantur exponere, quæ per se sunt clarissima: ser-
mone celebrare instituunt, quæ per se sunt celebratissima.
In eundem sensum Quintil. ait. *Soli lumen inferre.*

Ranæ aquam. Βαργάχω υδωρ.

Subaudiendum, ministras. Non inepte accommodabitur, vbi datur abundantia. Den Frösch zu trinken geben.

Pica cum luscinia certat, πέρος ἀνδόνα
κιονα επίζει.

Quadrabit in eum, qui certat longē impar cum supe-
riore: aut negotium facessat longē se præstantioribus. In
eandem sententiam dicetur & illud Theocr. Σφῆς βούληση
τέττιγον. Hoc est:

Scilicet obrepitans arguta respi cicade.

Velocem

*Velocem tardus assequitur. κινάρει τοι
Βερδὺς ὠκὺν.*

In eum, qui viribus imbecillior, arte atque ingenio vincit potentiores.

Agninis lactibus alligare canem. Plautus.

In eum, qui credit homini malæ fidei, & rem perdit, & frustra obligatum habet eum, qui non est soluendo. *Den Hundt mit Brathwürsten fesslen.*

Præpostere. ὑσερον πρότερον.

Vtemur, cum rem præpostere geri sentiemus: veluti cum populus imperat principibus: discipuli docent præceptores. Vide Cicero. lib. i. Epistolarum ad Atticum.

Aratro iacularis. Αρότρῳ ἀκοντίζεις.

De re vehementer absurdā. Plutarchus.

Mulgere hircum. τρέάζον ἀμέλγειν.

De re paläm absurdā. Lucian. Eundem habet sensum illud Vergilij. *Iungere vulpes.*

*Nocte lucidus, interdiu inutilis. Κυνοχ-
τὶ λαμπέος, Κύ Φάει δ' ἀνωφελῆς. Aristot.*

De præposterioris, qui sapiunt, vbi nihil est opus: Cum opus est, ibi dormiunt.

*Canem excoriataim excoriare. κύνα δέ-
ρειν δεδαρμένην. Aristoph.*

Ait Suidas, dici solitum de ijs, qui iterum ea patiuntur, quibus aliquando fuerunt afflicti. Aut in eos, qui frustra sumunt operam.

*Nudo mandas excubias. γυμνῶ φυλα-
κὴν θητάθεις.*

Vsus, quoties mandatur quippiam ei, qui præstandi efficiendisue facultatem non habet.

Ebur atramento candefacere. Plautus.

Cum significamus genuinæ formæ cultum atque orna-

sum externum induci, quo decus illud natuum obsecetur magis, quam illustretur.

Exacta via, viaticum quærere.

Quadrat quidem præcipue in senes auaros. Sed trans-
ferri tamen ad absurdâ & præpostera alia potest.

Post rem deuoratam ratio.

Quemadmodum de sera ope dicitur. *Post bellum auxi-
lia.* Ita hoc de sera parsimonia.

Mari è fossa aquam.

Subaudiendum, infundis. In præposteros & superua-
caneos labores. Wasser in den Brunnen tragen. Item, Was-
ser in den Rhein tragen.

Sydera cœlo addere.

Id est, adiungere ipsis, quibus summa est copia.

Reprehensio cogitationis.

Cum reprehendimus animi nostri consilium, aut co-
gitationem parum honestam aut parum utilem, locus fue-
rit ex Iliad. e.

Αλλὰ τίνη μητρὸν φίλοι δελέξασθε γυμνός.

Id est.

Sed mihi cur animus secum hec in pectore versat?

Idem alijs item locis repetitur.

Vide plura. Loc. 46. Tit. Alienarē.

D I S S I M I L I T Y D I N I S   E T   I N-
congruentie.

Nihil ad versum. *γένεν πέδος ἔπεις.*

De ijs quæ longè discrepant à proposito.

Nihil ad rem.

In eum, qui dixerit absurdè quippiam & alienum à re
proposita, quadrabit illud Homericum.

Νησὶ οἷς ὁ ἔπειν, οὐ τηλόθει εἰλήλυθας.

Id est.

Hospes stultus es, aut longinquis aduenia ab origi-

Nuper ades.

Nihil

Nihil ad fides. οὐδὲν πέπος τὴν χορδὴν.

In eos quorum vita vehementer est inæqualis, quorum
mores ab oratione dissident.

Quid cani & balneo? τί καὶ νὸν κανὸν καὶ
βαλανεῖω?

Quadrabit in eos, qui ad rem quampliam prorsus sunt
inutiles,

Afinus ad lyram. ὄνος λύρας. ὄνος προσ λύρας.

Subaudi ἀκρατής. In eos qui propter imperitiam nulli
sunt iudicio crassisque auribus.

Sui dissimilis.

In sui dissimilem quadrabit illud ex Odys. v. quod
de Pallade dixit Ulysses.

— Σε γάρ ἀντῶ πρυπ
εἰσεις. Id est.

Nunc alio, nunc rursum alio sis obvia rultu.

Idem mirè quadrabit in sapientiam, quæ varijs inuolu-
bris obtegitur apud priscos, & alia atque alia specie propo-
nuntur: præsertim in diuinis literis, quæ tota fermè constat
allegorijs.

Quid cæco cum speculo? τί τυφλῷ καὶ
κατόπτρῳ.

In eos, qui bonum aliquod possident, quo tamen recte
vti propter imperitiam non possunt.

Afinus ad tibiam. ὄντος ἀνθόν.

Vtendum, ubi quis ea, quæ scitè dicuntur, nec animad-
vertit, nec intelligit, nec laudat,

Afinus in vnguento. ὄντος ἐν μύρῳ.

Cum delitiæ adhibentur ijs, quos haud quaquam de-
cent, neque vel ut norunt illis, vel delectantur.

Alia res sceptrum, alia plectrum. ἔπειρον
ἢ σκῆπτρον, ἔπειρον δὲ ταλῆκτρον.

Locus erit utendi, cum diues aut potens velut ex æquo
disputat

disputat cum erudito: cum longè aliud sit diuitem aut fortunatum esse, aliud literatum.

Caluus comatus. *Martial.*

Aptè dicetur in eum, qui veris bonis nudus, ascititijs sese venditat.

Simia in purpura. πίθηκός τον πορφύρα.

In eos dicetur, qui tametsi magnifico cultu sunt ornati, tamen cuiusmodi sint, ex ipso vultu, moribusque cognoscitur.

In eburna vagina plumbeus gladius. ἐλεφαντίνῳ καλεώ τὸ μολύβδινον ξίφος.
Diogenis est Apophthegma.

Cum enim adolescens quidam insigni forma, fœdum quippiam obscenumque dixisset. Ex eburna, inquit, vagina plumbeum educis gladium.

In lente vnguentum. τὸ τον φακῆ μύρον.

Vsus, vbi quis mentionem inducit vilis cuiusdam hominis, alijs de viris egregijs verba facientibus.

Congregare cū leonibus vulpes. *Mart.*

Hoc est: Res impares dissimilesque permiscere.

Extra cantionem. παρὰ το μέλος.

Dē eo, quod ad rem non pertinet.

Nihil graculo-cum fidibus. *Gellius.*

Hoc est: Nihil stolidis & imperitis cum bonis literis.

Nihil cum amaricino Sui.

Id est: Stolidis vel optima putent, displicantque. Versus Lucretij libet ascribere.

Deniq; amaricinum fugitat sus, & timet omne
Vnguentum, nam fetigeris suibus acre venenum est.

Nihil ad Bacchum. οὐδὲν πέπος Διόνυσον.

Suidas.

Vtemur, vbi quis ea nugatur, quæ ad rem præsentem nihil attinent.

Aliud

Aliud noctua sonat, aliud cornix. ἄλλο
γλαῦξ, ἄλλο κεράνη φθέγγεται.

Accommodari potest ad eos, qui decertant cum longè
præstantioribus. Vel ad illos, inter quos ob morum inge-
nijque pugnantiam minimè conuenit.

Aliter catuli longè olen, aliter sues.

Plautus.

Docet proverbiū non veste dignosci hominem ab
homine, verum inesse natuum quiddam in unoquoque,
quod in ipso vultu oculisque eluceat, quo liberum à seruo,
generosum à rustico, probum ab improbo facile discemas.

Syrus cum non sis, ne Syriſſa. μὴ ἀν Σύ-
ρῳ, μὴ σύειτε.

Hoc est. Ne sumas personam parum decoram: neve-
lis alius videri, quam sis: aut cum sis natus ingenuus, ne
moribus agas seruum aut barbarum.

Alia voce psittacus, alia coturnix lo-
quitur.

Conueniet in Musicos & Poëtas longè dispari stylo,
longeque dissimili facultate. Martialis.

Graculus inter musas. κελοὶς ἐν ταῖς
μάσαις.

Cum significabimus indoctum aliquem versari inter
doctissimos: aut inter eloquentissimos infantissimum.

Feli Crocoton. Γαλῆ κροκωτόν.

Subaudiendum, das aut addis. Dici solitum, quoties
honos additur indignis, quos etiam haudquaquam decet.
Aut cum datur quippiam ijs, qui dato uti non possunt. Pro
hoc Germani dicunt. Die Stät auf die Bänke setzen. Item,
Diebe vom Galgen nehmen.

Afinus portans mysteria. οὐδὲ ἀγαν
μυσήσα.

In eum

In eum dicebatur , qui præter dignitatem in munere quopiam versabatur. Aristoph.

Cibum in matellam ne immittas. στίον εἰς ἀμύδα μη̄ εμβάλλειν.

Plutarchus interpretatur, ne sermonem urbanum immittas in animum hominis improbi.

Induitis me leonis exuum. ἐνδύε τέ μοι τὴν λεοντὴν.

In eos dici solitum, qui suscipiunt negotium maius facultate, quique se magnificentius gerunt, quam pro sua facultate. Aristoph.

Ex diametro opposita , diametro distant. ἐν Διαμέτροις.

Dicebatur de vehementer inter se pugnantibus.

Ne puero gladium. μη̄ παιδὶ τὴν μάχαραν.

Significatur, iuueni administrationem rei alicuius non esse committendam.

Aufer mothonem à remo. Α' παγίσ τὸν μάθωνα δπο' κάπης.

Admonet proverbum, non obstrependum, nec obturandum ijs, qui rebus alioqui serijs sunt occupati.

Seruus cum sis, comam geris. δῆλος
ών, κόμης ἔχεις.

De eo, qui præter decorum quipiam facit. Suidas.

Canis in præsepi. η κύων ἐν Φάτνῃ.

In eos, qui nec ipsi fruuntur re quipiam, neque reliquos item sinunt vti. Lucianus. Germani ad verbum exprimunt hoc adagium. Der Hundt in der Krippen. Dicunt etiam, Der Hundt auff dem Hew.

Extra oleas fertur. ἐκτὸς τῶν ἐλαῖων φέρεται.

Vbi quis terminos præscriptos transgreditur, aut alie-
na nec ad rem pertinentia facit. Aristoph.

Quæ semel ancilla, nunquam hera.

Μήπολε δε λεύσσοντε, γυνὴ δέποντα καίρισθαι.

Videtur ideo dictum, quod qui ex humili fortuna sub-
iecti sunt ad res amplas, soleant esse cæteris insolentiores.

Tu in legione, ego in culina.

In Truculento P' autina, militi acriter minitanti coquitis
respondet. *Su tu in legione bellator si vis; at ego in culina Ares.*

In agro Surculario capras.

Deflecti potest ad eos, qui noxiarum rerum aut homi-
num admixtu, corrumpunt teneram ætatem.

D I F F E R E N T I A E.

Pilus in medio. *Θριξ ἀνὰ μέσον. Theocrit.*

Minimum discriminis significantes dicimus pilum in-
teresse.

Δις Δῆμος πατῶν. hoc est, Bis per omnia.
Lucian.

Hoc adagio discriminem ingens, ac longissimum interual-
lum significabant.

Longè lateque.

Cum ingens discriminem significamus, longè lateque di-
stare dicimus. Translatum videtur ab agrorum mensoribus.

Mysorum ac Phrygum termini discre-
ti sunt.

Adagio licebit vti, de rebus toto genere inter se dissi-
dentibus.

Quid distent æra lupinis.

De discriminis rerum vilium & preciosarum.

Ingens interuallum.

Πολλα δὲ σὺ μεταχριώ.

*Nότος κυλίνδει κύματ' εὐρέις ἀλόγο. Cic.
lib. 6. Epistolarum ad Atticum.*

Vtemur his proverbialibus versiculis etiam, quoties significabimus rem adhuc procul abesse à periculo.

Ingens discrimin.

Ingens interuallum: veluti si quis sentiat plurimum intereste inter pecuniae studium & sapientiam. Homericis versibus licebit significare.

*Τόσον ἄνεο θέλοσον τε πενηντεύον γλαφυρὸν νῦν
Ηνογενής λιγὸς δέ τοι επιτυχέσσεν ὅπιδεν.*

Id est.

*Tantum aberat quantum cursu ratis acta diurno,
Conficiat spacij, quam prouehat aura secunda.*

Ne punctum quidem.

Minimum discribenet hoc etiam adagio significatur. Legimus apud D. Hieronymum in Epistolis: Et Apostolicæ, inquit, voluntatis sequentes vestigia. *Ne punctum quidem ut dicitur, aut vnguem transuersum ab illius sententijs recessamus.*

Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.

Vsurpandum vel in duos aliquos diuersis laborantes vitijs: vel in eundem sui dissimilem, nempe modo loquaciorem quam sat sit, modò impendio taciturnum. Horat.

EXCELLENTIA, INAEQUALITAS.

Rosam cum anemona confers. Ρόδος ἀνεμόνη συγκρίνεται.

Vsus, ubi quis vehementer imparia inter se componit.

Rana cum Locusta. Βάτραχος πέρος ακρίδα.

Impar certamen hoc adagio exprimitur. Quo etiam illud spectat. *Acanthida vincit cornix.*

Officere

Officere luminibus.

De ijs qui gloriam aliorum obscurant. Vel quouis modo aliorum impediunt incommoda. Für das Licht stehen. Die Sonne aufthalten.

Cancros lepori comparas. καρκίνος δασύποδη συγκρίνεις.

Dicitur de suprà modum dissimilibus rebns. Huic adde & illa:

Cicadæ apem comparas. τέττιγι τὴν μέλιτσαν συγκρίνεις. Item.

Aquilam noctuæ comparas. Testudinem Pegaso comparas. χελώνην πήγασον συγκρίνεις.

Optima quidem aqua. ἄρετον μὲν ὕδωρ.

Dictum Pindari, quod in proverbiū ab ijsse videtur: quoties rei vehementer laudatæ præfertur aliquid melius.

Cræsi pecuniæ teruncium addere. Cicero lib. 4. de finib. sic explicat:

Itaque in quibus propter earum exiguitatem obserua-
tio consequitur, sæpè accedit, ut interesse nostra fateamur
sint illa, ut in Sole, quod à redicebatur, Lucernam adhibere,
nihil interest, aut teruncium addere Cræsi pecunia.

Senecta leonis, præstantior hinnulo-
rum iuuentā. γῆρας λέοντος οὐ κρεῖσσον ἀκ-
μάων νεβρῶν.

Hoc est: Leo senex vigente potior hinnulo. Aptè utemur
significaturi, docti sensis & exercitati ingenium, iuuenis in-
eruditipræferendum esse ingenio. Stobæus.

Camelus vel scabiosa, complurium asinorum gestat onera. κάμηλος καὶ φωρῶ-
ναι, πολλῶν ὄντων ἀντίθετη Φορτία.

De ijs, qui usque adeò præcellunt alios, ut etiam senes, aut alioquin ægroti, præstantiores tamen sint illis integris.

Culicem elephanti conferre. κώναπε
ἰλέΦαντι παραβάλλειν.

Est minima maximis comparare.

Multis parasangis præcurrere. πολλοῖς
παρασάγσαις ταχεότερα μετέν.

De eo, qui longè inter uallo præcedit, multisq[ue] parti-
bus superior est.

Crotoniatarum postremus, reliquo-
rum Græcorum primus est. Κροτωνιατῶν
οὗχατθη, περνοτῶν ἄλλων Ελλήνων. Strabo.
lib. 6. Geogr.

Prouerbium hoc ortum esse ait, ob insignem Crotonia-
rum præstantiam in certaminibus Græcanicis.

Plus apud Campanos vnguenti, quām
apud cæteros olei fit.

Poterit accommodari vel in regionem vel in hominem
adeò cæteris excellentem, ut apud hunc maior sit exqui-
tarum rerum copia, quām apud alios medioerum aut vul-
garium.

Aquilæ Senecta, corydī iuuenta. ἀετῶ
γῆρας, κερύδη νεότης.

De viuida viridiq[ue] senecta, quæ præstantior sit alio-
rum iuuenta.

Si tanti vitrum, quanti margaritum?

Hoc dicto rerum summa inæqualitas significabatur.

Equis albis præcedere. Horatius.

Vbi quem alijs quapiam in re longè superiorem signifi-
cabant, eum *albis equis* præcedere dicebant.

Sedecim pedibus superauit.

Sic Aristides de Periclis eloquentia scripsit, ostendens,
cum

cum maximo interuallo reliquos oratores antecedere.

Tibiam tubæ comparas. ἀυλὸν σάλπυς
συγκρίνεις.

Conueniet in res supra modum impares. Du will auf
einem Schnall einen Donnerschlag machen.

Quanto asinis præstantiores muli.

ὕστον ὄνων κρέασονες ημίονοι.

Dicendum, vbi quis longo interuallo præcedit Athen.

Fluuius cum mari certas. πημὸς θα-
λάτη ἐρίζεις. Suidas.

Vsus, vbi minimi cum maximis certamen suscipiunt.

Hinnulus leonem. ὁ νεβρὸς τὸν λέοντα.

Subaudiendum cepit, aut vicit, Quoties significabi-
mus, quod inferior viribus, superiore vicerit. Lucianus.

Hirundo totos schoenos anteibit. πεό-
σω τὶς χελιδῶν ὄλγες χοίνες παρέπιπη.

Vbi quis immenso vincit interuallo.

Mineruæ felem.

Subaudiendum comparas. Cum multò inferiora cum
præstantioribus comparantur. Græcè Αθλῷ τὸν αἴλαζον.

Nihil ad Parmenonis suem. οὐδὲν πεός
τὴν Παρμενοντὸν ᾧ. Plutarchus.

Dicitur de æmulatione, quæ longo interuallo abesset
ab eo, quod imitaretur.

Post Lesbium cantorem. μετὰ Λέσβιον
ώδον.

Hoc adagio significatur, aliquem non primas, sed se-
cundas tenere partes.

Nihil aliæ ciuitates ad Crotonem. μά-
ταια τ' ἄλλα παρὰ Κρότωνα τ' ἄστα.

Licebit accommodare ad rem aut hominem usque

adeò præcellente, ut reliqui cum hoc collati nihil esse videantur.

Indignus qui illi matellam porrigat.

De vehementer inæqualibus, ac ne vlla quidem ex parte conferendis. Martial. lib. 10.

Celmis in ferro. οὐλμίς ἐν σιδήρῳ.

Dici consuevit de iis, qui præter modum suis fiderent viribus, tanquam inexpugnabiles iniustique cæteris. Zenodot.

Aquila in nubibus. ἀετὸς ἐν νεφέλαις.

Plèriique interpretantur de re magna quidem illa, sed quam non facilè assequaris. Aristoph.

Manica. Μανικά.

Phrygio proverbio dicebantur ingentia, egregiaque facta, ducta voce à Mane quodam prisco apud ipsos rege, præpotente & admirabili virtute prædicto viro. Plutarch.

Multi discipuli præstantiores magistris.
πολλοὶ μαθηταὶ κρέσσονες διδοκάλων.

Ad varios usus accommodari potest, vel ad simplicem sensum, vel per iocum, cum significabimus improbitate vinci, qui malitiæ doctor fuit. Cic.

Pedibus trahere.

Est rem pro suo arbitratu versare. Cicer.

Formica camelus. μύρμηξ ἡ κάμηλός.

De vehementer inæqualibus & modo minimis, modo maximis. Lucian.

Solus sapit.

In eum, qui nimis ipse sibi placet, adeò ut cæteros pressatipites & fungos iudicet. Er ist allein gescheid.

Hercules & Simia. Ήρακλεῖς ἐπιθηκοις.

De minimè congruentibus.

Cum sis nanus, cede. Νάνος ὁν ὑπεκε.

De pusillis dictum.

Hæc

Hæc potior. ἀντη κρείσων.

Cum significatur, consilium aliquod esse præstantius & conducibilis, etiam si pluribus secus videatur. Plutarch:

Corui luscinijs honoratores.

Quum indocti doctis præferuntur, improbi viris bo-

nis.

Seruus seruo præstat, Dominus Do-

mino. δοῦλος πέρι δέλτα, δεσπότης πέρι δεσπότα.

Admonet adagium in eodem genere hominum non sta-

tim omnes æquales esse: Verum hominum habendam esse

rationem, non tantum conditionis.

Antiquis debetur veneratio.

Vt emur, significaturi, cum summis, vel inuictis, vel cum

antiquis non esse certandum: sed his vltro cedendum. Ger-

mani codem modo. Alte Leuth soll man ehren.

Acarnici equi. ἀκαρνικοὶ ἵπποι.

Dicebantur equi maximi. Conveniet uti, dñe qua-

piam eximia, aut insigni aliquo premio.

Inter cæcos regnat strabus.

Significaturi, semidoctum aliquem inter indoctos ha-

beri doctissimum.

Ynus multorum instar. πολλῶν ἀντάξιος

ἄλλων. Homer.

Torqueri poterit ad quemcunque virtute præstantem.

Alabanda fortunissima. Αλαβανδακα-

ρῶν σπυχεράτη.

In præcellentem alicuius fortunam aptè dicetur.

Alpha penulatorum.

Martialis, Poëta facetus & vrbanus, quendam ita voca-

uit præcipuum & quasi primatem. Metaphora est à notulis

literarum.

Acesei & Heliconis opera. Ακεσέως καὶ

Ἐλικῶν ὄργα.

Dicebantur antiquitus opera singulari confecta artificio.

Ambrosia alendus.

Adagium in viros egregios & excellentes. Cicer.

Lydius currus. Λύδιον ἄρμα.

Notabantur hoc adagio, ceu quodam scommate, qui in certamine quopiam longè cæteris essent inferiores. Diogenes.

Nē capra contra leonem. μὴ πρὸς λεόντα δορκάς.

Ne longè inferior cum potentiore decertes. Diogen.

Monstrarī dīgito.

Pro eo, quod est insignem esse, & conspicuum præce-
teris. Horat.

Quod monstror dīgito prætereuntium.

Et Persius.

At pulchrum est, dīgito monstrari, & dicier,

Hic est.

Prodico doctior. προδίκος σοφώτερος. Aristoph.

Potest dici de viro excellenti eruditione aut iudicio acerrimo. Aiunt enim hunc Prodicum in dijudicandis litibus & arbitrijs inter dissentientes amicos acerrimi fuisse iudicij.

Quò properas? num ad Ephebum?

Parum liquet, quid sibi voluerit Cilicum illud adagium nisi forte sumptum est ab Apollinis oraculo, ad quod vndeque festinabatur. Fingebatur autem imberbis Apollo, quemadmodum & Bacchus.

Alius alijs in rebus præstantior.

Qui dicet alium alia dote præcellere, accommodabit illud ex Iliados. σ.

Ἄλλος δέ τις μετέβοιτο, ὃς δὲ γάχαιος πολλὸν ἐνίση.

His dictis, hasta longè præstantior ille est,

Non

Non omnia possumus omnes.

Significatur, omnem scientiam, aut omnem felicitatem non vni contingere, vt emur hoc Vergiliano prouerbio.

Diuinum excipio sermonem. Θεῖον
Ἑραπόλογον.

Vt ebantur opinor, quoties gloriosius aliquid dictum esset, ominis gratia Deos excipiebant, qui nihil non possunt: & quibus nemo praescribit.

Dij omnia possunt.

Hemistichion est Homericum.

Θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

At cælestes omnia possunt.

Quadrabit in monachos, aut alioqui potentes, quibus promptum est facere, quicquid animo collibuerit sive iure sive iniuria. Ven Gott ist nichts unmöglich.

M E M O R I A.

Iucunda malorum præteritorum memoria. ἀλλ' οὐ τὸν σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Meminiisse laborum suave, qui seruatus est.

Iucundi acti labores. Cicero.

Sumptum adagium ex ipsa hominum natura. Est enim hoc insitum omnibus, vt iucunda cuique sit ante actorum malorum aut periculorum secura recordatio. Nach gethaner arbeit ist gut feieren.

Quæ dolent, molestum est contingere.

Vnusquisque inuitus audit sua incomoda, maxime ea, quæ sint cum aliqua turpitudine vel infamia coniuncta,

Vbi quis dolet ibi & manum habet.

Ἐπει τις ἀλγεῖ, ἔκει καὶ τὴν χεῖρα ἔχει.

Tempestiuiter vtemur, cum significabimus quempiam

ea tractare, deque ijs libenter verba facere, quæ mouent animum. Wa einem wehe ist/ da klagt er sich.

Aurem vellere.

Dicebant hoc veteres pro admonere. Vergil.

Tanquam meum nomen.

Vtemur, quando promptam certamque memoriam significare volumus. Idem. *Tanquam meos digitos.*

Ignarium dare. Stimulis fodere. Fodere latus. Tangere aliquem cubito.

His gestibus admonemus: quemadmodum & vellen-
do aurem.

O S L I V I O .

Obliuionis campus. λήθης πεδίον.

Dicetur de vehementer obliuiosis, vel de rebus com-
mentitijs ac fruiolis, quæ nusquam sunt.

**Hac non egreditur verbum. ταύτη ἡ
ἐξέρχεται λόγος.** Plutarch.

Ex Lycurgi institutione, qui natu maximus erat, sta-
bat ad ostium, & ad conuiuum ingredientibus dicebat
ostensis foribus: Διὰ τέταντες λόγος, εἰκὸν ἐκπορεύεται.
Item Horatius.

— Nefidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet,

Proprij nominis obliuisci. Hieronym.

Dicetur in hominem vehementer obliuiosum. Ouid.

Nominis ante mei venient obliuia nobis.

Malorum obliuio.

Qui deprecabitur omen aliquod parum faustum: aut
qui iubebit oblitterari memoriam malorum, usurpabit il-
lud Homeri.

Tὰ δὲ μέντα θεοὶ μετεμάλια θεῖεν
Irrita Dy superi ventis hæc omnia tradant.

Ne

Ne malorum memineris. μὴ μνησικά-
κύσεις. Val. Maxim.

Admonitio, ne præteritarum calamitatum mentio fiat.

Ex libro gubernatores. ἐν Βιβλίον κυ-
βερνήτας. Galenus de composit. pharmacorum.
lib. 3.

Ad similes ijs, qui proverbio dicuntur gubernatores è li-
bro. De mutis magistris alibi dictum.

Αμνησία.

Est obliuio eorum quæ in conuiuijs vel fiunt vel dicun-
tur. Plutarch.

Odi memorem compotorem. μισθ
μνάμονα συμπότην.

In eos, qui quæ inter amicos & inter pocula dicuntur
liberius, eliminant. Germani dicunt. Was wir losen/ das
bleib vnder der Rosen. Item, Weinreden / geisten beim Wein.

Vino inscribere mulieris iusurandum.
τὸν γὰρ γυναικὸς ὄρκον εἰς οἶνον γράφω.

Inscribo vino, si qua iurat fœmina. Innuit proverbiū,
irrita esse solere, quæcunque in compotationibus effutiun-
tur.

Viuorum oportet meminisse. Cicer.

In eos, qui plurimum de vita defunctis loquuntur, id
quod vulgo putant ominosum, mortuos in ore habere.

Ventis tradere.

Pro eo, quod est obliuisci atque ex animo ejicere. In
Wind schlagen.

Ollæ vestigium in cinere turbato. χύ-
τεις ἵχυσον χεῖν ἐν τῇ τέφρᾳ.

Plutarchus in Symposiacis interpretatur, nullum eu-
dens iracundiæ vestigium oportere relinquī, sed simul at-
que deferuerit atque refederit animi tumor, omnium
præteriorum malorū memoriam penitus tollendam esse.

Imis ceris eradere.

Hoc est: Delere penitus, sic ut nullum omnino pristinæ memoriae vestigium extet. Hieronym.

Bibere Mandragoram. *Mανδραγόρα πίνειν.*

Id est: Rerum obliuionem inducere. Mandragoræ enim vis adeò somnifica inest, vt etiam enecet largiore potu. Eos etiam, qui cessant in officio dormitantque multam Mandragoram bibisse dicimus. Non dissimile est illud. *Bibe Elleborum.*

M I X T A.

Πεντάπλεα.

Vide de hac voce Athenæum lib. II. Accommodari poterit ad orationem ex varijs argumentis consarcinatam.

Copijæ cornu.

Quum affatim oīnnia superesse significamus, copia cornu dicimus.

Centones.

De rebus varijs & diuersis inter se permixtis. Centones enim vestes sunt à varijs panniculis ac diuersis etiam interdum coloribus consarcinatae. Ein zusammen geslickter Bettler Mantel.

M V L T I.

Non vna velhit nauis. & μία ναῦς ἄγει.

Quo conueniet vti, quoties maiorem hominum multitudinem significamus. Theog.

Pueri senesque. πᾶς ἀνὴρ καὶ πᾶς.

Omnes fermè huiusmodi figuræ proverbiales sunt, quæ constant ex contrarijs.

Maximi minimi q;: Iuuenesq; senesq; Dijs atq; hominibus. Horat.

— Parui prope remus & ampli.

OMNIA

OMNIA.

Latum & angustum. ποιεῖν τὸν δῆμον εὐ-
ρὺν γὰρ σένον. Aristoph.

Appositi torquebitur in eos, qui adolescentes recte do-
cent, aut secus, quiue populo recte concionantur aut secus.

Loca seriaque.

Quoties omnia nostra cum aliquo communicamus,
cum eo loca seriaq; conferre dicimur. Cicer.

Nec animans nec inanime. πάντα τάτ'
ἔμψυχα γὰρ τ' ἄψυχα.

Vt emur, cum nihil omnino excipiendum significamus.

Pterisenesq; vide MVLTI.

Omnium quos sol videt.

Sunt & illæ figuræ proverbiales. *Omnium quos terra sus-
stinet, aut quos sol videt, pessimus optimus è.*

RARITAS.

Phœnix rario. Φοίνιξ ὁ αστακόπερ.

De rebus aut etiam hominibus, inuentu per quam ra-
tis. De Phœnix aue vide Plinium lib. 10. cap. 2.

Vbi per harma fulgurarit. ὅπότε δι' ἀρ-
ματος ἀσπάσθει.

De ijs, quæ nimis cunctanter ac ferò, aut admodum
raro fiunt, aut cum nimis anxiè ac superstitione captatur rei
gerendæ opportunitas.

Lac gallinaceum. ὄρνιθων γάλα.

De rariis inuentu, atque ob id preciosis.

Rara auis.

Dicebatur res quævis noua & inuentu perrara. Ein
selzamer Vogel. Item, Eyn selzam Wildbrett.

Alba auis. λευκὸς ὄρνις.

Pro re noua atque inauspicata. Ein Glückvogel.

Coruus

Coruus albus.

De raris inuentu dixit Iuuinalis. *Coruo quoq[ue] rarior albus.*
Ein weißer Raab/ Ein schwarzer Schwan.

Noctuimum ouum. γλωκεῖον ὄν.

Sunt qui negent noctuarum oua inueniri. Proverbium itaque in hominem quadrabit, vel in rem raram inuentu. Quidam etiam ad hominem nauci, nulliusq[ue] frugis transferunt.

SIMILITUDINIS ET CONGRVENTIAE.

De grege illo est.

Id est: Eiusdem factionis aut contubernij.

Eiusdem farinæ. Item. Nostræ farinæ.

De ijs, inter quos indiscreta est similitudo. Huc illa quoque refer. *Eadem cera. Idem puluis. Eiusdem note.* *Er*
neschlags.

Non eras in hoc albo.

Hoc est: Non eras in hoc numero. Translatum ab aliata tabula, in qua quondam scribebantur nomina iudicū.

Non sum existis heroibus. οὐκ εἰμὶ ταῦτα τῶν ἥρωών.

Id est: non sum ex eorum numero, qui propensiores sunt ad lædendum quam ad bene merendum.

Patris est filius. ταῦτα πατέρος εἰσὶ τὰ παιδία.

In eos, qui mores imitantur paternos, patribusque sunt similes. Er schlecht seinem Vatter nach.

Aphyarum honos. Αφυῶ πηὴ.

Vtemur, quoties humilibus exiguis quispiam honos contingit.

Terra amat inharem. ἡγαῖ μὲν ὅμβρες γαῖα.

Vbi quis desiderat ea, quæ sibi nouit esse accommoda conducibiliaque.

Vno tenore.

Tenorem rei progressum vocant. Vnde, quæ sui similia sunt,

lia sunt, sibique veluti perpetua succedunt serie, horum et
undem esse tenorem dicimus.

Boni ad bonorum conuiuia vltro ac-
cedunt. αὐτόματοι δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δα
τὰς ἴστηται. Plato.

Vtendum, vbi boni vltro ad bonos sese aggregant etiam
non inuitati aut vocati.

Simile gaudet simili. ὁμοιονόμοιω φίλοι.
Aristotel.

Plana est significatio. In eandem sententiam Martialis.

Vxor pessima, pessimus maritus

Miror non bene conuenire vobis. Gleich vnd gleich gesel-
let sich gern.

Malus cum malo colliquescit volupta-
te. οὐακὸς οὐακῷ γὰρ σωτέτηκεν ἡδονῇ.

In malorum seu improborum consortia. Aristot.

Æqualis æqualem delectat. ἡλιξ ἡλικα-
τέρπει.

Similitudo est inter benevolentiae, consuetudinis & fa-
miliaritatis conciliatrix.

Æqualem tibi vxorem quare. τὴν κα-
τὰ σωτὸν ἔλε.

Monet adagium, ne quis cupiditate aut ambitione alle-
ctus potentiores se vxorem ducat, cuius non sit maritus &
dominus futurus, sed minister aut mancipium. Potest et
iam longius trahi, ad negotium videlicet suscipiendum,
cui sis conficiendo par & idoneus. Überweibe dich nit. Item,
Wer freien will/ der neme seines gleichen.

Iugum idem trahere.

Hoc est: negotij vices pariter sustinere. Translatum à
bibus arantibus.

Cicada cicadæ cara, formica formicæ.
Τέττιξ μὲν τέττιξ φίλος, μύρμαξ δὲ μύρμαξ.

Nota

Nota est formicarum politia, & cicadarum concentus.
Theocritus.

Ouum ouo simile. *Vel ut alij:*

Non tam ouum ouo simile.

De rebus indiscretæ similitudinib. Cicero. Eiusdem
significationis sunt.

Quam apes apum similes. Non tam a-
qua similis aquæ. Non tam lac lacti simile.

Er ist ihm so gleich als were er ihm aus der Haut geschnitten.
Item, Eyer/ seind Eyer gleich.

Furem fur cognoscit, & lupum lupus.
ἴγνω δὲ Φωρτε Φωρα, καὶ λύκος λύκον.

In coniunctionem & familiaritatem improborum ia-
ctari potest. Amant enim vulgo sese mutuò qui similibus
laborant vitijs. Aristot. Ein Schalz wens wie es dem andern
vmbs Herz ist. Item, Ein Dieb kennet den andern / vnd ein
Weiss den andern.

Semper similem ducit D E V S ad simi-
lem. *αεὶ τὸν ὄμοιον ἀγει Θεὸς πέπος τὸν ὄμοιον.*

Duo inter se similes plerunque bene conueniunt. Ari-
stot. Germani dicunt. Wie der Wirt ist / also beschert ihm
Gott gest.

Semper graculus assidet graculo. *ἀλ-*
κελοῖος πέπος αλεοῖον ἀγένεις. Diogenian.

De familiaritate similium. Graculorum conuentus
olim notos fuisse, testatur M. Varro de re rustica.

Similior ficu. *ὄμοιό περὶ σύκη.*

Per iocum dicebatur de vehementer inter se similibus.

Aut ipse fuisti, aut tui simillimus.

Si quando per iocum indicabimus eundem aliquem
fuisse, qui tamen se fuisse eat inficias.

Omnia similia. *ἄπανθ' ὄμοια.*

Eadem

Eadem est conditio mortalium. Sie seind alle gleich.
Item, Sie seind alle einander gleich.

Crobyli iugum. Κρωβύλης ζεῦγον.

De societate duorum pari improbitate dici potest. Huo
ren vnd Buben ein gespan. Es seind vier hosen eines tuchs.

Eadem cera, Idem fauus. ἐν κηρίον.

Dicebantur qui uno ore idem affirmarent.

Ficus post pisces. σύκη μετ' ιχθύν.

Quadrabit ubi dicemus alijs alia congruere. Quemad-
modū post carnes caseum, post pisces apponere nuces vul-
gō iubent.

Ouo prognatus eodem. Horatius.

De iisdem dicitur, qui vultu, moribus, ingenio & factis
similes sunt.

Catulæ dominas imitantes. τὰς δεσποι-
νες αἱ κύνες μιμέουνται.

Vsus erit, quoties ij, qui subsunt, eorum exprimunt mo-
res, sub quorum imperio degunt.

Similes habent labra lactucas. Hieron.

Vbi similia similibus contingunt: vel quoties mala ma-
lis, digna dignis eueniunt. Natum adagium ab afino ca-
duos pascente.

Qualis hera, tales pedissequæ. ὥποια η
δέσποινα, πιᾶς καὶ θρεπτωνίδες.

In personas similibus laborantes vitijs. Wie die Frau/
so die Magt. Wie der Herr/ so der Knecht.

Aspis à vipera. Tertullianus.

Vtemur, quoties pessimus à pessimo sumit quippiam.

Sequitur perca sepiam.

Dictum de improborum societate.

Dignum patella operculum.

Cum significamus superiores ad improbos inferiorum
mores accommodatos esse. Auf ein solchen Hassen/ gehörte
ein solcher deßel.

In matel-

In matellam immeiere. ἐσ τὴν ἀμίδα
ἐνουρεῖν.

Quum sordidè tractantur, aut ad munus aliquod pa-
rum honestum adhibentur ij, qui non indigni videantur,
utpote ipsi sordidi, quasiq; ad contumelias ferendas facti.

Conto nauiga. κοντῷ πλεῖν.

In eos, qui sic rebus vtuntur, quemadmodum vti con-
ueniebat, aut qui vitæ genus sequuntur suo accommodatū
ingenio

Surdaster cum Surdastro litigabat, &
iudex erat surdior. δύσκωφ@ δύσκωφ@
ἐκρίνετο, ὁ δὲ κριτὴς ἦν κωφότερ@.

Locum habebit, cum res agitur inter vndequaque ri-
diculos ac stultos.

Cascus Cascam ducit.

Quoties similis similem delectat: Vetulus vetulam: de-
formis deformem.

Omnia idem puluis. πάντα μία κόνις.

De indiscreta similitudine vtitur Lucianus. Alludens
ad defunctorum cineres inter quos nihil apparet disci-
minis.

Omnia sub vnam Myconum. πάντα
ὑπὸ μίαν Μύκωνον.

Dictum in eos, qui res natura diuersas, eodem titulo
complectuntur.

Conuenerunt Attabas & Numenius.
Συνηλθον Α' Άταβας τε καὶ Νεμένιος.

Dici solitum, quoties improbus aggregatur cum im-
probo. Diogenianus tradit, hos insigne par furum fuisse.

Eundem calceū omni pedi inducere.

In eos qui rem eandem ad quævis solent accommodare.
Veluti si eadem remedia omnibus ægris præscribat imperi-
tus aliquis medicus. Alle Schuh über ein Leyden machen.

Noui

Noui Simonem & Simon me. οἴδα Σί-
μονα καὶ Σίμονέμε.

De ijs dicebatur qui pares essent.

Nauson Naucrati. Ναύσων Ναυκράτει.

Quoties aliqui similia inuicem respondent Veluti si
nebulo compellatus, nebulonem vicissim compellet. Idem
ferē. Cretensis Cretensem. Subaudi, prouocat, vel simile quip-
piam, quod sententiae commodum erit. Wie man in den
Waldt schreyet also schallet es wider heraus. Item, Gut gruß/gib
gut antwort.

Cretensis cum Ægineta. Κρῆς πέρος Αἰ-
γινήτην.

Subaudiendum agit. Quadrabit in pariter improbos,
qui mutuis inter se fallacijs agunt.

Ver hyemem sequitur.

Significat rerum vices. Et tristibus lœtiora succedunt.

Cretiza cum Cretensi. πέρος Κρῆται Κρη-
τίζειν.

Hoc est: Aduersus mendacem mendacijs vtere. Græcis
enim κρητίζειν mentiri est. Plutarch. Schäcke muß man mit
Schäcken fahen.

Chius ad coum. Χῖος πέρος κῶον.

De comparatione vchementer inæquali dicebatur.

Vulpinari cum vulpe. ἀλωπεκίζειν πέρος
εἶρεγεν ἀλώπεκα.

Cum astutis agendum astutius. Horat.

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Man muß Fuchs mit Füchsen fahen. Item, Wer ein Schäck
fahen will/der muß ein Schäck an die tücken stellen.

Clauum clavo pellere. ἡλῶ τὸν ἡλον ὅκ-
κρουεῖν.

Cum malo malum pellimus. Vöß mit bösem vertreiben.

Cum Care Carizas. πέος Κάρα Καρίζει.

Hoc est: rusticè agis cum rustico, crassè cum crasso.
Diogen.

Mali thripes, mali ipes. κακὰ μὲν θρίπες,
κακὰ δὲ ἵπες.

De duplice malo dici solitum, ut non magni referat,
utrum elegeris. Diogen. Gurzais Gauſ.

Balbus balbum rectius intelligit.

Hoc est: barbarus barbari orationem facilius percipit
quam doctus aliquis. Ad res alias accommodari quoq;
potest. Hieronym. Ein Kindt verſtehet das ander am besten.

Bithus contra Bacchium.

In eos, qui pares sunt arte, pares audacia: ut hoc par gla-
diatorum fuit. Huc etiam illud pertinet. Eſernius cum Pa-
cidiano: qui & ipsi gladiatores erant per omnia pares.

Ab uno diagrammate. ἀφ' ἕνος Δια-
γόματος.

De re eadem & uniformi, quasi dicas, de eadem formu-
la. Plutarch.

Eodem in ludo docti.

Dicunt similibus laborantes vitijs, & improbitate pa-
res. Sie haben alle einen Meifter gehabt.

Eiusdem Musæ æmulus.

Hoc est: eiusdem artis aut disciplinæ studiosus. Græci
συμπέχυς appellant, eiusdem artis opifices. Gellius.

Iisdem vescentes cepis. τωτὸν Θύμον
Φαγόντες.

Cogruit in pauperes ac bonos viros inter se amicos.

Mars haud concutit sua ipsius arma.

Ἄρης τὰ ἀντεῖσθαι συλλέει.

Docet adagium, commodè ferri à nobis ea, quibus al-
lueimus, quæq; nobis quadrant, etiamsi sint grauissima.

Stultus

Stultus stulta loquitur. μωρὸς γὰρ μωρός
λέγει.

In homines, quorum vita moribusq; depravatis oratio parum probata respondet. In eandem sententiam dicimus. Erred wie er wels ist: Narren reden wie Narren.

Hominis figura oratione agnoscitur.
ἀ. ἀπὸς χαρακτῆρος τὸν λόγον γνωρίζεται.

Non secus homines ex sermone, quam aerea vasa tinnitudo dignoscuntur.

Inanum inania consilia. κενοὶ κενὰ βραχεύονται.

Quum quis sua spe frustratur.

Malo nodo, malus querendus est cuneus.

Eo licebit ut, quoties malum simili malitia retundimus. Hieron. Sophocles ait:

Πικρὸν χολιῶ, καλύζεσθαι φαρμάκῳ πικρῷ.

Remedio amaro bilem amaram diluunt.

Zu einem hartten Ast gehöret ein harter Keil.

Mons cum monte non miscetur. ὅρος
ὅπερ δὲ μίγνυται.

In pariter elatos, inter quos nunquam conuenit. Zwei
harte Stein/ malen seitzen rein.

Mores hominum regioni respondent,
& plantis semina. οὐκ τῶν φυτῶν τὰ απέρμα-
τα, οὐκ τῶν ἀνθρώπων οἰδίοι ταῦς χάρας συνε-
χομοῖνται.

Vsus adagij patet. Ex mollibus enim regionibus, molles homines nasci solent. Dies Erdreich treget nur sothe Leuth.

Bestia Bestiam nouit.

Congruet, ubi conuenit inter duos pariter improbos.

Idem Accij quod Titij.

Significat eodem iure futurum filium decimo mense natum, quo eum qui undecimo natus sit. A Iureconsultis mutuatum.

A sinus asino pulcherrimus.

Hoc est: Simile simili placet. De pariter improbis fessi vicissim collaudantibus recte dicetur.

Doribus Doricè loqui fas est.

Conueniet in homines natura loquaces, aut cum oratio respondet moribus & ingenio.

Nouum cribrū, nouo paxillo pendeat.

Quadrabit in eos, qui noui quippam comminiscuntur.

Vestigijs inhærere.

Qui similes sunt maioribus suis, eorumque virtutes & probitatem imitantur, vestigijs progenitorum inhærere dicuntur. Sic: Recedere à vestigijs, dicuntur, cum dissimiles sint, atque degenerant.

Aut ipse fuisti, aut tui simillimus.

Si quando per iocum indicabimus euādem aliquem fuisse, qui tamen se fuisse eat inficias: veluti si quem incuses, quod inter bibones compotauerit, isque se neget fuisse, verum alium queimpam: non illepidē detorseris illud Homerī, quod de Patrocli spectro dixit Homerus:

Πάντ' αὐτῷ μέγεθός τε ἐσπεριζεὶς γέλεινεια,
Καὶ φωνήν: ναι τοῖον περιχεῖον εἰμαργέτω.

Id est.

Cuncta ipsi similis, vocemq; oculosq; decoros,
Corporis atq; modum: & talem gestabat amictum.

S O L I T V D O

Ne musca quidem. *Plautus in Trucul.*

Significamus autem hac proverbiali hyperbole maximum solitudinem.

Nullum animal quod animal. *M. T. Cicerio ad Atticum.*

Terentij

Terentij vestigium nullum agnoui. Metagenes certè pergit.
Fecit iter per possessionem, in qua animal nullum erat. Id est,
Maxima solitudo.

Scytharum solitudo. Σκυθῶν ἐρημία.

Et de solitudine insigni, & de summis calamitatibus
exitioque dicitur.

Ingens rerum multitudo.

Quum admirandam hominum aut rerū seu malorum
multitudinem indicare volemus, congruit illud Homeris:

— Οσά τε φύλα οὐδέται γίγνεται ἄξει,
Ηὗτε μυιάων αἰδούσιων θεα πολλά.

Id est.

Quot frondes & quot sunt verno tempore flores,
Vtq; globatarum muscarum examina multa.

S O M N O L E N T I A.

Endymionis somnum dormis. Ενδυ-
μίων οὔπον καθάδεις.

In eos quadribit, qui se immodico somno saginant: aut
qui diutino in ocio versantur: nec ullis se negotijs exer-
cent, sed molle in feriata mque agunt vitam. Aristot.

Vltra Epimenidem dormis. ὑπὲρ τὸν
Επιμενίδην κεκοίμησαι.

In eos, qui perpetuum agunt ocium, somno & ignavia
prosus dediti. Gellius.

Salem vehens dormis. ἀλας ἄγων κα-
θάδεις.

Quadrabit in eum, qui in re periculosa socorditer atq;
indulgenter agit.

Non decet principem solidam dormi-
re noctem. οὐ χεὶ παννύχεον ἔνδειν βεληφό-
ρον ἄνδρα.

Monet adagium, vigilantiam ac sollicitudinem maximè
conuenire principibus. Homer.

Omnia frusta. πάντα χναύματα.

Dicebant olim quoties omne negotium significabant,
Zenodotus.

Cum puluisculo.

Quoties omnia sic tolluntur, ut nihil fiat reliqui, ne
puluis quidem. Metaphora mutuò sumpta ab ijs, qui fru-
mentum ab area conuerrunt, non sine puluere.

Vna cum ipsis manipulis. αὐταῖς ἀμά-
λας.

Quum omnia funditus pereunt, ut ne gluma quidem
sit reliqua. Germani dicunt. Es ist weder stumpff noch stiel da-
uber bliben.

Vna cum templis & aris. ἄμεια σὺν ναοῖς γί-
βωμοῖς.

Prouerbio vti solebant, cum nihil omnino prætermis-
sum volebant significare.

Ruta cœia.

Verba sunt peculiaria Iureconsultis. Vtemur autem,
cum significabimus, inclemius omnia tolli, neq; quic;
quam fieri reliqui. Videlicib. 19. Pandectarū lege. 18. Si ruta,

Cum ramento.

Cum ramento reddidisse dicitur, qui totum reddidit,
nulla ex parte decurtatum.

Et prædam & præmium.

Quoties significabimus, omnino quippiam aufereb-
amus siue iure, siue iniuria, hoc adagio vtemur.

**DE MOTIVA FACVL-
tate. Locus XXVII.**

CEDENDVM MVLTITUDINI.

Ne Hercules quidem aduersus duos.
μηδὲ Ήρκηλῆς πέρος δύο.

Nemo

Nemo usque adeò viribus excellit, ut unus pluribus
pare esse possit. Neque indecorum est cedere multititudini.
Plato in Phædone. Zwei seindt eines Herrn drey fressen; kein gar.

Plutonium calculus vincit. τῶν πλειόνων
ψῆφοι νικῶνται.

Erit huius usus, quoties in consilio multititudini ceditur.
Hinc Plinius suis in epistolis conqueritur, numerari sententias, non expendi. Et Liuius, Pars inquit, maiorem meliorum vicit.

Vnus vir, nullus vir. εἷς ἀνὴρ, δέδεις ἀνὴρ.

Quadrat hoc in eos, qui licet omnium auxilio destituantur, nihilo tamen minus, egregium quid praestare se posse opinantur. Zenodotus. Ein Mann/ kein Mann.

Extra publicam viam ne deflecas. ἐκ-
τὸς λεωφέρου μὴ βαδίζειν.

Loquendum ut plures. Sapiendum ut pauci. Sunt enim quædam, in quibus cum vulgo conuenire, dexteritatis est. Diogenian.

Contra duo contraria pugnare, difficile. πέρος δύο μάχεαδα τάνατον χαλεπὸν.
Plato. libro de Legib. II.

Significat, nobis geminam esse pugnam, tum aduersus opes ac diuitias, tum aduersus egestatem, & iopiam.

Vnus contra multos. χαλεπὸν ἐρυκα-
κέανέντα πολλὰς.

Id est: Difficile ac durum est unum compescere multos.
Homer. lib. Odyss. v. Zwei Hundt seindt eines Hasen tote.

Vni cum duobus non est pugnandum.
δίκαιον τοκέχει λόγον δυοῖν ἐρίζειν. Homer.

Conuenit hoc ijs, qui omnia simul aggredi conantur, cum tamen vix vni rei satisfacere possint.

Εὐπερδικίσμη.

Græci proverbiali metaphora vocant elabi ac suffuge-re. Aristophanes.

Εὐλινίσμη.

Prouerbiali figura ostendit dictum Eustathius, pro elabi & clam sese subducere.

Casses rodere.

Vsurpari hoc tum potest, cum effugij nobis quærenda occasio est, etiam cum argumentis impliciti tenemur, aut alia quadam ratione capti sumus. Den Strick abnagen.

Omnes laqueos effugere difficile. τὸ
τὰς ἀωάστας μὴ παδίον εῖται Διαφόργειν.

Prouerbialis hæc locutio, à venatu etiam translata est, in quo ita vndique exitus sepiuntur, vt feram in aliquas incidere insidias necesse sit. Plato in Sophista.

Reperire rimam.

Quadrat hoc in causatores & tergiuersatores, qui nulla in causa ita fidei astringi vinculis possunt, vt non aliquid inueniant quo elabantur. Plaut. Ein Schlußstein finden.

F E S T I N A T I O N I S.

Citis quadrigis. Iouis quadrigis.

Subintellige, fugere, pro eo, quod est ocyłsimè fugere. Plautus.

Talaria induere. πέδιλαδύειν.

Id est, fugam adornare, quasiq[ue] velle quopiam auo-lare. Cic.

Celerius quam Butes. Θᾶττον ἢ Βότης.
Zenodotus.

Hoc Adagio significatur, aliquid quamprimum absoluui, ac quasi compendio explicari. Vfus eius erit, cum iactare nos volumus, quod facile perficere aliquid possimus.

Salaminia

Salaminia nauis. Σαλαμινία ναῦς.

De præuelocibus hoc dictitatum est.

Parit puella , etiamsi malè adsit viro.

τίκτει κόρη, ὅταν κακῶς αὐδρὶ παρείη.

Dici hoc consueuit tum, cum facilè ex sententia res convincitur, etiamsi negligenter & ignauiter gesta fuerit.

Ignem palma. πῦρ παλάμη.

Imitando exprimi potest, cum protinus aliquid à quopiam est intellectum: ut si seommate dicto, statim aliquis in se dictum sentiat.

Aphya ad ignem. Αφύα εἰς πῦρ.

Prouerbium in ijs locum habet, quæ celeriter intereunt aut absumentur, vel quæ statim ac facilè conficiuntur.

Intra septimanam. Κυτὸς ἐβδόμης.

Vti hoc adagio recte poterimus, quoties admonere volumus, maturè suoquæ tempore negotium aggrediendum esse. Zenodotus.

Priusquam gallus iterum cecinerit.

πένητὸ δύστερον ἀλεκτρευών εφθέγξετο.

Id est: Admodū manē, & ante lucano, Sumptum à prisca consuetudine, qua noctis deliquum & accessum dici galli cantu metiebantur, gnomonibus horarijs nondū repertis.

Viuit, incende ignem. Ζῆ, καὶ εἴ πῦρ.

Vbi in negocij periculosi punto festinandum admonemus, & occasionem arripiendam, vt cum reperta scintilla, properatur, ne & illa pereat. Suidas.

A subeunte portum naui. ἀπὸ καταδυομένης.

Id est: A subeunte, subaudi, naui, lucrum capias. Monet adagium, celeritatem multū ad quæstum conducere. Sumptum à mercatoribus metaphora, qui merces statim emunt ab ipsis nautis in portum appellenib⁹.

Matura satio sàpè decipit: sera semper mala est. *Columella.*

Admonemur hoc adagio, in omni negotio maturandum esse, neque paulò satius, occupare tempus legitimum, quam serius aggredi.

Lupinum potum. λυκέας ποτός. *Zenodo.*

Dicuntur autem lupinum potum bibere illi, qui ad voluptatem capitū sui cum periculo, ac discriminē vitæ properant.

Vt canis è Nilo.

Locum hoc in ijs habet, qui leuiter ac obiter saltem artem aliquam vel autorem degustarit. Er laufft darüber als ein Han vber die heyffen Rosen.

Crisonem Himeræum præcurrere.

Hoc est: præcipitanter aliquid agere. Videtur aut huius proverbio prodigiosa Crisonis celeritas locum dedisse, de qua Plato in Protagora agit.

Equis albis præcedere. *Plautus.*

Id est: Longo interuallo anteire. Usus, cum significare volumus aliquem quapiam in re longo post se alios inter-
vallo relinquere.

Citius, quam asparagi coquuntur,
Accipiendum hoc de re vehementer propera.

E vestigio. ἐν τῷ σημεῖῳ.

Dicitur ē vestigio fieri, quot citrā moram ac protinus sit: prisci dicebant, exemplò,

Simul & dictum & factum. ἀμὲν τοσι, ἀμὲν τοσι.

Homerus.

Vsurpari hoc de ijs potest, qui citrā moram & cunctationem id quod verbis pollicentur, re ipsa præstant.

Ne nimium calidum hoc sit modo.

Donatus proverbiū esse demonstrat, quanquam an-
s̄eps est lectio. Potest enim utrumque legi, & callidum, &
calidum

calidum: ita ut prius ad nimis astutum: posterius ad festinatum consilium referatur. Terentius.

Duobus pedibus fugere. *ἐκ δυοῖν πεδοῖν κατέφεγεν.*

Hoc est: Summa vi, summoq; conatu confugere. Arist.

In foribus adesse. *περὶ τὰς θύρας.*

Pro eo, quod instat, iamque in proximo est. Hinc Deus dicit ad Cain Genes. 4. Sin male egeris, statim in foribus peccatum tuum aderit.

Velis, equisq;. Cicero.

Vtimur autem hoc proverbio, cum extremum conatum significare volumus.

Nauibus atq; quadrigis.

Hoc est: Summo studio, summaque festinatione. Vnde Flaccus in epistolis:

Strenua nos exercet inertia, nauibus atq;

Quadrigis petimus bene vivere: quod petis hic est.

Vir fugiens haud moratur lyræ strepitum. *ἀνὴρ δὲ φέγγων καὶ μένει λύρας κῆλυπον.*

Dicitur hoc de ijs, qui in rebus periculis ac serijs propterandi studio leuiora negligunt.

Ocyor accipitre. *θάσονες ἵρηναν.* Homer.

Licebit nobis vti hac proverbiali hyperbole, cum admirandam celeritatem indicare cupimus.

Pegaso velocior. *Πηγάσος πεχύτερος.*

De præuelocibus hoc dicitur. Nota fabula de equo alato.

Duobus clavis fugere. *ἀμφοτέραις χερσίν.*

Huic affine est illud: Duobus pedibus fugere. De quo supra.

Alienis soleis vti. *ἄλλοτροις βλαστοῖς γενῆσαν.* Aristoph.

Dicuntur

Dicuntur autem illi soleis uti alienis, qui moribus alienis suum ad emolumentum abutuntur.

Quantum pedibus potes. ὡς ἔχει ποδῶν
ἔκαστος. *Plato in Gorgia.*

Proverbiū translatum à corpore ad animum. Quod enim in corpore sunt pedes, id in animo sunt affectus, quibus aliquid expetimus, aut refugimus.

FESTINATIO PRAEPROPERA.

Qui nimium properat, serius absoluit.
πολὺδων ταχὺ πάντα διελθεῖν, μᾶλλον βρογδύειν.

Monet adagium, instituendae rei non tam celeritatem, quam curam adhibendam esse, nec postea sit in mora, quod in operis ingressu fuerit erratum. Eben thāt nie güt. Item, Wer zu fast entli kompt langsam heim.

Ante victoriam encomium canis. πρὸ τῆς νίκης τὸ εγκάμιον ἀδεισ.

Quadrat hoc in eos, qui præproperè gloriantur, re nondum confecta. *Plato in Lyside.* Die Beute aufzehlen vor dem Sig.

Ante lentem augere ollam. πρὸ τῆς φανῆς αὐξάνειν τὴν λοπάδα. *Athenaeus.*

Hoc est: Spes ingentes ante in animo concipere, quare ipsa teneatur: aut polliceri quod ipse nondum habeat; aut præproperè sibi placere, quasi iam possideat etiam ea quæ procul etiam absunt, ut teneantur. Ehn Schloß in Lüsse bawen. Item, Die Hant verkauffen/he dann der Wer gestochen ist.

Aestate penulam deteris. ἐν θέρει τὴν χλαιναν κατατρέψεις.

Rectè dicetur in eos, qui res necessarias temerè, nec in tempore profundunt, aliquando usui futuras, si seruentur. Zenodotus. Wilt du im Sommer Kleyder zerzeissen / so gehe im Winter nacktendt.

Non statim finis appetet. μή ἄμα δέχῃ τὸ τέλος

τὸ τέλος καταφένεται. Herodotus in Polyhymnia.

Vsurpari hoc proverbiū tum potest, cum reprehendendi illi sunt, qui negotio vix cœpto rem sese habere factam arbitrantur: cum tamen exitus sèpè initis non respondeat.

Canis festinans, cæcos parit catulos.

ἢ κύων απόδεσσι τυφλὰ τίκτει. Aristoteles.

Dicitur autem de ijs proverbum, qui nimio festinandi studio rem parum absolutam reddunt. Eben thut nicht gut.

Muscum demetere. ἀμνία θεριζειν.

Id est: prius emolumentum tollere quam opportunum est. Translatio sumpta ab ijs, qui quamprimum ager obducit cœperit herba, statim demetunt, nec gramen adolescere sinunt.

**Præmouere venatum. περιβεβητὴν θῆ-
ειν.**

Id est: prætarbare feram. Vsus: quum quis non satis dissimulat quod molitur. Aristides.

Odi puerulos præcoci sapientia. Apul.

Adaptare licebit ad discipulum, qui in ipsis statim rudimentis sibi placet. Ausf gescheiden oder wiçigen Kindern werden Gecken. Item, Spat Obscūlīgēt lang.

Citius, quam formicæ papauer.

De subita rerum consumptione non aliter, quam si quis agmini formicarum papauer obijciat: tum enim statim totus aceruuſ distrahitur.

Dædaleum remigium.

Vsus erit, cum celeritatem significare volumus. Plautus in Amphitrione. Geschwindt wie der Windt.

Ante pilos sapis.

Accipiendum hoc est de sapientia præcoci, præsertim boni ominis, siue naturæ ea debeat, siue alijs extraneæ cause.

Ante

Ante barbam doces senes. πέδο τῆς θυμας
ἀδριδάσκεις τὸς γέροντας.

Dici hoc solet, cum imberbis natu maiorem docet & instituit. Das Es will klüger sein dann die Henne. *Supra.*

S V B I T I   I N T E R V E N T U S.

Mercurius superuenit. ὁ Ερμῆς πεισθεὶς.

Vsurpare hoc proverbium tum possumus, cum in multorum conciliabulo silentium oritur: significantes, non fas esse loqui, Mercurio præsente, tanquam autore sermonis.

Etiam si lupi meminisses. εἰ καὶ λύκος ἐμνήθης.

Hoc est: Etiam si lupi mentionem fecisses, subiungendum, interuenisset. Ad usum transferri potest, quoties præter expectationem interuenit is, de quo mentio facta erat. Huic affine illud: *Lupus est in fabula.* Wa man des Wolfs gedenkt/ da sieht er in der Hecken. Item, Wa man des Teufels gedenkt/ da will er sein.

T A R D I T A T I S   E T   C V N C T A T I O N I S.

Bunas iudex est. Βένας δικαζει.

Dicitur autem tum bunas iudicare, cum lis in longum profertur, nec unquam explicatur. Zenodotus.

Aceſſæ iluna. Ακεσαις σελήνη.

Dictum in comperendinatores, qui nouam subinde causam comminiscuntur, quo negotium propositum in aliud differre tempus possint. Diogenianus.

Laconicæ lunæ. Λακωνικὰς σελήνας.

Subaudiendum, Causaris. Dicitur aut hoc de promis-
tis aut pactis incertis atque infirmis.

Profectus ad Apaturia, redijt Maio.
ἀπώντες Απατόεια, επανήκτες θαργηλιῶν.

Dici

Dici solitum in eos, qui licentius vni cuiquam negotio immorarentur.

Callipides. καλλιπίδης.

Olim proverbio dicebatur: qui in moliendis negotijs, quum multa sese factum minaretur, nihil tamen interim efficeret: aut, vt Terentio placet, *qui sedulo sese mouens, nihil promoueret.*

Sic est ad pugnæ partes re peracta venientium. πολέμου καὶ μάχης γενῆ ἔτωμεταλαγχάνειν.

Locus hic proverbialis est, & tum imitando exprimit potest, cum quis negotio peracto domum venit.

Ad aras. ἀπὸ Βαμβάς.

Item est ac si dices, in ipso negotio. Iuxta proverbium, quo vetantur ad aras consultare.

A m x a A z e s i a m r e p e r i t . Αμαια τὴν Αζησίαν μετῆλθεν.

Dici solet, de re diu multumque quaesita & desiderata.

ZoΦοροδόρποδες.

Iactatur cognomen hoc teste Plutarcho in Symposiis proverbiali ioco in eos, qui serius ad conuiuium accedunt.

Hercules hospitatur. Ήρακλῆς ξενίζεται.

Quadrat hoc in eos, qui diutius in conuiuio commorantur.

Expecta, anus, meum filium , te osculaturum. μένε, γραῦ, ἐμὸν σὲ παῖδα φιλήσονται.

Vt hoc proverbio poterimus, cum seram ostendere spem volumus. Confine huic illud est. *Expecta bos aliquando herbam, de quo supra.*

Τπερβερεταῖα.

Dicebantur olim admodum serotina, quæque vix tandem aduenirent. Hinc extremus anni mensis apud Macedones οὐαὶερετᾶ nominabatur.

Interuallo perit fames, & optimè perditur. διὰ μέσας καὶ λημὸς ἔρρει, καὶ κάλλος ἀπόλλυται.

Id est: Mora multis rebus adfert remedium.

Eπιθυμόδειπνο.

Quasi conuiiorum appetens. Hoc nomine Cæsar appellabat eum, qui quum tardius ad cænam veniret occupatus negotijs, tamen ob cœnarum cupiditatem, non recusaret ijs, à quibus rogaretur.

Τρεχέδειπνο.

Vocabantur apud antiquos τρεχέδειπνοι, qui cunctatiū ad conuiuum veniebant: καὶ ἀνθρακοστοῦ (ut apparet) cœssatoribus celeritatem tribuentes apud Athenæum.

Μελλονικῶν. More Niciæ cunctari.

Traducebatur enim Nicias quod cunctator esset in re militari. Hinc μελλονικῶν ex μέλλει quod est cunctari & Nicias, qui fuit dux Atheniensibus.

Romanus sedendo vincit.

In eos quadrat, qui tranquilli atque otiosi cum sunt, tamen quæ volunt efficere posunt: aut qui non Marte sed arte rem gerunt. Cicero.

Placidè bos. ἀργέμας βῆσ.

Id est: Lentè bos, subaudi, incedit, aut simile quipiam. Congruet in illos, qui placidè & paulatim rem conficiunt.

Caudæ pilos equinæ paulatim vellere.

Dicitur de eo, qui tempore atque assiduitate conficit id, quod viribus atque impetu fieri nequit. Hinc Horatius in Epistolis:

Vt or permisso, caudæq; pilos ut equine
Paulatim vello.

Cuculus.

Homo rerum imperitus, rebusque tum foris, tum domi gerendis ineptus: vel qui inconditis clamoribus sursum deorsum

deorsum omnia solus miscet, ne musca quidem præsentē.
Hesychius.

Quisquis tardē vénit ad cœnam vocatus: aut claudus: aut non dat symbolas.
ὅςις ἀτὶ δεῖπνον ὅψε πληθεῖς ἔρχεται: οὐ χωλός
ἔτιν, οὐδὲ δίδωσι συμβολὰς.

Et idem: An quoquam ad cœnam properas conuiua
vocatus.

Coruus aquat. κόραξ ὑδρόει.

Dici hoc tum consuevit, cum quis non citrā negotium
& ingenium consequitur ea, quæ cupit: aut, cum quis rem
nouis artibus tentat efficere.

Nemo nos insequitur. οὐδεὶς ημᾶς διώκει.
Plato. lib. 7. de legib.

Hoc proverbum etiam hodie tritum manet, cum signifi-
camus liberum esse, diutius in re quapiam immorari. Ne-
mo nos, inquiunt, impellit. Germani eodem modo. Es
saget vns niemandt / was haben wir zu eisen?

Festina lente. πεπεῦδε βεραδέως.

Quadrat in illos, qui præproperè famam affectant, ma-
luntque paratam ac magnam, quam solitam & perpetuam.
Cum hoc & illud Catonis conuenit: *Sat citō, si sat bene.*
Eile mit weist.

Pedetentim. κατὰ ποδὸς βάσις. *Terent.*

Dici solet de ijs, qui non præcipitanter atque inconside-
ratè, sed sensim & cunctanter negotium aggrediuntur, &
arte magis quam impetu rem gerunt.

Tacito pede. οὐσύχω ποδί.

Seu Lento pede. Vsus: cum cautim ac pedetentim ad
rem aliquam accedimus. Apud Latinos aliquando, *Taci-*
to pede, pro furtim ac clanculum usurpat, teste Ouidio.

Serò venisti. ὅψ' ηλθες.

Aduersus eos, qui mercede aliquid faciunt, aut post
tempus adueniunt. *Du bist zu spatz kommen.*

Post festum venisti. κατόπιν τῆς ἑορτῆς
ήκαιε.

Dicitur in eos, qui negotio alicui egregio non interfuerunt. Legitur & hoc pacto: Post Panathenaea: Item. Post Pythia venisti: Du kommest wann der Ablass geben ist.

Expecta bos aliquando herbam. μένε
βέβη ποτὲ βοτάνην.

Dicendum, ubi quid serò contingit. Confine huic & illud. Et adhuc tua messis in herba est.

Testudinis gradus.

Quàdrat hoc proverbiū in eos, qui lentè & cunctanter negotium aliquod aggrediuntur. Huic opponitur, *Gralatorius gradus*: cum quis præproperè & festinanter aliquid suscipit. Plautus.

Celerius Elephanti pariunt.

Licebit his verbis quorundam nimis lenta molimina, aut etiam cunctationem immodicam significare.

Annus est. Seculum est.

Atqüe id genus alia. Terentius: Et nosti mores mulierum, dum comuntur, dum poliuntur annus est. Et Seculum est quod nihil abste literarum redditur. Item, Iamdudum atatem, pro admodum dudum. Et tempus perlongum huiusmodi figuris significamus.

DE RATIONALI ANIMA

& De Mente. Locus XXVIII.

APPROBANDI.

Album calculum addere. λεξην ψηφιανον. Aristoteles.

Sumitur pro approbare. A veteri ferendarum sententiārum consuetudine desumptum. Albis enim calculis abstoluebant: nigris damnabant reos antiquitus.

Mens

Mens lœua.

Frequenter hominū mēns lœua est, & pessima pro optima sequuntur, optima pro pessimis repudiant. Ad hanc sententiam facit illud ex Iliad. σ.

Ἐκθετισθέντες δέ τοι πάντας μηδέποτε,
Πρόλυδάμαντι οὐδὲ τίποτε, ὃς εἰδὼς φρεγέτο βελώνι.

Id est:

*Consilium Hectoreum laudabat inutile quisque:
Nemo Polydamantis: at hic dabat utile solus,*

Pedibus in sententiam discedere. *Gell.* In alicuius sententia
Hoc est: Approbare.

Omne tulit punctum, & omnium cal-
culis.

Legimus pro eo, quod est omnium sententia & comprobatione. Horatius.

Omne tulit punctum, qui miserit utile dulci,

Vno die.

Pro summo consensu, passim apud autores obuiam est.

Vt Phidiæ signum.

De ijs quæ primo statim aspectu probantur omnium suffragijs.

Ne Iuppiter quidem omnibus placet.
οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τάχας αἰδάνει.

Id est quod hodie vulgo dicunt. Neminem inueniri, qui satisfaciat omnibus, nam alia alijs probantur. Wer kann machen das es jedermann gefalle?

Seruum haud veho. *δοῦλον τὸν ἄγω, εἰ μὴ νεναιμάχηκε τὸν περὶ τῶν κρεῶν.*

Hoc est: Non approbo vel admitto seruum, nisi multis magnisque spectatum experimentis. Aristoph.

Si tibi amicum, nec mihi inimicum.
Ἐτωςσοὶ φίλον, δέ εμοὶ ἔχθρον.

Hoc est: Si tibi res placet, mihi non displiceret. *Vfus erit, quoties alienæ obsequimur voluntati.*

EXPERIENTIAE SEV PERICLITATIONIS.

Rex aut asinus. *Βασιλεὺς ή ὄντος.*

Hoc est: Aut victor aut vinctus. *Bischoff oder Bader.*

In Care periculum. *ἐν Καρπὶ τὸν κίνδυνον.*

Subaudi, facito. Hoc est: In hominē, aut in revilio fac periculosam experientiam.

In dolio figularem artem discere. *εἰπέθω τὴν κεραμείαν μανθάνειν.*

De ijs, qui protinus maximis in rebus artificij capiunt experimentum, cum patulatim à minutis ad summa proficiunt conueniat.

In arenam descendere.

Hoc est: Certamen inire.

Quanta mus apud Pisam. *ὅσα μῆς εἰς Πίσαη.*

Subaudi, tulit. De ijs, qui vincunt & optatis potiuntur, sed non sine summo negotio, neque citra magnum incommodum suum.

Omnem mouere lapidem. *πάντα λίθοι κινεῖν. Basil.*

Hoc est: Omnia experiri, nihilq; intactum relinquere. Pedem conferre.

Vsurpatur, ubi proprius acceditur ad rem.

Omnem rudentem mouere. *πάντα κάλων στίειν.*

De extremo summoque conatu in peragenda re siue negotio sumitur.

Respublica virum docet. *πόλις ἀνδρα διδάσκει.*

Significat, neminem ad rem gerendam idoneum esse, nisi

nisi qui sit vsu exercitatus. Plutarchus. Der Marcht lerne
kramen.

Omnem iacere aleam.

Est rem vniuersam periclitari, fortunæque arbitrio
committere.

Aut ter sex, aut tres tesseræ. ή τρις ἔξ,
ή τρις κύβοι.

Siquando significabimus, nos extrema periclitari velle,
& aut planè vincere, aut prorsus vinci.

Vela ventis permittere.

Hoc est: Ancipitem negotij euentum, vt cunque cadat,
experiamur.

Deo fortunæque committo.

Ησω γὰρ καὶ ἐγώ, τὰ δέκεν δὲ πάντα με-
λῆσαι.

Hoc est.

Torsero & ipse, Ioui fuerint hec omnia curæ.

Vsurpabimus quoties fortunam experiri statuerimus, e-
uentum negotij huic committentes. Hom. Iliad. π.

Res ad Triarios rediit.

Hoc adagio licebit vti: cum significabimus rem eò per-
culi redactam esse, vt extremo conatu, summisque viribus
sit enitendum & ad supra maxima confugiendum consilia. Na-
tū à ratione modoque componendi exercitus Romanus. Vi-
de Tit. Liu. Dec. 1, lib. 8. Die Kerz ist auf den Nagel gebrandt.

Sacram ancoram soluere. ιερὰν ἄγκυ-
ραν χαλάζειν. Lucianus.

Quoties ad extrema præsidia confugitur. Μεταφορα est
à nautis. Huc & illud pertinet. Ad asylum configere.

Semper tibi pendeat hamus.

Semper experienda fortuna, & omnis tentanda occa-
sio. Las nicht nach so kommessu hoch. Item, Vnverdrossen/
hat es oft genossen.

Tanquam ad aram.

Hoc adagio extremum refugium intelligi volumus.

Mouebo talum à sacra linea. κινῶ τὸν
ἀφ' ἵερᾶς.

De ijs qui extrema parant experiri. Plutarchus.

Tentantes ad Troiam peruererunt
Græci. ἐς Τροίαν πειρώμενοι ἡλθον Αἰχαροὶ.

Docet adagium: Tentando atque experiendo, quantum
libet etiam ardua perfici. Es muss gewaget sein. Item, Mu-
gen gewinnet/wagen verleurt,

Et post malam segetem serendum est,
Senec.

Quo licebit uti, quoties res parum ex animi sententia
decidit, & significabimus non esse desistendum à conatu,

EXPERIENTIAE SECUNDÆ.

Posterioribus melioribus. διετέρων α-
πειρόνων.

Significabant hoc adagio, ea quæ prima experientia pa-
rum benè successerant, secunda nonnunquam commodius
evenire, & prioris consilij erratum, posteriore consilio cor-
rigi. Huc referendum & illud Euripideum. ἀν δυτικη
Φεοντίδες σοφωτεραγ. Postiores cogitationes sapientiores esse
solent.

Destitutus ventis, remos adhibe. τῷ
πνεύματι ὁ ἀμαρτῶν, θῆται τὰς κάπας χάρει.

Monet adagium, ad alia præsidia fugiendum esse, cum
res ut volumus non succedit.

INGENII MALITIA AVT INSTITUTIO.

Lupus pilum mutat, non mentem. ὁ λύ-
κος τὴν τρίχα, & τὴν γνώμην ἀλλάζει.

Hoc est: Senecta canicem affert improbis, non item au-
ferit.

fert malitiam. Der Wolff mag greissen/ er lebt aber seine dücke nit.

Naturam expellas furca, tamen usque
recurret.

Sensus est: Haud facile dedisci, quæ nobis natura penitus indidit atque inservit. Art last von Art nit. Das Unkraut wil auf dem Garten nicht. Item, Die Katz lebt ihr mausen nicht. Item, Wg Wasser gewesen ist/ da kommt Wasser wider hin.

Lignum tortum haud unquam rectum:
ξύλον ἀγκύλον γέδεποτ' ὄρθον.

Hoc est: Distorta pravaque ingenia vix unquam ad bonam frugem traducuntur.

Aethiops non albescit. *Αἰθίοψ δὲ λευκίεται,*

De ijs dicitur, qui nunquam mutaturi sunt ingenium.
Die Krä last ihr hüpffen nicht.

Qui semel scurra, nunquam paterfamilias.

Sensus est, eum, quem semel depuduerit, qui que contempta fama scurrum agere cœperit, vix unquam ad bonam frugem redire.

Occasione duntaxat opus improbitati, vel malitiæ. *ωφάσως δέεται μόνον η πονηρία.*

Quadrabit in nocendi cupidos, qui ne temere læsisse videantur, causas prætexunt. Man findet bald ein Brügel wann man den Hundt schlähren will. Item, Einem Dieb darfest du nur die Thür aufschun.

Quo semele est imbuta recens seruabit odorem testa diu.

De institutione prima dicitur adagium, monetque, tenaciter hærere id quod rudibus annis perceperimus, proinde optima quæque in primis statim annis addiscenda esse. Was man in vnsaubere Gefäß thut/ das fahret bald.

Saluam imbibere.

Itidem de institutione. Sumpta autem est Metaphora ab infantibus, quibus præmansum cibum in os inferunt non sine saliuæ: cui quum assueuerint nihil iam illis sapit, quod ab illius primæ saliuæ gustu diuersum sit.

I V D I C A N D I.

Panidis suffragium. Πανίδ δ Ψῆφ δ .

In eos torquebatur, qui stultè atque ineruditè iudicarent. In genere autem conueniet in iudicia vulgi, cui ferè semper pessima pro optimis placent.

In quinq; iudicium genibus situm est.
Ἐν τέτε κριτῶ γένεσι κέτη.

Quum significabimus, non esse nostræ facultatis præstare rei exitū, verùm hunc superis & fortunæ in manu esse.

Sus tubam audiebat. σάλπιγ δ ὅς ἡκε.

In eos quadrabit, qui res quidem egregias audiunt, verum eas neque intelligunt, neque mirantur. Aut in eos quij ijs quæ audiunt, neque gaudent, neque commouentur.

Quod index auro, id aurum homini.

In faxeis coticulis aurum exploratur, euidentes præbens specimen. In auro verò proborum pariter & improborum deprehenditur ingenium.

Lydius lapis, sine, Heraclius lapis. Λύδ δ Ηεραλεία ή, λίθ δ λυδή.

In eos dicitur qui vehementer acri, exactoqué iudicio sunt. Adagium accommodari potest, vel ad personam, vel ad rem.

Gnomon & regula.

De eo, quod in re quapiam est præcipuum, & ad quod vnum reliqua omnia conferuntur.

Emunctæ naris.

De eo, qui acri exactoqué est iudicio, quasi purgatis naribus

naribus, mucoque emunetis. Contrarium designat adagium, *Obesæ naris.*

Tenedius homo. Τενέδης ἄνθρωπος.

Dicitur solitum de homine tetrico formidabiliique aspectu. Plutarchus.

Tenedius patronus. Τενέδης σωτήρος.

Dicitur solitum de eo, qui compendio causam expedit, litisque nodum ocyus dissecat. Ductum à Tenedia securi.

Manum ferulæ subduximus.

Subduxisse manum ferulæ dicuntur, qui desierunt in Iudo literario versari, neque iam ut pueri docendi, sed unicunque docti sunt.

Nouit quid album quid nigrum.

Duplicem in sententiam accipi potest: Aut nouit discrimen recti prauique: aut nouit id quod nemo vel indoctus ignorat. Er kan weiss vnd schwarz entscheiden.

Nouit mala & bona.

In eum, qui per ætatem rerumque usum, delectum iam habere potest fugiendorum atque expetendorum, illud Homericum congruet.

Διὰ ταῦτα νόσοι οὐδὲ ἔντεκται
Εὐθλάτετε τὰ κέρεα. Er kennet savoris vnd süßes.

Purpura iuxta purpuram dijudicanda.

ἢ πορφύρα περὶ τὴν πορφύραν Διακριτέα.

Significatur, certissimum iudicium ex collatione nasci.

Alba amussi. λευκὴ σαθμῆ.

Dicitur in eos, qui nullo sunt iudicio, vel in stupidos, vel in eos, qui incertis probant aut significant incerta.

Lesbia regula. ὁ Μολύβδης κανὼν.

Dicitur, quoties præpostere, non ad rationem factum, sed ratio ad factum accommodatur, & cum lex moribus accommodatur: non mores ad legem emendantur.

Nasus.

Ipsæ deniq; nasus in proverbiū abijt, pro iudicio. Horat.

— Non quia nullus

Illi natus erat.

Faciunt huc etiam alia nonnulla adagia, quae partim
citauimus, partim alibi citabimus, qualia sunt:

Auris Bataua,
Coruus albus,
Cæci præscriptio,
Censoria virgula, &c.

IVDICIVM EX EVENTV.

Mali principij malus finis. δέχησε κακής
τέλος κακὸν.

Hoc est: Quale consilium talis euentus siue exitus ac-
gotij.

Mox sciemus melius vate. τάχ' εἰσόμε-
θα μάς πεων τούτος ἐρτερον.

Ad eum modum dicebant, qui rem non coniecuris di-
vinabant, sed experimento deprehendere tentarent:

Cocta numerabimus exta,

Hoc est: Ex euentu sciemus,

Res indicabit, αὐτὸς δεῖξει.

Subaudi, τὸ ἔργον. Cum significamus experimento exi-
stūque perspici sermonis veritatem. Ouidius.

Exitus acta probat. Das Werk zeigt seinen Meister.
Item, Das end muß den Last tragen.

Magistratus virum indicat. δέχηται τὸν
αὐδρα δείκνυσιν.

Sensus est: In vita priuata vix satis perspici posse mo-
res & ingenium hominis. Was der Man tanzt zeigt das Amt an.

Rem factam stultus cognouit.

Piscator ictus sapiet,

Post

Post acerba prudentior.

Et alia id genus. Vide sub Titulo. Sera p̄enitentia. Mis
schaden würt man weis. Item, Was verseert / das lehrt.

DE VOLVNTATE ET affectu. Locus XXXIX.

AE Q V A N I M I T A S.

In re mala, animo si bono vtare, adiu-
uat. *Plautus.*

Fortiter ferendo vincitur malum, quod cuitari non
potest.

Magistratum gerens, audi & iuste & in-
iuste. ἀρχων ἀκτε νῷ διδαίως καδίνως.

Admonet, vt qui in tractandis Reipub. muneribus ver-
satur, patientissimis sit auribus, æquissimoque sit animo,
& benè atque male audire consuescat: neque facile populi
vel laudibus vel conuictijs à recto dimoueantur. Wer regie
pen will/ der muss hören/vnd nit hören: Sehen/ vnd nit sehen.

Iactare iugum.

Est incommodè ferre seruitutis necessitatem. Trans-
latum à bobus nondum assuetis iugo.

Ad finem vbi peruerteris ne velis re-
uerti. μὴ Πτισπέφεαθε πτί τὸς ὄργες ἐλθόντα.

Finem vitæ æquo animo feras. Ne Vergilianum illud
occinas.

O mihi præteritos referat si Iuppiter annos.

ALIA ALIIS PLACENT.

Felix Corinthus, at ego sim Tenea-
thes. ἐυδαίμων γε Κόρινθος, ἵγα δὲ εἴλος Τε-
νέάθης.

Tempestuum fuerit hoc vti, quoties in contentione
duorum, non inficiabimur, alterum quidem præstantius,

verum

verum alterum magis arridere placere que animo nostro.

*Quot Capita
tot sonus.*

*Quot homines, tot sententiæ. ἄλλοισιν ἀνηρ ὅπερ τέρπεται εργος. Item. Suus
cuiq; mos est. Persius.*

Mille hominum species, et rerum discolor r̄sus

Velle suum cuiq; est, nec voto vivitur uno.

*Wie viel Kopff! so viel Sinne. Item, Ein jeder hat sei-
ne weise.*

Suum cuiq; pulchrum.

*In eos, quibus sua qualia cuncte sunt, tamen studio
magis, quam iudicio placent. Einem jeden Narren gefällt sei-
ne weise woh! darum ist das Landt der Narren voll. Item, Einem
jedem Narren gefällt sein Kobswohl.*

*A sinus asino & sus sui pulcher. ὄντος τοῦ
ὄντος καλλιστού, οὐδὲ τῶν οὐτε.*

*Conueniet, ubi inter inhonestos, similitudo morum &
instituti conciliat benevolentiam.*

Balbinum polypus Agnæ delectat.

Explicat hoc adagium Horatius, inquiens:

*Turpia decipiunt cœcum ritia, aut etiam ipsa hæc delectant,
veluti Balbinum polypus Agnæ.*

*Est autem polypus vitium narium graueolentium. At
Balbino stulte amanti, etiam polypus Agnæ amicæ suauis
quiddam olere videbatur.*

A M O R,

Caunius amor. Καύνις ἔρως.

*De fœdo illico que amore dicitur. Biblis Caunum fra-
trem impotenter adamauit, à quo cum esset repulsa, sibi-
met necem consciuit. Ouidius in Metamorph.*

Liberorum amantior quam Gello.

Γελλὼ ταυδοφιλοτέρα.

*Dici solitum, vel in eos, qui præmatura morte peri-
fent, vel in eos, qui mira quidem charitate filios prosequen-
tentur,*

rentur, sed eodem indulgentia, delicijsque corrumperent.

Iniuria soluit amorem. ὑβερισ ἔρωτας
ἔλυσε.

Nam contemptus amor, plerunque vertitur in iram,
ira in odium.

Mansum ex ore.

Quos tenerè amamus, his mansum ex ore dare dici-
mur, quod à matribus ac nutribus mutuo sumptum est.
Lucilius.

Medullitus amare. Item. Oculitus
amare.

Intimum affectum, veteres modis varijs exprimebant
Ex corde: Ex animo: Toto pectore: Penitus: Ex intimis prae-
dys: Medullitus: Animitus: Oculitus. ~~υπέρβασις τοῦ καρδίας αὐτῆς, γανητής~~

Vt lupus ouem. ὡς λύκος ἀρνα φιλεῖ.

In eos, qui sui commodi gratia simulant amorem. Plat.

Vt Phrygius amauit Pieriam.

Plutarchus in libro περὶ γνωμῶν αἰγαῖων, ostendit ad su-
am usque ætatem durasse consuetudinem, ut uxores opta-
rent sic amari à viris: ὡς φεύγοντες ἀργεῖσθαι περιασ.

Cestum habent veneris. τὸν κυπεῖδον
κεῖσθν ἔχει.

In eos, qui nouis modis quemlibet in sui amorem pel-
liciunt.

Ex aspectu nascitur amor. ἐν τῷ εἰσοργάνῳ
γὰρ γίγνεται αὐθεόποιος ἔρων. Senarius est pro-
verbialis. Amor ex videndo nascitur
mortalibus.

Admonens, oculos amorem potissimum conciliare. Nou-
enim amatur incognitum: & oculi præcipue sunt ad aman-
dum illices.

Paruus

110 ADAGIORVM

Paruus semper tuus pullus. μικρὸς ἀεὶ ὁ
σὸς ωῶλος.

Conueniet in eos, qui tametsi natu sunt grandiores, tam
men verborum delicijs affectant videri iuuenculi: aut cum
eō amore cœscus cœscam puppam vocat, & ipse vicissim
puppis audit.

E Creta raptus. ἐν Κρήτης ἀρπαγμός.

Apparet de furtivo amore dictum fuisse, quod aliquo-
ties illinc virgines à negotiatoribus adueherentur.

Capite gestare. ὅπι ταῦς κεφαλᾶς ὥσ-
φέρειν.

Quos tenerè amamus, capite gestare dicimur.

Iyngē trahor. Ιὔγη ἔλικμαι ἡ πορ.

Hoc est: Iyngē trahor animo. De iis dici potest, qui
vehementi & impotenti ad rem quampiam desiderio tra-
huntur.

Musicam docet amor. Μζοικὴν ἔρως δι-
δάσκει, καν πις ἄμυσος ἡ τὸ πξίν.

Musicam docet Amor, licet quis indoctus fuerit prius.
Docet adagium, amorem excitare animū ad industriam.

Qui non zelat non amat.

Augustinus indicat vulgo hoc iactatum, quod sanè ho-
diè fertur, cum negant illic esse amorem, ubi non est Zelo-
typia. Was kein Eyer ist da ist kein Liebe.

Vide Locum 52. Tit. De Amicitia.

AMOR SVI seu PHILAUTIA.

Philauti. Φίλωτοι.

Qui vehementer sibi placent. Vitium dicitur Philau-
tia, quod appositi Horatius circumloquens dicit Cœcus a-
mors fuit.

Non videmus manticæ quod in ter-
go est.

Hoc

Hoc est, non videmus nostra ipsorum vitia, quum aliena curiosis oculis perspiciamus. Iactari potest in curiosos alienorum vitiorum Corycæos.

Quod volumus sanctum est. *Augustinus contra Cresconium Grammaticum.*

Dici potest in perditissimum illud genus hominū quod etiam hodie in mundo regnat, pietatem exigens non ad regulam Christi: sed ad suos affectus. *Quicquid enim tales vehementer amant: hoc videri volunt etiam sanctum.*

Papæ myxus. *Βαθαὶ μύξαι.*

In gloriosos & iactabundos dici confueuit.

Amicos tragædos æmulatur. *τὸς ἐταίρος τραγῳδὸς ἀγωνίζεται.*

Dici solitum de his qui sese accommodarent, ac morum severitatem sumerent ad æmulationem aliorum.

Tragicè loqui. *Τραγικώτερον λαλᾶν.*

Est verbis ut magnificenteribus.

Ne magna loquaris. *μὴ μεγάλα λέγε.*

Admonet temperandum à magniloquentia. Horat.

Projicit ampullas & sesquipedalia verba.

Et spirat Tragicum, satis & feliciter audet.

Argenti fontes. *ἀργύρες κρῆναι λαλῶσιν.*

In eos, qui stolidè quidem atque indocte, sed arroganter tamen & confidenter loquuntur, opibus suis freti. Quadrabit in eos etiam quorum oratio propter opum fiduciam plus satistibet atque audax videbitur.

Fœnum habet in cornu.

In homines feroce ac maledicos.

Colophonia ferocia. *Κολοφώνεια ὑβρεις.*

In insolentes, qui ferociter decepiunt & afflidunt hæmiliois fortunæ homines. Aut in eos quibus sua ferocitas exitium attulit.

Oleum

Oleum in auricula ferre. *Martial. lib. 5.*
Epigram. 79.

*Narratur quidam bellè dixisse Marulle,
 Qui te ferre oleum dixit in auricula.*

Videtur Poëta taxare hominem rigida atque supina aure. Referri etiam potest ad assentatores, qui velut oleum instillant in aurem, dum iucunda loquuntur magis quam salutaria, quo & illud referendum est: *Oleum vendere.*

Aut minus animi: aut plus potentia.
ἢ φρονεῖν ἐλασσον: ἢ διώσασθαι δεῖ μεῖζον.

Conuenit in feroce, quorum arrogantiae non suppetant vires. Aut in eos, qui non timent irritare, quem vincere non possint.

Mendax atraphaxis. *Ψεύδων αλέα ἀτράφαξις.*

De tumidis & ventosis.

*Quæ quis ipse facit, hæc vicinis vicio
 non vertit. ἀ τις αὐτὸς πιεῖ, ταῦτα τοῖς πέλας
 μὴ νεμεσᾶ.* *Aristot. lib. 2. Rhet.*

Conueniet cum illo Terentiano. *Homine imperito nihil
 quicquam iniustius, qui nil nisi quod ipse facit recte putat.* Sunt enim qui daimnant, quicquid ipsi non possint assequi.

Suus cuique crepitus bene olet.

Nemo est cui sua mala non videantur esse optimæ. Plato.

Ipsis placet. αὐτοῖς ἀρέσκει.

Vbi rem parum nobis probari, aut causam nihil ad nos pertinere significamus.

Pedere thus. *βδέειν λυθανωτὸν.*

Accommodabitur in hos, quorū virtus placent aut ipsi aut alijs impendio amantibus. Dici etiam potest in assentatores. Aristoph.

In armis accissat. *Ἐπὶ τοῖς ὄπλοις ἀκνίζει.*

In eum

In eum, qui sibi placet, seque quasi contemplatur in armis suis. Er beduncet sich der beste Han im Körbe.

Et mea mea mater Pollucem vincere
dixit. οὐμ' ἐφαθ' α ματήρ πολυδύνεθε οὐμεν
ἀπείνω. *Theocritus in Ecloga cui inscript.*
νομεῖς.

Cum quis peruerso propter amorem iudicio anteponitur, aut æquatur ijs, cum quibus minimè conferendus est.

Te ipsum laudas. σωτὸν ἐπωνεῖς.

Vbi quis sese laudat, suique buccinatorem agit.

Te ipsum inspice. μὴ τοῦ μὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ
σὸν φῦλον σκόπει.

Non meum sed tuum inspicio genus. Plutarchus. Stultum est in alterum dicere, quod in te possit retorqueri. *Wer*
sie dich selbs. Siege vor deiner Thüren.

Multi te oderint si te ipsum laudas. πλ-
λοὶ σε τὸ μισθῶσιν ἀν σωτὸν Φιλῆς.

Ostendit adagium, nullos minus appositos esse ad mutuum amorem ac benevolentiam, quam qui sese vehementer amant.

Sine riuali diligere.

Qui stulte mirantur, quod nemo alias concupiscat, sine
riuali diligere dicuntur.

PHILAVTIAE CONTRARIVM.

Non est beatus, esse qui se nesciat.

Inuit haud esse satis, ut adsit felicitas, nisi felicitatem tuam intellexeris. Virgilius.

O fortunatos nimium, sua si bona norint,
Agricolae.

Αἴγλον πλάτρο.

Vocabatur, cum quis suas dotes ignoraret. Felicitatis verò haud minima pars est, ut sua quisque norit bona.

C O N T R A .

Cantherium in fossa.

Rusticum adagium, natum tamen à re militari. Quod
licebit vti, quoties quis ad id negotij agitur, in quo nequa-
quam valeat, aut ubi res vehementer erit impedita pericu-
losaque.

In puteo constrictus. *Plato.* οὐ φέακ
συχόρητος.

Quadrabit in eos, qui per angustias eò redacti sunt, unde
de extricare se nullo modo possint.

Nunc meæ in arctum coguntur copiæ.
Terentius.

De summa rei siue negotij difficultate. Metaphora
sumpta ab exercitu, qui laborat iniquo conclusus loco, &
vndique obsessus ab hostibus, ut difficile sit effugere.

In vita Minerua.

Hoc est: refragante ingenio, repugnante natura.

D E P R E C A N T I S   E T   A B O M I N A N T I S .

Despuere malum.

Monet & hodie vulgi mos, ut si quid audiant execrandum, quod sibi nolint euenire, despuant, velut abominantes. Plautus.

Vates secum auferat omni.

Sic apud Theocritum in Bucolic.

Αυτῷ ὁ μάντης ὁ τίλεμος ἔχθρος ἀγρέενων
ἔχθρος φέροι πολὺ διηγεύεται φυλάξῃ.

Contueniet in eos, qui nobis dira minantur, aut acerba
prænunciant. Der Henker nemt den Wahrsager.

In capras sylvestres. κατ' αἴγας ἀγέιας.

Abominantis est sermo, & malum deprecantis. Con-
fine illi.

Hostibus eueniant coniuicia talia nostris. *Athenaeus.*

Bæon

Bæon malus piscis. μήμος, Βαῖων κακός
ἰχθυς.

Dicetur in hospitem ingratum. Athenæus.

Si quid mali, in Pyrrham. εἴπι κακόν, εἴσ
Πύρρον.

Subaudiendum, recidat, aut abeat, aut eiusmodi quip-
pam. Pindarus.

Procul ab auribus nuncius veniat. ἀπ'
ἢτῳ ἀγέλῃ ἔλθοι.

Id est: procul absit nuncius aure. Sermo est deprecantis
nuncium malè auspiciatum.

Dulcis cubitus. γλυκὺς ἀγκῶν.

Abominantis est sermo. Ancon autem est, Nili pars, in
qua nauigantes sudant & periclitantur. Plato.

Terra mihi prius dehiscat.

Sic Vergiliana Dido. lib. 4.

Sed mihi vel tellus optem prius imo dehiscat,
Vel pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras,
Pallentes umbras Erebi noctemq; profundam,
Ante pudor quam te violem, aut tua iura resoluam.

Ich wollte che das mich die Erde verschlunge.

Is mihi iuxta inuisus, vt atrí limina di-
tis. ἐχθρὸς γὰρ μοι κεῖνῳ ὅμος αἴδαο πύλησι.

Vtemur hoc versu Homerico, cum significabimus nos
vehementer à re quapiam abhorre. Ich hasse jhn vil mehr
als den Teuffel selbs. Item, Ich wollte lieber den Teuffel sehen,

D E S P E R A T I O ,

Actum est. πέπρακτη.

Prouerbialiter etiam his verbis hodie desperationem
significamus. Es ist auf. Es ist geschehen.

Nullus sum. οὐδὲν εἰμί, μηδεὶς εἰμί.

Huc referendæ etiam illæ comicorum Hyperbolæ, Occi-

*di, Perij: quibus desperationem, aut ingens malum signifi-
camus.*

Perierunt bona. ἔρρει τὰ καλὰ. *Ex Epiſtola Hippocratis ad Lacædemonios de occaſionis Mindari.*

Vſus erit, cum rem male cefſiſſe desperabundi signifi-
camus.

Pinus in morem. πίνης τρόπον.

Vbi quis funditus radicitusque perit, ita ut nullo pacto
reſtitui poſſit, picea ritu perditus dicitur.

Ad reſtim res rediſt.

Significabatur hoc adagio ſumma rerum desperatio.
Terentius in Phorm. *Opera tua ad reſtim mihi quidem reſti-
dit plausimè.*

Suſpendio deligenda arbor. Plinius.

In re vehementer indigna, neque ullō pacto toleranda,
veteres arborem ſuſpendio deligendam eſſe dicebant. Es
ſoſte ſich einer ſelbſt erheben.

Ad porcellum da mihi mutuò tres
drachmas. εἰς χοιρίδιον μοι νῦν δάνειον τεս
δραχμάς.

Dicebatur ab eo, qui mori decreuifet. Šuidas.

A quinq; ſcopulis deſilire in fluctus.
ἀπὸ πέντε ὀλυμπίων πετρῶν εἰς κῦμα.

Vſurpari poſteſt ab ijs, qui iam impatiētes malorum,
minantur ſemet in quoduis potius malum præcipitatuſos,
quam ut perpetiantur. Es ſoſte einer ehe in den Rhein ſpringen.

Omnibus armis præſidijsq; deſtitutus.

Quoties desperabundum atque omni auxilio præſidio-
que deſtitutum hominem ſignificabimus, apposite utemur
verſu Homerico, qui eſt. Iliad. φ.

Τυμὸς ἄτερ σκορπότε καὶ ἀστιδός, εἴδ' ἔχει γχό^ς
Et clypeo ſimul & galea nudatus, & haſta.

Phocensium

Phocensium desperatio. Φωκιη ἀπό-
νοια.

Dici solitum, vbi desperatis rebus ad extrema consilia
veniretur.

Tenuis spes. Ψυχὴ μὲν ἐλπὶς.

Spem incertam infirmamque poetæ frigidam tenuemque
vocant.

DERISIO.

Omnia præclara dicis. καλὰ δὴ πάντα
λέγεις. Plato.

Vsus erit huius adagij, cum absurdum dicentem vel colli-
gentem urbanius volemus reprehendere.

E sublimi me ne derides? αφ' οὐψηλῷ μῆ
κατεχεῖς.

De eo, qui cum fastu ridet quempiam ac despiciunt.

Εσκιμαλίχθαι σὲ γέν.

Græcis εσκιμαλίου est medium digitum ostendere, con-
tractis cæteris, ignominiae causa: quo gestu contumeliam
despectumque supremum significabant. Suidas. Die Fei-
gen jeygen.

Naso suspendere. Horat. in Sermon. *Ausin longi*
Naso suspendis adunco. Est vafrè ac subdolè irridere. *Long.*

Postica sanna.

Clanculariam irrisione Persius proverbialiter appellat, Posticam sannam, à gestu ridentium aliquem à tergo.
Ein Münch stechen.

In eo ipso stas lapide in quo præco pre-
dicat.

Quadrabit, vbi quis præsens videns, audiensque tamen
deluditur.

Loripedem rectus deridet.

Conueniet, quoties aliquis alijs id exprobrat vitij, cui

sit ipse obnoxius. Ein Esel heißt den andern Sackträger. Item, Ein Esel heißt den andern Langohr.

E X E C R A N D I.

In vltimas terras. ἐπ' ἔχαται γῆς.

Quoties in execratione locum vehementer semotum intelligivolumus. Theoc. & Cicero.

Tragicæ execrationis. αἱ τραγικὴ ἀραι.

Pro magnis seu grauibus & diris imprecationibus.

Deuotionis templum. δέας ιερὸν.

In eos dicebatur, qui crebris execrationibus uti consueverunt. Diogenes.

Oedipi imprecatio. Οἰδίποδος ἀραι.

De tragicis imprecationibus & ingentibus malis dicuntur. Fabulam vide apud Aeschylum.

Phocensium execratio. Φωκέων δέα.

De iureirando multis vinculis obstricto. Vide de Phocensibus Herodot. lib. 1. & Strab. lib. 4.

In omni fabula & Dædali execratio.
Ἐπαντὶ μύθῳ καὶ Δαιδάλῳ μύσος.

Quadrabit in autores atrocium facinorum, aut ingenium calamitatum.

F R U S T R A T A S P E S.

Coruum delusit hiantem.

Dicitur in captorem spē sua frustratum, Horatius.

Thesaurus carbones erant. ἀνθεγκει
ο θησαυρὸς τέφυκεν.

In eos competit, qui spē sua frustrantur, quique magnis rebus expectatis, meras nugas reperiunt.

Bolus ereptus è faucibus.

Dicitur quoties commoditas aliqua, quæ iam proptermodum tenebatur, præter expectationem subito præcipitatur: Terent.

Murem

Murem pro leone ostendit. μῦν ἀντὶ λέοντος ἀπέδειξε.

Prouerbiali allegoria dictum, pro eo, quod est, ingentia pollicitus & fortia, longè diuersa exhibuit.

Concupiuit assam farinam. ἔργα οὐδὲ πάθη αλλόρω.

Iu cum dicebatur, qui domesticam tenuitatem pertreas, apud alios lautiorem vitam quæfisset. Theocritus.

Ne per somnium quidem. γέδοντας.

Græcis prouerbialiter dictum est pro eo, quod est, nulla ratione, nullo tempore, ne sperare quidem audeas. Lucianus.

Aliena iacis. ἀλλότρια βάλλεις.

Quoties parum ex animi sententia res cadit, usurpatitur. Diogenes.

Larus parit. κέπονος ὠδίνεις.

Vsus, vbi quis magna præ se fert, pusilla præstitus. Aristophan.

Parturiunt montes nascetur ridiculus mus. ὠδίνεις σεργον, εἰτα μῦν ἀπέκτενεν.

Dici solitu in homines gloriosos, qui promissis, vultu, voce, vestitu, gestu, miram de se mouent expectationem: tandem verò meras nugas adferunt.

Lupus circum puteum chorum agit. λύκος περὶ τὸ φρέαρ χορεύει.

In eos dicetur qui sumpta inaniter opera, spe sua frustrantur. Er gehet darumb her / wie ein Katz umb den heissen Brey.

Lupus hiat. λύκος ἔχαυε.

Dicebatur si quis re multum sperata, multumque appetita, frustratus discederet.

Aurifricem te futurum credebas. γενουχοῆσται ων.

In eos, qui frustraneos labores suspiciunt, ac spe sua frustrantur.

Quærens obsonium, vestem perdidi.
Σητῶν γὰρ ὄψον, θομάπον ἀπώλεσα.

Vbi res pessimè cadit, aut cum pusilla quædam captantes, maiora perdimus. Suidas.

Cadere in cursu.

Est expetita laude frustrari.

Ne quære mollia, ne tibi contingant dura. μὴ τὰ μαλακὰ μέω, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχης.

Congruit in eos, qui dum nimis improbè ac morosè pertinent, quæ volunt, offensis ijs, à quibus petunt, accipiunt ea quæ nolunt. Aut in eos, qui dum præter modum captant voluptatem, incident in molestiam, Phurnutus.

Duos insequens lepores, neutrum capit. ὁ δύο πλάκας διώκων, γδέπερον καταλαμβάνει.

Hoc est: qui simul duplex captat commodum, utroque frustratur. Er ist zwischen zweyen Wänden niedergesessen.

Hic funis nihil attraxit. αὐτῇ μὲν μήεινθος γδενέστασι,

Significabant hoc adagio operam frustrè sumptam, neque ex sententia euensis, quod quis conabatur. Aristoph.

Inani spe flagrat. κενάσσον ἐλπίσι. θερμαίνεται.

In eum qui frustra sibi magna pollicetur.

Fluuius non semper fert secures. οὐδὲ ποταμὸς ἀξίας φέρει.

Occinendum ijs, qui, quod alijs feliciter celsit, idem sibi quoque protinus ex animi sententia cessurum sperant. Aesop,

Spem

Spem pretio emere.

Hoc est, lucrum incertum, certo affectare damno. Tenerent in Adelph.

Semper agricola in nouum annum diues. ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωντα πλάσοις.

De ijs iactatum, qui spe futuri compendij sunt diuites, ac sibimet expectatione rerum ampliarum blandiuntur.

Cretenses sacrum. οἱ Κρῆτες τὴν θυσίαν.

Dicitur, vbi quis non fruitur ijs, quæ parauit. Zenodot.

Nucleum amisī, reliquit pignori putamina.

Vbi quis ea per impudentiam aut temeritatem amittit, ex quibus fructum expectabat, retentis ijs, ex quibus emolumenti nihil potest capere. Plaut. in Capt.

Præuertit ancoræ iactum Deus. ἀλλ' αὐτέπειστε τιλεῖπ' ἄγκυραν Θεός.

Vsus cum res præter spem euenit.

In caducum parietem inclinare.

Qui senis præsidio vtitur, qui forma superbit, qui in caducis fortunæ bonis vitæ præsidia collocat, rectè dicetur in caducum inclinare parietem.

Fœdum est, & mansisse diu, vacuumq; redisse. αὐχρόν τοι δηρὸν τε μένειν, κενεόντε νέεσθ.

Conueniet vbi quis longam de se concitauit expectationem, cui postea non respondeat. Hom. Iliad. β.

Non omnia eueniunt quæ in animo statueris. ἀλλ' εἰς ἀνδρεαστονήματα πάντα πλάσται.

Rectè vtimur, quoties significamus, non euenire protinus, quicquid spe votisque conceperimus. Homer.

Scipioni arundineo inniti.

De eo qui spes suas figit in his, qui non solum non possunt esse præsidio, verum etiam noceant destituto.

I N A N I S M E T V S.

Panicus casus. πάνικος φόβος.

Dicitur de subito animorum tumultu, sed inani. Cicero.

Metum inanem metuisti. ἀδεὸς δέδομαι
φέγος.

Vbi quis formidat in re tuta. Vergil. Omnia tutam
mens.

Multa in bellis inania. πολλὰ κενὰ τῷ πο-
λέμῳ.

Dici potest de inani alicuius periculi suspicione, aut
pauore sine causa oborto, quem Græci παρηγόν vocant.

Theagenis hecateum. Θεαγένες ἱκά-
τερον.

In superstitiones ac ridiculē meticulosos dictum est.

Canes timidi vehementius latrant.

In Thrasones iactari potest, qui turgidis quidem minis
dira moliuntur, hominesque terrant: sed re ipsa & factis
nulli sunt. Q. Curt. Hunde die vil bellen/ beißen nicht,

Aspersisti aquam.

Aspersisse aquam dicitur, qui dicto quopiam reddiderit
animum, ac metum ademerit.

Vtre territas. ἀσκῶν ἀσκίων μορμολύπεσθ.

Dici solitum, quoties inanem formidinem aut conci-
pit aliquis, aut incutit. Idem valet. τῇ σκιᾷ μορμολύπῃ Id est:
Umbras territas.

Leonem larua terres. μορμολυκίοις ὄκ-
φοβῆσι τὸν λέοντα.

Conueniet dę minis inanibus, ac terriculamentis risu
excipiendis.

INVIDIA, AEMVLATIO.

Cognatio mouet inuidiam. τὸ συζενὲς
καὶ φθονὸν ἐπίσταται.

Innuit adagium: Inuidiam oriri erga vicina & cognata.
Aristoteles 2. Rheticorum.

Figulus figulo inuidet, faber fabro. καὶ
κεραμὸς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων.
Hesiodus.

Ostendens inter eiusdem conditionis aut artificij homines facile inuidiam & emulationem oriri. Es neidet ein Bettler den andern. Item, Es ist einem Hundt leyd das der ande in die Kuchen gehet. Item, Es ist dem einen Bettler leydt das der ander vor der Thür steht.

Inimicus & inuidus vicinorum oculus.
δυσμήνης καὶ βάσκαν οὐτῶν γειτόνων οφθαλμὸς. Idem quod proverbum: Vicus vicino inuidet.

Vnicum arbustum haud alit duos Erithacos. μία λόχυη δέ τέφει δύο Εριθάκες.

Non intempestiuè dicetur in eos, quibus parum conuenit, nec in eodem munere concorditer versari queunt.

Vna domus non alit duos canes. εἰς οὖς
καὶ δύναται τέφει τὰς δύο κύνας.

In eos quadrat, inter quos parum conuenit, propter idem lucrum quod communiter expetunt,

Zoili.

Zoili proverbiali more vocantur alienarum laudum obrectatores, & alienorum laborum reprehensores. Germanitales vocant. Neidige Gallenträmer. Vtuntur & hac formula. Er mag nicht leiden/ das die Sonn ins Wasser schlägt,

Edentulus

Edentulus vescentium dentibus inuidet. *D. Hieron.*

Dicetur in eos, qui alijs inuident, quod ipsis non contingit.

Expertes inuidentia Musarum fores,
ἀφθονοι Μυσῶν θύραι. Candidæ Musarum ianuæ.

De his dictatum, qui literaturam suam candidè libenterque impertiunt alijs, & ad docendum prompti sunt atque propensi.

Iactantiæ comes inuidia.

Qui monebit, ne quis insolentius iactitet vel fortunæ munera, vel naturæ dotes, ne quando Nemesis exaudiat auferatque, non inuenustè usurparibit illud Homeris:

Ἄλλ' οὐδὲ στρῆ δωρεὰς θεῶν ἔχει, οὐδὲ διδοῖς.

Possideat tacitus, si qua adsunt munera Diuum.

Turpe silere. *αἰχμὴν συνωτάν.*

Hoc licebit utri, quoties quis alterius exemplo extimulatur ad studium aut negotium aliquod suscipiendum.

Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.

Significat vitium illud humanis ingenij insitum, ut semper alienam sortem magis mirentur, suam contemnant ac fastidiant: optent inexperta, experta damnent. Horat.

Fertilior seges est alieno semper in agro. *Explicat hoc A. Gellius. IC.*

Aliena nobis, inquiens, nostra plus alijs placent. Ouid.

Fertilior seges est alieno semper in agro.

Vicinumq; pecus grandius ruber habet.

Qui duo versiculi Germanis illa proverbia dederunt.
Aufs ander Leuth Aeckern / siehet die Saat jimmerdar am dickesten.
Item, Aufs ander Leuth Kühe/ haben jimmerdar grösser Enter.

Præstat

Præstat inuidiosum esse. *Herodot.*

Præstat inuidiosum esse, quam miserabilem. Nam inuidia sejē comes est felicitatis, miseratio calamitatis. *Mit ist lieber des Hassers neiden/ dann des Gönners mitleiden.*

I R A.

Lucernam accendere possis.

Vchementem iram hac Hyperbole exaggrauit *Theocritus* in Thyonicō:

Κηφατ' ἔτ' ἐνισχείως κεν ἀπ' αὐτῆς καὶ λύχηρον αἴψας.

Incaluitq; ira; facile accendisse lucernam

Ex ipsa ut possis. Germani cādem Metaphora dicunt. Er brennet.

In fermento iacere. *ἐν τῇ ζύμῃ κεῖσθαι.*

Dicebantur, qui animo essent ægro, quique iracundia turgerent.

Fluctus mutus. *κυμακωφανή.*

Dici potest de bili hominis quæ nondum erupit in con uitum, sed tacitè inardescit.

Iracundior Adria.

De eo, qui moribus est parum commodis, & irritabili ingenio. Horat.

Demissis auriculis. *τὰ ὄτα ἐπὶ τῶν ὄμοιον ἔχειν.*

Qui deieicto humilique sunt animo, auriculas super humeros habere dicuntur.

Mordere frænum. *δακνύειν σόμιον.*

Pro eo, quod est vel leuiter repugnare seruituti.

Mordere labrum. *ἰστίειν τὰ χεῖλη.*

De eo, qui stomachatur, animoque ringitur.

Tacitè stomachari.

In eum, qui secum indignatur, quadrabit illud Homeri.

Oὐδὲ ἔχωσεν κηρόθε μῆλον.

Illi cor magis atque magis succeditur ira.

Fratrum

Fratrum inter se iræ sunt acerbissimæ.

χαλεποὶ πόλεμοι ἀδελφῶν.

Hoc est: Acerba bella fratrum. Innuit proverbiū similitudinem, quæ inter fratres incidit, atrociorem esse soleat quam vulgarium inimicorum. Exempla suppeditat historia cum sacra, tum prophana.

Ira omnium tardissimè senescit. *ἡ θυμὸς ἔχατον γηράσκει.*

Quoties significabimus iniuriarum nos esse aut fore memores. Cicero inquit, cui placet obliuiscitur: cui dolet meminit.

I T E R A T I O C I T R A T A E D I V M:

Bis ac ter, quod pulchrū est. *δύς καὶ τρίς τὸ καλὸν.*

Innuit quod pulchrum & honestum est dictu, id saepius sermone repeti oportere. Huc & illud Luciani referendum: *κόρης εἰδεῖς τὰν νοελῶν.* Honesti nulla facetas. Man kann ein gut Liedlein nicht zu viertal oder zu öfft singen.

L I B E N T E R.

Accepit & glebam erro. *δέχεται καὶ βωλον ἀλήτης.*

Dici solitum in eos, qui nihil grauantur aut aspernantur, sed quicquid datur, quantumlibet pusillum, id boni consulunt.

Obuijs vlnis.

Legimus apud Quintilianum, pro eo, quod est, auide sitienterque.

M E T U S E X C O N S C I E N T I A.

Fures clamorem.

Subaudiendum, timent aut senserunt. *οἱ φᾶγες τὸν βοῶν.* Quadrabit in eos, qui sibi consciij, metuant ne deprehendantur. Es treumet ihm vom Teufel. Item, Die Käuz lefft ihm den Rücken hinauf.

Lupus

Lupus aquilam fugit. λύκος ἀετὸν φεῦχε.

Vbi periculum imminentis evitari non potest.

Lupus ante clamorem festinat. λύκος
πρὸ τῆς βοῆς πρόσδεται.

Vb quis admissi conscius, vltro timet, priusquam accu-
setur.

Conscientia mille testes.

Sensus non eget interprete. Sic Poeta.

Heu quam difficile est crimen non prodere vultum.

Das Herz oder das Gewissen leugnt nicht.

MOLESTI INTOLERABILES.

Ferire frontem.

Qui supra modum & impotenter indignatur, fro-
tem ferire dicuntur.

Lippo oculo similis.

Et adagium hoc & explicationem eius Plautus in Persa
habet Act. i. his verbis.

Ego neq; libenter seruo, neq; satis sum heros ex sententia. Sed
quasi lippo oculo me heros meus manum abstinere hand quid
tamen, quin mihi imperet, quin me suis negotijs præfulciat.

Ne bestiæ quidem ferre possent.

Prouerbialis Hyperbole, qua vtemur significaturi, pror-
fus molestum ac intolerabilem quempiam esse.

Tota hulcus est. ὅλη ἐλκεῖται.

Conueniet in hominem molestis admodum moribus.

Onus nauis. ἄχθος νεῶς.

In inertes & inutiles.

Improbitas muscæ.

In improbum & subinde redeuntem, etiamsi turpiter
repellatur, quadrabit illud Homer. ex Iliad. g.

Καὶ οἱ μύιντις θέρος ἐνὶ σύβεσσιν ἐνῆκεν,
Ητε οὐ εἰργεμένην, μούλα περὶ χρόος αὐδρομίσων
Ιχανά δακέεν.

Hoc est.

Hoc est.

*Atq[ue] illi muscae vim intra p[re]cordia misit,
Quae quamuis de pelle viri sit sa[ecundu]m repulsa,
Affultat morsura tamen.*

**Quos non tollerent centum Ägyptij.
Σές τούτης εν δέκατον Αιγύπτιοι.**

De molestijs dici solitum, ac moribus intolerandis, seu fastu præturgidis.

Ägyptius laterifer. Αιγύπτιος πλινθοφόρος.

Quadrare videtur in sordidum atque infimæ sortis hominem, aut in eum qui molestis abiectionis laboribus permittitur. Suidas.

In culmo arare. Πτή καλάμης δέξν.

Dicuntur qui labore nunquam intermissio, vim mentis exhauiunt: Aut qui nunquam desinunt ab amicis petere, quod dent. Suidas.

Qui conturbat omnia.

In eum, qui maximas vndeque ciet turbas, aptè torquebitur illud Homeri:

— *Πάσοις οὐδεοθύνεις αέλλας
Παντίσιων ανέρεων.*

Id est.

— *Omnes omnigenum ille procellas
Ventorum ciet.*

Anno senior fio.

Quoties aliquid nobis magnoperè molestum significamus, senescere eos, etiam vulgo dicimus. Homerus indicat, tædio molestiaque conciliari senium.

*Αἰψα γάρ εἰς κανέτην βροτοὶ καταγησίους.
Illico mortales inter mala multa senescunt. Οὐ μακέσ
μις γραν.*

**Vt fici oculis incumbunt ὥστε τὰ σῦν
Πτή τὸ φθαλμὸς ἐφυ.**

Deijis

De ijs dicebatur qui pertinaciter vrgerent, premerent-
que negotium aliquod. Suidas.

Ἄγροις καὶ Φέρεσσι.

Pro eo, quod est, hostili more populantur aut vexant.

Maniuoro vinculo. *χειροβρῶπ δεσμῶ.*

Sic quispiam appellauit manicas vestium Ponticarum,
quod manus offendat, atterantque.

Athos celat latera Lemniæ bouis. *Αθως
καλύπτει τὰ δύο πλανά Λημνίας βόος.*

Vbi quis officit aut molestus est, aut gloriam cuiuspi-
am obscurat, aut alioquin obſtit.

Ætna, Athon.

Duo isti montes in molestiæ tædijque prouerbium ab-
iisse Lucilius testatur. Aetna crebris incendijs in Sicilia:
A tho verò ob ingentem celsitudinem umbra vicinis mole-
stus est.

O D I V M.

Odium agreste. *μίσος ἀγρεικὸν.*

Odium atrox veteres ita appellabant, propterea quod
rustici plerunq; sunt *μισθεωποι*, & acerbius atque impla-
cibilis oderunt alios politiores homines.

Odium vatinianum.

Pro capitali & vehementer acerbo odio. Catullus.

Odium nouercale.

Nouercis omnibus innatum est fatale quoddam & ir-
reconciliabile odium in priuignos. Cicero.

Oderint dum metuant.

Licebit adagium hoc per iocum usurpare, veluti si quis
eruditione superior de clancularijs hostibus, qui tamen ob-
metum hiscere non audeant, dicat. *Oderint dum metuant.*

Odit cane peius & angue.

Odium vehemens & acerbum significatur hoc adagio.
Horatius.

*Alter Miletii textam cane peius & angue
Vitabit Chlamydem.*

Item Plautus in Mercat.

*Nemper ruri vxor est tua, quam dudum dixeras
Te odisse aequè atq; angues.*

Empedoclis simultas. Εμπεδοκλέας ἔχ.
θεα.

Dicebatur simultas pertinax & irreconciliabilis. Diogenianus.

Απονδος πόλεμος. Bellū irreconciliabile.

Dicitur etiam de odio pertinaci admodum & vehemente.

Archidamicum bellum. Αρχιδάμιος πόλεμος.

De bello saeuo crudeliq; dicebatur.

Et Scellij filium abominor. κατὸν Σκελίας βδελύθομα.

De tali odio, quo non solum à commemoratione rei odiosæ, sed etiam cognatis vocibus aliquis abhorret. Aristoph.

Non magis quam canem.

Odium & contemptū vulgo declarant canis vocabulo.

Cui ista arrident, meis ne gaudeat.

ὅτις τὰ πῖσι γελᾷ, τοῖς ἐμοῖς μὴ χαιρέτω.

Quum ingens discrimen interesse significabimus inter nostras & aliorum rationes. Contrarium huic:

Qui Bauium non odit amet tua carmina Mœvi.

De ijs, quæ eiusdem sunt farinæ & ex æquo contemnenda. Aristoph.

Ne via quidem eadem cum illo vult ingredi. μηδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζειν.

Ne via quidem eadem ingredi dicuntur, qui extremo dissident

dissent odio: ut ne via quidem communis velint ambulare. Plutarch.

Fratrum inter se iræ sunt acerbissimæ.

Si quando similitudine caderit inter fratres, ea solet esse atrocior, quam vulgarium inimicorum. Euripides in Iphigenia.

Ira omnium tardissimè senescit. ὡς θυμὸς ἔχατον γηράσκει.

Id est: Ira postremum senescit. Nam vulgo mortales iniuriae tenacissimè meminisse solent: benefactorū quam facilimè obliuisci. Sophoc.

Vt lupus ouem. ὡς λύκος ἔργα φιλεῖ.

Qui sui commodi gratia simulat amorem. Quo licet ut, quoties neuter alteri in negotio quopiam vult cedere.

Principum fauor necessarius.

Vbi quis inuitis principibus conatur extricare se se è malo quopiam, aut lite, à qua non possit explicari, nisi illorum adiutus fauore: conueniet illud Homeri in Aiacem Oileum dictum.

Φῦρος ἀπεκτηθεῶν φυγέας μέγα λαίτησι θυλάσσους.

Id est.

Iactabat se se spatio ex aequoris altis
Emersurum undis, inuito numine diuīsum.

PRAETER SPĒM, BONVM AVT
malum.

Coturnix Herculem. ὅρτυξ ἐσωσεν Ηρακλῆν τὸν καρπερόν.

Dici solitum de his, qui in periculo seruati essent ab his, à quibus minime sperarant. Zenodotus.

Faciunt & Sphaceli immunitatem. ηγή
Σφάνελοι ποιῶσι ἀτέλειον.

Athenis celebratum proverbiū de his, qui quovis praetextu, quod volunt, assequuntur.

Omnia secunda saltat senex.

Iocus proverbialis; quo conueniet uti, quoties res prius in periculum adducta, præter expectationem feliciter exierit. Er hat mehr Glück / denn Fronibilität. Item, Er hat mehr Glück/dann Recht.

Homo homini D E V S. ἄνθρωπος αὐτός πάπα δαιμόνιον.

Suprà Loc. i. De Deo.

Deus ex improviso apparens. Θεὸς ἀπό μηχανῆς ἐποφανέσ.

Suprà Loc. i. De Deo.

Mercuriale. Εργαῖον.

Græci vocabant lucrum præter expectationem oblatum à primitijs, quas olim in vijs ponebant Mercurio, quibus viatores vescebantur.

Deorum manus. Θεῶν χεῖρες.

Olim per Iraniam, ut opinor, dicebantur efficacia illa pharmaca, quæ plurimis ex rebus & e longinquo petiti conficiuntur.

Negotium ex otio. περίγρατα εξ ἀπαρτίας.

Vbi res præter opinionem euenit, & inde tumultus obicitur, vnde tranquillitatem & otium sperabamus. Suidas.

Euentus præter expectationem.

Quoties res multò secus euenit, quam vel fuerat instituta, vel probabilibus coniecturis euentura videbatur, congruet illud Homeri ex Iliad. e.

Ἄλλ' ἀεὶ τε δίὸς κρείσων νόος ἀντίοντο.

Id est.

Verum propellit magni Iouis ψήψ voluntas.

Mopsō Nisa datur.

Quum præter omnium spem res præclara contigit cuiam prorsus indigno, ut nihil iam non posse sperari, vel a quo quis

quouis appareat. Virgil. Den Batren gehöret Hāw vnd Hā
bersiro.

Glaucus poto melle resurrexit. γλαῦ-
κος πνῶν μέλι ἀνέση.

Id est: Glaucus poto melle reuixit. Dici solitum, quo-
ties aliquis vulgariter rumore dictus mortuus, denuo prodie-
in publicum, & quasi rediuius appareret ijs, quibus persua-
sum fuerat, eum vita defunctum esse.

Insperabilem vitam agis. ἀνέλπιστον Ζίον
ζῆς.

Id est: Insperata vitam agis. Sic enim loquuntur At-
tici, hoc est, vitam mirificam, & quam ne sperare quidem
auderet quisquam. Pindarus.

Lauares Peliam. λαύστης τὸν Πέλιαν,

Vbi quis salutem pollicitus, assert exitium: aut vbi quis
prodeesse conatus, ingens addit malum. Plutarchus.

Subitum remedium periculi.

Quum indicabimus rem in extremum discrimen ad-
ductam, actumque fuisse, ni subita salus protinus affulsi-
set, conueniet illud Homeri ex Iliad. 6.

Εἰ μὲν ἀρέσκειν νόσος πεινὴ ἀνθρώποις θεῶντες.

Ni illico sensisset genitor diuumq; hominumq;.

PROCLIVITAS.

Currente incitare. τὸν τρέχοντα ὁραῖον.

Est adhortari quempiam ad id, ad quod iam suapte
sponte tendit. Homerus.

Bene plaustrum perculit.

In eos, qui quempiam impellunt quo sua sponte iam
perpendebat.

A vicinis exemplum habent.

Qui faciunt quippiam aliorum exemplo prouocati.

In planiciem equum. ἐς πεδίον τὸν ἵππον.

Quoties quis ad id prouocatur, in quo plurimum valet,
quoque vel maximè gaudet.

Musclæ seuum. μαλῆ σέαρ.

Subaudiendum das. Quum ea dantur, quorum, qui aei-
cipiunt, natura sunt appetentissimi. Diogenian.

Calcar addere currenti. Ouidius.

Non opus, admisso subdere calcar equo,

Vna scutica omnes impellit. μία μάτιξ
πάντας ἐλαύνει.

Vna scutica incitat omnes. De negotio dictum quod
facilè fieret, videlicet à promptis omnibus, ac suapte spon-
te currentibus. Vel in hos, quos eadem causa impellit, puta
eadem spes lucri, studium commune, idem amor aut stu-
dium. Suidas.

Lydum in planiciem prouocas. Λυδο-
νίς πεδίον περικαλεῖ:

Id est: Lydum in campum prouocas: In eum competit,
qui lacescit iam dudum ad id propensum & promptum.

Sphœra per præcipitum. ή Σφοῖρα κα-
τὰ πενθεῖς.

Subaudiendum, voluitur aut mittitur: perinde est quasi
dicas, currentem incitare. Nec male quadrabit in eos, qui
vitæ genus aliquod naçti sunt, ad quod videntur esse natura
propensi.

Vno digitulo.

Vno digitulo, summam negotij facilitatem signifa-
bant. Terentius:

*Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis fortunatus,
Næ tu ista faxo calcibus sèpè insultabis frustra.*

Suade lupis ut insaniant.

Vbi quis animum inducit ad rem stultissimam, quam
non aggrederetur nisi insanus. Theocrit.

Innumerato habere.

*Qui in causis agendis est ingenio præstantissimo, &
quicquid*

quicquid alijs præstaret diutina cogitatio , id illi prima statum animi intentio daret.

Titio ad ignem. δαλὸς θῆπι πῦρ.

Vbi quis applicatur ad eas res , ad quas natura propensus est. Wann Feuer und Stroh beisammen liegt so brennt es gern.

Maturior moro. πεπάτερ Θυμόρος.

Dici potest vel in hominem miti ingenio præditum: vel in molle, vel in vehementer propensum ad aliquid : velut in virginem nupturientem.

Olla lenticulam attigit. χύτησα δὲ φανέας ἀψετο.

Conueniet in eos, qui vehementer propensi sunt ad aliquid.

Ignis ad torrem. πῦρ θῆπι δαλὸν ἐλθόν.

De negotio , quod raptim facilèque conficitur , quasi cum ultrò ignis ad torrem transuolat , ob materiei factatem.

Quam facilè vulpes pyrum comeſt.

Plautus.

Tām facile vinces , quām vulpes pyrum comeſt. De re factu proclui. Ein Hundt ist nicht lang an eine Wurst gebunden.

Tam in proclui quam imber. *Plautus.*

Tām hoc tibi in proclui , quām imber est , quando pluit.

Tanquam de Narthecio.

Pro eo, quod est, ex parato, & ad manum. Cicero.

Mercator nauiga, & expone.

Quoties significabimus rei cuiuspiam esse tantam auditatem, ut nulla copia sufficiat, præsertim si quid mali sit, quod expetitur. Strabo.

Vna pertica.

Pro eo, quod est, eadem opera. Plinius.

Tarichus assus est, simul atque viderit

Idem penè, quod Aphya ad ignem: *Vide tit. Festinatio.*

R E P E L L E N T I S.

Aliam quercum excute. ἄλλων δρυῶν βαλάνιζε.

Hoc adagio ablegamus eos, qui sine fine petunt aliquid, ad alium ut nos illi omittant.

Tollat te qui non nouit.

Si cuius dolos iam non ignotos esse nobis significamus, neque posthac posse ab illo falli, concinnè dicemus. Affinis locutio proverbialis. *Quære hospitem.* Wer dich kennet der taußt dich. Item, Ich kenne dich wol Kreutlein: Wer dich nit kennet der heb dich auss.

R I S U S,

Intra labia risit. γέλωσι εἰχετο χειλῶς.
Theocritus.

Simile est quod de risu Sardonio dicitur.

Risus Ionicus. γέλως Ιονικός.

In molles & voluptuarios dicitur. Nam Ionum molitiae perinde ut Sybaritarum fastus, in proverbiū abijt, quod alteri Græcorum, alteri Barbarorum essent luxuriosissimi.

Risus Megaricus. γέλως Μεγαρικός.

In eos dicendum, qui parum intempestive iocantur, quique malunt aliquoties amicum quam dictum perdere.

Risus Chius. γέλως Χῖος.

De molli lasciuo que risu.

Sardonius risus. Σαρδόνιος γέλως.

De risu facto atque amarulento, aut insano denique.

Aiacis risus. Αιαίτειος γέλως.

In eos, qui temerè ac recorditer rident. Id quod apposite dicetur

sitè dicetur in homines mortiferis voluptatibus gaudentes, breui perituros: aut qui malefactis gaudent, mox pœnas daturi. Nec intempestiuè torquebitur in eos, quibus risus oboritur nulla de causa.

Ἄγρειόγελως.

Prouerbiali noueque composito verbo dicebatur nūgator, qui que rebus ineptis oblectaretur.

Risus syncrusius. γέλως συγχρέστος.

Risum effusiorem, Græci συγχρούστον vocant, quod hominem quaeriat, quem eundem quidam existimant Sardarium esse.

Stultior Melitide. μορόπερ Μελιτίδης.

Melitides vñus è felicissimis illis fatuis, quos Homerus suo carmine nobilitauit.

Emori risu.

Defluere risu. Pro vehementer ridere.

S P E S P E R T I N A X.

Ægroto dum anima est, spes est.

Admonet, ne in afflictionibus quidem abiciendam esse spem.

Spes alunt exules. αἱ ἐλπίδες βόσκουσι Φυγάδας.

Vbi quis excussus à pristina fortuna, semper id agit, ut restituatur.

Adhuc cælum voluitur.

Quoties significabimus adhuc superesse spem, & nondum tempus, quod melioris fortunæ solet occasionem adducere, exactum esse, conueniet illud Theocriti.

Οὐπώ μῆνας ἀγρονέμει' ἔρευνος, εἰδὲ' ἵνα καὶ.

Non est lassatum voluendis mensibus anni,

Cælum.

Adhuc aliquis Deus nos respicit.

Quum in rebus vehementer afflitis, negabimus nos

prosperus abieciisse animum, verum esse spei non nihil, conseruet illud Homer:

Ἄλλον δέ τις οὐκ ἔμετο θεῶν τὸν ερέχθεα χεῖρα.

Numen adhuc aliquod dextram mi obtendit amicam,

Der alte Gott lebet noch.

Spes seruat afflictos. *Ouidius.*

Spes bona dat vires, animum quoque spes bona firmat.

Vivere spe vidi, qui moriturus erat.

Ἐλπίς γηροτρόφος. *Pindarus,*

Spes altrix senectæ.

In herbis.

In herbis esse dicuntur, quæ nondū maturuerunt, sed spem modò bonam de se præbent.

Spes tenuis.

Spem infirmam incertamque Poëtæ tenuem vocant.

Ab ipsa messe.

Agit de his, qui vel commodis, vel spe commodorum detinentur, quo minus semet explicit à negotijs, quasi deferturi agrum cum instat messis.

S O L L I C I T U D O .

Tantali lapis. *Ταντάλιον λίθον.*

Tantali lapidem vocant, imminens capiti periculum,

Mens est in tergoribus. *ὁ γῆγεσιν ἐν τοῖς*

σκύτεσιν.

De sollicitis dictitari solitum, qui que malum aliquod imminens timere videntur. Hesychius.

Naukiaσορθειν.

Dicebantur, qui studio quippiam eleuarent.

Σκύτη βλέψει.

*Id est: ut verbum verbo reddam, *Tergora* tueretur. Confine proximo, qua significabant quempiam præ se ferentem vultu, quod mali quippiam instare suspicaretur, idque conjecturis aliquibus colligeret.*

Animus

Animus est in corijs.

Interpres admonet huius prouerbij, οὐτι βλέπει, de his, qui jam ad bellum spectant. Liçebit uti, quum ob sollicitudinem erit aliquis ad id, quod agitur, in praesentia parum attenus,

Similes videntur captiuis ex Pylo. ἐσικαστοὶ τοῖς ἐκ Πύλης ληφθεῖσι τοῖς λακωνικοῖς.

Dici solitum de ijs, qui vultu sunt miserando: nempe pallidi, squalidi, macilenti. Sie sehen als waren sie auf dem Grab kommen/ oder von den toden auferstanden.

Arctum annulum ne gestato. μὴ φορεῖν γενὸν δακτύλιον.

Hoc est: (Interprete D. Hieronymo) Ne vixeris anxië.

Cor ne edito. μὴ εθίσῃς τὴν καρδίαν.

Hoc est: Ne curis tuum ipsius animum excrucies. Läß die Böglein sorgen. Item, Nage dir das Herz nicht selbs ab.

In via ne seces ligna.

Non esse discruciamdā vitam curis, & anxijs cogitationibus, quidam exponunt.

TAEDIVM EX ITERATIONE.

Longum procēmīum audiendi cupido.

Proverbij speciem habet, quod est apud Platonem lib. 4. de Republica. Μακρὸν τὸ πέρισσον τῷ ἐπίθυμεντι ἀκένουμ. Qui rem ipsam cupid cognoscere, huic longum est omne procerum.

Terram video.

Qui prolixī molestique sermonis finem adesse significat, dicere solet, γῆν ὁρῶ: id est Terram video.

Iterum atq; iterum apud Pythum via. εὐθὺς ἄν Πύθωδός ὁδός.

Dictum de ijs, qui molesti sunt eadem de re iterum atque iterum percunctando.

Iterum

Iterum tranquillitatem video. *αὐθις αὐγάλιος ὥρως.*

Quo significamus nos ē malis emergere, fortuna in meius commutata.

Lens Deus. *Φακός σε δάίμον, καὶ Φακὴ τύχη λάβος.*

Conueniet, quoties eadem ad fastidium iterantur.

Iouis Corinthus. *ὁ Διὸς Κόρηνθος.*

In eos dici solitum, qui semper eadem aut dicunt aut faciunt.

Crambe bis posita mors. *δίς κράμβη θάνατος.*

Quoties rem iterum atque iterum repetitam, non sine molestia significabant, dicebant. Bis Crambe mors. Hoe est: Crambe recocta.

Eandem tundere incudem.

Est indefatigabili assiduitate in operis alicuius studio perseverare. Metaphora ducta à fabris.

Cantilenam eandem canis. *τὸ αὐτὸν ἀδειστρα.*

De eo, qui molestus est, sæpius eadem inculcans.

Eadem per eadem. *αὐτὰ δὲ αὐτῶν.*

De his, qui semper eadem inculcant aut eadem assidue faciunt. Cicero.

Hyperi vertigo. *ταύρου πενιχροστή.*

Vbi quis semper idem agitat, neque quicquam tamen explicat.

Date mihi peluim. *δότε μοι λεπάντων.*

Vbi quid vehementer molestum esset, ita ut ferri iam diutius non posset, peluim sibi porrigi iubebant, quasi præbile, nauseaque & fastidio rerum vomituri.

Parni scaphula. *τὸ πάρνυ σκαφίδιον.*

Conueniet

Conuenit in eos, qui ob res minutulas multum litium
& querelarum mouent:

Sardi venales. σαρδανοὶ ἄνιοι.

De negotio infinitæ prolixitatis, atque inexplicabili.

Callicyrijs plures. Καλλικυρίων πλεῖστοι.

De maxima quidem illa; sed sordida hominum turba
dicebatur.

Non missura cutem nisi plena crux
hirudo.

In homines nimium sedulos, & quibusuis in rebus im-
modicos. Horat.

Linum lino neglectis. λίνον λίνῳ σωμάπλεις.

Huius adagij duplcam apud Græcos interpretes sen-
sum licet inuenire. Quorum alter est, infirmis infirma
copulas, friuola friuolis. Alter: Eadem non iisdem ratio-
nibus facis, aut dicis. Aristotēl.

Ad restim funiculum. ὅπη αὐτεἴρα γονίοιο.

Subaudiendum, addis aut reddis: ubi quis iisdem re-
bus abundat, aut similia similibus pensat.

Rhodiorum oraculum. Ροδίων χρηστός.

Vbi quis de re minuta nimium crebro, nimiumque di-
ligenter sciscitatur.

T O R V I T A S .

Origanum tueri. ὄπιγανον βλέπειν.

Dicebantur, qui robur & masculum animum præfere-
bant.

Titanicus aspectus. Τιτανῶδες βλέπειν.

Hoc est: vultu Titanico obtueri. Titanicum autem,
toruū vocant ac tetricum. Er sihet wie ein Waldt voller Teuf-
sel. Item, Er sihet so lieblich / wann er ein Misch sehe / sie würde
sawr.

Areopagita.

De tristi seueroque dicebatur, aut etiam de iudice ve-
hementer incorrupto.

Morte m

Mortem tueri.

De toruo aspectu.

Γοργὸν βλέπειν.

Est aliquoties apud Lucianum, pro, acribus oculis intueri. *Vide plura in sequenti titulo.*

T R I S T I T I A, L A E T I T I A.

Irrisibilis lapis. ἀγέλασος πέρηθα.

De re vehementer acerba tristique. Quadrabit in se ueros ac tetricos, quosque vocant ἀγελάσεις.

Sinapi victitate.

Tristes ac supra modum tetrici, sinapi victitare dicuntur, quod hodieque vulgo tritum est. Germani quoque, Erat Senff gessen.

Animus habitat in auribus. ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν αἰθρώτων οἰκεῖ ὁ θυμός. Herodot.

Opinor hunc esse sensum adagij, quod ex his quæ audiimus maximè placatur aut irritatur animus.

In antro Trophonij vaticinatus est. ἐν
Τροφωνίᾳ μεματότου.

De homine vehementer tristi tetricoque : propterea quod olim creditum est, eum qui in Trophonij specum descendisset, posteā nunquam ridere.

Harmodij cantilena. Αρμοδίῳ μέλῳ.

De lugubribus ac tristibus dicebatur. Similimum illud : *Admeti melos.*

Argiuos vides. Αργείῳ ὄρᾶς.

Id est stupidis & attonitis oculis. Sumptum opinor, ab Oreste, furijs agitato.

Admeti nænia. Αδμήτῳ μέλῳ.

De tristi lugubriqué cantione. Accommodari potest ad orationem querulam & miserabilem.

Arctum annulum ne gestato. μῆν φορεῖς
τελού δακτύλιον.

Hoc est:

Hoc est: Ne vixeris anxiè, & ne temet in seruitutem con-
iueias, aut in eiusmodi vitæ institutum, vnde te non queas
extricare.

Cor ne edito. μὴ ἐδίειν τὴν καρδίαν.

Necuris tuum ipsius animum excrutes, aut ne sollici-
tudinibus vitam reddas breuiorem. Läß ein Hundt sorgen/des
bedarf vier Schuh.

Mutare vestem.

Mutare vestem à M. Tullio dicuntur, qui lugent mot-
uum aut sunt rei. parte 4 datu

Ne si ad Iouis quidem aulam.

Qui metuunt malum, ad asylum, ad arcem, ad aram, ad
columnas Principis, ad Diuorum phana, tanquam tutissi-
mum refugium confugiunt. Verum à morte nullum est ef-
fugium.

Sustollere manus.

Qui vehementer gaudent, quasi res diuinitus geratur
ex animi sententia: sustollere manus dicuntur. Cicero.

Canere de Telamone. ἀδειν τὰ Τελα-
μῶνος.

De querulo sermone dictum proverbum, quod Tela-
mon impotentius fleuerit Aiacem filium.

Lityersam cantionem canis. Λιτύεσσος
ωδίων ἀδεις.

Lithyeres erat nothus Midæ regis. Hic instituit vt in
honorem Midæ θεοῦ: Id est, æstiuus aut messorius hym-
nus caneretur, vnde dictum proverbum, vt qui non ex a-
nimō canerent, aut qui coacti canerent, hi Lithyersam can-
tionem canere dicerentur. Theocrit.

Tragicum tueri. τραγῳδίην βλέπειν.

Quadrabit vel in fastuosos, vel in tristes ac luctuosos.

Tauricum tueri. βλέπειν Ταυρηδόν.

Pro eo, quod est, toruē.

Atrei oculi. ἀτρέως ὄμματα.

Dectoru

Deturio truculentoque aspectu dicebatur.

Cepas edere , aut olfacere. κρόμμια
επιθύειν.

Dicebantur ioco proverbiali , qui lachrimari viderentur. Germani eadem metaphora dicunt: Er hat Tränen geweint.

Superatus es à gallo quopiam. ἡ πηθείς
τίνος ἀλεκτρυόν Θ.

Iocus proverbialis in seruos , qui Dominos à tergo sequuntur, supplices videlicet & abiecti, cuiusmodi solent esse galli superati in pugna.

Tristis scytale. ἀχνυμένη σκυτάλη.
De re tristi seriaque dicebatur, aut de nuncio, qui dolorem adferret.

Ne sis patruus mihi.

Ad hanc formam pertinet illud Persianum. Quum sapiens patruos, id est, postquam abiectis puerilibus nugamentis, seueros mores induimus. Idem dicit. Ne sis mihi tutor. Id est ; ne mihi praescribas atque imperes.

Frontem exporrigere) (Frontem contrahere.

Frontem explicare, cum hilarescimus : contrahere, cum ringimur. Hoc est: ubi quid molestum est, dicimur. Horat. De me supercilium nubem. Exporrecta fronte, hilariter, Obducta fronte, Corrugata fronte, Contracta fronte, Caperata fronte. Plaut. Caperata frons seueritudine: Et nubila frons, serena frons, explicata frons.

Magis gaudet eo , qui senectam exuit. γέγηθε μᾶλλον, ἡ τὸ γῆρας ὄνδυς.

Devehementer hilari ac gestienti gaudio.

Contrahere supercilium. Inflare bucas. ὁ φρῦς ἀναστῶντες καὶ γάθες φυσῶντες.

In fastuosos ac turgidos dictum , siquidem in superciliosis arro-

lijs arrogantiæ sedes. Horatius inflatas buccas ad iracundia retulit argumentum.

— *Quin Iupiter ambas
iratus buccas inflet.*

Sanguine flere. αἷμαπι κλάσιν.

Prouerbialis hyperbole, significans, nihil non fieri, quo inflectatur aliquis.

Lapides flere.

Dere vehementer miseranda, prouerbiali hyperbole dici solet, eam esse tam lamentabilem, ut vel lapides cogantur ad fletum,

Erinnys ex tragœdia. Εριννὺς ἐκ τραγῳ-
δίας.

Defœdis aniculis. Aristophan.

Sarone magis nauticus. Σάρων ο ναυτι-
κώπερος.

Congruet in horrido cultu hominem, & moribus feris,
quod genus nautas plærosq; videmus esse. Aut in negotia-
torem per omnia maria volitantem.

VEHEMENTIA, LANGVOR.

Oestro percitus. Οἴσρω παρεπληγεῖς.

Ingenti animi cupiditate comitotus ac velut attonitus. Suidas. Er hat Hummeln im Kopff.

Pyrrhichen oculis præ se ferens. Πυρ-
ρίχλω βλέπειν.

Idest: Tumultum ac bellum præ se ferre.

Πυρρίχιζειν.

Si quis tumultuantem & ira exardescensem dicat πυρ-
ρίχιζειν, non carebit prouerbij specie.

Martem tueri.

Simili tropo dicitur apud Aristophanem, αἰγαλέπου
pro toruè tueri.

Manum habere sub pallio.

Dicuntur, qui languent ocio. Quintil.

Non contis aut ramulis.

Ammianus lib. 15. De Antonio quodam ad honorem
mensæ regalis apud Persas euesto, & ad ius serendæ senten-
tiæ admisso. Non contis, inquit aut ramulis, ut aiunt. Id est: non
flexiloquis ambagibus vel obscuris sed velificatione plena
in Rempub. ferebatur.

V O T V M.

Vtinam mihi contingant ea, quæ sunt
inter Corinthum & Sicyonem.

Poterit per iocum torqueri in eum, qui quod assequi
non potest, id votis tamen quasi somniat.

Omne æs alienum cæpe, & mulcta al-
lium.

Cum quis obstrictus multo ære alieno, optat ut parvo
dependere possit quicquid debet.

Votum munificum. ἐν χὴ μεγαλόδωρος.

Vbi quis animo spes regias concipit, iamque voto di-
ues est.

Alia dantur, alia negantur.

Quoties è duabus naturæ dotibus altera contingit, al-
tera negata est. Veluti si cui formæ decus adsit, delit inge-
nij laus. Siue cum è duobus postulatis, alterum duntaxat
imperatur, quadrauerit illud Homer:

Tῷ δὲ ἔτερον μὴ ἐδώκε πάλιν, ἔτερον δὲ ἀνένευσε.
Annuit hoc illi diuīm pater, abnuit illud.

Canis panes somnians. καὶ γὰρ τὸ ὑποκ-
πᾶσα κύων ἄρτως μαρτσεταιχθυα κηγῶν.

Somnia cuncta canum, panes: ego somnio pisces.

Sensus est, vnicuique ea per somnum occurtere, quæ
impense desiderat. Theocrit.

Etiam dormiens somniat. ὀνειροπλάνη
καθόδων.

Quoties

Quoties significant aliquem toto pectore rei cuiquam addictum dedidumque. Terentius: *Num ille somniat ea, quæ vigilans voluit.*

Ne contra bouem opta. μὴ κατὰ βοῦς εὐχόν.

Admonet adagium, non esse vitam instituendam iuxta votum animi, neque quiduis sperandum à superis, sed ut ea duntaxat sibi quisque promitterat, quæ possit industria consequi. Diogenes.

Adoraturi sedeant. καθηδας αεσκιωη-
οντος.

Significat, vota certa concipere oportere, & in his, quæ sunt optima, perseverare. Quidam arbitrantur alium subesse sensum: quod oporteat eos, qui sacris operantur, non obiter ac velut aliud agentes, sed vacuos ac totos rei diuinæ intentos esse.

Non quiduis contingit, quod optaris.

Qui negabit omnia contingere homini quæ sperari, animoque conceperit, accommodabit illud Homeris:

Ητοι μὴ δρεγόσαι μέντοι ἀπειλέουσον
Γίγνονται δέ τε πάντα τελείται αὐτεώποιστι.
Friuolas scilicet existunt & inania quedam
Somnia, nec quodcumq; vides, sic euénit omne.

Quæcunque in somno videntur. οὐτα
ἐν ὀνείρῳ βλέπεται.

De votis immodicis dicitur.

Qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.

Virgilius.

Credimus, an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt
Nam quod quisq; credit facile sperat.

Quid non fies, profectus Arbelas? τί ἐ^{τί}
Ἀνήση, ιὸν Αρβελας;

De eo dici solitum, qui peregrinè proficiens, ingentia

sibi pollicetur, fretus gentis; ad quam demigrat, inscitia barieque.

Semper superioris anni meliora. ἀπὸ τῆς πέρυσι βελτίως.

Cum præsentia displicant & anteferuntur antea facta Horatius:

— Laudator temporis acti
Se pueros.

DE FACULTATE, CONATV, & Actione. Locus XXX.

A S S I D V I T A S.

Minutula pluuiia imbre parit. Ψεκάδες ὕμινον ψυνῶσι.

Quoties res initio pusilla crescit in maius. Quare in minutis vigilandum, ne paulatim incidamus in maxima inconmoda. Wa vñ Bachlein zusammen fliessen/ da entsteht ein grosser Fluss.

Affidua stilla saxum excavat. ῥαύς ἀρδελεχθσσι κοιλαῖνει πέργαν.

Admonet, nihil esse tam durum, quod non emolliat: nihil tam arduum, quod non efficiat assiduitas.

Bis septem plagiis Polypus contusus.
δισὶ ἐπὶ τὰς πληγὰς Πολύπαξ πλέγμῳ.

Dici solitum, ubi quis multo tandem malo fit emendator.

Dicendo dicere discunt. ἐπὶ τῷ λέγειν τῷ λέγειν πορίζεται.

Quadrat ad cuiusvis rei peritiam, quam potissimum usus suppeditat, optimus omnium rerum magister. Proinde proverbiales omnes erunt id genns. Fabricando fabricam disces: Canendo Musicam: Scribendo disces scribere.

Latum

Latum vnguem.

Ac similes hyperbolæ proverbiales. Transuersum digitum aut vnguem discedere: frequenter est apud Ciceronem pro eo, quod est, quam minimo spacio.

Taurum tollet, qui vitulum sustulerit.

Vide. Degenerantium in peius. Germani dicunt, Es muss sich zeitlich trümmern / was ein guter Hack soll werden.

Noctesq; diesq;. νύκτας τε καὶ ημέρας.

Qua figura, assidua & infatigabilis diligentia passim significatur. Horatius,

Nocturna versare manu versare diurna.

Velut vmbra sequi. ὡσπερ σκιὰ ἐπεδρᾷ.

Velut vmbra sequi dicitur, qui nusquam deest. Plaut. Decretum est mihi quasi vmbra, quoquo ibis tute, persequi. Unde, asseclas individuos, vmbras vocamus.

Nealtero quidem pede. μὴ δὲ τὸν ἔπει-
ρον πόδα.

Saxum volutum nō obducitur musco.

λίθος κυλινδόμενος τὸ φῦκος γένεται.

Qui non potest eodem loco confistere, raro fit, ut dite-
scat. Simile illud Fabij: Planta, quæ sèpius transfertur
non coalescit. Ein wolgeweihter stein / maset nicht.

Multis iestibus deiicitur quercus. πλά-
λαις τληγαῖς δρῦς σερρὰ δαμάζεται.

De re factu quidem ardua, quæ tamen assidua indu-
stria peruincatur.

Exercitatio potest omnia. μελέτη πάν-
τα διώσαται.

Significat autem nihil esse tam arduum, quod diligen-
tia curaque non efficiatur. Virg. in Georg.

— Labor omnia vincit

Improbis, & duris vrgens in rebus egestas

Ne genu quidē flexo. ἀδε γόνυ κάμψαι.
Dictum est pro eo, quod est: *Ne tantillum quidem.*

AVXILIVM INFIRMV M.

Lunæ radijs non maturescit botrus.
μέλας γάρ αὐταῖς ἀκτῖσιν ἡ πεπαίνετη Βάρης.

Neque enim his niger maturus efficitur botrus. Conuenit in eos, qui conantur, quod ob defectum virium non queunt perficere.

Per fluum traducere. Διεβιβάζειν τὸν
ποταμὸν.

Dicebantur, qui difficultatem explicabant rei, quam ineruditiores & inualidiores explicare non poterant.

Sacer manipulus. ἱερὸς λόχος.

Olim dicebatur, quemadmodum dicimus, *Sacramen-*
toram iaciendam, aut Rem ad triarios rediisse.

Coriaceum auxilium. σκυθίνη θηλεύρια.

Apud Atticos infirmum & imbecille dicebatur.

Ficulnum auxilium. σκυθίνη θηλεύρια.

Pro inualido atque inutili.

CVM AVXILIO, CITRA AVXILIVM.

Frater viro adsit. ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρεῖν.

De fido auxilio dici solitum, propterea, quod in rebus periculis vix unquam frater solet fratri deesse,

Sine ope diuinā nihil valemus.

Manca est omnium mortalium industria, omnisque conatus, nisi favor aspiret diuinus. Ad id accommodabitur illud Homeri Odyss. γ.

Πάντες δὲ θεῶν χατέονται οὐθεωποι.

Mortalis diuinum auxilium desiderat omnis.

Ne gladium tollas mulier. μή μάχαιρα
εἴρεθῆλυ.

Id est: Ne suscipias negotij molem, quum nequeas auxiliari.

Non absq; Theseo. οὐκ ἀνθετούσας.

Quum significamus rem alieno auxilio confici. Aut cum significamus rerum omnium communitatem ac societatem.

Duobus pariter euntibus. συν τε δύο ἐρχομένων.

Id est: Si duo coniuncti veniant. Locus est apud Homericum Iliad. 2. Vbi Diomedes iturus exploratum, quid agant Trojani, comitem postulabat. Id enim fore tum iucundius, tum tutius.

Nihil profuerit bulbus. γέρεν σ' ὀνήσεις βολβος, αν μη νεῦρ' ἔχης.

Neruis carentem, iuuerit bulbus nihil. Martialis.

Nil aliud bulbis, quam satur esse potes.

Bulbus autem ad irritandam Venerem valet. Licebit ad verecundiorem usum trahere: Nihil prodesse studium, nisi vis adsit ingenij.

Tradunt operas mutuas.

Translatum videtur ab agricolis vicinis, qui mutuam inter sece operam commodare solent. Terentius.

Alieno auxilio potentes.

Qui alienis praesidijs freti, facinus aliquod egregium, aut qui alieni prætexu nominis aliquid faciunt: in eos appositè torquebitur illud Homer. Iliad. 6.

Στὴν εἰς ἄρε τὸν αἰακὸν σύνει τελαμονίαδεο.

Constitut Aiacus clypeo septemplice teclum.

Titanas imploras. Τιτᾶνος καλεῖς.

Vbi quis suis diffisus viribus, alienum implorat auxilium.

Ancora domus.

Ancoram Graeci pro refugio proverbialiter usurpare solebant. Denique quicquid illud est cui innitimus, cuius-

que fulcimur fiducia ancoram vocant. Metaphora à nauis sumpta. Terentius. Haufgemach ist uber alle sach.

Columen familiæ.

Donatus columen dici putat, perinde quasi columnam dicas, cui reliqua domus innitatur. Vnde antiquitus seruos maiores Columellas dictos.

Nostro Marte.

Quoties nullius auxilijs adiuti, nostro pte ingenio proprijsque viribus rem peragimus.

Sine cortice nabis.

Sine cortice nare dicuntur, qui iam per ætatem non egent custode morum, aut qui eo doctrinæ processerunt, vt iam præceptorum opera non habeant opus.

Incaprificatus es. ἀνεπίγαστος.

Suidas putat dici in mollem & infrugiferū. Sunt qui referant ad eos, qui tueri nō queant id, quod naſti sunt boni.

Multæ manus, onus leuius redditunt.

Significat, difficultia facile confici, si quis non ipse solus negotium aggrediatur, sed in plures adiutatores & auxiliares manus partiatur. Vbi hende machen leichte arbeyt. Item, Hüsſt thut wol / sie iſſet aber Brodt.

Re opitulandum, non verbis.

Quum re opus est nil prosunt verba. Homer. Iliad. μ.

Ἐν γὰρ χερσὶ τέλῳ πολέμου εἰπέων οἵ ἐνι βελῆ.

Verbum in concilio, valet in certamine robur.

Chordæ vice. ὡς ἀντὶ χορδῆς.

Conueniet, vbi quod alicubi diminutum videbatur, supplementum aliunde significabimus.

Viuus fueris vel cepe solum accipiens, σωὸς γρήση κρομμύς μόνον λαβών.

In eos dici solitum, qui è re quapiam pusilla, magnam opinionem consequuntur.

Papyri fructus non postulat magnam spicam

spicam. Βύθλας δὲ καρπὸς σὸν αὐτεῖ μέγαν
σάχω.

Dici solitum de ijs, qui dignè suis ipsorum bonis frui non possent: propterea quod byblus ob culmos inualidos spicam granis onustam ferre non potest.

Si Deus voluerit.

De re futura, cuius exitus pendeat à Deo in saurore. Atque ita nos loqui Iacobus Apostolus docet cap. 4. vers. 15. Epistolæ suæ.

Meis auspicijs.

Meis auspicijs, pro meo arbitrio, meisque præsidijs dicit Maro Aen. 4.

Porrigere manus.

Porrigere manus, pro auxilio esse, vulgatissimum est, sed elegans.

Sine canibus & retibus. ἀνδ κωῶν τε κὶ λίνων. Pindarus.

Dicitur in eos, qui non alienis præsidijs sed proprio Marte rem gerunt.

Pecunia absq; peculio fragilis.

Inter agricultorū proverbium iactatum fuit. Potest deflecti in eū, qui felicitatis summam ponit non in rebus extraneis, sed in animi bonis, ut illis casu perditis, habeat quo confugiat, nec despondeat animum.

Summa vi defendere.

Si quis alterum summa vi tuebitur, quadrabit illud Homer. Iliad. 5.

Πρόδη δὲ οἱ δόξη τοιχεῖς εἰσιδα πάντοτε ἵσται.

Vndiq; texit eum lancea, clypeoq; rotundo.

Tanquam heros in clypeo excipere.

ἀλλ' ὡσερ ἥρως οὐ ἀστίδι ξενίσαγ σε βέλομεν.

Dici solitum, ubi quis suis ipsius artibus ac benefactis fretus, de amicis bene mereri conaretur.

Citra puluerem. ἀκοντί.

Citra puluerem, Græci dicunt contingere, quo quis sa-
cile citraque laborem potitur.

Citra arationem, citraq; sementem.

Quæ citra nostram operam casu nobis eueniunt ~~άπαγ-~~
~~τε θείησα~~, contingere, dicunt Græci.

Vltrò Deus suppeditat bona. αὐτομά-
τως ο Θεός ανίσταται αγαθὰ.

Quoties res citra nostram operam feliciter cadunt,
quasi Deo quopiam procurante. Gott bescheret vber nacht.

Sub aliena arbore fructum.

Ex aliena arbore fructum legere dicuntur, qui fruuntur
aliorum laboribus. Finitimum est illi. Alienam metu-
messem.

Dormientis rete trahit. ἐνδον πικύρτο
αιτι.

In eos, quibus citra conatum contingunt ea, quæ cupi-
unt. Gott gibt es ißhme im Schlaff.

C O N A T U S .

Sine ope diuina nihil valemus.

Manca est omnis mortalium industria, omnisque co-
natus, nisi fauor aspiret diuinus, Ad id accommodare lice-
bit Homericum illud.

— Πάντες δὲ θεῶν χειτέες ἀνθεωποι.

Id est.

Mortalis diuum auxilium desiderat omnis.

Omnibus neruis.

Id est, summa vi summoque studio.

Omnibus neruis.

Quum innuemus in negotio quopiam omnes expro-
mendas vires, omnes neruos intendendos, conueniet illud
Homeri.

Kαὶ τὸτε ἵπειθ ὑμῖν μελέται ποίησος τε βίντε.

Id est.

Dein nobis curæ sunt viresq; vigorq;

Ad simili specie Pindarus dixit Olymp. 10.

Tίς δὴ ποταύνιον ἔλασχε σέφανον

Χείρεωσι ποστή τε Εὐρυμάνθου ἀγάνιον.

Id est.

Quis tandem affecitus desiderabilem coronam manibus, pedibusq; & curribus?

Omnem vocem emittere. *ῳδον φωνὴν ἴεραν.*

Omnem vocem mittere dicebantur, qui nihil omittebant, quo persuaderent. Ciceroni ascribitur.

Omni telorum genere oppugnare.

Pro eo, quod est modis omnibus infectari. Cui finitimum est. Cæstum ac punctum,

Manibus pedibusq;.

Extremum conatum significantes dicimus: Manibus
pedibusque. Mit Händt und Füßen.

Pro mea virili.

Quum pollicebimur, nos operam nostram præstituros
pro nostra virili, conueniet illud Veneris ad Iunonem.

Εἰ δύναμα τέλεται γε, καὶ εἰ τετελεσμένον ἔσται.

Id est.

Si præstare queam, & fieri, res ipsa poterit:

Idem versus habetur Odyssæ 1. & Iliad. 5.

Vsurpat veluti proverbij vice Plutarchus, in libello de dignoscendo adulatore ab amico: *Εὐχαρεῖσηται τοῖς πειραῖς: φίλῳ μὲν ἐκείνῳ εἴναι τὰς ἐπαγγελίας. Εἰ δύναμα τέλεσαι γε, καὶ εἰ τετελεσμένον ἔσται. Κόλαπθ δὲ ταῦτα, αὐδα δέ, προφορέεις.* Id est: Nam rectè dictum est illud à maioribus nostris, amicum sic promittere.

Sic præstare queam, & fieri res ipsa poterit.

Adulatorem verò ad hunc modum:

Dicito quicquid habes in pectore.

Pro

Pro mea virili.

Quum pollicemur, nos operam nostram præstituros:
Pro mea virili, dicimus.

Remis velisq;.

Inde translatum, quod cum nauis simul & remigio &
velo impellitur, summus est nautarum conatus.

Ancoras tollere.

Pro eo, quod est, moliri discessum. Quod genus & illud:
Talaria necere: Oras soluere.

Omni pede standum. ὅλω ποδί.

Pro eo, quod est summa vi, summoque nisu. Quintalia-
bus ab agricolis profectum esse testatur.

Omni conatu inuadere.

Si quem significabimus totis viribus in quempiam tem-
dere oppugnandum, conueniet illud Homeri.

Aineias δὲ ἐπόρευε σὺν αὐτοῖς διδυεῖ τε μάκη.

Id est.

Obuius Aeneas clypeoq; insurgit, et hasta.

Toto pectore.

Quum syncerum & absolutum amorem significamus,
Toto pectore dicimus, et Toto animo. Prius etiam ad studium
diligentiamque referri potest.

Premenda occasio.

Qui significabit modis omnibus instandum esse, nee
omittendam ē manibus semel ablatam occasionem, ac-
commodabit illud ex Odys. δ.

Τυεῖς δέ ἀσεμφέως ἔχειμδι, μακάλον τε πίζειν.

Id est.

Vos premites, et vinclis magis arctè stringite captum.

Quod quidem detorquere licebit ad id, quum dicemus,
impetus animi hoc magis ac magis esse coērcendos rationis
moderamine, quō magis effruescunt, & ad malum solici-
tant.

Cum

Cum hasta, cum scuto. σωδορὶ, σωδοτίδι.

Vbi quis omni conatu rem aggreditur.

Cominus atq; eminus. ἔγειθεν καὶ πόρρωθεν.

Id est: Cominus atque eminus. Translatum à bello, in quo nunc conserti pugnant gladijs, nunc machinis procul tela in hostem torquent.

Omissis nugis rem experiamur.

Qui conuitijs omissis iubebit ipsa re pérículum fieri uter vincat aut vincatur: non intempestiuitet accommodaverit illud,

Βέλτερον ἀντ' ἐργίᾳ ξυελαυνέμεθ, οὐ τι τούχισα.
Εἰδομένοις πατέρων κανὸλύμπιοῖς εὐχαὶ δέξῃ.

Id est.

Sed præstet pugnam committere cominus, ut mox

Vtri Iupiter esse velit laudemq; decusq;

Perpicuum fiat.

Omni certaminis genere.

Cum innuimus omni certaminis generē congressum esse, veluti si quis dicat: In omni disciplina disputatum acriter, conueniet illud ex Odyss. 6.

Πύξ τι παλαισμοσύνη τε καὶ αἱμαστὴ πόδεσσι.

Et pugnis pedibusq; & saltibus atq; palaestra.

Item: Vbi quis ostendit se nullum detrectare certamen, sed ad quodvis ingenij experimentum paratum esse.

Sursum ac deorsum.

Prouerbium accommodabitur vel ad omnia tentantem: vel ad omnia confudentem: vel ad diligentiam omni ex parte negotiorum circumspicientis. Terentius in Eunicho.

Rem nouam aggredior.

Si quando significabis, te rem arduam ac nouam moliaturum & alijs ad huc intentatam, accommodabis illud ex Odyss. 6.

Νῦν ἀντέ σκοπὸν ἄλλον, ὃν γέπω τὶς βάλσεν αὐθίξει.
Εἰσομεν τόπον τύχοιμι.

Nunc alium tentabo scopum si attingere possum
Quem nondum quisquam tetigit.

Summis uti velis. ἀκροις χρῆσαι τοῖς ισίοις.

In eos, qui maximo conatu adnituntur atque incumbunt, aut qui omnem captant occasionem.

In magnis & voluisse sat est.

Eam Angelus Politianus non inscitè vertit Græccè. Αγέ-
κεῖ δὲ εἰ μεγάλοις ηγετοῖς τὸ θέλημα μένον. Conuenit, ubi quis
maiora viribus conatus, tametsi rei susceptæ magnitudini
non satis facit, tamen hoc ipso nomine laudem promera-
tur, quod rem pulcherrimam tentauerit. Den Willen für die
Werck nemmen. Item, Kannst du nicht auff den Berg/ so bleib doch
nicht im Thal.

Miscebis sacra prophaniſ.

Qui nihil habent pensi, quique nihil non audent: mi-
ſcent sacra prophanis. Horatius.

Aut terra, aut mari.

Plautus in Pseudolo, dixit, pro, quacunque ratione.

Commouere sacra.

Plautus ibidem dixit, pro eo, quod est extrema experi-
ri præsidia.

Mare cælo miscere.

Prouerbialis hyperbole est, pro eo, quod est, omnia
perturbare nihilque non facere. T. Liuius.

Terra marique.

Quoties extremum conatum studiumq; significamus.

Frustratus conatus.

Qui spe frustratus sua, non assequitur id quod ambie-
bat, in hunc nō incongruē torquebitur illud Homer. Iliad. 6.

— Βαλέσσιν, δὲ ὁ ἵετο θυμός,
Καὶ τὴν μάρτυραν ἀφέμενος.

— Animus cupit hunc configere telo,
Verum illum fallente manus non attigit.

Inanis

Inanis conatus. *Frans Labor.*

Vbi sentiemus, frustra sumi operam, neque quicquam
promoueri diutinis laboribus, non inepte quadrauerit il-
lud ex codem libro.

Απέγκει πόλεμον πόλεμοις ειν, η δὲ μάχεσθαι.
Id est.

Pugnam in frugiferamq; & inutile ducere bellum.

D I F F I C U L T A S.

Non est cuiuslibet Corinthum appelle-
lere. *& πατὸς αὐδρὸς ἐς Κόρενθον εἰδ' οὐ τὰς.*

Vetusstum iuxta & venustum adagium, de rebus arduis
& aditu periculosis, quasque non sit cuiuslibet hominis ad-
flectare. Parasitus quidam comicus eleganter detorsit pro-
verbium hoc modo: *Adire mensam haud hominis est cuiuslibe-*
ret. Wir können nicht alle Kaiser werden.

Difficilia, quæ pulchra. *δύσκολα, τὰ*
χαλᾶ.

Ferunt Solonem, Pittaci mollitiem atque ignauiam ta-
xantem, dixisse: Difficilia quæ honesta. Germani quoquæ
sic efferunt: Gut ding will weile haben.

Cum principe non pugnandum.

Qui significabit, arduum Principem à priuato superari:
aut difficillum, vincere naturam, usurpabit illud Homer-
icus Odyss. λ.

Αργαλές οὐ γὰρ τὸ εἰ θεός βροτῷ αἰδεῖ λαμῆναι.
Ardua res homini mortali vincere Numen.

Ire per extremum funem.

Pro eo, quod est, rem factu perquam difficilem pra-
stare, neque vel tantillum aberrare. Horatius.

Clauam extorquere Herculi.

Qui sibi vendicare conatur, quod alias iam potentior
ocupauit, vel Ioui fulmen eripere, vel Clauam extorquere de
manu Herculis, dicetur.

Nemo

Nemo malus hoc sciet. οὐδεὶς κακὸς εἴσεται τῷ τρώῳ. Plato.

Quoties rem egregiam, & cognitu dignam significamus,
Hinc cognatum est illud: οὐ πάντα ὡς τὰ τοιούτα. Non sūs
quiuis hoc sciet. Man sagt es nicht einem jeden Narren.

Non cuius — **Non omnibus contingit.**

*Littera adit
Cognitio*

Non cuius fit potestas cum regibus colloquendi, aut
non omnibus contingit diuinarum literarum penetrare
mysteria.

Ad hunc sensum non inuenisti deflectetur illud Homeri ex Odyss. π.

Οὐ γάρ πω πάντεσσι θεοῖ φάνευται ἐνέγρεις.

Id est.

Hand cuius manifesta videntur numina Diuum.

Ægrè, sed tamen contingit.

In eos, qui ægrè quidem, sed tamen assequuntur quod optant, quadrabit illud Homer. Odyss. λ.

Αλλ' ἐπι μὴ γένης οὐ νομίμης πάχοντες ἴγιαθε.

Peruenietis adhuc, quanquam mala plurima patētis.

Ægrè quidem, sed facimus tamen.

Quum ægrè quidem & non sine plurimis incommodis agimus quippiam, sed tamen facimus, adacti necessitate, conueniet illud ex Iliad. ȝ.

Καὶ μηδὲ τειχόδροι περ, ἀναγκαῖν γάρ ἐπείγεται.

Id est.

Quamvis afflicti nimium, sed fatum ita cogit.

Præter Sibyllam nemo leget.

D. Hieronymus irridens Iouiniani stylum, vt perturbatum & obscurum scribit: Plautinarum literarum illud in eum quadrare: *Has præter Sibyllam leget nemo.*

Centum plaustrī trabes. Hesiodus.

— Engeτὸς δὲ τε στέγος οὐ μάζης.

Centum autem lignis plaustrum compingitur unum.

Eo tempesti.

Eo tempestiuiter vtemur, cum significabimus id, quod à nobis petitur, magno constare.

Azanæa mala. Αζαναια μαλα.

Dici solitum, vbi quis in re difficii plurimum sumus.
ret laboris.

Capere prouinciam.

Tradere prouinciam.

Capiunt suscipiuntque prouinciam, qui rei curandæ o-
nus in se recipiunt.

Capere ciuitatem.

Plato in quodam dialogo significat, proverbio dici so-
lere: αιρειν τὴν πόλιν: Capere ciuitatem: qui rem diffici-
lem esset assecutus. Neque enim ciuitas primo statim im-
petu capitur.

Omnes laqueos effugere. τὰς ἀπάσας
παγίδας μὴ πάριόντες οὐχὶ φέρειν. Plato.

Quod ipsum à venatu translatum est, in quo sic vndi-
que sepiuntur exitus, ut necesse sit feram in alias infidias
incidere.

Trabs in omnibus. δοκὸς δὲ θῆται πᾶσι τέ-
πυκται.

Videtur Hemistichium ex Poëta quopiam sumptum,
quo significatū est, nihil esse tam certum, quin obstet scrupulus,
cogens nos ad exactiorem considerationem.

D I L I G E N T I A S.

Ad amussum. Gellius.

Frequens est apud autores, *Ad amussum*: Ex amussum:
Ex amussum: Amussum. pro eo, quod est, exquisita dili-
gentia, atque exactissima cura.

Thynni more. Θύννι δίκην. Athenaeus.

Thynni more videre dicuntur, qui limis, aut altero o-
culo obliquè inspiciunt.

Luxta melam. κατὰ μέλην.

Suidas ostendit, proverbio dicere solere, vbi quis incerta, coniecturis persequeretur.

Ad vnguem. Horatius.

Ad vngem, eundem habet sensum. A marmorarijs sumpta metaphora, qui superinducto vngui commissuras explorant marmorum.

In quadrum redigere.

Pro eo, quod est, in ordinem, aptamque structuram concinnare. Proinde quod conuenit, quadrare dicimus.

In nocte consilium. έν νυκτὶ βγλῆ.

Admonet adagium, non esse præcipitandum consilium, neque statim ad primos animi impetus quippiam agendum. Schneller Rath, nemus that.

Vltro citroque.

Quasi dicas. Huc atque illuc. Fit autem venustior Metaphora, quoties ad mutuam altercationem, disceptationem, confabulationem, rixamque refertur.

Ruminare negotium. ἀναμάθεσαι τὸ πεῖργμα.

Ruminare seu remandere negotium dicitur, qui suo cum animo versat, etiam atque etiam, expendens. Aristophanes.

Fixis oculis intueri. ἀπενεγκόπεν.

Defixis oculis intueri. Pro eo, quod est, attentius accuratiusque considerare.

Γοργὸν βλέπειν.

Aliquoties apud Lucianum, pro acribus oculis infueri.

In occipitio oculos gerit.

De versutis & circumspectis, quosque neutquam proclivè sit fallere. Plautus in Aulularia.

Quæ in occipitio quoque habet oculos.

Omnino ab uno Vnum ad ynum. ἐν πεδὸς ἐν φασὶν.

Quum

Quum exactius singula singulis componuntur. Lukanus.

Incidi reddere.

Pro eo, quod est, refingere ac mutare corrigereque. Horatius:

Et male tornatos incidi reddere versus;

Consimili forma dicunt, recoquere.

Ruris fons. ~~αγρός πηγή.~~

De nimium laboriosis, & perpetuo operi assidentibus.

Ithorus. Ιθορός.

In eum, qui velut instigator, hortatorque foret alijs.

Caput scabere.

Et consimilia. Caput scabere: Vngues arrodere: Gestus hominis sunt cogitabundi, & in mutando, cuius pœnitentia, secum agitantis. Horat.

Sæpe caput scaberet viuos & roderet vngues;

Aristophanis & Cleantis lucerna.

Propter insignem studij diligentiam in proverbiū abiit: Ut is ad Aristophanis, aut Cleanthis lucernam dicatur lucubrare, qui summo studio, exquisitaque cura singula pensat.

Lucernam olet. Τὸν λύχνον ὄζει.

Dere meditata, multoque studio elucubrata.

Non vna manu capere. οὐ τῇ ἐτέρᾳ ληφεῖν.

Id est, non vna tantum manu capendum. De re lubrica variaque, captuque diffici.

Metiri digitis.

Qui rem accuratius quam oportet, expendit: digitis metiri dicitur. Horatius:

Legitimumque sonum digitis callemus & aure. An den Fingern aufrechnen.

Homini diligenti semper aliquid superest.

*Qui verè diligens est, in negotio nunquam sibi satis-
facit.*

Arator nisi incuruus præuaricatur.

Præcipit, ut arator, aruum primum rectis sulcis pro-
scindat, mox & obliquis subigat: id fieri vix potest, nisi to-
to corpore incumbat labori, cæterum præuaricari, est à re-
cto sulco diuertere. Plinius:

Non nauigas noctu. ἀνυκτὶ αλοεῖς.

De eo, cui nihil est certi quod sequatur.

Somnus absit ab oculis. ὑπνὸς ἀπέσα

γλυκύθυμομάτων.

Vbi quis reī aggreditur, quæ summam diligentiam
curamque desidereret.

Somnum non vidit.

His verbis significant summam diligentiam.

Non quantum luscinia dormiunt. ὁσιοὶ ἀνδόνεις ὑπνώσιν.

In eos conuenit, qui somni paucissimi sunt.

Succisiua opera.

Succisiuis operis fieri dicitur, quod horis quibusdam
quasi furtiuis agitur, vbi iam ordinarijs ac legitimis officijs
perfuncti sumus. Cicero.

Vel acum inuenies.

Dere diligenter vestigata. Plautus.

Grues lapidem deiçientes. αἰγέεγος
λίθος κατεπωκῆτη.

Dici solitum de ijs, qui summa prouidentia gerunt ne-
gotium. Aristophan.

Frons occipitio prior.

Quo significauit antiquitas, rectius geri negotium, vbi
præsens ac testis adest is, cuius agitur negotium. Cato. Ger-
mani hoc rythmo efferunt.

Wer will haben das ihm gelinge!

Der sehe woi selbs zu seinen dingen.

Arripere

Arripete negotij curam.

Admonentes aliquem vt diligenter negotium capessat,
& gnauiter rem aggrediatur, vt enim hoc, quo Acneas hor-
tatur aurigam suum.

Ἄλλ' ἄγε, νῦν μάστιχα, καὶ οὐδὲ στρατός
Δίξας.
Id est.

Quin age, nunc scuticamq; manu depictaq; lora
Corripe.

Mihi curæ erit negotium.

Quum admonebimus quempiam, vt omne negotium
in nos reijsiat, ipse securus, nobis rem curæ futuram : con-
ueniet illud Homer. Odyss. 7.

Ἄλλ' οὐ σχῆμα τοῖον, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἡγεμονέων.

Quintacitus procede, via huius ego fuero dux.

**Mihi ista curæ futura sunt, ac candidis
puellis. ἔμοὶ μελήσει ταῦται, καὶ λαληταῖς κόραις.**

Senarius, ex oraculo ductus in popularem sermonem.
Conueniet vti, si quando significabimus, nihil esse periculi:
negotium ijs curæ futurum, ad quos pertinet. Plutarch.

**Funiculum ad lapidem. τὴν απάρτην πέδος
τὸν λιθὸν ἄγειν.**

Funiculum lapidi admouere dicuntur, qui curam o-
mnem adhibent, ne quid geratur in Repub. secus, quam
eportet. Chrysostom.

Factum transactum.

Apud Iurisprudentes solennia sunt hæc: Factum trans-
actum. Quoties sentiunt nihil prætermissum, quod ad ne-
gotij pertractionem pertinet. Cicero.

Pleno gradu.

Qui leuiter rem quampiam attigerunt, *Summo pede: contraria*, qui magno studio instituerunt aliquid, *pleno gradu*, di-
cuntur ingressi.

I N D I L I G E N T I A E.

Princeps indiligens.

L iiij

Indiligens pædagogus corrumpit puerum: Malus præceptor vitiat discipulum: Rex improbus, populum. Ad hanc sententiam facit illud Homer.

Αὐτὸς μῆλον κακὸν φθείρεσται νομένες.

At corrumpit oues pastor malum. Wie der Hirt / so die Schafe.

Si quis iuxta ciuitatem clypeus, εἰ περὶ πόλιν αἰγίς.

Hoc scommatis iacebant in eos, qui sparsim ac dissipatae ciuitatem obirent palantes. Plutarchus.

Malus ianitor. πυλωρὸς κακὸς.

Indiligens custos aut præfectus. Idem.

Phani ostium. ἡ Φάνη θύεσσα.

Id accinebatur, ubi quis frustra seruasset aliquid, veluti si cuius uxorem adulterio vitiari contingeret, quam tamen ille multa Zelotypia seruasset.

A limine salutare.

Plurimum venustatis obtinebit hac, si ad res incorporeas deflectatur. Veluti, si quis dicatur Theologiam à lamine duntaxat salutasse. Seneca.

Lacinia tenere.

Qui rem leuiter tenent, lacinia tenere dicuntur, hoc est: extrema vestis ora. Cicero.

Surculum defringere.

Est non callere totam disciplinam: sed ex ea paululum quod ad præsens faciat, decerpere: quemadmodum Iureconsulti nonaunquam sententiam, aut fragmentum adducunt è Theologorum disciplina. Cicero.

Vt canis è Nilo.

Qui leuiter ac velut obiter artem quampiam aut aetatem degstant, hi, ceu canis è Nilo degustare dicentur. Macrob. Et lefft darüber hin/ wie ein Han über die heyßen Rosen.

Per transennam inspicere.

Pro eo, quod est, non propius, neque sigillatum; sed propul & summatum inspicere. Cicero.

Per nebul.

*Per nebula: Per caliginem: Per somnium. Quarum rerum
ambiguam quandam ac tenuem, peneque evanidam me-
moriā aut intelligentiam obtinemus, eas res per nebulas
recordari: per somnium meminisse: per caliginem videre
proverbio dicimur. Plautus.*

Moriendum prius quam aliquid mor-
te dignum commiseris. *καλὸν γ' ἀποθανεῖν,
πένθανάτος δρᾶν αἴξιον. Aristot. Rhetor. lib. 3.*

Sensus est, honestum est mori, cum nihil morte dignū
admisieris.

Per Satyram.

Variarum rerum mixturam sparsim, nulloque ordine
congestarum, veteres Satyram appellabant.

Summo pede. ἄκρω ποδί.

Id est: Summo pede. Eadem figura dictum est, qua,
Summo digito. Negatur summo pede attigisse disciplinam,
qui nunquam ingressus est, nec attigit limen illius. Plato.
Oben hin wie man die Hund beschärkt.

In transcursu.

[Plutarchus de liberis educandis. *Αὐτὰς ταῦτα μὴ ἐν πε-
ριφρομῆς μαθεῖν, ὁτεροὶ γενύματος ἔνεκεν.* Id est: Sed hæc qui-
dem ex transcursu discere, veluti degustandi causa.

Summis labijs. ἀπ' ἄκρω χείλεσ. Lucian.

Quum quis verbis duntaxat simulat quippiam, non
autem ex animo facit. Hieronym. Summis labijs hospi-
tem inuitemus.

Summis naribus olfacere. τῇ ἄκρῃ ρὺν οσφαινεῖσθαι.

Pro eo, quod est, Leui experimento, coniecturāq; qua-
nuncupreprehendere

Extremis digitis attingere. τῷ ἄκρῳ ἄγαδοι δακτύλω.

Pro eo, quod est leuiter attingere. Quod ita demū ada-
gium videbitur, si metaphora accesserit.

Primoribus labris degustare.

Est breuiter quippiam attingere. Cicero.

Molli brachio. Leui brachio.

Quum indiligentem operam significamus. Idem.

Suspensa manu.

Pro eo, quod est leuiter, parumque accurate. Plinius.

Compressis manibus.

Dicitur in otiosos, & nihil aliud quam sua fata deplo-
rantes. Die Händ in Schöss legen. Solomon,

Pulmo prius venisset.

Dicatum est olim in lertos ac cessatores.

I G N A V I A E T I N S C I T I A.

**Neque compluitur, neque Sole aduri-
tur.** οὐτε ταῦτα, οὐτε ήλιος ταῦτα.

De eo dici solitum, qui procul ab omni incommodita-
te semotus, vitam ageret.

Neque natare, neque literas. μήπε νῆν,
μήπε γράμματα.

Subaudiendum, nouit. In eos qui supra modum indo-
cti sunt, nihilque prorsus bonarum artium in pueritia didi-
cerunt. Er kan weder gag sen/ noch En er legen.

Ne tria quidem Stesichori nosti. οὐτα
τρία Στησίχορος γνώσκεις.

De ychementer indocto & imperito dici solitum.

Inelegantior Libethrijs. ἀμυγότερος
λειβηθρίων.

In hominem admodum Idiotam, & ab omni Musarum
commercio prorsus alienum.

Barbarus ex triuio. Βάρβαρος ἐκ τριόδου.

In hominem dicebatur extremæ humilitatis ac pror-
sum nullius pretij.

Amyg-

Haustim bibere. Amusici pīvev.

Amusici pīvev dicuntur, qui haustim audieque bibunt, nec inter bibendum spiritum reciprocant, sed potum in aluum non fecus atque in dolium infundunt. Traduci poterit ad eos, qui sermonem nullo delectu, nimis audiē accipiunt. Aut, qui immodica lectione obruant ingenium, quum magis expeditat subinde cogitationem admiscere lectioni.

Nec sibi nec alijs vtilis.

Qui prorsus inutiles sunt, & fruges consumere natū, schemeate proverbiali. Nec sibi, nec alijs vtiles dicuntur. Cic.

Claudi more tenere pilam.

Prouerbium congruit in eos, qui quicquid à præceptoribus acceperint, siue id doctum sit siue indoctum, nullaque iudicio tenere solent, ac sequi. Cicero.

Equi senecta. ἵππος γῆρας.

Prouerbium in eos dici solitum, qui præclaris rebus gestis in iuventa, posteā quām consenuerint, ad sordidas curas semet abiciunt.

Anus, velut equus, profundam habebis fossam. *χαῖσ, ὥστις ἵππος, τὸν χαρερόπαιον τάφον ἔχεις.*

De ijs, qui penitus abiciuntur, tanquam prorsus inutiles. Plutarch.

Ab asino delapsus. ἀπ' ὄντος καταπεσών.

In eos dicitur, qui inconsulte quippiam agunt, & imperite: aut in eos, qui à præsentibus commodis, quibus ob inscitiam vti nesciunt, excidunt. Vtitur hoc adagio Plato lib. 3. de Legib[us].

A μούσαι.

Inelegantes & indoctos Græci vocant amusos, hoc est, à Mufis alienos.

Liberæ capræ ab aratro. ἐλεύθερα αἴγες δέοντες.

Dictum olim ab ijs, qui se ab onere quopiam, aut mortalia liberatos gloriarentur.

Ne Aesopum quidem triuisti. ἀδετὸν
Αἴσωπον πεπάτηκας.

Devehementer stupidis & imperitis.

Nullam hodie lineam duxi. τῆμερον γέδει
μίαν χραμμὴν ἤγαγον.

In eos quadrat, quibus cessatum ab exercitio studij, ar-
atisque suæ. Id refertur à Plinio lib. 35. cap. 10.

Neglectis vrenda filix innascitur agris.

Horatius Satyra 3. mira admonuit allegoria animum
honestis excolendum disciplinis: alioqui futurum, ut in-
utili silua vitiorum occupetur.

Ameles angulus. ἀμελῆς γανδιά.

Dicebatur is, qui supinus & oscitabundus desideret,
nihil bonarum rerum tentans. Zenodot.

Ignauis semper feriæ sunt. ἀεργοῖς αἰεὶ^{τὸν}
ἔορτὰ. *Theocrit.*

Qui vacant otio, feriari dicuntur: & otiosi, feriati: &
otium, feriæ: quæ metaphoræ tanquam in proverbiū re-
cepitæ sunt. Faute Euthe haben gern vil Feirtage.

Mulieris podex. γυναικὸς πυγὴ.

In ignauum ac desidiosum dicebatur.

Qui domi compluitur, huius neque
Deum miseret. τὸν οἴκοθεν βρεχόμενον, γέδει
Θεὸς οἴκτείρει.

Vulgo Græcis iactatum. Sensus est: eum modis omni-
bus suo malo videri dignum, qui sit usque adeò ignauus, ut
nec domi suæ possit à pluia tutus esse.

Ne vidit quidem oleum.

Conueniet in eos, qui sunt artis alicuius prouersus nudes
& imperiti, *Theocritus.*

Kai πόνητη Θείασιν εν δρόμοις ὀπάπει,

Id est.

Et quando ille oculis, oleum conspercerat unquam,

Vide Locum 53. De scientia.

INDUSTRIA.

Dij facientes adiuuant.

Significat diuinam opem non cessantibus, sed indu-
strijs & pro sua virili conantibus auxilio esse solere.

Cum Minerua manum quoque moue.

Huic finitimum est. Σω Αθλα καχειρα κινει. Id est: Au-
xiliante Minerua manum interim moue. Monet adagium,
ne fiducia diuinæ opis, industriam remittamus. Man muß
mit Gott in die Hand speien. Item, S. Nicolaus beschert wo die
Kuh lissert sie aber keinem an das Gesyl.

Manum admouenti fortuna est implo-
randa. τὰν χεῖρα ποτε φέροντα δε τὰν τύχαν
πτικαλεῖν.

Admonet adagium, ita fidendum esse diuino auxilio, ut
nihilo segnus nostra adnitamus industria.

Nipurges & molas, non comedes. αν
μή καθαρῆς καὶ ἀλέσης, & μή φαγῆς.

Non continget tibi vicius, nisi tuam item industriam
adiunixeris.

Neque mel, neque apes. μήπε μέλι, μή-
πε μελίσσας.

In eos dici solitum, qui recusant incommodum ferre,
quod sit cum commodo quopiam coniunctum.

Qui vitat molam, vitat farinam. οφε-
γων μύλου, ἀλφιτη φεύγει.

Qui refugit industriam, non fruetur emolumentis,

Industriam adiuuat Deus,

In aggrediendo negotio quædam humana ratione pro-
videntur;

uidentur: quædam fortunæ commoditas: ipsaque res sup.
peditat: id est apud Homerum Odyss. 2.

Τηλέμονος ἄλλα μὴ αἱ τὰς ἐν φρεσὶ σῆσαι, νούσους,
Αλλὰ δὲ καὶ δάμων οὐσιούσια.

Hæc partim ipse tuo perpendes pectore tecum,
Partim diuīum aliquis tibi suggesteret.

Manum admouere. τὰς χεῖρας ἀπίβαλ-
λειν.

Dicebatur, qui sese insinuaret in rei cuiuspiam egregiam
communionem.

Optimum obsonium labor senectuti.
ἔψονταρισον πόνον τῷ γήρᾳ.

Laborandum in iuventa, quo seni suppetat commodi-
us viuendi facultas.

Lutum nisi tundatur, non fit vrceus.
ο πηλὸς λὺ μὴ δαρῆ, κέραμος ἐγίνεται.

Citra laborem nullus euadit in virum absolutum.

Manu fingere.

Est arte curaque formare. Metaphora sumpta ab ijs, qui
ē cera siue argilla fingunt imagines. Senec.

Serere ne dubites.

Quo monemur, ne quando pigeat eiusmodi rerum ali-
quid moliri, ē quibus nihil omnino dispendi, sed pluri-
mum emolumenti possit proficisci: si non in præsens, cer-
te in posterum: si non nobis, at saltem posteris.

Qui arat oliuetum.

Huic adagio locus fuerit, vbi significabimus, fieri non
posse, quin voto potiatur is, qui curam extremain impen-
derit. Columella. lib. 6. de re rustica.

Quid tandem non efficiant manus? τὶ^τ
δῆται χεῖρες τὸν ἀν ἐργασταῖσι;

Adinonet, nihil esse rerum omnium, quod arte, quod
industria, non efficiatur. Aristoph.

Proba

Proba est materia, si probum adhibeas
artificem.

Id est: Egregia quidem indoles, si recte instituatur. Felix ingenium, si praeceptor contingat idoneus. Plaut.

Artem quæuis alit terra. τὸ τέχνιον πάσα
γὰν τρέψει.

Prouerbialis sententia, qua significatum est, certissimum viaticum esse eruditionem aut artificium aliquod. Gelehrte Leute kommen allenfalls aus. Item, Kunst ist ein guter Schriftsteller / man treibt nicht schwer daran. Item, Ein Handwerk hat einen goldenen Boden.

Ex umbra in Solem.

Ex umbra iu Solem educere, est rem prius abditam & ociosam in publicum & in communem vitæ usum educere.

Manus pretium.

Manus pretium Cicerô appellare videtur mercedem, non quæ datur pro materia, sed quæ artis nomine debetur architecto.

Muli Mariani.

Muli Mariani castrensi prouerbio dicti sunt varicosi milites, qui ex C. Marij Ducis instituto, in furca tabella interposita, sua onera portare consueuerunt. Festius erit, si detorqueatur in hominem immenso studio aut perpetuis negotijs vehementer distractum.

IMPOSSIBILIA.

Prius ouem lupus ducat vxore. πείρων λύκον οὐ μετανοῖ. Aristoph.

De his, inter quos insanabile dissidium est. Consimili figura dixit Horatius.

— Sed prius Apulis,
Iungentur capre lupis.

Prius duo Echini amicitiam ineunt.

πείρων

πείνδε δύο ἔχινοις φιλίαν ἔλθοισι, οὐ μὲν ὅκ πα-
λάγους, ὁ δὲ ὅκχέρσα.

De ijs, qui moribus ac studijs sunt inter se diserepan-
tiores, quām ut spes sit aliquando inter eos necessitudinem
coitaram.

Prius locusta bouem pariet.

M. Varro de lingua latina lib. 3. refert ex Ennio versum
hunc.

Atq; prius pariet locusta lucam.

Nam lucas antiqui boues appellabant, ob magnitu-
dinem.

Mare prius vitem tulerit. τὸ τέλαγον
πρότερον εῖσε ἀμπέλον.

De ijs, quæ nullo pacto fieri possint. Nam falsitudo
vitibus inimicissima. Diogen.

Prius testudo leporem præteruerterit.
πρότερον χελώνην παρεδραμεῖ τῷ δασύποδᾳ.

Dere neutiquam verisimili. Diogen.

Sursum versus sacrorum fluminum fe-
runtur fontes. ἄνω πέριμνιερῶν χωρῶσι πα-
γᾶ. Euripid.

Prouerbialis allegoria, qua quippiam præpostere fieri
significamus, legitimasque rerum vices inuerti.

Fontes ipsi sitiunt.

Ironia prouerbialis in eos, qui petunt ab alijs, quod
ipsis affatim abundet domi. Cicero.

Citius in naui cadens à ligno exciderit.
Ταῦτον ἀν τις ἐν ταλοίῳ πεσὼν θλε μάρτυς ξύλος.

Hyperbole prouerbialis, qua tantam ubique copiam
significamus ut quacunque te vertas occurrat, quod quæris.

Aquilam testudo vincit. ἡλίσκετο πέρος
χελώνης ἀετὸς.

Accipi

Accipi potest per Ironiam, aut simpliciter, vbi quis potentiorē arte vicit, & quod viribus non potest, assiduitate conficit.

Terra volat. ή γῆ ἴπλατη.

De re vehementer absona, quæque nullo pacto fieri queat. Suidas.

Citius elephantem sub ala celes. θάνον
ἀνέλεφαντα τό μάλης κρύψεις.

De ijs, quæ dissimulari nullo pacto possunt, quin notis aliquibus prodant animi morbum.

Ab asino lanam.

De ijs, qui stulte querunt ea, quæ nusquam fiunt.

Simul sorbere & flare difficile. Plautus.

Huic affinia videntur: *Nemo potest duobus dominis seruire. Nemo potest Deo seruire & Mammonæ.* Item, illud Phocionis: *Adulator & amico non potes eodem vti.* Adhæc sensu illæ.

Amare & sapere, vix Deo conceditur.

Sine pennis volare haud facile est.

Locum habet, cum deesse significamus admicula, si ne quibus negotiis peragi non possit. Plautus in Penulo.

Impossibilia captas. ἀδυώατα θηρᾶς.

In eum, qui molitur quod efficere non queat. Interpres indicat, hunc esse sensum: ne quis tentet maiora suis vi-ribus,

Scarabeus citius faciet mel.

Ad τὸν αἰδωνάτων classem pertinent, quæ referuntur in Epigram. Palladæ:

Θάττεν ποίησε μέλον θάρης Θήγαλα κάνων ψ.

Id est.

Mel citius faciet Scarabeus & ante culex lac.

Statuam faucibus colas. ἀνδριανὰ γάγ-
γαλίζεις.

De re

Dere maiorem in modum absurdā, quæque fieri nullo pacto possit.

Nunquam efficies, aut rectè ingredi-
antur cancri. ὅποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ
βαδίζειν.

Quod à natura sit insitum, villo non corriges negocio.

Sambucam citius.

Adagij speciem præ se gerit Persianum illud carmen.

Sambucam citius caloni aptaueris alto.

Cuius usus incidet: Si quando significabimus aliquem
à disciplina percipienda, siue munere gerendo nimis alienum esse.

Lenticulam angulo tenes. Φάκη γω-
νίας κρατεῖς.

De negocio, quod fieri nullo pacto queat, propterea
quod hoc leguminis genus angulis careat. Refertur à Suida.

Ex arena funiculum necsis. ἐξ ἄμμου χο-
νίου τλένεις.

Ex arena funiculum nectere, est frustra conari, quod
nulla ratione possit effici.

Asini cauda. ὅντες ἡρόες τηλίαιοι ποιεῖ.

Id est: Asini cauda non facit cribrum: vbi quis ad hoc
aut illud dicetur inutilis.

Augiae stabulum repurgare. Αυγείσθη-
σασια.

Allegoria proverbialis in hominem, aut in rem maio-
rem in modum inquinatum.

Veste circumfers ignem. ιματίῳ τὸ πῦρ
πεισέλλεις.

Vbi quid ridiculè fit, aut vbi quis suum ipsius malum
fouet: veluti scortum, aut adulatorem, aut fictum ami-
cum.

Lupo

Lupo agnum eripere postulat.

Vbi quis frustra conatur prædam recipere, cui semel manus iniecit rapax aliquis. Plautus.

Lusciniæ deest canticum.

Perinde quasi dicas: Mulieri defuncti verba: Poëtae versus: Oratoti color: Sophistæ cauillum. Plautus in Bacchidibus.

Ego quoq; pol metuo ne lusciniæ defuerit canticum. Die Nachtigas
können nicht singen. Item, Die Krüppel können nicht hindern.

Quid si cœlum ruat? τί εἰ γέργειος ἐμπέσσι;

Ironia in eos, qui tutissimis etiam in rebus ridiculè timuntur. Terentius in Heautontimorumenos: *Quid si nunc Cœlum ruat?*

Bos porrecto ultra Taygetum capite.
ταῦρος ὑπερκύψας τὸν Ταύγετον ἀπὸ τῆς δύναμης ἐπειν.

Dere vehementer absurdum.

INANIS OPERA.

Afinum tondes. *τὸν ὄνον κείεσθαι.*

Cui finitimum est illud: *ὄντος πόνος ζητεῖς.* Id est: *afini lanam queris.* De ijs qui stultè querunt ea, quæ nusquam sunt. Effertur adagium etiam ad hunc modum: *Afini lana.*

Vtrem vellis. *ἀσκὸν τίλλεις.*

(Adagio, *vtrem cædis simillimum*) vel quod non sentiat,
vel quod pilis careat.

Caluum vellis. *Φαλακρὸν τίλλεις.*

Vbi quis inanem operam sumit, aut ubi quis auferris
conatur, quo vacatis, à quo petitur.

Æthiopem lauas.

Æthiopem dealbas. *Αἴθιοπα σμήχας.*

Natiuus ille Aethiopum nigror, quem Plinius ex vicini syderis vapore putat accidere, nulla abluitur aqua, neque villa ratione candescit.

Mortuum flagellas. *νεκρὸν μασίζεις.*

In eos, qui obiurgant illos, qui nihil propterea obitrgatione commouentur, aut qui vita defunctos insectantur ac lacerant.

Aquam è pumice postulas.

Pro eo, quod est, frustrà ab alio petere, cuius ipse, à quo petis, maximè est indiges. Du suchest Bratwurst im Hunde stall.

Mortuo verba facit. νεκρῷ λέγει μύθος.

Plautus: Mortuo verba nunc facio.

Littori loqueris. αἰγαλῷ λαλεῖς.

Dictum in eos, qui frustrà suadent vel orant, perinde quasi surdo loquantur.

Aquilam volare doces. ἀετὸν ἴπλαδη διδάσκεις.

In eos qui monere quempiam conantur in ea re, in qua quum sit ipse exercitatisimus, nihil eget doctore. Du will den Hünern die Schwäng aufzubinden.

Delphinum natare doces. δελφίνα νίχεδη διδάσκεις.

Diuersa metaphora sententiam eandem declarat. Quod enim delphin inter pisces, id aquila inter volucres.

Delphinum cauda ligas. δελφίνα πέδη τὸν σραῖον δεῖς.

In eos, qui quipiam in cassum conantur, propterèa quod delphinus cauda sit lubrica, nec ea parte teneri queat. Quadrabit & in eos, qui ea via quempiam aggrediuntur, qua nequaquam possit superari.

Nebulas diuerberare. νεφέλας ξαίνειν.

Dicitur, qui vel in re stulta, vel, quæ fieri non queat, frustrà sumit operam.

Asini caput ne laues nitro. ὄνειρας κεφαλὴν μὴ τωλώεις νίπεω.

Ne multum sumptus, operæue impendas in rem vilem, ac for-

ac sordidam. Es ist nicht noth / das man die Hunde mit Bracken
wüsten werfe / dieweil man Bengel hat.

Ad fractam canis. περὶ ἐρρωγύας ἀδεις.

Suidas ostendit dici solitum de ijs, qui frustrà laborant.
Quanquam non inscitè accommodabitur, vbi non respon-
detur officijs alicuius, aut vbi quis suadet obstinatò, aut o-
rat inexorabilem:

De fumo disceptare.

In Philosophos dictum, qui de rebus nihil nimium an-
xiè disputant. Unde ein Taubendreck hadern.

Arenam metiris. ἄμμον μετρεῖς.

Hoc est, rem infiniti laboris atque inexplicabilem in-
ceptas: aut frustrà conaris, quod nequeas efficere.

Arenæ mandas semina. εἰς άμμον
σπείρεις.

Propterea quod steriles arenæ maximè littorales, nec
idoneæ ad sementem.

Quid facis Oenone quid arenæ semina mandas?

Non profecturis littora bubus aras.

De lana caprina.

Natum ab euentu. Apparet de duobus contentiosè de-
certantibus, vtrum lanam haberet caper an setas. Loqui-
tut de morosis in amicitia, qui quantumlibet friuola de
causa litem cum amico suscipiunt. Horatius.

In aqua scribis. εἰς ύδωρ γέγαφεις. Lucian.

Hoc est: Nihil agis. Xenarchus apud Athenæum.

Inscribo vino: si qua iurat fæmina.

Item Catullus.

— *Mulier cupido quod dicit amanti*

In vento, & rapida scribere oportet aqua.

Reti ventos venaris. δικλύω ἄνεμον θη-
ρᾶς.

De frustrà laborantibus, qui rem inanem inaniter cap-
tant.

Ignem dissecare. εἰς τὸ πῦρ ξάνθεν.

Id est: *Ignem diuerberare*. Aristides. Non intelligebas autem te ipsum, omni bus illis prouerbijs, obnoxium esse: quod ignem diuerberares: quod lapidem elixares: quod in sacris sementem faceres?

Isthimum perfodere.

Dicebantur, qui magno quidem conatu, sed irrito molirentur aliquid.

In arena ædificas. εἰς Ψάμμον αἰγαδομένις.

Recte usurpabitur, vbi quis negocium aggteditur inutile futurum, ut pote non recte iactis ante fundementis.

Parieti loqueris. πέρος τὸν τοῖχον λαλεῖς.

Plautus in Trucul. Usurpat pro eo quod est taciturno, loqui: *Ego inquit, ego paries, loquere tu.*

Cribro aquam haurire. κεσκίνω ὑδωρ
αὐτλεῖ ἡ Πτηφέρει.

Quod etiam in obliuiosos, non inconciinni dicetur. Esfertur & ad hunc modum: *In dolium pertusum aquam haurin.* Du geusest Wasser in ein lôcherig Fas.

In aquam sementum iacis. εἰς ὑδωρ αἱρεῖς.

Loquitur de ijs, qui beneficium conferunt in ingratos atque improbos homines.

In saxis seminas. κατὰ πετρῶν αἱρεῖς.

Quo quidem allusisse credi potest allegoria Euangeli ca de semine, quod in petras inciderit. Nam hoc terræ genus ferè sterile est, quia non potest aratro proscindiri.

Et operam & retiam perdere. Plautus in Rud.

Id quidem citra tropum dictum est à sene, qui Grippum seruum piscatum miserat, cum esset noctu tempestas orta grauissima. Venustius erit si tropo adhibito, dicatur in captorem, cui non succedit aucupium.

Sterilem

Sterilem fundum ne colas. *τεῖρον ἀχέον
μὴ στείρειν.*

Hoc est: ne doceas indocilem: nec felicitatem quæras
in diuitijs. Plato.

Vtrem mergis vento plenum. *ἀσκὸν
βαλίζεις πνέματος τλήητ.*

Competit in eum, qui frustrâ conatur, ut qui castiget in-
emendabilem, quod inflatus uter, quantumuis immegas,
rursum emicet.

Cauam Arabiam serere. *τὴν κείλην Αρα-
βίην στείρειν.*

Pro frustrâ sudare, aut in re perdifficili nec admodum
frugifera, operam sumere. Lucianus.

Aranearum telas texere. *τὰ ἀράχναια
ὑπαύεται.*

Est in re fruola nullius frugi, infinitum atque anxiū
capere laborem.

A rare littus. *αἰγαλὸν ἀρσοῦ.*

Est sterilem operam sumere. Aufonius in Theonem:

*Quid geris extremis positus telluris in oris
Cultor arenarum rates, cui littus arandum?*

Huius peculiaris usus erit, quum officium impeditur
in eum, à quo nihil sit fructus aliquando percepturus.

E multis paleis, parum fructus collegi.
ἐκ πολλῶν ἀχυρών, ὅλιγον καρπὸν συνήγαγον.

Multo labore, non multum emolumenti sum consecutus:
aut ē verbofo sermone, paululum bonæ sententiae: ex
ingenti volume, minimum doctrinæ retuli.

Ouum adglutinas. *ωὸν κελλᾶς.*

Ridiculè laborat, qui fractum oui putamen glutino sar-
cire & coamentare conetur. Diogenian.

Penelopes telam texere.

Est inanem operam sumere & rursum destruere quod effeceris. Vide Homer. in Odyss.

Oleum & operam perdidi.

Quidquid insumpsi, seu rei, seu laboris, id frustra insumptum est. Plautus. Es ist Crisan vnd Lauff verlohren.

Bos ad Ceroma.

Pro eo, quod est, docere indocilem : aut ad id muneris quempiam asciscere, ad quod obeundum minimè sit idoneus, videlicet ingenio repugnante. D. Hieronym.

Nihil agere.

Suidas hunc versiculum citat ē Cratini fabula, cui titulus Horæ.

Kai ταύται περὶ θεων φασιν αὐτης ύδεν ποιῶν.

Atq; ista faciens quidam ait faciens nihil.

Admonetque subesse proverbiū quod quadret in eos, qui frustra laborant.

Perijt sus. *ἀπόλωλεν ὅς, καὶ τάλαντον καὶ γάμος.*

Dicit consuetum, ubi quis frustratus perdidisset operam & impensam, Hoff vnd Maſt̄ ist alleſ verlohren.

Quid opus erat longis canere tibijs.
τι γαρ με' ἔδει μακροῖς αὐλοῖς αὐλέειν.

Id aiunt conuenire in eos, qui sumfissent inanem operam & sumptum.

Ollas ostentare. *χύτρας ἀπίδεικνυατη.*

Est rem per se ridiculam ac sordidam, perinde ut maximam efferre.

Aſinum sub fræno currere doces,

Hoc est: Doces indocilem.

Apud nouercam queri,

Qui deplorant infelicitatem suam apud eos, qui nihil auxilij sunt laturi, vel gauisuri magis conquerentium maxis, Plautus.

Ferrum

Ferrum natare doces. σίδηρον ταλαιν διδάσκεις.

De ijs qui rem conantur, quæ repugnante natura nequaquam fieri possit.

Cauda tenes anguillam. ἀπ' ἔρας τῶν ἐγχελην ἔχεις.

In eos, quibus res est cum hominibus lubrica fide, per fidisque.

Austrum perculi.

Aërem verbero.

Barbari et Lapsi.
Id est: operam lusi. Plautus in Epidico.

Σκιαμαχεῖν.

Olim qui inaniter laborabant ουαμαχεῖν dicebantur,
hoc est: Cum umbra pugnare. Plato.

Milium terebrare. κέγχεον τρυπᾶν.

Milium perforare dicuntur, qui in re difficiili sed prorsus inutili laborant.

Vacuā inhabitare. κενῷ ἐγκατοικεῖν δόμῳ.

Dicuntur qui speciem rei magnificam ostentant, quum ipso bono vacui sunt.

In frigidum furnum panes immittere.

Ἐπὶ ψυχὲον ἵπνὸν τύεις ἄρτες Ἐπιβάλλειν.

In frigidum furnum immittere panes dicitur & hodie, qui docet indocilem, qui monet auersum, aut qui alioqui sumit inanem operam.

Lapidi loqueris. λίθῳ 21αλέγη.

Lapis, pro stupido, brutoque homine ponitur. Terentius. Idem de valde taciturno usurpatur, & qui fido silencio rem tegit.

Linum lino necsis. λίνον λίνῳ σωάπεις.

Huius adagij duplex apud Græcos interpretes sepsus inuenitur, quorum alter est, infirmis infirma copulas, friuola friuolis.

Alter: Eadem, non ijsdem rationibus facis aut dicis.

Surdo oppedere. παρὰ κωφῷ αὐτοπερ-
δεῖν.

Dicitur, vbi quid frustrà fit. Siue cum coquitijs incessi-
tur is, qui perinde negligit, quasi non audiat.

Laterem lauas. αλίνθον αλώσεις.

Quo operam inanem significamus.

Anthericum metere. τὸν αἰθέρειν θε-
ριζεῖν.

Dicebantur, qui laborem inanem & sterilem caperent.
Ein fär Stroh dreschen.

De asini prospectu. περὶ ὄντος παρακύψεως.

Dici solitum in eos, qui ridendo titulo quempiam ca-
lumniantur, aut de friuolis rebus aliquem in ius vocant. A-
ristoph.

De asini umbra. ωτὸς ὄντος σκιᾶς.

Id est: De renihili. Aristoph.

Lapidem decoquis. λίθον ἐψεις.

Inaniter laboras.

Surdo fabulam narras.

Surdo canis. κωφῷ ἀδεις. Verg.

Non canimus surdis, respondent omnia sylue.

Verberare lapidem.

Aptē dicitur, quis obiurgat in castigabilem.

Laborem ferere. πόνον απείρειν.

Vulgò dicebantur, qui frustrà laborarent.

A lupi venatu. ἀπὸ λύκου θήρας.

Dici solitum, vbi quis protinus re infecta discedit, aut
de negocio molesto & agresti.

Alienum arare fundum. ἀλλοργίαν ἀρ-
εῖν δηρεῖν.

Pro eo, quod est alienum agere negocium. Mit andern
Hünen ins Nest legen.

Hylam inclamas. Τλαν κραυγάζεις.

De frustrâ vociferantibus, aut in genere, de nihil profi-
cientibus.

Hic funis nihil attraxit. ἀυτη μένη μή-
ενθῇ γδὲν επασεν.

Quo significabant, operam frustrâ sumptam, neque ex-
sententia euenisce quod quis conabatur.

Hydram secas. Τρύπαν τέμνεις.

Hydram incidere, est ita vnum aliquod incommodum
tollere, ut in eius locum plura alia recipias. Plato.

Cotem alis. ἀκόνην στίζεις.

Dicitur in homines edaces, plurimi que cibi, qui nihil
tamen habitiores inde reddantur.

Cum coryco luctari. πεὸς κόρυκον γυμνά-
ζεσθαι.

Aduersus corycum luctari dicebatur, qui sumeret ina-
nem operam.

Cum dijs pugnare. θεομαχεῖν.

Dicuntur, qui vel naturae repugnant, vel aduersus fa-
talem necessitatem reluctentur.

Quum plurimum laborauerimus co-
dem in statu sumus. πλλὰ μοχθήσαντες ὁμοί-
ως ἐσμέν.

Defrustrâ laborantibus.

Cum laruis luctari.

Cum laruis luctari dicuntur iij, qui vita defunctos in-
festantur maledictis: qua re nihil esse potest indignius ia-
genio viro. Plinius.

Vndas numeras. κύματα μεπεῖς.

Id est: Rem infiniti laboris inceptas. Theocritus.

Inaniter aquam consumis. ἀλλως ἀναλίσκεις υδωρ.

In eos quadrabit, qui frustrà suadent.

In cœlum iacularis. εἰς τὸν ψευδὸν πέντε δέκα.

De ijs qui frustrà laborant, aut qui audent eos lacesse, quos non possunt lædere.

Voluitur dolium. κεκύλισαι ὁ πιθ@.

In eum, qui commouetur alieno exemplo, siue instinctu ad stulte quid faciendum.

Vlulas Athenas. γλαῦκας εἰς Αθήνας.

Subaudiendum, portas, aut mittis. Conueniet in stulos negotiatores, qui merces èo comportant, vbi per se magis abundant. Abiass gehn Rom führen.

In eodem hæsitas luto.

In eos competit, qui sic implicantur negotio cuiquam, ut se nequeant extricare. Terentius.

In tyluam ligna ferre.

Est aliquem ijs rebus augere velle, quibus ipse maximè abundet. Horatius.

Contorquet piger funiculum. συνάγεται τὸν θώμαν γά. Pausanias.

Cratinus fingit, quendam apud ipferos funem torquenter: asinum autem arrodentem ea, quæ illæ iam torisset, atque ita iam inaniter laborare qui torquebat.

Tranquillum æthera remigas. αἰθέρα γήνεμον ἐρέστεις.

De in cassum laborantibus, quasi dicas, aërem diuerberas. Zenodot.

Ventos colis. ἀνέμους γεωργεῖς.

Dicitur in eos, qui è suis laboribus nihil fructus reportant. Idem.

Vento loqueris. ἀνέμῳ Διαλέγη. Suidas.

Pro eo quod est inaniter. Consumili figura apud Atheneum legitur: *Cælo & terre loqui.*

Nugas agere.

Rem friuolam & nihil facere, seu frustrà conari. *ληγον*
ληγεῖν: Atticis familiare, id est, nugas nugari. Aristophan.

Actum agere. Terentius.

Tullius de amicitia indicat: Dici solitum de negotio,
quod præpostere geritur.

Aquam in mortario tundere. οὐδωρ ταρέω ταλήθειν.

Id est: Aquam pistillo tundere. In eos, qui laborant inaniter.

Volantia sectari. Terentius.

De ijs, qui nullum certum viæ scopum sibi proponunt,
sed ex tempore viuunt, ad quamvis occasionem mutabiles.

Vorsuram soluere.

Vorsuram soluere dicitur, qui sic è præsentibus malis
extricat se, ut alijs grauioribus impediatur.

Saxum voluere. Terentius.

Saxum voluere dicuntur, qui inexhausto quoppiam,
atque inutili labore fatigantur,

Ex inanibus paleis. ἀτὰρ ἐκ καθαρῶν ἀ- χύρων περγύμηνας οττίον.

Id est: At qui è puris paleis tritura frumenti facis, Id
est: operam sterilem & infrugiferam sumpsisti. Digge-
nian.

Frustrà canis. ἄλλως ἄδεις.

De ijs, qui frustrà suadent. Lycophr.

Frustrà currit. εἰς κενὸν τρέχει.

Pro eo, quod est: Frustrà laborat.

Milium torno sculpere. τὰς κέγγειος ἀποτορνέειν.

Milij

Miliij grana torno sculpere dicebantur, qui rem absurdam molirentur. Suidas.

Memorem mones: doctum doces, & similia.

Idein pollet illud Grammaticum. Λαλεῖς πέρος ἔχοντες τὴν επισημωνίαν. Id est: Loqueris ei, qui ipse rem calleat.

Obturbas frustrà, velut vnda. ὡχλεῖς μάτην με, καῦμ' ὄπως.

Id est: Turbas me ut vnda inaniter: Hoc est, incassum mihi molestus es.

Cancrum ingredi doces. καρκίνον ὄρθα βαδίζειν διδάσκεις.

De eo qui doceat indocilem.

Apud fimum odorum vaporem spar-gis. εἰς κόπεον θυμιᾶς.

Id est: Infimum aromatum odorem spargis. Nam per rit omnis fragrantia, si mihique fætore vincitur. Suidas.

Inuitis canibus venari.

Hoc adagio significatum est, non sat feliciter succedere, quod à nolentibus extorquetur. Plautus.

Inuitos boues plaustro inducere.

Simile dictum etiam hodie perseverat vulgo celebratum: Incommodum esse, bobus inuitis plaustrum ducere. Mit unwilligen Ochsen pflegen. Mit stettigen Pferden zu Uter gehen.

Contra torrentem niti.

Dicuntur qui frustra certant cum ijs quos vincere non queant.

Contra stimulum calces. πέρος κέντρα λακτίζειν.

Est frustrà repugnare ijs, quos vincere nequeas: & incommodum quod euitare non queas, impacienter ferendo non solum non effugere, verum etiam conduplicare.

Senis

Senis mutare linguam.

De frustra, atque intempestiuè laborantibus. Hic hunc
señd bōß bāndig zu machen.

Senis doctor. γέροντος διδάσκαλος.

Conuenit in eum, qui in re sera atque intempestiuè fra-
trā sumit operam.

Herculei labores. Ἡράκλειοι πόνοι.

Dicuntur plurimi atque ingentes, qui que vires deside-
rent Herculanas. Vel qui alijs quidem maximas adserunt
commoditates, ceterum auctori suo nihil fermè fructus
adducunt, præter aliquantulum famæ, plurimum inuidiae.

A sinus balneatoris. ὥσπερ εὐ βαλα-
νέως.

Dictum in eos, qui è suis laboribus ipsi nihil fructus
caparent. Plutarchus.

Mare exhaustis. θάλασσαν αὐτλεῖς.

De eo, qui conatur quod effici non possit.

Exurere mare. Propert.

Tu prius & fluctus poteris siccare marinos:

Altaq; mortali detrahere astra manu.

Muscas depellere. τὰς μύγας ἀπαμύνειν.

Dicitur de eo, qui ioco so, atque inutili suscitatur officio.

Aues queris. ὄρνις γύταις.

Rem vagam & captu difficultem sequeris. Persius.

An passim sequeris Cornos testaq; lutoque?

Humi hauris. χαμαι ἀντλεῖς.

De inaniter laborantibus dicebant. Zenodot.

Influit quod exhaustur. ἐπιρρεῖ οξα-
τλεψίμον.

Vbi quis frustra sumit operam in re quapiam.

E Tantali horto fructus colligis. Ταν-
τάλος κῆπον τρυγᾶς.

Id est:

Id est: Ea consectaris, quæ nusquam sunt, aut quibus
frati non licet.

Dentem dente rodere.

Dicitur qui carpit cum, qui neque lædi queat, neque
sentiat, aut qui mordet, pari mordacitate præditum quem-
piam. Martial.

Oresti pallium texere. Ορέστης χλαῖναι
ιφαίειν,

Dicebatur, qui munus pararet abusuro. Aristoph.

Ver ex anno tollere. ἐν τῷ ἔνιαυτῷ τῷ
ἔαριξαίρειν.

Dicebatur qui id, quod in negocio quopiam erat præ-
cipuum, tolleret.

Bulbos quærit. Βολβὸς γητᾶ.

Locus proverbialis in eos, qui iuxta Persum,

Obstipō capite defigunt lumina terre.

Nudus nec à centum viris spoliatur.

Adducit proverbiū, vulgo iactatum. D. Chrysosto-
mus, quo significabitur conatus inanis.

Inter lapides pugnabant, nec lapidem
tollere poterant. ἐν δὲ λίθοις ἐμάχοντο, λίθον
δὲ τὸν ἦν ἀνελέατο. Plutarch.

In eos, qui præsenti commodo non fruantur, vel ob-
ignauiam, vel ob peruersam de rebus opinionem: ut qui vel
faxum grauentur ex aceruo tollere, quo repellant aduer-
sarium. Torquebitur non inuenisti etiam ad inanem o-
peram.

Vtrem cædis. ἀσκὸν δέρεις.

Sumptum vel à Bacchi sacris, vel ab alijs, qui percussis
vtribus inanem mouent strepitum. Aristoph.

Impete peritum artis. Βάλλ' εἰς ἔχοντα
τὴν θησημηνην.

Vbi quis conuitum facit homini, qui norit & ipse re-
torquere conuitum: aut qui carpit vel ut imperitum, qui
non inferior sit in artis scientia.

Canis. ἀδεις ἔχων.

Pro eo quod est, nugaris, ineptis, frustrâ loqueris.

Vtre territas.

Dici solitum quoties inanem formidinem, aut conci-
pit aliquis, aut incutit.

Mari aquam addere.

Est aliquem ijs rebus augere velle, quibus ipse maximè
abundat.

Inanis conatus.

Vbi sentiemus frustrâ sumi operam, neque quicquam
promoueri diutinis laboribus, non inepte quadrabit illud
Homeri. Iliad. β.

Απεγκέν πόλεμον πολεμίζειν ήδὲ μολχεθα.

Pugnam infrugiferamq; & inutile ducere bellum.

Gyrgathum spiras. Γύργαθον Φυσᾶς.

In insanum frustrâque vociferantem iaciebatur.

M V T A T I I N S T I T U T I.

Nuces relinquere.

Est omisis studijs, & nugis puerilibus, ad grauiora ma-
gisque seria conuerti.

Perfius.

Et nucibus facimus quæcumq; relictis.

Quum sapimus patruos.

Ad hanc prouerbij formam pertinebunt & reliquæ illæ
figuræ Nunquam à nucibus recedere. Nuces abycere. Nuces in-
termittere. Nucibus indulgere. Nuces repetere, atque id genus
alia. Die Kinder Schuh verschließen. Die Kinder Schuh aufzie-
hen/oder ablegen.

**Longum valere iussit. μακρὰν φέρεν φερό-
ταις ταῦθα πιμάς.**

Id est: Honoribus, qui hic sunt, longum valere iussis.

Ea figura

Ea figura quoties ad rem, non ad hominem refertur, haud dubie proverbialis est. Rem igitur à qua nos abdicamus, ei renunciare dicimur, ac longum valere libere.

Rudentes & remos cum armis commutauit. *νήσια καὶ κωπίας ἀνθ' ὄπλων ἡλάξαντο.*

Conueniet, ubi quis artem aut quæstum solitum relinquit gloriæ cupiditate commotus, veluti si quis è nauta fieret miles, è negociatore, sacerdos.

Pro eleganti medico malus poëta. *ἀντὶ χαρίστῃς οἰαρές κακός ποιητὴς καλεῖθαι Πτυμαῖς.*

In eum dici solitum, qui non contentus artis suæ professione, in qua locum mediocrem obtinebat, pergit aliena profiteri, in quibus non perinde sit exercitatus: nec par tem proinde gloriam reportaturus. Plutarchus.

De calcaria in carbonarium.

Quoties sit, ut à re proposita, ad aliud quippiam longè diuersum digrediamur: de calcaria in carbonarium decurrere dicimus: siue cum ex uno malo in aliud diuersum incidimus. Tertullianus.

De toga ad pallium. *Idem.*

Duplex erit usus: vel cum ad diuersum vitæ genus se-
se contulerit aliquis, vel, cum à fortuna honestiore ad humiliorem: veluti, si quis ex aulico fiat monachus: aut è praefecto pœdagogus: è consule rhetor. Confine illi: *Ab equis ad asinos.*

A Dorio ad Phrygium. *ἀπὸ Δωρίς Πτυφρύγιον.*

Vbi quis à temperatiore vita ad luxum conuertitur: aut à fortuna mediocri ad maiorem strepitum. Suidas.

Maritimus cum sis, ne velis fieri terrestris. *Ἰαλάτη. Οὐ δὲ ἀν, μήποτε χερσῶν γένε.*

Admonet

Admonet non mutandam conditionem, ne in melius quidem.

Subitò alius.

In hominem repente mutatum, quique subitò alius factus esse videatur, torquebitur illud Homeri ex Iliad. π.

Ἄλλοι μὲν ξεῖν ἐφέρνεται νέον καὶ παραστένειν.

Hospes nunc alius mihi, quam dudum esse videris.

Congruit huic illud Theocriti.

Ἄργης τοι εἰς απίνακας μὲν θεός βρετόν αὐλαῖον ἔτενειν.

Num quo alius subitò factus sum numine Diuum?

Vlysses pannos exuit.

Plutarchus hunc Homericum versum usurpauit ex Odyss. a.

Αυτῷ δὲ γε μενάθη ῥάκέων πολὺ μηῆς Οδυσσεύς.

Vilibus aut pannis mox est exutus Vlysses.

Accommodare licebit, ijs, qui genere vitæ subitò commutato, è pauperibus diuites, è squalidis nitidi, è tristibus hilares existunt. Plutarchus torquet in adulatorem, qui Polypi more omnium studijs sese accommodat.

Sui dissimilis.

In sui dissimilem quadrabit illud Homeri ex Odyss. π.

Σὲ γὰρ ἀντίτιον παντὸν εἴσκειν.

Nunc alio nunc rursum alio sis obvia vultu.

Ad bonam frugem.

Qui commutatis ad meliora studia moribus, resipiscunt, prouerbio dicebantur, ad meliorem frugem sese recipere. Cicero. *Wer den Schatz hinder ihm läßt/der hat ein gutes Lager gesetzen.*

Circeo poculo.

De homine subitò in alium mutato. Sermone prouerbiali usus est Cicero, Actione 1. in Verrem.

NON SOLVS ILL.E.

Brasidas quidem vir bonus sed Lacedæmon multos habet præstantiores. Beq-

N

σίδας μὲν ἀνὴρ ἀγαθὸς, ἀδὲ Λακεδαιμονιῶν πόλεως
ἔχει κάρρονος.

Aduersus eos, qui se non modò primos, verum etiam
solos existimant.

Multi Mannij Ariciæ.

Mannius apud Festum Pompeium, Diana Aricinæ lu-
cum, qui & ipse Aricinus dictus est, consecrassè legitur. Ex
hoc Mannio Aricio viro laudatissimo, quam plurimi exti-
terunt virtù idem clarissimi eodem nomine, & hinc natum
prouerbium.

Multi boniq;. πόλοι, καὶ ἀγαθοὶ.

Prouerbium locum habuerit, quoties aut testes, aut in-
dices, aut conuictores significamus idoneos, aut neutiquam
reijciendos.

OCCURATIO, OTIUM.

Ne ad aures quidem scalpendas otium
est.

Lucianus, in bis accusato. ὅτι δέ σου κτησιαὶ τὸ δῆμος φασι,
χρονίων ἄγαν. Cum ne minimū quidem otij superesse signi-
ficabimus.

Nullum otium seruis. οὐδὲν δέ γλοις.

Sumptum à seruorum conditione, quibus heri nullum
concedunt otium.

Festum multas habens. ἔορτὴ πόλλας
ἔχει.

Subaudiendum, molestias aut occupationes. Dictum in
eos, qui magnas componerent sarcinas, aliquò profecturi.

Vincula Tyrrhena. δεσμοὶ Τυρρήνοις.

Dicebantur odiosa negotia, quibus distringebatur ali-
quis.

Cum licet fugere, ne quare litem. εἰδού-
φυγεῖν, μη γέτει δίκην.

Ab Alcibiade natum. Is cum ē Sicilia citaretur ab Athe-
niensibus,

Mensibus, ut criminibus responderet, abdidit se, negans litigandum esse, si quo modo liceret effugere. Es ist besser in Hacht als in der Hache. In der Ferne ist gut thädigen.

Conchas legere.

Summi otij est conchas & vmbilicos legere in littoribus, qui lusus esse solet puerorum.

Liber non est, qui non aliquando nihil agit.

Qui in summo otio versabantur, ab omnibus feriatis negotijs, iij nihil agere dicebantur. Cic. lib. 2. de Orat.

PRAEFICIENTIVM IN MELIUS. *In propriis*.

Ab aſinis ad botties.

Ex humiliiori conditione ad ditiorum partes transire. Aſignis ad Aſinas.

Diues factus iam desit gaudere lente.

ἐπειπτε πλαγτῶν, σοὶ ἔθη δέ ται φανῶν.

In eos, quibus ad uberiorem conditionem euectis, fastidio sunt ea, quae prius inopes boni consulebant.

Satis querqus. *ἄλις θρυός.*

Vetus adagium, in eos, qui relicto victu sordido, ad elegantiorem, lautioremque digrediuntur. Aut quoties pristinum aliquod studium, aut institutum relinquitur.

Non enim spinæ. *εἰ γὰρ ἄκαρδα.*

De conditione dicebatur in melius commutata.

Effugi malum, intueni bonum. *ἴφυζος κακὸν, εὐπορίας εὔπορος.* Zenodot.

Evasi mala, nactus sum meliora. Dici solitum, si quando fortuna lauitor cuiquam contigisset.

Iuxta cubitum profecit. *κατὰ τῆχας ἐπεδίδου.*

De eo dicebatur, qui promotus esset ad meliora, siue cum quis ordine progreditur legitimo.

Meliores nancisci aues. ἀμεινόνων οἰωνῶν
τούχαιν.

Dicuntur, quibus post res aduersas succedunt prosperitatis.

Melius nobis est quam heri.

Prouerbiū alēm habere figuram videtur illud Aristoph.
Ω βλεψίδημε, ἀμεινον ἡ χθες πεσεπόμη. Id est: O Blepside.
melius atque heri mihi est.

Item illud Thocriti:

Θαρσεῖν, χεῦ, φίλε βάπτε: τάχ' αὐτονέοτεται ἀμεινοί.
Id est.

Fidere, Batte, decet: melius cras forsan habebit.

Quum significamus fortunam meliorem esse sperandā.
Ego ex bono in bonum traductus sum.

Ἐγώ μὲν ἐκ τῆς καλᾶς εἰς καλὸν μετήνεγκα.

De his qui bonum institutum, bono commutant.

Fuit & Mandroni ficalna nauis, ἐγένετο
Μάνδρωνι συκίνη ναῦς.

In eos dici solitum, qui præter meritum ad felicitatem
atque opes euecti, pristinæ conditionis non meminerunt,
sed præsenti rerum successu insolentius abutuntur.

Hodie nullus, cras maximus. οὐδὲν μὲν
ἀδεῖς, αὐτον δέ τισερ μέγας.

De eo cui repente ingens aliquis honos accesserit. Aristoph.

I modò, venare leporem: nunc Itym
tenes.

Id est: Hanc interim cœnam qualemcumque certam habes,
quære alteram, si potes, potiorem. Itys enim auis,
quam à Phaside Scythiae flumine Phasianum vocant.

PERFICIENDI SIVE ABSOLVENDI.

Nodum soluere. καθαριστάνειν.

Dicebatur

Dicebatur qui negotium alioqui impeditum , facile
conficeret. Cicero.

Tenedia bipennis. Τενέδις τελευτας.

Conueniet, aut in eos, qui nimium seuerè iudicant, ae
puniunt: aut qui celeriter expedient controuerfias & litiū
ambiguitates.

Colophonem addidit. τὸν Κολοφῶνα ἐ-
πέθηκεν.

Dici consuevit quum summa manus rei cuiquam im-
ponitur: aut cum accedit id, sine quo negotium confici non
potest. Diogenian.

Colophonium fastigium. Κολοφωνία
ψῆφος.

Prouerbium quadrabit quum signifibimus iudicium
aut suffragium alicuius plurimum in re quapiam valere.

Summum fastigium imponere.

Pro eo, quod est: Rem omnibus suis partibus absoluere.
Exempla reperies apud Ciceronem.

Circulum absoluere. τὸν κύκλον δισ-
τελέν.

Est rem omnibus numeris, omnibus partibus perfectam
reddere.

Summam manum addere. Seneca.

Eadem figura dicimus. Nihil deesse præter extremam
manum.

Supremum fabulæ actum addere. Ho-
ratius.

Pro eo, quod est: Extremum finem imponere. M. Tull.
ad Quintum fratrem.

Ad umbilicum ducere.

Pro eo, quod est: Librum finire atque absoluere.

Ad Coronidem usque. μέχει τῆς Κορω-
νίδης.

Vsq; ad Coronidem. Cum extremum finem rei cuiuspiam significamus.

Dōmum cum facis, ne relinquas im-
politam. μὴ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξεσον κατάλαθε.
Hesiodo ascribitur.

Sensus est: Vnicuique negotio, quod semel institueris,
finem idoneum imponendum: ut nihil omnino desideretur.
Warest du ein Hauss/ so machs gar auf. Item, Wetter ist vnu
begonnen/ dann ungerendet.

Omnia octo. ἄπαντα ὄντω. *Iul. Pollux.*
Cum nihil deesse significamus, aut cum multa inter se si-
milia videntur.

Si meus ille stylus fuisset. *Cicero.*

Pro eo quod est: Si hoc negotij meo arbitrio, meoque
artificio commissum fuisset.

Ad Herculis columnas. Ηράκλειαι εγ-
λαῖ.

Sic enim vulgo dici solet, τὰ πέρη Γαδείρων επεργάζεται. Id
est: que ultra Gades inaccessa.

Quo significant vltra columnas Herculis non esse quod
progreдиare. Strabo.

Ad Phasim vſq; nauigatim, εἰς Φάραν ἐνθά-
καστιν ἔχατο δρόμον.

Ad Phasim, vbi supremus cursus nauibus. Phasis Euxi-
ni sinus est extrema nauigationis meta. Aut vſq; ad Britan-
nos, quos autores extra mundi terminos ponunt.

Toto deuorato boue, in cauda defecit.
πάντα χιτραγών τὸν βῆν, εἰς τὴν ἡράν ἀπέ-
καμψε.

Hoc est: Reliquo negotio peracto, in extremo fine de-
lassatus est. Er hat den Ochsen verschlungen bis an den Schwanz.

Bellicum canere: Receptui canere,

Bellum

Bellum canere, pro eo, quod est: Animare atque exhortari. Recepit canere, pro finire.

Hic telam texuit, ille deduxit, *Iulus Pollux.*

Hoc est: Alter orsus est: alter perfecit,

Filum neuisti & acu opus est. *ῥάμφα ἐπίκλωσας πέρι δὲ ηγήραφιδος.*

Cum significamus non satis esse cœpisse, nisi pari industria perficias. Hermippus.

Summum suere centonem.

Ad hanc formam pertinet, quod apud Nonium ait Lelius: *Sarcinoris esse, summum suere centonem optimè.*

Lunæ radijs, non maturescit botrus.

τῆς σελήνης ἀκτῖσιν, & πεπάνευτη βόρευς.

Conueniet in eos, qui conantur, quod ob defectum vi-

trum non queunt perficere.

Nihil potest, nec addi, nec adimi.

De perfectis operibus ita vulgo dici solitum.

Quadratus homo. *ἀνὴρ τετράγωνος.*

Qui caret omni viō, & quæ sunt virtutis, contemplabitur: ac fortunæ casus optimè feret, ac prorsus omni ex parte modularē, is verè bonus est, & quadrangulus. Ari-

stoteles.

Rudem accipere. Rudē donare. *Horat.*

Rudem accipere, pro dimitti à munere. Rudē donare, pro dimittere.

Finem vitæ specta.

Solon Cræso respondit, nemini competere nomen beatitudinis, nisi qui feliciter vitæ cursum peregrisset. Quod referens Iuuenalis ait:

Quem vox facunda Solonis.

Respicere extreme iusit spacia ultima vita.

Ouidius in transformationibus sic extulit:

Sed scilicet ultima semper
Expectanda dies homini est, diciq; beatus
Ante obitum nemo supraeaq; funera debet.

Quin hodieque passim omnibus est in ore: *Ab exitu rem spectandam esse.* Si he das End an. Item, Das End muſt den Last ertragen.

Haud perficiet.

Qui dicet negotium haud quaquam perfectum iri, verbis Homericis id dici licebit.

Τελέει οὐδὲν ἔποτε ταῦτα.

Verum hancce viam haud perfecerit vñquam.

Capere prouinciam. Tradere prouinciam.

Tradere prouinciam, figura prouerbiali dicunt, qui negocium aliquod curandum committit. Capiunt suscipiuntue prouinciam, qui rei curandæ onus in se recipiunt.

Cursu lampada trado. *Lucretius.*

Cursu lampada tradere, est partes tuas, quasi successione, in aliū atque aliū transferre. Eodem pertinet illud Persianum:

Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?

Terentius: *Tradunt operas mutuas, & alijs alijs vicissim suppetias ferunt.*

Sarta tecta.

Pro consummatis probeque curatis & in quibus nihil sit omissum: ex solennibus verbis Iureconsultorum abiit in prouerbium. Plaut. in Trin. *Ne tibi exigitudinem pater parerem, pars sedulò: Sarta tua præcepta usque habui mea modestia.*

DE SACRIS ACTIONIBVS, sive Ecclesiasticis. Locus XXXI.

A sacris abstinentiæ manus.

Vulgò quoque creditum est, fatum instare ei, qui sacris rebus

LOCVS XXXI. XXXII. 201

eris rebus ac Deo dicatis manus iecerit: aut qui pios homines, aut certè fungentes sacris ministerijs oppugnârit: veluti Pontificem Romanum: Episcopos: Abbates, etiam si parum fuerint pijs moribus. Id propemodum iam olim dictum est ab Homero Iliad. g.

Οκπότ' αὐτὸς ἐθέλει πεδὸς δαιμονα φωτὶ μάχεσθαι,
Οὐ τὲ θεὸς πμᾶ, τέλος οἱ μέγα πῆμακυ λιόθη.

Id est.

Cum diu certare viro simul atq; cupit quis,
Cuiq; Deus bene vult, damnum huic certe imminet in-
gens.

Sacra celerius absoluenda.

In rebus diuinis attentum esse conuenit magis, quam diuturnum, ne vilescant assiduitate: contrà quorundam morem sacerdotum qui nimium immorantur sacro, precibusque, quas vocant, horarias. Ad id torqueri poterit illud ex Odyss. γ.

— Οὐδὲ τοικε,
Λῆται θεῶν ἐν δαιμονίουσιν εἴρημα,
Αλλὰ νέσσωμα.

Id est.

— Neque par est.
In diuorum epulo, sedisse diutius, imò.

Surgere mature decet. Kurze Predigten / lange Bratwürste haben auch die Wäuren gern.

DE REPUBLICA ET MAGISTRATU. Locus XXXII.

Abstinenda vis à regibus.

Qui dicet haud temerè manum immittendam in reges potentes, aut viros Deo dicatos, adducet illud ex Odyss. π.

— Δεινὸν δὲ γένει βασιλέων ἔσται
Κτείνειν.

Id est.

— Res dura ac plena pericli est
Regale occidisse genus.

Princeps indiligens.

Indiligens Pædagogus corrumpit puerum: Malus præceptor vitiat discipulum: Rex improbus populum item corrumpit. Ad hanc sententiam facit illud Homer.

Αυτὸς μῆλα κακοὶ φθείρει τομῆνες.

Id est.

At corrumpit oues pastor malos.

Dicuntur ab Eumeo subulco ad caprarium, Wiede
Hirt so die Schaff.

Cum principe non pugnandum.

Qui significabit arduum, Principem à priuato superari:
aut difficillimum vincere naturam: Vsurpabit illud Hq,
meri.

Λεγαλέσθατε τὸν θεόν βροτῷ αὐδεῖ λαμπῆναι.

Id est.

Ardua res homini est mortali vincere Numen.

Vulgus suspicax.

Suspiciosum vulgus, & pleraq; malam in partem intor,
pretatur. Homer.

Δύστηλοι γάρ τ' ειδρίπι πειθονὶ φῦλ' αὐθεάπω.

Quippe homines pleriq; sumus male susceptosi.

Principum fauor necessarius.

Vbi quis inuitis principibus conatur extricare se se ē
malo quopiam, aut lite aliqua, non possit explicari, nisi
aductus illorum fauore: Conueniet illud, dictum in Aja-
eem Oileum apud Homerum.

Φῦλον αἰενὴν θεῶν φυγέειν

Μέγα λαῖτη μεταπλάστης,

Id est.

Iactabat se se spaciosi ex aequoris altis.

Emersum vnde inuito numine diuum.

DE ORDINIBVS, ET MVNE-
ribus publicis. Locus XXXIII.

A regibus vis abstinentia.

Princeps

Loc. xxxi. usq; ad xxxv. 203

Princeps indiligens.

Cum principe non pugnandum. *Vide Locum præcedentem.* 32.

DE SENATV, CONCIONE, *Comitijs. Locus XXXIII.*

D E C R E T U M :

Murus Aheneus. *Horatius.*

Hic murus aheneus esto :

Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.

Vsurpatur pro certo & immutabili animi decreto, schēmate nimirum proverbiali.

S E N A T V S .

Amphiictyonum confessus. Αμφικτυονίκον σωέδριον.

Defrequente grauium virorum conuentu.

Legatus non cæditur neque violatur.
πεόσθις & τύπλεται, & δε οὐβρίζεται.

Id iure gentium receptum est, ut Legati publica fide, veniant & redeant inuiolati.

DE CAVSA ET IUDICIO.

Locus XXXV.

IUDICIVM, ET TESTIMONIVM.

Ex Iouis tabulis testis. ἐκ τῶν Διὸς δέλτων ὁ μάρτυς.

Pro certo & indubitabili teste.

Atticus testis. ἀττικὸς μάρτυς.

Pro probatissimo atque incorruptissimo teste. Quod si quis per Ironiam torqueat in testimoniū, non incōcinnē dixerit.

Rhadaman-

Rhadamantheum iudicium. Ραδαμάν-

θιος κρίσις.

De incorruptè iudicantibus.

Iouem lapidem iurare.

Qui sanctè & religiosè deierant. M. Tullius in Epist.

Quomodo autem tibi placebit, Iouem lapidem iurare, cum scias
iratum esse Iouem nemini posse.

Rhadamanthi iusiurandum. Ραδαμάν-

θιος ὄρκος.

Dicebatur quod verissimum quidem esset, cæterum
nullum Deum adscisceret.

Viri iureiurando, pueri talis fallendi. ὄρ-

κοις ἀνδρῶν, ἀσπαγάλοις ἢ παιδας ἐξ απατητέον.

Docet viris nulla re citius imponi posse, quam iureiu-
rando, quod nemo tam improbus esse credatur, qui id ve-
lit violare.

Iouis suffragium. Διὸς ψῆφος.

Dicebatur sacrum & inuiolatum,

Mineruæ suffragium. ή Αθηνᾶς ψῆφος.

De exacto iudicio. Contrarium illi. Sus indicauit.

Domesticus testis. οἰκεῖος ὁ μάρτυρ.

Vbi quis ipse se laudat, quasi domi testem habeat,
non aliunde adductum.

Venereum iusiurandum. Αφροδίσιος
ὄρκος σκέψιμος.

Id est: Venereum iusiurandum non punitur. Sensus est:
Amantium iusiurandum irritum esse, neque ad Deos quic-
quam pertinere, tanquam iocosum.

Corrupta iudicia.

In eos, qui corruptè iudicant, aut suffragium ferunt, nou-
ad Reip. sed ad priuatum commodum respicientes: sive
qui per tyrannidem leges opprimunt, competit illud Ho-
meri.

Oī βίν εἰς ἀγρεῖς σκολιάς κείνωσι θεμίστας.
Ἐκ δὲ δίκαιωσι, τρῶν ὅπιν εἰς ἀλέγεντες.

Id est.

*Qui per vim in populi catu communia iura.
Depravant ac iustitiam depellere tentant
Nil veriti vocem diuūm.*

C A U S A I N D E F E N S A.

Heteromolia causa. Επερομόλια δίκη.

Dicitur apud Græcos, quæ ab altera dicitur agitur
parte, nullo præsente qui contradicat. Vsurpabitur non
ineleganter, vbi quis damnat absentem.

Deserta causa. ἐρήμη δίκη. Lucian.

Cum nemo repugnat. Itaque deserta causa vincere, est
vincere nullo contra pugnante.

Ne de lite pronuncies. τὶς ἀν δίκην χρί-
νεται.

Admonet, non temere pronunciandum de quopiam ni-
fre vltro citroque diligenter cognita.

Haud inpunè vindemiam facies. οὐκ
ἐρήμας τευχῆσαι. Aristoph.

In eos competit, qui nullo seruante inpunè decerpunt
vias.

D A M N A N D I.

Notare vngui. Carbone notare, & si-
milia. Plautus.

Quod soleat vngui signum apponi, vbi quid parum pla-
set. Horat. dixit. Transuerso calamo signum apponere pro eo
quod est damnare. In eundem sensum. Censoria virgula
legitur itentidem apud D. Hieronymum, pro castigandi
notandique autoritate. Eodem pertinent: Spongia corri-
ge: Veru signare, Ο βελιζειν.

Tristis litera.

M. Tullius pro Milone. Tristem literam appellat C. fa-
lutarem

Iutarem A. quod hac absolucretur reus, illa damnaretur. Lius dixit tristiorum notam.

Contra retiarium ferula. *Martialis.*

Dici solitum in eos Domitius Galderinus admonet, qui infirmo præsidio contra maximè instructum pugnarent.

Ni pater es ses. *εἰ μὴ πατήσῃς οὐδὲν.* Diogen.

Vtemur, quoties senis, aut potentis aut alioqui venerandi sententiam haud quapiam nobis probari significabimus, cui tamen honoris causa nolimus refragari. Sis & Germani. Wann du nicht mein Vatter wester.

Calculo mordere. *Ψίφω δάκνειν.*

Dicuntur qui suffragio lœdunt, aut vlciscuntur hominem. Aristoph.

Æquales calculi. *ἴσαι ψίφοι.*

Si quando parum abest ut condemnetur aliquis, & tandem absoluitur. Suidas.

N O N P R O B A N T I S.

At non idem Agamemnoni. *ἄλλ' οὐκ ἀρειδῆ Αγαμέμνονι οὐδαεθυμῶ.*

Recte vtemur, vbi rem quidem fatēbimur honestam factu, verum diuersa placere ijs, quorum libido plus valeat, quam æquitatis ratio.

Ne nomen quidem.

Vtemur, quoties significabimus rem quapiam adeò malam, & execrabilem esse, vt ne nominari quidem debeat: sic Paulus ad Ephes. hac proverbiali hyperbole usus est, cap. 3. πολὺς δὲ καὶ πᾶσα ἀρχὴ τοῦ πλεονεξίας μηδὲ οὐκαριστῶν εἰνι, &c.

Θ præfigere.

Tihta præfigere, pro damnare. Persius:

Et potis es ritio nigrum præfigere thita.

DE

DE BELLO ET PACE.

Locus XXXVI.

CERTAMEN.

Æqua concertatio.

Quum significabimus duos ex æquo paratos, ad discere
ptandum, rixamque, licebit accommodare earmen illud

Tù μὴ δὲ καὶ εγεῖς τοιοῦτον ὀξύοεστο.
Αὐτὸς δὲ πάλιν εἰχετός, μεμονώτερος οὖτος.
Id est.

Illi inter se, iam iam pugnare parantes.
Obtendunt pariterque manus præacutaq; pila.

Imperator bonus & idem robustus miles.

Refert Plutarchus in commentario, de fortuna Alexandri (si modò is liber illius est) cum in coniuncto propositum esset, quinam inter versus Homericos maximè probandus videretur, alijs alios præferentibus: Alexander huic carmini palmam tribuit, quod extat Iliad. 2.

Αμφότερον βασιλεὺς, τ' ἀγαθὸς, παραπέρας τ' αἰχμητής.
Dux bonus, ac miles præpollens viribus idem.

Omni certaminis genere.

Cum innuemus omni certaminis genere congressum esse (velut si quis dicat in omni disciplina disputatum acriter) conueniet illud.

Πίξ τε παλαιομεσίνητε ἐλμαστιν, ἵδε πόδεσσι.
Et pugnis, pedibusque, & saltibus atque palæstra.

Item, ubi quis ostendit se nullum detrectare certamen, sed ad quodvis ingenij experimentum paratum esse. Conveniet illud.

Διῦξ' ἄγε πειρθῆται, ἐπεὶ μὲν ἔχολάσσετε λίλω,
Η' πυξ, η' πάλη, η' καὶ ποσὶν ἐπι μεγαίρω.

Id est.

Huc age, quandoquidem grauiter mihi concita mens est.

Quod

*Qui volet, experiatur pugnis siue palæstra.
Sive pedum cursu malit, nihil ipse recuso.*

Cedendum multitudini.

*Qui suadet, non esse pugnandum vni cum multis, &
ubiique multitudini morigerandum, adducet illud*

— *Αλλέτεν ἀντεθέατεικά πότε μεντίστοι,
Εἰ πλέονεστι μάχητο.
Accersit mox ipse sibi crudelia fata.
Si multis pugnare velit.*

Iidem proei Penelopes alibi.

— *Αργαλέου δὲ
Αυδρόστι καὶ πλεόνεστι μαχήσονται περὶ δακτὸν.*

Id est.

— *Cum pluribus, ardua res est,
Depugnare viris inter conuinia solos.*

B E L L U M.

Apud Homerum Iliad. x.

*Οὐ μὴ μεί φεύγωντι μεταφεύγωντι δύεν πῆξει.
Αλλ' οὐδὲ μεμαῶπι διὰ τῆς φινέλλετος.*

Id est.

*Nunquam mi à tergo fugienti fixeris hastam:
Sed prompto potius aduersa in pectora torque.*

Hoc licebit usurpare, quum quis non detrectat apertum
certamen.

Bellum Archidamicum.

De bello saeo & crudeli & in quo funditus omnia tol-
luntur, dici potest.

Omnibus armis, præsidijsq; destitutus.

Hominem inermem & omnibus destitutum præsidijs
indicabimus hoc versu, qui est Iliad. φ.

Γυμνὸς, ἀπεικόνιθος τε Καστρίθ, σὸν ἔχεν ἔγκει.

Id est.

Et clypeo simul εγαλεa nudatus εγ hastā.

VINCERE

VINCERE ET VINCERI.

Palmam ferre.

Palmam ferre, & palmam tribuere, & palmam præripere, proverbiali schemate dicta sunt, pro *victoriam obtinere*.

Solus currens vicit. μόνος θεων ἐκράτει.

De ijs qui vincunt, nemine contra certante.

Extremum occupet scabies.

Olim pueri certantes clamare solebant. *Occupet extremum scabies*: Adhortantes hac voce singulos ad cursum, ac male precantes ei, qui fuerit omnium postremus. Horatius:

Occupet extremum scabies, mihi turpe relinquere est.

Inuulnerabilis es ut Cæneus. ἄτρωπος
χωρίχεις ως Καυνέσσ.

De his qui laedi non possunt.

Autóθι κατάβαλλε.

Idest: Hoc ipso dopone loco.

Vsus erit quoties statim, & absque mora iubemus aliquid exhibere, veluti probationem eius, quod dixerit aliquis, vel promissum, vel specimen artis, in qua glorietur se se pollere. Vsurpatur & apud Platonem.

Dare manus.

Est se victum agnoscere. Marcus Tullius: *Ad extremum det manus, vincit; se patiatur.*

Hostis non hostis. ὀπόλεμος πολέμοι.

Citra bellum hostis dicitur, qui nulla lacesitus iniuria, tamē, quæ sunt hostiū, facit, aut pacis obtextu facit hostilia.

Qui paratus ad resistendum.

Qui significare volet se nequaquam detrectare certamen, sed abunde suppetere quo partes tueatur suas. Vsurpabit illud ex Iliad. ν.

Τοι μοι δούγα τέ εσι καὶ ἀσίδες ὅμφαλόεσσι
Καὶ κόρησις, καὶ θύρης λαμπεῖσ.

Id est.

*Et mihi sunt hæste teretes, clypeique rotundi.
Tām galeæ, tum thoraces procul igne micantes.*

Qui cum contemptu vitæ inuadunt.

In eos qui gladiatorio (sicut ait Terent.) animo quem-piam impetunt, ut aut perdant, aut pereant, conueniet illud ex Iliad. μ.

— *Αγροτέροισι σύεσσιν ἐοιηγέτες.*
— *Similes agrestibus apris.*

Tradunt enim venatores, hos prouocatos rectâ impete-re proiocante m, nec lancea vitata.

Diuersarum partium.

Qui volet innuere Metium quempiam, & cum vtraque parte colludentem, aut aduocatum præuaricatorem, aut proditorem ducem, non ineleganter usurpauerit illud ex Iliad. ε.

*Τυδείδης οἵ γέναι γνοίν ποτέροισι μετεῖν,
Ηὲ μετὰ Τελέασιν ὄμιλόν, η μετ' Αχαοῖσι.*

Id est.

*Porro Tydiden minimè dignoscere posis,
Troianosue inter versetur, an inter Achinos.*

Herbam dare.

Est victorem agnoscere, & se victum fateri. Festus Pompeius.

Arena cedere.

Pro defisteré à certamine, & contentionem relinquere, Sic Horatius.

*Tām Scytæ lasso meditantur arcu
Cedere campus.*

Mea est pila.

Id est: Vici, & voti sum compos, aut res mihi in manu est. Consimili figura dixit Plaut. in Casina: *Sed si hera num ruit facere officium suum, nostra omnis lis est,* Id est: *vicimus.*

Quid nisi victis dolor?

Vsurpandum, ubi palam sit in contumeliam quispiam.
Victi

Loc. XXXVI. XXXVII. 211

Victi non audent hiscere. νικώμενοι ἀρέτης τῇ ἀγενείᾳ δέδενται.

Qui vincuntur, silentio victi sunt, conuenit cū superiore.

Tolle digitum. αἴρε δάκτυλον.

Victum te satere. Nam hoc signo, qui in conflictu sue-
abuisset. τὸν ἄγαλμαν agnoscebat. Persius:

Nil tibi concessit ratio? digitum excere, peccas.

Hieronymus: En tollo manum, cedō, viciisti.

VICTORIA VTRISQUE TRISTIS.

Flet viator: vinctus interijt. κλαίει ὁ νικηθεὶς, ὁ δενικήσας ἀπόλωλεν.

Quoties vtraque pars malo suo magno discedit, ita ut
plerunque solet in bellis accidere. Item in litibus foren-
bus, in contentionibus.

Haud multum ab hoc dissidet Germanicum illud. Felle
der Krug auff den Stein/ so zubricht er: Fellt aber der Stein auff
den Krug/ so bricht er auch.

Testa collisa testæ.

Quum duo conflictantut utriusque malo. Aristoph.

Καὶ πίθη πληγεῖς ωρὸς δεγῆς ἀντελάχησεν πίθη. Id est:
Acre calcitrans per iram testate testam vulnerat. Hart gegen harts
nimmer gut wart.

Victoria non incruenta.

Conueniet illud Homeri ex Iliad. 6.

Οὐδὲ οἱ γῆραι ἀναιμῶν γέ μοχοτο.

Nec hi sine sanguine pugnam

Miscebant.

DE FAMILIA ET COGNA-
tione. Locus XXXVII.

Filius degenerans.

In filium qui à paterno degenerat instituto, siue qui non
diu fruicitur à parte relictis, sed excutitur à maiorum facul-
tatibus, appositi torquebitur illud Homeri.

Αλλ' οὐκ οὐδὲ εὐεπτοι πατέρες εγγέγρησαν.

Id est.

At non consenuit patrys in filius armis.

DE MATRIMONIO, ET AF- finitate. Locus XXXVIII.

Male coniugati.

In eum, qui coniugio vincitus est cum ea, quam non amet vicissim ex animo, quamvis ob voluptatem uxoriāmetetur: non inscitè torquebitur Homericum illud.

Αλλ' οὐτοις νύκτες μὴ ιάνεσκεν καὶ οὐάγη,
Εν πέστι γλαφυροῖσι, παρ' οὐκ ἐφέλων ἐφελόν.
Ημετέρα οἵ εν πίτρησι καὶ ηὔσεστι ηὔσιών,
Δάκρυσι τε σοραχήτε, καὶ ἀλλαγῆσθαι μηδὲ ἐρέχθων,
Πόντον ἐπ' αἰτεύεσθαι δερκέσκετο; δάκρυναλειβάων.

Id est.

Sed nolens licet ac ut cum illa nocte cubabat,
Nolens cum cupiente, sibi antris conditus atris:
Verum perdius in scopulis ac littore sedet,
Excrucians animum lachrymis, curis, gemituq;

DE DOMINIO ET SERVI- tute. Locus XXXIX.

S E R V I T U S.

Aureæ compedes. χρυσαῖ πέδαι.

Dicitur seruitus splendida & amabilis, qualis est in aulicorum vita.

Argentum accepi, imperium vendidi.

Plautus.

Qui accipit beneficium, perdit libertatem.

Spartæ serui, maximè serui. οὐ λαχε-
δαίμονι δῆλο, μάλιστα δῆλο.

In hominem illiberali & seruili admodum conditio-
ne utentem. Spartæ enim nefas erat seruis ullam artem li-
beralem vel discere vel exercere.

Subiugus

Loc. XXXVIII. vñq; XL. 213

Subiugus homo. οὐαογύγιώδης ἄνθρω-

πότ.

Deco, qui non arbitratu suo, sed alieno iussu facit quip-
pam.

Leo chordula vincit. λέον κρόκη δεθεῖς.

Etiam de splendida aulicorum miseria & seruitute di-
ci potest: Qum nimirum quis exiguo commodo captus,
apud aulicos ostentatur passim, quod princeps tantum alat
virum. Lucianus.

Samij literati. Σαμίων ὁ δῆμός ἐστιν ὡς πο-
λυχάρματός.

Iocus à repertis apud Samios literis, alijsque traditis,
ad stigmata versus. Nam Samij simul & accipiebant, & tra-
debant infames notas.

Cum sarcinis enatare.

Id est, sese recipere in libertatem, contemptis seruitutis
præmij. Seneca.

Iactare iugum.

Est incommodè ferre seruitutis necessitatem.

DE DOMO, ET PARTIBVS eius. Locus XL.

Domus optima.

Infelicissimum, incertis vagari sedibus, quemadmo-
dum faciunt semper ανέστοι, peregre que viuentes. Huic ad-
stipulatur Homerus.

Πλαγκτοῦντος δὲ οὐκ εἰσὶ ηγκάτεροι ἀλλοι βροτοῖσιν,
Id est.

Nil miserabilius, quam incerta sede vagari.

Transferri poterit ad eos, qui circum aguntur quibus-
libet opinionibus, aut qui subinde mutant amicos aut in-
stitutum vitæ.

Domi manendum.

Inutile diutius abesse domo, relictis possessionibus. In

eam sententiam quadrabit illud ex Odyss. 7.

Kαὶ σὺ φίλος μηδηθε δόμεων ἀπὸ τηλ' ἀλάλητος,
Κτήματα δὲ περιλαπών, ἀνδρεσ τὸν στῖσι δέμεια.

Id est.

Tu quoque amice domo diuturnus abesse Caueto.
Rebus itemque viris intra tua tecta relictis.

Focus luculentus in ædibus.

Primum ornamentum domus est, ut focus luceat. Proinde qui in ædes nouas immigrant, ante omnia iubent ignem incendi. Huc quadrabit illud Homerii ex Odyss. x. 29 pud quem Ulysses.

Πὺρ νῦν μοι πεάπισον εἰ μεγάροισι γενέσθω.

Id est.

Nunc ante omnia mihi luceat in ædibus ignis.

D O M I V I V E R E.

Domus amica, domus optima. **οἴκος**
φίλος, οἴκος ἀριστος.

Nusquam commodius, liberius, lautius homini viuere contingit, quam domi. Vnde Germani etiam solent dicere. Wer will haben gemach / der bleib vnder seinem Zagh. Item, Haufgemach ist vber alle Sach. Item, Eigner Herde ist Goldtes werde.

Oīkospō.

Dicitur quasi custos domus, & homo ignarus, qui te-
 sto & umbra gaudet, quique amat desidere domi semper.

Domi manere oportet bellè fortuna-
 tum. **οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς διδαίμονα. Se-**
narius est.

Domi manendum est, cuncta cui sint prospera.

Hoc est: Cui suppetit copia facultatum, is si felicem ve-
 lit vitam agere, viuat domi. Wer will haben ruh/ der bleib bey
 seiner Ruh.

Loc. XL. XLII. XLIII. 215

DE SVPELLECTILI ET IN-
strumentis Domesticis. Locus XLI.

Ollas ostentare. Loc. 30.

Lucernam accendere possis. Loc. 29.

Cribro aquam hauris. Loc. 30.

DE LANIFICIO, VESTITV
& Ornatu. Locus XLII.

VESTITVS, ORNATVS.

Cercyræa scutica. Κερκυραῖα μάσιξ.

Dicitur de re superuacaneo cultu ornata. Quadrabit & in ea quibus ornatus additur, neutiquam decorus & congruus.

Pellenæa tunica. πελλεῖα θυτῶν.

De prisco cultu, & obsoleta vestimentorum forma di-
gitur.

Simia in purpura. σιθηκός εὐ πορφύρα.

In eos, quibus dignitas additur indecora, vel, qui tam
metli magnifico cultu sint ornati: tamen vultu moribusq;
inertiā suā ac vecordiam produnt.

Afra auis. Αἰβυχὸν ὄρνεον.

Non incepit iaciētur in hominem peregrino habitu no-
tabilem.

Manuoro vinculo. χειροβρῶπι δεσμῶ.

Sic quispiam appellauit manicas vestium Ponticarum,
quod manus offendant atterantque.

DE FACVLTATIBVS ET
Pecunia. Locus XLIII.

OPES, PECUNIAE.

Argenti fontes. Αργυρός κέρνααι λαλώσιν.

In eos, qui stolidè quidem atque indocte sed arroganter

O iiiij

tamen & confidenter loquuntur, opibus suis freti. Qua-
drabit in eos etiam, quorum oratio propter opum fiduciam
plus satis libera atque audax videbitur.

Vnde cunque lucrum captant.

In Aduocatos, calumniatores, malos Medicos, qui cap-
tant vnde cunque lucrum, competit illud Homericum.

*Aει γάρ περὶ νῆσου ἀλάθυμος ιχθύασκον
Γραιμπόis ἀγκήσεοιν : ἔτεις δὲ γαστέρα λιμός.*

Id est.

*Semper enim quaqua patet insula, piscibus hamo
Insidiabantur: Ventrem fames enecat atra.*

Plura vide Loco 45. Titulo. Diuitiae.

DE FINE ACTIONVM, DE Bono & de Felicitate. Locus XLIII.

BONAE FORTVNAE, COPIAE, FELICI-
tatis aut omnis.

Omnia ex sententia cedunt.

In magnopere fortunatos, quibus & secus instituta fe-
liciter cedunt, congruet illud ex Iliad. 5.

*Τῶν μὴ γάρ πάντων βίλε' ἀπίτεται ὅσις ἀφεῖν,
Η νοῦς, οὐδὲ τὸς; Ζεὺς δὲ ἐμπνησ πάντ' θύνει.
Id est.*

*Spicula cuncta horum feriunt, seu torserit illa
Ignavis, seu vir fortis: quia Iuppiter ipse dirigit.*

Nunc aduenit Datidis candilena. νῦν
τῇστ' ἔμεν' ἡκι τὸ Δάπιδος μέλος. Suidas.
Dicebatur ubi quid lætum ac festiuum accidisset.

Procridis telum, Πρόκριδος ἀκόντια.

De ijs qui velut certis telis, quicquid animo destinant,
assequuntur. Contrarium ferè sensum Germani expri-
munt hoc adagio. Es ist alle tag / Tagtag / aber nicht alle tag
Fahrtag,

Albx

Albæ gallinæ filius. *Iuuena.*

Feliciter natum, albæ gallinæ filium dicimus.

Aut piscem olet, aut florem.

D. Ambrofius. De hoc alibi.

Virga diuina. Gygis anulus. Γύγεδακτύλιον.

Quadrat vel in homines inconstantibus moribus, vel in fortunatos, qui, veluti virgula diuina, quicquid optant, id suo arbitrio consequuntur. Prius ascribitur Ciceroni.

Alia dantur alia negantur.

Quoties è duabus naturæ dotibus altera contingit, altera negata est (veluti si cui formæ decus adsit, deficit ingenij laus) siue cum è duobus postulatis alterum duntaxat impletatur: quadrauerit illud ex Iliad. π.

Τω δὲ ἐπερον μὴ τέλος πατήσῃ, ἐπερον δὲ αὐτένθος.

Id est.

Annuit hoc illi diuum pater, abnuit illud.

Orci galea. αἰδονίον κακή.

Dicitari solitum in eos qui semet arte quadam occularent.

Secundo æstu. κατὰ ροῦς περιχωρεῖν.

Id est: Secundo æstu procedere: Sumpta metaphora à nautis, quibus facilior cursus, cum flumen, aut etiam maris æstus secundus est.

Bonis auibus. Malis auibus.

Quum rem feliciter aut secus cedere significamus. Ab augurum obseruatione sumptum. Horatius.

Secundis ventis.

Secundis ventis nauigare dicitur, cui res ex sententia succedunt. Horat.

Nō agimur tumidis velis Aquilone secundo,

Non tamen aduersis etatem ducimus austris.

Datyli dies. Δατύλη ημέρα.

Vbi res feliciter successerunt.

Dij s hominibusque plaudentibus. Cic.
Pro eo, quod est, feliciter, atque auspicatō.

Semper feliciter cadunt Iouis taxilli.
ἄντερ εὖ πίπλοιν οἱ Διὸς νύβοι.

Dici solitum in eos, quibus res omnes perpetuo quodam fortunæ fauore ex animi sententia cederent. Es iste alius glück was dicer Mensch ansahet,

Sapiens sua bona secum fert. *οὐφός τινας τῷ φέρει τὴν ἀστίαν.*

Ex philosophi, ni fallor, apophthegmate natum, qui rogatus, cur nihil exportaret rerum suarū ex incendio patriæ? Ego verò inquit, omnia mea bona mecum porto. Significans ea quæ nobis bona insunt, vera esse bona, & verē nostra.

Contingit & malis venatio. *δέδοται καὶ κακοῖσιν ἄγρα.*

Vbi quid feliciter obtigit immerenti, quodque fortunæ magis, quam illius industriæ sit acceptum ferendum. Suid.

Iecit Achilles duas tesseras & quatuor.
Βέβληκτος Αγιλλές δύο κύβων καὶ τέσσαρα.

Duas Achilles, quatuorq; tesseras.

Hunc versum Suidas ex Eurip. citat. Quid autem sibi velit adagium, nullus explicat, nisi quod coniectare licet dictum fuisse de ijs, qui in omni re vincerent, propterea quod is tesseralium iactus felix esset.

Tranquillo quilibet gubernator est.
Seneca in epistolis.

Ait autem illis, fortunam aduersam, ac rerum difficultatem non solum non obesse sapienti, verum etiam virtutem in his maximè proferre sese, quæ rebus secundis ac pacatis latebat. Wann es gerath/ so seind es alle Hebamme, Item, Wann es woigehet/ so ist leicht rathen,

Effugi

Effugi malum, inueni bonum. ἔφυγον
κακὸν, εὗρον ἀμενον.

Dici solitum, si quando fortuna lautior cuiquam contingisset.

Inueni, non quod pueri in faba.

Vbi magnum quiddam reperisse nos significabimus,
vide. Aulular. Plauti. Es seind nicht Schnellfätzlein.

Sardi venales. Σαρδιάνοι ὄντος.

De negotio infinitæ prolixitatis, atq; inexplicabilis.

Bonorum mare. ἀχαθῶν θάλασσα.

Dicitur & diuersam in partem. Item de magnis, &
vehementer cumulatis commoditatibus.

Thassus bonorum. Θάσος ἀχαθῶν.

De ijs qui splendida pollicentur.

Bonorum aceruus. ἀχαθῶν σωρός.

De opibus ingentibus. Vnde & frequenter extrectas dapes, extrectas opes, & opes cumulatas, pro copiosis legimus, tanquam aceruatim congestas, neque pondere, neque numero, sed ipso cumulo infusas.

Horna messis.

Plautus in Mustel. Hornam messem prouerbiali figura dixit, pro maximo emolumento, quasi dicas tantum lucri, quantum eo anno sit prouenturum in agris.

Bonorum myrmecia. ἀχαθῶν μυρμήκια.

De immensis opibus. Cicero.

Dathus bonorum. Δάθος ἀχαθῶν.

In eandem sententiam dici consuevit.

Gargara bonorum. ἀχαθῶν Γάργαρα.

Innumerabilem hominum, rerumque vim, prisci Gargara dicebant, fista ni fallor voce, à strepitu, quem facit hominum congregatorum multitudo, aut rerum copia.

Bona terræ. τὰ τῆς γῆς ἀχαθὰ.

De bonis

De bonis immensis, & omnigenis, quasi dicas, quicquid
terra progignit, omnium rerum parens.

Ingens rerum multitudo. Item. Bonorum glomi. ἀγαθῶν ἀγαθίδες.

De opibus extractis & affatim cumulatis.

Copiae cornu. ἀμαλθείας κέρας.
Cum affatim omnia superesse significamus, copiae cornu dicimus. Lucianus.

Lac gallinaceum. ὄρνιθων γάλα. Eustath.

Eundem habet sensum. Dicitur enim in opulentos, & quibus quiduis rerum suppeditat: Aut de rariss inuentu, atque ob id pretiosiss: ut sit hyperbole, significans, nihil omnino deesse.

Extis pluit. ἀλαστιν ὕει.

Id est Lucanicis pluit: Sermo proverbialis de prodigia rerum copia. Es regnet Bratwurst.

Capram cœlestem orientem conspexerunt. ἀνταρτικὴ σεργιάς Πατέλλας τοι εθέασαν πο.

Hoc dici solitum in eos, quibus omnia feliciter exque animi sententia succederent.

Bonæ fortunæ. ἀγαθῆς δαιμονος. Aristoph.

Boni genij, vel bonæ fortunæ, subaudi nomine. Sermo est benè ominantis in re quæpiam aggrediunda. Glück sei dabei.

Oculus dexter mihi salit. ἀλλεπαγόφθαλμος μηδέξιος.

Vbi spes est, visuros nos lætum quippiam, & vehementer exoptandum. Das rechte Ohr singet oder klinget mir.

Bona spes ostensa.

Cum bona quæpiam spes affulget alicundè, perficiendi, quod proposuimus, conueniet illud ex Odyss. o.

Ως ἄρα εἰπόντι ἐπέπειτο δεξιὸς ὄγης.

Sic fato felix à dextris aduolat ales.

Deus

Deus vnde cunque iuuat, si modo propitius.

Deus ubique præsens adest, si faueat: neque refert ubi gentium agas, illo propitio. Ad hanc sententiam accommodare licebit illud Homeris:

Περὶ θεῶν καὶ ἔγελων καὶ τηλόθεν, ἀνδροῖς σπεώσου.

Si libeat, seruare procul quoq; numina possunt.

Lux affulxit.

Vbi melior rerum spes ostendi cœperit, lucem affulsiſſe dicunt.

Noctua volat. γλαύξιπατη.

Rebus feliciter atque ex animi sententia succendentibus dici consuevit: Noctua volat. Zenodot.

Laureum baculum gesto. δαφνίην φέρω βακτηρίαν.

Suidas tradit ita solere loqui eos, qui essent ab aliquibus insidijs appetiti, feliciterque periculum effugissent: propterea quod laurus credita est aduersus venena remedium habere.

Midas in tesseris consultor optimus.

Μίδας ὁ τυκνύβοισιν δέβελότατός.

Accomm. odari poterit adagium ad rem, quæ fortè fortuna benè cadit.

Boues messis tempus expectantes. βέσιμην τητηρουμένης.

Dici solitum, vbi quis ingentium etnolumentorum spe labore sumeret.

Bos apud aceruum. Βοῦς Πήλι σωρῷ.

De splendide ampliterque viuentibus, quique in vberre rerum affluentia prolixius faciunt sumptū. Aut quemadmodū ait Suidas, de ijs, qui in media rerum copia consti-
tuti, non sinuntur præsentibus bonis frui. Wer in den Kieh-
ten sitzt/ der schneidet Pfeiffern wie er will.

Bo-

Bos ad præsepe. Βοῦς ὅπει φάτνη.

In emeritos dici consuevit, quique iam ob ætaem otio,
vitæque molliori indulgent.

Quæ diuinitus contingunt.

Qui dicit quipiam non cuiuis contingere, quisquis
optat, sed diuinitus dari, velut ingenium, formam, vires.
Vsurpare poterit illud Homeri:

Ἐκὼν δὲ εἰς τὸν ἔλοιστον.

Non quisquis volet illa ferat.

Felicitas à Deo. Θεῖς δῶρόν εἶνι στυχεῖν
βροτοῖς.

Vt res nostræ bene cedant, id in nobis situm non est, sed
à superum arbitrio pendet. Hominum est conatus: Dei est
euentus. Ich habe es im Sinn/ Gott hat den gewalt.

Primum rectè valere: proxima forma:
tertio loco diuitiæ. λέγεται γὰρ ὡς ἀριστὸν
ὑπαίνειν δύτερον δεκάτην, τρίτον δὲ πλεύτος.
Nato lib. 2. de legibus.

Id est: Aliunt enim optimum ac potissimum esse bonam
aleitudinem, proximum formam, tertium diuitias. Alius
uidam dicit: *Rectè valere & sapere, duæ vita bona.*

Deum esse. Deum facere.

Hyperbolæ sunt proverbiales, de singulari laude dignis.

In cœlo esse.

Pro eo, quod est, supra modum fortunatum esse & glo-
riosum.

Quævis terra patria. πᾶσα γῆ πατρὶς.

Admonet adagium, virum sapientem ac bonum, ubi-
unque gentium vixerit, felicem esse. Zenodotus.

Virtute duce, comite fortuna. *Marcus*
Tullius Epist. fam. lib. decimo ad Plancum.

Omnia summa consequutus es, virtute duce, comite
fortuna.

Sale

Sale nihil vtilius.

Comperio & hoc à doctis prouerbij titulo commemo-
ratum: Hūmano corpori nihil esse vtilius *Sale & Sole*.

Supercilium salit.

Quoties bona quadam spes titillat animum nostrum,
dicere licebit,nobis salire supercilium: Plautus.

FORTVNÆ COMMVTATIO.

Testulæ transmutatio. ὁ σπάνε τείσποφη:

Derebus repente in diuersum commutatis, non absur-
dè videri potest dictum adagium.

Alia vita, alia diæta. ἄλλος βίος, ἄλλη
diæta.

In eos quadrabit, qui commutata in melius fortuna, &
vitæ rationem, moresque commutant.

Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter æ-
there fulget. Χ' ὁ ΖΩΣ ἄλλονα μὲν πέλει αὐ-
θεῖτο, ἄλλονα δὲ οὐτι.

Huic affinis est allegoria Pindarica. Non semper eos-
dem flare ventos, sed nunc hos, nunc illos. Theocritus.

Cum Deo quisque est gaudet & flet.
σωτῆρι θεῷ πᾶς καὶ γελᾷ καὶ ὀδύρεται.

Admonet adagium rerum humanarum celerem esse
commutationem, neque in nobis situm, ut res perpetuò se-
cundæ sint.

Malorum obliuio.

Qui deprecabitur omen aliquod parum faustum, aut
qui iubebit oblitterari memoriam malorum, non intempe-
stiuiter, usurpabit illud Homericum,

Ταῦτα πανταχοῖ μεταμόλια θεῖεν.
Id est.

Irrita dīj superi ventis hæc omnia trādant.

Ipsa dies quandoque parens, quando-
que

que neuerca est. ἀλλοτε μητρὶ τέλει ἡμέρα,
ἀλλοτε μήτηρ.

Eo versu significatum est, non omni die bene esse posse, sed isto bene, atque alio male. Hesiodus.

Omnium rerum vicissitudo est. Terent.

Quæ sententia significat, in rebus mortalium nihil esse perpetuum, nihil stabile, sed omnia velut æstuario quodam fluxu, refluxuque decedere atque accedere.

Multæ rotæ voluentur. πολλοὶ κυνῆσθαι
ἐπ τροχὸν ἀρματῷ οἴπωσι.

Multum adhuc temporis restat, multæque rerum incident mutationes.

Fortuna æstuaria. τύχη ἐυρειπό.

Id est fortuna euripus siue volubilis, quod videlicet nunc huic fauere soleat, nunc illi. Das Glück ist rund / läuft dem einen in Hindern / dem andern in Mund.

Fors domina campi.

In creandis magistratis non semper vincebat, qui potior esset, sed cui fortuna fauebat.

Multa in medio.

Idem alia metaphora extulit M. Tullius ad Atticum lib. 6. Non quo me aliquid ituare posses, quippe res in manibus, tu autem abes longè gentium.

— Πολλὰ δὲ ἐν μετακίνεια.
Νότος κυλινδει κυματ' εὐρεῖν αλό.

Id est.

— Sed interim in medio Notus,
Multas patentis voluit undas aequoris.

Ita sentit Cicero: Multas rerum nouationes exorituras, antequam Pomp. Atticus, qui procul aberat, possit opitulari.

Inter manum & mentum.

Festus Pompeius indicat, esse proverbiū apud Latinos sed ex illo Græco ductum.

Πολλὰ

Πολλὰ μεγάλην πέλει κύλικός, καὶ χείλεος ἄκρου.

Prouerbiū admonet nihil certi esse in hominū vita. Nam sāpē numero fit, ut quod nos maximē tenere credimus, casus aliquis inopinatus interuertat.

Victoria. ἐπεργαλκής.

Homerūs locis aliquot appellat ἐπεργαλκίαν οὐκον. Victoria alternatim, nunc his, nunc illis obtingentem.

Res in foro nostro vertitur. Plautus.

Idest: Fortunas nostras commutari in diuersum intellico.

Flos cinis.

Dici solitum videtur in fugacitatem humanæ vitæ. Hodie floret iuuentus, cras erit in sepulchro.

Catastrophe fabulæ. ἡ καταστροφὴ τῆς τραγαματοῦ. Lucian.

Cuiuslibet exitum rei, prouerbiali figura catastropham vocamus.

Vbi non sis, qui fueris, non est cur velis viuere. Cicero.

Sumptum est à communi mortalium affectu, qui nihil minus tolerandum putant, quam ut inter eos neglecti, aut etiam necati viuant, apud quos aliquando cum splendore atque authoritate sint versati.

Ad pristina præsepio. Plautus.

In eos dicebatur, qui è vita quapiam lautiore excussi, ad pristinam tenuitatem rediguntur.

A remo ad tribunal. ἀπὸ κώπης ἐς τὸ βῆμα.

Dici solitum, vbi quis repente ab infima conditione prouehitur ad honesti muneris administrationem.

Dionysius Corinthi. Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ. Cicero.

Prouerbialis allegoria, qua significamus aliquem è sum-

ma dignitate atque imperio ad priuatam humilemque redactum fortunam. Quemadmodum Dionysius Syracusanorum tyrannus expulsus imperio. Corinthi pueros literas ac Musicam mercede docuit. Es war nie sein Berg so hoch/ das That war noch niedriger.

Citius quam formicæ papauer. *Plautus.*

De subita rerum consumptione, non aliter, quām si papauer obijcias agimini formicarum.

Nemo mortalium omnibus horis sapit. *Plinius.*

Sensus vel citra interpretem liquet: Nempe neminem esse, qui non aliqua parte vitæ desipiat.

Pitana sum. Πιτάνη εἰμί.

Zenodotus indicat dici solitum de ijs, qui in extremas redacti calamitates, ab ijsdem denuò in pristinam felicitatem restituuntur.

Quod aliis condit coquus, aliter condiam.

Vbi quis rem omnem nouat & perturbat, conueniet Plautinum illud.

Bona nemini hora est. *Publius.*

Bona nemini hora est, quin alicui sit mala. Ita fortuna temperauit res mortalium, ut quod huic lætum est, alijs patiat dolorem. Des einen Glück/ ist des andern Unglück!

Osculana pugna.

Festus Pompeius indicat: Osculanam pugnam prouerbio dici solitam, quoties victi vincerent.

Per manus tradere. *Aul. Hircius.*

Quod successione quadam ab alijs ad alios deuenit,

De manu in manum. *Cicero.*

A superiore non usque quaque dissimile est. Traduntur & qui commendantur. Terent. *Hanc in manum dat.*

INFORTVNII, SIVE EXITIL.

Afinus inter simias. ὄνος ēπι πθήκεις. *Gell.*

Vbi

Vbi quis incidit in homines nasutos , & contumeliosos
ipse stolidus à quibus impunè irrideatur. Quin & hodie si-
mle quiddā dicunt: Noctua inter cornices , vbi stupidior
aliquis in homines petulantes ac dicaces incidit. Ein Enn
vnder die Affen.

Nouacula in cotem ξυρὸς εἰς ἀκόνην.

Dici solitum in hos , qui forte in eas res inciderunt, in
quas minimè volebant.

Victus spinosus. βίᾳ ἀκανθώδης.

Potest de minutis intelligi & accisis facultatibus.

Hodie nihil succedit.

Plautinus in Amphitryone allusit ad vulgi superstitionē,
cui quidam dies credebantur rebus gerendis auspiciati, qui-
dem infelices. Quod si vnum atque alterum parum suc-
cessit ex sententia , hinc æstimantes totum diem , dicunt:
Hodie nihil succedet: & ab omnibus negotijs abstinent.

Tempeſtas rerum.

Quum significabimus magnam rerum confusione, ut
licebit illis versibus Homericis, quos usurpat Marcus Tul-
lius lib.3. Epist. ad Qu. fratrem

Ημετέρη περινῶστε λαβέο ταῦτα χρεῖαν νόσων,
Ζεὺς, δὲ δῆ γ' αὐθεοτηγτοσάμεν Θαλεπήρη.

Id est.

Mensibus Autumni vehementer Iuppiter imbrems,
Effundit, cum succensus mortalibus instat.

Aqua & terra reddamini. ὑδωρ καὶ γῆς
γένοισθαι.

Pro eo quod est: Redigamini in nihilum , ac pereatis.
Hemistichium est Homericum.

Asinus inter apes. ὄνος ἐν μελίτῃσι.

Dici solitum, vbi quis infeliciter incidit in homines im-
probos, atque importunos. Suidas.

In apes induxisti. εἰς μελίτῃσι ἐνόμαστος.

Vbi quis præter opinionem in ingens agmen, velut exa-
men malorum imminergitur.

Dicas tria ex curia. εἴποις τὰ τρία παρὰ τῆς αὐλῆς. Zenodot.

Antiquitus, qui iudicū sententijs fuissent ad capitale supplicium condemnati, prius quād ad mortem ducerentur, ea facultas concedebatur, ut vino ciboque expleti tria quædam, quæcunque lubitum esset, dicerent. Quæ simul atq; dixissent, promulgata damnatione producebantur ad supplicium.

Ad aquam malus. ἐφ' ὑδωρικανὸς.

In infinæ sortis homines dicebatur, ac sordidissimis quæstibus addictos, propterea quod antiquitus litigantes aquam per clepsydras tenues quidam ac nullius frugis homines infundebant, dispensabantque.

Canis in vincula. κύνων δημιουργία. Zenodot.

Dicebatur, vbi quis seipsum in seruitutem, aut in malum aliquod inijceret.

Mitte in aquam. Βάλλεις ὑδωρ. Plutarch.

Hoc est: Aufer è medio. Dicitur in hominem vel in rem exitio dignam.

Ad Cynosarges. εἰς Κυνόστρεψ.

Erat Cynosarges locus in Attica quispiam, in quo nothi, spurijque exercebantur. Vnde vel contumeliae causa dicebatur, εἰς Κυνόστρεψ. Veluti in spurium, vel imprecando, quasi dicas: In malam crucem.

Ad coruos. Βάλλεις κόρακος.

Perinde valet, quasi dicas! Abi in malam crucem, in malam rem, atque in exitium. Aristophanes: Ocyus hinc ad coruos abeas. Das dich die Kräppen fressen.

In lapidinas. εἰς λαπομίας. Lucianus.

Cum significamus quempiam è medio tollendum, & in rem malam aliquò auferendum.

In puteo cum canibus pugnare. ἐν φρέσαις κυνοῖς μάχεσθαι.

Dicis solitum, vbi cuiquam negotium incidit eum hominem ixoso & contentioso, à quo se nequeat extricare.

In beatam. Βάλλεις μακαρίαν. Aristo-
phanes.

Ausfer te in beatam, pro eo, quod est: In malam rem.

In orci culum incidas. ἀδεπτεωκτῶν φέ-
νέοντος.

Sermo perniciem & extremum exitium imprecantis.
Diogenianus.

Charontis ianua. Χαρώνος θύρα.

De imminentे capitis periculo, siue de re magnopere
tristi.

Aurum habet Tolosanum. Gellius.

In eum qui magnis ac fatalibus afficitur malis, nouoqué
ac miserando exitio perit.

Equum habet Scianum.

Olim proverbio dicebatur, in calamitosum, & ad extre-
mam inopiam redactum,

Tragicum malum. Τραγικὸν πάθος.

Tragicum malum dicetur ingens, cuiusmodi fingu-
tur in tragœdijs.

Mustelam habet. μελῆν ἔχει. Diogenian.

In eum quadrat, cui omnia sunt inauspicata, tanquam
fatis ac Dijs iratis, v̄taiunt.

Cadmea victoria. Κάδμεις νίκη.

Sunt qui Cadmeam victoriam appellabant infelicem
etiam ipsis victoribus.

Fortunatior Strobilis Carcini. εὐδαιμο-
νέσερ Καρκίνος Στροβίλων. Suidas.

Ironia proverbialis in infelicem & improbum.

Issa. Ισσα. Suidas.

Proverbialis erat acclamatio in eos, quibus 2 litera sorte
cecidisset, qui que modis omnibus essent infortunati.

Genius malus.

Adagium apparet è prisorum opinione profectum, qui singulis binos genios attribuunt, quos dæmones vocant, quorum alter perniciem nobis moliatur, alter iuare studiat.

Vel hosti miserandus.

Est hyperbole. Nam hostis non facile commouetur misericordia. Confine illi: *Quod vel ipse probet Momus.*

Mala verò adsunt.

Idem & vulgò dicitur: Mala vltò adesse, non inuocata.

Per medium annulū traharis oportet.
διὰ δακτυλίου δεῖ σε ἐλκυθῆναι.

Id est: per annulum trahendus es. In eum quadrabit, qui sit vehementer extenuato gracilique corpore, seu morbo, seu cura, seu studio, seu qua alia re. Aristoph.

E tribus malis vnum. τῶν τριῶν κακῶν ἕν.

Sunt qui dicant ijs, qui sententia capitali damnati suis.

sent, tria solere deferri, gladium, laqueum, & aconitum.

Extrema extremorum mala. ἐχάτων

στρογγύλη κακὰ Διετέπειντο.

Vtemur, quoties ingens infortunium significare velimus.

Ogygia mala. Ογύγια κακά.

Rectè dicuntur vel ingentia mala, vel antiqua.

Diolygium malum. Διωλύγιον κακὸν.

Plato.

Id est: Ingens malum. Dicitur de eo, qui malo quoipam ingenti ac diuturno tenetur.

Labore laboriosus. πόνω πονηρός.

Ipsa figura hyperbolēn habet laboris immodici. Est autem iocus ob amphibologiam vocis, πόνησθε enim Græcis ut laboriosum ac miserum, ita significat & malum, astutumque.

Lemnium

Lemnium malum. Λέμνιον κακόν.

De malis immensis ac miserandis.

Magnetum mala. Μαγνήτων κακά.

De malis ingentibus dictum videtur, aut ijs quæ in auctores suos recidunt.

Malis mala succedunt.

In cum, qui varijs exercetur fortunæ imcommodatibus, nunc morbo, nunc rapinis, nunc alijs atque alijs malis, conueniet illud Homeri.

Ἄλλοτε μέρι τε Νότος Βορέη πεσθάλεσσι φέρεθαι,

Άλλοτε δὲ αὖτ' Εὖρος Ζεφύρῳ εἴξασσι διώκειν.

Id est.

Tradebat Notus hunc Boreæ quandoq; rehendum,

Nunc rursum Zephyro tractandum tradidit Eurus.

Tænarium malum. Τανάριον κακόν.

Siquid crudelius fœ uitum esset in famulos: Tænarium malum vocabant, propterea quod olim Lacedæmonij captiuos, qui in Tænarum confugerant, reductos, capitis afficerunt supplicio.

Tam perit quam extrema faba. Pomp.

Quadrabit in hominem, seu rem, omnibus omnium iniurijs expositam. Da der Zaun am niedrigsten ist / da will jeder man hinüber steigen.

Viuens vidensq;.

Quod in Eunicho dixit Terentius: Viuus vidensque pereo: Id M. Tull. indicat proverbiali figura dictum esse in oratione Pro P. Sestio. Usurpat & aliquot locis D. Hieronymus.

Ilias malorum. Ιλιὰς κακῶν.

De calamitatibus maximis simul & plurimis: propterea quod in Iliade Homerica nullū mali genus non recentur.

Lerna malorum. Λέρνη κακῶν. Cicero.

De malis plurimis simul in vnum congestis & accumulatis.

Semper illo mala. ἀεὶ Ιλίω κακὰ. Athen.
Devehementer calamitosis & afflictis.

Sybaritica mala. Συβαριτικὴ κακὰ. Item.
Quadrabit adagium in eos, qui neglectu Deorum, aut
ob intemperantem luxum subuertuntur.

Mare malorum. κακῶν θάλασσα. Plaut.
Dici solitum de calamitatibus, immensis & omnigenis.
Alio relinquente fluctu, aliis excepit.
Aristid.

Non inconcinnè deflectetur ad incursus malorū, quum,
ut verè fit, calamitas calamitati succedit, iuxta illum pro-
verbiale versiculum:

Fortuna obesse nulli contenta est semel.

Cyrbes malorum. Κέρβερος κακῶν.
Devehementer improbis, & omnium facinorum gene-
re contaminatis.

Malorum thesaurus. Θησαυρὸς κακῶν.
Extat inter Græcanicas, sententias senarius:

Θησαυρός ἐστι τῶν κακῶν κακὴ γυνή.

Thesaurus est mulier malorum, si mala est.

Malorum Panegyris. κακῶν Πανήγυρες.
De malis agminatim ingruentibus, & inuicem sibi suc-
cedentibus. Ascribitur Plauto.

Per tenebras quæ apud quercum. τὸ
περὶ δρυῶν σκότος.
De ingenti, ac fatali calamitate dicebatur, Aristoph.

Grauiora Sambico patitur. δεινότερα
Σαυβίνες πάγει.

In eos, qui cruciatibus exquisitis torquentur, aut qui-
bus insignia mala accidunt. Plutarchus.

Malo asino vehitur. ἐπ' ὅντες πονηρᾶς ὁχύ-
μανοι.

Mala

Mala a sella vehi dicuntur, quibus res sunt parum secundæ. Felices enim egregijs equis insidere gaudent.

Quæ ex antiqua. τὰς ἐκ παλαιᾶς.

Id est: Quæ ex antiqua, subaudiendum, Tyro. Perinde valet, quasi dicas, summam molestiam, extremumque malum. Plutarchus.

Miserior monomachis. τῶν μονομάχων ἀθλιώτερον.

Id est: Miserior his, qui monomachiam exercent. Nam hi durissima lege committuntur, ut aut alter, aut uterque pereat.

Cuiusmodi portento me inuoluit fortuna? οἵω μὲο δάμων τέραπι συγκαθέηρξεν.

Dici conueniet, ubi negotiū incidit cum homine moroso, difficile, cum quo non queas viuere, nec a quo te possis extricare.

My sortitus es. ἐλαχὴς τὸ μῆ.

Id est: M. litera tibi sorte obtigit. Aenigma in stultos.

Nephasti dies. Αποφράδες ημέρα.

Olim vocabantur inauspicati, & quibus publica non licebat agere. Vnde receptum, ut homines inuisos ac detestandos αποφράδες appellarent.

Seruabis bouem. Βγκολήσαις.

Id est: Bubulus eris. Hoc velut ænigmate significabant exilium.

Inus dolores. Ινγές ἄχη.

Intolerandum, & exanimantem dolorem significantes dicunt ινοῦς ἄχη. Nam ἄχος propriè dolor dicitur apud Græcos, qui prorsus obstupesfacit, suique sensum adimit homini.

Niobes mala. Νιόβης πάθη.

De maximis & acerbissimis malis dicebatur.

Antiopæ luctus. Αντιόπης θρύη.

Dici consuevit, ubi quis innumeris calamitatibus affligitur, deinde malis eximitur.

Cythnicæ calamitates. Κυθνάδεις συμφοραι.

Aristoteles citat: Cythnios usque adeo diuexatos, afflitosque fuisse ab Amphitryone, ut in proverbiū abierint.

Cyrnia iactura. Κυρνία ἄπη.

De magnis dispendijs & expilationibus dicebatur.

Argi collis. Αἴργυρος λόφος.

Vbi quis ingentibus malis esset implicitus. Potest accommodari, vel ad locum, vel ad negocium varijs obnoxium calamitatibus.

Militauit cum Erasinade. ἐσεργάζεται μετ' Ερασινάδῃ.

Vulgò per iocum dicebatur, de his, quibus res undequare malè procedunt. Suidas.

Excubias agere in Naupacto. Φρεγανήσιον
εν Ναυπάκτῳ.

Aduersus eos, qui pereunt ignavia sua, aut qui munus odiosum ac plenum discriminis administrant. Zenodotus,

Lemnia manu. Λημνεία χειρὶ. Herodot.

Dictum pro eo, quod est nefaria, impia, crudeli manu.

Lepus apparens, infortunatū facit iter.
Φανεῖσθαι λαγώς, δυσυχῆις ποιεῖ τρέβγε.

Id est: Inauspicatum iter obuius facit lepus. Torquati potest ad interuentum cuiuspiam, qui videatur incommodum aliquod allaturus. Suidas.

Minxit in patrios cineres. Horatius.

Qui à furijs ageretur, cuique cuncta cederent infelicer, in patrios cineres minxisse dicebatur. Antiquitus enim paterni sepulchri summa fuit religio.

Rupta crāda. ιράδης εργείον.

[Dicebatur]

Dicebatur de his, qui repente tanquam magnum quidam facturi prodijssent, deinde falsa omnium expectatio-ne, turpiter & indecorè sese gesissent in negotio.

Commune naufragium. κοινὸν ναυάγιον
τῶις πᾶσι παραμύθιον.

Id est: Commune naufragium omnibus solatium. Multo facilius fertur malum, quod nobis est cum omnibus, aut cum multis commune.

Obedientia felicitatis mater. πειθαρχία
γὰρ ἐστὶ τῆς διπειθίας μήτηρ.

Principis est, consulere saluti ciuium. Id conatur bonis & aquis legibus. Populi est his obtemperare; si velit esse felix. Sed utinam non essent Ioues διάβολοι, quibus uxor αἴγυνα & filia θυσυχία.

MALVM ACCERSITVM, AVT RETORTVM.

Iliensis tragedos conduxit. οἱ λιδῶν τραγῳδίες ἐμίσθωσε.

Vbi quis vltro prouocat quempiam, vnde sua audiat probra. Lucianus.

Suo iumento sibi malum accersere.

Plautus.

Qui ipse sibi malorum est autor, suo iumento sibi malum accersere dicitur.

Suo sibi hunc iugulo gladio, suo telo.

Terentius.

In eum, qui suis ipsius dictis reuincitur, aut quis suopte inuenito, dolóue capitur. Ouidius.

*Remigiumq; dedi, quo me fugiturus abires
Heu patior telis vulnera facta meis*

Suo ipsius laqueo captus est.

Metaphora sumpta ab ijs, qui instructis pedicis auibus aut feris insidias tendunt.

Suo

Suo ipsius indicio periit sorex.

Donatus admonet esse proverbum in eos, qui suapte
voce produntur.

Incidit in foueam quam fecit.

In Odis Dauiticis. Λάγη ὁρνής, Ἡ ἀνίσκαψε ἀντὸν, καὶ
μεποσεῖται εἰς βόθρον τοῦ εἰργάσιου. Lacum fodit, & aperuit
eum, & incidit in foueam quam fecit.

Captantes capti sumus. αἱρεῖντες ἡρῆμεθα.

Cum res præpostere euenit, ut ipsi circumueniamur ab
ijs, quibus conabamur imponere.

In venatu periit. αὐτῆτε ἀπώλετοι τὸ
τῆς ἄγρας. Lucianus.

Id est: Et ipsa venatu periit, hoc est, dum adolescentem
venatur, studetque irretire, etiam ipsa sese perdidit.

Hanc technam in te ipsum struxisti.

Eandem sententiam aliter expressit Lucianus: Ωστε σύ-
φισμα καὶ σωτῆσε συντέθεις. Utendum erit cum dolus in
alterum excogitatus, in caput autoris recidit.

Qui inspuerit in cauernam formica-
rum. ὡς ὁ πλύσας εἰς μυρμηκίαν, οἰδεῖ τὰ χειλη.

Torqueri poterit in eos, qui multitudinem imbecillum
quidem, sed tamē numerosam & concordem prouocant.

Ex ipso boue lora supponere. ὅπερες
τὰς ἴμεντας λαυβάνειν.

Qui quo lædunt quempiam, ab ipso quem lædunt, acci-
piunt.

Viro Lydo negotium non erat, ad ipse
foras profectus paravit. αὐδρὶ Λυδῷ πεάγ-
ματα τὸν λό, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπείσατο.

Dici solitum, ubi quis impatiens otij, ipse sibi negotium
ac turbam accersit.

Talia

Talia gignit bellum. τοιαῦτ' ὁ τλήμων
πλευρὸς ἐξεργάζεται.

Docet hic Senarius, ē dissidijs eorum, qui rem publicam
administrant, multa gigni absurdā. Id translatum ad pri-
uatam discordiam, plusculum habebit gratiæ.

Securim injicere. Cicero.

Dicuntur qui vehementer lēdunt ac vulnerant.

Sibi parat malum, qui alteri parat. αὐ-
τῷ κακὰ τοῖχοι ἀνήρ, ἀλλὼ κακὰ τοῖχοι.

Nemo potest alterum iniuriā afficere, nisi prius lēdat
seipsum, qui alium fraudat pecunia, seipsum spoliat bona
mente, grauius se ipsum lēdit, quam alterum. Aristoteles.

Chius dominum emit. XI. *Θεσσαλονίκη*
ἀνήσυχος.

In eos quadrabit, qui sibi ipsis malum accersunt. Athen.

Mala attrahens ad se, ut cæcias nubes.
κακὸν εἴφει τὸν ἔλκων, ὡσε κακίας νέφος.

In eos qui sibi ipsis litium ac negotiorum materiam pa-
riunt, accersuntque. Er heischt die Schläge/ wie ein Pferd sein
Futter.

Omnes attrahens, ut Magnes lapis. magnes —
πάντας γύναφέλκωνοια Μαγνῆτις λίθος.

Ducta metaphora à natura lapidis ferrum attrahentis.

Ne quid suo suat capiti. Terentius in
Phormione.

Pro eo, quod est, ne quid mali sibi conciliet. Mache dir
nicht ein Rutt/ über dein eigen Rüsten.

In cœlum expuis. εἰς τοξονοῦ πλέος.

Id est: Facis quod in tuum ipsius recidat caput: aut,
obloqueris his, qui te facile possunt lēdere. Confine illi:
Adversus stimulum calcitrare.

Spontanea

Spontanea molestia.

Celebratur inter Græcos cum primis bellus & elegans trimeter.

Αὐθαίρετος λύπ' εἰσὶν οἱ τέκνον αὐτοῦ.

Id est.

Vltraneus dolor est parare liberos.

Dici non potest quantum, & quām molestū negotium sit, educare liberos: præsertim cum adeò pauci sint, qui parentum officio respondeant.

In tuum ipsius malum lunam deducis.
ἐπὶ σωτῷ τῷ σελήνην καθέλεις.

Dicebantur de ijs, qui suis ipsorum artibus sibi malum accerserent. Du speies in dein eignen Busen;

Lunam detrahere. *τὴν σελήνην καταπάσσῃ.*
Consuevit dici de eo, cui res vehementer aduersæ vide-
rentur.

Dares Entellum prouocas.

Conueniet uti, quando quispiam, iuuenili temeritate lacesset aliquem non perinde promptum ad suscipiendum certamen, verum intolerandum, si semel inierit. Sumptū ex quinto Aeneid.

Atlas cœlum. *Ἄτλας τὸν όρεγνον.*

Subaudiendum, suscepit. Dici solitum de his, qui se magnis & molestis inuoluunt negotijs ipsique sibi malum accersunt.

Accersitum malum. *Πτισταῖσὸν κακὸν.*

Accersitum malum dicitur, cuius ipse tibi causam præ-
bueris.

Coruus serpentem. *κόραξ τὸν ὄφιν.*

Vbi quis suo ipsius iuuentu perit. Torquere licebit in hominem ob edacitatem periclitantein.

Bis interimitur qui suis armis perit.
Magis dolent incommoda, quibus ipsi deditimus occa-
sionem.

Colubrum

Colubrum in sinu fouere. ὄφιν τὸν τῷ
κόλωῳ θάλατταν.

Dicitur qui complectitur amore, studioque prosequitur ingratum.

Hostis domesticus. εἰκόθεν τὸν πλέμιον
ἔχειν.

Vbi malum non aliunde proficiscitur, sed ex nobis ipsis
nascitur.

Capra gladium. ἀιξ μάχαιραν:

Subaudi, reperit. In eos dicitur, qui ipsis reperiunt; quod
pereant. Die Geiß sucht das Messer.

Pyraustæ gaudes gaudium. χαρὰν πυ-
ραύσσε χαίρεις.

De momentanea fluxaque voluptate. In eos, qui sibi
ipsis exitium accersunt.

Prudens in flamمام mittō manum.

Hierónymus usurpat pro eo, quod est, sciens expono me
discrimini, malisque obijcio.

Calidum prandium commēdisti. Plaut.

Id est: Fecisti quod tibi magno malo sit futurum.

Malum consilium.

Malum consilium consultori pessimum. In eos, in quo-
ram caput recidit, qui alijs perperam consuluerunt. He-
siodus.

Οἱ αὐτῷ καὶ τεύχει ἀνή, ἀλλ᾽ αὐτῷ τεύχων.

Η δὲ γηγῆ βυλὴ τῷ βουλεύοντι γανίσῃ.

Ipsi sibi nocet is, alium qui lādere querit

Consultum male, consultori pessima res est. Wer einem
anderen ein Grub macht/ der fällt gewöhnlich selbst darin. Et quod
Hebræus sapiens habet: Wer den Stein in die Höhe wirft/
dem fällt er gern auf den Kopff.

Camelus desiderans cornua, etiam au-
res

A D A G I O R V M
res perdidit. η κάμηλος ὅπιθυμήσασα κερά-
των, καὶ τὰ ὄντα περισσαὶ πάλεσεν.

Conueniet in eos, qui dum peregrina seellantur, ne sua
quidem tuerentur.

Sibi malum reperit.

In eum qui suo læditur inuento, quadrabit illud Home-
ri ex Odyss. φ.

Oἱ τὸν αὐτῷ περιώτῳ, κακὴν ἔνεξε τὸ δινοῦσαρχεῖαν.
Qui sibi perniciem vel primum repperit ipse,
Vino νικῆτης.

Dicitum est de Eurytione, qui primus inuenit usum vi-
ni perenitus à Lapithis.

Ipse sibi perniciem accersiuit.

In eum qui sibi pertinaciter accersit malum, cui velut
fato destinatus sit, congruet illud Homeri:

Tὸν δὲ αὐτὸν μετρεφενοκὴν θυνάτου τέλος δή.
Id est.

Iustum mortis in exitium mala Parca trahebat.

Cœno puram aquam turbans, nun-
quam inuenies potum. Βορβόρων ὑδωρ λαμ-
πεὸν μαίνων, γηποτε δύρησεις πότων.

Dici solitum ubi quis ea, quæ sunt per se pulcherrima,
contaminat, admixtis ijs, quæ sunt turpisissima.

Bellerophontes literas. Βελλερόφοντης τὰ γεάμιατα.

Subaudiendum, adfert, aut aliud aliquid. Locus erit
huic proverbio, cum quis literas velut commendatitias
perfert, quæ contrà ipsum sunt scriptæ. Zenodot.

Ale luporum catulos.

In eos qui læduntur ab ijs, de quibus benemeriti sint,
aut in ingratis.

Phoci conuiuum. Φόκης ἐργανός.

Dicitari suetum, ubi quis suo malo conuiuas acciperet.
Puer

Puer glaciem. ὁ παιδίς κρύσταλλον.

Dicebatur in eos, qui cum quippiam retinere non pos-
sint, nolunt tamen amittere. Zenodot.

Turdus ipse sibi malum cacat. κίχλα
χέζει αὐτῇ κακὸν.

In eos, qui sibiipsis ministrant exitij causam.

Tute hoc intristi, tibi omne est exe-
dendum.

Verba sunt Phormionis parasiti, qui quoniam fuerit
autor consilij de ducenda puella, æquum esse putat, ut suo
periculo rem item expediat.

Faber compedes, quas fecit, ipse gestet.
Ausonius.

Competit in eos, qui sibiipsis autores sunt malorum.
Vulgò dicunt: Flagellum ipse parauit, quo vapularet. Et
hat ihm ein Ruten über seinen eignen Rücken gebunden.

Ipse sibi mali fontem reperit. αὐτὸς εὗρε
τὸ κακὸν πηγὴν.

Hoc est: Ipse sibi malorum autor & causa est.

Bos aduersus seipsum puluerem mo-
uet. Βός εὑρεῖ αὐτῷ κονιάτην.

Vbi quis ad suum ipsius malum volens lubensque du-
citur. Nam boues facile se præbent vinciendos.

Echinus partum differt. Εχῖνος τὸν τό-
νον ἀναβάλλει.

De ijs, qui prorogarent quippiam suo malo.

Nostris ipsorum alis capimur. τοῖς ἀν-
τῶν πλεοῖς ἀλισκόμεθα. *Athenaeus.*

Conueniet in eos, qui ipsi præbent occasionem sui mali.

Capra contra sese cornua. η ἀτὰς καθ'
ιαυτῆς τὰ κέρατα.

Ab apolo natum. Capra quæpiam cum esset iaculo
vulnerata, circumspectans, vnde nam id mali sibi aduenif-
set, arcum contemplans caprinis cornibus compactum, di-
xit ad hunc modum: *In meam ipsius perniciem produxi cornua.*

Carpathius leporem. ὁ Καρπάθιος τὸν
λαγῶν.

Dicebatur in eos, qui sibi rem noxiam accerferent. A-
ristotel.

Calidam veruti partem. τὸ Θερμὸν τὴν
ὑβέλην.

Subaudiendum, arripuit. Vbi quis per imperitiam ne-
gotij, ea parte rem aggreditur, qua minime tutu fuerat ag-
redi.

Cornix scorpium. κορώνη τὸν σκορπίον.

Subaudiendum, rapuit. Quadrat in hos, qui parant eos
laedos, vnde tantundem mali sint vicissim accepturi.

Cornutam bestiam petis. Plautus.

Qui illum lacepsit, qui paratus sit retaliare iniuriam.

Cicadamala corripuisti. τέττιξ περὶ
σωεῖληφας.

Cicadæ si presseris alas, vehementius etiam perstrepit:
ita ne quis hominem poëtam sibi faciat inimicum. Horat.
Genus irritabile ratum. dixit.

Irritare crabrones. τὰς σφηκιὰς ἐρεθίζειν.

Id dictum est à Poëta in mulierum ingenium: quibus
iratis si repugnes, magis prouoces.

Octipedem excitas. ὅκτωπους ἀνεγείρεις.

Nimirum Scorpium, quem nō nisi tuo periculo suscites.

Anagyrum commoues. ἀνάγυρον κινεῖς.

In eos, qui sibi ipsi malorum autores essent: Aristoph.

Suem irritat. ὑπὸπίει.

In auidum rixarum dicebatur. Sus enim agrestis pro-
uocatus, rectâ petit eum, à quo prouocatus est.

Leonem

L O C V S   X L I I I I .   243

Leonem stimulas. τὸν λέοντα νύχεις.

Id est: Leonem pungis seu vellicas. De his qui potenter ac ferocem in suum ipsorum exitium prouocant.

Ipsa olera olla legit. *Catullus.*

In eos quadrabit, qui suum ipsorum vitium in aliud quippiam reiciunt: aut, qui sic ad scelus aliquod, quasi facti sunt, ut non possint nos peccare.

Fontibus apros. *Floribus Austrum.*

Vbi quis optat nocitura. *Vergilius.*

Eheu, quid volui misero mihi? *floribus Austrum.*

Perditus, & liquidis immisi fontibus apros,

Nam Auster ventus floribus inimicissimus est.

Leonem radere. λέοντα ξυρεῖν.

Dicuntur, qui feroce & præpotentes arte tractant & illudunt, magno suo periculo.

Nemo læditur nisi à se ipso. *Diogen.*

Nemini fit iniuria, si eam existimet ad senon pertinere.

Arcadiam me postulas. Αρκαδίην μὲν αὐτῆς. *Idem.*

Quadrat vel in magna, vel inutilia petentem. *Herodot.* lib. 1.

Euricles. Εὐρίκλης.

Vulgato cognomine dicebatur, qui de se, suisq; incommodis aliquid disuinaret.

Bœotis vaticinare. Βοιωτοῖς μαντοῦσιον.

Abominantis est sermo, perinde ut si dicamus hostibus ista vaticinare. Aptius dicetur in eum, qui tristia vaticinatur, si quando precabimur, ut ea in ipsius caput recidant.

Ipsi testudines edite, qui cepistis. αὐτοὶ χελώνας ἐσθίεθ, οἴπερ εἴλετε.

Qui predidistis, ijdem edite testudines. In eos dicitur, qui posteaquam inconsultè quippiam adorti sunt, alienum

implorant auxilium, quos suo negocio admisceant.

Oenoe charadram. Οἰόν τὸ χαράδρας.
Hesychius.

Dici solitum in eos, qui ipsi sibi malum accerserent.

Malum benè conditum ne moueris.

μὴ κινεῖν πανὸν εὖ κέρδησον.

In eos qui sua stultitia turbas excitant. Ein schlaffenden Hundt soll man nicht ausswecken.

Mouere Camarinam. κινεῖν τὸ Καμαρίνην.

Est sibi ipsi malum accersere.

Pyraustæ interitus. Πυραύστου μόρος.

In eos dicebatur, qui sibi ipsis exitium accersunt. Ait enim Zenodotus: Pyraustam insectum esse, quod lucernis aduolet, atque ita exustis alis, concidat pereatque.

Ipsò craterē. αὐτῷ κρητῆρι γίνη παχὰ.

Dicitari solitum de ijs, in quos recidit, quod per insidias in alios moliebantur.

Docui te vrinandi artem, & tu me vis
demergere. ἐδίδαξά σε κυβεστῶν, νοῦ σὺ βυθίσαι με γητῆς.

In eos quadrat, qui benefacta malefactis retaliant.

Fecem bibat, qui vinum babit.

Qui fruitus sit optimis, eundem boni consulere debere
deteriora. Aristoph. In Pluto:

Οὐασ δὲ ἵπειδη καὶ τὸν οἴνον ἡξίους

Πίνειν, σωματολέον εἶται τὸ τεύχος.

At ubi haud grauatus bibere vinum es: fex item

Tibi nunc eidem est ebibenda scilicet.

M A L U M   A S S V E T U M.

Callum ducere.

Prouerbiales metaphoræ sunt: Callum ducere, & Oc-
callescere, siquidem ad animum torqueantur.

Dies

Dies adimit ægritudinem. Terentius
In Heaut.

Quod audio vulgo dici: Diem adimere ægritudinem hominibus. Es soll ihm mit der zeit woh ergehen.

Malorum assuetudo. Homerus.

Qui malis assueverit, ac permulta tulerit, commodius fert & aliud, si quod inciderit infortunium. Ad id commode exprimendum, usurpabimus illud Homericum, sub persona Vlyssis.

*Hδη γαρ μάλα πόλλα παθοντες πολλὰ μόγισσα,
Κύρωσις πολεμώς μετέντε τοδε τοῖσι γενίδαι.*

Id est.

*Iam tuli & antea mali multum, multumque laborum,
Fluctibus & bellis: age & hoc accesserit illis.*

Neque enim ignari sumus.

Vbi quis ad tolerantiam præsentium incommodorum, animat fese præteriorum malorum recordatione, non infestiuiter usurpabit illud ex Odyss. v.

*Τέθλαβε δὲ καρδίη, καὶ κυντέρεον ἄλλο ποτ' ἔτλεσ.
Obdures animæ, & quondam, grauiora tulisti.*

Id æmulans Virgilius inquit.

*O pax! grauiora dabit Deus his quoque finem,
Durate, & vosmet rebus seruate secundis.*

Nota res mala, optima. Plautus.

Dictum est sub persona senis, suadere conantis, ne uxorem, tametsi malam, repudiaret, aliam ducturus: propterea quod plerunque sit, ut qui commutat primum, pro malo peius accipiat, tum ignotum, pro noto, insuetum pro familiaris.

Vsus est altera natura.

Nihil hoc dicto celebratus, οὐδενὸς αὖτη φύσις. Natura nihil efficacius potentius. Vnde Satyricus:

Custode & cura natura potentior omni.

Scarabeo citius persuaseris. Θάσος οὐκ
χαρθάρος ἀν μεταπεισθείη.

Deijs qui malis affueuerunt, à quibus reuocari non possunt, eò quod assuetis videantur optima.

M A L V M C O N D V P L I C A T V M.

Ignem igni ne addas. μὴ πῦρ Πῦρ πῦρ.

Ne incendium incendio addas. Plato lib. de leg. Venat ne pueri ad annum usque vigesimum vinum bibant. Nam si vini calor accesserit ad feruorem ætatis, ignem igni suggerere videantur.

Ignis non extinguitur igni. πῦρ δὲ στένει πῦρ πῦρ.

Malum malo non tollitur: ira non sedatur iracundia; sed ferocitas sedatur lenitate: malum patientia tollitur: iniuria beneficio vincitur.

Duobus malis resistere difficillimum.

Εἰ δὲ ὅμοι πόλεμος τε δακρυὴ καὶ λοιμὸς Αχαιῶν.

Id est.

Iam pariter subigit bellumq; et morbus Achaeos.

Si quando dicemus eundem hominem duobus aut plurimis premi malis. Est apud Homerum Iliad. a.

Oleum camino addere.

Malo fomentum & velut alimoniam suppeditare. Hieronym. ad Eustach.

Vinum & adolescentia duplex est incendium voluptatis. Quod oleum flaminæ adiicimus: Germani dicunt: Du machest auf vbel árger.

Oleo incendium restinguere. ἐλαῖον πῦρ σβεννύειν.

Dici solitum, ubi quis admouet remedia, quæ malum magis ac magis exacerbent.

Hydram secas. ὕδρας τέμνεις. Supra Loc. 30. tit. Inanis opera.

Malum malo medicari. τὸ κακὸν κακῷ θεραπεύειν.

Est ma-

Est malum aliud alio malo tollere. Sophocl. Manus
bōs mit bōsem vertreiben.

Morbum morbo addere.

Est conduplicare malum. Euripides:

— Μὴ νοσεῖν μητὶ νόσου,
Προδῆς, ἀλις γὰρ συμφορᾷ βαρύνομαι.
Νε τοῦ μοι μορbus laboranti, alterum
Appone morbum, nam sat hoc præmor malo.

Lutum luto purgare. πηλῷ πηλὸν καθαι- ρεῖσθαι.

Dicitur, ubi res sordida sordibus tollitur, hoc est cum sordes non tolluntur sed mutantur. Unstätig mit wüstem schön machen.

Pro cæco exoculatus est. πρόφλαξ ἐξωμ- άτωπη.

Quum videmur corrigere quod dictum est, sed altero verbo, quod vel idem polleat, vel magis etiam lædat, veluti si quis dicat: Non furatus est, sed violauit. Aristoph.

Post Marathonem pugna. μετὰ τὴν Ma- ραθῶνα μάχη.

Vbi quis post calamitatem in aliam nouam rursus inedit.

Lis litem serit. ἔρεις δὲ ἔρειν ἀντιφύλλει.

Id est: Ad lis seritur de lite vicissim. Rescanda iniuria est, non retalianda. Phocylid.

De fumo ad flamمام tendere.

De eo, qui se à rebus dubijs in præsens exitium conijcit.

Litem parit lis, noxa item noxam parit.

δίκη δίκην ἔπικπε, καὶ βλάβης βλάβη.

Senarius est, in rixosos & litium auidos.

Fallacia alia aliam trudit. Terent.

Sumptum à consuetudine conantium fallere, ac dolos dolis confarcinare, ne deprehendantur.

Refricare cicatricem.

Quære loco Laceslentis. Wenn man die alten Wunden
aufsucht / so bluten sie von neuem.

Ilico hyems erit,

Ei δὲ ὁ νότος βορέαν προκαλέσεται, αὐτίκα χειμῶν.

Id est.

Ilico hyems fit, ubi Boream accersuerit Auster.

Vbi malum malo successerit, aut ingens periculum e-
minet.

Præstat yni malo obnoxium esse quam
duobus.

Aristophanes in concionatricibus hanc senarium pro-
verbiale refert:

Ἐνὶ τῷ σωμάτει κρέπητον οὐδὲν κακόν.

Vni atque geminis præstat inuolui malis.

Quoties ytrunque malum euitari non potest , danda
tamen opera, quo declinemus alterum , & in id, quod mi-
nus habet incommodi, incurramus. Vnde Germani dicunt,
Es ist besser Guttloß/ dann Ehrloß.

MALUM IMMEDICABILE.

Chironium vulnus. Χειρώνειον ἔλιξ.

Immedicable malum appellabant. Chiron in bello ad-
uersus Centauros , iactus ab Hercule , vulnus immedicable
accipit in pede, vnde perijt.

Acesias medicatus est. Ακεσίας ιδούσιο.

Dici solitum de re, quæ semper vergeret in deterius,
quoque magis accuraretur, hoc peius haberet.

Non liberat podagra calceus. οὔτε ποδά-
χεας ἀπαλλάσσει καλτίκιον , οὔτε δακτύλιο
πολυτελῆς παρανυχίας , οὔτε Διάδημα κεφα-
λαλγίας. Plutarchus.

Id est: Nec podagra liberat calceolus, nec preciosus an-
nulus vnguium vitio, nec diadema capitis dolore.

Plutarchus

Plutarchus utitur ad hunc modum: Si diuitiae reliqua-
que fortunae munera non tollunt morbos corporis: quanto
mederi possunt animi malis? Es ist kein Goller für den Gal-
gen gut. Es schützt kein Goller für den Galgen.

MALVM MALE VITATVM.

Fumum fugiens, in ignem incidi. *κα-
πνόν γε Φύγων, εἰς τὸ πῦρ ῥείετερον.* Lucianus.

Dum vito fumum,flammam in ipsam decidi.Horatius.

In vitium dicit culpæ fuga, si caret arte.

Euitata Charybdi, in Scyllam incidi.
τὴν Κάρυβδιν ἀκφυγὼν, τῇ Σκύλλῃ ωθείετεσσιν.

Dum vito grauius malum, in alterum diuersum incidi.

Ne cinerem vitans,in prunas incidas.
μὴ τέφραν Φύγων, εἰς ἀνθεγνίαν πέσης.

Id est: Ne cinerem fugiens,in carbonariam incidas.

Cucurrit quispiam ne pluuija madesce-
ret,& in foueam præfocatus est.

Vbi quis leuius malum incautius fugiens, in maximum
incurrit.

MALVM VERTENS BENE.

Nunc benè nauigauit, cum naufragiū
fecit. *νῦν εὖ πετώντα, ὅτε νυναίηται.*

Quoties id quod videtur incommodum,fortuna præter
spem vertit in bonum.

Laqueus auxiliari videtur. *ἀμύνει ὡς
εἵπει τῷ τάχτῃ.*

Dictitari consuevit, quoties incommodum alicui ver-
teretur in bonum.

Bellum haud quaquam lacrymosum.
ἄδακρος τόλεμος.

Bellum lacrymis carens,vbi victoria contigit citra cæ-
dem & sanguinem.

OMINANDI.

Benè sit. καλῶς ἔτω.

Ominis vox, cum quis rem quampiam nouam & ardorem auspicaretur. Quod faustum felixque sit.

Cum Musis. μετὰ Μύσων.

Id est: Musis benè fortunantibus. De doctis aut ijs, quae docti dicuntur.

Ad sint Dij beati. σωὶς δὲ Θεοὶ μάκαρες.

Id est: Felices ad sint superi. Sermo est benè ominantis in re quapiam aggrediunda. Das walte Gott. Vide Locus primus.

Mercurio dextro.

Hesychius indicat veteres in iactu quodam solere omnibus gratia praefari Mercurium. Per iocum usurpari licet, ubi quid aggredimur noui.

In morbo consumat. Seneca.

Potest ab amico dici, qui nolit deesse amico, quod impendat, si morbus inciderit. Potest & ab inimico, qui malo viro morbum optat.

In tuum ipsius caput. Demosthenes.

Quoties in autorem mali, malum raptorqueatur, aut incidit. Graeci dicunt. εἰς τὸν αὐτὸν φαλὺ.

**DE UTILI, DE QVE CÆTERIS
bonorum externorum speciebus.**

Locus XLV.

ACCESSIO PVSILLA AVT NIMIA.

Croesi pecuniæ teruncium addere.

Teruncij nunni, à tribus vncijs dicti, utilitas prouerbio locum fecit. Croesus Lydorum Rex inter prodigiosæ diuitias celebratur.

Holerum

Holerum appositio. αἱ τῶν λαχάνων
προσθήκαι.

De re nullius momenti.

Gleba aruum. Βῶλος ἄργειος.

Vbi quis exigua maximis apponit, credens sese nonni-
hil iuuare.

Gutta vini. σελαχμὸς οἴγη μυρίοις χοεῦσιν
ὑδατός & μίγνυται.

Quum paululo boni nimia mali vis admiscetur, dilui-
tur enim & euaneat si pauxillum vini plurima corrumpas
aqua.

Ne maior thylaco accessio.

Hoc vti licebit proverbio, quum digressio longior est,
quam res ipsa. Basilius idem alijs verbis expressit. lib. de
Spiritu Sancto, ἡ γὰρ περὶ τὸ ἐπιστόλον πολλαπλάσιον εἴη τοῦ
καθηλώσας. Id est: Ad istum alioqui modum accessorium, multe
minus esset ipso principali.

COMMODVM INTERVERSUM.

Alij sementem faciunt, alij metent,
ἄλλοι μὲν περιέχοντι, ἄλλοι δὲ ἀμήσονται.

Alij laborant alij percipiunt emolumentum. Einer
macht Deutel / der ander schneidet sie ab.

Mazam p̄insuit à me pistam. μάζαν γε
μεμαχώς τὴν ταύτην μεμαγμένην.

De ijs dici solitum, qui sibi alienæ industriæ laudem
vendicant, & magnam gloriam alieno labore partam, ver-
bis in se transmouent.

CONTEMPTVS ET VILITATIS.

Tineas pascere.

Translatū à vestibus aut libris, diu reconditis & intactis,

Homo tressis.

Persius tressem Agasonem appellat contemptissimum
homuncio-

Marcus Tullius Cicero lib. 5. ad Atticum. Vatinium semissim hominem vocat vilissimum & contemptissimum.

Ne crepitū quidem digitū dignū. ἀξια ὄντα ψόφες δακτύλων.

Et gestus is, & proverbiū in hodiernū usque diem manet apud nostrates. Ich wolle nicht daß drumb geben. Ich wolle nicht ein Schnässing drumb geben.

Concha dignus. κούχης ἀξιός.
Rem nullius pretij concham dicunt Gr̄eci, quemadmodum Latini nauci, & floccum.

Ne ligula quidem dignus. κερδύλης ἀξιός.

Dicebatur homo nequam & nullius pretij.

Semper me tales hostes insequantur,
ἀστοχούμενοι πολέμοις διώκοντες.

Vbi quosdam libenter odimus ac similitatem eorum contemnimus. Potest accommodari & in eos, qui desciscunt ab amicitia: sed ut inimici, nihil queant nocere.

Incus maxima non metuit strepitum.
ἄκμων μέγιστος & φοβεῖται τὰς ψόφες.

Excelsus animus non commouetur minis, aut fortunae sequentis procellis.

Aquila non captat muscas. αετὸς & ἡρόειτας μύias.

Summi viri negligunt minutula quæpiam. Animus excelsus res humiles despicit.

Elephantus non capit murem. Ελέφας μῦνος χάλισκει.

Generosus & excelsus animus neglit prædas viles, ac lucella minuta.

Aquila

Aquila thripas aspiciens. ἀετὸς θρίπας
ἐρῶν.

De magnis, qui pusilla negligunt.

Aquilam cornix prouocat. ἀετὸν κεράνη
ἐρεσκελεῖ.

Locus adagio fuerit, si quando leuitusculus quispiam homuncio, qui neque prodesse queat, neque lādere, maximis viris oblatrat.

Asinus compluitur. ὅντες τεταγμένοι. Suidas.

Dictum apparet in eos, qui maledictis nihil omnino commouerentur. Er ist so naß als er werden mag.

Susque deque.

Apud Plautum atque alios autores inuenitur: Susque deque fero, & Susque deque habeo, pro eo, quod est: Nihil mea refert, nihil labore.

Manum non verterim. Apuleius.

Pro eo, quod est, nihil omnino labore. Mea nihil refert, nihil enim facilius, quam manum vertere. Ich wolt nicht ein Handt drumb vmbkehren.

Quod non est opus, asse charior est.

Potest ad complures accommodari sententias, ut si quis dicat artem quamquam minimo negocio posse disci, quae tamen nihil frugis sit allatura.

Vapula papyrea.

Dici solitum, si quando volebant significare, se negligeare minas aliquorum.

Asinus esuriens fustem negligit. ὅντες τεταγμένοι ρωτάλεις αμελεῖ.

In eos congruit, qui ventris compendijq; gratia quamvis contumeliam perferunt. Aristot.

Pili non facio, et, Ne pilo quidem melior.

Quum minimum quiddam momenti significatur.

Quām

Quàm curat testudo muscas. ὅσσν μέλει
τῇ χελώνῃ μυῶν.

Testudini nihil nocere possunt muscae propter testam,
qua munita est.

Nauci non facio. Nauci facio.

Pro eo quod est, nihilo facere.

Flocci non facio, Flocci facio.

Pro eo quod est, ne tantilli quidem facere.

Ne teruncium quidem insumpsit.

Accipitur pro re vilissima.

Frusto panis. Gellius.

Pro re quantumlibet pusilla ac vili. Er gebe es vmb eis
stuck Brode.

Nec uno dignus. ἀξιός δὲ μόνος.

De vilissimo. Translata metaphora à iactu telorum.
Er ist nicht eines Hellers werth.

**Cœnum Barbaricum. Βόρβρος Βαρβα-
ρικός.**

Pro vehementi stupore mentis apud Platonem lib. de
Republica secundo ponitur.

Diabolares.

Quum minimi pretij rem, vel hominem vilissimum
volumus intelligi. Diabolarem rectè dicemus. Fest. Pomp.

**Mithragyrtes non daduchus. Μιθρα-
γύρτης δαδύχος.**

Is qui in functione quapiam sordidas contemptasque
partes agit. Mithragyrtes dicetur, daduchus esse negabitur.
Mithragyrtae dicebantur, qui simulatis mysterijs obambu-
labant, ac simplicioribus imponebant.

Nummo addicere.

Apud Iurisconsultos prouerbiale est, nummo addice-
re, pro eo, quod est minimo vendere. Cicero in Orat. pro
C. Rab.

C. Rab. Posth. dixit, *Nummo festertio addicere.*

Non magis quam canem.

Odium & contemptū vulgo declarant canis vocabulo.

Horatius. *Odit cane peius & angue.*

Obolo dignus. ἀξιόβολη.

Id est dignus obolo, pro eo per iocum dicebatur, qui in aliquo numero vellet haberi.

Vt lutti baiuli. ὡμερ πηλοφοργυτες.

Aptè torquetur in eos, qui functionibus honestis ad afflictum quæstum abutuntur.

Titiuillitium.

Titiuillitium vox erat olim, nullam quidem rem certam declarans, sed velut interiectio, contemptū extremum indicabat, qualis est apud Græcos πηπλα. Plautus, *Non ego istud verbum emittem titiuillitio.*

Ne nummus quidem plumbeus.

Nummum plumbeum hyperbole prouerbiali, pro minima pecunia ponunt.

Ne vmboram quidem eius nouit.

Adagium videtur ductum, ab antiqua pictura, quæ rem duntaxat vmbbris ruditer representabat.

Ne allij quidem caput. οὐδὲ σκορόδες κεφαλὴν δέδωκεν.

Conueniet in sordidum & impendio parcum.

Ne guttam quidem. οὐδὲ συλαγμὸν ἔνει.

Pro minimo. Aristophanes.

Σύ οὐδὲ μησι ταλαγμὸν εἰσλύης ἔνει.

Id est.

At tu mihi da pacis unam guttulam.

Ne ramenta quidem. Ne festuca quidem. μηδὲ κάρφος.

Ne ramenta quidem ditior, quasi dicas, stuppa ditior.

Nihil sacri es. οὐδὲν ιερὸν ιωάρχεις.

Accommod-

Accommodatur ad quamvis rem despectui habitam.
Du bist ja nicht Hensthumb.

Nihil sanum.

Summam mortis corruptionem & nullum honesti respectum his verbis Graeci significant, & δέν οὐκείς.

Homo trioboli.

Pro homine nequissimo, planeque nullius pretij.

E circulo, E triuio.

Hominem e triuio, plebeium & contemptum appellamus.

Exiguum oboli pretium. μικρὸν τροφολόγη τίμιον.

Conuenit in homines nequam, nihilique. Quanquam nihil obstat, quo minus ad rem contemptam transferatur.

Adeptus. Galenus.

Quod reiicitur ac nihil sit, translatum à summis hordei spicis, quas ceu cuspides habent.

Multa Syrorum holera. πολλὰ Σύρων λάχανα.

Dicatur aut in magicæ artis peritos, & herbis maleficis eam exercentes : aut in eos, qui rebus vilibus abundant.

Huius non facio.

Donatus admonet esse demonstrantis, aut floccum, aut stipulam, aut summum digitum, aut huiusmodi quippiam. Germani eundem gestum retinent dicendo. Ich wolle nicht daß darumb geben.

Quatuor obolis non aestimo. πετάρων ὄβολῶν εἶναι οὔτε.

Simile illis : Assiste non facio, & dupondij non facio, & teruncij non facio, &c.

Tricas, Apinæ.

Tricas & Apinas, vulgo res fuitiles & nugatorias dicebant. Korbisch/ Blaue Enten/ Pfifferling/ Uffenspil/ Tille matelle.

Nebula

Nebula in pariete.

Pro re nihili, somnijque similima.

Trium literarum homo.

Per Ironiam dici potest in eum, qui generosus ac ingenuus videri cupiat.

Vitiosa nuce non emam.

Apud Plautum est: *Vitam tuam vitiosa nuce non emam,*
pro eo, quod est, ne minimo quidem. Ich wollte nicht ein
Wurmstichige Nuß drumb geben. Ich gebe nicht ein Nusschalen
drumb.

Cassa glande.

Similimo tropo Plautus in Rud. dixit cassam glandem,
pro vitiosa glande, & inani putamine.

Etiam corchorus inter olera. καὶ κόρ-
χορῷ ἐν λαχάνοις.

Dici solitum in homines nullius pretij, qui tamen in
numero aliquo studeant haberi. Der Meusdrect will allzeit
unter dem Pfeffer sein. Hie schwimmen wir Oepfeli sagt der Pferdtss-
drect / da er auff dem Wasser unter den Oepfeln schwam.

Inter indoctos etiam Corydus sonat.

ἐν ἀμέσοις καὶ Κόρειδῷ φεγγεται.

Quadrabit in quosdam qui apud idiotas audent sese ve-
lut eruditos venditare, inter doctos alioqui elingues.

Mandare laqueum.

Mandare laqueum dicimus ijs, quos usque adeò negli-
gi, à nobis significamus, ut si vel suspendant sese, nihil ad
nos attineat. Ich will ihm ein Strick schenken.

Medium ostendere digitum.

Medio item digito ostendo. Supremum contemptum
significabant. Martialis. *Atq; illi digitum porrigeret medium.*
Die Feigen zengen.

Minimo prouocare.

Est contemptum ad certamen prouocare, sumptum à
gestu prouocantium ad pugnam, minimo digito porrecto.

Antehac putabam te habere cornua.
 $\pi\acute{\eta}\tau\acute{\eta}\tau\acute{\eta}\sigma\acute{\eta}\omega\mu\eta\eta\kappa\acute{\eta}\rho\alpha\tau\acute{\eta}\epsilon\chi\eta\eta$.

De ijs, qui prius habitu fortes ac strenui: postea cum res virum postulat, apparent ignauia.

Plumbeo iugulare gladio.

Est futili leuicq; argumento contuincere quempiam. Cic.

Hoc noueram, priusquam Theognis natus est. $\tau\acute{\eta}\eta\iota\iota\mu\acute{\eta}\nu\eta\delta\eta\pi\acute{\eta}\iota\Theta\acute{\eta}\iota\gamma\eta\eta\eta\eta\eta\eta$.

Quo rem frigidam & ineptam significabant. Ich habe gewußt/ehe du bifi jung worden.

Locrensis bos. Λοκρεικὸς βῆσ.

De revili, aut de munere leuiculo dici potest.

Scarabæi vmbrae. κανθάρος σκιά.

Dictum de inani metu, quod hoc insectum repente ad uolans, nonnunquam terrere soleat parum attentum.

Scraptae.

Populari conuitio dicebantur mulieres nugaces nullius. que rei: à Scro, quod est oris purulentiam ejcio cum sonitu. Quadrat in anus subinde screantes & tussientes. Scro pro rebus vilissimis accipiebant.

Bos Homolottorum. βῆς ομολοτῶν.

Dicebatur in plurima distractus, ac veluti dissectus negotia, poterit & ad rem referri: vt si quis argumentum nimis minutatim diuidat, ita ut consindere & concerpere magis, quam diuidere videatur.

Septimus bos. ἑβδόμη βῆς.

Olim in stupidos, brutosque dicebatur.

Generosus ex crumenâ. γενναιὸς εἰς τὸ βαλαντίγ.

In eum iaciebatur qui propter opulentiam generositas haberet voluisse, alioqui obscurus & humilis. Du seyest Hur oder Dieb/ hastu Gelt so bifiu lieb. Item, Schimlich Gelt mache Adel.

Attagen.

Attagen. Ατταγῆς.

Suidas indicat hoc cognominis proverbiali ioco dici solere in seruos stigmaticos, quod haec avis plumas habeat vatijs colorum notis distinctas.

Sale emptum mancipium. ἀλώνητον αὐ-
δράπεδον.

In barbarum quemquam ac vilem homuncionem dicebatur. Zenodot.

Delapide emptus. Tullius.

In vilissimum & vehementer obscurum hominem dicebatur.

Siculus miles. Σικελὸς σπαθέωτης.

Conueniet in hominem lucri gratia nullum ministerij genus recusantem. Zenodot.

Imi subsellij. Gellius.

Imi subsellij viri appellantur parasi, qui ita in conuiuum admittuntur, ut imo sedeant loco. Quadrabit etiam in tenues conuiuas, quos recipiunt diuites, sed infimo loco.

Seruorum ciuitas. δόλων πόλις.

De cætu coniectuque hominum improborum, sura-
cium aut ignobilium dici potest. Suidas.

De fece haurire.

Pro eo, quod est, sordida quæpiam ac plebeia, nimisque humilia prosequi. Cicero.

Carica Musa. Καρικὴ Μύση. Καρικὰ αὐ-
λήματα.

De lugubri, rustica atque indocta, seu molesta cantione dici solitum. Aristophanes.

Asinos non curro. τῶν δ' ὄνων ἔμέλει.

Congruit in eum, qui domesticis contentus opibus, non querit aliena.

Pomarius Hercules. μῆλος Ἡράκλης.

Per contemptum dicebatur in eum, qui nomen quide-

magnificum gereret, cæterum opibus nullis, nullaque potentia pollens.

Malum Herculis. Μῆλον Ἡρκυλῆς.

Dici conueniet, vbi quis munuscula quantumvis pulla boni consulit.

Munus leuidensæ.

Cicero vocat munus vile, minimique precij.

Cicerinus Bacchus. Ερεβίθαι Διόνυσος.

Dere vehementer contempta. Sumpū à potu ex leguminibus confecto, qui vinum imitatur.

Ollaris Deus. χυτες Θεος.

Dicebatur in hominem humilem, & contemptæ sortis. Zenodotus.

Soterichilecti.

Dere vili priscaque, & minime ambitiosa, & ruditificij.

Cecidis & Buphoniorum. τὰ κηνέδες
καὶ βροφίων.

Dere magnopere prisca, & ob vetustatem iam pridem obsoleta desuetaque, atque ideò contempta.

Ficulnus.

Virum ficulnum appellant, mollem atq; inutilem.

Ficulnus gladius. συκίνη μάχαιρα.

Defriuola causa dici potest, quæque minimo negocio queat refelli. Theocritus.

In foribus vrceum. ὅπλα θύραις τὴν υδρίαν.

Significat rem contemptam ac vilem. Negliguntur enim quæ passim sunt obuia, quæque facilè quibuslibet contingunt.

Ficum Mercurio. σύκενεφ' Ερμῆ.

De prompto & quibuslibet exposito beneficio dicebatur.

Merx vltronea putet.

Id est:

Id est: Ingrata sunt, quæ vltro non petentibus offeruntur. Hieronym. Angebotener Dienst ist nicht dankens werth. Item, Verbotten Obs ist süß. Gestohlen Wasser ist Malausier.

Numerus. δέιθμος.

Homines nullius bonæ rei, numerus proverbio dicuntur, etiam idiotis. Horatius:

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati.

Telluris onus. γῆς βάρος.

De homine vehementer inutili, qui nihil aliud quam terram suo pondere grauat. Er ist nicht werth das ihn die Erde trägt. Er ist nur ein Erden last.

Abominandus scarabæus. μύων κακθαρίς.

De vilissimo homine dicebatur. In sacris quoque literis vermis abiit in proverbiū contemptus: Ego sum vermis & non homo.

Aetnæus scarabæus.

De magnis & fœdis.

Minus de ipsis laboro, quam de ranis palustribus. μέλει μοι τῶν ποιότων χρέους ήπιον, τῶν δὲ τοῖς τέλμασι βαρεάχων.

Recte dicitur in obtructatores, quorum obloquutiones dicemus nos fortiter contemnere.

Indus elephantus non curat culicem. κώνωπος ἐλέφας Ινδὸς οὐκ αἰλεγίζει.

Id est: Culicem haud curat elephantus Indicus. Dicitum est autem ob singularem duriciem cutis elephantinae, quæ fertur etiam iacula excutere.

Cochleare crescit. δοϊδυξ αὔξει.

In hominem aut rem nihil, nulliusque momenti.

Inertium chorus. ἀργύρντων χορός.

De cœtu lascivientium dicebatur olim.

Megarenses neque tertij, neq; quarti. Μεγαρέως δὲ τρίτοι, γε τέταρτοι.

Dicebatur in homines suprà modum ignauos, & contemptos, nulloque honore dignos.

Connæ calculus. Κόννας ψηφος.

In hominem autem nihil, nulliusque momenti. Ariostophan,

Rusticanum oratorem ne contempseris. ἀχροίνε μὴ καταφεύει ρήτορος.

Admonet adagium, ne quem ob imperitiam, infantiamque fastidiamus.

E flamma cibum petere.

Terentius in Eunicho dixit in parasitum: *Eiusmodi esse, ut vel è flamma cibum peteret,* Hoc est quiduis cibi causa passurum, facturumque. Et dörft vmb eine Suppen/ durch ein Feuer lauffen.

Myorum postremus nauigat. μυσῶν ἔχατος πλεῖ.

Summum despectum, & infimam humilitatem hoc adagio significabimus.

Caricus hircus. Καρικὸς τράγος.

Carum populus, quod passim in bellis mercenariam locarent operam, ceu vili vita, in contemptus prouerbium abiit, vnde & Plato Καρικὸν ἄνθεωπον. Id est: Caricum homuncionem dixit pro vili nihiliique.

Indoctior Philonide. ἀπαιδεύτηρος φιλονίδης.

Hic Melitenis erat prægrandi corpore, cæterum insulsus & indoctus.

Calabri hospitis Xenia.

Calabri hospitis Xenia, & munera recte dixeris rusticana, leuiaque, quæque magis onerent accipientem, quam iuuent.

Principia

Principatus Scyrius. δέχη Σκυρία.

Defrigido, tenuique regno. Scyrus insula, quam olim
coluere Cares, petrifica & infrugifera.

Ciceris emtor.

Horatius in arte poetica : Ciceris ex nucis emtor. Infimæ
fortis hominem, deque ima plebe quempiam significans.

Cubito emungere. ἀγκῶν ἀπομυωσό-
μενος.

Prouerbialis ironia in hominem sordidi quæstus, &
conditionis abiecta. A Salsamentarijs ducta.

Canis viuens è Magdalia. κύων ζῶν ἀπὸ
Μαγδαλίας.

Dicitur solitum in parasitos, & alieno visitantes cibo.

Non est curæ Hippocli. & φροντὶς ἐπ-
πολείδη.

Hoc adagio significabant se quippiam negligere, neque
magnopere laborare

Non admodum misces. & μάλα κυνᾶς.

Non multum potes, neque prodeesse, neque nocere.

Alga vilior.

Vilior alga. Poëta dixit pro vilissima & abiectissima
quauis re.

Contemnentis inimicum.

Qui negabit se commoueri conuitijs alicuius hominis
contempti, non inficiet deflexerit illud Homér. Iliad. λ.

Οὐκ ἀλέων, ὃς εἴ με γαῖην βάλοις ἢ παις ἄφεων

Καρὸν γὰρ βέλος ἀνθρώπος ἀνάληπος ἢ παῖς σανοῖς,

Haud curo magis, ac si femina siue quis infans,

Me iaculo peteret, siquidem viri inertis & ipsa.

Irrita tela volant.

Indignus qui illi matellam porrigat.

De vehementer inæqualibus, aut ne vlla quidem ex par-
te conferendis. Martial. lib. 10. Epigr. II.

Contemnentis dicterium.

Si quando significabimus nos scommate seu contumelia leuiter commoueri, nec altius in animum dimittere, congruet illud Homeri Iliad. δ.

Οὐκ ἐν καιρίᾳ δὲν πάγη βέλθ, αὖτε πάροισθε,
Εἰρύσαθε ζωσής τε παναιώλος, οὐδὲ ψεύεσθεν,
Ζῶματε ἐ μίτην, τὸν γαληνὸν οὔμον ἀνδρες.
At missum non transiit ad vitalia telum,
Sed summa in cute balthens arcuit, impositoq;
Lamine & squamæ, quas huic faber addidit ære.

Tanquam conchylium discerpere.

ἄστερ κογχύλην διελεῖν.

De imbecillis & viribus longè inferioribus dicebatur.

Tragicus Rex. Τραγυκὸς βασιλέως.

Dici potest, vel qui nomine duntaxat rex sit: cæterum viribus parum polleat.

Vterq; ambo. ὁ μὲν ἑπάτερ Θ ἀμφότερος,
οὐδὲ ἀμφότερος ὁ δέ τερος.

Quadrabit in duos aliquos, quorū alterius nequitiam, alterius probitas compensat.

Batænáρας.

De pinguis dictum & impotentibus: conueniet in temulentum & somnolentum. **Banæ** promum significat: & νῆρες caput. Eudemus.

Pannus Lacer. ράνος πολυχιδρος.

Hominein iam fastiditum & reiectum, hoc appellare nomine per contemptum licebit. Lucian.

Quis vſus cepis putridi. τις γεία πυθομένα κρομμύς.

De rebus aut etiam hominibus abiectis, & quorum nullus unquam est vſus.

Inutilior blace. Βλανὸς ἀχρησόπερος.

In hominem nihil nulliusque bonæ frugis dicebatur.

Extritum

Extritum ingenium. παρεξηνλημένον νῦν
ἴχων.

Id est: Mentem habens euaniā Παρεξηνλημένον perinde sonat, quasi dicas, extibiatam: Ducta metaphora à tibiarū linguis, quæ posteaquām exciderint, inutilis est tibia.

Barbam vellere.

Quum summum contemptum ac ludibriū significamus. Horat.

— *Barbam tibi vellunt
Lascini pueri.*

Nihili cocio est.

Dictum videtur in eos, qui pollicentur in futurū, nec exhibent rem præsentem. Gellius cocionem dixit, quem veteres ariolatorem,

Fumi vmbra. καπνὺ σκιὰ.

Pro re qualibet vili.

Fulgur ex pelui. ἀσπατὴ χι πυέλγ.

De minis inanibus eorum, qui lādere nequeunt.

Oppedere, & oppedere contra tonitra.

Oppedere prouerbialiter pro reclamare & contemnere reperitur vsurpatum. Horatius:

Vin' tu curtis Iudeis oppedere.

Dionis gry. τὸ Δίωνος γένος.

Recte dicetur, aut vbi quempiam magno animo contemnimus, ac ne responso quidem dignum habemus, aut cum rem nihili significamus,

DIGNITAS.

Canis digna sede. ἀξία ἡ κύων θρόνος.

Quum nouus honos obtigit cuiquam immerenti. Diogenianus.

Digna canis pabulo. ἀξία ἡ κύων τῆς βρέφης.

Fermè perinde valet, ac si dicas: dignus operarius mercede sua. Suidas. Das Pferdt ist seines Futter werth. Es ist ein gering Pferdt/ das sein eigen Futter nicht verdienet mag.

Dignus obelisco. ἀξιόβελίσκος.

Dignus quovis honore. Summis enim viris eiusmodi columnæ ac pyramides erigebantur, magnificis inscriptæ titulis, aut ingentes colossi. Tametsi proverbiū anticipatū habet sententiam, propterea quod Aristarchus obeliscis iugulare sit solitus, quæ parum probaret.

Digna cedro.

Digna cedro dicuntur, quæ promerentur immortalitatem, & eiusmodi iudicantur, ut posteritatē consecrentur. Persius.

Dignus Argiuo clypeo. ἀξιόει τῆς ἐργειαστίδος.

De generoso ac maiorem in modum venerando.

Dignum propter quod vadimonium deseratur.

Vbi rem maximi momenti volumus significare, quæque vel quantouis dispendio debeat expeti, dignam esse dicemus, cuius gratia vadimonium deseratur. Plinius.

Dignus, qui cum in tenebris mices.

Qui certissima esset fide, eum dignum dicebant, qui cum in tenebris micaretur. Cicero.

Quauis re dignus. ἀξιότε πανήσ. Terentius.

Hominem quantumuis precij.

Regia vaccula. Βασιλικὸν Βοΐδιον.

De prodigiosa fœcunditate dicebatur.

Batti Silphium. Βάθη Σίλφιον.

Hoc proverbiū Græci nouum & rarum quempiam hominem notant.

Decernetur

Decernetur equa Theſſalica. θηικερ-
νεῖ τοῦ ἵππου Θεωταλικῆ.

De ſummo præmio dicebatur, propterea quod antiqui-
tus prima laus fuerit equarum Thessaliæ. Lepidius erit per
ironiam.

Bos in ciuitate. βός ċv πόλει.

Dicitur, vbi quis ad nouos honores eucabitur.

Sapientum octauus.

In eum, qui ſibi multum tribuit in Sapientia. Horat.

Columen familiæ.

Donatus columen dici putat, perinde quaſi columnam
dicas, cui reliqua domus innitatur. Vnde antiquitus fer-
nos maiores Columellas dictos. Terentius.

Vtranquæ paginam facit.

In rebus humanis fortuna vtranquæ facit paginam, id
eft, ſue quid obtingit boni, ea laudatur, quas dederit, ſue
mali quid accidit, eadem incessit, ceu malorum autor.

Esto promus. ἔσω ταμίας, τ' ἄλλα δὲ βό-
λε κύων.

Aiunt dictum in eum, cui felicitas immerenti contigif-
ſet, peculiariiter in Eunuchos, per ironiam dici potest ei qui
dignitatem inuadit, nihillaborans, quam eruditione quoſ-
ue mores postuleat ea dignitas, quaſi dicas. Esto dignitate
Episcopus, moribus vel canis ſi libet.

Iupiter aquilam delegit. Ζεὺς ἀετὸν ἐιλεπτ.

Vbi quis aſciscit ſibi præclaros, ſuisque rebus accomo-
datos.

Glaucus comes a herba habitat in mari.

γλαῦκος Φαγὼν τῷον οἰκεῖ ċv θαλάτῃ.

Dictum appetat per iocum de ijs, qui, quum perierint,
tamen vulgo creduntur viuere.

Pro dignitate cuiusque.

Quum vnicuique partes tribuuntur pro decoro perfo-
næ, pro,

πατέρες, pro quo dignitate, quadrabit illud Homeri ex Iliad. §.

Εὐθλάτης πάτερ εὐθλάτης ἐδωλεῖ, χέρειν δὲ χείροις δύο τε.

Id est.

*Egregia egregius subit arma, ac deterioris
Deteriora dedit.*

Antiquior Codro. περσβύτερος Κόδρος.

De priscis, & ob antiquitatem admirandis. Codrus antiquissimus Atticæ rex.

Myrteam coronam ambis. Μυρτέαν κορώνην αμβού.

Dicebatur, qui Tyrannidem, aut magistratum ambiret.

Cæcūs & claudus nō intrabunt in templum.

Fortassis adagio locus erit, quoties excluditur aliquis ab honore veluti indignus.

Roscius.

Eodem tropo, quo vehementer in consilijs callidum, Dædalum vocamus: in laboribus patientem, Herculem: in disputando inuitum, Achillem: in iudicando, Aristarchū: patronum in causis agendis egregiè dextrum, Rosciū libebit appellare.

Primas tenere.

M. Tullius ad Q. fratrem Epist. lib. 3. carmen adfert, velut Παροιμιῶδες. Illud verò, inquit, quod à puero adamaram.

Ἄλιτρα ἀερίσεντα, καὶ τὸ εἰργόντες ἔμμεναι ἀλλαγή, totum occidisse carmen Homeri, quod ita verti potest:

Primas usq; tenere, aliosq; excellerre laude.

D I V I T I A E.

Cræso, Crasso ditior.

Apud Græcos opulentia Cræsi Lydorum regis, in prouerbium abiit, præsertim nobilitata dicto Solonis.

Midæ diuinitæ. Midas ωλγτός.

Id est, Midæ opes. In prouerbium abiit hoc dictum, propter immensas eius regis opes.

Lysistrati

Lysistrati diuitias habes. Λυσιστράτης
ωλεῖον ωλεῖον.

Prouerbialis Ironia de magnopere tenuibus.

Pactoli opes. τὸν Πακτώλην ωλεῖον.

Est Pactolus Lydiæ fluvius, ex monte Tmolo profluens, aureis scatens arenis.

Cinyræ opes. Κινύρης ωλεῖον.

De imminenis opibus dicebatur: nam huius regionem opulentissimam fuisse Naso satis indicat, Metam: lib. io.

Pelopis talenta. Πέλοπος τάλαντα.

De immensis opibus.

Ad ambas vñque aures. μέχρι τῶν ἀμφωτίδων.

Visque ad aures ambas impleri dicuntur, quæ suprà modum ingurgitant se. Commodo ad immōdicē diuites refiri quoque potest. Er sitzt im Geist bis ahn die Ohren.

Ne decima quidem Syracusanorum pars. ἔδει τὴν δεκάτην τῶν Συρακουσίων ἔχει.

De diuitibus & splendidis ita dicere solent.

Vltra res Callicratis. οὐτὲ τὰ Καλλικράτει.

De immensis opibus dicebatur.

Zopyri talenta. Ζωτύρης τάλαντα.

De præclaris factis, magnoq[ue] æstimandis.

Diues aut iniquus est, aut iniqui hæres. Hieronym.

Cui affine videtur & illud Menandreum:

Οὐδεὶς ἐπλέπει, ταχέως δικαιόων.

Id est.

Nunquam vir equus, diues euafit citè.

Satietas ferociam parit.

Parit

Parit satietas ferociam, imperitia cum potestate coniuncta insaniam tollit animos opulentia. Quod si ad inscitiam accedat potestas, aut res, ad insaniam usque procedit. Voll macht doll. Gut macht Muth. Item, Wann der Geys zu wol ist so scharet sie.

Octapedes. Ὀκτάποδες.

Scythico proverbio dicebantur, qui duos possiderent boues, & currum unum. Dici poterit in hominem qui sibi locuples videatur, vel in eum, cui rusticanae sunt opes.

Quantum non miluus oberret.

De homine supra modum locuplete, cui tantum sit auctor, quantum nec miluus peruolet. Persius.

Tantali talenta. τάλαντα Ταντάλων.

De immensis opibus.

Noctuæ laurioticæ. γλαῦκες λαυριών.

Hoc velut ænigmate pecuniarum vimi significabunt. Aristoph.

Benè loculis, benè scrinio.

Tanti habetur quisque, quantum habet. Vide paulo post proverbi. *Quantum habet.*

Dextro Hercule, aut amico Hercule.

Horatius.

Dives amico Hercule.

Quod quidem in eos competit, qui in accumulandis opibus sunt benè fortunati.

Prædiues.

Prædiuitem significamus his versibus. Homeri Iliad. λ.

Πολλὰ δὲ ἐν ἀφρεσὶ παῖδες πειρήλια κεῖται,

Χαλκός τε χρυσός τε πολυκυπετός τε σίδης Θ.

Divitis in patris sunt multa recondita tellis:

Aesq; aurumque fabrefacti quoque copia ferri.

Quantum habet.

Quantum habet quisque, tanti fit. Horatius Satyr. i.

Nil satis est, inquit, quia tanti, quantum habeas, sis.

Iuuenalis Satyra. 3.

*Quantum quisque sua nummorum seruat in arca,
Tantum habet et fidei.*

Pecuniæ vir. *χείραται ἀνήρ.*

Hoc est, tanti quisque fit, quantum possidet.

Vnde excoquat seuum.

Plautus in Captiu. Proverbiali dixit Hyperbole. *Vnde
excoquat seuum senex:* Opes significans copiosissimas.

Adminicula vitæ.

Omnia quæ ad vitæ commoditatem pertinent, indican-
tur hoc carmine Odyss. 7.

Οἱ σὺ τ' εῦ ζώουσι καὶ φρεσοὶ καλέονται.

Id est.

E quibus et viuunt recte, ditesq; vocantur.

Vestis virum facit. *εἵματα, ἀνὴρ.*

Id est: Vester, Vir. Aiunt enim ad hunc modum: vesti-
tus virum reddit: qui habet, induat. Das Kleydt siceret den
Mann. Wer es hat der ziehe es an. Item, Kleyder machen Leuth/
Lumpen machen Leuf.

Herculis quæstus.

Herculis quæstum, pro maguis impendijs, dixit Plautus
in Mostellaria.

Magnum os anni. *μέγα σόμα τῷ οὐαύῃ.*

Dicebatur, quoties vberior rerum prouentus, aut vilior
annona animos & loquendi libertatem adderet, alioqui ta-
midioribus.

Nullius indigens Deus. *ἀναδεῆς οὐ Θεὸς.*

Id est: Nullius egens Deus. Admonet parœmia, nul-
lum esse mortalium tam absolutum, in quo non aliquid de-
sideretur: vnum esse Deum undequaque perfectum.

Attagenæ nouilunium. *Ἄπαγας νυμηνία.*

Refertur à Suida, nec explicatur, sed coniectura colligi-
potest,

Euparyphus ex comœdia. Εὐπάρυφος
εἰς παραδίαις.

Diuites omnes splendideque cultos, Euparyphos ap-
pellant Græci.

Ad pedes, ad caput.

Non sine proverbij specie dictum videtur illud Theo-
criti, de rebus copiosis & affluentibus.

Ων μητέος κεφαλῆς πάρε ποσὶ κῶσα κεῖται.

Id est.

Ad caput, atque pedes, quarum me vellera cingunt.

Sermo est pastoris, iactantis opes suas.

Λακκόταλατοι.

Qui malis artibus subito ditescerent, Laccopluti dice-
bantur.

DIVITVM PRAEROGATIVA.

Felicibus sunt & trimestres liberi. τοῖς
Στυχὸσι καὶ πείμηνα παιδία.

In diuitum ac Principum felicitatem, quibus per adul-
ationem omnia laudi vertuntur: quique sibi nihil non licere
putant, adeò ut quod in homine plebeio perinde ut sum-
mum scelus damnatur, in illis virtutis titulo celebretur. A-
scribitur Plinio.

Multitudo imperatorum Cariam per-
didit. πολλοὶ σρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσσεν.

Admonet Senarius, nihil esse perniciiosius licentia mul-
titudinis, dum nulli paretur, sed pro sua quisque libidine
rem gerit. *Vil Röch versatzen den Brey. Brey vil Hirten / wirdt
vbel gehütet.*

Citius Telegoriæ donarim. μᾶλλον τε-
έλλοιμι τῷ Τελεγόρεῳ δῶναι.

Vsus adagij esse potest, si dicamus officium rectius
gratuitō

gratuitò collocari penes probos ac magnos, quām mercede
penes improbos ac viles.

Nemo bene imperat, nisi qui paruerit
imperio. οὐκ ἔστι εὖ ἀρχεῖν μὴ δέχθεντα.

Fieri non potest, ut benè gerat imperium, qui non tule-
rit imperium.

Bonus dux, bonum reddit comitem.
οὐ καλῶς ἄγων, οὐ ποιεῖ τὸ καλῶς ἐπεοδηγοῦ.

Qui bonum ducem præstat, is bonum reddit comitem.
Doctus ac diligens præceptor eruditum reddit discipulū.
Wer vorgehen / macht wol folgen. Wie das Haupt / also die Gli-
eder.

Vmbræ. onidæ.

Prouerbiali ioco dicebantur olim ij, qui venirent ad
conuiuum, non ipsi quidein vocati, sed comites eorum,
qui vocati fuerant, sic illos sequentes, velut umbra corpus
vltrò sequitur.

Arbore deiecta quiuis ligna colligit.
ἀρψὶς πεσόντος πᾶς ἀνὴρ ξυλοδέεται.

Si quem fortuna præcipitem dederit, in hunc passim o-
mnes incurunt, & quisque quod potest, diripit. Iam enim
putant sibi impunè fore. Wer da fellt / wer den laufft alle Welt.
Item, Wer reit der reit / wer fellt der leit. Item, Wer liigt / dem
hilfft niemandt auß.

P A V P E R T A S.

Nec obulum habet vnde restim emat.

In eos, qui maxima rei familiaris inopia laborant. Lu-
cianus in Timone.

Χρήσις μὴ γέδε ὅβολον, ἀτε πειασθαι βρέοχον ἐχνηγέας.

Id est.

Qui pridiè ne obulum quidem habebant, quo laqueum e-
merent.

Nudior leberide. χυμότερος λεβητίδος.
Devchementer tenuibus.

Iro, Codro pauperior. *Ouidius:*

Irus erit subito, qui modo Croesus erat.

De Codro Inuenialis:

Tota domus Codri rheda componitur una.

Nudior paxillo. *γυμνόπερ πατάλη.*

De extremæ paupertatis homine dicebatur hæc hy-
perbole.

Telenico pauperior. *Τελένικος πενεσερος.*

Nam is nota paupertatis fuit.

Nudus tanquam ex matre. *γυμνὸς ὡς ἐκ
μητρῶς.*

De vehementer paupere. Er ist so nackendt als er von
Mutter leib kommen ist.

Ne in pelle quidem. *χρ' ἐν δέρματι.*

De suprà modum tenuibus, velut usque adeo nudis, vi-
se pelle quidem propria tegantur.

Araneas eijcere. *Hesiodus.*

Ἐν δὲ αγγέων εἰλάστεις αράχναια.

Id est.

Vasis ejstias quas neclit aranea telas.

Sic enim significant inanitatem & inopiam. *Lucianus:*
Carie & araneis differta.

Cum exossis suum rodit pedem. *ὅτ' ἀνο-
σερπερὸν πόδα τένδει.*

Consimili figura significauit egestatem in eodem opere.

Macilenta manu pinguem pedem.

Manus eniin gracilescunt fame, pedes intumescunt fri-
gore. Venustius erit, si longius transferatur, ad viaticum pa-
randum senectuti aut similia.

Pedem vbi ponat, non habet.

In hominem insignitè tenuem atque inopem.

Cinclus. *Κίγκλος.*

Rusticano prouerbio dicebantur præter modū pauperes.

Pistillo

Pistillo nudior. οὐτέρες γυμνότεροι.

De vehementer tenui, miseroque.

Paupertas sapientiam sortita est. πείθα
δὲ τὴν σοφίαν ἐλάχε. Zenodotus citat ex Eu-
ripide.

Ignava est opulentia: Verum inopia multarum artium
repertrix est. Armut lehrt geigen/ Armut bringt Kunst vnd De-
mut. Item, Were Armut nicht/ so were kein Kunst.

Pauper sed ingeniosus.

In hominem tenui cultu, sed egregio tamen corpore,
quadrabit illud Hom. ex Odyss. 6.

Οἴωντες πάκεννον οὐ γέρων ἐπιγενίδες φύλακει.

Quos profert senior pannis ē vilibus armos.

Lucianus torquet ad senem ingenio, facundiaque præ-
cellentem.

Multa docet fames. Fames Magistra.
πλλῶν ὁ λιμὸς γίγνεται διδάσκαλος.

Fames magistra est artium complurium. Sensus per se
planus est huius adagij.

Hecale pauperior.

Hecale paupertate nobilis est. Ouidius.

Cur nemo est Hecalen, nulla est quae ceperit Irum?

Nempe quod alter egens, altera pauper erat.

Ad incitas redactus.

Quos vrgeret extrema necessitas his res dicebatur ad
incitas redijsse. Plautus. Er ist an den Bettelstab kommen. Item,
Er kan sich des Hungers nicht erwehren. Item, Er hat kaum das
leibe Brott zu essen.

Centro & spatio circumscripta. τὰ τῆς
στίας καὶ κέντρων καὶ Διασῆμαν αἰγαφόρης
πέδος χρωίαν.

Sentit fortunas tam angustas, vt nisi certa dimensione
dispenseretur, non sint ad necessarios usus sufficiunt.

Nani.

Quadrabit in tenues, & humilis fortunæ homunculos,
ac quemadmodum ait Horatius: *Moduli bipedalis, qui poten-*
tes sumptu conantur æquare.

Tunicati.

Tenues & humiles nullo cultu insignes, tunicati dicua-
tur. Horatius.

Vilia vendentem tunicato scruta popello.

Canalicolæ.

Homines exili re tenuique fortuna, dicti olim Canali-
colæ, quod circa canales fori consisterent.

Ne tempestas quidem nocere possit.

In homines insigniter nudos & inopes. Cicero.

Non habet cui indormiat.

Dicimus & hodiè: Non habet lectum, aut non habet
stramenta, quibus indormiat.

Omnia præter animam.

Quum nihil non datum significantis præter vitam, di-
cimus omnia tradita præter animam. Simili figura. Ani-
mam debere dicuntur, qui plusquam omnia debent.

Zonam perdidit.

Prouerbium castrense in ἀχειρογότες. Id est, eos, quini-
hil habent nummorum. Er hatz hauss im Wetschger.

Animam debet. τὴν ψυχὴν ὁ φέλει.

De eo, qui inmodico ære alieno teneatur, ut plus quam
omnes facultates, ac deniq; seipsum debeat. Er ist niemandt
schuldig dann den Leuthen. Item, Er ist Gott vnd aller Welt
schuldig.

Saguntina fames.

Est Saguntum Hispaniarum oppidum iuxta flumen
Iberum, societate, fœdereque coniunctum cum Romanis.
Id longa Pœnorum obsidione, fameque eò redactum est, ut
ciues extructo in foro igni, quicquid erat pretiosarum re-
rum

rum in eum conicerent, ac postremò sequē suosq; liberos
eò præcipitarent, ne venirent in hostium manus.

Fames Melixa. λιμὸς Μηλιξίας.

Defame extrema, deque rebus difficillimis.

Famis campus. λιμὴς πεδίον.

In ciuitates dicitur ingenti fame pressas.

Λιμοδωρεῖς.

Quadrabit in eos, qui fame adacti, aliquò demigrant.

Aquam bibens, nihil boni parias. ὑδωρ
δὲ πίνων, χρησόν δέν αὐτέν τέκης.

Langue poëtarum ingenium ni vino conualescat. Vn.
de Horatius.

Nulla placere diu neq; vinere carmina possunt,

Quae scribuntur aquæ potoribus.

Non est Dithyrambus, si bibat aquam.

οὐκέτι Διθύραμφος, αὐτὸν ὑδωρ πίνη.

Non adest hilaritas, quum deest vinum.

Quærendæ facultates, deinde virtus.

διγενόν βιοτήν, δέετην δεόταν ή βίος.

Quærendus vietus, virtus autem, vbi vietus adfuerit.
Horatius.

O ciues, ciues, querenda pecunia primum est,

Virtus post nummos.

Pausone mendicior. παύσων πάχο-

προς.

Pauson pictor quispiam fuit insigni tenuitate, quemad-
modum apud Iuuenalem Codrus.

Sterilior Agrippo. ἀκαρπόπερος Αγρίππας.

Quadrat in ignauos, nulliusque industriæ homines.

Trium dierum commeatum.

Trium dierum commeatus, cum instare paupertas ex-
rema videatur. Translatio ducta à militum commeatu.

*Qui eget, in turba versetur. πάωχω βέλ-
τιον εἰ κατὰ πόλει τὴν κατ' ἀγερὸς δῶμα πάω-
χον.*

Etiam hodiernis temporibus vulgo iactatur fabula, de cœco mendico, qui iubebat ministro, ut eò se duceret, vbi maxima esset hominum procella, addens sententiam populari ioco celebrem, ibi quæstum esse, vbi sit hominum frequentia.

*Mendico ne parentes quidem amici
sunt. πάωχος φίλοι δοῦλοι φυγῆτες.*

Dinitiæ conciliant amicos. Paupertas nec illos habet amicos, quos natura coniunxit. Arme Leuth kennet niemandt. Item, Arme Leuth haben wenig freunde.

*Omnem facultatem indutus est. ἄπα-
ντα τὰς τεσταῖς ημιφίασται.*

De paupere, qui præter vestitum nihil præterea rerum possidet. Notum illud Biantis philosophi dictum:

Omnia mea mecum porto.

Plautus:

Hoc quod induta sum, summa opes.

*Theagenis pecuniæ, quemadmodum
Æschinis. Θεαγένες χρήματα, ταῦτα Αἰσχύλος.*

Iocus prouerbialis in eos, qui pauperes cum essent, tam diuites haberi volebant. Aristoph.

*Cleomenes cubile superat. ὁ Κλεομένης
τῆς κοίτης τερέχει.*

De eo, qui magis abundaret rebus superuacaneis, quam necessarijs.

Certissima paupertas. Columella.

Nam vetus prouerbium est, paupertatem certissimam esse, quum alicuius indigeas, vt eo non posse, quia ignoratur vbi projectum iaceat, quod desideratur.

Ostiatim,

Ostiatim.

Iucundius erit, si transferatur ad res animi, ut si quis à singulis libris ac capitibus autorum petat testimonia aut probationes, dicitur ostiatim petere.

EXITIVM HONESTVM.

De pulchro ligno vel strangulare. ἀπὸ καλὸς ξύλος κανὸν πάγξ αδοὺ.

Admonet calamitatem tolerabiliorem esse, si cum honestate fuerit coniuncta, & dedecore vacauerit.

Ne vestigium quidem.

Quoties hominem penitus, aut rem abolitam significamus, ne vestigium quidem superesse dicimus.

HONOS INDIGNO HABITVS.

Bos in quadra argentea. Βῆσσοι πίνακες δέργυροι.

In eos qui personam sustinent, officium aliquod egregium pollicentem, nec ulli tamen sunt usui, nisi ad voluptatem aut fastum. Der König im Kartenspiel.

Fato Metelli.

Dictum facetè & contumeliosè in Metellos. Torqueri poterit in eos, qui præter meritum suum ad opes ac dignitates prouehuntur.

Malus choraules, bonus symphoniacus.

D. Augustinus in Epistola ad Aurelianum commemorat vulgo illud iactatū, ubi quis in suo genere contemptus, in præstantiore habetur pretio: veluti si quis poëta ineptus profideatur medicinam, & inter præclaros medicos habeatur.

Strumam dibapho tegere.

Pro eo, quod est, infamiam aliqua dignitate obliterare.

Asinus in pelle leonis.

Abibit nobis quidem Philosophus, cæterum asinus leonis testus pelle.

I L L E C E B R A M A L L.

Lotum gustauit. ἀωτὸς ἔφαγες.

De ijs dicebatur, qui diutius in peregrinis regionibus hærerent, velut oblii reditus, neque inconcinnè dixeris in eos, qui simul atq; semel voluptatem inhonestam degurant, ad pristina studia reuocari non queunt.

Periculoseum est canem intestinagustasse. χαλεπὸν χορίων κύνα γεῦσαι.

Admonet adagium haud facile temperare à peccato, qui semel illecebram illam velut autoramentum vitiorum degustauerit. Effertur & ad hunc modū apud Lucianum. Neque canis desiturus est, qui semel corium edere didicerit.

N O B I L I T A S, O B S C U R I T A S.

Generosior Codro. εὐγένεσερ Κόδρος.

Per ironiam rectè dicetur in istos, qui maiorum fumosis imaginibus & natalium antiquitate gloriantur.

Generosior Sparta. ελαυθερώπερος Σπάρτης.

Dicitur de excellenti animo, minimèque timido, aut humili.

Subdititius es. υποβαλμαι ει.

Transfertur in hominem fictum, & per dolum ab alio quopiam allegatum subornatumque.

Ne patris quidem nomen dicere posfit. ἀνθρωπος τοι εχων απεινονομα πάπος, αλλ' οτε πατρος.

Quadrabit in vehementer obscuros, vel etiā in spurios, incerto que patre natos. Quod genus est & illud Iuuenalis,

Quorum nemo queat patriam monstrare parentis. Es ist ein witziges Kind/das seinen Vatter kennet. Item, Wer weiss wer des andern Vatter ist.

Terræ

Terræ filius.

Olim homines obscuro ignotoque genere prognati ter-
ræ filii dicebantur, propterea quod terra sit omnium com-
munis parens. Er ist der erste Edelman in seinem Geschlecht. Itē,
Er ist ein Edelmann/solt man ihm die Wawren Ader entzwey hawen/
er dörftte sich zu tödt bluten.

Matris ut capra dicitur. τῆς μητέρος ὡς
ἄγναλεῖται.

In spuriis dictum videtur, quorum pater incertus est,
eaque gratia à matre denominantur. Er ist seiner Mutter
Sohn/wie ein Gesß. Item, Die Mutter sagt/ diser sen sein Vat-
ter/ vel simpliciter, Die Mutter sagt es.

Virtus gloriam parit. πυῶντες δ' απέτασσο-
νται φαρερὸν οδὸν ἔρχονται.

Sentit benefactis potius, quam opibus parari veram
gloriam.

Quanta vix cœlo capi possint.

Hac hyperbole M. Tullius famæ celebritatem expres-
sit. Idem, In cœlum laudibus ferre. Ita Virg. Ultra sy-
dera notus. Et Horatius: Sublimi feriam vertice sydera.

Auis ex auibus. ὄρνις ἐκ τῶν ὄρνεων.

Prouerbij forma dictus est Aristophani per ironiam vir-
nobilis, quasi bonus ex bonis prognatus.

Cymbalum mundi.

De homine celebrati nominis.

Domi nobiles.

Qui non opibus tantum aut potentia clarus est, sed ex
nobilibus nobiles prognatus est. Hunc Cicero subinde domi
nobilem vocat.

E domo in domum. οἴκοθεν οἴκῳδε.

Hac sermonis forma significamus aliquem proprijs vir-
tutibus quippiam egregiae laudis peperisse suæ domui, pa-
triæ.

Fumosæ imagines.

In eos dicebatur, qui iactarent peruetustam generis nobilitatem. Iuuinalis: Veteres ceras appellat.

Iouis german. οὐ Διὸς ἔρυθρος.

Id est ex Ioue german. Dicebatur insigni virtute praeditus.

P R O B R V M , G L O R I A .

Gloriosum & apud posteros.

Quum facinus significabimus, cuius fama & posteritas celebratura videatur, quadrabit illud Homeri ex Iliad. 1.

Ἄλλα μέντη τέχνα τί καὶ ἐσομένοισι πάγιοισι.

— Imò facinus insigne peregit.

Ipsa etiam quod posteritas exaudiat.

Gloria futuri. τὸ δὲ τοικλέπτη ἐσομένοιο.

Admonet, famam laudemque recte factorum continere potissimum apud posteros.

Non omnino temerè est, quod vulgo dictitant. Φήμη δὲ τις τάμπων ἀπόλλιται, ἡντινα πολλοὶ λαοὶ Φημίζοσι. Aristot.

Non planè falsum videtur, quod plurimis est in ore, quodque populi consensu approbat. Man nennet seit ein Kuh Blümlein / sie habe denn neun bundte Flecken. Item, Wer den Leuthen einmal in die Meuler kompt / der kompt langsam wider darauf.

Sutorium atramentum.

Tullius lib. epist. 9. Iam pater eius accusatus est à M. Antonio sutorio atramento absolutus putatur. Sentit (opinor) hominem absolutum fuisse iudicium corruptela, non citra infamiam. Er muß in die Büchse blasen. Item, Er ist mit halben Ehr da von kommen.

Scarabeo nigrior. καυθάρης μελάντερ.

In foedos & vehementer atros ac fuscos.

Dedecus publicum.

Res omnibus modis infamis ac perniciosa, non ineleganter indicabitur his versibus Homeri ex Iliad. 2.

Πατερ

Πατερί τε σῷ μέμα πῦμα, πολιάτη πυντί τε δίμω,
Δυσφρέσιν μὴν χάρμω, καληφέλω δὲ σὺ αὐτῷ. Id est,
Noxa ingens viri q; tua, populoq; patriq;
Hosti gaudia, sed probrumq; dolorq; tibi ipsi.

Cythonymi probrum. Κυθωνύμος αὐχός.

In hominem vehementer infamem, fœdiq; nominis,
cuiusque nomen iure suppressi debeat vel ob malefacta,
vel ob calamitates.

Cerite cera dignus.

Olim notari dignos, atque improbos & nequam homines, Cerite cera dignos proverbio vocabant, nimirum ceritem ceram, insignem ignominiam appellantes. Horatius.

Quid deceat, quid non oblitij, Cerite cera.

Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssis.

Hic bonorum virorum morbus est.

ἄντη γεγοησῶν ἐσὶν αὐδρῶν ἡ νόσος.

Vt licet sit, quum id probro datur, quod magis laudis
duci oportebat.

Quem fortuna pinxerat. ὁν τύχη μέλανα
χάραι, τέτον διασχέον δύναται λευκάναι.

Hoc est: Cui fortuna refragatur, huic quicquid tentauerit, infeliciter cedet.

Cur non suspendis te, vt apud Thebanos heros fias? τὶ σκάπτη γέξω, ἵνα Θήβησιν
ἥγως γένη?

Dici posse videtur in eos, qui famæ ducti cupiditate, se-
met periculis grauibus obijciunt.

Adhortantis ad gloriam.

Quum hortabimur ad immortalem gloriam egregijs
parandam factis locis, non inconcinnè adhibebimus Ho-
meri carmen illud, quo Tullius aliquod locis vsus est.

Αλημός εος' ινα της σε καὶ φεγγάνων εῦ εἰσηγη.

Strenuus esto, quo te posteritas quoq; laudet.

Fractis

Fractis auribus.

Galenus contra Thrasybulum: ἀντὶ τῆς θαυμασίας των
τὸ συγχρόνων, νῦν τὸ τέλος ὅτε οὐλεαγέτων περιφερόμενα.
Id est: Quorum sunt admirandi isti libri, qui circumferuntur ab
his qui fractos gerunt aures.

De pugilibus, ni fallor, sentit, qui postea facti medici,
scribunt libros, aut potius de libris imperitorum medico-
rum, qui leguntur à pugilibus, qui solent habere laceratas
aures more suum, oculos suggillatos, totam faciem tube-
ribus notatam, ex arte, quam exercent.

P O T E N T E S.

In omnia potentes.

In eos, qui plurimum possunt vel nocere, vel prodefe-
quadrabit illud Hesiodi:

Ἐν τοῖς γὰρ τέλοις ἐσὶν ὄμηρος ἀγαθῶν τε κακῶντε.

Est enim in his pariter sita summa boni; maliq.

Accommodare licebit vel in hominem cuius summa sit
authoritas, vel in rem quæ plurimum habeat momentū.

Nutu atq; renutu.

Cui summam potentiam ascribimus, eius nutu atque
renutu cuncta geri dicimus.

Preces armatæ.

M. Tullius *Πειθαράγκων* appellat suasionem cum ne-
cessitate vique coniunctam, quales sunt Principum preces,
Ouidius:

Precibusq; minas regaliter addit.

P R O X I M I S V T E N D V M.

Viam qui nescit ad mare.

Plautus in Pœnulo. Id est: *Qui rem commode confidere ne-
quit, is quavis ratione conficiat necesse est.*

Vt possumus, quando ut volumus non
licet. *Ζῷῳδῳ γὰρ ἔχως θέλουσδῳ, ἀλλ' ᾧς δύνα-
μεῖσθαι.*

Que

**Quo monemur tempori ac necessitati seruendum es-
se.** Es gehet wie es mag / nicht wie man will. Item, Man muß
also für gut nehmen / bis es besser würdt.

Quando id fieri non potest.

Oportet id quod adest boni consulere. Et Martial.
Quod sis, esse velis. Wann es nicht besser sein mag.

Bona est offa post panem. ἡ μά-
ζα μετ' ἀρτον.

Dē ijs dici solere ait Zenodotus, qui penuria meliorum
amplectuntur deteriora. Quod licebit vti, quām indicabi-
mus rem vfu, non opinione æstimandam.

**Si non adsint carnes, taricho conten-
tos esse oportet.** αὐτὸν μὴ παρῇ κρέα, σερτέον τῷ
πρίκῳ.

Probanda falsamenta egenti carnium. Sensus hic est,
vbi non est copia meliorum, boni consulere oportet, quæ-
cunque contingunt.

**Aulœdus sit, qui citharædus esse non
possit.**

Recte dicetur in eos, qui malunt in multo inferiore or-
dine alicuius haberi momenti, quām inter excellentes ne-
gligi. Nec male quadrabit in eos, qui desperatione melio-
rum ad humiliaora sese conferunt.

Si bouem non possis, asinum agas. εἰ μὴ
δύναο βόην, ἔλαυνον οὐον.

Id est: Si non potes vt vis, vt cunque potes facito, si for-
tuna splendidior non contingit, eam sortem, quæ contin-
git, boni consulas. Wer nicht Radel hat / der muß mit Lehmen
mauren. Item, Man muß mit Pferden Pflügen / die man hat.
Man muß mit Eulen bessern / wo nicht Habich vorhanden sein.

Altera nauigatio. δύο τρεῖς τριῶς.

Conuenit, vbi quoties quæ potissima fierent, non con-
tingunt, ad proxima confugitur auxilia.

Præsentem

Præsentem fortunam boni consule. τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, οὐ τὸ παρὸν εὖ τίθεσθαι.

Admonet adagium ne nos maceremus alienarū rerum cupiditate, sed quæcunque contigit sors, eam velut optimam amplectamur. Man muss nemmen wie es kompt. Du must derzeit vnd des glücks erwarten.

Præsentem mulge, quid fugientem insequeris. τὴν παρέσσοντα μελγε, τι τὸν φεύγοντα διώκεις.

Præsens lucrum non omittendum spe commodorum. Germani dicunt. Nimm an was dir werden mag / vnd las das ander fahren.

Quod adest boni consule.

Oportet boni consulere quicquid à fortuna conceditur. Esse was ihsr findet / vnd dencket was ihsr wöllet. Item, Niemmet für gut/ ein andermal würde es besser.

Quæ dantur. τὰ μὲν διδόμενα.

Admonet adagium, quod à fortuna datur, id boni consilendum esse, & ferendum æquo animo, quod mutari non queat.

Quod datur.

Nonius Marcel. citat hunc versiculum è Cæciliij Plotio:
Patiere quod dant, quando optima non danunt.

Danunt antiquè dictum est, pro dant, conuenit cum præcedente, τὰ μὲν διδόμενα.

Extrema linea.

Quod in quaque re postremum est, extremam lincam appellabant.

S E R V M R E M E D I V M, A U T T E M-
pestivum.

Satius est initijs mederi quam fini.

Persius.

Elleborum frustra, quum iam cutis agra tumebat.
Poscentes videas: Venienti occurrite morbo.

Ouidius.

Ouidius.

— Serò medicina paratur,
Quum mala per longas inualuere moras.

Pueros admonet à vitijs arcendos, dum adhuc tenera et
tractabilis ætas: sarcendas item protinus offensas, ne in
simultatem exolescant.

Serò venisti sed in colonum ito. οψ
ηλγεσ.

In eos, qui post tempus aduenirent, aut qui mercede
quippiam facerent.

Post bellum auxilium. μετὰ τὸν πόλε-
μον ἡ συμμαχία.

Quoties serius adhibetur remedium.

Senem erigere. γέροντα δ' ὥρθεν φλαυ-
γονὸς νέῳ πέσουι.

Haud facile dediseuntur à senibus vitia, quæ pueri didi-
cerint, & in omnem inhæserint vitam. Alte Hund seind hōß
bändig zumachen. Item, Es ist in der Haut / Wer es im Kreydt/ so
könchte man es herab wäschhen. Item, Es stecket im Fleysch / und
nicht im Haar/ man schere es sonst ab.

DE HONESTO OFFICIO & Virtute. Locus. XLVI.

ALIENARE:

Nihil ad versum. οὐδὲν πέρος ἔπος.

De ijs, quæ longè discrepant, ab ijs quæ proposita sunt.

Nihil ad fides. οὐδὲν πέρος τινὶ χόρδῃ.

In eos, quorum vita vehementer est inæquabilis, quo-
rumque mores ab oratione dissident. Lucianus.

Nihil ad Bacchum. οὐδὲν πέρος Διόνυσον.

Vbi quis ea nugatur, quæ ad rem præsentem nihil atti-
nent. Suidas.

Mira delente. Rudolphus Agrico.

Quoties

Quoties res humilis & pusilla magnificis laudibus attoleretur. Opinor Græcis effetti hunc in modum. *δεινὰ πεῖ φανῆς.*

Quid ad farinas? τὶ πέπος ἀλφίτα?

Quid attinet ad parandas facultates? Id rectè detorquebitur ad artes steriles. Es gibt nicht Vieh in den Wrey. Item, Es gibt nicht Speck in die Bratwurst oder Erbsen.

**Alia Menecles, alia Procellus loquitur.
ἄλλα λέγει Μενεκλῆς, ἄλλα τὸ Χοιρίδιον.**

Vbi quis multum verborum effutit, quæ nihil ad rem pertinent.

**Neque cœlum neque terram attingit.
Ἐπειγῆς ἐπειργάνθη πλευτα.**

Dere vehementer absurdâ atque alienâ, quæque nulla vicinitate pertinent ad id, de quo agitur. Lucianus.

Quid ad Mercurium. τὶ πέπος τὸν Ερμῆν.
Id est, nihil ad rem. Nam Mercurius orationis est autor.

Ego de allijs loquor, tu respondes de cepis.

Cum aliud respondetur quam rogaris. Vel contrâ, cum inepte respondetur, inepte sciscitanti.

Falces postulabam. ἄμας ἀπήτευ.
In eos, qui respondent id quod ad rem non attinet. Suid.

Extra chorum saltare. ἔκτος χορῶς ὅπ-

χεῖσαι.

Dicitur, qui dicit aut facit à re, quam proposuit alienum aliquid.

Vltra septa transilire. ἡσὴρ τὰ ἐσκαμ-

μέντα πηδᾶν. Plato.

Congruit in eos, qui à proposito digrediuntur. Vber die Schnur hauen.

Extra

Extra oleas fertur. ἐκτὸς τῶν ἐλασῶν φέρεται.

Vbi quis terminos præscriptos transgreditur.

Incita equum iuxta nyssam. κέντει τὸν πῶλον περὶ τὴν νύσσαν.

Dicebatur, vbi sermo loquentis aberraret ab eo quod esset institutum. Gregor. Nazian.

Haud contra ostium. ἐκατὰ θύρας.

Haud contra ianuam: pro eo, quod est, non propè ad rem, & ad id de quo agitur. Aristotel.

Nihil ad rem.

In cum, qui dixerit absurdè quippiam & alienum à re proposita, quadrabit illud Homeri.

Νηπίοις εἰς ὁξεῖν ἡ τηλόθεν εἰλήλου θρεσ.

Id est.

Hospes stultus es, aut longinquis aduena ab oris Nuper ades.

Meos corymbos necto. τὰς ἐμὰς κορύμβας τὸν τάλενω.

Vbi quis respondet, quod nihil pertinet ad interrogata.

Omissa hypera, pedem insequeris. αὐτοῖς τὴν τατέραν τὸν τόδα διώκει.

Conuenit vbi quis omissis his, quæ magis ad rem attinebant, leuicula quæpiam curat.

De curru delapsus. ἐξιμαχομένοι.

In hodiernum quoque vulgo durat adagiū in eum, qui oblitus propositi, aliò se transfert, quemadmodum ab anno delapsus. Germani eandem seruant metaphoram. Er ist vom Wagen gefallen.

Quo terrarum raperis.

Qui longius aberrant à verò, in aliena regione esse dicuntur. Er ist im Gersfeld.

Me mortuo, terra misceatur incendio.

Seneca.

Significant nihil sua referre, quid posteris accidat, vel boni vel mali, cum ipsi tollantur è vita, nequaquam sensari. Wann ich stirb so gilt mir ein Rubschmitz so vil als ein Duecat.

Mihi istic nec seritur nec metitur.

Plautus.

Ista res nihil ad me pertinet, ut quæ neque meo fiat periculo, neque emolumento.

Non lucretu sed remedio opus in malis.

In malis non lamentis sed auxilijs vtendum. Ad id conuenit illud Iliad. a.

Oὐ γάρ τις, πεντε πέλεται κρυπτοῖς γόνοις.

Quippe nihil misero fletus lamentaq; prosunt.

Respublica nihil ad musicum. η δημαρχωγίας πέρος μυστηῶν. *Aristoph.*

Hæc persuasio quemadmodum olim multorum animos occupauit, ita nunc quoque multis inhæret, ut credant, doctos ac probos viros non esse accommodatos ad gubernandum Rempublicam.

Eξόρχεια.

Qui fugiunt, & ab eo quod agitur, aliò se vertunt. Græcis ἐξόρχεια dicuntur: sumpta metaphora à saltationibus, præsertim sacris, vnde subtrahere sese inauspicatum erat.

AD REM PERTINENTIA.

Nunc in regionem veni. νῦν εἰς χώραν
ἥλθον. *Plutarch.*

Ab ijs dictitari solitum, qui tandem sua sponte illuc, quod oportuit, perueniunt, cum diu non quieuerint.

Ipsum ostij limen tetigisti. ἀυτὸν κέκρεψας τὸν βατῆρα τῆς Θύρας.

Dici solitum, quoties ad rem ipsam peruenitur.

Rem

Rem acutetigisti. *Plautus.*

Acu tangere perinde est, quasi dicas, ipsissimum puncum attingere. Du hast es eben getroffen.

Ædibus in nostris, quæ prava aut recta geruntur. ὅτι τοι ἡ μεγάροισι πανὸν τ' ἀγαθὸν τε τέτυκται.

Quo versu monemur, ut ea potissimum, quæ ad nos ipsos pertinent, curemus: externa atque aliena ne inquiremus. Huc referri potest, & illud apud eundem Homerum solenne.

Ἄλλ' εἰς ὅνκριςσατε στούπης ἐργα καὶ μίσε.

Quin ad testa abiens tua, propria munera cura.

Ein jeder kehr vor seiner Thüren / so würdt es auff der Gassen als
lenthälben sauber.

Ipsi curandum. *ἄντε μελητέον, ἀλλ' οὐτι*
τὸν οἶκον. *Homerus.*

Græci scriptores torquent in eos, qui rebus alienis libe-
rius vtuntur, ut solent, qui in conducto habitant.

Omissis nugis rem experiamur.

Qui conuitis omissis iubebit ipsa re periculum fieri, v-
ter vincat, aut vincatur, non inepte accommodauerit illud
Iliad. x.

Βέλτερον ἀντ' ἔρειδι ξυνελαωνέμδη ὅτι πόχιστε,

Ειδομένη ὅτι πολέμω κεν δλύμπισθεν χρήσεη.

Sed prestat pugnam committere comitus, ut mox,

Vt si turpiter esse velit laudem, dedecusq; perspicuum
fiat.

Pedem conferre.

Vbi proprius acceditur ad rem. Cicero.

Ab vnguiibus incipere. *ἐκ τῶν ὄνυχων*
ἀρχεαδας.

Dici solitum, quoties à leuissimis minimeque ad rem
pertinentibus, ordinur. Huic contrarium:

A capite incipere. Cum illud quod præcipuum in causa
est, aggredimur.

A ianua aberrare. τὶς ἀν θύρας ἀμάρτωι.

Dici solitum, ubi quis penitus aberret à verò, totoqué fallitur iudicio. Utitur Aristot. Darneben stehen. Nicht an der rechten Thür antikopfen. Den pletz neben das lóch setzen.

Tota erras via. τῇ πάσῃ ὁδῷ ἀφαναπλάνεσθαι.

Prouerbium est in eos, qui vehementer aberrant. Celebre habetur & illud apophthegma: Bene currunt, sed extrā viam: πελῶς μὴ τεχνῶν, ἀλλ' εἰδός τῆς ὁδοῦ.

Toto cœlo errare. ἀμαρτλάνειν σφάνειν γόλον.

Metaphora ducta vel à Phaethontis aut Cereris fabula, vel à nauigantibus, qui cœli syderumq; obseruatione cursum moderantur.

Extra calcem.

Exstat apud Ammianum lib. 21. quod est extra proposi-
tum, quamvis videatur légendum extra calcem, ubi quis
digreditur à re proposita.

CONTAGIO MORVM.

Ne gustatis quibus nigra cauda est. μὴ γέλεσθαι τῶν μελανόρων.

Admonet, non esse habendum commercium cum im-
probis, & cum ijs qui sunt nigris & infamibus moribus.

Oscitante uno deinde oscitat & alter.
ἐν τῷ χανόντῳ μετέχηκεν ἕτερός.

Dicendum quoties exemplo peccati, statim prouoca-
tur aliquis ad simile facinus.

Corrumpt bonos mores colloquia
praua. Φθείργοντι θηγεῖσθ' ὄμιλίαν πανταί.

Eodem pertinet ille Menandricus senarius, quem di-
uus Paulus Apostolus, haud quaquam grauatus est in pri-
ma Corin-

ma Corinthiorum epistola citare. Celebratur & hic senarius à Græcis.

Kανγὶς ὁμιλῶν πρίντος ἐκ βῆση κακός.
Malus ipse fies si malis conuixeris.

Si iuxta claudum habites, subclaudiare disces. ἀν χολῶ παροικίσης τασσάζειν μαθήσῃς. Plut.

Prouerbium admonet, vitandam perniciosa mpro-
borum hominum consuetudinem, propterea quod cum
corporis, tum maximè animi vitia contagio serpunt in vi-
cinum. Ein faul Ey verderbet den ganzen Kuchen. Ein Narr
macht zehn Maren.

A bonis bona disce.

Aristot. Moral. 9. ostendens virtutem optimè disci
coniuictu bonorum, quod amici se mutuo corrigunt, si quid
erratum est, & sese vicissim ad honestas excitant actiones.
Citat Theognidis versum:

Εὐλᾶντι μὴ γέρε απ' εὐλαλίας.
Qui bonus et ab eo bona discito.

E X S E S E.

Domini habet. Domini nascitur.

Nam id dicimus domi habere, quod in nobis situm est,
neque necesse est ab alijs mutuo sumere. Terentius: Philo-
sophus domi habet, vnde discat. Selbs ist ein gut kräutlein/
wächst aber nicht in allen Gärten.

Domesticum malum.

Ad significandum priuatum ac domesticū malum, quod
ad alios nihil attineat, conueniet illud Homeri Odys. β.

Αλλ' εμέγενται τοῖς ξενοῖς, δύμας κακὸν ἔμπεσεν οἰκος.
Id est.

Porrò malum nostras quod in eades incidit, unum

Ad me pertinet. Germani dicunt: Haussjanck vnd
End/ macht Frembden nicht groß Leyd. Item, Ein Hauss vnd ein
Mantel bedeckt vil schandt.

Nihil graue passus es, nisi tibi vindicas.
 οὐδὲν τὸν δεῖνον, εἰ μὴ τρέποιεν.

Meminit Diogenianus. Nemo laeditur nisi a se ipso.

Emere malo, quam rogare. Cicero.

Quo significatum est, haud quaquam gratis accipi,
 quod precibus emitur, immo nihil emi carius, quam quod ro-
 ganti datur.

I T E R A T V S E R R O R .

Eadem aberrare chorda. Horatius.

In eos concinnè dicetur, qui vel in simili re crebrius pec-
 ent, vel culpam eandem iterum atq; iterum committunt.

Iterum eundem ad lapidem offendere. δις πέντε τὸν αὐτὸν αἰχμὴν εἰσκρέειν λιθον.

Sapientis haud est bis in eodem labier. Zenodot.

Vulpes non iterum capitur laqueo.
 ἀλλ' οὐκ αὖθις ἀλώπηξ πάγας.

Stupidi est hominis, in malum gustatum incidere. Ein
 alter Fuchs kommt nicht bald ins Garn. Item, Der alte Esel kom-
 met nicht gern auff die Straf/ da er einmal gefallen ist.

Non licet in bello bis peccare. ἀμαρτίαι
 οὐκ ἔνεστι δις ἐν πολέμῳ

In rebus periculosis non est tutum labi.

Venia primum experienti. συγνώμη
 πειθωτείρω.

Ignoscendum his, qui rudes nouo quoquam in negotio
 incipiunt versari, si quid per imperitiam peccarint.

Sus in volutabro cœni. ὡς λαζαρέην εἰς
 κύλισμα βορβόρος.

Cum quis iterat iam extirpata flagitia. Extat in Episto-
 lis D. Petri.

Canis reuersus ad vomitum. κύων ὅπει
τὸν θέρον ἐξεργάσα. Idem.

Quadrabit in eos, qui relabuntur in eadem flagitia.

Decipienti semel.

Iohannes Campanus. Decipienti me semel Dij male-faxint: faxintque bene, si bis idem deceperit. Confine illi: Improbe Neptunum accusat, qui iterum naufragium facit.
Wer mich ein mal betrogen hat/ soll mich nicht mehr betriegen.

ERROR IN INITIO.

In limine offendere. In portu impingere. - Verg. Hieron.

Pro eo, quod est: Statim in ipso operis ingressu peccare.
In limine deficere, idem.

Cantherius in porta.

Natum à Sulpitio Galba quodam, cui quum in prouinciam ituro, Cantherius in porta cecidisset: Rideo inquit, Cantherie in porta, cum tam longum iter sis iturus, iam lassum esse te, cum vix dum sis ingressus.

IMPROBI.

Lydi Mali post Aegyptij, &c.

Λυδοὶ πονηροὶ δὲ νεροὶ σὲ Αἰγύπτιοι
Τελτοὶ δὲ πάντων Καῆρες ἐξωλέσατο. Id est.
Lydi improbi, post hos secundi Aegyptij
Tertijq; Cares perditissimi omnium.

Tempestiuiter vtemur, si quando mali cum malis conseruntur: & collatus cum sceleratioribus, ita demum minus illaudatus aliquis videtur.

Lerij mali. Λέροις κακοῖ.

In eos recte dicetur, qui pariter omnes gentis vitio sunt improbi.

Mali commatis. πονηρῶν κόμματα.

Dicebatur improbus, contemptus, & reiçulus quispiam,

Adulterinus. οὐβδηλός.

Quod simplex non est, neque syncerum, id vulgato verbo Græci οὐβδηλοι vocant.

Bipedum nequissimus.

De homine vehementer improbato, qui que vel pecudes nequitia superet. Cicero torserat in Clodium in oratione pro Domo sua.

Tenedius tibicen. Τενέδηλος αὐλητής.

Dicebatur testis falsus & calumniator. Stephan.

Phryndonas alter. Φρυνώνδας ἄλλος.

De improbo. Quoties insigniter malum & sceleratum accipi volebant Phryndonam appellabant.

Noui Simonem & Simon me.

Vide similitudinis.

Bestia bestiam nouit. Ibidem.

Ambrones.

Ambrones vulgo dicebantur, qui rapto malisque artibus viuerent. Es muss ein kalter Winter sein/dass ein Wolff den andern frisset. Item, Es ist böß stehlen / woh der Wirt selbs ein Dieb ist,

Ballio.

Nomina quædam ob insignem improbitatem abierunt in proverbiū, quod interdum à veris, interdum à fictis in Comœdia personis sumitur. Ballionem inducit Plautus in Pseudolo, lenonem impurissimum, rapacissimum, improbisimum.

Βεργαῖζεν.

Stephanus scribit Βεργαῖον esse ciuitatem Thraciæ, siue ut Strabo refert, vicum. Eius gentis improbi mores in proverbiū abierunt, vt dicerentur βεργαῖζεν, qui nihil sani loquerentur,

Eurybatizare. Εὐβατίζεσθαι.

Est improbis vti moribus.

Tria cappa pessima. τρία κάππα κάππαις.

Iactatum

Iactatum & hoc olim ænigmatis vice, quo trium gentium mores notati sunt. Capadocum, Cretensem, & Cilicum.

Duplex cappa. διπλῆν κάπαν.

Velut ænigma, quo malum aliquod significabant, siquidem gemino & scribuntur νυκτί. Simili figura Plautus sum trium literarum hominem appellauit.

Bomolochos. Βωμολοχός εαδην. *Arioph.*

Bomolochi proverbiali conuitio dicebantur scelerati & improbi. Dicuntur autem Βωμολοχοί, qui cum res diuina peragitur nō faciunt vota Diis, sed nugas inanes blaterant. Qui mos hodie magnatibus magnoperè placet.

Inexploratus homo. ἀβασάντος ἀνθρώπος. *Suidas.*

Inexpensus, inexercitatus, non probatus.

Diagoras Melius. Διαγόρας ὁ Μήλιος.

In sceleratum ac fœdifragum & impium.

Lupis decas. λύκου δέκας.

Dictum apparet in eos, in quos inhonesti lucri pars aliqua, tametsi pusilla, rediret. Aut in eos, qui largitionibus escent corrupti, aliosq;e corrumpent.

Cum sacco adire.

Non dubium est, quin hic sermo fuerit vulgo iactatus de quouis qui postulat, ut statim exhibeat, quod petit. Germani quoque importunius quipiam petentibus solent dicere. Warum hastu nicht ein Sack mit dir gebracht.

Onobatis.

Quadrabit in quamuis prostitutæ famæ.

Cercopum cætus. ἄγρος Κερκωπῶν.

De conciliabulo, conuentuque versutorum, & improborum hominum dicebatur.

Cercopissare. Κερκωπίζειν.

Cercopissare dicuntur, vel qui lasciuunt, aut qui adulantur.

Αλιτήριον.

Vulgò dicebatur, qui per vim raperet aliena.

Ferre iugum.

Plautus in Curcul. *Iamne fert iugum?* Depuella per-
contatur quispiam, num iam per ætatem virum reciperet.

Magis impius Hippomene. ἀσεβέσσερος
Γηπωμένης.

Hic Atheniensium princeps filiam à ciue quopiam vi-
tiatam, vna cum equo feroci conclusit in domicilio, nec
huic nec illi cibum præbens. Equus igitur fame in rabiem
actus, puellam adortus comedit: deinde periret ipse quoque
pabuli videlicet inopia. Post hæc pater domum est demo-
litus: loco nomen inditum equi & puellæ. Recenset ada-
gium Diogenianus.

Mare proliuit omnia mortalium ma-
la. Θάλασσα κλύζει πάντα τὸνθρώπων κακὰ.

Id est: Hominum vniuersa proliuit pelagus mala. Na-
rum est ab euentu huiusmodi: Refert Diogenes Laërtius
Euripidem Platoni comitem fuisse peregrinationis, quum
Aegyptum adiret, ibi cum morbo suo corriperetur comi-
tiali, ni fallor, sacerdotes Aegyptij mersione marina sana-
uerunt hominem.

Qui omni in re, & in omni tempore.
Gellius.

Admonet paræmia, serè neminem esse tam deplorati in-
genij, qui non aliquando dicat, faciatue quod laudem pro-
mercatur.

Seruilis capillus. ἀνδραποδάδη τείχα πτι-
δεικνύειν.

Seruilem capillum præ se ferre dicuntur, qui agrestibus,
& inelegantibus sunt moribus.

Vlyssis remigium,

Homines nequam, & voluptatibus addictos, Horatius
in epistolis

in epistolis Vlyssis remigium appellauit, prouerbiali nimirum figura.

Remigium vitiosum Ithacensis Vlyssis,

Dij tibi dent tuam mentem.

In insanum congruit, & sua dignum mente. Martialis.

Dij mentem tibi dent tuam Philæni.

Non es laudandus, ne in cœna quidem.
σὺ επαινεθεῖς γδὲ οὐ περιδείπνω.

In hominem dicebatur vehementer illaudatum.

Compendiaria res improbitas. *σωτηρία, βερδεῖα ή ἀρετή.*

Qui semel addixit animum vitijs, is quiduis flagitij facile patrabit. At singulæ virtutes magno sudore parandæ.

Insania non omnibus eadem. *μανία γ' εποιεῖ συνώμοια.*

Sensus est, nullum esse mortalem, qui non in aliquare desipiat.

I N C V L P A T V S.

Purior clavo. *ἀγνότερος τηδαλίς.*

De re vehementer inculpata, aut moribus vndequaque integris & incontaminatis.

A puro pura defluit aqua. *Theog.*

Εἰ μὲν θέλεις πλύνειν, κεφαλῆς αἵματι δὲ αἴχοντα.

Αἱὲ λευκῷν υἷδωρ ρευσεται ιμιστέρης.

Rursum aqua de summo mihi vertice defluet ρυτή;

Lympida, si innocuum fortè lauare paras.

Quadrabit in hominem, vsquequaque innocentem : quem etiam si quis aliquando vocet in crimen, tamen non solum fama illius non contaminatur, verum etiam illustror redditur.

Aurum igni probatum. *ὁ χρυσὸς τῷ πυρὶ δοκιμαζεῖς.* Aristoph.

Dicitur

Dicitur is, cuius fides rebus aduersis explorata, spectataque est.

Aurum Colophonium. Χρυσὸς ὁ Κολοφῶνος.

Apud Colophonios aurum optimum solet fieri. Venustius fiet, si longius deflectetur, velut ad mores vehementer incorruptos: aut ingenium exquisitum, & eximium.

I N T E M P E S T I V A   E T   I N E P T A.

Simulare cupressum. Horatius.

Concinnè usurpabitur in eos, qui quod didicerunt, id ubique intempestiuiter inculcant, quum ad rem nihil attineat.

Intempestiuia benevolentia, nihil à similitate differt. ἀκαρπός δέντες εχθράς θέρεται.

Quadrabit in eos qui dum officiosi student esse, non habita temporis ratione, nocent, aut molesti sunt sedulitate. Suidas.

In lente vnguentum. τὸ πτήν φακῆ μύρον.

Quadrabit aut in hominem, aut in rem quampiam, quæ neutiquam in tempore adhibetur ijs, quibus minimè congruit.

In crastinum seria. εἰς αὔριον τὰ στυδία.

Plutarchus in vita Pelopidae narrat hanc vocem cuiusdam Archiae, apud Græcos abiisse in proverbiū.

Æstate penulam deteris. ἐν θέρετροι χλαιναν κατερίζεις. Aristot.

Rectè dicitur in eum, qui res necessarias temere, nec in tempore profundit, aliquando futuras usui si seruentur. Germani temporis opportunitatem hoc dicto commendant. Zeit hat ehr. Zeit hat glück und heyl.

Mense Maio nubunt male.

Dici potest in eos, qui alieno tempore quicquam faciunt, aut

aut, aut qui parum auspicato, quid aggrediuntur. *Knapen vnd Pfaffen ehe werden im Meyen gemacht.*

Ouid. Fast.

Mense malas Maior nubere, vulgus ait.

Menthambelli tempore neque serito
neque edito. *Μίνθην ἐν πολέμῳ μῆτ' ἔσθιε μῆ-*
πε Φύτεύε.

Potest & in eum sensum deflecti paræmia, ut admoneat
ne quid alieno tempore fiat quod officiat.

Rosam quæ præterijt, ne quaeras ite-
rum. *ῥόδον παρελθὼν, μηκέτι γίγτει πάλιν.*

Ne te maceres desiderio rerum, quæ reuocari restiuq;
non queunt, velut exactæ iuuentæ, formæ virium, fortunæ.

Foras Cares, non amplius anthisteria.
Θύραζε Κάρες, σὸν εἶ τὸν θεῖσθεια.

Dici consuevit, vbi quis semper eadem sibi sperat com-
moda, aut idem semper licitum fore credit, quod aliquan-
do, pro temporis ratione fuerit permissum.

Anus hirciflans. *χρῶς καπέωσι.*

De anu adhuc intempestiua libidine pruriente. Aristoph.
Alte Stifft wöllen wo geschmirtet sein. Alte Geysen lecken auch
gern Salz.

Anus bacchatur. *χρῶς βανχθει.*

In eas dici solitum, quæ præter ætatem indecore lasci-
viant. Die alte Ruh will beißen.

Feli crocoton. *χαλῆψιρονωτὸν.*

Subaudiendum, des, aut addas. Dici solitum, quoties
honos datur indignis, & quos haud quaquam decet. Dieb
ab den Gaigen nemmen.

Quid de pusillis magna procœmia. *τὶ*
μικρῶν περὶ μεγάλα περιουμάζῃ. Plutarch.

Vbi quis in re non magni momenti, verbosa vtitur præ-
loquutione. Horatius.

Quorsum

Quorsum hæc tam putrida tendunt.

Huic cognatum est:

Aντι περιμηση παθων. Id est:

Absq; proœmijs, & affectibus.

Ab vnguiibus incipere. ἐκ τῶν ὀνύχων
ἀρχεσθεῖς.

Dicuntur, quæ à leuissimis miniméque ad rem pertinētibus ordiuntur. Cicero.

Tragœdias in nugis agere. Cicero.

Tragœdias in nugis agit, qui in re leuicula tumultum mouet: ut ait Terentius:

Magno conatu magnas nugas dicit.

Annosam arborem transplantare. η-
ραιδρουν μεταφυτεύειν.

In eos dicitur, qui serò atque exacta iam ætate conantur dediscere, quibus diu iuuenes assueuerint. Aut simpliciter de ijs, quæ frustra molimur.

Ne vñquam viri senis. αὐδῆς γέροντος
μήποτ' εἰς πυγὴν ὄραν.

Id est: Ne requiras illud à quoquam, quod ab eo præstatim non possit.

In senem libidinosum.

In eos qui ad rem gerendam iam inutiles sunt ob ætem, verùm oratione valent: appositè dixeris illud Homeris.

*Γέραι δὴ πολέμῳ πεπαθόι, ἀλλ' ἀγρείνει
Εσθοί.*

*Iam ob senium bello emeriti, sed dicere tantum
Egregij.*

Moleustum sapientem apud stultos loqui. Diogen.

*Αγραλέον φρονεόντε παρά ἀφεος πολλ' ἀγρείνειν.
Id est.*

*Dicere multa graue est sapientem apud insipientes.
Den Narren richtet man nichts auf/ man sehe gleich sawr oder süß.*

Malum

Malum est bonum. κακὸν τὸ καλὸν, ηὐτὸν μὴ καυρὸν τύχη.

Id est: Nihil gratum quod intempestiuum.

In pace leones. Aristophanes in Pluto.

Οὐτε οἰκοι μὴ λέοντες εὐ μάχη οὐ ἀλάπεκτες.

Id est.

Cum leones sunt domi ipsis in Marte sunt vulpeculæ.

Conueniet in eos, qui præposterè se gerunt. Aut in illos, qui simulata mansuetudine perueniunt ad tyrannidem.

MVNVS APTVM AVT INEPTVM.

Ranis vinum præministras. Βαρζάχοις οἴνοχοεῖς. Zenodot.

In eum dicebatur, qui id ministraret, quo nihil opus esset ei, cui exhiberetur: veluti si quis apud indoctos, multa de Philosophia disserat.

Non nostrū onus, bos clitellas? Quint.

Vbi quis deprecatur prouinciam, cui sit parum accommodatus: aut qui negabit accersere velle sese quempiam ad id muneris, ad quod gerendum idoneus non videatur, usurpabit illud Homeri.

Ιππούς οἵ εἰς Ιθάκην ἐκ αἴξομαι.

Ceterum equos Ithacam non duxero.

Non è quo quis ligno fit Mercurius. σὸν ἐν τῷ ωὶ ξύλῳ Εἴρηνος αὖ γένοιτο.

Id est: Non omnium ingenia sunt accommodata disciplinis.

Officium humilius.

Cum quis recusat munus tanquam humilius, parumque sese dignum, applicabitur illud Homeri ex Odyss. q.

Οὐ γὰρ ἐπὶ ταῦταις μένει ἐπ τῇ λίγης εἰμι.

Nam ut maneam in stabulis iam non mea postulat ætas.

Apta prouincia.

In eum, qui prouinciam suscipit suis aptam viribus, abstinenſ

stimens à negotio, cui sit impar. Conueniet illud Hömeri ex Iliad. π.

Εἰλετο ἀλημα δέροι τὰ ὁ παλαιόν φίν αἴρεται.

Εγχθροὶ οἵ ἔχετε δῖον αἷμά μνθος Αισκίδηο.

Quæ manibus quadrent, ingentes corripit hastas.

Quaslibet, ast hastam solam non sumit Achillis.

Nauis annosa haud quaquam nauigabit per marc. ναῦς παλαιὰ πόντον ἔχει πλώσει.

In eos, qui iam ob ætatis imbecillitatem ad res arduas obeundas, sustinendaq; pericula parum sunt idonei, ac primum percunt oppressi negotiorum magnitudine. Diogen.

Putre fallamentum amat origanum.

συπέσθι τάχειχθο τίλιορίγανον φιλεῖ.

Aptè dicetur de reper se parum honesta aut iucunda, atque ob id exoticis condimentis & honestamentis egente.

Ad pedem. περὶ πόδα. Plato.

Quod appositum & vehementer accommodatum, id
πόδι πόδι dicebatur.

Iuxta nauem. κατὰ ναῦ.

Dicuntur quæ digesta sunt ordine, quæque quadrant ac congruunt, propterea quod instrumenta nauium suo quæque loco reponi soleant. Item: Iuxta nauem carbasa.

Pygmæorum acrothinia colosso aptare. ἀκροθίνια τῶν πυγμαίων κελοσῶ εφαρμόζειν.

Dicebatur, qui inanem ac stultam sumerent operam: aut qui præter decorum minima maximis adaptarent. Philostrat.

Veneri suem immolavit. ἀφροδίτη γε τέμπεικα.

Dici solitum, vbi quis munus offert minimè gratum.

Bos subiugum. βέσσαρις ζυγὸν.

Vbi quis assiduè laborat, aut vbi quis se laborioso involuit negotio. Vel vbi quis negotijs conuenientibus adhibetur.

hibetur. Eim Münch ist niergens besser als im Closter. Eim Dieb
ist niergens besser als am Galgen.

A Deo facti.

Qui vehementer ad aliquid naturā compositi sunt, hos
proverbiali sermone ad hoc natos, factos, sculptosque di-
cimus.

VICES OFFICIA.

Tis ημέρα?

Plutarchus tradit, hoc dici solitum de his, qui conui-
tium agunt, aut exhibent, idque inde manasse, quod olim
apud eos mos fuerit, ut qui magistratum inirent, epulum
exhiberent populo. Quod si quando plures fuissent magi-
stratus, dies inter se distribuebant. Itaque cum sibi occur-
rerent, rogabant: Tis ημέρα? Id est: Quis dies? Ea vox in
vulgo ioco cessit.

Ordinem deserere. Λιτων τὸ τάξιν.

Ordinem deserere dicitur, qui deest officio suo in re
quapiam peragenda.

Pensum persoluere. Plautus.

Est suas implere partes, debitoque perfungi officio.

Contribulis factus, serua ordinem.

Posteaquam ascitus es in ordinem aliquem, fungere tuo
officio, quemadmodum & cæteri faciunt.

DE VIRTUTE MORALI. ET

I. de Fortitudine. Locus. XLVII.

A V D A C I A.

Fortes fortuna adiuuat.

Propterea quod id genus hominibus fortuna quasi fa-
uac, infensa ijs, qui nihil audent experiri, sed veluti co-
chlea perpetuo latent intra testas. Es muß gewagt sein / man
fahre an was man wölle. Daß er angriffen ist halb gesuchten.

Animus præsens.

Animi præsentia vtilis vbique, propterea quod timidi-

tas vel à conscientia, vel ab animi paruitate videatur profici. Huic sententiae suffragatur Homericum illud ex Odyss. v.

— Θερούλεις γάρ οὐκέτη εν πάσιν αμείνων
Εργασιν τελέθει, εἰ καὶ πόλεν, ἀλλοθεν εἴλοθε.
Omnibus in rebus potior vir fortis et audax
Sit licet hospes, et è longinquis reverit oris.

Animus heptaboëus. Θημὸς ἐπίλαβός.

De magno, fortique & invicto dictum.

Aqua præterfluit. ὑδωρ παραστρέψει.

Zenodotus & Suidas admonent, dici solitum de eo, qui nihil negotij recusaret, & quidlibet quod mandatum esset, effecturum sese polliceretur, quippe usque adeò promptus ad quidvis suscipiendum, ut nec nauim præterfluentem ingredi grauaretur.

Martis pullus. Αἴρετο νεοτῶν. Aristoph.

Martis pullum vocant, ad bella magnoperè propensum.

Alter Hercules. ἔτρα τοῦ ἄλλου Ηρακλῆς.

Id est: Hic alter Hercules? De viro præstrenuo ac laborum tolerantissimo. Aristotel.

Non abijsis animum.

De eo qui ne in afflictissimis quidam rebus, spem aut consilium abijsit: sed de recipiendo se vtcunq; cogitat, apositè dicetur, quod de Vlysse dixit Homerus Odyss. e.

Αλλ' οὐδὲ οὐς χρεῖνται επελήθετο τειχόφρυμός περ.

At neq; sic licet afflictus oblinia cepit

Nauigij.

Ne quid moueare verborum strepitu.

Qui monebit aliquem, ne sauis verbis ac minis deterreatur, quo minus experietur, accommodabit illud Homer ex Iliad. v. ab Apolline dictum, Aeneæ.

Αλλ' οὐδεὶς φέρεται χρέωνται μηδὲ σε πάμπτων

Λευκόλεοις επέεσσιν αποζεπέτων καὶ αρειῇ.

Quin rigido ferro magis obuius ito, nec unquam

Te sauis dictis deterreat ille, minisq;.

In discr-

In discrimine apparet, qui vir.

De re periculosa difficultique, & eiusmodi, quæ virum cordatum, ac strenuum requirat, conueniet illud ex Iliad. *μ.*

Ἐνθέντος τε δειλὸς ἀνὴρ, οὐ τὸ ἄλκημα Θεῖον φεύγει.

Illic, qui vir iners, qui strenuus, ipsa docet res.

Non cedendum malis.

Si quando admonebis, non oportere cedere vel aduersarijs, vel aduersæ fortunæ insultibus, aut non esse certandum cum fugitiuis, non inscite detorseris illud ex eodem libro:

Οὐκ ἀνὴρ ἀνυχεῖ ὅπισθε πίστοις βέλος εἰς νάρτην.

Αλλακεν γέγεναν νηδόν Θεοῦ πάτερες.

Ne feriat iaculum ceruicem aut terga: sed ipsum.

Aut ventrem, aut pectus feriat aduersa sagitta.

Achilles.

Insignes fortitudine duces, appellabimus non inuenustè Achilles. Gellius.

Achilleum argumentum.

Rationem & argumentum Achilleum vocabimus, quod sit insuperabile & insolubile.

Qui cum contemptu vitæ inuadunt.

In eos, qui gladiatorio: Sicut ait Terentius, animo quempiam impetunt, ut aut perdant, aut pereant, conueniet illud ex Iliad. *μ.*

Αχεροτίζοισι σύνεστην ἐξίγτες.

Id est.

Similis agrestibus apri.

Tradunt enim viatores hos prouocatos, rectâ impe-
tere prouocantem, nec lancea vitata.

Neque terræ motus timet neq; fluctus.

Aristoteles libro moralium Nicomachiorum tertio, do-
cens eos, qui non habitu virtutis, sed immanitate quadam
nihil omnino formidant, nequaquam appellandos esse for-
tes, sed *μωνομάρτυρες καὶ αὐτολγήτους*, hoc est, *insanos et stupidos,*
sensuq; expertes.

DISCRIMINIS.

Apio est opus. τὸ σελίνος δέῖμη.

Ita loquebantur, quoties morbum capitalem innuebant, & vitæ periculum.

Sub cultro liquit.

Sub cultro linqui dicitur, qui in præsentaneo periculo deseritur.

Sus sub fustem. ὑε τὸ ρόπτελον.

Vbi quis sese in præsens discrimen ac perniciem præcipitat.

In Pythij templo cacare. ἐν Πυθίᾳ χέουμ.

Dicebatūt, qui rem nefariam & periculosam faceret.

Vtinam domi sim. ὅντοι γενούμενον. Suidas.

Dicit solitum, vbi quis optat ē malis, quibus implicitus est, emergere.

Fuge procul à viro maiore. ἀλλ' ἀπὸ μείζονος ἀνδρέας.

Caue à commercio potentium, habe commerciū cum æqualibus. Etenim optimatum familiaritas, aut seruum facit, aut turpem, aut si nescias adulari, periculis obijcit. Vnde Germani. Man rüffet dem Esel nicht gehn Hoff / er solle denn Sack tragen.

Fuga tutior.

Qui dicet, tuus esse fuga vincere libidinem, quam contrā pugnando, poterit accommodare illud Homer. Odyss. μ.

Οὐδὲ πειστὸς αλλὰ, φυγέαν καὶ πειστὸν ἀπὸ ἀντῆς.

Non est nulla medela, procul fugere, optimum ab illa.

Post folia cadunt arbores.

Quoties admonebimus, leuiores iniurias si quis ferat,
sequi atrociores. Wann man den Teuffel in die Kirch lässt kommen / so will er bald auff den höchsten Altar. Item, Wann man dem Bauren den Finger bent / so will er darnach die Faust gar haben.

Nunc

Nunc contingat seruari. νῦν γένοιτο σωθῆναι.

Quum significamus nos satis cauturos in posterum, si modo liceat præsens periculum effugere.

De tuo capite aguntur comitia.

Quum statuitur de re quapiam, à qua pendeat felicitas alicuius, tum de capite illius fieri comitia rectè dicentur.

En canis podice. ἐκ κυνὸς πεωκτός.

Dictum videtur à Luciano pro eo, quod est, ex rebus anxijs atq; angustis, quod ea pars arctior sit huic animanti.

Ascisce ad extremum scientiam. πέμπετε εἰς ἔχαστον τὴν ἐπισήμην.

Non statim vtendum extremis ingenij viribus: Verum ubi iam vrget ultimum periculum, tum ad artes confugiendum.

In eadem es naui.

Pro eo, quod est, in communi periculo. Cicero.

De pilo, de filo pendet.

De re vehementer periculosa. Macrobi.

Periculum proræ scelis. κίνδυνος ήτε περισσέλις.

Quoties in re quapiam præcipuum periculum, caputq; negotij esse significamus.

Inter facrum & saxum.

Satis liquet dici solitum in eos, qui perplexi, ad extremum periculum rediguntur. Plautus.

A fronte præcipitium, à tergo lupi.
ἐμπεφθεὶς κρημνὸς, ὅπεται λύκοι.

Quum aliquis hinc atque hinc maxime premitur malis, vt in vtrumuis inciderit, pereundum sit.

Flamma fumo est proxima. Plautus.

Commonet adagium periculū mature fugiendum, qui-

que malum euitare cupiat, ei euitandum prius occasionem.
Bewr vnd Rauch iſſ nahe bei einander

Iam tua res agitur, paries quum proximus ardet. Horatius.

Admonet adagium, vt ex alterius malo sumamus exemplum, alienoque periculo discamus, nostris rebus consulere.

Per ignem incedis. *ἐν πυρὶ βέβηκας.* Aristoph.

Versaris in periculoſo negotio. Senec. Per spinas ingredior.

In neruum ire.

Donatus, aut quisquis fuerit interpres Phormionis Terentianæ, demonstrat, esse proverbiū, pro eo, quod est, decipere. Dictum est etiam: *In neruum ire, pro eo, quod est, in vincula ire.*

Nocuit & nocebit.

Si quando demonstrata præteriorum malorum causa, comminabimur futurum, ut accedant maiora, nisi quis refipiscat, non intempestue usurpabimus versiculum Homeri ex primo Iliados.

Τέρπειν ἀρέταλγε τὸδωρεὰ εἰκνεύσθαι, οὐδὲ τὸ δῶρον.

Id est.

Phæbus ad hæc mala multa ferens, plura insuper addet.

Inter malleum & incudem. μεταξὺ τῶν ἄκμων Θεοὶ σφύροις. Origen.

Est apud nationes tritum vulgi sermone proverbiū, ut de his, qui anxietatibus & ingentibus malis præmuntur, dicant: Inter malleum & incudem. Germani eodem vtuntur tropo. Zwischen Hammer vnd Amboss. Item, Zwischen Thür vnd Angel.

In acie nouaculæ. Πτίξεργάς ἄκμης. Sophaclæs.

Pro eo quod est in summo discrimine.

Res

Res est in cardine.

Quod Seruius putat perinde valere, quasi dicas: Res est in articulo. M. Tull. *In eo cardo rei vertitur dixit, pro eo, quod est: Ex hoc tota res pendet.*

Enassa escam petere.

Est autem nassa pectorij vasis genus, quo posteaquam intrarit piscis, exire non potest. Cicero. *Ex hac nassa exire constitui, non ad fugam, sed spem mortis meliorem.*

Vndarum in vlnis.

In vlnis vndarum esse dicebantur, qui in summis rerum difficultatibus versabantur.

Oιόλυκ.

Vox est composita ex oue & lupo. Dici poterat in hominem desertum ac destitutum auxilio.

Caluus cum sis, ne obuersa fronte obnuas arieti. Φαλακρὸς ὁν κατὰ κερύ μὴ νύστε ἀντί πεόσων.

Licebit usurpare, quoties admonebimus, ne inarmatus armatum aggrediatur.

Ne vni naui facultates.

Μὴ δὲ ἐπὶ νησίν ἀπαντάβιον κοιλήσ τίθεθαι.

Ne bona tu pandis ratibus semel omnia mandes.

Ne quid aggrediaris, in quo sint vniuersa periclitanda. Non omnis statim alea iacienda est.

Filum contentionis tunc erat. μίτρα. περὶ τῆς τρίτης. *Tertull.*

Dici solitum in pertinaces.

Obijcere canibus agnos. περὶ βάλλεν τοῖς κυσίν ἄργον. *Diogen.*

Dicebatur qui imbellem & litium imperitum, calumniatoribus & exercitatis exponeret.

Ouem lupo comisisti. *Terent.*

Concinnè hoc vtemur, quoties ei seruandum aliquid

committitur, cuius gratia custodem magis oportebat adhibere. Du hast der Katzen den Käff besohlen. Der Wolff gibt ein bösen Schaffhirten.

Ne in Melampygum incidas. μὴ τῷ Μελαμπύγῳ ἀξιτύχοις.

In lasciuos & iniuriosos homines quadrat.

Ne temerè Abydum. μὴ εἰκῇ τῷ Αβύδῳ.

Subaudiendum, nauiges. Ne quod graue periculum suscipias, sine causa idonea.

Ad Scolon nec proficisceris ipse, nec alterum comitaberis.

Eis Σκόλον μήτ' ἀντὸς ἴμδη, μήτ' ἄλλῳ ἐπεθάψῃ.

Nec per te Scolum ipse, nec ulli alij comes ito.

Quo proverbio conueniet vti, si quando significabimus modis omnibus abstinentiam à conuictu cuiuspiam, aut à loco vnde nihil sit sperandum, quod vel ad voluptatem faciat, vel ad emolumentum.

Caue thoracem. Φύλατε τὸν θώρακα.
Strabo.

Hoc velut ænigmate proverbiali festiuiter admonebimus frænandam esse linguam, ne voces petulanter emissæ, per iugulum aliquando redeant.

Ægæum nauigat. τὸν Αιγαῖον ἀλεῖ. *Aelianus.*

Quadrabit in hominem, ob lucri studium nihil omnino periculi recusantem. Persius:

Ocyus ad nauem nihil obstat quin trabe vasta,
Ægæum rapias,

Ne in neruum erumpat.

Quadrabit in temerariam, inconsideratamque audaciā, quæ plerunque infelix esse solet. Terent.

Abis septem vndis. ἀπὸ δισέπλακυμάτων.

In eos,

In eos competit, qui à noxa quapiam purgati sunt, propter ea quod antiquitus mos esset, homicidio pollutos, vestes suas bis septem inundationibus, immersionibusque lauare.

Ne puerο gladium. μὴ παιδὶ τίν μάχαρων.

Subaudiendū, commiseris. Allegoria proverbialis, admonens, non esse mandandam potestatem vel adolescentibus, vel imperitis ac stultis, qua tūm in suam, tūm aliorū perniciem fīt abusuri.

Gladium acutum auertas, οξεῖαν μάχαρων διποσπέΦειν.

Opinor innui, à periculis negotijs abstinentium.

Perque enses, perque ignem oportet erumpere. Μάχαρων καὶ πυρὸς πίπειν δει. Diogen.

Quum significamus quiduis periculi subcundum.

Non certatur de Oleastro. οὐ φυλίας ἀλλὰ.

Quoties non de nugis, neque de gloria aut corollis, sed de re seria ac pecuniaria ageretur.

Maleam legens, quæ domi sunt, obliuiscere. Μαλεαν δε κάμψας ὅπιλάθε τῶν οἰκαδε. Strabo.

Videbimus non intempestiuiter uti hac parceria, si quando discrimen negotij suscipiendi volemus ostendere, aut non esse suscipiendum, aut negligendam vitam.

Per hastæ cuspidem currere. δι οξείας σφαμέν.

Dicebantur, qui in re periculosa versarentur.

Lepus pro carnibus. λαγώς περὶ τῶν κρεῶν.

Subaudi, periclitatur. In eos dicitur, qui ob aliquam suam utilitatem in discrimen vocantur.

Ex ore lupi. ἐκ λύκος σόματος. *Diogen.*

Vbi res quæpiam præter spem recipitur, quæ iam plane perisse videbatur.

Certamen non accipit excusationes.

ἀγών δέχεται σκήψις.

Quum agitur periculo, non conuenit tergiuersari. *Plato.*

Corpore effugere.

Est periculum iam imminens, ac penè premens, arte quadam declinare. *Cicer.*

In periculo negotio non est dormitandum.

Vbi monebimus in re ardua non esse cessandum, congruet quod subinde reperitur apud Homerum Iliad. π.

Ολίγη δὲ αρδενσσις πολέμῳ.

Exigua est interspiratio belli.

Poterit trahi vel ad litem forensem, vel ad simile negotium odiosum, & laboris plenum.

F O R T I T U D O.

Masculum. *Varro.*

Quicquid vegetum, solitum, ac robustum est, masculum dicitur. Lepidius erit, si ad incorporea transferatur: veluti, cum excelsum, fortemque animum masculum appellamus.

Adamantinus. Αδαμάντιος. *Plato.*

Pro eo, quod est, inexorabilis, infatigabilis, invictus.

Aut manenti vincendum, aut moriendum. ἢ μένοντα δποθανεῖν, ἢ νικᾶν.

Dici solitum, vbi certa stat sententia, aut negotium aliud quod absoluere, aut immori.

H' τὰν ἢ δῆτι τᾶς.

Celebratum est cuiusdam Lacænæ apohthegma, quæ filio tra-

lio tradens clypeum dixerit, οὐ τόν, οὐ ἐπὶ τόν. Id est: aut hunc, aut supra hunc. Laconice significans, aut referendum clypeum, aut in eo moriendum.

Thurium lema. Θέρεον λῆμα.

Dicebant animum intrepidum & ad bellum paratum.

Inflige plagam ab aratro. πάντες απ' τηλι
ἀρότρῳ.

Cum iubebimus strenuè pugnare, licet sine arte.

Mœnia ferrea, non terrea.

Innuit, non oportere tutamentum ciuitatis in mœniis collocare, sed in viris armatis: quorum consensus, murorum impugnabilium vice, ciuitatem optimè tuetur. Horatius:

Hic murus aheneus est.

Præberē viros.

Ad fortiter agendum ferendumque adhortabimur hoc carmine Homeri ex Iliad. e.

Ἄριστες ἔστε φίλοι, μνήσαθε δὲ θέρεαδθ' ἀληῆς.

Eta estote viri, validasq; expromite vires,

Reijcientis autorem formidinis.

Territanti, metumque inanem iniicienti, versum hunc occinere licebit, quo Sthenelum alloquitur Diomedes:

Μήτε φόβον οἴ' αἰγάλεος.

Ne trepidanti mihi autor sis,

Vnum augurium optimum, tueri patriam.

Abiit in proverbiū etiam hic versus Homericus:

Εἰς οἰωνὸς ἀερισθέ, αἰμάντεθα περὶ πάτεν.

Vna autem optima, propatria pugnare tuenda.

In Lipsydrio pugnas. Οἳ λειψυδρίω μάχη.

Proverbium dictum in strenuos ac bellicosos viros.

-Solæ Lacænæ viros pariunt. μόναι Λατ-
καίναι

ναίναι αὐδρὰς τινῖσσοι. Plutarchus.

Apud Lacedæmonios fortissimi viri nascebantur, & apud eosdem matres seuerè natos educabant.

I G N A V I A E T I N S C I T I A.

Neque compluitur neq; sole aduritur.
Ἐθ' ὑεταὶ, ἐπειδὴ λιθαῖ.

De eo dici solitum, qui procul ab omni incommoditate secutus, vitam ageret. In hominem delicatum & ad labores ferendos inhabilem quadrabit. Er ist ein bewanderter Gesell/ ein mal zu Markt/ zwey mal zur Mühlen.

Neq; natare, neq; literas. μήτε νεῦ, μήτε
χαρματα.

Subaudiendum, nouit. In eos, qui supra modum indocti sunt, nihilque prorsus bonarū artium in pueritia dicerunt. Er tan weder gaggen/ noch Eyer legen.

Ne tria quidem Stesichori nosti. ἐπειδὴ
τρία Στησίχόρου γνώσκεις.

Devachementer indocto & imperito dici solitum.

Inelegantior Libethrijs. ἀμουσότερος
Λεβηθρίας. Zenodot.

In hominem admodum idiotam, & ab omni Musarum commercio prossus alienum.

Barbarus ex triuio. Βάρβαρος ἐκ τριώδης.

In hominem dicebatur extremè humilitatis, ac prorsum nullius pretij: perinde quasi dicas, extremum atque vilem seruulum, aliundè ex triujs emptum, non dono datum, aut domi natum. Lucianus.

Aususi πίνειν.

Dicuntur, qui haustum audieque bibunt, nec inter bibendum spiritum reciprocant, sed potum in aluum, non secus atque in dolium infundunt. Sonat autem αὐξεῖ, quasi dicas, citra suctum. Traduci poterit ad eos, qui sermonem vlo delectu, nimis audiē accipiunt: Aut qui immodica

modica lectione obruunt ingenium: quum magis expeditat, subinde cogitationem admiscere lectio.

Nec sibi nec alijs vtilis. Cicero.

Qui prorsus inutiles sunt, & fruges consumere nati: schemate prouerbiali. Nec sibi nec alijs vtiles dicuntur.

Claudi more tenere pilam. Idem.

Prouerbium congruit in eos, qui quicquid à præceptibus acceperint, siue id doctum sit, siue indoctum, nullo delectu, nulloque iudicio tenere solent ac sequi.

Equi senecta. ἵππος γήρας.

Prouerbium in eōs solitum dici, qui præclaris rebus gestis in iuuenta, postea quām consenuerint, ad sordidas curas semet abiciunt. Wann das Pferd zu alt würt / spannet man es für den Karien / oder schlecht es für die Hunde.

Anus velut equus profundam habebis fossam. οὐδὲν ὡς τις ἵππος, τὸν χαρακτῆραν ταῦθον εἰχεις.

De ijs, qui penitus abiciuntur, tanquam prorsus inutiles. Plutarchus.

Ab asino delapsus. ἀπὸ ὄντος καταπεσών.
Plato.

In eos dicitur, qui inconsulte quippiam agunt, aut imperite: aut in eos, qui à præsentibus coimmodis, quibus ob inscitiam vti nesciunt, excidunt.

Ἄγριοι.

Inelegantes & indoctos Græci vocant ἀγρίοις, hoc est, à Musis alienos. Antiquitus enim nihil eruditum habebatur sine musica.

Liberæ capræ ab aratro. ἐλέθεραι ἀρίτες ἀρότρων. Zenodot.

Dictum olim ab ijs, qui se ab onere quopiam, aut molestia liberatos gloriarentur.

Ne Aësopum quidem triuisti. οὐδὲ τὸν

Αἴσωπον

Αἴσωπον πεπάτηνας. Suidas.

De vehementer stupidis & imperitis.

Nullam hodie lineam duxi. τήμερον γέδε
μίαν γεαμηνήν ἤχαγον. Plinius.

In eos quadrat, quibus cessatum ab exercitio studij, artisque suæ.

Neglectis vrenda filix innascitur agris.
Horatius.

Horatius Satyra 3. mira admonuit allegoria, animum honestis excolendum disciplinis, alioqui futurum, ut inutili sylua vitiorum occupetur.

Ameles angulus. Αμελῆς γωνία. Zenodot.

Dicebatur is, qui supinus & oscitabundis desideret, nihil bonarum artium tentans.

Ignauis semper feriae. ἀέργοις αἰὲν ἐορτὰ
Theocrit.

Qui vacant ocio, feriari dicuntur, & otiosi feriati, & otia feriae, quæ metaphoræ in proverbiū receptæ sunt.

Mulieris podex. γυναικὸς πυγὴ.

In ignauum ac desidiosum dicebatur.

Qui domi compluitur. τὸν οἴκογεν βρε-
χόμενον γέδε Θεὸς οἰκτείρει.

Sensus est, eum modis omnibus suo malo videri dignū, qui sit usque adeò ignauus, ut nec domi suæ possit à pluia tutus esse. Ihme selbst en vnnütz. Nicemandt nutz.

Ne vedit quidem oleum.

Conueniet in eos, qui sint artis alicuius prorsus rudes & imperiti. Theocrit.

Καὶ πόνη τὸν ἔλασον ἐν ὄφταλμοῖσι ἐπώπει?

Id est.

Et quando ille oculus oleum confexerat unquam?

ALIENO PERICULO.

De alieno ludis corio. Apuleius.

Proverbio

Proverbio dicuntur, qui securius agunt, sed alieno periculo, ut apud Plautum, de meo tergo degitur corium. Bon
eines andern Eder ist gut Niemen schneiden.

Non est meum negotium: multum va-
leat. *καὶ οὐτὸν τὸ πεάγμα: πολλὰ χαιρέτω.*

Diogen.

Quoties negabimus nos laborare de re, quæ nihil ad
nos pertineat.

Alienam metis messiem. *ἄλλοτειν ἀμάς*

Dicitus Aristoph.

In hos, qui negotium non suum parum diligenter cu-
rant.

Innocuus alium aspiciam, meum ha-
bentem malum. *ἴξαντης λαβέσω τόπου κανον*
ἄλλον ἔχοντα.

Hoc est, ex aliorum malis ipse rebus meis consulam.
Feliciter sapit, qui alieno periculo sapit.

O C I V M.

Conchas legere.

Summi otij est conchas & vmbilicos legerē, in littori-
bus, qui lusus esse solet puerorum.

Liber non est, qui non aliquando nihil
agit.

Qui in summo otio versabantur ab omnibus feriati ne-
gotijs, ij nihil agere dicebantur.

R E F V G I V M.

Abdera pulchra Teiorum colonia.

Strabo lib. Geographiæ 14. tradit. Teios, cum Persarū
contumelias ferre non possent, r̄ibet relicta Abdera Thra-
cum urbem demigrasse. Atque hinc illud vulgatum fuisse,
Ἄβδησα καὶ τὴν Τηιώτανον. Id est, *Abdera pulchra Teio-
rum colonia.* Hoc Aenigmate significamus, non deesse quod
confugia-

confugiamus: Si quis præter modum pergit, esse molestus. Germani solent occinere. Die Welt ist noch weit genug. Die Welt ist noch nicht zu einem Beizermei worden. In andern Länden ist auch gut Brodt essen.

Ne si ad Iouis quidem aulam. ἀδ' αὐτὸς αὐλὰς Ζηνὸς.

Qui metuunt malum, ad asylum confugiunt, verum à morte nullum est effugium. Proverbij species est in illis verbis. Ne ad Iouis quidem atrium, quod pro tutissimo refugio posuit Sophocles. Vide plura tit. sequenti.

SECVRITATIS ET TVTAE REI.

In tranquillo est. Terent.

Qui te in scopulum è tranquillo auferat: & quod alibi diximus. Ego in portu nauigo.

In vado. Terent.

Omnis res in vado est. Vadum autem est aquæ fundus, in quo quisquis constiterit, is iam effugit periculum, ne mergatur.

Duabus ancoris fultus. Πάτη δυοῖν ὄπου. Aristides.

Defirmis & immotis, & qui rem suam probè constabiliérunt.

Tanquam ad aram.

Quum extremum refugium intelligi volumus.

Ad asylum configere. Cicero.

Cognatum est superiori. Hæc fient venustiora, si ad animi res transferantur.

Arx. ἀπόπολις.

Hac metaphoræ tutissimum ac validissimum præsidium significamus.

Bonum duabus niti ancoris. ἀγαθὰ δύο ἄγκυραι. Pindar.

Id est:

Id est, bonum est duplii præsidio niti, ut si alterum de-
stituat, altero iuuemur.

Extra fumum & vndam. τὸς κάπνῳ καὶ
κύματι σκότῳ.

Verba sunt Calypsus adhortantis Vlyssem, ut neque ni-
mium littori vicinus nauiget, fumum secutus, neque se pro-
fundu credat pelago, sed in medio secet viam, quod ibi pe-
riculum sit a faxis & vadis, hinc ab vndis.

E terra spectare naufragium.

Pro eo, quod est, in tuto spectare aliorum pericula. Si-
mile illi: *Demuris iudicare Achiuos.*

Mortuo leoni & lepores insultant. καὶ
αὐτὶ νεκρῷ σῶμα λέοντος ἐφυβρίζει λαγωῖ.

Sumptum ex Homero vbi Hectorem ab Achille iam in-
terfectū circumfistunt Græci mortuo insultantes, nec quis-
quam erat, qui extinto non aliquod vulnus infligeret.

Primum apes abigenidæ.

Dictum est cuiusdam, qui sensit primum hostium copi-
as aduentantes esse submouendas, quo possint Asia potiri.

Pugno tenere. ἀπέιξ ταῦν χεροῖν λαβέατ.

Pugno stringere: Dicitur in eos, qui corporeas tantum
substantias esse putant.

Testudo intra tegumen tuta est.

Docet hic Liuius, tutius esse domi manere, quam sua
fortunæ committere, & ad omnes ictus exponere. Wer will
haben gemach/ der bleib vnder seinem Zech.

Sparta tecta.

Pro consumatis, probeque curatis, & in quibus sit ni-
hil omissum.

In portu nauigare. ἐν λιμένι πλεῖν.

Id est: In portu nauigare. Quo significamus nos iam à
periculo abesse. Vergil.

Nunc mihi parta quies, omnisq; in limine portus.

His Medus non insidiabitur. τὰ δὲ Μῆδος φυλάξει.

Vbi quis largius impenderet sua, ne venirent in aliorum manus.

Otiosus esto.

Si quem iubemus curare cuticulam, negotium alijs cū rae futurum, accommodabimus illud Homeri ex Odyss. β.

Μήτε τοὶ ἄλλοι.

Ἐν σύβρασι κανόν γε μελέται ἐργάζονται πάντες,
Ἄλλα μετ' εὐδίεμεν καὶ πινεμεν οἷς το πάροποντες.

Tute caneto.

Aut dicti aut facti cruciet tua pectora cura.

Quin tranquillus, edax bibasque, ita ut ante solebas.

Chœnici ne insideas. χοίνικι μὴ Σπικάθισμ. Pythag.

Interpretatur D. Hieronymus, de victu ne fueris sollicitus in diem crastinum. Plutarchus autem longè diuersius: puta, non indulendum otio, sed industria prospiciendum victum, ne desit in posterum.

Thymbra viettans. τημβρα φάγος.

Id est, Thymbra viettantes Adagio dicebantur, vel qui tutius ac liberius vitam agerent, vel qui moribus essent parum blandis, vel qui hilariter citraque solicitudinem paruo contenti viuerent, quod Thymbra herbæ genus sit.

Rem factam habere.

Apud Martiale lib. 2. epist. 26. legitur. Rem factam habere, pro eo, quod est, certam atque indubitatum.

Hermionis vice. ἀνθ' Ερμίονος. Aristoph.

Valet autem perinde quasi dicas. Loco asyli tibi fuero, vel instar aræ.

In terra pauperem. ἐν γῇ πένεσθε μᾶλλον
ἢ αλεστήντα ταλέντα.

Satis est paululum habere tutò, quam multum cum periculo.

Mœnia

Mœnia Semiramidis. *τείχη Σεμιράμιδος.*

De muris inexpugnabilibus dicebatur, egregieque munitionis. Ouidius:

Vbi dicitur altam

Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.

In tuo regno.

Quod cuiusque priuatum est, regnum eius dicitur.

In tuo luco & fano est situm.

Apud Plautum pro eo, quod est, in tua potestate, tuo arbitrio, tua tutela, tua manu.

Intra tuas præsepes.

Plautus in Cœfina: *Scit, si id imperet, futurum quod aniat, intra præsepes suas, pro eo, quod est, certam ac paratum.*

Aliud cura.

Quum negabis esse causam, cur alius aut dubitet, aut solicitus sit, exempto scrupulo. Terent. *Atq; iam reperti, aliud cura.*

In diem viuere. Ex tempore viuere.

Persius.

Est præsentibus rebus contentum vivere, atque ex parato, minime solicitorum de futuris. *Quæ vita Græcis dicitur, καθημέσει βίος. & καθημερός: qui ad eum viuunt modum.*

Canis, tanquam Delū nauigans. ἄδης, ὥστερ εἰς Δῆλον τλέων. Plato.

In supinum, otiosum, securum, ac voluptuariam agenter vitam dicebatur.

Porrectis pedibus dormire. ξπολείναυτα τῷ πόδε καδύδειν. Lucianus.

Sublatis pedibus requiesco, & supinus per ocium. Et supinitatem, negligentiam, incogitantiamque significamus.

In dextram aurem. Plinius.

Sic enim admonent medici, ut in primo somno, qui

profundissimus esse consuevit, in aurem dextram incum-
bamus.

In vtramuīs aurem dormire. *Terent.*

Est animo otioso, securō, vacuoq̄e ēſſe.

Leporis vita. λαγως Βιον ζην. *Plutarchus.*

Leporis vitam viuere dicuntur, qui semper anxi⁹ tre-
pedique viuunt.

In vtrumuīs dormire oculūm.

Plautus in Pseud. *De iſthac re in oculum vtrumuīs conqui-
ſco.* Est animo otioso ēſſe.

Halcedonia sunt apud forum.

Extat in Graecorum commentarijs huiusmodi prouer-
biūm: Αλκυονίδας ἡμέρας ἀγεις. Id est: Halcyonis agis dies.

De tranquillam & otiosam agentibus vitam. Ab au-
quādā marina ductum adagium.

Vita molita. αληλεσμένος βίος.

Suidas indicat adagium variè accipi. Quosdam usur-
pare de vita priscorum, qui glandibus vescebantur. Non-
nullos de ijs, qui in magna rerum, quas desiderarent, af-
fluentia vitam agerent.

Equus me portat, alit me Rex. ιππος
με φέρει, βασιλεύς με τρέφει. *Horatius.*

Hinc natum: Iuuenis quidam sub rege Philippo stipen-
dia faciebat. Is quum admoneretur, ut missionem peteret,
seque à militia abdicaret, negauit se facturū isto adagio.

Extra lutum pedem habes. ἐκ τῆς πηλῆς
πόδας ἔχεις.

In eos, qui molestis non inuoluuntur negotijs, vnde se
nequeant explicare, sed extra periculum constituti sunt.
Homero ascribitur.

Extra periculum ferox.

In obrectatorem clancularium, qui corām non ausit
congredi. Homer. Iliad. v.

Αυδρῶν δυσμενέων ἵνας ισάρθρος λεπομίζειν.

Pugnare

Pugnare gnarus, verum eminus & procul hoste. Ein
guter Kriegsmann hinter dem Offen.

Procul à pedibus equinis ἀπὸ τῶν ποδῶν
in περίων. Diogen.

Vulgo dicitur, quum significant, fugiendum esse pericu-
lum. Auf den Füssen.

Extra telorum iactum. εξω τελων. Teren.

Pro eo, quod est, in tuto citraque periculum. Weit ab.
Weit von dannen ist gut für den Schutz.

Procul à loue atq; à fulmine πόρρω Διὸς
τε καὶ κεραυγῆ.

Admonet, non esse agendum cum potentioribus, qui
autu possint perdere, si quando libeat, maximè cum regi-
bus ac Tyrannis. Mit grossen herren ist böß Kirschen essen.

Post principia.

Sumptum à bellis, in quibus summum periculū est ijs,
qui in prima stant acie. Terent. in Eunuco : Tu hosce in-
strue, hic ego ero post principia. Hinter dem Berg halten. Item,
Hoch genug macht alte Kriegsteuth.

Non vulgari ancora nititur. οὐδὲ τῆς
αὐτῆς ἐρμέτη τοῖς πολλοῖς.

Significans aliquem nouis, minimeque vulgaribus niti
præsidij. Aristot.

Quid Achiuos à turre iudicatis. τὰ τὰς
Αχαιοὺς ἀπὸ τῆς πύργυς κρίνετε.

Concinnē torquebitur ad eos, qui in tuto constituti, de
ijs iudicant, qui in periculo versantur.

Quasi millus cani.

In hunc modum, certum firmumque præsidium signifi-
cabimus.

Timidi mater non flet.

Animosi in bello contemnunt hostem, nihilque me-
tuendum ducunt: quoniam sibi parum cauent, ferre pe-

reunt, & matribus luctum adferunt cum orbitate. Contra qui nihil non metuit, neque quicquam omnino conseruit, is tutioribus utens consilijs, raro venit in periculum.

Legatus non cæditur neque violatur.
πέσθεται καὶ τύπει τὸ δέ οὐ βρίζεται.

Deflecti poterit ad bene monentem, siue recta consulentem, siue concionantem liberè. Scholiares Homeris.

TARDITATIS ET CVNCTATIONIS.

Nemo nos insequitur. ὁ δεῖς ημᾶς διώκει.

Hoc parœmia etiam hodie tritum manet, quum significant liberum esse, diutius in re quapiam morari. Nemo nos, inquiunt, impellit. Es jagt uns niemand. Wir sitzen im trocken.

Romanus sedendo vincit.

In eos, qui tranquilli atque otiosi, tamen quæ volunt, efficiunt: aut qui non viribus, sed arte rem gerunt. Cicero.

Festina lente. πενθε βερδέως. Sophoc.

Φρονεῖν τὰς οὐ παχεῖς, εἰκὸν ἀσφαλεῖς. Periculosa est præpropera prudentia. Quadrabit & in illos, qui præproperè famam affectant, maluntque paratam ac magnam, quam solidam ac perpetuam. Mit guter muß gehet man auch fort. Vel quod rectius & totidem penè verbis Graeco respondet. Es mit weis. *Haltung auf den Gang auf fröhlich.*

Pedetentim. κατὰ πόδες βάσιν. Terent.

Vbi quis non præcipitanter atq; inconsideratè, sed sensim atque cunctanter aggreditur negotium, atque arte rem gerit magis quam impetu.

Manu serendum non thylaco. τῇ χειρὶ δὲς απέιπεν, ἀλλὰ μὴ ὅλῳ τῷ θυλάκῳ.

Manu sementem facere oportet, non autem tota corbe. Modus in omni re seruandus. Ductum ab agricolis.

Placidè bos. ἀρέμας Βῆς.

Congruet in illos, qui placide & paulatim rem confidunt.

Caudæ

Caudæ equinæ pilos paulatim vellere.

Dicitur, qui quod viribus atque impetu fieri nequit, id tempore atque assiduitate conficit. Horatius in epistolis;

*Vt or permissō, caudæq; pilos vt equinæ
Paulatim vello.*

Tacito pede. ησύχω ποδί.

Quum cautim ac pedetentim ad rem accedimus. Apud Latinos aliquando secius usurpatum, tacitò pede, pro furtim ac clanculum, ut apud Ouidium. Tacitusq; senescimus annis.

Non statim decernendum.

Qui significabit moram interponendam, priusquam decernatur, & rem in posterum diem rei sciendam, accommodabit illud Homer:

<i>Αμ' οἵ φαινομένηι, Aurora ubi crastina surget,</i>	<i>Φρεστόμεθα. consultabimus.</i>
---	---------------------------------------

Celerius elephanti pariunt.

Constatationem immodicam & quorundam nimis lenta molimina his verbis licebit significare.

Bunas iudex est. Βύνας δικάζει. Zenodot.

Vbi lis in longum profertur, nec unquam explicatur. Paroëmia nata est à Buna quodam Atheniensi.

Accessæ iluna. Ακεσσάι σελήνη. Diogen.

Dictum in comperendinatores, qui nouam subinde causam comminiscuntur, quo negotium proferant.

Laconicæ lunæ. Λακωνικὰς σελήνας.

De promissis aut pactis incertis, atq; infirmis dicebatur.

Machinas post bellum adferre. τὰς μηχανὰς μετὰ τὸν πόλεμον κομίζειν.

Dicebatur, qui peracto negotio, ferò adhiberent apparatus. Den Brunnēn beschlossen/ wann das Kind ertrunken ist.

Sero venisti, sed in colonum ito.

Aduersus eos, qui post tempus aduenirent, aut qui mercede aliquid facerent.

Coruus aquat. κόραξ ὑδρόει.

Dici solitum, vbi quis non citra negocium atque ingenium consequeretur ea, quae cuperet. Aut vbi quis rem novis artibus tentaret efficere.

Profectus ad Apaturia, redijt Maio.

Απώνες Απατέργαστονήκ' ες θαργυλιῶνα.

Dici solitum in eos, qui licentius immorarentur negotio cuiquam.

Post festum venisti κατόπιν τῆς ἡρτῆς ἥμεις. Diogen,

Dicitur in eos, qui negotio cuiquam egregio non interfuerunt. Du temp̄ wann der Ablāß gegeben ist.

Callipides, Καλλιπίδης.

Olim prouerbio dicebatur, qui in moliendis negotijs, cum multa se facturum minaretur, nihil tamen conficeret, aut quemadmodum ait Terentius: qui sedulo mouens se, nihil promoueret. Callipides histrio fuit.

Diu libera. δηρὸν βέλας.

Lente consultandum, at vbi statueris, mature, quod opus factō, faciendum est.

Annus est. Terent.

Seculum est, atque id genus alia pro admودum. Etiam tempus perlongum huiusmodi figuris significamus.

Sic est ad pugnæ partes, re peracta, veniendum, πλέμει καὶ μάχης γένη στω μεταλλαγχαῖν.

Iocus erat prouerbialis, vbi quis negotio peracto, tum demum adueniret.

Ad aras. Πτι Βωμὸς. Plutarch.

Evidem opinor perinde valere, quasi dicas, in ipso negotio: iuxta prouerbium, quo vetamur ad aras consolare.

Amæa

Amæa Azesiam reperit. Αμαιαπὺν Αζη-
σιαν μετῆλθεν.

Dici consuevit de re diu multumque quæsita, deside-
rataque.

ZoΦοροδόπιδες. Et similia.

Plutarchus in Symp. ostendit, olim cognomina quæ-
dam proverbiali ioco iactata fuisse, in eos, qui serius ad
conuiuum accederent.

Μελλονικιῶν.

More Niciae cunctari. Nicias traducebatur, quod cun-
ctator esset in re militari. Hinc μελλονικιῶν ex μέλλει, quod
est cunctari, & Nicias, qui fuit dux Atheniensis.

Hercules hospitatur. Ήρακλῆς ξενίζεται.
Athenaeus.

Dicitur, ubi quis diutius in conuiuio commorari
videretur.

Expecta anus. μένε γραῦ ἐμόν σε πᾶντα φι-
λήσουται.

Expecta anus meum filium, te suauiaturum. Nam pri-
usquam adolescat puer, illa decesserit. Adhibebimus spem
seram significaturi.

Expecta bos aliquando herbam. μένε
βῆς ποτὲ βοτάνην.

Finitimum illi, adhuc tua messis in herba est, quo iti-
dem spes tarda significatur.

Inter cæsa & porrecta.

Videtur significare cunctationem & ancipitem hæsi-
tantiam ac velut interuallum illud, inter omittendū quod
cœptum est, & incipiendum quod nouari oportet.

Hyperberetæa. Υπερβερεταῖα.

Dicebantur olim admodum serotina, quæque vix tan-
tem aduenirent. Apud Macedones, extremus anni mensis
Υπερβερεταῖος appellabatur.

Quæ serò contingunt, sed magnifica.

Quoties intelligi videmus, famam aut præmium aliquod serius quidem contingere, verum hoc præstantius ac durabilius, quod diutius dilatum, aut tarditatem stabilitatem, perpetuitatemque compenset. Homerus:

Οὐ μηδὲ διατέλεσον, οὐ καλέσθη διπλάσια.

Id est.

Tarda et sera nimis sed fama et laude perenni.

Die tragen Märkt werden gern gut. Was bald aufgehet / setzt bald. Was wol ansieht / last gern gute letz.

Mysorum vltimus nauigat. ἔχατος Μυσῶν τολεῖν.

Prouerbiali ioco dicebatur, qui frustra laboraret, vel ubi dura quæpiam importarentur, factuque difficilia.

Interuallo perit fames, & optimè perditur. Διὰ μέσον καὶ λιμὸς ἐρρει, καὶ κάλλις ἀπόλλυται.

Mora multis rebus adfert remedium.

Summis ingredi pedibus.

Qui clanculum & cautim, aut pedetentim, ut aiunt, comantur aliquid, summis pedibus ingredi dicuntur.

Pulmo prius venisset. Plautus.

Dictum est olim in lento accessatores.

T E M E R I T A S.

Oportet remū ducere, qui didicit. δῆκαν πονεῖται νενενένειν, μαθόνται. Plutarchus.

Vnumquemque decet eam artem exercere, quam antea doctus sit. Horatius in arte poetica.

Ludere qui nescit campestribus abstinet armis

In doctusq; pile, discive, trochiue quiescit. Item,

Qui lusus non nouit legem, abstineat.

Exitij nulla ratio. οὐλέσθης οὐδεὶς λόγος. Idē.

Hoc

Hoc sentimus, quum imminet nobis fatale exitium,
Deum adimere consilium ac rationem.

Ne præceps fueris ad iurandum.

Habebit prouerbij speciem, si quis hominem post accep-
tum malum admoneat.

**Quam quisque nouit artem in hac se
exerceat. Cicero.**

Horatius:

*Nauem agere ignarus nauis timet, abrotanum egro
Non audet, nisi qui didicit dare, quod medicorum est,
Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.*

Ein jeglicher wartet des seinen.

**Cœnare me doce. δειπνεῖν μὲ δίδασκε
Aristophanes.**

Tempestiuiter usurpatur, si quando docere, præire, aut etiam refellere conatur aliquem imperitus negotij, de quo disceptatur.

Non suscipiendum negotium temere.

In præpotentem, & cum quo non sit suscipienda simula-
tas, aut lis, nisi magno aliquo præsidio fulciaris, quadrabit
illud Homeri.

*Οὐκ ἀν τὸς μὴ βέρναντος αὐτοβολήσεις
Νότφις γεών,* Id est.

Huic certaturus non iuerit obuius villus,

Absq; Deis.

Illotis manibus. ἀνίπτοις χερσὶν. Diogen.

Pro eo, quod est, irreuerenter atque imparatè. Mit vne-
gewaschenen Händen.

**Illotis pedibus ingredi. ἀνίπτοις ποσὶν ἀ-
ναβάντειν. Lucianus.**

Id est: Illotis pedibus ingredi, est confidenter atque im-
perite rem egregiam aggredi, tanquam prophane & irre-
uerenter. Er felle mit den Stifffen drein.

Andabatæ.

Conueniet in eos, qui temere nulloque iudicio infe-
ctantur

stantur quippiam, aut repugnant alicui.

Ædilitatem gerit sine populi suffragio.

Vbi quis imperiosior est in alieno negotio, aut in ædibus alienis. Er hat vil zuschaffen / vnd ist ihm wenig beföhren. Item, Er hat vil zuschaffen / aber wenig auszurichten. Item, Er hat vil zu regieren in anderer Leut Heuser.

Inscitia confidentiam parit : prudenter vero cunctationem.

Hieronymus ad Euagrium ita refert: Imperitia confidentiam, eruditio timorem creat. Plinius: Recta ingenia debilitat verecundia, peruersa confirmat audacia.

De cœlo ad Synagogam. Tertull.

Suspicor dici solitum, vbi quis demittit sese à summa tranquillitate in summos tumultus ; aut vbi quis statim aggreditur negotium.

Ne incalceatus in montes.

Theocritus. ἐν νομεῦσι.

Eἰς δέ Θύνχ' εὔπτεις, μὴ φάλαπ Θεόχεις Βάθης,

Ἐγ γέρει βάσιν τε Εὐωνίας αἴλαθοι κυμάοντι.

Batte, caue pedibus nudis perrepere montem:

Quippe rubis, tribulisq; viret mons vndiq; densus.

Qui suscipit aliquod vitæ genus, armet sese aduersus occursera incommoda, ne pœnitentia suscepti.

T I M I D I T A S.

**Vmbram suam metuere, τὸν αὐτὸν σκιαν
Φοβεῖσθαι. Plato.**

Dicuntur, qui pueriliter trepidant, vbi nihil omnino sit periculi. Germani etiam dicunt. Er fürcht seinen schatten. Item, Er fürcht den schatten an der Wandt.

**Timidior es prospiciente. δειλότερος
εἰ τὴ παρεχόμενη. Suidas.**

Dicitur in hominem supra modum pauidum.

Timidior

Timidior Pisandro. δειλότερος Πισάνδρος. Zenodot.

Dicebatur olim & hoc in immodicè formidolosos.

Epeo timidior. Επειδή δειλότερος.

De magnoperè pauido dicebatur.

Timidus Plutus. δειλός οὐ πλεῖτερος.

Aristophanes vulgo iactatum inducit opulentiae timideitatem, quum ait:

Ἄλλα εἰ λέγεται πάντες

Ως, δειλότερον εἰδέ ό πλεῖτερος.

Quin id omnes distitant,

Timidissimum quiddam esse diuitias. Iuuenalis:

Paucalicer portes argenti vascula puri,

Nocte iter ingressus gladium, centumque timebis,

Et mota ad lunam trepidabis arundinis umbram.

Cantabit vacuus coram latrone viator.

In summa: In omni negotio formidolosior est diues, quam pauper.

Timidi nunquam statuerunt trophæum. ἀλλ' οἱ γὰρ ἀγνοῦσντες ἄνδρες ὅπη τε τρόφαιον εἶχον το. Euripides.

At enim trophæum nobile haud nunquam viri statuere pauidi.

Aptè dicitur in eos, qui per animi socordiam inertiamque nihil egregiū, nihil arduum audent aggredi: aut qui periculi metu à magnis abstineat negotijs, quum insignis gloria non nisi magnis periculis contingat. Ein verzagter beskompt nicht bald den Fahnen. Item, Ein verzagter buet kein schön Weib.

Abiecit hastam. Πίγασσις.

Qui causæ suæ diffisus, abijcit animum ac desinit contraria conari.

Vel muscas metuit præteruolitantes.

Aristotel.lib.7. de Repub. ἀλλα δειλότεροι τις παραπληθυνόμενοι. Qui muscas, inquiens, etiam præteruolantes me-

tes metuat, quamvis friuola de causa. Idem similem quan-
dam commemorat, in Moralium. 7. loquens de ijs, qui us-
que adeò sunt timidi, ut etiam si forex obstrepant, protinus
expaescant.

Rheginis timidior. Ρήγινων δειλότερος.

Xenarchus apud Zenodotum, Sophronis, qui de mem-
bris scripsit, filius, in gratiam Dionysij tyranni taxauit
Rheginenses, aut ignauos in rebus bellicis, animiq; pauidi.

Ante tubam trepidas.

Id est animo consternaris, priusquam appareat pericu-
lum.

Ignavi vertitur color. τῇ κακῷ τρέπεται
χεῶς. Plutarchus.

Nam id accidit in metu, ut vultus exalbescat; maximè
timidis, videlicet sanguine ad vitalia refugiente.

In pulicis morsu Deum inuocat. εὐ^τ
ψύλλας δηξει Θεὸν ἔπικαλεῖται.

In eos dictum, qui quantumlibet leui de re grauiter per-
turbantur, perinde ut in maxima.

Mulier Imperator, & mulier miles. γυ-
νὴ σπαθγεῖ, καὶ γυνὴ σπαθεῖται.

Quoties totum negotium ignavis commissum est. Na-
tura non dedit, imperare fœminis.

Ceruinus vir. ἐλάφεις ἀνήρ.

Olim dicebatur formidolosus & fugax fidens magis,
quam viribus. Germani à lepore metaphoram fumentes,
dicunt. Er hat ein Hæsen herz. Item, Der Hæs siecket ihme an
Wusen.

Gallus insilit. ἀλεκτριών ἔπιπηδος.

Vbi quis femel victus redintegrat cermamēn. A gallo-
rum certaminibus sumptum.

Vir fugiens & denuo pugnabit. ἀνήρ ὁ
φεύγων, καὶ παλὺ μαχήσεται.

Senarius

Senarius proverbialis, quo monemur, non protinus abs
icere animum, si quid parum feliciter successerit.

Leonis vestigia quæris. τὰ λέοντος ἵχνη
ζητεῖς.

Dicterium in eum, qui verbis ferox esset, re timidus.
Groß geschrey vnd wenig Woll / sagt phener Narr / da er ein Sow
beschor.

Initio confidens, in facto timidus. θεα-
σύς προέργυς, καὶ πλάνανος. Eustathius.

Audax ante negotium plerunque ignavius.

Lingua bellare. γλώσση πλευρίζει. Eustat.

Dicuntur, qui magnifice conuiciantur, ac minantur ho-
sti, sed cum tutum est. Das Schwert im Maul haben. De
fœminis aut̄ peculiariter. Wann die Weiber mit dem Mau-
schwert friegen / soll man sie nur auff die Schenken schlagen.

Quum adsit virus, vestigia quæris. ἀρπή
παρόντος τὰ ἵχνη ζητεῖς.

De ijs dicitur, qui timide præsens negotium decli-
nant, atque ad alias nugas dilabuntur.

Quum adsit via semitam quæris. ὁδὸς
παρόντος τὴν ἀργαπὸν ζητεῖς.

Conuenit in tergiuersatores, qui quò præsens negotium
subterfugiant, diuerticula captant.

In formidolosum.

In hominem vehementer pavidum, animoque conster-
natum, quadrabunt hi versus Homeri:

Οὐδὲ μητὸς.
Εμπέδην, ἄλλη ἀλισκηματική, κρυστός δὲ μοιτέω.
Στηθῶν ἐκθεῶσκει, τξομεῖς οἵ τεστοφείδη μοι γνία.
Nec mihi mens constat, sed mota vacillat, ut extra
Pectus corsalit, et trepidant quoq; corporis artus.

In fugitiuum.

Vbi quis impotenti animi cupiditate ad rem quam-
piam insti-

am instigatur, præcipue parum honestam: vel potius, si quis turpiter fugiat: In hunc quadrabit, si dixeris. Κυναμύνα ἡγετεῖ. Cynamya est musca canina.

Nē my quidem audet facere. οὐδὲ μόχησι τολμᾶ.

Qui metu non auderent hiscere, iij quondam negabant my facere audere. Est enim ea litera maximè omnium muta, præsertim in fine os contrahens. Er darf nicht ein güslein ausslassen.

Γρύζειν.

Prouerbio dicunt hiscere, seu mutire. Sunt qui putant γρύζειν esse, vocem suillam edere.

Corinthijs non indignatur Ilium. Κορινθίοις δὲ οὐ μέμφεται τὸ ίλιον.

Incusat haud quaquam Ilium Corinthios. Hoc carmine exprobramus ignauiam alicui, qui ita se gesserit, ut hostes nihil habeant, quod illi magnoperè indignentur.

Λευκηπτίας.

Olim appellabatur formidulosus. Composita vox λευκῆς καὶ ἥπαρ, quod plerunque quibus vitiatum est habet, palleant, qui color est formidolosus ac timidis.

In pedes retrocedit. Πή πόδα ἀναχωρεῖ.
De eo, qui metu dat locum potentiori, & reuocat featum.

Myorum præda. Μυσῶν λεία. Aristot.
In eos olim dicebatur qui impunè à quibuslibet læduntur ac diripiuntur.

Animus in pedes decidit.

Qui vehementer conterrantur atque expauescunt, ijs animus in pedes decidere dicitur.

Ταξβησιν, πᾶσι δὲ πάροι ποσὶ κέππεις θυμός.
Panor ingruit ingens
Omnibus inq; pedes animus mox decidit imos. Das Herz
ist ihm in die Hosen gefallen.

Trepidat

Trepidat in morem galli cuiuspiam.
πήσει ὡς πις ἀλέκτωρ. Aristoph.

Id est trepidat tanquam gallus gallinaceus. In male affectum atque commotum.

Quem mater amictum dedit obserua-
re. Φυλάθιν τὼ ωξιβολὴν ἢν ή πίθη ωξιέθηκε.

Pro eo, quod est, pueriliter ex alieno præscripto viuere.

Nulla candidorum virorum vtilitas.

γδὲν λεκάνην ἀνδρῶν ὄφελον ἡ σκυλοτομεῖν.

In molles & affœminatos dictum, ac veluti voluptati-
bus natos.

Teuthidum more. καθάπερ αἱ Τεύθιδες.
Plutarch.

Quidam Teuthidas putant esse, quas nos vocamus Se-
pias. Sepia autem de genere mollium est piscium. Vide
Plin. lib. 9. cap. 51.

Scrupulum iniucere. Terent.

Solicitudinem iniucere animo cuiuspiam. Et scrupu-
lum eximere: est solicitudinem tollere.

Non incedis per ignem. οὐκ ἔπει πυρὸς
βέβηκες.

Quo significabant aliquem plus satis festinare. Qui ver-
fatur in repericulosa, dicitur & ipse per ignem incedere.

Domileones, in acie vulpes. οἴχοι μὲν
λέοντες, οὐ μάχη δὲ ἀλώπεκες.

De ijs dicitur, qui in suos saui, non itidem audent ad-
uersus munitos.

TOLERANTIA.

Chalcenterus. Χαλκέντερος.

Olim dicebatur insigniter patiens laborum, atque inde
fatigabilis, velut habens ærea intestina, qualem fabulæ nar-
rant fuisse Talo, custodem insulæ Cretæ.

Socratis callus.

Socrates corporis erat patientissimi quod ad omnem laborem occalluerat, ambulabat nudis pedibus, dormiebat humi.

Adamantinus. Αδαμάντινος. Vide supra eodem loco.

D E T E M P E R A N T I A.

Locus. XLVIII.

A D V L A T I O.

Mercenarium præconium. Tullius.

Laudes non ex animo tributas, sed commodi gratia, per adulacionem oblatas. M. Tullius actione in Verrem. 3. mercenarium præconium appellat.

Saluete equorum filiæ. χαιρετίσθε πόδων τηγατέρες ιππων.

Apparet ioco vulgari fuisse iactatum in eos, qui emolumenti gratia blandiuntur.

Verbis coquinarijs. ῥήματα μαγειρικὰ.

Venustè dixit Aristophanes, in Equ. pro verbis molibus, blandis ac dulcibus, coquorum enim est edulcare cibum, per se subausterum.

In ostio formosus. εν θύρᾳ καλὸς. Aristophanes.

De ijs qui adamantur, vulgoque gratosi habentur.

Python formosus. Πύθων καλὸς. Pind. Conueniet, ubi quis per adulacionem falsò laudatur.

Myosobæ. Μυοσόβαι. Athenaeus.

Dicetur rectè in eos, qui in friuolis cuiquam obseruire conantur.

Haudquaquam difficile Atheniensem
Athenis

Athenis laudare. ἐχαλεπὸν Αθηναῖς τῷ Α-
θηναῖς ἐπαυνεῖν.

Dictum est aut̄ propter encomia orationesque pana-
gyricas, quae Athenis ex more exhibebatur ijs, qui fortiter
oppetitissent in bello: in quibus quia plurima dicebantur in
laudem populi Atheniensis, pronis auribus audiebantur,
propterea quod suis quisque laudibus fauet.

Cura esse quod audis. Horatius.

Conuenit in diuites, qui ita demum felices fuerint, si id
studeant esse, quod audiunt ab adulatoribus.

Herculana scabies. Ηράκλειον ψώξη.

De scabie iucunda facileque sanabili, interprete Suida.
Erasmus putat dici in eos, qui blandis adulationibus deli-
nit, veluti iucunda quadam scabie pruriunt.

Ficum cupid. σύκον αὐτεῖ.

In eum dicebatur, qui commoditatis alicuius gratia
blandiebatur.

De fera comedisti. Αχείς Βέβρωκας.

Dicebatur olim oscitanti. Venustius erit, si commodè
transferatur ad supinos, oscitabundos & negligentes. Du
hast auch vom fanien Wild gessen. Item, Du boest nicht gern
dicke brettlein. Item, Wer Holtz haven ein Orden! Es weren so vil
Mönch nit worden.

Αδελφίζειν.

Dicuntur, qui vocabulis adoptiuis alicui blandiuntur,
& fraterculum appellant. Horatius: frater, pater, adde.

Demulcere caput.

Pro blandiri, sumptum ab adulantium gestu. Germa-
ni dicunt Die Ohren mecken. Irem, Die Blumen streichen.

Refutantis laudem immodicam.

Οὐτεὶγαθ Θεὸς εἴμι, τί μὲν αθανάτοισιν οἰκεῖς.

Nullum ego sum numen: quid me immortalibus æquas?

Plutarchus monet, ut hoc Homericum carmen semper
habeamus in promptu, tanquam Pharmacum, aduersus

venenum adulacionis: aut ubi quis nos magnificentius quam pro meritò laudat.

Cauda blandiri. κέρκω σάνειν. Aristoph.

Cauda blandiri dicuntur, qui spe commodi cuiquam adulantur.

Præstat habere acerbos.

M. Tul. in dialogo de Amicitia: Scitum est enim illud proverbum Catonis: Multò melius de quibusdam acerbos inimicos mereri, quam eos amicos, qui dulces videantur.

Benignior pellace vulpe. ὁ ταλαιον ἵλας αἰμύλης ἀλώπεκός.

De eo, qui commodi sui causa simulat benevolentiam.

Lethale mulsum. θανάσιμον μελίκεφατον.
Diogen.

Lethale mulsum dicitur, quicquid ita iucundum est, ut idem sit perniciosum.

Xenostolóγος.

Xenostológo dicebantur, qui probè loquuntur, & improbè faciunt. Paulus in epistola ad Romanos, huiusmodi blandiloquentiam *xenostolozian* vocat.

Io pæan. Horatius.

Athenæus sic citat in παιάν. Acclamatio proverbialis, qua consueuimus vti, re grauiter & feliciter paraeta.

Polycrates matrem pascit. Πολυκράτης μητέραν νέμει. Zenodotus.

Quoties aliquis in commendandis amicis est benignior, officiosiorque.

Ipsemet canit. αὐτὸς αὐτὸν αὐλαῖ.

Hoc est: Ipse cuiusmodi fit, factis ipsis declarat. Adagium in utramlibet partem poterit applicari, bonam vel malam.

Magis ipse Phryx. μᾶλλον ὁ Φρύξ. Aesopus.

Evidem coniicio dictatum, quoties ea magis probantur,

rentur, non quæ veriora sint, sed quæ adulantius dicta.

Pulchrè dixti. Bellè narras. καλῶς ἔλεξας. *Plato.*

Huc pertinere videntur ironiae illæ proverbiales, passim in Comædijs obuiæ. *Dixti pulchrè: Belle narras.* De re dictu vehementer absurdæ. *Plato in Euthyd.* Du redest weislich von der Sach.

Climacides. Κλιμακίδες. *Plutarchus.*

Per iocum vocari poterunt, qui se diuitibus ad quiduis obsequijs submittunt, etiam si sordidissimum sit.

Glossogastores. γλωσσογάστορες.

Qui linguam habent venalem, ea loquentes, quæ ventri conducunt. Germani tales vocant, Zungen drescher. Quorum in numero vel primus locus nonnullis caussidicis assignandus videtur.

Ex cohorte prætoris. *Tullius.*

Qui ad omnem nutum præstò sunt, & cum autoritate delegantur ad hoc, aut ad illud exequendum, ex cohorte prætoris, appellari dicuntur.

Confessus in ludo talario. Vel Confessus talarius.

Nec proverbij specie caret, quod habetur in epistola ad Atticum lib. I. Confessus talarius, pro conuentu hominum parum honoratorum

ARROGANTIA, TACTANTIAQUE.

Sine ut incolumis redeat.

Habet proverbij speciem, quod est apud Theocritum in Hodæporis:

Εἰαλέγει, εἴ πλέγεις, καὶ τὸν ξενὸν εἰς πόλιν, αὐθίς,

Ζῶντ' ἀφες.

Dic age, si quid dicas et hospes ut unde profectus,

Venisse o redeat, permittito.

Sic & hodie dicimus, ijs qui verbis & conuitijs ferociant: *Eia sine hominem viuere.* Ex lieber las jhn leben.

Arcem ex cloaca facere.

Qui rem, hominemque nihil laudibus magnificis attollunt, dicuntur Arcem ex cloaca facere. Tullianum est.

Gallus in suo sterquilinio multum potest.

In alieno timidiores sumus omnes, in suo quisque regno ferocior est & animosior. Er ist ein Wackerer han auf seinem Mist.

Tollere cristas. Inuenial.

Translatum ab avibus cristatis, in quibus crista & crestiores, alacritatis, atque animorum indicia sunt.

Attollere supercilium. Ponere supercilium.

Plinius, Supercilia, inquit, homini & pariter & alterne mobilia, & in his pars animi : his negamus, annuimus : haec maxime indicant fastus: Superbia alibi conceptaculum, sed hic sedem habet, in corde nascitur, hic subit, hic pender.

Nauphracon tueri. καύφεγκτον βλέπειν.
Aristophan.

De his, qui latis ac prægrandibus, aut toruis & minacibus oculis quempiam aspicerent. Er gibt ihm blick/ wennen gut zum Todt.

Tollere cornua.

Pro eo, quod est, animo efferriri. Translatum à pecoribus quæ cornibus minantur. Ouidius:

Tunc pauper cornua sumit.

Arrogantia non ferenda.

In eos, qui intolleranda sunt arrogantia, non inscitè torquebitur illud Odyss. o. ab Eumæo dictum in procos,

Τάν υβαστε βιν τε σιδηρον εργανον ονει.

Id est.

Horum visq; animusq; ferox contingit Olympum.

Tuo te pede metire. Horatius.

Monet adagium, ne quis se dilatet ultra conditionem suam, neue seipsum ex assentatorum laudibus, aut vulgi opinione, aut fortunae fauore, verum proprijs ac veris dotibus, animique virtutibus, aestimet.

*Nec sutor ulla
aegrotitiam*

Ultra peram sapere. ὑπὲρ τῶν τῆρων φρε-
νῶν. *Lucianus.*

Quadrabit vel in pauperem, vel in philosophum, sed præcipue in Christianum, quem Iesus vetat cogitare de crastino.

Videberis, me videns, planè Martem
videre. Βλέπειν γὰρ ἀντικρὺς δόξης μὲν Αρην.
Aristophan.

De his qui se strenue pollicebantur opitulaturos, ac Martem quendam acturos.

Hamaxiæa. Αἱμαξιᾶa.

Prouerbiali verbo dicebatur ampla, magnificaq; Perinde sonat quasi latinè dicas plaustralia, id est, tanta, ut iustum plaustris onus videri possint.

Sophocles. Laudiceni.

Qui ad ostentationem dicebant, aut recitabant, vulgato conuictio Sophocles & Laudiceni dicebantur. Adagium natum Plinius minoris ætate, vtroque verbo notantur, qui facundi dici malebant & videri, quam esse.

Basilica facinora.

Ante admonuimus quicquid magnificum esset, appellari solere βασιλικὴν, ut valere βασιλικῆς, & magnificas ædes, basilicas appellabant. Plinius.

Campania superba.

Felicitatis comes esse solet forocia. Campaniam aut Italiæ quondam fuisse regionem longè beatissimam, testantur tum alij complures, tum Plinius lib. 3. cap. 5. Constat aut Campaniam olim cum Roma de principatu concertasse. Hinc Campana superbia, & Campana arrogantiæ in proverbiū venit.

Dea excogitauit. τὸ μὲν νοῆμα τῆς θεᾶς, τὸ δὲ κλέμμι ἐμὸν.

Excogitauit Dea, meum sed furtum erat. Non sine proverbij specie, dictum est in Rethores, qui apud populum iactabant, Mineruam, ipsis quod suaderent, misisse in men-tem, & tamen rerum gestarum gloriam sibi vindicabant. Aristophanes in Equitibus.

Altius Oromedonte. *Theocrit. in Thal.*

Ωὐς μωιὴν τέκτων μεγ, ἀπέχθεται ὄσις ἔρευνη

Ισσων ὁρευς κρευφᾶ τε λίστη δόμῳν Ωρομεδοντος.

Sic mihi magnoperè faber est inuisus in altum

Qui struit, adnitens superare iugum Oromedontis.

Allegoria proverbialis est, deterrens ab insolentia, ne quis se proponat ijs, quibus cum nullo pacto est conferendus.

Laureolam in mustaceis quærere.

Hoc est, ex friuolis negotijs captare famam haud præclaram, neque magnificam.

Palmarium facinus.

Palmarium facinus pro insigni, ac triumpho digno, di-
xit Terentius in Eunicho.

Tum hoc alterum id verò est, quod mihi puto palmariū.

Peristromata Campanica.

Campania cum floreret opibus, præter modum luxui,
ac delicijs indulgebat.

Pulchrum sepulchri elogio.

Non videbatur in proverbiorum classem referendū, nisi nominatim proverbij titulo referetur à Procozio libro de bello Persico 1. antiquum est proverbiū. *Quām pulchrum est, in sepulchri elogio imperatorem asscribi.*

Phaniæ ianua. Φανίς θύρα.

Eustathius in Odyss. 23. ostendit dictum de ijs, qui si-
mulant sese congestas opes habere, quæ nusquam sunt. Er
ist reich daheimen/ weyh aber sein Hauss nicht,

Sybaritæ

Sybaritæ per plateas. Συβαρῖται πλατεῖας.

Contra fastuosius ingredientes per viam, seseque velut ostendentes. Sumptum a fastu, luxuque Sybaritarū. Suid.

Cicadis pleni. τεττίγων ἀνάμεσοι.

In gloriosos ac stultos olim dicebatur, aut obsoletis ac iam desitis videntes. Aristophanes.

Ex Academia venis. Ακαδημίζεται οὐκεῖς.

De seuero & composito ceu docto. Quanquam & per ironiam torqueri poterit in fastuosum, & vultu tetrico philosophum agentem.

Ingredi Iunonium. Βαδίζειν ιρράον ἐπιπλευμένον.

Dictum apparet in fastuosum ac lentum quorundam incessum. Idem. Du gehest als sollest du zum Opffer gehen.

Summis vnguibus ingredi. ἐπ' ἄκρων ὀρύχων.

In eos, qui audius auscultabant. Nam iij solent semet in summos pedes erigere. Aristoph.

Cœlum territat.

Vergil. in Aeneid. Et cœlum territat armis. Conuenit in minaces & feroce, Thrasonesque magniloquos.

Ex uno facere multa. ἐξ ἕνος πολλὰ ποιῶν.

In eos, qui rem quampiam minutam secabant. Quadrabit in eos, qui idem alijs modis variant, ut non iam unum, sed plura videantur. Plato.

Cœlum digito attingere.

Dicuntur, qui supra mortalium conditionem à Dijs proximi esse videntur cognatum illi: In Cœlo esse.

Iouis sandalium. τὸ Διὸς σανδάλιον.

Per ironiam dicebatur in eum, qui magni quippiam vi-

Imperitus subligaculo induitus, omnibus id ostendat.

In eum qui propter insolentiam, etiam ineptissimis rebus effertur.

Fastuosus Maximus. κόμως Μάξιμος.

In eum dicebatur, qui sibi plus satis arrogasset in sapientia. Diogenes.

Tanquam Arguum clypeum abstulerit, ita gloriatur. ὡς τὴν ἐν Αργείᾳ ασπίδα κατέλαων σεμνύνεται. Zenod.

In fastuosus & magnificentius sese gerentes dicebatur.

Homo Bombylius. Βομβύλιος αὐθρωπος.

Dicitur verbosus, multique strepitus, cæterum inutilis.
Idem.

De pulmone reuellere.

Pro eo, quod est, stultam & arrogantem opinionem animo eximere. Persius :

Dum veteres anias tibi de pulmone reuello.

Ipse dixit. αὐτὸς ἔφα.

Quoties tanquam cuiuspiam autoritatem significamus, ut ea vel citra rationem ad quidvis credendum sufficiat.

Auro loquente, nihil pollet quæuis oratio. χρυσῷ λαλῶντος, πᾶς ἀπεκκλίτες λόγος.

Pronerbiū indicat munera vbi que longè plurimū valere. Wann Gott redet so schweigt alle Welt still.

Ne mihi Suffenus essem.

Ne mihi ipse blandirer, ac stulte meipsum admirare. Horat.

Pennas nido maiores extendere.

Pro eo, quod est: Rem fortunamque quam mediocrem aut tenuem à maioribus acceperis, auctiorē reddere. Quod quidem si virtute fiat, summa laus est, Idem,

Ne

Ne sutor vltra crepidam.

Id est: Ne quis de his iudicare conetur, quæ sunt ab ipsius professione aliena. Plinius.

Cænei hasta.

Cæneus è puella versus est in virū, annuente Neptuno, cui illud etiam donatum est:

Quidius:

— *Ne saucius ullis
Vulneribus fieri, ferrouè occumbere posset.*

Gigantum arrogantia. Γιγάντων ἀπό-
void.

Gigantum amentia. Vbi quis viribus suis fretus, temerè, nulloque consilio res non tentandas moriretur. Zenodotus.

Magis sibi placet, quam Peleus in machæra. μέχα φρονεῖ μᾶλλον, ἢ πηλὸς ὅπι τῇ μαχαιρᾷ.

In eum competit, qui præter modum re quapiam infolens est, ac tumet.

**Hic Rhodus, hic Saltus, ἀυτῷ Ρόδος,
ἀυτῷ Πίδημα.**

Vulgò iactatum de ijs, qui sese de negotio iactarent insolentiis, cuius fides non extaret. Conueniet item, vbi quis iubetur re præstare, quod alibi se fecisse iactat. Aesop.

Atticus in portum. Αἴτικος εἰς λιμένα.

In eos dicebatur, qui illic virtutem ostentare solent, vbi tutum est, atque vbi nihil opus est.

Calliphanes. Καλλιφάνης.

Ridicula quædam huius hominis ambitio, proverbiali ioco fecit locum. Aiunt enim huic fuisse Poëtæ morem, ut diuersorum carminum & orationum initia conscriberet ad tres, aut quatuor versus, eaque pronunciaret, ostentaretque, quo commentum ignorantibus multis cius, & eruditus videretur. Archelaus.

Bullatæ

Bullatæ nugæ.

Ventosa atque inania, bullæ dicuntur. Persius:

Bullatis ut mihi nigris

Pagina turgescat.

Vino vendibili suspensa hædera nihil est opus.

Id est: Vera virtus non eget alienis præconijs. Præclara per se placent, neque desiderant exoticam cōmendationem.

Psellissare. Ψελλίζειν.

Prouerbiali ioco dicebantur glorioſi, fastuque præturgidi. Suidas admonet sumptum à moribus Pselli cuiuspiam, qui cum re eſſet perquam tenui, tamen affectabat habeti diues.

Diuinum excipio sermonem. Θεῖον εξαίρετο λόγον.

Quoties opinor, glorioſius aliquid dictum eſſet, omnis gratia Deos excipiebant, qui nihil non poſſunt, & quibus nemo præſcribit. Homer. *Diuī tamen omnia poſſunt.* Θεότε δὲ μάνγα δύνανται. Gott die Ehre.

ASPERITAS, MOROSITAS.

Inexorabilis.

Inexorablem ac præfractum ſuoque relinquendum ingenio, vel in eum, cuius operam nihil moramur, apposite torquebitur illud Iliad.

*Αλλ' οὐ τοι κεῖνον μὴ ἐμσυμένον, οὐκεν ἴνος,
Ηνε μένη.*

Id eſt.

*Quin magis ipſius hunc animo, ingenioq; ſinamus,
Sue venire velit, ſue h̄c remanere.*

Ferreus, Aheneus.

Ferrea atque ahenea dicuntur, quæ ſolida firmaque ſignificamus. Horatius.

Versatilis Artemon, ὁ ἀθεφόρητος Αρτέμων.

Aiunt

Aiunt dici solitum de his, quorum gratia vehementer
decertatur. Plutarchus.

Cornea fibra.

Persius. *Neq; enim mihi cornea fibra.* Cornea, & durissima sunt, & sensu carent. Vnde qui carent humanis affectionibus, robur, adamantem, silicem, ferrum, cornu in pectore gestare dicuntur.

Scytharum oratio. Σκυθῶν ῥῆσις.

Græci quicquid agrestè, quicquid barbarum ac sœuum intelligi vellent, id Scythicum appellabant. Lucianus.

Pandeletias sententias. Πανδελετίας γνώμαις.

Id est: Pandeletiam sententiam, appellat in deterioribus Cratinus, ut citant, morosam ac molestam. A Pandelio quopiaam Sycophanta.

Tymbra victitans. Θυμβροφάγοι.

Adagio dicebantur, vel qui tutius ac liberius vitam agerent: vel qui moribus essent parum blandis: vel qui hilariiter, citraque solitudinem paruo contenti viuerent, quod Thymbra herbae genus sit.

Scabrosior leberide. ηευτρόπερ θελητηρίδοι.

Asperior leberide. De vehementer asperis, & insuauibus.

Totus Echinus asper. ἄπας Εχῖνος τραχὺς.

In morosos & iniucundis moribus quadrat.

Durus alloquijs. ἀπηλούσιον ἀνθρωπονέφοσον.

Ductum à cera, quæ tractando mollescit. Competet igitur in hominem inexorabilem.

Echino asperior.

In hominem intractabilem, & insuauibus moribus di-
ctum. Plinius.

Corinthus

Corinthus & collibus surgit, & vallibus
deprimitur. Κόρινθος ὁ φρύεται τε, καὶ κο-
λαῖνεται.

Adagium ubi nam possit esse usui, non satis video, nisi
quis detorqueat ad hominem intractabilem, & aspero præ-
ditum ingenio.

Etiā quercus bacchatur. καὶ δρῦς μα-
νῶς ἐγένετο.

De ijs, qui vix deliniuntur. Ab Orphei fabula, quercus
sua cithara demulcentis. Menades sunt mulieres afflatae
Baccho.

Agamemnonis hostia. Αγαμέμνονος
θυσία.

Quondam in duros, ac persuasū difficiles dicebatur. Vi-
detur & huc posse referri, quod Agamemnon in Aulide fi-
liam Iphigeniam immolauit, sed admodum inuitus.

Matiolæchus. μαπολοιχός.

Vulgato conutio dicebatur liguritor, & in minimis
etiam rebus exquisitus. Proinde quadrat in eos, qui per
fraudem minimis ē rebus sectantur compendium.

Ne moue festucam. μὴ κάρφος κίνει.

Vbi quis omnis strepitus impatiens est.

A lasso rixa queritur.

Apparet dictum in quosdam morosiores, & ad rixandū
procliuiores, non quōd offendantur, sed quod alioqui ani-
mo male affecti sint, ut sunt difficiles, ac submorosi, qui-
bus fortuna aduersa est.

Difficilis vir.

Δεινὸς ἀνὴρ παχύκεντος ὀραῖος αἰλιώτος.

Id est.

Forsitan & innocuum culpet vir saurus, & acer.

Hunc Homeri versiculum olim in Demostenem vulgo
iactatum, multorum autorum testimonij constat, propte-
reà quōd

LOCVS XLVIII.

351

reā quod accepta pecunia, nonnunquam & malos defens-
deret, & oppugnaret bonos.

Durus & implacabilis.

In hominem impendio rigidum, & implacabilem restat
torquebis illud Homeri Odyss. x.

Σοὶ δὲ πει τὸν σύθεοτι ἀκίλητον νοός εἴη.

Id est.

At tibi non unquam placida in pectore mens est.

Κερασβόλος.

Plutarchus docet, homines præfractos, & asperis mori-
bus & intractabiles κέρας βόλας vocari solitos.

Scytha malus. Σκύθης κακός.

Tanta erat barbaries, & immanitas Scythicæ gentis, ut
ipsa etiam appellatio cesserit in proverbiū, quemadmo-
dum hodiè crudelem hominem appellamus Turcam: &
immane facinus Turcicum.

Inexorabilis & durus.

In durum & inexorabilem competit illud ex Odyss. v.

Σοὶ δὲ αἰεὶ κρεμάντερην εἰς λίθον.

Id est.

At tibi perpetuo corsaxo durius omni est.

Ita Telemachus ad matrem.

C R U D E L I T A S.

Manliana imperia.

Recte congruit in hos, qui saeuiant in eos, in quos ius
nacti sunt, & qui nimis rigida iuris obseruatione, humani-
tatis, & æquitatis obliuiscuntur.

Opera Sylosontis ampla regio. ἐκηπ Συλοσῶντος δύρυχωρία.

Conueniet in acerbè gerentem magistratum, cuius vitio
deseratur ab incolis regio.

Phalaridis Imperium. Φαλάριδος δέχη.

Recte dicetur in eos, qui crudelius exercent imperium,
aut potestatem sibi delegant. Lucianus.

Omnium

Omnium quos Sol videt.

Sunt & illæ figuræ proverbiales. Omnia quos terra sustinet, aut quos Sol videt pessimus, optimus. Plautus in Sticho: Meliorem neque tu reperies, neque videt Sol.

Omnis herus seruo monosyllabus. πᾶς δεσπότης δέλω μονοσύλλαβος.

Heres & potentibus, breuissimo tantum verbulo est opus, vt vel annuant, vel renuant:

Sic volo, sic iubeo, sic proratione voluntas.

Budoro more. Βρδόρω νόμω.

Aut ut alibi reperitur βυθός νόμω. Id est: Budorerum more, seu lege. Suidas interpretatur de ijs, qui digni sunt, vel bouis ritu excorientur.

Lemnia manu. Λημνία χειρὶ.

Dictum pro eo, quod est, nefaria, impia, crudeli.

Crudelis Bacchus. ὀμητῆς Διόνυσος.

Baccho quondam viuos homines sacrificari mos erat. Vnde in crudeles conuenit, siue quod temulentia feroce reddat, & immites.

Non magis parcemus quam lupis. οὐ Φεισόμεθα μᾶλλον ἢ λύκων.

Id est: Haud magis parcemus ac lupis. Inde natum quod antiquitus lex ad interficiendos lupos, etiam præmio inuitabat apud Atticos.

Lutum sanguine maceratum.

Theodorus Gadareus Tiberij Cæfaris in arte Rhetorica Præceptor, perspiciens in eo adhuc adolescentem saevitiam quandam, cum ingenij stupore coniunctam, inter obiurgandum illum subinde vocare solebat, πηλὸς αἷμα ποσιποφεγμόν. Lutum sanguine maceratum: luto tarditatem innues: sanguine crudelitatem. Suetonius.

Non est oleum in lecytho. ἔλαιον οὐκ εἶναι τῷ ληκύθῳ.

Quum significamus non esse precibus locum apud in exorabilem.

exorablem. Nam ἔλασσον oleum significat, ἔλεος misericordiam.

Boni viri lachrymabiles. ἀγαθοὶ δὲ δέουδάκρυες ἄνδρες.

De ijs, qui facilè commouerentur ad misericordiam, ac precibus fleterentur. Nam illachrymare dicuntur, qui miserebuntur.

ALIENA CVRANTIS.

Bellum Cononi curæ fuerit. πόλεμος Κύνων μελήσει.

Id est: Curabit prælia Coron. Proinde conueniet ad hunc modum respondere curanti negotium, quod ad se nihil attineat. Wir wollen es verständigern Leuthen befehlen.

In alieno choro pedem ponere. εἰ ἀλλοχρίῳ χορῷ πόδα τίθεασθαι.

Est sese inferere negotijs alienis, & aliorum sibi vendicare partes. Plutarchus.

Ne depugnes in alieno negotio.

Vbi significabimus, nos nolle nosmet admiscere litigienæ, quæ nihil ad nos pertineat, sed permissuros. Versiculo fuerit locus, ex Iliad. 3. lib.

Οῖον κέφερ' Ελένη, καὶ κίνησε πᾶσι μάχεθαι.

Solos pro Helena & opibus omnibus pugnare.

Quæ supra nos, nihil ad nos. τὰ τῶν ἡμᾶς, δέντε πέσοις ἡμᾶς.

Dictum Socraticum torqueri potest in illos, qui de negotijs Principum, aut Theologiæ mysterijs temere loquuntur. Vertere licebit & in contrarium. Quæ infra nos, nihil ad nos.

Vtere curru, de asinis nihil laborans.

Διπονέμει τῆς σῆς ἀμάξης, τῶν δὲ ὄνων δέντε μέλει.

Quibus plaustrum est domi, nihil necessi habent deportandis oneribus, asinos aliunde conducere.

Stultior Morycho. Μωρότερος εἰ Μορύχος.

Videntur particulariter obnoxij adagio, qui domesti-
corum negotiorum negligentes, foris agunt aliena curan-
tes. Suidas.

Alijs prospiciens, non sibi.

Silicebit in quempiam iocari, qui alijs sua mala præ-
dixerit, suum ipsius malum non præuidens, non inconci-
niter accommodabimus illud ex Homeri Boeotia.

Ἄλλ' ἐξ οὐανοῖσιν ἐγένετος αὐτῷ κῆρος μείλικαν.

At non augurijs fatum sibi depulit atrum.

Facilè cum valemus, recta consilia ex-
grotis damus.

Id est: Admonendo sapimus omnes: Verum ubi pecca-
mus ipso, non videmus propria. Terentius.

Quarta luna nati. Καὶ περὶ της γεγονότητος.

Quarta luna nati, dicuntur qui parū feliciter nati sunt,
propterea quod Hercules hac luna natus feratur, cuius o-
mnis vita voluptatum omnium expers, ac laborum plena
fuit. Dici potest & in eos, qui laboribus sibi neutquam
frugiferis fatigantur. Herculis videlicet exemplo, qui iu-
uandis alijs sudauit, sibi inutilis.

C U R I O S I T A S.

Scit quo modo Iupiter duxerit Juno-
nem. *Theocritus.*

In curiosos, & quid quisque domi faciat peruestigan-
tes. Conueniet illud ex Syracusanis.

Πάντα γραῦνες ιστοι, καὶ οὐς Ζεὺς ἡγάπεθεν γέλω.

Id est.

*Nouit fæmineum genus omnia: nouit & illud
Iunonem duxit, quo pacto Iupiter olim.*

Canes venatici.

Dicuntur qui omnia venantur, & produnt, peruesti-
gantque nota metaphora. Cicero.

Nihil

Nihil dulcior quam omnia scire.

M. Tullius ad Atticum lib. 4. refert hunc senarium ceu
Vulgò celebrem:

Οὐδὲ γλυκύτερόν εἰσιν οὐ πάντα εἰδέναι.

Id est.

Nil dulcior quam scire prorsus omnia.

Mylus omnia audiens. Μύλος πάντα^τ
ἀκήσων.

Dicis solitum, ubi quis sed dissimularet audire, quum
omnia tamen auribus curiosis captaret, auscultaretque.

Nihil inanius quam multa scire. Πγλυ-
μαθημοσύνης τῆς ἡ κενεότερον ἄλλο.

Conueniet in eos, qui malunt multa discere, quam vti-
lia. *Wer will kan/ der muss vñ thun.*

Zenonium est & lentem coquere. Ζη-
νώνειον καὶ Φακῆν εὑρεῖν.

Licebit vti, cum dicemus esse viri boni, etiam in rebus
minutissimis, sui similem esse: aut egregium artificem in
quacunque materia declarare, qualis sit artifex.

Corycæus auscultauit. κερυκαῖ θηρο-
άζετο.

Vbi quis id quod agit, conatus dissimulare, tamen à cu-
riosis deprehenditur. Strabo.

Multa regum aures atq; oculi. ὥτα καὶ
οφθαλμοὶ βασιλέων πόλοι.

Allegoria inde ducta est, quod regibus complures vbi-
que sunt exploratores, quibus velut auribus utuntur. Lu-
cianus.

Nodus in Scyrpo queris.

In anxium dicebatur, nimisque diligentem, aut meti-
culosum, qui illic scrupulum moueret, ubi nihil esset ad-
dubitandum. Germani retinent eandem metaphoram. *Du-
suchest ein Knoden an der Binsen.*

Acolo non sicui. Ακόλωτὰ χείλη & βύσμα.

Prouerbium hortatur ad victum tenuem. Nam ἀνέλας
Græci vocant minutas offulas. Suidas.

Μυσικαρφι.

Qui dum ac siccè viuerent. Vox videtur facta à mure &
palea.

Allium in retibus. σκόροδον εὐδικίουσι.

De sordido commeatu dicebatur.

Phormionis tori. εἰβάδες Φορμίων.

De stratis sordidis ac frugalibus, minimeque delicatis,
qualia sunt cubilia militaria.

Cilicij Imperatores. Κιλίκιοι στρατιγοί.

Dicebantur homines hirsuti, & pilis oblii.

Vita doliaris. Ζωὴ πιθα.

Id est: Vita dolij. Prouerbio dicitur vita frugalis, parca,
ab omni strepitu atque ambitione semota. Poterit torque-
ri & in eos, qui nimirū sordide, nimis durè, atque immun-
dè viuunt.

Tanquam in phiditijs. ὥσπερ εὐ Φειδίοις.

Vbi quid parcus, nimiumque frugaliter actum signifi-
cabimus.

Hecatæ cœna. Εκάτης δεῖπνον.

Veteres Cœnam perparcam ac impendio frugalem,
Hecatæ Cœnam, appellabant, quod apud inferos tenuissi-
mo victu, minimoque cibo, eoque vilissimo viuitur.

Oliuam ne comedas, cum vrticam ha-
beas hyberno tempore. μήπε εἰλαίας ἔδι-
ἀκαλήθην ἔχων χειμῶν.

Adagij usum non video, nisi quando significabimus ex-
tremam victus parsimoniam, ut nec vrtice quicquam adhi-
beatur condimenti.

Sicyon arrodens vxor lacernam texe.

Τὸν Σικεὺον τεάγχοντα γένους, τὸν χλαῖναν ὑφαντόν.

Arrodens Sicyon, vxori subtexe lacernam.

Verba mariti iubentis, ut vxor tenui contenta victu, peragat opus suum.

Thymbra victitans. Θυμβροφάγος.

Adagio dicebatur, vel qui tutius ac liberius vitam agerent, vel qui moribus essent parum blandis, vel qui hilariiter citraque solicitudinem paruo contenti viuerent, quod Thymbra herba genus sit.

Salem lingere. ἀλα λείχειν.

Dicuntur, qui perquam tenuiter victitant. Plautus.

Si caseum haberem, non desiderarem obsonium. εἰ τυρὸν εἴχον, δὲν ἂν εἰδεόμην ὄψ.

Dicendum, ubi quis minimis, vilissimisque contentus est. Plutarchus. *Wen Käf und Brod will ich nicht Hunger leiden.*

Xenocratis caseolus. Ξενοκράτης τυρίον.

Decibo, qui perquam diu durat, priusquam absumatur. Appositè dicitur in sordidos quosdam, quibus hic mos, omnem pœnum eō usque seruare, quoad fuerit corruptus. Stobæus.

Aspera vita, sed salubris.

In vita rationem duriusculam quidem, sed tamen ad rectam morum institutionem idoneam, conueniet illud Homeri ex Odyss. 1.

Τερπχεῖ, ἀλλ' ἀγαθὴ καροτέοφθο.

Id est.

Aspera, sed iusserum nutrix bona.

Salem & caseum edere.

Consimile hoc cum præcedentibus. Plinius.

GARRULITAS.

Archytæ crepitaculum. Αρχύτης πλα-
μγή.

In hominem vehementer garrulum, & obstreperum iacebat.

Arabicus tibicen. Αράβης τούτης.

In eos dici solitum, qui à semel cœptis nunquam desistunt. Menander.

Turture loquacior. τρυγῶνος λαλέσθερος.

In garrulos, & impendio loquaculos homines dici soli-
cum. Zenodot.

Prolixius Iliade. μακρόπεχτης Ιλιάς τούτης.

Est autem Ilias nobile opus Homeri, quo Troiae captiæ
historiam libris xxxii explicat, quum Vergil. xxi. libris
complexus sit, quod ex utroque opere visum est decerpere.
Iul. Pol.

Cornicari.

Quin & Græci proverbio ζεφύει dicunt, pro eo quod
est: Inhiare prædæ, aut inepte garrire, cornicum more. Per-
sius Satyra v.

Nescio quid tecum graue cornicaris inepte.

Musarum aues. μυστῶν ὄρνιδες.

Musarum aues, non absque proverbij specie Theocri-
tus in Thalyria appellat poëtas, quod Lusciniarum in mo-
rem assidue canant sua poëmata.

Tam multa quam sapiens. τόσαι εἰπεις οστέοντες.

Aristoteles libro Rheticorum tertio, admonens neocri-
tator crebris Enthymematibus vtatur, sed tantum intermis-
secat. Subiicit hoc carmen Homeri, ni fallor, ceu vulgo
ia statum.

Ως φίλ' εἰπει τόσαι εῖπεις, οστέοντες.

Id est.

Quandoquidem nobis tam multa locutus amice es,

Quam multa prudens vir diceret, atq; peritus.

Conuenit in hominem multa loquentem potius, quam
opportuna.

Daulia cornix. Δωλία κεράνη.

Dictum est in garrulos, aut canoros.

Hirundi-

Hirundinum Musca. χελιδόνων Μυγτεῖα.
Conuenit hoc in imperitos, & tamē garrulos. Aristoph.
Lusciniæ nugis insidentes. ἀηδόνες λέ-
χας εὐκαθήδυμαι.

Conuenit hoc ad eruditos, qui tamen immodicè suo studio delectentur: quod genus sunt Poëtæ potissimum, Plinius lib. 10. cap. 29. de Luscinia.

Dodonæum æs. Δωδωνεῖον χαλκεῖον.

Dodonæum cymbalum, aut tintinabulum. In hominem dici consuevit, improbae atque importunæ loquacitatis. Menander.

Caute loquacior. ερχίας λαλίστερ@.

Prouerbialis hyperbole. In hominem immodicè aut permolestè garrulum.

Littore loquacior. ερχίας λαλίστερ@.

In rabulam & obstreperum dicebatur.

Cicada vocalior. τέπιγ@ οὐφωνότερ@.

Dicebatur in hominem impendio garrulum, aut admodum musicum, propterea quod hoc insectum rore dunat viuens, cantu potissimum delectetur.

Non est eiusdem & multa & opportuna dicere. χωρὶς τὸ τ' εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίεται.

Admonet vitandam multiloquentiam, quod ferè labi necesse sit, quisquis multum loqui conetur. Wer vñ schweigt der leugt auch vñ.

Homo semper contradicens. ἔδεν ἐστιν ἀπεργυτολογώπερον ἀνθρώπῳ.

Id est: Nihil est pertinacius ad contradicendum, quam homo.

Conuenit in eos, qui nunquam fatentur se victos.

Os infræne. ἀχάλινον σόμα.

Os infræne vocant, os petulans & maledicuum. Einem

vngesetzten Maus ist das Unglück zum Ziel gesetzt.

Tanquam suber. ὡς φελλὸς.

De ijs qui non norunt dissimulare.

Telenicia echo. Τελενίκης ἦχω.

Recte dicetur oratio fatui. Sic enim vocant crepitum vasculorum inanum.

Balneator. Βαλανεύς.

Sive balnei caupo. Id nominis vulgato conutio dicitur in hominem alienarum rerum plus satis curiosum: propterea quod huiusmodi genus hominum, quoniam in otio viuit, neque negotiis suis distinetur, aliena curare consuevit, cuiusmodi sunt & tonsores.

Battologia .). Laconismus.

Battologia Græcis multiloquium vocatur, à Battō quopiam inepto poëta, qui hymnos quosdam conscripsit prolixos, in quibus eadem crebrius iterabantur.

Moschus canens Bœoticum. Μόχθος
ἀδων Βοιωτειον.

Quadrabit in multiloquos, sed tamen ineptè loquaces.

Si coruus possit tacitus pasci.

Horatius:

*Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet
Plus dapis, & rixæ multò minus, inuidieq;.*

Quadrabit in eos, qui, si quid bonæ rei naëti sunt, continuo iactant, ostentantq;, atque ad eum modum efficiunt, ut alij tum obstant, quò minus eiusmodi commoda nanciscantur, tum quæ naëti sunt, interuerant.

Quicquid in linguam venerit. Quicquid in buccam venerit. ὅπικε πτή γλώτταν ἐλθῃ.

Quoties liberè quempiam ac tutò loqui significabimus, incircumspectè & quicquid fortè fortuna in animum incidet. Cicero & Plato.

Citra vinum temulentia. ἀστρα μέθη.

Vulgò

Vulgò panariam ebrietatem appellant arrogantiam licentiamque morum, quæ secundis rebus comes esse consuevit.

Meliacum remigium. τὸ μηλιακὸν ἀλοῖον.

In futilem & rimarum, ut ait Terentius, plenum, hanc atque illac perfluentem, dictatum videtur.

Intersecta musica. ἐκκεκόφοθ' οὐ μυσικὴ.

Quidam molestè ferentes interrumpi sermones suos, dicebant. Intersecta est Musica. Quæ vox in proverbiū traducta est, quoties aliquis interueniens, sermonem institutum interpellaret.

Lingua quò vadis? erectum ciuitatem, eandem denuo subuersura. γλῶσσα ποιησέντη? πόλιν ὁρθώσου, Επάλιν ἀνασπέψου.
Suidas.

Docet, linguam plurimum vtilitatis adferre mortali- bus, & eandem rursum plurimam adferre perniciem.

Ἄγρογλωσσός.

Dicitur cui est os intemperans atque improbum: annexum superius citato, os infrane.

Cane Tellenis cantilenam. αὐδε τὰ
Τέλλην.

Quidam dici putant de dicacibus, mordacibusq;: quidam de inepte loquaculis.

Ad vinum diserti.

Cicero in oratione pro Marco Cælio, ad vinum disertos appellat, qui ad serias causas agendas inepti, inter pocula multa garriunt, vbi nihil opus.

Leuissima res oratio. καφόταλον πεάγμα
λόγος.

Apud Homerum passim obuiū est illud: ἵππα πλεγόντα πεσσόντα. Verba volucria dixit. Verba alata cognominat, quod facile euolent atq; reuolare nesciant. Proinde Horat.

Et semel emissum volat irrevocabile verbum.

Farcire centones.

Plautus: Vin tu, inquit, alium quæras, cui centones farcias? Id est, quem tu glorio sis mendacijs & consarcinatis fabulamenti expleas? Solent enim homines glorio si mendacium aliud ex alio connectere, nullum facientes neq; sicut neque modum.

Sine capite fabula. ἀκέφαλος μῦθος.

Id est: Sine capite sermo. Dicitur imperfectus ac mutus.

I M P U D E N T I A.

Lingua non redarguta. οὐ μὲν γλῶπας
ἀνέλεγκτος οὐδὲν ἔσαι, οὐδὲ φρήν σὸν ἀνέλεγκτος.

In eos quadrat, qui rationibus conuicti, non cedunt tam
men, sed tergiuersantur reclamantes, aduersus suam ipso-
rum conscientiam.

Faciem, os perficere. Frontis per-
frictæ. Plinius.

Dicuntur qui pudorem omnem dedidicerunt, velut ab-
sterto manu à vultu pudore.

Dea impudentia. Θεὸς οὐ αναίδεια. Zenod.

Dici solitum: Vbi quis ex audacia, inuercundiaq; sua
lucrum atque emolumentum ferret.

Nudo capite. γυμνῆ κεφαλῆ.

Nudo capite facere quempiam dicuntur, qui palam ac
citram pudorem omnem faciunt. Qui rem pudendam facie-
bant, ijs mos erat centonibus caput operire.

Atticus aspectus. ἀττικὸς βλέψως. A-
ristophan.

Perinde est, quasi dicas: Os impudens. Nam hoc vitiæ
notati sunt Atticorum mores.

I M P U D I C I T I A.

Onobatis. ὄνοβάπτις.

Quadrabit in quamvis prostitutæ famæ.

Oscè

Oscèloqui.

Oscèloqui vetusto proverbio dicebantur, qui turpiter parumque pudicè loquerentur.

Ægis venit. αὐγὴς ἐρχεται.

Suidas indicat, proverbum dici solitum de ijs, qui pe-
tulanter & imputenter agerent.

AB INITIO AD FINEM.

Ab ipso Lare. ἀφ' ισίας ἀρχής. Plato.

Id est: à Lare incipe. Hoc est: à domesticis ac familiaribus initium sumito. Rectè dicetur in magistratus & alienæ viræ censores, quorum officium est ut in primis suam suorumque vitam corrigant. Dici solitu de ijs, qui ab ipso statim initio vel boni sunt vel mali.

A capite usque ad calcem.

Cum rem totam significamus, A capite usq; ad calcem dicimus. Cuius adagij triplex potest esse usus. Aut enim ad corpus referetur: aut ad animum: aut ad rem: qui modi duo posteriores, plus obtinent venustatis, nimiri quo plus habent figuræ. Ad corpus, apud Homerum: εἰς πόδας ἵκε φαλῆς: Id est, A capite usq; ad pedes. Horatius, *Talos à vertice pulcher ad imos*. Ad rem, ut apud Aristophanem in pluto, *Ἄκτε τοινων, ως ἐπώ Καὶ περίγρατα εἰς τὸν πόδαν τὸν κεφαλινὸν πέντε ἐξω*. Ad animum hoc pacto poterit transferri. Ego tibi mores & ingenium illius, breuiter, hominem quantus est, à summo (ut aiunt) capillo usq; ad imum calcaneum depingam.

A capite arcessere. A fronte ducere.
Tullius.

Quum res ab eo repetitur, quod est in negotio præcipuum, à capite arcessi dicitur.

Prora & puppis. πρώης & πεύμην. Philost.

Prora itaque & puppi, summam consilij nostri signifi-
camus: ut, pietas studiorum nostrorum prora & puppis esse
debet. Consimili figura dictū est in Apocalipsi: Εἰς τοὺς α-

€ w.

*E. o. Ego sum rerum omnium summa. Es ist mein thun vnd lassen.
Es ist mein auf vnd an.*

Venimus ad summam lineam. *επ' ἀκρανήν μηδικαμένην κακῶν.* Eurip. in Antigo.

Id est: Deuenimus summam ad malorum lineam. Horat.
Venimus ad summum.

A carceribus. *ἀπὸ βαλβίδων.*

Interpres Aristophanis ostendit metaphoram mutuam sumptam à stadijs, in quibus carceres erant repagula quedam, vnde cursus initium erat, vnde frequentes illæ apud Latinos etiam scriptores formulæ. *A carceribus ad metam, à meta ad carceres.*

A carcere. *ἀπὸ βαλβίδος. Aristoph.*

Cum exorsum negotij significamus, ab ipsis carceribus dicimus, cum finem, ad metam usque.

Ad calcem peruenire. *Cicero.*

Pro eo quod est, ad metam, finemque.

Ab ouo vñq; ad mala.

Ab initio conuiij usque ad finem. Antiquitus enim eam ab ouis auspicabantur, malis finiebant. Erit venustrius, si longius trahatur, pro toto opere, toto colloquio, tota nauigatione.

A linea incipere. *ἀπὸ χαμηνῆς ἀρχεσθεῖ.*

A linea incipere dicuntur, qui ab ipso rei exordio sumunt initium. Aristides.

A teneris vnguiculis. *ἀπὸ τῶν ἀπλῶν οὐγύχων.*

A teneris vnguiculis, id est, à prima pueritia. Horatius:

Et incestos amores

De tenero meditatur vngui, Von Kindsbeyn auss.

Ab incunabulis.

Eundem habet sensum: *A primis ritus rudimentis.*

Principium dimidium totius. *δέξη ἡμίου*

ἥμιον παντὸς. Hesiodus.

Hoc adagio significatum est, maximam difficultatis partem, in aggrediendo negotio situm esse. Horatius:

*Dimidium facti, qui bene cœpit, habet. Begonnen ist
hast gewonnen. Ein jedes Ding will sein Anfang haben.*

Caput.

Præcipuum negotij partem, aut autorem rei, caput vocamus. Eundem in modum & arcem dicimus rei cuiuspiam initium vel summam. Aristoteles: *ως ἀρχόντος εἰν οὐ-
μείας. Quoniam incolumitatis arx est.* Plautus. *Quia nec
caput, nec pes sermonis apparet.*

Quodcunque in solum venit.

Id est: Quicquid in rerum natura producitur.

Exordiri telam. *εὑμονα δῆση.*

Rem enim, quam arte consilioque instituimus, exordiri dicimus. Plautus: *Exorsa hæc tela est non male omnino mihi.*

Scindere glaciem.

Est aperire viam, & incipiendo negotio priorem esse.

Ea tela texitur.

Id est: Eiusmodi negotium in manibus est, & res incep-
tantur tales.

Toto organo.

Ea toto organo instructa recte dixeris, quaे numeris
omnibus constant, & vndique quadrant.

A fronte atq; à tergo. *πρόσω χὺ ὄπισω.*

Plato.

Est diligenter inspicere, & præterita cum presentibus ac futuris conferre.

A cœlo usq; ad terram. *ἀπὸ ἐγανῶ μέ- χει γῆς.*

Prouerbialis figura, perinde valens quasi dicas, quacun-
que de re, ab extremo initio, usque ad supremum finem.

Ne inter apia quidem sunt. *ἡδ' ἡ σελι- ψις εἰσὶν.*

Ne in

Ne in apio quidem sunt: pro eo quod est, ne ingressum quidem, aut initium rei attigerunt. Sumpta metaphora ab ijs, qui hortos ingrediuntur. Nam antiquitus extremus ille hortorum ambitus apio conserebatur, quem qui nondū præteriſſent, veluti in horti limite adhuc esse videbantur

Fores aperire. ἀνοίγειν τὴν θύραν.

Prouerbio dicebatur, qui rei cuiuspiam ingressum initiumque patefaceret. Sic, Fenestram aperire: & Ianuam patēfacere.

I N I T I V M   L A V D A T U M.

Operi incipienti fauendum.

Celebratissimum est: Honos alit artes & Virtus laudata crescit. Ita Pindarus in Olymp. Αέροις δὲ τέρψησθαι τελευτής. In initio facinoris oportet faciem illustrem addere. hoc est: Faciendum aliquid egregij facinoris aggre-dientibus, simul ut ipsis addatur animus, & alij ad æmula-tionem prouocentur.

In hoc calceamento pedem habet.

Dictum ibidem & illud adagij forma. Ισων γάρ εἰ τέτοιη ποδὸς διλοθεαμένων πόδοις ἔχων. Nouit enim se in hoc calceamen-to fortunatum habere pedem: pro eo quod est, nouit has laudes in ipsum competere. Ut autem non omnis calceus conuenit cuilibet pedi: Ita nec quis laus in quemuis congruit.

Vestigium ponere.

Vestigium ponere pro attingere dixit M. Tullius libro de finib. Quanquam id quidem infinitum est in hac vrbe: quacunque enim ingredimur, in aliquam historiam vesti-gium ponimus. M. Tullius eiusdem operis lib. Quid enim? Sapientia, pedem rbi poneret, non habebat, sublatis omnibus officijs. Hic locus ostendit elegantem vsum huius metaphoræ in rebus animi. Sentit enim nullum esse locum sapien-tiæ, si tollatur officiorum delectus.

Quum paruula est, bona videtur spina.
μικρότερη ἡ ἄκανθα ἡγεθῆ φαίνεται.

Id est:

Id est: Cum pusilla est Spina, bona videtur, pueritia semper amabilis.

Primum Aegina pueros optimos alit.
τὰ πεῶτα διέισδε παιδας αὔγειν ἐπηρέει φει.

De re quapiam, quæ melioribus initij cœpta, paulatim ad deterius delabitur, ut pleraque mortalium faciunt. Non dissimili illi. Quondam fuere strenui Milesij.

Primum Mars in filijs laudatus est. τὰ πεῶτα Αρης εἰς τὰς παιδας ἐπηνεῖτο. Suidas.

De ijs, qui initio specimen aliquod indolis egregiae præ se ferunt, deinde in alias paulatim degenerant mores. Quemadmodum euenit Romanis, olim strenuis.

INTEMPERANTIA, LIBIDO.

Myconius vicinus. Μυκόνιος γείτων.

In eum, qui innocatus ad conuiuum accedit. Nam Myconij liguriones erant, & alienæ appetentes mensæ.

Vnico digitulo scalpit caput.

Molles atque effeminati, uno digito caput scalpere dicuntur, nimirum solicii ne comam, studiosè compositam, perturbent.

Baceli similis. ἵκελος Βακήλω, οὐ βάκηλος εί.

In Cinædos ac parum viros dictum, aut in magnos quidem corpore, sed animo stupidos.

Herniosus usq; ad gulam. Ψαλὸς μέχρι τῆς μηρίου.

Quadrat in vehementer herniosum. Carmen est apud Aristophanem in Equitibus.

Ψαλὸν γένεσθαι δεῖ σε μέχρι τῆς μηρίου.

Sic herniosus oportet ipsam usq; ad gulam.

Batalus. Βάταλος εί.

Id est: Batalus es, olim in effeminatos per contumeliam dicebatur.

Βαταλί-

Βαταλίζεσθαι.

Dicuntur, qui turpiter atque effeminate viuunt.

Tibicinis vitam viuis. αὐλητῶν βίον ξῆς.

In eum dicebatur, qui laute quidem, sed alieno viueret sumptu. Du lebst wie ein Pfleißer in der Gartuhren.

*Vt Corinthia videris. ἡ Κορινθίας εἶδος
χωροπαλήσταιν. Plutarchus.*

Id est: Corinthia videris corpore quæstum factura. In mulierem intempestius libidinantein.

*Agathonica cantio. Αγαθώνιος αὐλητος.
Zenodot.*

Repete dicetur de oratione blanda magis quam frugifera.

Chalcidissare. χαλκιδίζειν καὶ χαλκιδίζεσθαι.

Dicebantur, qui rapaciores & plus satis ad rem attenti viderentur.

Phicidissare. Φικιδίζειν.

Dicebantur vulgo, pueroru[m] obsecenis amoribus dediti.

Siphniassare. Σιφνιάζειν. Stephan.

Pro eo, quod est, manum admouere postico. Est autem Siphanus insula quæpiam haud procul à Creta.

Αύτοληκυδος.

Vulgato proverbio dicebantur, qui non ex animo, sed ventris causa colerent amicos. Dellerlecker.

Κλειτοριάζειν.

Vulgato conuitio dicebatur ij, qui puerorum amoribus oblectarentur (vt Diogenianus ait) aut mulieres immodiæ libidinosæ.

Clisthenem video. Κλεισθένην ὄρω.

Clisthenes hic male audijt, & comicorum conuitijs laceras est, quod parum vir haberetur, seque cultu indecoro, vel vt in mulierem transfiguraret.

Cleocri-

Cleocritus. Κλεόκριτος.

Id nominis contumeliae causa iaciebatur in cinædos ac molles, ac parum viros.

Sinopissas. Σινωπίζας.

Id est: Lascivus. A Sinope scorto quodam celebratae lasciuiae, cui cognomen hinc inditum videtur, quod noxijs effet oculis.

Sus per rosas. ὁ συν ταῖς ρόδοις.

Dicitur de agrestibus & intraestabilibus.

Aries cornibus lasciuens. κέρος ἀσελγοκέρας.

Diogenianus ostendit conuenire in magnos & lasciuos. Pruriunt cornua arietibus bene pastis, quod idem accidit bubus.

I' παρουανεῖν.

Dicebantur proverbiali conuitio fœminæ virosæ, ac libidine præter modum prurientes.

Caprarius in cœstu. αἴπολος ἐν καύματι.

Confine illi: Lydus in meridie. Potest ad quamvis voluptatem accommodari non in tempore adhibitam.

Quæ sub alis fiunt. αἱ τῶν μάλης πέριξ εἰς.

Ad laborem, ad res honestas segnis, in his rebus quæ sub alis fiunt, nihil recusat. De adulatore loquitur, ad honesta officia tum pigro, tum inutili, ad voluptuaria ministeria prompto.

E Massilia venisti. ἐν Μασσαλίᾳ ἤκεις.

Suidas ait dici solitum de ijs, qui cultu, parum viris decoro vterentur: quod Massilienses luxu perdit, muliebrem ferme in modum ornarentur comis vnguento delibutis.

Complura masculi canis cubilia. πολλαὶ κυνὸς ἄρσενος δύαι.

Recte dicetur in hominem mulierosum, peculiariter in eum, qui non contentus certo thoro, passim per aliena cubilia voluntari gaudeat.

Lentiscum mandere. σχίνον ἀλεγάνειν.

Lentiscum mandere vel arrodere dicuntur ij, qui nimis
comandi corporis studio superfluunt.

Penicillare. Πηνικίζειν μοι δοκεῖς.

Perinde valet quasi dicas, fucum facere.

Περυγίζειν

Dicitur, qui conatur & gestit quippiam efficere. Lucianus
v usurpat pro indecorè & scurriliter gesticulari.

Voluptas fœda.

In voluptatem ir honestam, aut fortunam ad perniciem
iuuenium omnibus instructum artibus, quadrabit illud ex
Odyss. z. dictum de Circe.

— Ηκεν ἄπαντας

Η τοῦ οὐκέτε λύκος ποιόσται, οὐδὲ λέοντες.

— Siquidem omnes

Fecerit illa fusesne, luposne, leones.

Αλλοργιοφάγοι. Athenaeus.

Vocantur, quibus dulce est aliena viuere quadra. Huius
farinæ est quod sequitur illud Diogeniani: Melle te ipsum
perungis. Σχμοροζετ.

Samiorum flores. Σαμιών αὐγή.

Vbi quis extremam voluptatem decerperet.

Sponsi vita. νυμφία βίος.

Pro molli ac delicata. Confine illi quod alibi relatum
est: Musica vita.

Melle te ipsum perungis. Καὶ μέλιν σω-
τὸν κατατάθεις. Diogen.

Id est: In melle te ipsum obuoluis, oblinisque, hoc est,
molliter suauiterque vitam agis, quasi parum sit vesci
melle, nisi totus sis melleus.

Samiorū Laurea. σαμιών λαῶρα. Plutarch.

Dictabatur in turpibus addictos voluptatibus.

Samium comatum. τὸν καὶ σάμιον κομῆτην.

Plutarch.

Dicebant

Dicebant eum, qui ante ignauus habitus, præclarior ex-
pectatione sese gesisset in negotio.

Sardanapalus. Σαρδανάπαλος. Aristoph.

Huius cognomen ob insignem hominis molliciem abiit
in proverbiis.

Lesbijs digna. Λεσβίων ἀξία.

Derebus irritis dicebatur, ob id, ut coniectio, quod Les-
bijs ob vanitatem vulgo male audirent.

Lesbiari. Λεσβιάζειν.

Antiquitus polluere dicebatur.

Corinthiari. Κορηνθιάζεσθαι. Stephan.

Veteres vulgato iocō dicebant eos, qui scortationibus
ac lustris indulgerent, vel qui lenocinium exercenter.

Lydus in Meridie. Λυδὸς ἐν μεσομηρίᾳ.

In hominem insatiatae aut etiam intempestiuē libidinis
dictabatur.

Lydus cauponatur. Λυδὸς καπηλεῖται.

Suidas.

In effeminatos & voluptatibus addictos.

Pepones. Πέπονες.

Proverbiali conuitio dicuntur homines molles, parum-
que viri. Homerus: ὁ Πέπων, ὁ Μενέλαος, ὁ Πέπον, ὁ Μενελαeus.

Lydio more. Λυδίῳ νόμῳ. Hesych.

Lydia lege, siue Lydia cantione. Conuenit quoties ario-
latum aliquis & augurijs, diuinationibusque seruit. Haec
enim superstitione Lydi laborasse feruntur.

Videre mihi labda iuxta Lesbios. δο-
κεῖς δὲ μοι καὶ λάβδα πατὰ τὰς Λεσβίας.

Fallatricem indicat velut ænigmate primæ literæ, quæ
communis Lesbijs & vitio, quod ei tribuitur genti.

Adonitis horti. Αδώνιδος κῆποι. Pausan.

Derebus leuiculis dicebatur, parumque frugiferis, &
ad breuem præsentemque modò voluptatem idoneis.

Porcellus Acarnanius. Χοιρίσκος Ακαρνάνιος. *Lucian.*

In mollem & amabilem, atque in delicijs habitum dicebatur.

Mus albus. μῦς λευκός.

Apud Suidam. μῦς καρκίνος. Id est, mus malus, apud Diogenianum. In hominem lasciuū & libidinis immodicæ dicebatur.

Melitæa catella. μελιταιῶν κυνίδιον.

Quadrat in eum, qui habetur in delicijs, a clautius in ocio alitur ad voluptatem, non ad usum. Effertur etiam sic, *Melita Catulus. Lucianus.*

L V X V S   E T   M O L L I T I E S .

Indulgere genio.

Proverbiales sunt figuræ. *Defraudare ingenium.* Pro eo, quod est, negare naturæ, quod appetit. *Indulgere genio,* Pro eo, quod est, animo obsequi.

Vita macerata. βίος μεμαλαγμένος.
Diogen.

De molliter viuentibus, quibus ex facili omnia suppetunt.

Curare cuticulam. *Horatius.*

Ire domum, atq[ue] pelliculam curare iube.

Nam qui voluptati student magis quam famæ, unum hoc curant, ut cutis summè niteat. *Persius:*

Et a siduo curata cuticula sole.

Pontificialis cœna.

Olim cœnas sumptuosas opiparasque pontificiales appellabant.

Pergræcari.

Pro eo, quod est, geniale agere vitam. *Plautus.*

Semper Leontini iuxta pocula. αἰς Λεοντίου

ἐνποι περὶ τὸς κρατῆρας.

In voluptuarios quadrabit, aut in eos, qui semper sunt
ijsdem studijs addicti.

Thericlei amicus. Θηρεκλείς φίλος.

Dicitum in bibos.

Sale perunctus, hic adiuuabitur. ἀλσίν
Δάσουν χθεῖς ὄνταις ἀνδροῖς. Aristoph.

Dicebatur in eos, qui vel ætate vel vino delirarent.

E clibano boues. ἐπικλιβάνω βόες. Idem.

Vsus erit, quoties efferemus splendorem conuiuij, aut
in signem edacitatem.

Thessalorum alæ. Θεσσαλικαὶ πέρυγες.

Prouerbiali ioco quondam dicebatur in vestes mani-
catas, quas Græci κειροδωτὲς vocant, quod hoc genere per
luxum ac delicias vterentur Thessali.

Sapientia vino obumbratur.

In prouerbijs item duo referentur, quæ sapientem etiam
dementent: Vinum & mulieres. Wann Wein eingehet/ so ge-
het Weisheit auf.

Sine Cerere & Baccho friget Venus.

Terent. in Eunicho. Cibus enim ut potus irritamenta
sunt libidinis. Vor Essen wirdt kein Dantz. Wann die Sack-
pfeiß nicht voll ist/ so kürret sie nicht. Ohn Frauen vnd Wein/ kan
niemandt frölich sein.

Heterognathus es. ἑτερόγναθος εἰ.

In edacem dici consuevit, quod ob voracitatem alter-
natim, vtraq; mandibula cibum commanducaret.

Siculissare. Σικελιζειν. Eudemus.

Pro eo, quod est, austerum esse tetricum quæ.

Ficus auibus gratæ, at plantare nolunt.

εῦκα φίλ' ὄρνιθεας, Φυτὲ δέν δὲ θέλγοτεν.

Quadrabit in voluptuarios, ac fugitantes honesti labo-
ris, quum tamen appetant emolumentum. Die Ratz ifset
die Fisch gern/ sie will aber nicht in das Wasser.

Aſini mandibula. ἄνθες γνάθος.

Conueniet in edaces, alioqui stolidos & ignavos.

Rifus Ionicus.

In molles & voluptuarios dicitur,

Choreæ Ionicæ.

Horatius:

Motus doceri gaudet Ionicos,

Matura virgo.

Lasciuas saltationes, & parum decoras gesticulationes significans.

Ionicè. Ιωνικῶς.

Pro eo quod est, αἰθρῶς: id est, molliter ac delicate.

Matrem sequimini porci. ἐπεδέ μητρὶ^ς χοῖροι.

Quadrabit & in gulæ ventrique deditos.

Porcus Troianus.

Conueniet in opipara conuiuia, aut in hominem varijs delicijs expletum.

Græco more bibere.

In voluptatibus & delicijs addictos rejeicuntur,

Sybarissare.

Pro eo, quod est, opipare ac genialiter viuere.

Alcinoi mensa.

Gregorius simili tropo mensam luxu redundantem, Alcinoi dixit.

Decempes vmbra. δεκάπτυχος σκιὰ ἐστι.

Id est: Decempes vmbra est, id est, cœnandi tempus. Veteres vmbbris notabant horas diei. Porro vmbra decem pedum erat gratissima parasitis, cœnæ spem faciens.

Ventres. γαστέρες.

Dicebantur homines edaces, ventrique atque abdomini seruientes. Fullwanſt. Lucilius.

Vinete lucrones, comedones, vinete ventres.

Venter

Venter auribus caret. γαστὴρ ἀσκέχει ωτα.
Vbi de pastu agitur, non admittuntur honestæ rationes.

Ventrem mihi obijcis.

In Græcorum adagiorum collectaneis commemorantur & hi versus :

Γαστίρα μη πεοφέρεις καλάτον ὄνειδος ἀπάντων,
Η πλήρης μὲν ἐλαφροτέρη, κανεὶς δὲ βαρεῖα.

Id est.

Ventrem mi obiectas, quod probrū haud pulchrius ullū,
Plenus is est leuior, grauis idem ubi pendet inanis.

Vtres Thylaci. ἀσκὸς καὶ Θύλακος. Athen.

Dicebatur qui cibo potuique indulgebat : ἀσκὸς enim
vter viarius: φύλακος vas vinarium.

Methysocottabi, Μεθυσοκότταβοι.

Vulgari conutio dicebantur benè poti, quasi cottabo
temulenti. Cottabus enim poculi genus est. Du hast am end
gesessen / und hat dir niemand zutrinden geben.

MUTUS.

Dicitur recte in libidinosos, aut supra modū uxoriosos.
Restius autem in virosas fœminas.

Piræus non fert vase inania. Πειραιᾶς μη
κεναγγίαν ἔργει. Iul. Pollux.

Scomma in eos, qui gaudent semper cibo, potuque di-
stendi.

Bos in stabulo. Βῆσσαν αὐλίω.

Dicebatur inutilis, & in otio vitam degens. Masschwein.

Herculanilecti. Ηρκανλῖοι σρωμναὶ. Athen.
Herculanili dicebantur molles ac delicati.

Abronis vita. ἀβρωνος Βίος. Zenodotus.

De molliter ac delicate viuentibus.

Episcythizare. Επισκυθίζεσθαι,

Lacedæmoniorum adagio dicitur, pro eo, quod est, vi-
num merum intemperantius bibere. Commodè deflectas

licebit ad cuiusuis rei intemperan̄tem & immodicū vsum.

Sybaritica mensa. Συβαριτικὴ τεάπειδα.
De conuiuio dicebatur nimium apparato.

Syracusana mensa. Συρακουσία τεάπειδα.
Prælauda atque opipara dicebatur.

Vixit, dum vixit, bene.

Conuenit in eos, qui molliter ac suauiter viuunt, atque ita faciunt sumptus, ut non multum iuuent hæredem.

Teneri calidis balneis. ἀπελοὶ θερμολα-
σίαις. Eudemus.

In molles & luxu diffluentes dicebatur.

Amazonū cantilena. Αμαζώνων ὁσμα.
In delicatos ac lasciuos, & parum viros.

Coronam quidem gestans, cæterum
siti perditus. σέφανον μὲν ἔχων, δίψη δὲ λόπο-
λωλως. Aristophan.

In temulentum & lurconem aptè torquebitur, quique
abligurita re sit ad inopiam redactus.

Ex amphitheto bibisti. ἀμφιθέτῳ ἐπινεγ.
Dicebatur in eum, qui meracius ac largius potaret.

Maschalam tollere. Μαχάλην αἴρειν.
Dicebatur qui audius biberet.

Vinum senem etiam vel nolentem sal-
tare compellit.

Admonet nihil esse tam ineptum, neque tam alienum,
ad quod non incitet ebrietas. Homerus:

Oīnos ἀνωγε γέροντε, Εἰς εὐθέλοντα χρεῖνειν.

Insanire facit sanos quoq; copia vini.

Vinum caret clauo. τὸν οἶνον σὺν ἔχειν πη-
δάλια. Athenaeus.

Propterea quod ebrietas nihil consulte, neque moderat^e vel dicit vel facit.

Amphidromiam agis. ἀμφιδρομίαν ἄγες.

Adagium ad varios usus poterit accommodari : vel ad eos, qui pueros ostentant, ac circumferunt, aut munuscula captant, ambiuntque.

MODESTIA, MODUSQUE.

Demittere sese ad aliorum mediocritatem.

Vbi quis moderatur, data opera, vires suas ad aliorum mediocritatem. Conuenit illud Homeri:

Η' δὲ μάλ' ἴνιόχουεν ὅπος αὖτ' ἐποίει πεζοῖς,
Αὐτοὶ πολοὶ τ' Οδυσσεὺς τέ, νόοι δὲ ἐπέβαλλεν οὐρανόθλιμον.
Hac ita lora regens, pedes ut comes iret Ulysses,
Tum comitum quoque turbas, modo, rationeque certa
Instigat scutica.

Nosce te ipsum. γνῶθι σεαυτὸν.

In quo modestia, mediocritatisque commendatio est, ne nobis vel maiora, vel etiam indigna sequamur. Iuuentalis:

E celo descendit, γνῶθι σεαυτόν. Besiehe dich selbst
Greif in dein eignen Busen. Karth aus deiner Handt / willst du gewinnen.

In se descendere.

Est sua ipsius vitia quempiam inspicere. Persius:

Vt nemo in se tentat descendere, nemo :

Sed praecedenti spectatur mantica tergo. Ein jeder dencke
an sich selbst / so dencket er weiter.

In tuum ipsius sinum inspue. εἰς τὸν σε^τ κόλπον πέμψε. Plinius.

Iubet hominem aliena vitia taxantem, in suum ipsius sinum inspuere. Specie in dein eignen Busen.

Ter abstergere.

Resert Athenaeus lib. i. priscos depellenda mala solitos
ter abstergi.

Τεῖς δὲ ἀπομνησαμένοις θεοῖς διδάσκων ἀμενον.
Id est.

Ter vero abstersis, melius bona numina donant.

Secum viuere.

Confine est cum illo: Tecum habita.

Contrahere vela.

Pro eo quod est, reprimere sese, & cautius agere.

Intra tuam pelliculam te contine.

*Quo vetamur oblii sortis nostræ, maiora conari, quam
pro nostra facultate,*

Tecum habita.

Persius:

Tecum habita, & noris, quam sit tibi curta supellex.

*Domi tuæ viuito, ut intelligas quam sit tenuis fortuna
tua. Streck dich nach deiner Decke.*

Efficimus pro nostris opibus mœnia.

*Vulgò dicitur hodiè, pusillæ auiculæ, pusillos nidulos
construunt. Kleine Vögel/ kleine Näßt. Item, Kleine Pferdi/
kleine Zägreys.*

**Manu serendum non Thylaco. τῇ χε-
ρὶ δὲ ατείπειν, ἀλλὰ μὴ ὅλω τῷ Θυλάκῳ.**

Modus in omni re seruandus. Ductum ab agricolis.

Ita fugias, ne præter casam.

*Terent. In Phorm. Donatus ad hunc modum enarrat:
Ita fugito, ne tuam casam prætermittas, quæ sit tibi tutissimum
receptaculum. Entlauffe doch dir selbs nicht. Lauffe hin woh du
wilst/ du würst allenthalben den Würth daheimen finden.*

**Arabicus tibicen. Α' γάβιος αὐλήτης. Me-
nander.**

*In eos dici solitum, qui à semel cœptis nunquam de-
sistunt.*

**Ne vities Musicam. μὴ κακέργαι τῷ Με-
σιῆν;** Plutarchus.

Id est:

Id est, ne loquaris discrepantia, ne noua molaris.

Nihil minus expedit, quam agrum
optimè colere. *Plinius.*

Admonet adagium, modum rerum omnium utilissimum,

Ne quid nimis. μηδεν αγαν.

Homerus Odyssæ, o.

— Νε μεσωμεν δὲ καὶ αὐτῷ
Αρδει ξενοδόκω, δοκεῖ εἶναι μὴ φιλέστερ
Εἴσοδα δὲ ἐχθριεῖστιν, ἀμείνω δὲ αἰσιμά τάντα.

Id est.

Mihine aquam placet hoffes
Qui valde preterq; modum simul odit, amatq;
Sed puto rectius esse ut sint mediocria cuncta.

Zu vil ist vngesundt. Item, Zu wenig vnd zu vil verhindert
alle spel.

Dimidium plus toto. πλέον ήμιου πλα-
τὸς. *Plato.*

Quo commendatur aurea mediocritas.

Vbi paueris, impera. πωσάμηθι, Πτι-
μωτε.

Conueniet, vbi quis imperiosior est in eos, de quibus
nihil est meritus.

Domus recta.

Seneca domum rectam vulgo vocat, non quidem opu-
lentam & ambitiosam, sed cui nihil desit iustæ supellecti-
lis. Ich lob ein gut Häusgemach.

Neque Lydorum carycas. μὴτε λυδῶν
καρύκας, μὴτε μασίγων ψόφες.

Dici solitum, quoties mediocrem vitæ rationem, aut
conditionem significant, quæ pariter & à summis deli-
cijs, & ab extremis malis abeflet.

Neque pessimus, neque primus. οὐτε
κάκις, οὐτε πεῖστος.

Mediocrita-

Mediocritatem hoc pacto significare licebit. Lepidus fiet si ad ingenij laudem transferatur.

Funem abrumpere nimium tenendo.
Στοργάραγήσεται τεινόμον τὸ καλώδιον. Lucian.

In eos, qui dum extrema experiuntur, alienant à se eos, cum quibus agunt, & vniuersæ rei iacturam faciunt, dum plus satis attenti sunt ad lucrum. Wann man die Sçyten je hoch gerucht so jespringet sic. Zu vilj gerreicht den Sack.

**Ne supra pedem calceus, μὴ ωρέρ τὸν
ωόδα τὸ ωόδημα.** Lucianus.

Id est: Ne maiora viribus suscipias, aut ne magnificen-
tius te geras, quam pro tua conditione.

Messe tenus propria viue. Persius.

Simplum facito pro modo facultatum tuarum. Ad e-
andem sententiam pertinet illud Horatij:
Tuo te metire pede.

**Iucundissima nauigatio iuxta terram,
ambulatio iuxta mare.** ἀλλες μὲν ο παρὰ γῆν,
περίπατος δ' ο παρὰ θάλατταν ἔδισος. Plutarch.

Recte torquebitur ad eam sententiam, ut dicamus, ita
demum esse iucundissimum vnumquodque, si diuersi ge-
neris admixtum temperatumq; adhibeatur. Veluti si in
Iusibus nonnihil eruditionis aspergas: rursum in studijs a-
liquid ludicrum admisceas. Neben dem Schiff ist gut schwim-
men. Neben dem Weg oder Pfad ist gut zu Fuß gehen.

Iucunda rerum vicissitudo. μεταβολὴ
πάντων γλυκὺν. Aristotleles.

Id est: Iucunda rerum omnium vicissitudo. Varietas
enim tantam in omni re vim habet, ut commendatione no-
uitatis, interdum & pessima pro optimis placeant.

Iniquum petendum, vt æquum feras.
Quintil.

Iactatur & vulgo verbum huiusmodi: Qui annititur,
 vt au-

Vtauream quadrigam sibi comparet, vnam certe rotam as-
sequetur. Deut das halb/ so würstu nicht betrogen.

Summum cape, & medium habebis.
ἄκρον λάβε, καὶ μέσον ἔχεις.

Admonet ad res summas & egrégias niti: sic enim fu-
turum, vt ad mediocritatem perueniamus. Begehr auff den
Tisch/ so kommestu auff die Bank.

Pastillos Ruffillus olet. Gorgonius hir-
cum.

Dicendum vel in duos aliquos, diuersis laborantes vi-
tijs, vel in eundem sui dissimilem, nempe modò loquacio-
rem quam sat sit, modò impendio taciturnum, interdum
pueriliter ineptum, interdum Catone seueriorem.

Arcus tensus rumpitur. *τόξον μὲν ὡς φά-
σιν, οὐλεινόμον ρήγνυται, ψυχὴ δὲ αἰνεμένη.*

Arcus, quemadmodum aiunt, quum intenditur, rumpi
solet, contra animus, quum remittitur. Woh man den Bo-
gen zu vil spannet/ so zuspringt er.

Oportet agrum imbecilliores esse,
quam agricolam.

Hoc ænigma explicuit sic Vergilius, specie non minus
proverbiali:

*Laudato, ingentia rura
Exiguum colito.*

Conueniet in eos, qui suscipiunt munus, cui gerendo
sunt impares.

M A N S V E T V D O,

Maestata hostia lenior.

Horatius:

*Maestata veniet lenior hostia.
De spontaneis ac mansuetis.*

Auricula infima mollior.

Tullius usurpat in Epistolis. Translata metaphora ab
ea auriculæ

ea auriculæ parte, qua non est aliud in humano corpore mollius, aut flexibilius.

Sedens columba. ἡμένη πελειὰς.

Suidas indicat, dici solitum de supra modum mansuetis ac simplicibus.

Spongia mollier. τῆς απογιᾶς μαλακώτερος.

Ad eandem formam dicebatur, Pepone mollior. Mitior malua. Item Cinædo mollior. Prisci saltatores & pantomimos Cinædos vocabant.

Apio mollier aut mitior. ἀπίς πεπούτηρος. Theocrit.

Est autem Apius Græcis raphanus aut pyri genus.

Oleo tranquillior. Plautus.

In homines minimè iracundos, lenique ingenio prædictos. A liquoris natura sumptea.

Mitior columba. περστερὸς αθετερᾶς. Diogen.

Columbina simplicitas vbique laudatur.

Cera tractabilior. κηρῆς οὐλατέστερος.

De vehementer docili dicebatur, aut de ingenio faciliter tractabili, & in quemuis habitum sequaci. Horatius, Cereus in rituum flecti : monitoribus asper.

N U G A L I A.

Χρενοχυτρολήραων.

Hominem stulte nugacē Græci vocabant χρενοχυτρολήραων, voce ridiculè composita à χρενός, quæ propriè dicitur aqua impetu scatens, & χύτης olla, & ληγεῖν quod est nugari. Ollas autem stupidos vocamus. Resertur à Suida.

Nugæ theatri.

Plautus nugas theatri appellat quotidiana conutia, quæ in meretrices, lenones & parasitos iaciebantur à Comœdiarum actoribus.

OBTR ECTATIO SEV MALE-
dicensia.

Mortui non mordent. οἱ τεθνηκότες δὲ
δάκνουσιν.

Id etiam hac tempestate vulgo dicitur. Natum arbitror
ex Apophthegmate Theodori Chij, qui, quum deliberaretur,
vitrum ab Aegypto repellendus esset, an admittendis
exul? censuit, receptum occidendum: addens hoc dictū,
Mortuos non mordere. Die todten Hund beissen nicht. Was
auf ist das schwieret nicht.

Mortuis non conuiciandum.

Victo non insultandum, nec in mortuum vltra conge-
renda conuicia, quanquam iure sit occisus. Huic suffraga-
tur Homerus.

Οὐχ οἵσιν κατερδίοισιν επ' αὐδράσιν εὐχετέασθαι.
Haud fas est super occisis iactare teipsum.

Cum Laruis luctari.

Vide Inanis opera.

Iugulare mortuos.

Vide Absurda.

Non impetam lingua. ὅντες πηγλωτή-
σματι.

Græcis πηγλωτήσιαι est linguae conuicijs incessere,
propriè verò pertinet ad malè ominantes.

Tuis te pingam coloribus.

Id est: talem te scribam, qualis es. Ich will dich recht ab-
malen oder aufstreichen. Ich will dir das Wappen recht visieren.

Sphæram inter se reddere. σφαιρας
προδιδόναι.

Quadrabit in eos, qui sese vicissim dieterijs incessunt.
Confine illi.

Cedimus, inq; vicem prebemus crura sagittis.

Sie schlähn einander den Ballen zu.

Infixo

Infijo aculeo fugere. Βαλὼν φύξεως οἴει.

Metaphora proverbialis, vbi quis dicto conuiito, ceu maleficio quopiam peracto, statim subducit sese, ne vel tueri cogatur quod dixerit, aut ne mutuum recipiat.

Vulgus suspicax.

Suspicio sum vulgus & pleraq; in malam partem interpretatur. Homer. Odyss. n.

Δύστηλοι γάρ τ' εἰμὲν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων.

Quippe homines pleriq; sumus male suspiciosi.

Pellem caninam rodere.

Martialis ponit pro eo, quod est, hominem maledicum & improbum conuitijs insectari. Sic enim scribit in obtestatorem quandam & oblatratorem.

Non deerunt tamen hac in urbe forsitan

Vnus vel duo, tresq; quaterue.

Pellem rodere, qui velint caninam.

Vitilitigator.

Vitilitigatores Marcus Cato vocabat litium audios, & alienorum operum calumniatores.

Zoili.

Quære Inuidia.

Archilochum teris. Αρχιλόχου πατέεις.

De maledico dicebatur. De Archiloco testatur. Horatius:

Archilochum proprio rabies armauit iambo.

Archilochi patria. Αρχιλόχεις πατέεις.

Diogenianus testatur, hoc dici solere de mordacibus ac maledicis.

Dente Theonino rodi.

Theonino dente rodi dicuntur, qui conuitijs lacerantur.

Carpet citius aliquis, quam imitabitur.

Μαρμήσεται τις μᾶλλον, η μιμήσεται.

Aptè dicetur de re quapiam artis absolutæ, atque imitabili.

imitabili. Können wir nicht alle richten / so wollen wir doch alle
richten.

Genuino mordere.

Qui clanculum obtrectant, lacerantq; quempiam, eum
genuino mordere dicuntur. Zur Bank haben. Es seind sich
die nicht bluten.

Etiā in Deorum cœtu. καὶ Θεῶν ἀγορᾶ.

Quidam interpretantur de maiorem in modum probis
& æquis, quidam de vehementer maledicis.

Dentata charta.

Dentata dicuntur mordacia. M. Tullius.

Hipponacteum præconium.

Pro infami nota dixit M. Tullius, de Tigellio quodam.

Archilochia edicta.

Contumeliosa vocat ac virulenta.

Plausta conuitijs onusta. καὶ ὄλας ἀμά-
ξες Κλασφημῶν κατεσκέδασιν ἀλλήλων. Lucia.

Id est: Et solida plausta conuitijs onusta, inter se se fundebant. Loquitur de duobus philosophis inter se se contumeliosè altercantibus.

Naves onustæ conuitijs.

Homerus Iliad. v.

Εἴ ταχές ἀμφοτέροισιν ὄνειδεα μυθίσκανται
Ποτθά μετὰ τὸν αὐτὸν ναῦς ἐντὸν ζυγῆς αὔχθος ἀργοῖ τα-

Probrorum superest ambobus copia summa,

Quorum omnis haud portet centum ratis incita remis.

Affine illi: Quos tollere nec centum queant Aegyptij.

Morsus aspidis. δῆγμα ασπίδος. Nicander.

De malo immedicabili, aut de lingua vehementer vi-
nulenta.

Hystricis seta. θρίξ υσπιχθ.

Id est: Pilus hystricis: Dici poterit disterium, acriter in
quempiam tortum.

Ad digituli crepitum.

Qui arrogantius, fastuosiusque iubent quippiam, digituli crepitum significare dicuntur.

Quum vterq; concedit alteri.

Quum omissa concertatione, vterque alteri concedit.
Vsurpabit illud Homeri Iliad. 1.

Ἄλλον ταῦτα πάσιν οὐ ποτε πορθεῖται, αἰδούλοισσι.

Σοι μὴ εἴη, οὐ δὲ μοι.

Quin magis alteri in his rebus credamus vterq;
Tu mihi, contra ego deinde tibi.

Lex & Regio, νόμος καὶ χώρα.

Seruiendum & obsecundandum esse moribus regionis,
in qua verseris. Zenodot. Du muss Recht finden/vnd nicht bringen.
Wer bey den Weissen ist / der muss mit ihn heuten.

Deum sequere. ἐπειδεῖ. Plutarch.

Putant hunc esse sensum: Obtempera rationi. Inest enim suus cuique animus Deus.

Non statuar leæna in Machæra. οὐ γῆσ-
μαν λέανα οὐκὶ τηρούντας. Aristoph.

Prouerbium meretricium, quum negat scortum, cui compiam facturum fese.

Obedientia fœlicitatis mater.

Vide Infortunij.

Insanire cum insanientibus. τοῖς μανο-
μένοις συμμένεσσι.

Dicebatur, qui se moribus quorumlibet attemperabat.

Ostrei in morem hæret. ὥστε λεπτὰς
ωργίσεται.

Aristophanes dixit in anum, quæ ægræ à iuuenie diuella-
batur:

Ως ἐνέργειας ὡς Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ γεγίδων

Ωστερ λεπτὰς τῷ μειογενίᾳ προσίχεται.

O Iupiter

O Iupiter, quam fortiter, conchae modo.
Isthac anicula adheret adolescentulo.

Alios tragœdos prouocat. τὸς ἐτέρος
περιγράψαι γωνίαν.

Didimus ostendit dici solitum in eos, qui sese compo-
nunt, instruuntque aduersus partem aduersam. Huc refe-
ras licet paulò inferius adductum. *Auriculam mordicus.*

Mordicus tenere. Cicero.

Est summa pertinacia tueri, quod Græci vocant ὁδός.
In eundem sensum dixit Seneca: vtraque manu.

Toto corpore: Omnibus vnguiculis.
ὁδὸς καὶ ἔνυξι.

Aferis sumpta Metaphorā quæ dentibus, vnguis, to-
toq; corpore retinere solent, quod nolint extorqueri.

Gladiatori animo.

Quo significatur ita tendi ad nocendum alteri, ut id cum
proprio etiam periculo tentetur, animo pertinaci, paratoq;
vel perdere vel perire.

Nisi crura fracta fuerint.

M. Tullius docet prouerbiū suisse iactatum in C. Plan-
cum, eum perire non posse, nisi crura ei fracta fuissent. Is
incenderat curiam, ob quod facinus, quem esset ciectus in
exilium, tamen post armatus, ausus est redire in urbem.

P R O F V S I O.

Calliae defluunt pennæ. καλλίας θε-
ρόπτευεν.

Dictum in Calliam apud Græcos, qui per luxum ac li-
bidinem patrimonium abligurierat.

Opus ad opus. ἔργον ἐπ' ἔργον.

Hoc adagio nullum operum finem significamus.

Gallorum incusare ventrem. ἀλεκτρού-
γων μέμφεσαν κοιλίαν.

De edacibus, ac luxu multū absumentibus facultatum:

Proteruiam fecit. *Macrobius.*

Proteruia id sacrificij genus est, in quo si quid reliquum esset, id igni consumeretur. Vnde celebratur illud Catonis festiuiter dictum in Albidium quendam, qui patrimonium vniuersum luxu absumpserat, vnis exceptis ædibus, quæ incendio conflagrarent. Er sitzt im Schiff. Er hat aufgewandt. Er hat Feierabend gemacht.

Relinque quippiam & Medis. *λεῖπέν Ειδόης.* *Plutarch.*

Prouerbialis iocus in eos, qui ex conuiuio nihil reliqui faciunt: aut qui facultates vniuersas abliguriunt.

E dolio hauris. *Ἐκ πίθας αὐτλεῖς.*

E dolio haurire dicebatur olim, qui abundaret rebus optatis.

Vnā cum canistro. *αὐτῷ κανῶ.*

Quadrabit in eos, qui rem intemperanter profundunt, deuorantque & abliguriunt. Zenodot.

Largitio non habet fundum. *δόσις απύραντος.*

Quo dicto significabant, stulta liberalitate quantaslibet opes exhaustiri, vel effluere potius. Schenken reicht nicht. Es haben viii zu viii aber niemandt genug. Der Geiz hat kein Boden.

Ipsò horreo.

Quod prolixè & affatim datur, ipso horreo dari dicitur.

Plena manu.

Pro eo, quod est, ampliter, copiosè, prolixè, minimèque malignè.

Cupidinum crūmena porri folio vineta est. *πεάσσε Φύλω τὸ ταῦ ἐρώτων δέδετη βαλάνιον.* *Plutarch.*

Suidas ostendit dictum de ijs, qui per amorem immoderatos

deratos faciunt sumptus, luxique indulgent.

Festo die si quid prodegeris. *Plaut.*

Festo die si quid prodegeris, profesto egere liceat, nisi pepercieris.
Admonet autem ne in sumptibus solennibus ita profusi simus, vt non suppetat, quo feramus quotidianos. Accommodabitur non perperam in eos, qui iuuenes rem prodigunt, esuriri senes.

Bello parta. *ἐκ πολεμίας.*

Vbi quis immodecum sumeret. Solemus enim celerius ac temere profundere, si quid hostibus sit ereptum.

Glaucus alter ab equis deuoratus.

γλαῦκος ἄλλοι οἱ πασόβρωτοι.

Quadrabit in hominem alendis equis, exhaustientem facultates suas. A fabula natum.

Immolare boues. *Βεθύνη.*

Tanquam proverbialiter dicebantur, qui amplos magnificosque sumptus facerent.

Caricum sepulchrum. *καρυκὸς τάφοι.*

De re magnifica, sumptuosaque.

Cui multum est piperis, etiam holericis immiscet. *οπολὺ ἔχων πέπει, τίθησι καὶ λαχάνους.*

Cui rei cuiuspiam largior est copia, ea profusius utatur licebit. De pusillo parcus insumendum.

Non nauigamus ad Hippolaitas. *Ἐχ*
Ιππολαῖτας αὐτοῖς τὸν μεταποιεῖν.

Admonentis, parcus utendum esse praesentibus. Herod.

Drachmæ grando. *δραχμὴ χαλαζῶσι.*

De lucro, quod tanquam cœlitus emissum obtigit.

P V D I C I T I A.

Hippolytum imitabor. *Ιππολύτον μηδομα�.*

Diogenianus in proverbiorum collectaneis ait dictatum de ijs, qui statuissent purè castęe viuere.

Melanione castior. Μελανίων σωφρονέσερ. Aristophan.

Dicebatur, qui magnoperè à mulierum congressibus abhorret.

P V D O R.

Pudor in oculis. ἐν ὁφθαλμοῖς οὐδὲν.

Horum nos pudet, quae in propatulo sunt.

Pudebat recusare, & non audebant suscipere.

Αἰδος θεοὶ μηδὲν νοσθεῖται, δεῖον δὲ ταῦτα ξέχθει.

Id est.

Detrectare pudor, formido subire vetabat.

Quo vti licebit, quoties incidit eiusmodi negotium, vt aliud suadeat honestas, aliud utilitas: & dedecorum sit non suscipere prouinciam, rursum periculosum suscipere.

Pudor & metus.

Quum abstinetur à re quapiam, quod ea tam in honesta factu videtur, tum verò minime tuta, locum habebit illud Homeri ex Iliad. o.

Ιχθύες οὐδὲν εἰ δέονται.

Nam pudor atq[ue] metus retuit.

Verecundia inutilis viro egenti.

Αἰδος δὲ εἰς αὐτὴν κεχειρόψυχον αὐδεῖ παρεῖναι.

Verum homini pudor haudquam conducit egeno.

Admonet autem abiciendum pudorem, quoties urget necessitas. Du musst das Schamhütlein abziehen / willst du etwas erwerben.

Apud mensam verecundiari neminem deceat.

Proverbium ex hac tanta antiquitate per manus traditum est, hodieque versatur in ore omnium. Zu Tisch ynd Weth soll sich niemandt schämen.

Tinctura

Tinctura Sardonica. Βάμυα Σαρδωνικὸν.

De colore præcellenti dicebatur præcipue purpuræ.
Periodum autem transfertur ad eum, qui pudefit, aut qui
ob plagas sanguine tingitur.

Tinctura Cyzicena. Βάμυα Κυζικηνὸν.

Dicebatur in eos, qui metu quippiam indecorè face-
rent. Aristoph.

Vbit timor, ibi pudor. ἵνα δεός, ἔνθα καὶ
αιδὼς.

Cui similis illa Terentiana : Omnes deteriores sumus; licen-
tia. Plato. Woh Forcht ist/ da ist auch Ehr. Woh Forcht ist/ da
ist auch Scham. Woh Scham ist/ da ist Ehr.

Aduersus solem ne meito.

Opinatur Erasmus commendare verecundiam.

Ne pudeat artem.

Ne pudeat artem proloqui, quam factites. Multos tamen
non pudeat turpi questu viuere, quam pudeat nomen eius
questus profiteri.

TACITURNITAS LAVDATA.

Silentij tutum præmium. σιγῆς ἀκίνδυ-
νον γέγες. Aristotel.

Horatius: Est et fidelis tutus silentio merces. Silendo nemo
peccat, loquendo persepit.

Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse loquitum.

Schweigen und dencken/ kan niemand trencken. Man hat sich
eher verredet/ dann verthon.

Mulierem ornat silentium. γυναιξὶ κό-
σμον ἡ σιγὴ Φέρει.

Mulier animal natura loquax, nulla de re magis coho-
nestatur, quam silentio: maximè apud viros, quem de re-
bus serijs agitur.

Alia committenda, alia celanda,

Nec temere quiduis apud quemuis effutiendum, at nec

familiaribus arcana omnia proferenda sunt. Ad hanc sententiam quadrat illud Homeri ex Odyss.

Αλλὰ τὸ μὴ φᾶθαι, τὸ δὲ γένεντα μάρτυρα εἶναι.
Id est.

Dicendum est aliud, contra est aliud reticendum.

Quod scis, nescis.

Terentius in Eunicho : Tu pol si sapis, quod scis, nescis. Idem in Heautont. Ne scias quod scis, si sapis. Proverbio certam in tacendo fidem significamus, dum quis quod scit, perinde continet ac dissimulat, quasi nesciat.

Qui obticescitur.

In eum, qui metu attonitus, aut stupefactus admiratio- ne tacet, quadrabit illud Homeri:

Διὸς δὲ μην ἀμφασίη πέπον λαβεῖ.

Illum corripuit stupor atque infantia lingue.

In sinu gaudere.

Est tacitam apud se voluptatem sentire.

Qui sapit in tacito gaudeat ille sinu. Homer.

Ἐν θυμῷ γεννύ χαῖρε, νὺν ιχθύο.

In tacito longea sinu preme gaudia nutrix.

Qui continet arcanum.

In eum, qui celat arcanum, neque cuiquam effudit, quadribit illud Homeri ex Odyss. φ.

Τῇ οὐλέῃς οὐ πλεόνει μῆδος.

Id est.

Huic pennis dicta carebant.

Hoc est, haud longius auolabant.

Luti citius loquentur.

Plautus in Persa : Muti prius loquentur quam ego. Ne hoc, inquit, cuiquam homini dicerem, edictum est mihi magnoperè, nec cuiquam homini crederem, omnes muti ut prius loquerentur hoc, quam ego. Ein Schwäger hatte es bald gesagt.

Areopagita taciturnior.

Dicebatur, qui commissum arcanū optimè contineret.

Manum

Manum ad os apponere.

Hoc gestu significant nos scire quippiam, quod tamen
nolumus effari.

TACITURNITAS ILLAV-
data.

Bacchæ more. Βάκχης τρόπον. Diogen.

De tetricis ac taciturnis dictitari solitum, quod essent
huiusmodi Mænades illæ Bacchico afflatæ furore. At Iu-
uenalis retulit ad vitam intemperantem:

Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.

Mutus magis quam piscis. ἀφωνότερος
τῶν ιχθίων.

De vehementer infantibus atque infuscundis. Conue-
nit in hominem immodicæ taciturnitatis. Pisces enim nul-
lam edunt vocem. Stumm wie ein Stock. Stummer als ein
Bisch im Wasser.

Rana Seriphia. Κάρραχ οὐκ Σερίφη.

In homines mutos, & canendi dicendi que prorsus im-
peritos dicebatur. Plinio ascribitur.

Caput sine lingua.

Competit in eos, qui in consultationibus aut discepta-
tionibus ipsi quidem nihil habent quod dicant, verum alio-
rum sententijs annuunt. Gellius.

Muta persona. κωφὸν πεόσωπον. Martial.

Quadrabit in eos, qui in confessu deliberantium, aut
disputantium, aut etiam in conuiuijs, cæteris loquentibus,
solitacent.

Muti magistri.

Mutos magistros Gellius libros vocat, qui loquuntur
quidem nobis.

Mutus magis quam scapha. ουγομώπερος
σκάφης.

De ijs dici consuevit, qui propter humilitatem condi-
tionis apud præstantiores non audent hiscere.

Mutus Hipparchion. ἄφωνος οὐ πωπόρος.
χλωρός.

Vbi quis repente obmutescit, quum maximè vox illius
expectatur, id quod non raro consuevit quibusdam in cœ-
tu dicturis euenire, ut subito, velut attonitis vox fauibus
hæreat.

Ne gry quidem. μηδὲ γενὴ φθέγξεται.

Pro eo, quod est, ne tantulum quidem.

Acanthia cicada. Ακάνθης τέλειξ.

In indoctos atque infantes, aut musices ignaros torque-
ri proverbio solitum.

Reddidit Harpocratem.

Catullus dixit, pro eo, quod est: Imposuit silentium.

Statua taciturnior.

In hominem vehementer infantem ac tacitum. Horat,
Statua taciturnior exit.

Itidem Iuenalis diuitem quempiam, sed infantem & in-
doctum, Mercurij statuæ similem facit. Truncusq; simillimus
Herme.

Taciturnior Pythagoreis.

De vehementer taciturnis. Sumptū à Pythagoræ scho-
la, in qua quinquenē silentium indicebatur auditoribus.

Amyclas perdidit silentium. τὰς Αμύ-
κλας ἀπώλεσεν η σιγή.

Si cui sua taciturnitas fuisset incommodo,

Doryphorematis ritu.

Græci δορυφόρου vocant Satellitum illud ex barbaro-
rum sece conductum, quod olim Tyrannī ad custodiam
corporis adhibebant. In tragœdijs sic addebatur Regum
personis δορυφόρου ut astant modo, nihil etiam loque-
rentur.

T E M P E R A N T I A.

Zenone moderationis. Ζήνωνος ἐγκεχει-
ρεψερος.

Testatur

Testatur & Laertius in Zenonis vita, philosophū hunc
tum in yictu, tum in voluptatibus Venereis usque adeò pa-
tientem ac parcum fuisse, ut crudis duntaxat vesceretur, ac
pallio prætenui tegeretur.

Philosophari.

Qui sententias serias dicunt, Græcis dicuntur φιλοσό-
φαι. Philosophari pro temperare affectibus & aduersus res
acerbas, infraacto esse animo.

DE IVSTITIA VNIVERSALI, Aequitate & lege. Locus. XLIX.

AS QV ALIT AS.

Aequa concertatio.

Cum significabimus duos ex æquo paratos ad disce-
ptandum rixandumque, licebit accommodare carmen illud
ex Iliad. e.

Τὰ μὲν δὴ χειράς τε καὶ ἔγχειαν οὖσαν ταῖς
Αυτὸν αἰμάντων ἵξεται μεμφότε μάζαθε.
Id est.

Illi inter se iamiam pugnare parantes
Obtendunt pariterque manus, preacutaque pilæ.

Par pari. ισον ισω.

Dicimus ubi quid ex æquo moderatum significamus.

Pari iugo.

Pro eo, quod est, pari studio pari quoque conatu.

Pertinax contentio.

Quoties ostendimus obstinatam, ac muliebrem æqua-
linum inter ipsos contentionem, quum neuter altero vult in-
ferior videri. Conueniet illud, quod Iliados 4. Iuno dicit
ad Iouem :

Καὶ γὰρ οὐώ Θεός εἶμεν, γένετο δὲ μηδὲν ἐν γένεσι.
Id est.

Ipsa etiam Dea sum, genus inde mihi, unde tibi ortus.

IVSTICIA.

Iusticia in se virtutem complectituro omnem. Καὶ δὲ δικαιοσύνη συλλύθετη πᾶσ' ἀρετὴν.

Iustitia enim frequenter accipitur non pro specie, sed pro genere: quemadmodum & in sacris literis iustus dicitur, qui caret omni vitio.

Homines frugi omnia recte faciunt.

M. Tull. lib. Tusc. 4. Frugalitatis nomen tanquam ad caput referre volumus, quod nisi eo nomine virtutes continerentur, nunquam illud tam perulgatum esset, ut iam proverbij locum obtineret: Homines frugi omnia recte facere. Der Schlecht/ thut alle ding recht. Der Fromb/macht nichts frumb.

Exigua res est ipsa iusticia.

Quo prouerbio significabant, non multum adferre momenti, si probus sis, nisi talis etiam habearis: & opinionem longe plus valere, quam ipsam rem.

Trutina iustius. δικαιότερον σεχάνεις.

De ijs, qui insigni incorruptaque sunt aequitate.

Iusticiæ oculus. δίκης ὁ φαλμός.

Dicitur syncerus & incorruptus iudex, aut ipsum etiam iudicium. Adagij meminit Suidas.

Iusticia iustior. δίκης δικαιότερος.

Devehementer integris & incorruptis.

Maras. Μάρας.

Hoc nomine ferunt suisse quempiam apud Berœam Syriæ ciuitatem, ditissimum quidem illum, verum nihilominus humanum & officiosum in omnes, tum ciues, tum hospites. Vnde & vulgo receptum, vt id vocabuli tribueretur viris, qui ad multorum utilitatem nati viderentur.

Bocchyris. Βάκχυρις sive Βόνχυρις.

Rex quidam fuit Aegyptiorum. Dici potest & de ijs, qui non temere de re quapiam pronunciant.

Rhada-

Rhadamanteum iudicium. Ραδαμάντιον κρίσις.

De incorruptè iudicantibus.

Orphica vita. Ορφικὸν ζῆσθαι.

Id est: Orphicam vitam, Plato dixit vitam innoxiam, & à luxu, sanguinolentisq[ue] dapibus puram.

Virtus simplex.

Aristoteles:

Εὐλογοὶ μηδὲ γε ἀπλῶς, παντούς δὲ νοοῦσι.

Id est.

Est simplex virtus, omnigenum vitium.

Facile enim est à scopo aberrare, sed scopū attingere difficile.

Eadem pensari trutina.

Id est: Eadem lege. Horatius in Sermon. *Hac lege in trutina ponetur eadem.* Persius: *Examenq[ue] improbum in illa castiget trutina.* Huic simillimum est: Aequali trutina, siue aqua lance, quod pari iure sit crita personarum respectum.

Rhamnusius. Ράμνυσος.

Id cognominis olim cēu proverbio additum sapientibus ac moderatis viris.

Prienensis iusticia. Πρειένη δίκη.

Quād significamus aliquem iudicando plurimum excellere.

Rectam ingredi viam. τὴν ὁρθὴν βαδίζειν δός.

Rectam ambulare viam, dicitur, qui nusquam defleget ab honesto. Er geht den rechten Weg. Er ist auf guter Van. Er geht die rechte Strassen.

Dum clavum rectum teneam.

Significat non imputandum euentum parum prosperū artifici, modò is præstiterit quod artis est.

Ad amissim applica lapidem, non ad lapidem

lapidem amussim. πέδος σάθην τέρπου τί-
γεδας, μήπ πέδος τέρπω σάθηλ.

Admonet vitam ad leges esse corrigendam, non leges ad
vitam formandas.

Ne moueto lineam. μὴ κίνει χαμην.

Significat non esse mutandas leges, neq; prætereundos
fines rerum præscriptos.

Ex æquo partire. ἐξ ἴσης διδός τάσιν.

Quadrabit in iudicem aut Principem, quem oportet æ-
quabile ius reddere.

AÆqualitas haud parit bellum. ιση πλε-
μον & ποιεῖ.

Aequalitate continetur concordia: Inæqualitas discor-
diarum est mater. Gleiche Bürden / brechen niemandt den Rücken,
Gleiche Würd / hält die beste Freundschaft. Ungleiche
Schüßen / machen scheele Augen.

Quæ non posuisti, ne tollas. α μὴ κατέ-
θγ, μὴ ἀνέλγ.

Conuenit in furaces, & in eos qui repetunt, quod non
crediderunt. Item, qui sibi postulant acceptum ferri quod
non præstiterunt. Was du nicht von dir gelegt hast / das soin
nicht aufzuhaben.

Asacrīs abstinentia manus.

Vulgò quoq; creditum est, fatum instare ei, qui sacrī
rebus ac Deo dicatis manus iniecerit. Vnde ab Homero di-
situr.

Οὐ πότε ἀνὴρ ἔθελε πέδος δαιμονα φωτὶ μάχεσθαι,
Οὐτε Θεὸς πρωτ, πέριοι μέγα πῆμα κυλιθη.

Id est.

Cum diu certare viro simul atq; cupit quis,
Cuiq; Deus bene vult, illum mala plurima cingent.

Nemo quenquam ire prohibet publi-
ca via.

Quo significant, rerum communium æqualem omnibus
esse vsum

esse vsum, neque cuiquam vertendum vitio, quod ius publicum concedit.

Zaleuci lex. Ζαλεύκης νόμος.

De edicto mandatoque plus satis rigido, parumque; humano dicebatur.

Dat veniam coruis vexat censura columbas.

Pœna legum exerceatur in humiles quospiam, rapacibus ignoscitur. Die grossen Dieb / hencken die kleinen. Die kleinen Dieb hencket man / gegen den grossen zeucht man die Hütte ab. Item, Die kleinen Dieb hencket man an Galgen / die grossen an Sessel.

Vrbanus nihil æqui cogitat. οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον ἀνήρ ἀσυκός.

Admonet rusticam vitam innocentioram esse, ut quæ sola cum solis habeat commercia terris.

Quod alijs virtio vertas, ipse ne feceris.

Quod damnaturus sis in alijs, in te ne admiseris.

I N I V S T I C I A.

Stateram ne transgrediatis. μὴ ζυγὸν ωρεψάiveiv.

Hoc est: Ne quid facias, præter ius & æquum.

Malum lucrum æquabile dispendio. μὴ κακὰ κερδαίaveiv, κακὰ κέρδεαίσ' ἄτησιν.

Non est lucrum, quod iactura bonæ mentis comparatur. Unrecht gewonnen Gut gedeitet nicht. Ubel gewonnen / ubel jeronnen. Es ist ein böser Heller/ der ein Gulden schadet.

R I G O R.

Summum ius, summa iniuria.

Hoc est: Tum maximè disceditur ab æquitate, quum maximè superstitione hæretur in legum literis. Zu vil Recht ist Unrecht. Je mehr Gesetz/ je weniger Recht.

Ad viuum resecare.

M. Tull.

M. Tull. lib. de Amicitia, ad viuum resecare dixit, pro eo, quod est, rem exactius quam sat est, ac morosius excutere.

Radit vsq; ad cutem. ξυρεῖται καὶ γένως.

Dē eo dicebatur, qui nimium exactē videretur agere cum aliquo.

Ex syngrapha agere.

Pro eo, quod est, rigidē parumque ciuiliter, sed velut ex obligatione. Cicero.

Ad libellam debere.

Qui pecuniam præsentem ac iusti ponderis debet, ad libellam debere dicitur.

Censoria virgula.

Tritissimum est apud eruditos, Censoriam virgam appellare iudicandi autoritatem, præsertim cum supercilio.

Obtorto collo trahi.

Dicuntur, qui volentes nolentes ad aliquid adiguntur.
Pro eodem dicitur: Mente trahere.

V I S I N I V S T A.

Leonis catulum ne alas. λέοντος σκύμνον
μὴ τρέψει.

Admonet adagium non esse fouendam potentiam, quæ leges possit opprimere.

Lex in manibus. ἡ χειρῶν νόμω.

Dicitur, quum res vi geritur, non ex præscripto legum.

Leonina societas.

Est, quum omne commodum ad unum aliquem reddit, reliquis vi fraudatis. Mit grossen Herren ist nicht gut Kirschen essen.

Atticus aduena. Αἰτίος πάροικος.

In violentos & feroce vicinos dicebatur. Proinde propriè quadrabit in eos, qui ita nuper in munus aliquod asciti sunt, ut superiores ejiciant.

Ferro

Ferro diuidere.

In hos qui vi rem gerunt, & quibus ferro geritur res, & quibus leges inter arma silent. Huic simile est: Ius in manu reponere.

Ad sagaire.

Pro eo, quod est, apparare bellum & ad arma procurrere.
Sagum, tunicula erat militaris.

Capillis trahere. τὰν τριχῶν ἔλκειν.

Dicuntur, qui vi perpellunt. Quod & hodie dicitur:
Auribus trahere. Wen oder mit den Haaren herzu ziehen.

Cyclopum more. κυκλωπικῶς.

Aristoteles Cyclopicam vitam appellat, vbi nullis publicis legibus viuitur.

Oculum excludere.

Hac figura vulgus adimit omnem spem petenti, ut dicat: Si hoc impetraris, oculum mihi excludito, aut denitem extundito. Du sollest mir ehe ein Aug mit einem Finger ausschneien.

Centauricē. Κενταυρικῶς.

Centauricē fieri dicebatur, quod immaniter, ferociter, inciviliterè fieret, sumpta voce à Centaurorum moribus. Aristophanes:

Tίς τὸν θύραν ἐπάτεξεν οὐς Κενταυρικῶς?

Quis ostium pulsavit ita Centauricē?

Mars rex. Αἴρης τύραννος.

In principem, qui vi, non legibus Rempub. tractat.

Rus ciuitas. ἀγεός η πόλις.

Vbi quis in urbe neglectis legibus, vi, proque sua libidine rem gerit.

Hospes indigenam. ἐπηλυς τὸν ἐνοικον.

Subaudiendum ιξιβαλει, id est, elecit. Usus fuerit, quum alienæ professionis quispiam alium in propria vincit arte.

Λγεωμέτρη Θυράδεις εἰσίτω.

Admonet iniquum non admittendum. Geometriam enim pro æquabilitate accipiunt.

Priusquam sortiaris, communia deu-
ras. πρὶν λαχῖν, τὰ κοινὰ κατεθίεις.

In eum competit, qui non expectata partitione rem in-
uadit.

Non mouenda moues. ἀκίνητα κινεῖς.

Quadrabit aut in eos, qui moliuntur αδύνατοι aliquid:
aut qui res sacras violant: aut qui pacta mutant, siue qui
conuicijs incessunt eos, quibus ob autoritatem debetur re-
uerentia.

In antrum haud legitimum stimulum
impingis. εἰς τεμπαλίῳ ψχοσίῳ τὸ κέντρον
ωθεῖς.

Disterium Sotadis in Philadelphum, qui sororem Ar-
sinœi exempli Iouis uxorem duxerat.

Abstinenda vis à regibus.

Qui dicet haud temerè manum immittendam in reges
potentes aut viros Deo dicatos, adducet illud Homeri:

Δειγόν δὲ γένεται βασιλίου εἶναι
Κτείνειν.

Id est.

Res dura ac plena pericli est
Regale occidisse genus.

Ceson habitas. Κέσκον οἰνεῖς.

In stupidum & barbarum dicebatur.

Cyclopica vita. Βίος Κυκλώπων.

Pro vehementer effera ac barbara, quæ neque legibus,
neq; disciplina ciuili constet, neque religione Deorum gu-
bernetur.

Cyria terra. Κυρνία γῆ.

Dicebatur regio latrocinij infamis, cuiusmodi ferunt
olim fuisse Cyrum. Prouerbum non inepte detorquetur
in hominem alieni rapacem ac violentum.

Martis

Martis campus. Α'ρε@ πεδίον.

In eos detorquebatur, qui militari confidentia prædicti viderentur, quique rem, vi, non iudicio gererent.

In caput præcipitari. Πτή κεφαλών ὡθεῖ-

σθεν.

Hoc est præcipitem dari. Dicebant eum, qui per sum-
mam contumeliam expelleretur, vel qui funditus perde-
retur.

DE IVSTITIA PARTICU-

lari commutativa. Locus. L.

H A E R E D I P E T A E.

Si vultur es, expecta cadauer.

Captatores testamentorum & hæredipetæ, vulgata me-
taphora vultures appellantur, quod senibus orbis, ceu ca-
daueribus inhient.

I N A E Q V A L I S P E N S A T I O.

Ne verba pro farina. μῆλόγες αὐτ' ἀλ-
φίτων.

Aduersus eos iaciebatur, qui beneficium verbis, non re-
dabant.

Pro perca scorpium. αὐτὶς τέρεχης σκορ-
πίον.

Vbi quis optima captans, pessima capit.

Vmbra pro corpore. σκιὰ αὐτὶς τῇ σώ-
ματῳ.

Quoties aliquis magnū quiddam videbitur affecutus,
quum nihil tamen adferat præter titulum, aut spes meras.

Palumbem pro columba. φᾶντας αὐτὶς
περισερᾶς.

Subaudi verbum ad sententiam accommodatum. Con-

Cc ij.

ueniet, vbi quod deterius est, & adulterinum, pro eo, quod
est præstantius ac legitimum supponunt. Plato.

Pilos pro lana. τρίχας αὐτὸν ἐπίων.

De re vehementer inæquali, aut de negotio supra mo-
dum absurdum.

Pro malo cane suem reposcis. αἰτίᾳ κα-
κῆς κυνὸς σιωπάσαις.

Id est pro re vili pretiosam. Diogen.

Vicissim vel ignem prædetur aliquis.
ἐν τῷ μέρει τοις καὶ τῷ πῦρ σκυλοσάτῳ.

Dictum de ijs, qui parum æqua referant in commune.
Suidas:

Diomedis & Glauci permutatio. ξύ-
σταχαλκίων.

In proverbum abiit, quoties inæqualem commutatio-
nem significamus, hoc est, deteriora pro melioribus reddi-
ta, scilicet ærea pro aureis.

Si vinum postulet, pugnos illi dato. ἀν-
οῖνον αἴτη, κενθύλαξε αὐτῷ δίδε.

Vbi pro bonis rebus expectatis, diuersa accipiuntur.

M A L I   R E T A L I A T I O.

Neoptolemi vindicta. Νεοπόλεμος τί-
τος. Pausan.

Vbi quis patitur eadem, cuiusmodi patravit in alios.

Termeria mala. Τερμέρα κακὰ.

Veteri proverbio dicuntur ingentia mala: maximè quo-
ties ea, quæ quis in alios admisit, aliquando in ipsius caput
retaliatur.

Cædimus, inq; vicem prebemus crura
sagittis. Persius Sat. 4.

Id est: Vicissim carpimus & carpimur, videmus & vi-
demur,

demur, mordemus & mordemur, lædimus & lædimur.

Horatius:

Cædimus, & totidem plagi consumimis hostem.

Dedi malum, & accepi.

Adagio licebit vti, quoties eiusmodi permutatio videbitur facta, vt malum pro malo sit redditum, & par pari relatum, veluti si quis improbum generum dedisset, ac numerum item improbam recepisset. Plinius.

Qui quæ vult, dicit, quæ nō vult, audiet.

Terentius: Si mihi pergit, quæ vult dicere, quæ non vult, audiet. Vulgo dicitur, vt Salutabis, ita & resalutaberis. Guter gruß/ gibt gute antwort. Wie man in den Wald rüsst/ so gibt er ein Widerschall.

Eodem bibere poculo.

Est iisdem affici incommodis, malisque communibus obnoxium esse. Plautus: ut senex eodem hoc poculo quo bibi biberet. Auf einer Schüssel essen.

MAGNIFICA PROMISSA.

Aureus in Olympia statu. Χεισθε φα-
την εν Ολυμπίᾳ σάγην. Lucianus in Pseudolog.

Quum summo præmio dignum Græci significarent, ei dicere solent: Aureus in Olympia statuere.

Aureos polliceri montes. Χεισθε ὅρη
των γειαδας.

De ijs, qui immensa promittunt, spesque amplissimas ostendunt. Schöne Wort füllen den Sack nicht. Bis geloben und wenig geben/ macht oft die Narren in freuden leben.

Montes frumenti, mare aureum.

Ad rerum affluentem copiam transferuntur. Huc poterit referri quod supra adductū est: Theaginis hecateum. Plautus.

Solidos è clibano boues. ὄλγες ἐκ κλι-
βάνη βῆς.

Prouerbialis hyperbole de barbarica, siue de lautitijs affatim subministratis: antiquitus enim in delicijs erant cibi in cibano cocti. Aristoph.

Καπνός.

Καπνός. Id est: Fumus est cognominatus Theagenes, quod magnifice polliceretur, quem esset pauper.

Charetis pollicitationes. αἱ Χάρεντοι
παρχέσαις.

Dici solitum, vbi quis facilè ac benignè promittit, iuxta illud Nasonis:

Promittas facito, quid enim promittere lèdit?

Pollicitis diues quilibet esse potest. Bauren vnd Rauffen leuchten gebüret zu halten was sie geloben.

Album panem tibi pinso. λευκὴν μάζαν
Φυρῶ σὺ.

Dici solitum, vbi quis magnarum rerum spes amplas ostendit.

Ariolari.

Prouerbio dicebatur, qui nihil adferret certi, nihilq; præsentis emolumenti, verùm in diem modò polliceretur.

Επαύλια δῶρα.

Dicebantur magnifica munera, quæ postero post nuptias die sponsæ pater adducebat sponso, pompæ cuiusdam specie.

Modio dimetiar. μεδίμνῳ διπομετρῶ.

Ingens & cumulatum sperantis emolumentum.

Verba importat Hermodorus. λόγος
γὰρ Εὐμόδωρος ἐμπορέεται.

In eum dicebatur, qui præter verba nihil adferret: Aut in eos qui verba vendunt pecunia.

Hesperidum mala. μῆλα Εὐστερίδων δωρησοῦ.

Mala Hesperidum largiri, qui magna splendidaque largirentur, Virgil.

Aurea mala decem misi, cras altera mittam.

Alybantis hospitis munera.

Quoties fit, ut aliquis falsò iactet se magna largitum es-
se, seu verbis duntaxat, non re præstet beneficium.

Ad pileum vocare.

Ad libertatem inuitare, aut promissis ingentibus sedi-
tionem commouere.

Cillicon bona. ἀγαθὰ Κιλλικῶν.

Conuenit, ubi quis malefactis ac fœdis artibus sibi pa-
ravit opes. Suidas.

Ego faciam omnia more Nicostrati.

ἴγε ποίησω πάντα καλὰ Νικόστρατον.

Pro eo, quod est egregie.

Sponde, noxa præsto est. ιγύα, πάρε
δ' αὖτις.

Id est: Sponde, sed noxa præsto est. Nam qui pro al-
tero fide iubet, id pollicetur, quod non sit in ipso situm, præ-
stare, nempe fidem alienam. Würgen soll man würgen. Ver-
heys/ sihe was/ und haitz.

FIDES ET GRAVITAS.

Folium Sibyllæ.

Iuuenalis:

Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.

Id est: Rem indubitatum.

Ex tripede. τὰ ἐκ τῆς τριποδοῦ.

Dici solitum de ijs, quæ vehementer vera atque indubi-
tata videri volumus. Athenæ.

Diues promissis. ὁ μὲν λόγος θαυματός,
ὁ δὲ λέγω απός. Plutarch.

Quoties aliquis ingentia pollicetur, quæ non videatur
præstiturus.

Priscis credendum.

M. Tullius in libello de Vniuersitate: Credendum, in-

quit, nimis est veteribus & priscis, ut aiunt viris, qui se progeniem esse Deorum dicebant.

Recto pectore.

Pro eo quod est, ingenuè, citraquæ dissimulationem, ut veritatis simplex est oratio. Cicero.

Bonus magnusque. ηύς τε μέγας τε.

Id est magnusque, bonusque, apud Homer. Proverbium autem locum habuerit, quoties aut testem, aut iudicem, aut coniuctorem significamus idoneum, ac neutiquam rejicendum.

Legatus non cœditur, neque violatur.
πρέσβυς & τύμηται, & δε ιθρίζεται.

Id iure gentium receptum est, ut legati publica fide vellant, & redeant in uiolati.

Ex Iouis tabulis testis. ἐκ τῶν Διὸς δέλτων
ομάρτυρ.

Pro certo & indubitabili teste.

Atticus testis. Αθίκος μάρτυρ.

Pro probatissimo atque incorruptissimo teste. Quod si quis per ironiam torqueat in testem vanum, non inconcinnè dixerit. Diogenian.

Attica fides. Αθικὴ πίσις.

Legitur apud eundem de miminè vanis, minimeque periuris.

Rhadamantheum iudicium Ραδαμάν-
τικού χρίσις.

De incorruptè iudicantibus.

Iouem lapidem iurare.

Qui sanctè & religiosè deierant. M. Tullius in Epist.

Rhadamanthi iusiurandum. Ραδαμάν-
τικόρρηστο.

Dicebatur quod verissimum quidem esset, cæterum nullum Deum adscisceret.

Viri

Viri iureiurando, pueri talis fallendi.
 ὄρκοις αὐδρας, ἀσπαγάλοις δὲ ταῦδας ἐξαπα-
 τῆσον. Plutarchus.

Docet viris nulla re citius imponi posse, quam iureiu-
 rando, quod nemo tam improbus esse credatur, qui id ve-
 lit violari.

Iouis suffragium. Διὸς Ψῆφος.

Dicebatur sacrum, & inviolatum.

Amphictyonum consensus. ΑμΦίκτυο-
 νικὸν συνέδριον.

De frequente grauium virorum conuentu.

Dictum ac factum. ρεχθὲν καὶ περαχθὲν.

Prouerbialis figura. Qua nihil in negotio procurando
 prætermissum significamus. Terentius:

Dictum ac factum reddidi.

Mineruæ suffragium, ή Αἴνων Ψῆφος.

De exacto suffragio seu iudicio, contrarium illi: Sus iu-
 dicavit. Sed lepidius fiet, si per ironiam efferatur in stupidū
 & nullius iudicij hominem.

Veriora ijs, quæ apud Sagram accide-
 runt. ἀληθέσερε τῶν Θητί Σάγρα.

Dictum olim in incredulos, quiq; non nisi magno ma-
 lo docti, credunt. Strabo.

Oculis magis habenda fides, quam au-
 tribus. ὥτιων πισόπεροι οὐ φαλμοί.

Quæ cernuntur certiora sunt, quam quæ audiuntur. Ho-
 ratius:

Nec reinent patulae commissa fidelibus aures

Quam quæ sunt oculis subiecta. Germani dicunt.

Gehen geht für hörsagen. Was du sihest das glaub.

Domesticus testis. οἰκοθέν οὐ μάρτυρ.

Vbi quis ipse sese laudat. Quasi domi testem habeat,
 non aliundē adductum.

Venereum iusurandum. ἀφροδίσιος
ἔρημος σκηνήνιμος.

Venereum iusurandum non punitur: sensus est. Amantium iusurandum irritum esse, neque ad Deos quicquam pertinere, tanquam iocosum. Plato.

Dignus qui cum in tenebris mices.

Qui certissima esset fide, eum dignum dicebant, qui eum in tenebris micaretur. Proverbiū natūm à rusticis. Cicero.

De manu in manum.

Cicero libro Epistolarum VII. Totum deniq; hominem tibi trado de manu, ut aiunt, in manum tuam istam & victoria, & fide præstantem. Tranduntur etiam, & qui commendantur.

Manu longa, & Manu breui tradere.

Qui promissis agit, ac spem tantum ostendit, longa manus dat. Contrà, qui præsens ac statim exhibet, quod promittit, breui manu dat.

PENSATIO BENEFICII VEL OFFICII.

Manus manum fricat.

Monet, officium inuitari officio. Idem effertur & hoc pacto, χεῖς χεῖς γινέται. Id est: Manus manum lauat. Wann ein Hand die ander wäschet/ so werden sie beyde reyn. Wer mir gabs ver lehret mich geben.

Botrus oppositus botro maturescit.

Βότρυς πέρος Βότρυν πετωάνεται.

Quando dicemus talem quenque euadere, cum qualibus habet consuetudinem. Suidas.

Da mihi mutuum testimonium. δάνεσθαι μοι μαρτυρίαν.

In eos recte iaciendum, qui se mutua talione laudant. Cicero.

Senes mutuum fricant.

Quo significatum est eos, qui res egregias gerere non possunt,

possunt, egere præcone, quo famam sibi comparent.

Pro Delo Calauriam. ἀντὶ Δῆλος τὸν Καλαυρίαν.

Quoties officium officio pensatur.

Fricantem refica. τὸν ξύοντα ἀντιξύειν.

Diogen.

Par est, de merente benè mereri, & officium officio pensare.

Ferrum ferro acuitur.

Ferrum ferro acuitur, & homo exacuit faciem amici sui. Proverb. 27.

Eodem cubitu. αὐτῷ πήχει.

Hoc est: Eadem regula, eadē mensura. Lucian.

Eadem mensura.

Christus in Euangeliō Math. 7. Vtitur, quum ait, futurū, vt qua mensura fuerimus alijs emenſi, eadem nobis alij remetiantur.

Par pari referre. ἵσσων ἴσων θηρέειν.

Terentius in Eunuch. Qua monemur ut tales simus in alios, quos in nos illos experimur.

Paria facere.

Paria facere, idem est, quod pensare ex æquo.

Hostimentum est opera pro pecunia.

Hoc adagium admonet nihil gratuitum esse debere, sed officium beneficio pensandum. Dienst vmb dienst ist kein Kupferen. Gefatter über den Zaun/ Gefatter wider herüber. Korn vmb Salz. Wurst vmb Wurst.

Pro bonis glomi. ἀντ' ἀγαθῶν ἀγαθίδες.

Dici consuevit, vbi quis beneficium quod in alium contulisset, cumulate cumque fœnore recipere. Suidas.

Vt sementem feceris, ita & metes.

Reportabis præmium tuis factis dignum. Cicero.

Benefactis pensare delicta. ἀλλοις ἡρ
εσθλοῖς

ἰδιλοῖς τόνδ' ἀπωδύνται ψόγον.

Alijs bene actis hocce depellunt probrum.

P Y N I R I P R O A L I O.

Tibicen vapulat. ὅτι αἱ σύχη μάγειρος
ἀσκήσας τὸν αὐλητὴν λαβεῖν πληγὰς.

Id est: Quicquid coquus peccauerit, tibicen accipere soler plagas. Nullus homo læso indemnus evasit coquo. Atheneus.

Canis peccatum.

Vide, Ultio malefacti.

S V M T V O S A.

Hipparchi murus. ἵππαρχος τεκχίον.

Dicebatur res quæpiā, quæ magnis constaret impensis.

Edax triremis. ἐδάθη Φάγοι τείνεις.

Dicuntur quod magnis constent impendijs. Lepidè transferetur ad hominem prodigum immodicique impendijs. Lysias.

In beato omnia beata. Τοι δὲ λαβίων δὲ λαβία
πάντα.

A diuitibus omnia magnificè fiunt, à tenuibus frugaliter, vsus erit, si dicas ab homine docto omnia doctè fieri, à pio piè, à rege regaliter.

Saliares dapes.

Pontificales dixit Horatius, ponens speciem pro genere. Oviparum autem conuiuum ac magnificum, Saliare dicitur.

V S V R A.

Citius vſura currit, quam Heraclitus.

Γάτην οἱ τόκοι Ηγανλέτω πεινέω τείχει.

Admonet adagium, abstinentiam à mutua pecunia, quæ credatur ad vſuram. Nam opinione celerius recurrere diē vſurarum. Wir schlaffen oder wachen/ so schlafst doch der Hauss- jins nicht.

Est

Est pylus ante pylum. ἐστι πύλος πέρο πύλοι, πύλη μέν εστι καὶ ἄλλη.

In eos accommodabitur, quibus alia vsura ex alia nascitur, vel vbi quid alteri præfertur velut antiquius & præstantius, vel vbi aliquis iactat se, quasi vel solus vel summus sit, cum reperiantur & alijs qui possint cum eo decertare.

Felix qui nihil debet. οὐδαίμων δὲ μηδὲν οὐ φείλων.

Quid enim calamitosius, quam toties erubescere, toties perficare faciem, fugitare, latitare, mentiri, dissimulare: nunc supplicem agere, nunc flagitare: palam appellari, visitari, notari digito, breuiter nunquam tui iuris esse.

Animam debet. τὸν ψυχὴν οὐ φείλει.

Dictum titulo de paupertate.

Semel rubidus ac decies pallidus. ἀπαγγέλλει τοῦρρος καὶ δέκατον χλωρός.

Suidas admonet dictum de ijs, qui mutuum accipiunt, quos necesse est crebro tum rubescere pudore, tū metu palelescere.

DE DISTRIBVTIVA IVSTITIA COMMUNI. Locus. LI.

ALIBI DIMINUTVM, ALIBI
redditum.

Claudus optimè virum agit. αἰεὶ τε καλός οἱ φεῖ.

Dicit solitum, vbi quispiam suam sortem vel parum egregiam anteponit alienæ, tametsi præstantiori.

Facta iuuenum, consilia mediocrium, vota senum. ἔργα νέων, βολαὶ δὲ μέσων, εὐχαὶ δὲ γερόντων.

Id est: Vota senum, consulta virorum, & facta iuuentæ.

Dat

Der Jungen That/ der Mitten Rath/ vnd der Alten Wunsch / geschehen seitens vmb sonst. Item, Gesundtwandel/ Weys han-
del/ All die werden Reich. Item, Man mag den Alten wol vor-
lauffen/ aber nicht vor ratthen.

Marinam auditionem fluuiali abluit
sermone. ἀλμυρὸν ἀκολὺον πεπελύσατο ποτί-
μῳ λόγῳ.

Quod audire erat molestum , id diuersa oratione edul-
catur.

Quod alibi diminutū, exæquatur alibi.

In eum, in quo desideratur virtutis aliquid , sed cuius
iaſturam alia quapiam dote compenset. Veluti si quem
intelligi velimus parum eloquentem , sed admirabili tamē
iudicio. Aut qui sit indoctus quidem , sed bene numatus,
competer illud ex Iliad. ✎

Ος δή τοι εἶδος μηδὲν κακός, αἴδα ποδάκης
Id est.

Qui ore quidem deformis erat, pedibus tamen acer.

Semper seni iuuenculam subijce. ἀεὶ^{γέροντος} νέαν Πτιβάλλειν κόρην.

Admonens, vt prouectioris ætatis viri, puellam ducant
magis, quam anum, ne si frigus accesserit frigori, langüente
venere, steriles existant nuptiae.

Non omnis fert omnia tellus.

Prouerbium erit, si traducatur ad diuersas ingenij do-
xes.

C A L U M N I A .

Sycophanta. Συκοφάντης.

Con uitium prouerbiale in calumniatores & quamuis
pusilla de causa litem mouentes. Witzbacher. Schwätzjäger.
Lügenträmer.

Theocrines Tragicus. Τεαγκινὸς Θεο-
κρίνης.

Theocrines primum Tragœdiarum actor fuit, deinde
calumniator

calumniator & sycophanta. Vnde Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte, Aeschinem, Tragicum Theocrinum vocat.

Falsum probrum.

Sententia proverbialis est apud Aeschinum in oratione περὶ παρεπομπῆς: Τι γαρ ψωδὲς ἔνειδος & παρεπομπὴ τῆς ἀγονὸς ἀφίκεται. Id est: *Falsum probrum non peruenit ultra aures.* Qui audit conuitium, cuius sibi conscius est, graui-ter animo vulneratur. At qui falso probro aspergitur, non perinde cominouetur.

Hoc municeps, aut vicinus nunciauit.

M. Tullius in oratione pro Roscio: soletis cum aliquid huiuscmodi auditis Iudices, continuò dicere, necesse est aliquem municipem, aut vicinum dixisse. Solent enim à vicinis ac municipibus, vicinorum ac municipum scelera potissimum prodi.

Albo reti aliena captant bona.

Rete Plautus accipit pro calunnia quadruplatorum & parasitorum. Album dixit, alludens ad codicillos & dicas, syngraphasque, quibus lis intenditur, peragiturque.

Non est remediū aduersus sycophantæ morsum. ἀλλ' οὐκέτεστ συκοφαίτες δίγυματος.

Dictum est in calumniam, cuius morsus non solum perniciissimus, verum etiam ineuitabilis, quod clancularius plerunque.

Argiuia calumnia. ἀργεῖα Φορὰ.

De calumniosis & delatoribus dici solitum.

Boliti pœnam. Βολίτες δίκην.

Boliti pœnam dicunt, vbi quis de re friuola nihilique plectitur.

Cydi pœnam debet. Κύδες δίκην ὁ φείλα.

Kydē prima correpta, conuitium significat. Kydē, pro eo, quod est, conuitari. Proinde cum quis ob rem friuolam, velut verbum aliquod temerè dictum, deferretur, vexareturq; eum proverbio dicebant. Cydi pœnā debere.

Chius.

Chius. Χῖος δοτοπατῶν.

Aristophanis interpres indicat, proverbum iactatum
in eos, qui contaminarent, conspurcarentque ciuitatem.

Pattæcione calumniosior. Πατησία-
ντική συκοφαντιώπερος.

Ab euentu natum. Nam Pattæcion quispiam infamis
calumniator, qui quum mōs esset, bonis viris calumniam
struere, atque hoc tam fœdo quæstu parare rem, tandem de-
prehensus, conuictusque, pœnas dedit capite.

Crater litium. κεράτη πανῶν.

Dere per molesta, de homine litium autore.

Frustra Herculi. εἰκῇ τῷ Ἡρακλῇ.

Subaudi, calumniam struxeris. De his dici consuevit,
qui sic omnia sua negotia gerunt, ut nemo queat, aut audet
calumniari. Conueniet aut in vehementer laudatum
probatumque, aut in præpotentem, quem insimulare tu-
tum non sit.

Samij mores. Σαμιακὸς τρόπος.

Quadrabit in eos, qui suos quosdam habent mores, à
cæterorum moribus dissidentes.

Abydus, Abydenus.

Abydenorum mores in proverbum abierunt. Nam
Abydeni dicti sunt sycophantæ, seu molles & effeminati.

E X I L I V M.

Seruabis bouem. Βενελήστεις. Plutarch.

Hoc velut ænigmate significabant exilium.

Testaceum flagellum. κεραμεικὴ μάστιξ.

De rebus subito transmutatis siue de exilio repentina.
Conueniet cum ostracismo, de quo vide adagium, Testu-
le transmutatio.

Terram pro terra. γῆ πέρι γῆς ἐλαύνεας.

In hominem exulem, erroneous & incertis vagantem
sedibus. Lucianus.

Funiculum fugiunt miniatum. τὸ χοστὸν φύγει τὸ μεμιλτωμένον.

Aptè dicetur, ubi quis properat officio suo fungi, non ex animo, sed ne in multam incidat.

Manum de tabula.

Peculiariter conueniet in scriptores plus satis acutos, & morosæ cuiusdam diligentiae, qui sine fine premunt suas lucubrationes, semper aliquid addentes, adimentes, immutantes.

Metus infamiae. Pythag.

Cum dicemus nos hominum de nobis opinione rumib[us] que commoueri, quo minus mutemus consiliū, conueniet illud Homeri:

Αἰδεσφαγ Τρῶας, καὶ Τρωΐδας ἐλκεσπέπλοις.

Troianos ac Troianas, Vereorq[ue], pudetq[ue].

Absq[ue]; baculo ne ingreditor. ἀνδρεύλα
μη βάδιζε.

Inermis ne sis, verum semper ad manu[m] sit, quo de-
pellas, si quis forte querat lādere.

Cautus enim metuit. Homerus.

Qui non ex animo, sed mali metu continent se à male-
ficio, in eos quadrabunt hæ metaphoræ:

Cautus enim metuit foueam lupus, accipiterq[ue];

Suspectos laqueos, adopertum milius hamum.

In tempore cauenda poena mali.

Quoties admonebis, vt multò antè occurritur malo,
priusquam oppresserit nos, aut cessandum à peccando,
priusquam ingruat diuina vindicta, usui erit illud Ho-
meri:

Ἄλλα πολὺ πείνειν

Φρεγώμεθ ἀκει νοζεσταύστεμεν.

Verum nos multum antè modum finemq[ue] velimus

Ponere.

Samiorum mala metuis. τὰ Σαμίων ὑπόστεγος.

Dicitatum de ijs, qui metuerent prodictionem.

Volam pedis ostendere. τὸ κριλού τῷ πόδος δέξαμαι.

Dicuntur, qui in bello fugiunt. Dicitur & vulgo in fugaces. Calcaneum ostendere, vertere terga, apud historicos. Fersengelt geben. Die Fersen sehen lassen.

Περίτεμνα.

Περίτεμνα probrosē dicitur, qui sese per omne rerum genus voluit. In molles ac meticulosos quadrabit.

M I N A N T I S.

Et meum telum cuspidem habet acuminatum. ηχέμον βέλοξυ πάροιχον.

Recte vtemur, quoties fatebimur nos inferiores quidem esse, verum non deesse tamen quo queamus nocere. Ouid.

Et mihi sunt vires, & mea tela nocent.

Ander Leuthe haben auch Hände. Der Bauch ist anderen so weich als mir.

Si tibi machæra est, & nobis vrbina est domi.

Plaut. in Bacchidib. Quoties malum malo opponitur.

Æacidinæ minæ.

Non sine proverbij specie dictum est, pro atrocibus ac superbissimis minis.

Ψεύδοπεροῖον τὰ σὰ.

De minis ac terriculis inanibus: aut quum ostenditur arte periculum, quum re nullum sit periculum.

Complurium thriorum ego strepitum audiui. πλλῶν ἐγὼ θρίων ψόφες ἀκήρα.

Senarius est proverbialis, quo minas & inanem clamorem nos contemnere significamus.

Ollam

Ollam alere. χύτεαι τρέφειν:

Dicebantur, qui metum ostenderent quo deterrent
quempiam. Suidas.

Ferrum & Flamma.

Quum exitabile bellum significamus, ferro, flammaq;
rem geri dicimus. Cicero.

Igni, ferroq; minari.

Qui extremam denuntiant inimicitiam, igni, ferroque
minari dicuntur, venustius erit, quoties ad animi res trans-
fertur. Idem.

Tolle calcar. αἴρε πλῆκτον ἀμαρτίειον.

In eum dici solitum, qui iam vltionem parat.

Qui paratus ad resistendum.

Qui significare volet, se nequaquam detrectare certa-
men, sed abunde suppetere, quo partes tueatur suas, visur-
pabit illud ex Iliad. *

Τῷ μὲν δονεγατὶ ἐστὶ καὶ ἀσπιδες ὅμφαλός σαμ,
Καὶ κέρυδες, καὶ θάληκες λαμπεὸν γεννώντες.
Et mihi sunt hastae teretes, clypeiq; rotundi.
Tum galeæ, tum thoraces, procul igne micantes.

Ne mihi vacuam abstergas. μή μοι κε-
νεῖν δύτομάξης.

Subaudiendum autem γνάθον, χεῖρα, aut simile quid-
dam. Apparet esse comminantis, aut timentis alapam.

OBTRRECTATIO ET MALEDICENTIA.

Vides supra Loc. 48.

VINCULUM INDISSOLUBLE.

Vulcanium vinculum. Ηφαίστος δεσμός.

Suidas.

Vbi quis modis inextricabilibus esset alligatus. Vulca-
nijs vinculis teneri dicebatur.

Herculanus nodus. Ηράκλειον ὄμηρα.

Pro vinculo arctissimo atque indissolubili legitur apud

eruditos. Quod in eos quadrabit, qui sunt arctissima con-suetudine copulati.

VLTIO MALEFACTI.

Canis vindictam: κωνὸς δίκην.

In eos, qui præter expectationem pœnas dant ijs, quos aliquando læserunt.

Ornatus ex tuis virtutibus.

Terentius in Adelphis ironice loquitur: Si regnum pos-siderem: ornatus essem ex tuis virtutibus. Id est, haberet pœnia tuis factis digna.

Reperit Deus inocentem. εὑρε Θεὸς τὸν ἀλιτρὸν.

Quum vltio contingit improbis, quasi diuinitus im-missa.

Serò Jupiter diphtheram inspexit. ΖΩΣ καλεῖδε χρόνον Οὐ εἰς τὰς διφθέρας.

Senarius proverbialis in eos, qui serò quidem, sed ali-quando tamen pro malefactis dant pœnas.

Semper virgines furiæ. ἀεὶ παρθένοι ε-γνωῦσ.

Proverbium obscurius deterret à peccando. Erinnes enim malefactorum vtrices corrumpi non queunt, quo minus pœnas sumant de ijs, qui commeruerunt, atque hac gratia dictæ virgines.

Mali bibunt improbitatis fecem.

Dici solitum, vbi pœna maleficis digna meritis conti-gisset. Darnach man ringt/ darnach gelingt. Darnach werft/ dar-nach lohn.

Sus acina dependes. Δολίστεις χοῖρε γι-γαντα.

Quadrabit, vbi pusillū commodi, magno dependitur ma-lo. Es wird dir bekommen/ wie dem Hund das Gras. Es werde dir dein lieben Hals kosten. Du wirst es noch mit der Haut bezahlen.

Placiadæ

Placiadæ. πλακιάδαι καὶ σέλαμον.

Plutarchus ostendit, dici consueuisse de deprehensis adulteris, & contumeliosè sicut merentur, tractatis.

Hipparchorum tabula. Ἡπαρχῶν τιμᾶξ.

Dici conueniet, quoties haud impunè significabimus, si quid peccetur.

Habet.

Quum obtigit alicui quod expetiuit, aut quo dignus est.

Terentius.

Longæ regum manus.

Quod ab Ouidio scriptum est:

An nescis longas regibus esse manus.

Nimirum quod per suos, quibus brachiorum vice utuntur, possint etiam procul disitos affligere.

Scarabæus aquilam quærit. καί θερός
ἀετὸν μαίεται.

Quum imbecillior atque impotentior mali quipiam molitur, struitque infidias inimico longè potentiori.

Promericanes. Προμέρης κύνες.

Dici solitum, vbi quis nouo casu pœnas daret ijs, quos aliquando læsisset. Diogen.

Improbi consilium in extremum incidit malum. ἀπλύτησε κακὸς βελὴ πέρις ψεύτων ἄτην.

In eum, qui posteaquam diu peccauit impunè, tandem in calamitatem incidit, vt pœnas omnium scelerum dependat. Der Krug ging so lang zur Bach/ bis er endlich zerbrach.

Ibyci grues. αἱ ιβύκες γέργενοι.

Quod dici consuevit, quoties sceleribus nouo quodam & improviso casu proditis, scelesti pœnas dant ijs, quos læserunt.

Dij laneos habent pedes. Plutarch.

Aenigma proverbij indicat, Deos ad scelerum vltionem
lentè quidem procedere, sed tamen aliquando de malefa-
ctis pœnam sumere vel inopinatò.

Oetæus genius. Οἰταῖος δάίμων.

Diogenianus inquit hunc ferociam, & arrogantiam
non sine re inultam.

Adraſtia Nemesis, Rhamnusia Neme-
sis. Αδράστια Νέμεσις.

Licebit vti vel in eos, quibus ob insolentiam arrogan-
tiamque fortunæ commutationem minamur: vel qui à re-
bus florentissimis ad calamitosam fortunam redacti sunt.

Ad Deorum aures peruenit. εἰς Θεῶν
ῶτε ἡλαγεύ.

Vbi facinus aliquod clanculum patratum resciscitur ab
ijs, qui possunt vel remunerari recte factum, vel punire se-
cus admissum.

Bos lassus fortius figit pedem.

Potest allusum videri ad hoc, quòd iuuenes corporis
agilitate præpollent: Senes in stataria pugna ac viribus su-
periiores sunt. Hieronym.

Euenit malo malè.

Quum scelerato cuiquam euenit, quod omnes impre-
cabantur & optabant, usurpabitur illud Homeri:

Θεοὶ οἱ ἐτέλειον ἴππας

Explerunt inimici precamina Diui.

Mala malis eueniunt.

Scitum est illud Socratis, vt se quisque præstaret re. qua-
lis haberi cuperet. Vnde Euripid. in Hecuba rectissime.

— Τὸν μὴ κακὸν

Κακὸν δὲ πάχειν, τὸν δὲ κακὸν ἐντυχεῖν.

Id est.

Bonis bona euenire, sed malis mala.

Salis onus vnde venerat illuc abijt. ἀλῶν
Φόρτος ἔνθεν ἡλαγεύ συντελεῖ.

In eos,

In eos, qui parta tueri nequeunt. Aut in eos quibus mā-
lē parta malē dispereunt. So gewunnen/ so zerrunnen. Wie es
kompt/ so fällt es auch dahin.

Habet & musca splenem. ἔχει καὶ ημένη
παλῆνα.

Simillimum illi: & pueri nasum Rhinocerotis habent:
Item illi, inest & formicæ bilis.

Ductus per phratores canis. ἀγόραμα
Ἄγριοφρατόμωνοκύων.

Vbi quis inciderit in eos, quibus pœnas det. Φεγγεῖα e-
rat tertia pars cuiusque tribus apud Athenienses. In comi-
tiis autem si quis canis intercurrisset, continuò petebatur à
populo.

Inuitus Iupiter nouit. ἄκων μὲν ὁ ΖΩΣ
οἰδη.

Vbi quis pollicetur quippiam, sed inuitus. Mihi vide-
tur recte quadraturum, vbi serius pœnas dant nocentes.

In tergore bouis desedit. Ὄμη Βύρωνς ε-
καθίζετο.

Id est: Supplex implorat auxilia. Natum adagium à
consuetudine vernacula Scythis. Nam apud hos, si quis
fortè læsus esset, neque suppeteret vlciscendi facultas, im-
molato bove carnes minutim sectas coquebat, ipse in ter-
gore humili strato sedebat, manibus in tergum redactis. Idq;
maximum supplicandi genus apud illos habebatur. Acce-
debat quicunque vellet opitulari, & carnium portione gu-
stata, dextroque pede tergori imposito pollicebatur pro vi-
ribus auxilium. Atque hoc foedus apud Scythas sanctissi-
mum habebatur.

Inest & formicæ & serpho bilis. ἔνεστι
κάνει μυρμήκη κάνει σέρφω χολὴ.

Nullum est animal tam pusillum, neq; tam inualidum,
quod lacestitum non cupiat vlcisci fese.

Stultus, qui patre cæso, liberis peper-

Erit usus adagio, quoties admonebimus, aut non provocando homines, aut ita conficiendos, ne in posterum reliquæ nos exerceant. Von böser Art soll man auch keine Jungen lassen bleiben.

Nunc dij beati. νυῦ Θεοὶ μάκαρες.

Vox erat adgaudentis & adgratulantis, quoties nocentibus supplicium meritis dignum contigisset, perinde quasi Dijs & iucundum & honestum sit, ut scelerati dent pœnas. Da sebet Gott. Da freuen sich die lieben Engel.

Super te hæc omnia Leparge. ἀνάστα
δὲ πάντα λέπαργε.

Hemistichium heroicum, dici solitu in eum, cui ne post laborem quidem exhaustum datur respirare.

Anus simia serò quidem. γέρων πίθηκος
ἀλίσκεται μὲν, μετὰ γρόνον δ' ἀλίσκεται.

Anus simia serò quidem capit, sed tamen aliquando capit. Vbi versutus aliquis, qui diu eluserit, tandem dat pœnas.

Boliti pœnam. Βολίτης δίκην.

Dicunt, ubi quis de re friuola, nihili que plectitur,

Vel capra mordeat nocentem. κανὸν αὐξ
δάκη αὐδρα πονηρὸν.

Nam capra minimè alioqui mordax est, nisi quod improbis omnia sunt infesta.

Virum improbum vel ius mordeat.
κανὸν μῆν δάκη αὐδρα πονηρὸν.

Quo significatum est quacunq; ratione vindictam non deesse malis, sed eos aliquo pacto meritas dare pœnas. Competit & in eos, qui de re quantumuis friuola rixam mouent, seque laesos queruntur.

In me hæc cudetur faba.

Terentius.

Terentius in Eunicho. *At enim isthac in me cedetur faba.
Hoc est, in me malum hoc recidet, in me haec vindica-
bitur culpa. Es wirdt mir vber mein Hals oder Rücken gehen.
Es wirdt vber mich aufgehen.*

Ob textoris erratum, *ὑφαίτης πάσχει*
τρόπον πήτης ἐτύφη.

Id est: Ob textoris erratum Hypetes vapulauit. Quum-
que hic peccauit, alius dependit. Quid sit Hypetes, nondum
constat.

Æsopicus sanguis. Αἰσώπειον αἷμα.

Delphi Aesopum quondam, nihil commeritum, inter-
emerunt, vnde & ipsi, graui pestilentia immissa, à Diis pu-
niti sunt.

Auriculam mordicus.

Quum impotentem inimicitiam significamus, impati-
entemque vindictæ cupiditatem, dicimus: vel auriculam
illi lubens mordicus amputasse.

Qui prior læsit.

Homerus ei qui prior lacesteret, minitatur vindictam
hoc versu:

— *Ἐπινυγέλλομεν
Αρδ' ἀπαρνέοδης τοι πέότερος γαλεπίνη.*

Id est.

— Denuncio

Vlturum me hominem quisquis prior irritarit.

Sortem & usuram persoluere. *καὶ τὸν
τόκον καὶ τὸ κεφάλαιον σκτίνειν.*

Dicuntur, qui serius quidem, sed grauius puniuntur, aut
qui differunt vindictam, aut per occasionem lædant gra-
uius. Nam prorogatione crescit usura.

Deus vicitetur.

Quum significabimus nobis in praesentia deesse facul-
tatem depellendi, verum optare, ut superi puniant aliquan-
do, usus fuerit illud Homeri.

— *Ἐγὼ δὲ θεὸς ἐπιβάσσομεν αἰσχύλος.*

Aίκε ποθὶ Ζεὺς δῶσ παλινπότε ἔργα γενέθη.
Id est.

— *Ast equidem immortalis implorauero diuos
Si fors Iuppiter ipse rices aliquando reponat.*

Flagitiorum turpis exitus.

*Quum res perperam instituta, malè cedit, conueniet illa.
Iud Homeri:*

Οὐκ ἀρτὰ κανγάρεα.

Haud bene succidunt facta improba.

Malè parta, malè dilabuntur.

Plautus in Penulo: Malè partum, malè disperit. Fe-
stus Pompeius ex Nævio citat. Ubel gewonnen / ubel vere-
schlungen. Wie es herkommen / so geht es wider dahin.

Mala perditio. κακὴ πεόδοσις.

Vbi quis pactam mercedem non accipit, quum turpe
præstiterit conditionem.

Malis ter mala. τοῖς κακοῖς τρεῖς κακὰ.

Hoc est: Dignis digna eueniunt.

Miseram messem metere. παγκῆλωσον ἰξαυῶν Θέρον. Stobæus.

Est pro malefactis luere pœnas. Ut semen tem feceris,
ita & metes. Was du seest / das wirst du einernden. Wie du seest
so wirst du ernden.

Canis sœuiens in lapidem.

In eos, qui mali sui causam imputant non ipsi auctori,
sed alteri cuiquam.

Canis peccatum, sus dependit. τὸ κυνὸς κακὸν, ὃς ἀπέπτεται.

Canis malum, sus dependit. Quoties pro ijs, quæ pec-
cauit alius, alius dat pœnas. Mancher muß entgegen das er
nie genossen hat.

Fortis in aliud fortiorem incidit. ἐφθλὸς ἄλλος κρείτονος αἰτετυχει.

Dici

Dici solitum, vbi quis nimium fretus suis viribus, aliquando nanciscitur, à quo vincatur. Zenodot.

Ne spina quidem vulnerabit bonos.
μηδὲ ἀκαρδαίμαξη τὸς ἀγαθὸς.

Nemo molestus fuerit innocentia. Nam spina natura pungit quemlibet, sed ubique tuta est innocentia, virtusque integritas.

Sui cuique mores fingunt fortunam.
Ἵδος αὐτόπτεράίμων. Cornel. Nepos.

E medio vulgo videtur sumpta sententia. Nam plerunque videmus mala malis euenire, digna dignis, idque vulgo dicitant: Malum malum reperit. Attestatur & versiculos prouebrales

Ἐθλῷ γέρειν τὸν θλάχυδιδον θεός
Viro bono fortuna suppeditat bona.

Fumantem nasum vrsi ne tentaueris.

Admonet non esse tentandos qui possint nocere. Marcialis:

Rabido nec perditus ore

Fumantem nasum viui tentaueris vrsi.

Vindicta tarda, sed grauis.

Vbi quis diu multa patrauit impunè, tandem in extremum malum adducitur, semelque dependet superiora flagitia, congruet illud Homeri,

— Nisi oī ἀπόστειν τὸν πόνον.

— Nunc cuncta lues semel adglomerata.

Vitandæ potentum offendæ.

Qui dicit formidandas diuitum & principum offendas.

— Χαλεποὶ δέ τὸν αὐτόν τε εἰσὶν ὄμωκλαι.

Sunt formidandæ regum, offendæq; minæq;

Aratro iacularis. Δρόπεω ἀκοντίζειν.

Aratro iaculari dicuntur, qui quippiam incircumspicte faciunt, haud prospicientes, quid sit in posterum euenturū, Aut qui suo magno incommodo conantur alterum lacerare,

Dulce

Dulce pomum, quum abest custos,
γλυκεῖο πῶρος Φύλακες ἀνθελοιπότος. Plutar.

Quum significamus impunitate malos ad peccandum prouocari. Aquæ furtiuæ dulciores sunt, inquit Sapiens Hebræus.

Serò molunt Deorum molæ. ὥψε μύλοις τῶν θεῶν ἀλλάζου. Idem.

Dici solitum de his, qui licet serius, tamen aliquando pœnas dant malefactorū vindici Deo. Gott tan wol eine Zech borgen. Es muß ein armer Würth sein, der nicht ein Irren borgen kan. Lang geborgt/ ist nicht geschenkt.

DE DISTRIBUTIVA IVSTITIA speciali. Locus LII.

A M I C I T I A.

Amicitia stabilium, felicitas temperantium, ὥρθως λέγεται ὅτι ἡ Φιλία τῶν Βεβαίων, ὥστε εἰς διδαμονία τῶν αὐτάρκων.

Amicitia virtute, non pecunijs aut forma concilianda est. Etenim si rebus caducis concilietur, caduca sit & ipsa necesse est. Aristot.

Ama tanquam osurus, oderis tanquam amaturus. δεῖ Φιλεῖν ὥστε μίσοντα, μίσειν δὲ ὥστε Φιλήσοντα.

Id est: Sic amandum, tanquam sis osurus: Sic oportet edisse, tanquam sis amaturus. Bias.

Amantium iræ, τῶν Φιλῶν τῶν ὄργαν.

Vbi qui non ex animo indignantur inuicem, aut de ira cundia neutiquam duratura. Mimus.

Discordia, fit charior concordia.

Huc referas licet Græcum quoque Senarium,

Οργὴ φιλάντας μηδὲν, οἰχύει χρόνον.

Id est.

Id est.

Amantium ira paruo durant tempore.

Liebe muß gezanckt haben. Die sich des tages haggen/ ligen des nachtes vnder den plaggen.

Mores amici noueris, non oderis. *Φίλος τρόπος γίνωσκε, μισήσθης δέ μη.*

Admonet in amicorum moribus, quædam vitia dissimulanda, sic ut intelligantur quidem, sed tamen tolerentur. Der Freund gebrechen soll man kennen/ aber nicht nennen. Guten Freunden lasj ihr weiss/ has sie drumb nicht/ so bistu weiss.

Nouos parans amicos, ne obliuiscere veterum. *νέος Φίλος ποιῶν, τῶν παλαιῶν μὴ πειλαυθάν.*

Torqueri potest & ad mutata studia; ad quæ conuenit nonnunquam respicere, etiam posteaquam diuersæ te ad-dixeris disciplinæ.

Den alten Freund du nit veracht!

Du weyst nit wie der new gerath.

Non potes Tethidem simul & Galateam amare. *εὐώνυμος Τεθίτος τε καὶ Γαλατίας ἐρᾶν.* Theocrit.

Non idem diuersa sequi, veluti literas & pecuniam, voluptatem & gloriam, mundum & Christum. Du kanst nit Gott vnd dem Teuffel zugleich dienen. Du kanst nicht Fuchs vnd Hase zumahl sein.

Vnus Deus, & plures amici. *εἷς Θεὸς, καὶ πολλοὶ φίλοι.*

Proverbium monet quām plurimos parandos esse amicos, quod hi secundum Deum plurimum opitulari possint. Man gelebet eines Gottes/ aber nicht eines Menschen.

Mus non vni fudit antro.

Locus erit adagio, si quem admonebimus, vt sibi plures amicos paret: aut vnā cum opibus studeat philosophiæ, vt si

vt si fortuna quod suum est eripiat, in literis sit præsidium.

Neque nulli sis amicus, neque multis.
μηδὲ πολύξεινον, μηδὲ ἀξεῖνον καλέεσθαι.

Citra ullius amici consuetudinem viuere, ferum atq; iniucundum esse videtur. Rursum nec vehementer amare possumus simul multos, nec pluribus morem gerere.

Ne cuiuis dexteram inieceris. *μὴ πάντι
εμβάλλειν δεξιὰν.*

Hoc est: Ne tenerè quemlibet in familiaritatem admittas, sed deligas quem diligas.

Amicorum omnia communia. *τὰ τὰ
φίλων κοινὰ.*

Aulus Gell. testatur Pythagoram non solum huius sententiæ parentem fuisse, verum etiam huiusmodi vitæ ac facultatum communionem induxisse.

De manu in manum. *ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα.*
Cicero.

Totum denique hominem tibi trado de manu, ut aiunt, in manum tuam istam, & victoria & fidè præstantem. Traduntur & qui commendantur.

Ex sinu illius. *ἐκ κόλπῳ αὐθεωσό.*

Quos ex intima familiaritate volumus intelligi: hos è sinu illius aut illius esse dicimus. Cicero.

Χρήσται καὶ κλήσται.

Qui se totum alicuius haberi volebat, dicebatur, *χρήσται* tuus sum: hoc est, & usufructu, & proprietate. Idem Cicero.

Ip̄sis & Chijs. *αὐτοῖς καὶ Χίοις.*

Non obscurum est has voces ex solemni more, vulgo iactatas, quocties aliquis sibi bona precabatur, & amicis.

Vultu s̄xp̄e læditur pietas.

Marcus Tullius in oratione pro Roscio. Proverbiū admonet pietatem erga parentes adeò religiosè colendam,
ut non

vt non solum non offendamus eos verbis, aut factis impijs,
sed ne vultu quidem atrociore aut contumaciore.

Sal & mensa.

Apud priscos, hospitij ius fuisse sanctissimum, alias nobis est dictum. Id contrahebatur salis & mensæ consortio.

Philotesius crater. *περὶ τῆς φιλοτήσις*.
Plutarch.

Dicitur quo in conuiuijs conciliantur amicitie, qui mos etiamnum durat apud nonnullos Germanos, quibus turpissimum est post acceptum Philotesium poculum, veterum offendarum, quantumuis capitalium, meminisse.

Amicitia æqualitas, amicus alter ipse.
ἐπιλέγαστης.

Pythagoras dicebat amicitiam æqualitatem esse, & eadem animam: ut amicum, alterum ipsum.

Amicus amico. *Φίλος τῷ φίλῳ.*

Quadrabit in eos, qui nullum officium refugiunt, modò ut gratum faciant amicis.

Amicus magis necessarius, quam ignis
& aqua. *ἀναγκαιότερος πύρος καὶ ὕδατος ὁ φίλος.*
Plutarch.

Hyperbole proverbalis admonens neminem esse tam diuitem, aut potentem, quin opus habeat amicorum officijs. Ein getreuer Freund ist besser dann Silber und Gold.

Naæra & Charmione. *Ναϊερα καὶ Χαρμίωνη.*

De fidis amicis dici solitum scripsit Zenodotus, quiq; non dubitarent vel mortis comites esse amicis.

Qui circa salem & fabam. *περὶ ἄλας καὶ κύαμου.*
Plutarch.

In eos dicebatur, qui se simularent scire, quod nescirent. Siquidem diuini responsuri, fabam & salem apponebant.

Salem

Salem & mensam ne præterreas. ἀλαζ
τράπεζαν μὴ παραβάνειν. *Origen.*

Id est, ne negligas amicorum consuetudines, aut ne violes amicitiae iura. Nam his rebus olim conciliabantur amici.

Intempestiuæ benevolentia, nihil à similitate differt. ἀκαρθός οὐοί, ψδὲν εχθρᾶς αἰχθέρει. *Suidas.*

Quadrabit in eos, qui dum officiosi student esse, non habita temporis ratione, nocent, aut molesti sunt.

Non sunt amici, qui degunt procul. τηλεφίλοις ναιούντες σὸν εἰσών φίλοι. *Athen.*

Qui semotus est ab oculis, eundem ab animo quoque semotum esse. Es seind nit Freund / die ferr seind. Was weit hindan/ last man gahn. Item, Fer hat nit chr.

Multas amicitias silentium diremit. πολλὰς φιλίας ἀπεστηρία διέλυσεν. *Aristot.*

Admonet adagium, assiduo conuictu ac frequentibus alloquijs necessitudines ali, intermissione & absentia disfolu. Schweigen verderbt vil Freundschaft. Gütingkeit in reden/ vnd Embigigkeit in Sendlbriessen/erhalt gute Freundschaft.

Abijt & taurus in syluam. ἐβακαὶ ταῦρος ἀν' ὄλαν.

Pastorale prouerbium, allegoria subturpicula, significans diuortium, ac neglectum veteris amicæ. *Theocrit.*

Vbi amici, ibi opes.

Plaut. in Trucu. Sensus est, potiores esse amicos, quam pecuniam, & ad vitæ præsidiū plus habere momenti amicos citra pecuniam, quam absque amicis opes. Wer ein guten Freund hat/ der hat ein edel Pfandt. Ein guter Freund ist ein edels Kleinot.

Visque ad aras amicus. μέγετος τῷ βωμῷ φίλος εἰμι. *Aul. Gell.*

Admonet

Admonet prouerbium, non nunquam, quo consulamus amicorum commodis, eorumque voluntati morem geramus, fas videri paululum à recto defletere. Verum eatenac, ne propter hominem amicum, numinis reuerentiam violemus.

Amicorum est admonere mutuum.

Sententia prouerbialis videtur, quam legimus Iliad. 2.

— Αγαθὴ δὲ παιδεία φρεσκὸς ἐστὶν ἐπιτέλεσ.

Id est.

— Bonus est affatus amici admonitoris.

Hanc licet usurpare, si quando dicemus amici munus esse, ut amicum, si quid erret, liberius admoneat.

Animo ægrotanti medicus est oratio.

Ψυχῆς νοσήσοντος εἰσὶν ιατροὶ λόγοι. Plutarch.

Huc allusit Horatius:

Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
Possumus, et magnam morbi depellere partem.

Fidus amicus.

Fidus amicus non est posthabendus germano. Homerus Odyss. 9.

Εἶναι πονοῦντες οὐ μάλιστα σύμφωνοι
Εἰδη λόγοι, ἐπειδὴ μάλιστα κατιγνώνονται χερεῖσι.
Si quis forsan amicus sit gratisq; bonusq;
Quandoquidem is non inferior vel fratre putandus.

In ære meo est.

Quem nobis officijs obstrictum significamus, ita ut iam totus certoque noster sit, eum in ære nostro dicimus esse. Cicero.

Αμφιθαλῆς ἔρως.

Id est: Vtrinque florens amor. Olim dicebatur, quoties uterque pariter esset in columis, ac mutuo responderet amore. Aristoph.

Syncretismus. Συνκρητισμός.

Cretico prouerbio dicebatur, quoties fieret, ut qui mo-

Ee

dō videbantur hostes acerrimè, repente in summam concordiam redigerentur. Plutarch.

Conciliant homines mala. σωάγει τὰς αἰθράπτες κακά. Aristot.

Sententia proverbialis, quæ declarat, quod vulgò fit, ex hostibus nonnunquam amicos fieri, propter malum aliquod incidens, utrisque commune.

Cum amico non certandum æmulatione.

Id innuit Homerus Odyss. 9.

— Τίς ἀν φίλοντι μάχοτο.

— Quis namq[ue] benignus cum hospite pugnit.

Queruli in amicitia.

Οἱ φιλομεμφέσσ, εἰς φίλους ἐν ἐν φύεσσ. Id est: Qui queruli sunt in amicos, non sunt ad amicitiam idonei. Conniverunt ad amicorum vitia, hæc res & iungit, iunctos & seruat amicos. Herod.

Lingua amicus. ἀπὸ γλώττης φίλο.

Id est: Lingua amicus, qui verbis ostendit, non re praestat beneficium. Congruit cum illo. Salute tenus amicus. Μήχει προσοντεῖταις φίλοι.

Felicitas multos habet amicos. Λευ-
χία πολύ φίλο. Theognis.

Notior est sententia, quam ut requirat interpretem. Vi-
de paulo post: Felicium multi cognati.

Oculis ferre, in sinu, in capite. Cicero.

Proverbia sunt & illa: Oculis ferre. In sinu ferre: si quis quem insigniter amat, souetque. Non dissimile est, quod est apud Platонem lib. de Repub. 10. ἐπὶ τοῖς κεφαλαῖς περιφέρειν. Id est: Super capita ferre.

Felicium multi cognati.

Id hodie vulgò dicunt, locupletū plurimos esse cognatos. Reichthumb bringet Schwagerschafft. Nimmer Gesell nimmer Gesell. Nimmer Pfrund / nimmer Kühlein. Wann der Wagen

Wagen auffrecht gehet/ so sitzt jederman darauff/ wann er über vmb
fellt/ so stucht jedermann danon.

Tempus arguit amicum. *χρόνος δείκνυστον Φίλων*.

Id est: Tempus indicat quis vere amet (quod proverbiū citat Aristot. lib. Mor. Eudem. 7.) Tempestas enim arguit amicitiam. Non abhorret à sententia sequentis adagij.

Amicus certus in re incerta cernitur.

Tullius:

Quo significatum est, amici fidem in rebus aduersis explicari. Noth vnd Bnglück entdecket falscher Freunde Tück.

Ollæ amicitia. *χύτης φιλία*. Plutarch.

In amicos istos vulgares quadrabit, quos patina, non benevolentia conciliat. Huc referatur & illud: *Feruet olla, vivit amicitia. ζητεῖ φιλία, ζητεῖ φίλον*.

Viri infortunati procul amici. *αὐδρός κακῶς πέπασθαι, έκποδῶν Φίλοι*. Aristides.

Id est: Viri siti in malis, amici sunt procul. Notat mōres amicorum vulgarium, qui hirundinum ritu, pro ratione temporum aduolant ac deuolant, aduolant ubi res secundē deuolant, ingruente tempestate. Nimmer Gett/ nimmer Gesell. Freunde in der Noth/ gehen vier vnd dreifig auf ein Loth.

Plures adorant solem orientem, quam occidentem. *πλείστοις αφεσκώμενοι τὸν ήλιον ανατέλλονται ηδυώντας*. Plutarch.

Iuueni magis adhæretur, quam seni. Jungen Fürsten ist man von Natur holter/ als den Alten.

Ad felicem inflectere parietem. *πέποντες τοῦ πεάποντα τοῖχον ρέωσιν*. Aristoph.

Aristophanis interpres translatum existimat ab ijs, qui navi vehuntur, qui si quando nauis alterum latus fluctu deprimatur, protinus in alterum latus transcurrunt, quod aliud extat ab vndis.

Nudæ gratiæ, *αιχάριτες γυμναὶ.* Horat.
Admonet, ut nihil inter amicos factum aut fucatum sit.

Sapientes tyranni, sapientum congres-
su. *οὐ Φοί τύραννος, τῶν οὐ Φῶν σπουδαῖα.*

Id est: Commercio sapientum princeps sapit. Innuit proverbiū, amicitiam ac familiaritatem doctorum & bonorum virorum magnatibus cùm necessariam tūm vtilem esse. Plato.

A M I C I T I A S I M M O R T A L E S E S S E O P O R T E T .

Verum eò redière mores mortalium, ut similitates sint immortales, amicitiae plus quam vitreæ.

B E N E F I C I V M C O R R U P T U M .

Perdidisti vinum infusa aqua. *ἀπώλε-
σας τὸν οἶνον θηρέας ὑδωρ.* Homer.

Verba sunt Polyphemi. Sic enim increpat Ulyssem vi-
num aqua temperante. In eos quadrabit, qui beneficium in aliquem conferentes incommodum aliquod adiungunt,
quo dati beneficij fructus voluptasque imminuitur.

C A P R A S C Y R I A .

Conuenit in eos, qui beneficium maleficio corrumptunt,
aut qui virtutes adiunctis vitijs contaminant atque obscu-
rant, quiue restè instituta non reetè finiunt.

P A N I S L A P I D O F U S . Seneca lib. 2. de Benefi.
cap. 7.

Fabius Verrucosus, appellabat beneficium ab homine
duro asperè datum, panem lapidosum, quem esurienti ne-
cessarium sit accipere, durum & acerbum esse.

C O M M O D I P R O P R I I S T U D I V M .

T U N I C A P A L L I O P R O P I O R E S T . Plantus.

Quo significatum est, examinis nos alijs atq; alijs ma-
gis esse deuinctos, neq; parem omnium habendam esse ra-
tionem. Das Hembt liegt näher an als der Rock. Es ist ein jeder
Jhme selbs die beste crew schuldig.

Intus

Intus canere. Aspendius citharædus.

Qui priuati commodi impendio studiosi essent, ac serè quicquid agerent, id omne ad domesticam referretur utilitatem, ij prouerbio. Intus canere, ijdé apud Græcos ασπενδιοι καθαιρεται. Id est, aspendij citharistæ dicebantur. Es gerdenct ein jeder in seinen Sack.

Ne quicquam sapit, qui sibi non sapit.
μεσῶν Φίλην, δοὺς ψάχναντας σόφος.

Sapientem eum odi, qui sibi p[ro]p[ri]o non sapit. Sensus pater.

Ad suum quenq[ue] quæstum æquum est esse callidum.

Quisque aduigilat ad id quod expetit.

Decora te ipsum. γέραιρε σωτὸν.

Iocus prouerbialis in eū, qui se magnificentius gereret.

Anguillam captare. ἐγκέλεις θηρᾶσθαι.

Dicuntur, qui priuati commodi causa carent tumultus. Quadrabit in eos, quibus tranquillo Reipub. statu nihil est emolumenti: proinde seditiones gaudent exoriri, quo ciuitatis publicum malum in suum priuatum vertant commodum. Im trüben Wasser fischen.

Vna lauabor. παραλέμμα.

Dici consuevit, vbi quis insinuat se in societatem alterius, aut vbi quis admittit aliquem in societatem, vt qui pauperior est sumptum effugiat.

Manum admouere. τὴν χεῖρα Πηβάλ-λειν.

Dicebantur, qui sese insinuarent in rei cuiuspiam egredi communionem.

Vnde cunq[ue] lucrum cupiunt.

In aduocatos, improbos, calumniatores, in malos medicos, qui captant vnde cunq[ue] si quis incidit in casses, quem possent expilare, congruet illud Homeri ex Odyss. d.

Αἰεὶ γὰρ περὶ νῦνος ἀλαζόνοις ιχθυάσοις

Γυαμπτοῖς ἀγκυροῖς, ἔτεροι δὲ γαστέρα λιμῷ.

Semper enim, quaqua patet insula, piscibus hamo
Insidiabantur, ventrem fames enecat atra.

Genu sura proprius. γόνυ κυνήμης ἔγειρον.

Hoc adagium ex euentu quodam est natum. Quum in
prælio quidam consiperet duos amicos pariter de vita pe-
riclitantes, fratrem & consobrinum, neq; posset utrique si-
mul ferre suppetias, omisso consobrino fratrem defendit,
atque hanc interim sententiam pronunciauit. Las Pfaffen
vnd Begynnen/ versorg dich vnd die deinen.

Omnes sibi melius esse malunt, quam
alteri.

Terentius in Andria. Idem in eadem fabula. Heus pro-
ximus sum egomet mihi. Nemo seipso diligit quenquam ma-
gis. Affine: Sibi quisque amicus est.

Simonidis cantilena. Σιμωνίδης μέλη.

De vafris ac subdolis dictum est. Hunc Simonidem tra-
dunt primum astutiam & quæstum in artem induxisse.

Mihi ipsi balneum ministrabo. ἐματῶ
Βαλανδόσω.

Vbi quis suis inferuit commodis, aut vbi quis non ex-
pectato alieno officio, ipse suum agit negotium.

Sibi canere. ἐωτῷ Ψάλτειν.

Dicitur, qui non ad alienum arbitrium facit quippiam,
sed animo obsequens suo.

Astutior coccyce. μηχανικότερος κοκ-
κυκός.

Dicebatur, qui astu sibi consuleret.

Opta vicino ut habeat, magis autem
ollæ.

Potissimum est habere domi, quibus est opus, proxi-
mum vicinum habere diuitem, à quo possis petere. Sorg
ein jeder für sich selbs/ Gott für uns alle.

Veniat hospes, quisquis profuturus est.

ξένος

Ἐν τῷ ἐλθοῦσις ὄντες.

Id est: Veniat qui proderit hospes. Admetet adagium eorum demum aquentum esse gratum, qui commodi quippiam adferunt. Ouidius:

Ipse licet venias, musis comitatus Homere,

Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Wer vit mitbringt der ist der werdeste Guest.

Suam quisq; homo rem meminit.

Qui in alieno negotio dormitat, in suo vigilat.

Mercatorem se esse simulat. *ἐμπρός εἰς*
σκηνήσθε *τῷ*.

Dicendum in eum, qui ob timidatem causas communitias praetexit, ne cogatur subire discrimen.

Ciuitates ludimus. *πόλεις παιζόμενοι. Zenodot.*

Quadraturum videtur, quoties suum quisque commodum quacunque sectatur via, & æmulo competitoriq; modis omnibus tendit insidias. Zenodot.

CONCORDIA.

Concordia fulciuntur opes, etiam exiguae.

Sententia est proverbialis in lib. Iliad. v. huiusmodi.

*Σύμφερον δέ φέρεται πέλεις αὐδρῶν καὶ μάλα λυγῶν
Coniuncti pollent etiam vehementer inertes.*

Hoc conueniet vii, si quando significabimus non esse contemnendam amicitiam, aut simultatem multorum etiam si fuerint alioquin imbecilles, & quorum singulos qui uis facile contemnat. Einheitlichkeit macht gedeyen. Klein reich / chumb seind groß / wann mans zusammen heit.

Concordia.

In absolutam concordiam, omniumque rerum consensum conueniet illud ex Homero Odyss. y.

*Οὕτε πότε εἰν ἀγερῇ θίξει βαλόμενοι, γέτε εἰνὶ βαλῆ
Αλλ' εἴτε θυμῷ ἔχοντες, νοσοὶ εἰπί φρονιβαλῆ*

Ee iiiij

Φραγμόντι ἀργεῖοντι ὅπως ὅχ' ἄρεσαι γένηται.
Hand vnuquam neq; concio nos, neq; curia dictis
Audiuit pugnare, animo sed semper eodem
Et sentire eadem atq; eadem decernere videt.

Concinere. τὸν ξωαυλίαν καλεῖν.

Id est: Iisdem de rebus similiter queri. Apud Aristoph.
in Equit.

Doricè concinere. Δωρεῖς ἀρμόζεσθαι.

Qui dissentunt, dicuntur non concinere hormonia Do-
rica,

Pariter remum ducere.

Qui simul remigant, certis numeris impellunt remos,
vt inter se consentiant, alioqui nihil acturi. Hinc Aristophan. in auibus dixit, ὁμορρόθῳ pro assentior, & eodem eni-
tor quō tu.

Velut in craterē. ὡστερὶν κεράτῃ. Φιλο-
τησίων.

Quo significabimus res antea turbulentas componi, se-
dariquę, & prius inter se inimicos, in gratiam redigi.

In idem conspirare. εἰς τὰύτων ξυμφύσαι.

Id est: In vnum conspirare, seu coalescere. Plato. de
Legi. lib. 4.

Tradunt operas mutuas.

De adolescentibus, qui se viciſſim in peccatis defende-
rent. Sie reichen oder bieten einander die Hände.

Vt in velabro olearij.

Prouerbialis similitudo de ijs, qui conspirarunt, remq;
gerunt ex composito.

D I S C O R D I A.

Bellum omnium pater. ὁ πόλεμος ἀπάν-
των πατήρ. *Lucianus.*

Prouerbiūm ideò dictum est, quod bellum omnium re-
rum nouandarū autor est, vt ex eo nata videantur vniuersa.

Tuas

Tuas res tibi habeto.

Caius Iurisconsultus lib. 44. tit. de diuortijs, ostendit fuisse receptum, ut diuortium his verbis perageretur: Tuas res tibi habeto, tuas res tibi agito. Hæc Prouerbij gratiam habebunt, si cui ciuiliter renuntiabimus amicitiam. Sed festiuus erit, si ad res animi transferantur.

Gamma Betam persequitur.

Procopius lib. 3. de bello Vuandalico refert, Carthagine antiquum prouerbium à pueris iactari solere: Quod Gamma quandoque Betam & rursus Beta Gamma persequitur. Suspicio puerorum lusum huc spectasse, quod inter vicinos frequenter oriatur dissidium.

Domesticum dissidium.

Ad detestandam seditionem, & mutuam contubernalium inter ipsos discordiam insidiasque, conueniet illud Homeri Odyss. π.

Oὐχ ὁσὶν κακῷ πάπλειν αἰλῆλοισιν.

Id est,

Impia res moliri inter se se mala.

F R A V S A B A M I C O.

Kύκλω πείλην.

Qui arte circumagit quempiam, ut quum se putet aliquid egisse, nihil egerit, aut in idem recidat, vnde volebat extricari, κύκλω πείλην θεα dicitur.

Vallus vitem decepit. ή χάραξ τῷ ἄμπελον εξηπάτησεν. Aristoph.

Vbi quispiam ab eo fallitur aut luditur, à quo penderat, cuiusq; fide nitebatur.

Canis mendico auxilians. κύων τῷ πῶχῳ βοηθῶν.

Vbi quis nobis aduersatur, & diuersis studet partibus is, cuius auxilio nitebamur.

F V C V S.

Lecythum habet in malis. ἔχειν λῆκυ-

Ee v

Τὸν πέδος τῶν γυάλων.

Tectum & ænigmaticum est conuitum in anus, quæ rugas illitis pigmentis dissimulant.

Schænicolæ.

Festus Pompeius indicat Schænicolas olim appellatas scorta plebeia ac vilia, ab vnguento vilissimo quo oblinuntur.

Oleo nitidius.

Olei nitor adeò venerat in proverbiū, ut mysticæ quoque literæ iubeant facie oleo vñcta dissimulare tristitiam ieiunij.

G R A T I T V T O.

Qui egent lucerna, oleum infundunt.

In eos, qui amicos, ex quibus vtilitatem capiebant, etate aut morbo grauatos negligunt. Ὅτι οἱ τὰ λύχνα χρεῖαι ἐχοῦσι, εἰλασθεὶς παχεῖσσιν. Inquit Anaxagoras ad Periclem, reprobrans illi neglectum amici.

Lingua seorsum inciditur.

Aristophanes in Pace: οὐ γλῶττα χωεῖς τέμνεται. Interpres admonet allusum esse ad proverbiale dictum, οὐ γλῶττα τῷ κήρυκι, id est, Lingua præconi. Quo recte videtur vñtri, cum præmij non nihil deberi significabimus, qui in confiendo negotio pro sua virili in partem adiumento fuit: aut εὐαγγέλων dandum lēta nuntianti.

Aὐλιπελαργεῖν.

Apud Græcos est, mutuam officij vicem rependere, maximè nutricandi, fouendiq; eos, à quibus aliquando fueris enutritus aut institutus.

Pro bonis gloimi. ἀντ' ἀγαθῶν ἀγαθίδες.

Dici consuevit, vbi quis beneficū, quod in alium contulisset, cumulate cum fœnore reciperet.

Sylosontis chlamys. η Συλόσων χλαμύς.

Dici solitum in hos, qui se cultu, vestituque iactitant ac venditant.

Ingratitudo vulgi.

Qui significabit sibi molestam ingratitudinem, quod intelligat superiorum officiorum nullam haberi rationem, non inconcinniter usurpauerit illud ex Odyss. ε, quod idem est & alijs locis.

Μήτις ἐπ τέλεσθαι, αγανός, καὶ οὐ πιθεῖσθαι

Συκηλόχος βασιλεὺς, μηδὲ φρεστὸν αἰσθημός εἰδὼς

Ἄλλ' αὐτὸν καλεπότερόν τ' εἴη γά διουλαρέζοι.

Id est.

Post hac ne placidus sit quisquam, ne nūne benignus

Nec mitis, iustiq; tenax rex sceptriger inquam

Sed semper ferus es, et semper iniqua patrato.

Viuum noueris.

Antea retulimus viuorum meminisse oportere. Id metrictula in Truculento detorquet in alium sensum, amatorem pro mortuo dicens, qui desierat esse dando. Pecunia, iuxta Hesiodum, anima est mortalibus : ea amissa, exanimis est homo.

Ale luporum catulos,

Theocritus in Hodæpor.

Ορέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρίψαι κύνας ὡς τὸ Φάλαρον.

Pasce canes qui te lanient, catulosq; luporum.

In eos qui læduntur ab ijs, de quibus bene meriti sunt, aut in ingratis. Junge Wolff afferzieren.

Aries nutricationis mercedem perfoluit. κερὸς τροφεῖα ἀπέποσεν.

Quadrat, vbi quis pro benefactis maleficium reportat. Wer einen andern vom Galgen erlöst/ der brächte ihn gerettet hinan.

Qui canem alit externum, huic præter funiculum nihil fit reliqui. ὁς κύνα τρέφεις ξένον, τάχτω μόνον το λίνον μένει.

Qui beneficium collocat in ingratum, perdit operam.

An ander

An ander Leuth Kinder / vnd an frembden Hunden / hat man das
Vrpd^t verloren.

Hirundines sub eodem tecto ne ha-
beas. ὅμωροβίσες χελιδόνας μὴ ἔχειν.

Recte Pythagoras conuictorem ingratum , parumque
firmum hirundinis symbolo monuit ablegandum.

Pro beneficentia Agamemnonem vlti
sunt Achiui. ἀντ' θεργεσίας Αγομένονα τίσαι
Αχαιοί.

Dicebatur in ingratos, qui pro summo beneficio sum-
mum remetiuntur maleficium.

Pro perca scorpium. ἀντὶ πέρκης σκορ-
πίου.

Vbi quis optima captans, pessima capit.

Nemo benemerito bouem immola-
uit præter Pyrrhiam. ἐδεις θεργέτη βοῦν
ἔθυσεν, ἀλλ' οὐ πυρρίδες.

Accommodabitur & in vulgatam mortalium ingratitu-
dinem adçò vt vix vnum reperias, qui meminerit officijs,
non abludit hinc exemplum Euangelicum , quo è decem,
lepra , Christi beneficio , liberatis , vnuſ duntaxat reuersus
est, qui gratias egerit. Wer auff Genad dienet dem lohnet man
mit Barmherzigkeit.

Simul & misertum est, & interficit gra-
tia. ἀμ' ήλέηται ναὶ τέθνηκεν οὐ χάεις.

Senarius dici solitus in ingratum, qui simul atque leua-
tus est malis, desinit meminisse beneficiorum eius, cuius
opera restitutus est. Et hat den Danck schon gessen.

In senem ne quod collocaris benefici-
um. γέροντος μηδέποτε μηδὲν γέγησὸν ποιεῖν.

Dicitur hodieq; vulgo : Neq; in senem, neq; in puerum
collocandum esse beneficium : propterea quod alter non
refert,

refert, alter non meminit. Es ist alles verloren was man in
alte Säct schütt.

Hostis non hostis. ἀπόλεμος τολέμειος.

Id est: Citra bellum hostis. Dicitur, qui nulla lacesitus
iniuria, tamen quæ sunt hostium facit, aut qui pacis obrex-
tu facit hostilia.

Arietis ministerium. κεραῖ Δανεβία.

Dici solitum de officio in ingratum collocato, siquidem
aries cornibus ferit pascentem.

HOSPITALITAS ET CONTRA.

Haud ynquam arcet ostium. οὐδὲ ποτε
ἴχει η Γύρα.

Interpres Aristophanis parœmiam admonet esse de ijs,
qui impendio sunt hospitales, quorū fores semper patent,
neminem excludunt. Er heit offen Hoff. Er schlecht teinen auf.
Es gehet zu wie in König Artus Hoff.

Semper aliquis in Cydonis domo. αἰ
πεὶ εὐ Κύδωνος. Suidas.

Cydon Corinthius quispiam erat, adeò insignis hospi-
talitate, vt etiam proverbio locum fecerit.

Scindere penulam.

Pro eo, quod est, impensis retinere hospitem, aut in-
vitare prolixius, quod qui faciunt, manu in penulam inie-
cta, quasi vi conantur remorari. Id adagium ex antiquita-
te fluxit, & Germanis quoque etiamnum hodie usitatum.
Das Rockstein oder den Rock zerreißen.

Fores habet tritas, vt pastorum casæ.
τὸις Γύραις ἔχει πηγαμένην, ὡστεροι πιπεραῖς.

Ironia proverbialis inhomines inhospitales, adituque
difficiles, sibi viuentes semper occlusis foribus, quod pa-
stores, procul ab hominum commercio semotos, vix yn-
quam quisquam interuisat.

INCONSTANTIAE, PERFIDIAE VERSUTIAE.

Chimæra. Χιμάρα.

Hominem inconstarem ac varijs moribus, aut opus
sibi non cohærens, Marcus Tull. designat festiuiter illo ver-
tu Homericō :

Πρόθε λέων, ὅπιθεν δὲ δερκῶν, μέσον δὲ χρυσίση.

De statu demigrare.

Quemadmodum de gradu deīci dicuntur, qui depel-
luntur a proposito, ita M. Tullius ad Atticum libro 4. dixit,
De statu demigro, pro eo quod erat, recedo a vitæ instituto.

Modò palliatus, modò togatus.

In hominem inconstarem ac lubricæ fidei diuersarumi-
que partium eleganter torquebitur.

**Trochi in morem. Βέμβικὸν δίκην. A-
ristoph.**

Id est: Trochi in morem, de versatilibus & inconstan-
tibus dici solitum.

Vespertilio. Ulpianus.

Vespertiliones videntur appellari, qui grauati ære alie-
no, luce domi se continent, ne à creditoribus appellantur,
noctu prodeunt.

Venti campus. ἀνέμος πεδίον. Diogen.

In hominem instabilem, leuem & inconstarem dice-
batur.

Panagæa Diana. ἡ Παναγῖδα Αἴρτεμις.

Dicebatur olin peregrinationem impensis amans, et-
rabundus, instabilis, nulla certa fede consistens.

**Lachryma nihil citius aescit. οὐδὲν
Τάσσον ἔνταί νεαδας δακρύς.**

Id est: Lachryma nihil citius arcere, quod vehemens
affactus facile vertitur in tedium.

**Mutabilior Metra Erisichthonis. με-
ταβλητό-**

τιθληπότερος Μήτρας τῷ Εὐσίχοντος. Athen.

In eum congruit qui secum non constat, sed subinde aliam atque aliam personam sumit.

Chamæleonte mutabilior. χαμαιλέοντος εύμεταβολώτερος.

Competit adagium in hominem versipellem, siue inconstantem.

Proteo mutabilior. Πρωτέως ποικιλώτηρος.

In vafrum ac versipellem competit, fabula Protei, extat apud Homerum Odyss. d. & apud Maronem 4. Georgic. simili figura dicetur etiam: *Vertumno inconstantior*.

Polypi mentem obtine. πολύποδον νόον ἔχει. Plutarch.

Quo iubemur pro tempore alios atque alios mores, aliū atque aliū vultum sumere. Du must Fuchs und Hase sein.

Mulieris animus. γυναικός φρένες.

Quadrat in imbellis & inconstantes. Terentius: *Nostri mulierum ingenium? Nolunt, ubi velis: ubi nolis, cupiunt ultrò.*

Euripus homo. Εὐριπός ανθρώπος.

In inconstantes ac mortibus inæqualibus homines dicitur. Quadrabit & in fortunæ vices, quæ res mortalium velut æstu quodam sursum ac deorsum iactat.

Cnips in loco. ὁ Κνίψις στάχωξ.

Dictum in eos, qui subinde sedem mutarent, & aliunde aliò migrarent.

Cothurno versatilior. ἐμεταβολώτερος κοθόρνος.

Dictum in hominem parum constantem, lubricaque fide, quinque incertæ & incipitis esset factionis. Unstather dann ein Wetterhan.

Aliud stans, aliud sedens. Sallust.

Quæ.

Quo licebit vti, quum summam inconstantiam significamus, quasi tantillum momentū atque interuallum commutet hominis sententiam. Er bleibt bey seinen Worten / wie ein Hase bey seinen Jungen. Er steht auff seinen Worten / wie ein Belsz auff seinen Ermien.

Duabus sedere sellis.

Est incertarum esse partium , & ancipi fide, ambabus satisfacere velle. Auf beiden Achsen tragen.

Duos parietes de eadem dealbare fidelia.

Pro eo, quod est, eadem re, duplēm velle inire gratiam, eadem que opera duos pariter demereti. Zwen Fuchs in einer Hütten fahen. Zwen Brey in einer Pfannen kochen.

Duplices viros. Δωλῆς ἄδρας. Zenodot.

Vocabant, qui essent lubrica & infyncera fide, quos nunc vulgo etiam bilingues appellant. Du redest mit zweyen Jungen.

De toga ad pallium.

Cuius duplex erit usus, vel quum ad diuersum vitæ genus sece contulerit aliquis, vel quum de fortuna honestiore ad humiliorem.

Duodecim artium. δωδεκαμήχανον.

Appellabant callidum, versutum, versipellem, vafrum, varijsque instructum dolis.

Thessalorum commentum. Θεσσαλῶν σόφισμα.

Varias ad res accommodari scribit Suidas, tūm ad eos qui in acie locum deserunt, tūm ad illos qui cultu delicatore utuntur, tūm ad hos qui dolis quempiā circumueniunt.

Phœnicum pacta. Φοινίκων συνθήκη.

Depactis in fidiosis & astutis dicitur. An der Hund hinken/ Huren wincken/ Frauen weynen/ vnd der Krämer schwehren/ soll sich niemandt fehren.

Locrense pactum. Λοκρῶν συνθήμα.

Defedi-

De fœdifragis dictum, cuiusmodi quondam habiti Locrenses, quod fœdere prodiit, quod cum Peloponesijs inierant, ad Heraclidarum partes defecerint.

Thracium commentum. Θράκεια παρέποσις.

Torquendum in eos, qui pacta eludunt callido vafro-
que aliquo commento.

Thraces fœdera nesciunt. Θράκες ὄρκια
καὶ δημιουργία.

Thracum barbariem & immanitatem, perfidiamque
satis arguit interemptus à Polymnestore Polydorus, hospi-
tij iure violato.

Hoc calceamentum consuit Histieus,
Aristagoras induit. τὸν ταύτην μαρτυράει
μήνις ταῦται, ταῦτα δὲ Αρισταγόρας.

Diogenianus admonet dici solitum in eos, qui callide
sua malefacta in alios reiiciunt.

Repariazare. Ανεπαρίσσων.

De ijs dicebatur, quos pœniteret instituti, qui que de
conuentis discederent. Natum ex Pariorum perfidia, qui
pactum irritarunt, cum Thebanis bellum integrantes.

Quibus nec ara, neq; fides. οἵσιν γένεται
μόσ, γένεται γένεται γένεται γένεται γένεται.

Devehementer perfidis.

**Altera manu fert lapidem, altera pa-
nem ostentat.**

Dictum in eos, qui coram plandiuntur, claram obtrectan-
tes: palam amicos agunt, clanculum nocent: aut qui huc
prosunt, illisc lœdunt. Es seind gar böse Kazen / die vornen
dien vnd hinden trazien.

Maritimi mores.

Pro varijs & inconstantibus, quales ferè sunt amantiis.

Lingua iurauit. ἡ γλῶσσα ὥμοση.

Vbi quis non præstat fidem promissi, aut vbi non ex animo pollicetur.

Punica fides.

Pœnorum perfidia in proverbum abiit, quod ea gens peculiariter periurij vanitatisque notata sit.

Non idem scriptura & Leucæus. Φή πεκτὶ λόγιαις ὁ τοιτὸν.

Vbi quis aliud scribit, aliud facit, aut dicit. Recte iactetur in eos, qui stare pastis nolunt.

Dædali opera. Δαδάλια ποίησα.

Dicuntur quæ nouo artificio fabricata sunt, & admirando.

Admirabiles in nocte dis machinis Ægyptij. δεινοὶ τὸν κανέναν τὰς μηχανὰς Αἰγύπτιοι.

De versutis, & (ut ait Plautus) consultis dolis dictitatū. Torqueri potest & in perplexas sophistarum argutias, ac syllogismorum inexplicabiles labyrinthos.

Multa nouit vulpes, verum echinus vnum magnum. πολλὰ οἶδ' ἀλώπηξ, ἄλλα ἔχειν εὐμένα.

Dicitur in astutos & varijs consutos dolis, vel potius, vbi significamus quosdam vnica astutia plus efficere, quam alios diuersis technis. Zenodot.

Magnus versatur in re pusilla. μέγασκοληπτῆς εὐμικρῷ γε πεάγυμα.

Quadrat in eos, qui arte parum honesta sibi diuitias parant.

Simia non capitur laqueo. ὁ πιθηκός ἐχειλίουεται βρόχω.

In callidos tergiuersatores dici solitum, qui coargui non queunt.

Volaticum iusiurandum. πεχυβάμονες ὄρκει.

Ad eum malum appellabant iusiurandum irritū quod euansceret, aduolaretque simulatq; , pronunciatum esset, cuiusmodi sunt amantium.

Semper affert Libya mali quippiam.

αἱ Φέρει τὶ Λιβύη κάκον.

Peculiariter conueniet in fœdis fragos.

Semper Africa noui aliquid apporat.

Plinius.

Quadrabit in homines lubrica fide, semper nouarum rerum audios.

Magis varius quam hydra. ποικιλώτερος ύδρας.

De callidis ac dolosis, quod hydrā serpens sit versicolaribus notulis distincta.

Sisyphi artes. Σισύφος μηχαναι. Aristoph.

Dicebantur vafra, versutaque consilia. Homer.

Σισύφος, ὁ σχεδιαστὴ ἐπιχθονίων γένε, σενδρῶν.

Sisyphus, in terris, quo non astutior alter.

Pyrrhandri commendum. Πυρράνδρες μηχανημα.

De callido inuento.

Megaricum machinamentum. Μεγαρικὴ μηχανὴ.

Dicitur, quum dolo & astu res agitur, non sincera fide.

Expedit plurima habere cognomina.

Aristophanes in Pluto.

Ως ἀγαθὸν εἰς' ἐπωνυμίας πολλὰς ἔχειν.

Id est.

Vt expedit, si plura habeas cognomina.

Conuenit in eos, qui multa simul proficiuntur, quod quem faciant uberiorem: aut qui diuersarum sunt partium.

Vlyssicum commentū. Οδύσσειος μηχανὴ.

Vlyssenum inuentum, callidum, astutum, & vafrum dicebatur.

Nouit vias, quibus effugit Eucrates.

οἰδε τὰς ὁδὰς, ἀντερέ Φυγὴν Ευκράτην.

In eum quadrat, qui semper aliquam inuenit rimam, per quam elabatur, ut officium subterfugiat praetextu aliquo, si quando fides esset praestanda.

Libyca fera. Λυβικὸν θηρίον.

Dicebatur in hominem vafrum, callidum, versipelleum varijs moribus, anicipitiique ingenio.

Αἰγυπτία λέων.

Dicebantur astuti & impostores. Sumptum à moribus eius gentis. De moribus Aegyptiorum testatur & illud ex Aeschylo quod paulò ante retulimus.

Δεινοὶ πλέκειν τὰς μονχαρὰς Αἴγυπτοι.

Ægyptij miri struendis artibus.

E perforato poculo bibere. ὅπε τετραμένης κύλικος πεῖν.

Dicuntur, qui futilis sunt, parumq; continent fideliter arcana sibi credita. Alte Fäss rinnen gern / Alte Beute schließen vbet.

Si leonina pellis non satis est, vulpina addenda. ἀνὴ λεοντῆ μὴ ἐξίκηπη, τὼν ἀλωπεκῶν πεόσαι φον.

Quum viribus res obtineri non potest, dolus adhibendus.

Non Chius, sed Cius. ἡ Χῖος, ἡ Λακωνία Κίον.

De gentis inconstantia ac volubilitate, pro temporis ratione commutantis institutum, ac idem ad fortunæ commoditatem accommodantis.

Dextrum pedem in calceo, sinistrum in pelui. δεξιὸν εἰς ταύτην μα, δεξιερὸν εἰς πόδοντα προν.

Subaudi

Subaudi verbum ad sententiam accommodatum , mit-
tit, aut ponit. Dici solet in eos , qui se norunt commodè ad
rei præsentis conditionem applicare, proq; loco , tempore,
negotijs, aliam atque aliam sustinere personam.

Multa noris oportet, quibus Deum fal-
las. *πολλάκει εἰδεῖνσι οἴς τὸν Θεόν εἰξαπαλήσας.*

Vbi quis sucum facere conatur ei, cui difficile sit dare
verba propter astutiam singularem. Gott lässt sich nicht tem-
schen. Der muss wissen/ der Gott will blenden.

Ex eodem ore calidum & frigidum ef-
flare. *ἐκ τῆς αὐτῆς σόματος θερμὸν καὶ τὸ ψυ-
χόν εἰξάγειν.*

Bilingues, qui eundem modò laudant, modò vitupe-
rant, ex eodem ore calidum & frigidum spirare dicuntur.
Torquere licebit in Rethores , qui eadem norunt laudare,
& vituperare, eleuare atque attollere. Auf einem Mund tan-
ken und warmes blasen.

Ex se finxit velut araneus.

De homine ex seipso comminiscente mendacia. Er hat
es auf den Fingern gesogen.

Obliquus cursus. *κάμπηθρόπομπος.*

Quoties res arte ac dissimulanter agitur. Aut quoties
aliud præ nobis ferentes, aliò tendimus, & cuniculis atque
ambagibus pergimus ad id, quod assequi conamur.

Cantharo astutior. *κανθάρος οὐ φάτερος.*

Vulgò receptum, ut in versutos ac impostores diceretur.

Cassioticus nodus. *Κασιώνικὸν ἄμμα.*

De moribus yafris ac versutis dici consuevit.

Pardi mortem adsimulat. *δάνατον παρ-
δάλεθρον τωντίνεται.*

Dicebatur, vbi quis astu perniciem alicui moliretur.

Sphondyla fugiens pessimè pedit. *ως
η σφονδύλη φεύγουσα πονηρότατη βδεῖ.*

In eos quadrabit, qui discedunt non citra infamiam. Er schenbet mit einem gestant wie der Teuffel. Der Teuffel lasset jms merdar ein gestant hinder sich.

INSIDIAE.

Βυασοδομένειν.

Frequenter est apud Homerum pro eo, quod est, alto pectore moliri quippiam, & clanculum in animo struere insidias.

Canis ad cibum. κύων ὅπῃ σῖτον.

De ijs, qui in suum properant exitium. Qui canem volunt occidere, cibo ostendo alliciunt.

Δρόπες ιππώς.

Id est: Dureus equus. De clandestinis insidijs dicebatur, aut ubi repente complures apparerent, qui latebant antea.

Inescare homines.

Terentius in Adelphis, *Nescis inescare homines.* Duxa est ab ijs qui praefixo æri cibo pisces illiciunt. Ein Specklein auf die Fallen binden.

Oportet omnibus corydalis cristam inesse. πάσοις κορυδάλοισι χρή λόφον εγγένεατον.

Nullum esse mortale ingenium, cui non sit aliquod vitium admixtum, ceu perinde secundum hominis naturam sit, non carere vitio, ut galeritæ naturale est habere cristam,

Tragulam inijcere.

Plaut. in Epid. *Tragulam in te inijcere adormant.* Id est: Dolus aliquem in te struunt. Et ibidem: *Nescio quam fabri cam facit.* Huic simillimum in Mostell. *Pilum inieciisti mihi.* Einem die Brüllen vertaußen.

A transfenna cibum petere.

In senem dicitur, legentem epistolam, per quam erat fallendus.

Cuniculis oppugnare. οὐονόμαις πλευραῖς.

Cuniculis

Cuniculis bellare dicitur, qui non aperta vi, sed dissimulanter ac dolis rem gerit. Contrà qui palam agit, quod agit, machinis agere, dicitur.

In transennam inducere.

Est dolo fallere, unde & hodie qui captus est, intra transennam esse dicitur. Ins Garn bringen.

Pulchrè fallit vulpem. παλάθει καλῶς τὴν αλώπεκα.

Apparet dictum in eum, qui dolis captaret astutum, cuique frustra tenduntur insidiæ. Suidas.

IMPOSTURÆ.

Dare verba.

Passim obuium est apud omnes autores, pro eo, quod est, fallere. Persius Satyra 4.

Vt manus, da verba & decipe nervos.

Terentius:

Cui verba dare difficile est.

Ouidius:

Verba dat omnis amans.

Glatte Wort schleissen. Hoff Weyrauch verkaussen.

Addere manum.

Pro eo, quod est, ludibrio habere.

Os sublinere. Plautus.

Pro eo, quod est, dare verba, & arte quadam illudere, reperitur aliquoties apud autores. Das Helmlein durchs Maul ziehen. Einen Affen drähen.

Obtrudere palpum. Cicero.

Est arte, fucoque decipere, unde & palpari pro adulari, & palpores, adulatores vocamus. E simili Metaphora tracta ab equisonibus, qui ferocientibus equis, plausumanus ad blandiuntur. Den Kauzen streichen.

Facere fucum. Terent.

Imposturam facere, & artificiosa dissimulatione deludere. Zenschen,

Circumtondere comam. *ωθικέρειν τὸς
ωλοκάμψει.* *Lucian.*

Græcis in proverbio est, pro eo, quod est, ludibrio habere.

Noua hirundo. *νέα χελιδών.*

Suidas ait, dici solere, quoties verba darentur alicui. Quadrabit in eos, qui falsa spe quapiam iniecta, fallunt ac nocent.

In laqueūm inducere. *ἐν βρόχης δέται.*

Et in casses inducere, est arte sic includere quempiam, ut iam nullum sit effugium. Zum Warren bringen. Auf das Eys führen. In das Garn bringen,

Ephesiæ literæ. *Ἐφέσια γράμματα.* *Diog.*

Dictum videtur de ijs, qui mira felicitate tanquam diuina virgula quicquid optarent, assequerentur.

L A C E S S E N T I S.

Arietem emititt. *ἀρνα ὠρθάλλει.* *Diog.*

In rixæ pugnæque cupidum dicebatur,

Cominus atq; eminus. *ἐγύζειν καὶ πόρρω-*
γεν.

Id si ad animi res transferatur, fiet venustius. Cum hominibus habenda pax, cæterum cum vitijs cominus atque eminus pugnandum.

Ad pila ybi ventum.

Quum de propinquo res agitur, ad pila ventum dicitur. Pilum autem est genus hastæ Romanæ breuius.

Non vt prior lædam , sed vt iniuriam retaliem. *ως ἐξ τούτων, ἀλλὰ τιμωρήματος.*

Sed iam datum malum malo retaliem. Conuenit cum illo Terentiano: *Sic existimet, responsum, non dictum esse.*

**Nunquam enim meos boues abege-
runt, nec equos.** *οὐδὲ πάποτ' εμὰς βῆσσηλα-
τοι οὐδὲ μὲν ἵπατοι.*

Quum

Quum negamus nobis esse causam, cur illum aut illum
odisse debeamus, vel ad mutuum odium prouocare.

Omni conatu inuadere.

Si quem significabimus totis viribus tendere in quem-
piam oppugnandum, conueniet illud Homeri:

Aineias οἵ ἵπόρευσε σὺν ἀκτίδι δυνέεται μακρῷ.

Obuius Aeneas, clypeoq; insurgit et hasta.

Pugnis & calcibus. πύξ νοὶ λάξ.

Pro eo, quod est, omni contumeliae genere, torisque vi-
ribus.

Irritare crabrones.

Id dictum est à Plauto in Amph. In mulierum ingenio,
quibus iratis si repugnes, magis prouoces, neque sine tuo
malo discendas.

Refricare cicatricem.

Quum dolor temporum spatio iam mitior renouatur,
dicitur refricari cicatrix. *Die alte Wunden wider ausskratzen,*
Auf einem Schäblein/ ein Schaden machen,

Tangere hulcus. κυρεῖν ἡ θίγειν τὸ ἔλκος.

Est mouere dolorem, eiusq; rei facere mentionem, quæ
nos magnopere vrat, vt ait Terentius: *Quid minus necesse
fuit, quam hoc hulcus tangere?* Den Eyssen rühren.

Vnguis in hulcere.

Cicero in Clodium, qui populum fame iam exaspera-
tum, concionibus insuper seditionis in rabiem agebat, vt
tu, inquit, in hoc hulcere tanquam vnguis existeres.

Vtlupus ouem, ὡς λύκο ἄρνα φιλεῖ.

Id est: Vtlupus ouem amat. Qui sui commodi gratia
simulat amorem. Er liebet jhn/ wie der Wolff das Schaaff.

Ignem gladio ne fodito. πῦρ σιδῆρῳ μὴ σκαλδεῖν. Pythagor.

Hoc est: Ira periculum nelacefas, quin magis concede-
re conuenit, & blandis verbis tumidum animum placare.

Temulentus dormiens non est excitandus.

Sopitum ebrium non oportere excitari somno. Similimum est autem illi. Malum bene conditum ne moueas. Non est refricandum odium, cui iam tempus induxit oblitione. Schlafende Hund soll man nicht erwecken. Einem vollten Vauren soll ein gesadener Wagen weichen.

Thynnissare. Θυννίζειν.

Graci transferunt pro stimulare aut pungere, vel quod hic pisces quod sit palato gratior, pungi soleat.

L I B E R A L I T A S.

Plena manu.

Plena manu, pro eo, quod est, ampliter, copiosè, prolixè minimeque malignè.

Quod rectè datum est.

Plato in Philebo ostendit prouerbium à pueris usurpatum. Non oportere reposci, quod semel datus: οὐτε δὴ λέγει προσθάπτει παῖδες, οὐτε τὰν ὀρθὰς δοθέντων φαίγεταις γένεται.

Pleno modio.

Ante dictum est nobis plena manu fieri, quod largiter minimeque malignè dicitur, M. Tullius ad Atticum lib. 5. epist. 1. Si nullima figura dixit, pleno modio. Etiam sacræ literæ.

Pingui mensura. πίονι μέτρω.

Id est: Pingui mensura dixit Theocr. in Thalys. pro eo quod erat affatim & largiter.

Μάλα γὰς σφι πίονι μέτρω
Ἄσαιμων εὐχετεον αἰνεπληγωσεν οὐλαῖς.

Id est.

Illis fortunante Deo bona copia frugum
Arearum campos mensura implevit optima.

Bis dat qui citò dat.

Seneca: Bis dat, qui citò dat. Item, lib. de Beneficijs 2.
Ingratum

In gratum est beneficium, quod diu inter manus dantis habet. Monet haud cunctanter opitulandum amicis, quum opus est, nec expectatis precibus deferendum officium.

Ambabus manibus haurire. ἀνλεῖν αμφοτέραις.

De ijs dici consuevit, qui summo conatu quippiam agunt. Huic confine est.

Οἰδὲ τὴν δέξιαν, οἴδὲ τὸ εὐσέργετον θῶν

Nouit equidem clypeum dextra, lenaq; mouere.

Inuenitur & illud: *Ambabus manibus largiens.* Id est: a fatim & prodigè aut etiam perbenigne.

Ipsō horreo.

Quod prolixè & affatim datur, ipso horreo dari dicitur, quemadmodum, *Ipsō canistro*, propterà quòd ex horreo plenius depromitur, quam è chœnico.

Promus magis quam condus.

Ausonius torquet in quendam profusorem, qui parta prodigere nosset: querere aut quæsita seruare non nosset. Er sollte ehe ein Dorff verzehren/ Dann ein Hause gewinnen.

Larus in paludibus. Λάρος ὁ εὐελεστός.

Suidas scribit, dictatum de ijs, qui faciles sunt ad dan-dum.

Bona Porsenæ.

Bona Porsenæ dicebantur, quæ velut ab hostibus erepta paruo veneunt. Meynestu das es Raubgut seye?

De alieno liberalis.

De alieno facilè largimur, de nostris non item. Homer.

Ἐπεὶ γὰς ἐπίχειρος, γάλ' ἐλεητὺς

Ἄλοτειων χαεῖσιν δαμα.

Nam res largiri alienas

Haud res vlla retat, neq; enim piget.

Communis Mercurius. κοινὸς ὁ Ερμῆς.

Lucianus.

Quidam hinc natam parçemiam arbitrantur, quod Mercurius,

Mercurius, ut est furtorum autor ac repertor, primus ostendit, quæ farto parta sunt, ea, in medium communiter oportere deponere. Alij malunt huc referre, quod Mercurius sit orationis autor, per quam inter homines omne commercij genus constat, vnde & medius inter superos, atque inferos a poëtis singitur.

L I B E R T A S , V E R I T A S .

D e plaustro loqui. ὡς ἐξ ἀμάξης λαλεῖν.

Id est: Tanquam ē plaustro loqui : de his qui palam a liberis conuictantur.

Iubentis aperte loqui.

Si quem admonebimus ut proferat doloris aut odij causas, neque celet in animo, non illepidè dixerimus illud Homer. Iliad. a.

Ἐξ αὐδῆς, μὴ κεῦθε γόστι, οὐαὶ εἰδορῷ πάνθε.

Id est.

Eloquitor, ne celato, quo norimus ambo.

Obsequium amicos, Veritas odium parit. *Terentius in Andria.*

Vulgaris enim amicitia constat obsequijs.

Byzeni libertas. Βυζήνες παρρησία.

Vbi quis audacius liberiusque loquitur. A Byzeno quodam Neptuni filio, cui mos fuerit mira in dicendo libertate utri,

Asseuerantius dicere.

Audacius quippiam & asseuerantius dicturi, quod nobis tamen ita videatur, adducemus illum Homeri versum, quo Helena vtitur de Telemacho:

Ψεύσομεν ή ετυμονέστερων, κέλεται δὲ μεθιμός
Mentiar, aut verum dicam, mens attamen ipsa
Imperat ut dicam.

Non possum non dicere.

Vbi quis negat se reticere posse, quod habet in animo, festiuiter accommodabit illud Homeri Odyss. §.

Εὐξεμός

Εὐξαμψός οὐ επος ἐρέω, οἶνος γδὲ οὐδέγει. ήλετο.

Hoc equidem dicam iactantius, urget enim me
Vinum amens.

Et fama fuit, & erat. η μὲν κλέτος, ηδὲ καὶ
ἡθος. *Suidas.*

Id est: Et dicebaris, erasque. Quoties facta respondent
opinioni.

Aperto pectore.

Pro eo quod est, vehementer ex animo, citraque fucum,
quasi renudatis animi penetralibus.

Apertè, simpliciterq; loqui.

Quum citra ambages nos loqui significamus, conue-
niet illud Homeri ex Odyss. 1.

Οὐκ ἀνέγειρε.

Αλλὰ παρέει εἴποι με παρεγκλιδόν, τὸν απαλίσσω.

Non fucus te dissimulans decepero filius.

Veritatis simplex oratio. ἀπλῆσομῆς
τῆς αληθείας

Simplex illa, rusticanaque veritas, neglit orationis
fucos. Conuenit in eos, qui perplexè loquuntur, dum ve-
rum dissimulant. Schlecht ist bald geschlossen. Die Wahrheit
darff nicht vilt rânte.

Ad cribrum dicta. τάπικεσινω.

Quæ vera, compertaque videri vellent, ad hunc appellabant modum.

Curetum os. Κυρίτων σόμα. Zenodot.

Dici solitum, si quando quis numine afflatus loqui vi-
deretur, propterea quod Curetes Cybelis comites, furore
quodam sacro perciti, diuinare viderentur.

Quod in corde sobrij, id est in lingua
ebrij. τὸν τὴν καρδία τῷ νήφοντος, θητῆς
γλώσσης ἐν τῷ μεθύοντος.

Nec prætereundum illud Herodoticum; Subsidente vi-
no, supernatant verba. Voller Mundt sagt des Herzen gründt.

Was

Was einer nüchtern darff gedenken / das darff er wolt reden vnd
thun.

In vino veritas. ἐν οἴνῳ ἀληθεία.

Significat, ebrietatem animi sicutum tollere, & quicquid
pectore conditum est, in apertum proferre. Theognis.

Ἐν πνείῳ μὲν χρυσὸν τε, καὶ ἀργυρὸν ἴδεις ἄρδεις
Γινώσκετο, ἀρδέος δέ οἶνος ἔδειξε νόον.

*Aurum & argentum fabris dignoscitur igni,
Vinum hominis prodens arguit ingenium.*

Der Wein ist ein Wahrsager. Kinder/ Narren/ vnd drunstene
Leut/ sagen gewöhnlich die Wahrheit.

Vinum animi speculum. κατόπτρον γὰρ
εἰδὺς χαλκὸς ἐσ' οἴνῳ δὲ ψῆ. Euripides.

Forma ære lucet, vina produnt pectora.

Lingua lapsa verum dicit. ή γλῶσσ' ἀ-
μαρτλάνγουτ' ἀληθῆ λέγει.

Nam verum esse creditur, quod exciderit imprudenti,
quandoquidem id demum vacat fictionis suspicione.

Emendus cui imperes.

Cuique in suos seruos imperiosum esse licet, in alienos
aut in liberos non item. Plautus: *Emere potest, quem tibi
obedire velis.*

Libero lecto nihil iucundius.

M. Tullius ad Attic. de Quinto loquitur, qui cœlibem
vitam iudicabat esse suauissimam. Eam appellabat, lectu-
lum liberum.

Oracula loqui. χειρούργες λέγειν. Theocrit.

Dicuntur qui certa, vera, & indubitate loquuntur,

Vera fronte. Cicero.

Quæ ex animo citraque sicutum dicuntur, geruntur, vera fronte fieri dicuntur. Contrà dicemus, mendaci fronte
fieri, quod geritur per simulationem.

Vero verius. Certo certius. Martial.

Dicimus vero verius, quod proorsus indubitatum ha-
beri

beri volumus. Non dissimili forma dicimus. Certò certius: quanquam nihil prohibet aliud alio certius esse.

Ficus ficus, ligurem ligurem vocat.
τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σῦκα φην σῦκα φην λέγων. Aristoph.

Quadrabit in eum, qui simplici & rusticana vtens veritate, rem, vt est, narrat, nullis verborum ambagibus ac phaleris obuoluerit.

Profundum sulcum. βαθεῖας αὐλαῖα.
Plutarch.

Videtur rectè quadraturum in eos, qui se metiuntur non ex aliorum opinione, sed ex rectè secusè factorum conscientia.

Os inest orationi. ὅςπερ ἐρεέστι ταῦτα λόγῳ.

De oratione non inani, sed solidas habente sententias.
Es hat Händ vnd Fuß was diser Mann redet.

Audi quæ ex animo dicuntur. ἀκετε τ'
ἀπὸ καρδίας! Lucianus.

Nam seria, quæque citra dissimulationem dicuntur, ex animo dicuntur, eaque ex corde proficiunt vulgus ait.

Liberi poëtæ & pictores. Idem.

In Demosthenis Encomio:

Τὸ μὲν δῆ πικήνην φῦλον ἔλευθερον.

Torqueri potest et in eos, qui pertinaci & obstinato sunt ingenio, quosque necesse sit suis moribus relinquere. Aut in mulieres, quibus nihil non permittitur: Aut in principes, quibus omnia laudi dantur.

Libera Corcyra, caca ubi libet. ἐλαφέ-
ει Κόρκυρα, χέζον ὅπα Θέλεις. Eustatius.

Cum significamus libertatem quiduis agendi. Sed magis quadrabit ubi significamus impunitatem esse maleficijs.

Ter.

Ternio apud priscos & absolutissimos, & sacer habebatur.

batur, ut quicquid ter dictum aut factum esset, id ratum & efficax haberetur, vnde in Magorum mysterijs adhiberi solet. Virgil. in Pharmaceutria:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco : numero Deus impare gaudet.

MVNVS BONI CONSULENDVM.

Munerum animus optimus. ξενίων δέ τε
τυμός ἀριστος.

Hemistichium Heroicum proverbiale, quo significatur in amicorum muneribus, non esse spectandum rei missæ premium, sed mittentis potius animum.

Nihil recusandum quod donatur.

Si quando dices nullum esse recusandum munus, quodcumque offertur, aut arripiendum esse quoties obtigerit alii cuius occasio commoditatis; conueniet illud Homeri ex Odyss. σ.

Οὐ γάρ οὐδὲν αἰνίνα θεα δόσιν ἔσιν.
Donum regere haud quaquam decet.

Donum quodcunq; aliquis dat, proba.
δῶρον δ' οὐ δώσεις, επαίνει.

Boni consulendum esse munus, aut officium, consilium-
nū, quod offertur ab amico.

Arripienda quæ offeruntur. Hom.

Οἱ δὲ προσεισθετοι μητε προκειμενα χειρες ισχλαον.
Id est,

Quisquis sibi appositis, si quid foret utile, promptas
Admouere manus.

Munus exiguum sed oportunum. δόσις
δολίγη τε φίλητε. Homerus.

Hemistichium Homericum, quo utemur significaturi, munus pretio quidem leue, sed tamen accipienti pro tempore gratissimum.

Equi

Equi dentes inspicere donati.

Quum significabimus æqui boniq; consulendum, qua-
le cunque est quod non emitur, sed gratis datur. Einem ges-
schenkten Pferdt soll man nicht ins Maul sehen.

MVNERVVM. CORRVPTELA.

**Argentanginam patitur. Αργυράγχην
πάχεια.** Plutarch.

Natum à Demosthene pecunia corrupto, ne contra Mi-
lesiorum legatos diceret. Er ist Geltüchtig. Er hat die Gelt-
sucht. Sein Zung ist an ein guldene Ketten geschmiedet. Er ist
mit der silbernen Büchsen geschossen.

Bos in lingua. Βῆσσος γλώσσης.

In eos, qui non audent liberè, quod sentiunt, dicere.

Malis ferire. μήλοις βάλλειν.

Dicuntur, qui muneribus assequi student, quod optant:
aut qui donis prouocant ad amorem mutuum.

Muneribus vel Dij capiuntur.

Ouidius:

*Munera crede mihi placant hominesq; Deosq;
Placatur donis Iupiter ipse datis.*

Celebratur & hic versiculos, quem etiā usurpauit Plato:

Δῶρα τέταρτα καὶ δοίς βασιλῖας

Cum Diuis flectunt venerando munera reges.

Vnde Seneca: *Omnium est dulcissimum accipere.*

**Virtutem & sapientiam vincunt testu-
dines. τὰν δρετὰν, καὶ τὰν οὐφίαν νικᾶντι χε-
λῶναι.**

Est velut ænigma, innuens pecuniam longè plus posse,
quam aut virtutem aut sapientiam. Antiquitus enim Pelo-
ponesiorum numisma *χελώνη*, id est, *testudo* dicebatur.
Consimili figura dictum est & illud: *Multas noctuas sub te-
gulis latere.* Seit das stumm ist / macht schlecht was trumm ist.

Dorica musa. Δωρικὴ μύση.

De munerum auidis.

Pecuniae obediunt omnia.

Apud Ecclesiast. cap. 10. proinde Horatius pecuniam reginam appellat:

*Scilicet uxorem cum dote fidemque et amicos
Et genitos, et formam, regina pecunia donat.*

Gest regiert die Welt. Gest macht den Markt.

Munerum corruptela.

In eum qui rem auro, donisque aggreditur, non infestius
viter torseris illud Homeri Odyss. s.

*Εἰλετο δὲ ράβδον τὴν τραχεῖαν ὄμηστην θέλγει
Ων ἐθέλει, τὸς δὲ αὐτοῦ οὐτούρωντες εἰπεῖται
Corripuit virginem: quā mulcet lumina somno
Quoruncunq; velit, solu quoq; lumina somno.*

Muneribus res agitur.

Qui dicit non esse locum recte factis & aequis ratione
bus, sed largitione & assentatione omnem rem peragi, pos-
terit illud Homeri accommodari ex Iliad. 1.

Δώροισιν τὸν αγανοῖσιν ἔπεστι τε μειλιχίοισιν.

Id est.

Et donis permagnificis et lenibus dictis.

Argenteis hastis pugnare. *δέ ψέας
λόγχαισι μάχεσθαι.*

Dicuntur, qui, quum negotium alio pacto confici ne-
queunt, muneribus & largitione perficiunt.

Qui multa rapuerit, pauca suffragato-
ribus dederit, saluus erit. *οὐ πολλὰ καλέψει,
οὐλίγα δέξι, τὸν φόβοντα.*

Admonet adagium, non nisi multum furibus surripien-
dum, ut superfit quo iudicem, si forte sit opus, corrumpant
atque excoalent.

Vulpes haud corrumpitur muneribus.
ἀλώπηξ δὲ δωροδοκεῖ ταῦ.

De callidis ac versutis, quos haud facile sit obiecto mu-
nusculo,

musculo, aut assentiuncula, pollicitisū fallere.

Corrupta iudicia.

Iu eos qui corrupte iudicant, aut suffragium ferunt, aut qui per Tyrannidem leges opprimunt, competit illud Homeris ex Iliad. π.

Oἱ βινὴν ἀγοῦν οὐκολίας κρίνων θέμεστε,
Ἐν δὲ οὐκ εἰδότωσι, θεῶν ὅπερ σκηνεῖσθε.
Qui per vim in populi cætu communia iura
Deprauant, ac iustitiam depellere tentant
Nil veriti vocem Diuum.

Fabā nummus.

Dictum est olim, fabis ferri solita suffragia, quod iniunisse Pythagoram existimant, quum vñtaret edere fabas. Corrupta itaque suffragia lepidissimo tropo significavit M. Tullius.

Guttam aspergere.

Quum ex magno lucro paululum quiddam alicui deciditur, guttam aspergi dicimus. Et guttam donare, is dicitur, qui s̄epē, sed minuta largitur.

Pecuniosus damnari non potest.

M. Tullius ait hoc omnium sermonē percrebuisse, non apud Romanos tantum, verum etiā apud exterias nationes, in iudicijs illorum temporum, pecuniosum, quamuis sit nocens, neminem posse damnare. Huic affine est: Romæ esse venalia omnia. Zu Rom ist kein grōssere Sünden / dann arm sezt. Zu Rom ist alles vmb Gott seyt.

M V N V S N O N M V N V S.

Cyclopis donum. Κύκλωπος δῶρον. Lu- cianus.

Pro eo, quod est, munus inutile. Cuiusmodi sunt fermē Tyrannorum & latronum beneficia, qui solent hoc ipsum magni beneficij loco imputare, quod aut minus, aut serius noceant.

Hostium munera non munera. ἐχθρῶν
δῶρα, ἀδερφῶν δῶρα. Homerus.

Priscorum supersticio credidit, obseruanda vel maximè munera à quibus quo animo mitterentur. Hac de referatur Epigramma Græcum:

Oὐτε εἰς ἐχθρῶν ἀντικτίνα πέμπει δῶρον,
Εν γάλης πέροφάσει μοιογνέχονται μάρες.
Atque ita ab hoste hosti veniunt lethalia dona
Quae studij specie fata necemq; ferunt.

Et aliud:

Κακοῦ γάρ αὐδρὸς δῶρε ὄντον τον τεχεῖ.
Lædit, iuuat nihil improbi munus viri.

Adfinia sunt: Mali viri munera inutilia; Pauper diuitiæ dans, petit.

Malum munus. κακὸν γε δῶρον ἵστον εἵνεκεν.

Munus malum perinde est ut dispendium. Nocet, non iuuat, qui largitur noxia.

Quum Delphis sacrificauerit, ipse carnes absumit. Δελφοῖς θύσας, αὐτὸς ὁ φωνεῖ κρέας.

Dici solitum de ijs, qui vocatis conuiuis, ipsi cibos apertos deuorant, ut illis spectare tantum liceat, non vesci. Adagiū torqueri potest etiam ad illos, qui beneficio, quod alijs dedisse videntur, ipsi fruuntur.

R A P A C I T A S, E T A V A R I T I A.

A mortuo tributum exigere. ἀπὸ νεκρῶν
Φορολογεῖν. *Aristot.*

Dicebantur, qui per fas nefasq; diuitias vndiquaque congerant. Dici solitum in eos, qui turpiter vndicunque lucrum aucuparentur ē rebus minutis ac sordibus. Er gebe eis nem todten nicht so vil erdrichs vmb sonst / da er möcht hin begraben werden.

Vnde cunque lucrum captant.

Aptè dicetur in malos causidicos, propolas, caupones, calumniatores, malos medicos, &c. qui captant vnde cunque

anque, si quis incidat in casles, quem possint expilare.

Fabarum arrosor. κυανοτρέψ. Suidas.

Dicebatur, qui in creandis Magistratibus vendebat sua suffragia, eoque quæstus gratia sedulò versabatur in comitijs. Vnde fabis dicebantur vicitare, quibus hinc quæstus erat.

Feles tartessia. γαλη ταρίησια.

Non ineptè dicetur de rapacibus. Huic confine est illud Luciani : αρπακτικώτεροι τῶν γαλῶν, id est, rapaciores felibus.

Lacunam explere.

Pro sarcire damnum, Cicero: Vide ne qua lacuna sit in auro, hoc est, ne quit desit.

Nullam corporis partem habet otiosam, ne eam quidem qua vocem promit. οὐδὲν ἀπειπον ἔχει μέρος τῆς σώματος, οὐδὲ θει τὸ Φωνέων περιέστη.

Torquetur in hominem non manibus tantum, sed toto corpore rapacem.

Quod utile, honestum: quod autem noxiū, turpe. τὸ μὲν ὡφέλιμον, καλὸν: τὸ δὲ βλαβερὸν αἰχρόν. Plato.

Sed potius, nihil est utile, nisi quod honestum est.

Exigit à statuis farinas. αὐτοῖς ηγή τὰς αἰθριαντας ἀλφία.

In eum dicendum qui nullius misertus, undeunque quod potest, auellit, vel ab ipsis mortuorum statuis. Er nem es auch wo! Gott von den Füssen hinweg.

Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus. ὅτε πάντα, ὅτε πάντη, ὅπε περὶ πάντων.
Vlpianus.

Admonet in muneribus accipiendis nō solum verecundus.

diam adhibendam esse, verum etiam delectum. Man soll
der Herren genießen/ man soll sie aber bey Brodt lassen.

Lucri bonus est odor ex re qualibet.

Iuuinalis :

Lucri bonus est odor ex re qualibet.

Ennius :

Vnde habens, curat nemo, sed oportet habere.

Es gilde ein gestohener Pfennig nit weniger als ein anderer. Ein
Bastarde bringt eben so ein groß pfennig Brode / als ein Ehetind,

**Mendici pera non impletur. Μωχάπη-
ρας πίμωλατη.**

Sensus per se liquet, nempe inexplebilem esse mendicitatem. Der Bettelsack hatt ein vnersäglich Maul. Der Bettel-
sack hat kein Boden,

Mendicorum loculi semper inanes.
Μωχῶν ἀλαζοὶ κεναι.

De petacibus dictum & insatiabilibus. Idem cum su-
periore proximo. Bettler seind nicht zuerfüllen.

**Vna cum ipsis manipulis. αὐταῖς ἀμά-
λας.**

Cum omnia funditus pereunt, hoc est, cum ne gluma
quidem sit reliqua. Es ist weder Stumpff noch Stiel überblit-
ben.

Cum puluisculo.

*Quum omnia sic tolluntur, vt ne puluis quidem sit re-
liquus. Plaut. Cenuertet hic iam me totum cum puluisculo.*

**Lucrum pudori præstat. κέρδος αἰχύνης
ἀπεινον. Item. τὸ κέρδος ηδὺ κανάποψι-
δῶν εἴη.**

Dulce est lucrum, profectum & à mendacijs. Senten-
tia bono viro indignæ.

Charybdis, Barathrum.

Hominem maiorem in modum edacem, bibacem, aut
rapacem,

rapacem, helluonem, Charybdin, aut Barathrum vocamus.
Horatius de lurcone quodam:

Inglunies & intempeſtas, Barathrumq[ue] macelli.

Megaricæ sphinges. Μεγαρικη σφίγες.

Diogen.

Ita scorta quædam vulgus olim appellabat, eò quod Megarenium mores improbi, fictiique & populari conuitio quondam notati fuerint, siue quod apud eos nutrix sphinx appelletur.

Boni pastoris est tondere pecus, non deglubere. Sueton.

Hodie vulgo celebratum durat, vbi quis est exactor du-
rior atq[ue] instantior. Quid? Num & pellem vis? Quasi con-
ueniat lana contentū esse. Germani eadē metaphora hu-
iussmodi exactores appellant. Die Baurenschinder. Schaff
soll man scheeren/ nicht schinden.

Canis circumintestina. κύων περ' εντέ-
ροις.

Dicebatur, vbi quis eas res, quarum esset cupientissi-
mus, propositas conspiceret, quibus tamen frui non licet.

Rapina cotytijs. ἀρπαγὴ κοτυτίοις.

Dicitur solitum de bonis temerè profusis direptisque. Plu-
tarchus.

Ne à Chytropode cibum nondum sa-
crificatum rapias. μηδ' ἀπὸ Χυτροπόδων αὐε-
πρέκλων ἀνέλονται ἔθειν, μηδὲ λόεσθαι. Hesiod.

In genere poterit accommodari ad quemuis, qui nego-
tium irreuerenter & illotis, ut aiunt pedibus, aggreditur.
Huc pertinent & illa: A patella rapere: A veru rapere: A sarta-
gine. Den Braten vom Spiss fressen.

Lauerniones.

Dicuntur homines furaces, quod fures sub tutela La-
uernæ Deæ essent, in cuius loco obscurō atque abditō, soliti
sunt furio sublata, prædamque defodere.

Bona Porsenæ.

Bona Porsenæ dicebantur quæ velut ab hostibus erepta paruo veneunt. Non ineptæ dicetur in res, quæ dono cui- piam aut fortunæ commoditate citra nostram operam con- tingunt. Es ist Raubgut, Es ist gefunden gut.

Partitio, non præfocatio. μέρεις & πομπή.
Atheneus.

Quo licebit vti, si quando significamus non esse locum violentiæ, sed ex æquitate iuris oportere tractari negoti- um, atque dirigi,

Persæpe sacra haud sacrificata deuo- rat. ἀγνοεῖται τὸ μάνις κατεδίει.

Senarius est Simonidis in mulierem quandam male moratam & audiad in conuiuijs. Concinne dicetur in eos, qui ventris impulsu statim ad deuorandas epulas irrum- punt, non expectatis ceremonijs & elegantiolis illis quibus ciuiles vtuntur.

Vulturis umbra. γυπός σκιὰ. Diogen.

Quadrare videtur in hæredipetas, aut alioqui rapaces, inhiantesque prædæ.

Voracior purpura. τὰ λιχνόπεργα τὰν πορφύραν,

Conueniet in edaces, aut in eos, qui omnia in suum compendium vertunt.

Edax currus. ἀδδηφάγον ἄρρεν. Aristoph.

In gulones & voraces dicebatur. Venustius reddetur, si deflexeris ad animi vitia, vel significaueris, cupiditates in- explebiles esse, quum naturæ usus per pauca postulet.

Laudant ut pueri pauonem.

Iuuenalis scripsit in auaros, qui carmina laudant dun- taxat, nihil autem largiuntur poëtæ.

— Didicis laudator auarus

Tantum admirari, tantum laudare disertos,

Vt pueri lunonis auem.

Atticus

Atticus moriens, porrigit manum. Αττικος ταχεια, τηλ χειρα και πθυσκων. Diogen.

Huic adagio locum fecit Atheniensium in muneribus captandis & aucupandis lucris insatiata cupiditas. Er nes me sich zu todt. Geht her / Klingen die Glocken / wann schon der Pfaff tod ist. Item, Lamb/Lambt ist des Wolfs Versper glock.

Pamphili furtum. Παμφίλος νοσφισμός.

Conueniet in peculatoris, qui ē publico suffurantur.

Non curat numerum lupus.

Virgilius:

Hic tantum Boreæ curamus frigora, quantum

Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas.

Recte dicetur in hominem imprudenter furaceum.

Argui fures. Αργεῖοι φῶρες.

Depalām improbis. Nam Argui furacitatis infamia laborabant.

Vorare hamum. καταπίειν τὸ σύκιρον.

Neque minus elegans illud in Curculione. Meus est, hamum vorat. De lenone, cui fraus intendebatur, epistolam, qua decipiendus erat, lecturi ente.

Polypi. Atheneus.

Olim dicebantur, vel stupidi, stolidique, vel rapaces, & vnguis vnguis homines.

Ημερόκηλοι.

Vulgari ioco fures dicti videntur ημερόκηλοι, quod interdiu dorinant, noctu vigilent. Hesiodus:

Μήποτε σ' ημερόκηλοις αὐγή δέπο λεύκαθ' ἐλοιτο,

Νε solitus dormire die, tua tollere posbit.

Aptē torquebitur in tollionem & furacem.

Candidum linum lucri causa ducis.
λευκάλενον λίνον κερδοζαμεῖς.

In eum quadrat, qui dotis causa ducit vel deformem, vel anum.

Nutricum more male. ὁστερός αἱ τίτανες
γε σιτίζεις κακώς.

Conueniet in eos, qui de lucro paululū aliquid impar-
tunt socijs. Er hat Geugammen acht/was das Kindt nicht mag/
das mag die Unne.

Pecuniarum cupiditas Spartam capi-
et, præterea nihil.

Αἱ φιλοχρηματίαι Σπάρτεων εἰλοι, ἀλλο δὲ οὐδέν.

Vna famē auri Spartam capiet, subigetq;

Præterea nihil.

Deijs, qui sola pecunia possunt expugnari, alioqui in-
aicti.

Inexplebile dolium. ἄπλητος πίθος.

Plautus: In pertusum ingerimus dolum, Operam ludimus.
In homines præter modū profusos. Congruit etiam in aua-
ros, quorū cupiditatibus nihil est satis. Ein Fass ohne boden,

Larus hians. Λάρος κεχηνώς.

Dicebatur, vbi quis audius inhiaret prædæ. Est enim
Larus auida, voraxq;

Labrax Milesius. Λάβραξ Μιλήσιος.

In stolidum & auidum dicebatur.

Buthus obambulat. Βύθος ωδειβοιτά.

Deleuibus ac stolidis dicebatur. Amoribus Buthi cu-
jusdam Athletæ. Etiam videtur dici posse in edaces, hoc
est, βουφύγιος.

Serpens, nisi edat serpentem, draco
non fiet. ὅρπις εἰ μὴ Φάγη ὁ φίν, δράκων δὲ γυνή-
στη.

Potentes aliorum damnis crescent, & optimatum for-
tunæ in tantum non augerentur, nisi essent quos exugerent.

Prius quam sortiaris, communia deuo-
ras.

Vide, Vis iniusta.

Nouit

Nouit hæc pylæa & Tytygias. οἰδέ τι
πολαῖα ταῦτα καὶ Τυττυγίας.

Hoc velut ænigmate veteres innuebant, opes malis artibus quæfitas. Faciunt item huc locutiones istæ proverbiales: *κηπωρόν μισῶ τὸν ἐξ ἡζῶν εὐθέμενον τὸ λάχανον.*

Id est.

Olitorem odii qui radicitus herbas excidat.

Item:

Malum lucro coniunctum, non est malum. Et

Non sacrificata rapere. Et

Communis tanquam Sisapo. &c.

R I X O S V S.

Rhodij sacrificium. Ρόδιοι τινὲς θυσίας.

Vbi res iurgijs & verbis male ominantis peragitur. Refertur à Diogeniano.

Spirat cæcias. ναυκίας πνεῖ.

Aristophanes. Cæcias autem ponitur pro turbis ac litibus.

Insana laurus adeſt.

Plin. lib. 10. cap. 45. Quadrabit in hominem rixarum autorem.

Lindij sacrum. Λίνδιοι τινὲς θυσίας.

Dicebatur in eos, qui inauspicato rem diuinam faciebant. Ad multos usus accommodari poterit, vel ad rixosum conuiuiū, vel ad rem quampliam malis omnibus institutā.

Litem mouebit si vel asinus canem morderit.

Quadrabit in eos, qui de re quantumuis exigua litem suscitant.

Canina facundia. Hieronym.

Dictum in quosdam, qui tantum ad maledicendum, et loquentiæ studium exercent.

Litem incipere.

In eum, qui iam provocatus aggreditur conuitijs age, con-

re, congruet illud Homeri ex Iliad. n.

*Εἰλετο δὲ ἀλκιμονέγχος ἀναγκαῖμόν ὁδὸς χαλκᾶ
Hastam corripuit robustam cuspide acuta*

Cui diuersum est illud. *Hastam abiicit.*

Ne allia comedas & fabas. *ίνα μὴ φά.
γῆς σκόροδα, μηδὲ κύαμος.*

Pro eo quod est, ne bellis, ne in iudicijs adfis.

Ptolemaica lis. *Πτολεμαῖς η δίκη.*

Diogenianus indicat dici solitum in litium audios.

Vltra Hyberbolum. *πέρ τὸν ὑπέρβολον.*

Conueniet in eos qui simili laborant morbo.

Tetigit lapidem à cane morsum.

Plin. lib. 29. cap. 5. de veneno rabidi canis agens. Minus hoc miretur, (inquit) qui cogitet lapidem à cane morsum usque in proverbiū discordiæ venisse.

Syrbenæ chorus. *Συρβήνης χορός.*

De choreis incompositis, ac tumultuosis olim dicebatur. Tempestiuiter dicetur in homines inter se discordes & querulos, aut ubi offendet aures imperitorum cantorum Symphonia discors.

Eretiensium Rho. *Ερετριέων ρῶ.*

Videtur in homines præcipites ac violentes congruere proverbiū. et enim siue r canina litera est & iracundorum propria.

S I M U L A T I O , D I S S I M U L A T I O .

Salem & fabam. *ἀλακῆ κύαμον.*

Subaudiendum, proposuerunt. Diogenianus admonet dici solitum de his, qui fingerent se scire quippiam, quod nescirent.

Multi Thyrfigeri, pauci Bacchi. *πολλοὶ
τὸν αρθροφόρον, παῦροι δέ τε βάκχοι.*

Quo significatum est, compluribus mortalium adesse virtutis insignia, aut etiā famam, qui tamen vera virtute va-

cent.

cent. Es seind nicht alle gute Landstnechte/ die lange Spies tragen.
Die Rute macht keinen Münch.

Multi qui boues stimulant, pauci aratores. *πολλοὶ βεκένται, παῦροι δὲ τε γῆς δέοτηρες.*

Multi præ se ferunt, quod non sunt.

Non omnes, qui habent citharam, sunt citharædi. *Varro.*

Huic adscribendum videtur, quod lepide scripsit Seneca. Quendam personam malle; quam faciem. Faciem vocat, ubi quis talis videtur, qualis est: personam, quum præ se fert aliquis, quod non est. Es seind nicht alle Röch/ die lange Messer tragen.

Afinus apud Cumanos. *ὄνθος παρὰ Κυμάϊς.*

Competit in eos, qui quum sint inepti, ridiculiq;, tam et apud ignotos ipsa nouitate habentur in pretio. Aut in eos quibus honos aliquis præter meritum additus à fortuna, rumorem & insolentiam, ita ut ferè sit, conciliat. Demosthenes, *Τὸ δὲ εὖ περί τοις παρὰ τὴν ἀξιαν, ἀφορμὴ τῷ οὐκων φορεῖν τοῖς αἰνότοις γίνεται.* Id est, Felicitas enim ex rerum successu, qui contigerit imminenti, stultus vesaniae causam prebere solet.

Flere ad nouercæ tumulum. *πέος τὸν μητρικῆς τάφον δακρύειν.*

Est simulare gestu dolorem, quum re gaudeas.

Megarenium lachrymæ. *Μεγαρέων δάκρυα.*

Dicebantur vel fictæ, nec ex vero dolore profectæ, vel vi adauctæ.

Accissare. *ἀκιζεῖν.*

Scribunt, Acco mulierem fuisse quampiam notæ stultitiae, quæ solita sit ad speculum cum imagine sua, perinde atque cum alia muliere confabulari: ut hinc vulgo, quæ stultius

stultius aut ineptius aliquid agerent. Accissare dicerentur.

Hæsitantia cantoris tussis. ἀπρία Ψάλτε βῆξ.

Dictum videtur, quoties non suppetit quod dicamus, idque velut aliud agentes dissimulamus.

Tussis pro crepitu. βῆξ ἀντὶ πορδῆς.

Dici solitum, quoties aliquis perplexus aliud pro alio simulat.

Cretensis mare. ὁ Κρῆς τὸν Θάλασσαν.
Strabo.

Subaudiendum, nescit, aut metuit. In eos, qui nescire fingerent, quod egregie callerent.

Conniuere. σκαρδαμυκήσιν.

Prouerbiali metaphora conniuere dicuntur, qui prudentes, culpam quam intelligunt, indulgentia tamen a studio, dissimulant.

Simia fucata. πίθηκος ἀνάπλεως Ψυμινθίς.

De deformi anu, fucata tamen, & meretricijs culta lenocinijs. Potest & ad rem accommodari, veluti si quis turpem causam orationis phaleris adorneret, ut honesta videatur.

Simia barbata, seu caudata.

Dici solitum de ridiculis.

Sileni Alcibiadis. Σειληνοὶ Αλκιβιάδες.

Quo licebit vti, vel de re, quæ quum in speciem, & prima (quod aiunt) fronte vilis, ac ridicula videatur, tamen interius ac proprius contemplanti fit admirabilis.

Efuriensi vulpi somnus obrepet. πειρῶσσιν ἀλώπεκα ὑπὸ ἐπέρχεται. Diogen.

Vbi quis inopia cibi dormit. Neque perperam dicitur & in illos, qui dissimulant, conniuentque ad quædam, ut per occasionem aliquid commodi ferant.

Audiens non audit.

Sunt

Sunt quidam, qui si quid parum placet, id scitè dissimulant. Idem dissimulans audisse.

Illò respiciens, sed hîc remitte bona.
τέλεπτοι, δένης ἀνείτ' ἀγαθὰ. Aristoph.

Conueniet, quum aliud præ nobis ferimus, aliud facimus: aut quum alijs verbis ad blandimur, in alios re beneficium conferimus. Einer ist's Wort/ der ander der Korb.

Patroclii occasio. Πατροκλέες περφάσις.

Diogenianus ostendit dici solere de ijs, qui quum obmetum non ausint proprias deplorare calamitates, deflent eas sub prætextu luctus alieni.

Mellitus gladius.

In perniciosa adulatioinem dici solitum. Ein Angel legen. Ein verdeckt essen. Ein Wollssgruben machen. Ein Juges tuß geben.

Altera manu fert lapidem, altera panem ostentat. Plautus.

Torquebitur in eos, qui coram blandiuntur, claram obtestantes: palam amicos agunt, clanculum nocent: aut qui hîc prosunt, illîc laedunt. Simile huic est, Altera manus scabit caput, altera malam ferit. Es seind böse Räthen / die vornen lecken/ vnd hinden tragen.

Charadriion imitans. Χαραδρίον μιμήμενο. Gregorius Theologus.

Dicî solitu de dissimulante, ac rem utilem occultante.

De reduuia queritur maiori obnoxius malo. περὶ τῆς παρωνυχίας μέμφεται, ὅτῳ μείζονι ἐνοχὴ κακῶ.

Vbi quis prauo pudore, leuissimis malis, querit remedium, dissimulans maiora.

Simia in purpura. πίθηκός εἰ πρόφυτο.

Lepidè transfertur in eos qui barba pallioque simulant sanctimonium.

Postico

Postico discedere. τῇ κηπαίᾳ διποχωρεῖν.
Galenus.

Dicitur qui furtim abit, alijs sese subducens. In hos congruet quos pudet παλινωθεῖν, sed dissimulanter transerunt in alienā sententiam. Hinder der Thür vrlaub nemmen.

Barbæ tenus sapientes.

Sic appellantur Philosophi & Sophistæ, ἐν πάζων οὐσίᾳ. Id est: *Barbæ tenus sapientes.* Recte torquebitur in hos qui vniuersam vitæ sanctimoniam non in animo, neque in moribus, sed in cultu constituunt.

Alia Leucon, alia asinus illius portat.

Effertur apud quosdam ad hunc modum: Ἄλλα μὲν Λέυκων, ἄλλα δὲ Λεύκωνος ὄντα φέγει: Id est, *Alia Leucon, alia Leuconis asinus portat.* In eos dicebatur, quorum oratio dissentiret à factis.

Paries dealbatus. πίχρη κακονιαμένη.

Paulus Apostolus in actis, Ananiam sacerdotem fictum & fucatum, parietem dealbatum appellat. Christus sanctimoniae simulators, *Sepulchra dealbata* vocat.

Non omnibus dormio.

Non omnibus dormire dicuntur, qui non omnibus inferiunt, neque per omnia gerunt morem. Ich bin nicht eins mit jenen gewachsen. Effertur etiam *Non omnibus sermio.* Ich bin nicht aller Heiligen knecht.

Lepus dormiens. λαγώς καθόδος.

Quadrabit in eum, qui quod non facit, id facere sese ad simulat, aut quod facit, se facere dissimulat. Er schlafft den Hasenschlaff.

Mortuus iacet pedens. νεκρὸς καὶ τῷ βόδεων.

Dici solitum, si quando pauper simularet opulentiam.

Crocodili lachrymæ. Κροκοδείλῳ δάκρυα.

De ijs, qui sese simulant grauiter angi incommodo cuiuspiam, cui perniciem attulerint ipsi.

Beneuo-

Beneuolus trucidator. ἐνυγεσφάκτης.

Conuenit in hos, qui quum summam adferant perniciem, tamen benevolentiae speciem admiscent. Confine est illud quod alibi recensuimus: *Intempestina benevolentia nihil à similitate differt.*

Extrà quærere sese. ἔξω βλέπειν.

Perfius Satyra prima:

Examenq; improbum in illa

Castigestrutina, nec te quæsineris extrà.

Hoc est.

Tuis te facultatibus metiaris, non populari opinione.

Tecum habita.

Æsopicus graculus. Αἰσώπειος κολοιδος.

Dicitur, qui aliena sibi usurpat, aliorumque bonis se venditat. Horatius:

Moneat cornicula risum,

Furtini nudata coloribus.

Aurum subæratum. ὑπόχαλκον χρυσίον.

Dicitur homo nequaquam syncerus, sed aliud præse ferens, aliud intus occultans.

Diu dissimulatum aperientis.

In eum, qui quod dissimulauit, tandem irritatus eloquitur, non inconcinnè detorquebitur illud Homeri:

Ἄλλ' οὐδὲ δύο ὅπα τε μεγάλως οὐ τίθεται.

Aīt νβι iam promit prægrandem è pectore vocem.

Scytha accissans asinum. Ακκιζόμηνος.

Σκύθης τὸν ὄνον.

Aduersum eos, qui verbis auersantur, quod re cupiunt.

SORDES ET PARSIMONIA.

Tribus minis insumptis, duodecim imputat. τρεῖς μινᾶς ἀναλώσας, λογίσας δώδεκα.

Quadrabit in eos, qui non nisi compendij sui gratia colunt amicos, & pro quo quis exiguo officio multum be-

nefiorum expectant. Vulgo item aiunt: *Pileum donat, vs pallium recipiat.* Er würft ein Wurst nach einer seiten Spee.

Cumini sector. *Aristot.*

Impendio parcus ac sordidus, olim proverbiο *κομιστης.* Id est: *Cumini sector dicebatur.* Ein Kuss den Pfennig.

Ficus diuidere. *σῦκα μερίζειν.*

Vnde licebit & cognomen fingere *συγκομιστης.* Martial.

Quadrageinta secat, qui dicit σῦκα μερίζειν.

Sordidum ac parcum significans, etiam si ditissimum.

Nullus emptor difficilis, bonum emit opsoniū. *ἰδεῖς δυσάνης χρηστὸν ὑπεριχέας.*

Iul. Poll.

Conueniet in hos, qui paululo labore conantur egredias assequi literas. Wie Gelt so Waar.

E Patroclis domo venit. *ἐκ Πατροκλέως.*

In sordidos. Sumptum à moribus Patroclis, cuiusdam Atheniensis, prædiuitis quidem, verum impendio parci, sordidiique.

Cochleæ vita. *κοχλίς βίος.* *Plutarch.*

De ijs, qui parcè paruoque viuunt, aut contracti à negotiis, luceque forenti remoti.

Ex phelleo venire. *ἐκ φελλέως ἐλθεῖν.*

Dicebantur, qui ex humili fortuna asperaque vita ad dignitatem emersissent.

In ventrem insilire. *ἐς τὴν γαστέρα ἐνάλλεαται.*

Id est: In ventrem irrumpere, dicitur, qui curam omnem ad cibum ac potum confert.

Cradophagus. *κραδόφαγος.*

Rusticum ac sordidum veteres *κραδόφαγον*, per iocum appellabant, quasi *κρεδανοφάγον*. Nam *κρεδανα* vocant arboris fici folia. Idem dicebantur *βειλανοφάγοι*, quasi pri-
scō more glandibus viuentes.

Τρυγό-

Τρυγόβιοι.

Homines sordidos ac parcos, olim popularis iocus τρυγόβιοι appellabat, quasi fece vicitantes. Qui splendidiores sunt, ubi ventum est ad fecem, aperiunt aliud vas.

Luto-lutulentior.

Auaros, quæstusque supra modum auidos, impuros ac sordidos dicimus.

Pediculi Platonis. οἱ πλάτωνοι φθεῖρες.

Myronianus nullum indicat usum proverbij suspicari: tamen licet dictum in sordidos, quod philosophi non nimium indulgeant nitoribus externis, dum circa mentis cultum toti sunt occupati.

Macilentior Leotrepide. λεπτό περον
Λεοτρέφιδος καὶ Ταυματίδος.

Congruet in homines exiles ac prætenues. Iucundius erit, si transferatur ad inopiam ingenij, aut dictionem aridam, ieunam & exsanguem.

Immunem venire. ἀσύμβολον χειρα
προσβάλλειν.

Immunem Latini vocant, quem ἀσύμβολον Græci, nempe eum, qui nihil confert ad conuiuum. Terentius:

Tē ne asymbolum venire inunctum atq; laatum è balneis?

Lapsana viuere.

Lepide dixeris in eos, qui perparcè nimiumq; tenuiter viuant.

Nihil de vitello. νεοτῆς ὁδεν μοι δίδωσ.

Quadrat in eos, qui impertiant deteriora, meliora sibi seruantes.

Rore pascitur. πεπῶκος στίζεται ὥστε πότερον.

De victu pertenui nimiumq; parco. Er lebt des Luffes wie der Stör.

Vicitant succo suo. Plautus.

In parasitos, qui, si quando cœna contingit lautior, ingurgitant sese, rursus ubi nulla arridet spes cœnatica, cogunturq; διηγόσι τον viuere, fortiter fertunt inediam, & in conuiuij spem durant.

Philippide tenuius. ξχώτερον φιλιππίδης.
Vel, Πεφιλιππωῶδες.

Accommodabitur non inuenustè ad orationem ieiunam, aut disputationem oculosæ subtilitatis.

Monophagi. Μονοφάγοι. *Eudemus.*
Dici poterunt sordidi, & inhospitales, qui neminem inuitant ad conuiuum. Die aus der Faust essen.

Patroclo sordidior. Πατροκλέες φαιδωλότεροι.

Indumentum quidem, sed oppido quam sordidum ac parcum.

Nephaliū sacrum. Νηφάλιοι γυρία.
De conuiuio abstēmio non ineptè dicetur, aut de conuiuio vehementer frugali sobrioque.

Caninū prandium.
Dicebatur abstēmium, & in quo nullum vinum bibetur, propterea quod canes à vino abhorrent. Ein Hundszech.

Cereti sacrificant.
Quemadmodum Græci dicunt εἰς αὐτὸν θύεσθαι. Id est, Laris sacrificant, ita Plautus propemodum indicat apud Latinos dici solere, Cereti sacrificant, si quando in conuiuio vinum deesset, propterea quod in huius sacrī nefas esset inferre vinum.

Bos Cyprius. Κύπριοι βόες.
In brutum ac stolidum iaci solitum, propterea quod Cyprī boues magis bruti ferantur, quippe qui stercore humano pascantur.

Cyprio boui merendam.
Quoties conuiua sordidus & insipidus, sordido atque insipido accipitur conuiuio. Festiuus erit, si ad res animi deflectatur,

deflectatur, ut si quis apud spurcos spurcè loquatur, apud indoctos indoctè.

Tolle tolle mazam quām ocyssimè sca-
rabeo. αἰρετούσι μάζαν ὡς τάχισα κανθάρω.
Aristotel.

Id usurpare licebit, quoties sordidus cibus immundo
conuiuæ apponitur.

Psyricè facta.

Psýra Insula quæpiam esset & perpusilla & ignobilis, in
contemnus ac vilitatis prouerbiū abiit, ut quæ sordidè pa-
rumque magnificè fierent, Psýricè facta dicerentur.

Paruo emptas carnes. τὸ ἔνων κρέας οἱ
κύνες ἐδίγον.

Quidam putria emunt opsonia, ne plusculum insu-
mant numorum. Eaquum nullus attingit, canibus eden-
da seruantur.

Psýra Bacchum. Ψύρε τὸν Διόνυσον.

Diētitatum adagium, ubi vinum appositum in conui-
uio nemo gustat, aut de sordido apparatu.

Tenuiter diducis. λεπτὰ ξαύεις. *Suidas.*

De ijs, qui pauperum more tenuiter victitant.

Sacrum sine fumo. ἀκαπνος θυσία. *Lucia.*

De nimium tenui conuiuio, & in quo nihil cocti opso-
nij apponitur.

Nephalia ligna. Νηφάλια ξύλα.

Dici posse videtur in abstemios, & ab omni voluptate
procul alienos.

Carica victima. Καρκίνον θύμα.

De macilenta hostia, minimeque esculenta dicebatur.
Non inconcinnè torquebitur ad cibum appositum, insipi-
dum, & quem nemo velitattingere.

Phaselitarum sacrificium. Φασηλιτῶν
θύμα. *Zenodot.*

Sordidum ac tenuem sumptum hoc adagio significare.

In sinu manum habere. ιπάκολπα χειρας ἔχειν.

In sinu manum habere, nominauit Theocritus tenaces
& ad largiendum pigros.

Lari sacrificant. Εσία θύγον.

In tenaces dicitur, qui de suis nemini quicquam impar-
tiant: aut in conuiuas edaces, qui nihil de appositis epulis
mittunt amicis, neq; quicquam faciunt reliquum. Es gibt
alles gern an ihme/ aufgenommen die Hände. Er ist seines Eutes
so mißt / als Sanct Leonhardt seines Eisens / der gibt keinem / man
stähle es ihm dann. Er ist kostfren wie Pfaff Mangoldt / der af die
Eher/ vnd gab die Schalen zu Allmosen.

Πυποκόνδυλος.

Græci proverbiali conuitio sordidos & impendio par-
cos πυποκόνδυλους appellabant, ducto cognomine ab ijs,
quibus sordes in vnguis resident. Nam πύπη propriæ
res sordes significat.

Canens vitæ palmum ad anethum.

ἀδων τὴν αιθαμήν τῷ βίᾳ πέσος ἀνηγον.

De parco dictum, qui tenui re leuiculaque transigit vi-
tam, atque interim existimat, se lautè viuere.

Tantali pœnæ. Ταντάλειοι πιμωρία.

De ijs dicendum, quibus adsunt quidem bona, verum
his frui negatum est.

Conuiua non conuiua.

In eū, qui accumbit quidem in conuiuio, verū spectator
duntaxat eorū qui apponuntur, quadrabit illud Homeri:

Κεῖτ' ἄρες ἀστρος, ἀπαγος ἐδησούσθ, εὐδε ποτῆσθ.

Incœnatus & impastus, potuq; ciboq;.

Accubuit.

Sacra nihil sunt præter malas & cor-
nua, τὰ θύματα γέδεν ἐξίν, ταλην γένεια κακή κέ-
ρατα.

De maci-

De macilentis. Trahetur non inconcinniter ad cibum
minime esculentum.

VANITAS.

Quæ apud inferos. τὰ ἐν ᾅδῃσι.

Aपे dicemus, quum inania somnisque similia signifi-
cabimus. Suidas Aristarchum autorem citat.

Deinde exergiscebar. εἰπε οὐχὶ χρόμην.

Aristophan.

Hoc dicto significabant vana fuisse quæ dicerentur. Dar-
nach erwachte ich. Darnach ward es Tag.

Cilix haud facile verum dicit. Κίλιξ &
ῥαδίως ἀληθέει.

Quadrabit in hominem audum lucri, & ob id sœpenu-
merò dicentem, non quæ vera sint, sed quæ utilia.

Cretiza cum Cretensi.

Aduersus mendacem mendacijs utere. D. Paulus ver-
siculum citat.

Κεῖτες ἀεὶ ψέυσαι, καὶ πάντας γεγένετε αἴρεται.

Cretenses semper mendaces, male bestiae, ventres pigri.

Schäck muß man mit Schäckchen fassen. Es sucht keiner den an-
deren im Sac*t* er sehe dann selbs zuvor darinn gesetzt.

Mentiuntur multa cantores. μῆλοι
ψεύσταις αὐτοῖς.

In eos quadrabit, qui ad gratiam loquuntur, & auribus
blandiuntur. Aristotel.

Fumos vendere. *Martial.*
Pro eo, quod est, principum benevolentiam, simulato-
commendationis officio, per occasionem familiaritatis
pretio vendere. Martial. lib. 4. Epigram. 5.

Vendere nec vanos circum palatia fumos,

Plaudere nec Cano, plaudere nec Glaphyro.

Glatte Wort schleissen. Bil Händ vnd wenig Herz gibt man
zu Hoff für ein Weichbrunnen.

Somnium. ὄνειρον. *Terent.*

Rem futilem, inanem & nihil, somnium proverbio dicimus.

Ne si bos quidem vocem edat. οὐδὲν εἰ
βέσσαν φεύγειντο.

Hinc dictum est, quod in annalibus frequenter commemoratur, bouem humanam vocem reddidisse.

Hiberæ næniæ.

Hiberas nænias D. Hieronymus nugas appellat, in prefatione, quam præposuit Mosi pentateucho.

Epiphyllides. Επφύλλιδες ταῦτ' εἰσὶ καὶ
σωμύλια ταῦτα.

Conuenit in blandiloquos & phaleris verborum instructos magis, quam egregijs factis.

Tantali horti. Ταντάλος κῆποι.

De bonis, quibus tamen frui non liceat, aut de iis quæ videantur aliquid esse, quum nihil sint.

Apologus Alcinoi. Απόλογος Αλκινός.

De longis & anilibus fabulamentis. Refertur à Diogen.

Anicularum deliramenta. γραῦνος θλοες.

Plato.

De nugis inanibus, cuiusmodi solent effutire vetulæ. Aite Weiber märlein.

Afini mortes. ὄντες θενάτες. *Suidas.*

Subaudiendum, narrat. Dicebatur in eos, qui narrarent absurdā, ridiculaque dictū, cuiusmodi fuerit, si quis longa narratione persequatur afini pericula.

Subuentanea parit. θενάμενα τίνει.

De vanis ac friuolis inuentis.

Cyparissi fructus. Κυπαρίστας καρπός.

De verbis dictum magnificis, cæterum inutilibus.

Thus aulicum.

Vide, Fumos vendere. Hoff Weyrauch.

Cœcum

Cœcum insomnium. τῷ φλὸν ὄνειρον.

De re friuola, vanaque.

Calidum mendacium. θερμὸν ψεῦδον.

Calidum facinus, θερμὸν ἔργον. pro audaci dicitur. Simili figura calidum mendaciū pro audaci dicitur & impudenti. Plautus in Mostellaria :

Calidum herclē audiui esse optimum mendacium.

Psydacria.

Scholia stes Theocriti narrat, apud Siculos, qui supra nares haberent pustulas, quas illi vocant ψυδακρία, siue λόβος, pro mendacibus haberi solitos vulgo. Man sieht dir an der Nase an / das du die Wahrheit gern sparest. Lüg nicht / du gewinnest sonst ein Blatter auff der Zungen.

Dosones.

Populari ioco dictum fuit, quasi Latinè dicās, *dabonem.*

Ouidius:

Promittas facito, quid enim promittere laedit.

Promis̄us diues quilibet esse potest.

Bit getoben vnd wenig halten/ ist Adelich. Getoben ist Adelich/ halten ist Beurisch.

D E   S C I E N T I A.

Locus. LIII.

A N C E P S   E T   D Y B I V S.

Necessarium malum. ἀναγκαῖον κακὸν.

De ijs, quos neque reiçere possis, quod quibusdam in rebus opus sit eorum opera, neque commode ferre, quod viri sint improbi. Dicitur & de fœminis. Vide supra Locum 21. adag. Fœmina nil pestilentius.

Neque cum malis, neque sine malis.

Aristophanes apud Suidam in Lysistrata: ὅντε σὺν πανολέθροισι, ὅντε ἀνδρῶν πανολέθρων. De vxoribus dictum, cum quibus incommodè sanè viuitur: sed nec citra has constant familie. Simile illi, quod est in Epigrammatibus.

Nec tecum posse viuere, nec sine te.

Polypi caput. Πολύποδος κεφαλὴ. Plutar.

In hominem varium, & in quo pariter & vitia quædam, & virtutes inuenias.

Gaudium dolori iunctum.

Quum pariter accidit, quod & gaudeamus & doleamus (quod genus, si cui parentes opulentia vita discesserint, partim excruciat morte suorum, partim gaudet hæreditatis obuentu atque accessione libertatis) conueniet illud Odyss. 2.

Τέλος δὲ μεγάλην τὸν ἀλγεῖσθαι φέρεται.

Lætitia huic mœrorijs simul precordia cœpit.

Plus aloes quam mellis habet. Inuenal.

Apuleius in Florid. Verum verbum est profectò quod aiunt, nihil quicquam tam prosperè diuinitus hominibus datum, quin & tamen admixtum sit aliquid difficultatis.

Quid primum, aut ultimum? τὶ περίτεον,
ἢ τὶ υγετον.

Quoties aut rerum copiam tantam significamus, ut hæsitemus vnde potissimum exordiamur. Aut quum perplexi dubitamus, quid primum agere debeamus. Lucianus.

Etiā capillus unus habet umbram suam.

Quantumuis pusillum commodum iuuat, quantumlibet exiguum delictum nocet. Publius Mīm.

Vt rōq; nutans sententia. δύσκολοι γνῶμαι. Zenodot.

Conueniet utique in hominem lubricæ fidei, & incertarum partium.

Volens nolente animo. ἐκὰν αἴκεντί γε θυμῷ. Homerus.

Nonnunquam de ambigente, animoq; incerto dicitur, Tu voluntate coactus es tua. Terent. In Andria,

Nolens

Nolens volens.

Euripides in Hecuba.

Oὐδὲ γέλων τε καὶ γέλων. Id est.

Atq; ille nolens pariter ac volens.

Inter pueros senex. ἐν παισὶ μὲν γέρων.

Conueniet in hominem grandiusculū: maiorem, quam
ut puer videri possit, minorem, quam ut vir.

Aut cucurbitæ florem aut cucurbitam.

ἢ κρίνον, ἢ κελοκιάτην.

Id perinde valet quasi dicas, aut mortem, aut vitam, aut
lucrum, aut damnum.

Aut Plato Philonissat, aut Philo Platoni-
nissat. ἡ Πλάτων Φιλωνίζει, ἡ Φίλων Πλατω-
νίζει. Hieron. de illustrib.

Per allegoriam torqueri poterit ad quosvis inter se
vehementer similes.

Aut oportet Tragœdias agere omnes,
aut insanire. ἡ γένη Τραγῳδεῖν πάντας, ἡ με-
λαγχολᾶν.

Dici solitum de ijs, qui semper quasi stupent, frigentq;
& nec gaudere possunt ex animo, nec dolere.

Oportet testudinis carnes edere, aut
non edere. ἡ δεῖ χελώνης κρέα Φαγεῖν, ἡ μὴ
Φαγεῖν. Athenaeus.

In eos, qui negotium susceptum frigidè ducunt, neque
explicantes, neq; relinquentes,

Aut mortuus est, aut docet literas. ἡ τοι
τέθυνσι, ἡ διδάσκει γράμματα. Zenodot.

Significabant olim cuiquam omnino malè esse, tametsi
parum liqueret, quid rerum ageret.

Excubias agere in Naupacto. Φρεγῆσι
ἐν Ναυπάκτῳ.

Aduersus

Aduersus eos qui pereunt ignauia sua: Aut, qui munus odiosum ac plenum discriminis administrant.

Quocunq; pedes ferunt.

Quadrabit, vbi nihil certum spectatur, ad quod nostri dirigantur conatus. Horatius in Odiss.

Ite pedes quocunq; ferent, quocunq; per vndas.

Ich will ein Federlein aufblasen/dem will ich folgen.

In triuio sum. εν τριόδῳ εἰμὶ λογισμῶν.

In eos qui dubitant, quique incerti sunt animi, hæsitan-
tes, quid potissimum eligant.

Ancipitis consilij.

Ad significandum hominem perplexū & ancipitis sen-tentiæ, suspensumq; animo. Congruet illud Hom. Iliad.

Μεσηγής γάιντε Εὐφράτης αὔτερος.

Id est.

In medio terra simul & stellantis Olympi.

Ancipitis animi.

Animus anceps & incerti consilij indicatur hoc versu,
qui est Iliad. ξ.

Διχθά δέ μαι κραδίη μέμονε φρεσίν δεμαίνονται.

Huc animus mihi versanti inclinabat et illuc.

Hasta caduceum. δόρυ κηρύκεον. Suid.

Dici solitum, quoties aliquis simul & minaretur, & ad concordiam inuitaret.

Delphicus gladius. Δελφικὸν ξίφος.

De re dicebatur ad diuersos usus accommodabili.

Vtrunque.

Enarrata Apollonij citant hunc ex Callimacho versum:

Αμφότερον, κέντεσσον τε βοῶν καὶ μέτεσσον αὔτερον.

Vtrunque est, stimulusq; boum, mensuraq; terra.

Dici potest de re quapiam ad diuersum usum accommodabili: quemadmodum superius est ostensum de Delphico gladio.

Iisdem è literis Comœdia ac Tragœdia
componi-

componitur. ἐκ τῶν αὐτῶν Τραγῳδία γίνεται, καὶ Κωμῳδία χαρακτάτων. Aristoph.

Conueniet in eos, qui eadem de re norunt diuersa finge. Aut qui eadem opera diuersa possunt.

Nauis aut galerus. πλοῖον ἥκυνη.

Dereancipiti dicitur. Nec inuenustè dicetur in eos, qui cultu moribusque diuersam personam præseferunt. Es iste ein Schiff oder Scheinhut. Es ist ein Kuh oder ein Zeifstein.

Triceps Mercurius. τριπέφαλος Ερμῆς.

Dicitum videtur in ambiguos, ancipitesque, aut in vehementer astutos.

A P E R T E   E T   C R A S S E.

Præmansum in os inserere.

M. Tullius in Oratore suo prouerbij vice usurpat, pro eo, quod est, rem in docendo nimis enucleatè nimisq; frustulatim tradere. Man muß ihm für tawen / wie einem jungen Kindstein.

Crassa Minerua. Pingui Minerua.

Columella.

Dicitur pinguiori Minerua fieri, quod inconditiū simpliciusque quali indoctius fit, non autem exquisita arte, nec exactissima cura.

Crassiore Musa. παχυτέρα Μέση.

Quintilianus: Libet propter quosdam imperitiores etiam crassiore, ut vocant Musa, dubitationem huius utilitatis eximere. Inuenitur aliquoties apud scriptores non inidoneos, pinguiore formula, pro eo, quod est, planius atque intelligibilius.

C O N I E C T V R A E.

Leonem ex vnguis estimare. ἐκ τῶν ὀγύχων τὸν λέοντα γινώσκειν.

Ex vera quapiam coniectura negotium vniuersum pendere, ex paucis multa, ex minimis maxima coniucere.

E fimbria

E fimbria de texto iudico. ἐκ τῇ κρα-
σπέδῃ τὸ ὑφασμα γνώσκω.

Hoc est: Ex uno aliquo pusillo reliquorum facio con-
iecturam. Ich sihe an dem Nest wos / was für eyn Vogel daran
wohnet.

E næuo cognoscere.

E næuo cognoscere, est ex re quapiam minima, totum
hominis ingenium æstimare.

De gustu cognosco. ἐκ γεύματος γι-
γνώσκω. Theophrastus.

Ex degustatione iudico, hoc est, ex minima experientia.

Æthiopem ex vultu iudico. τὸν Αἰθίοπα
ἐκ τῆς ὄψεως γνώσκω.

Præ se fert quisque aliquo signo, cuiusmodi sit moribus.
Præ se fert enim Aethiops nigrore vultus, intortis capillis,
labris tumentibus, dentium candore, patriam suam.

De fructu arborem cognosco. ἐκ τῷ
καρπῷ τὸ δένδρον γνώσκω. Tullius.

E factis hominem iudico. Quæ parœmia etiam in Eu-
angelicis literis extat.

De facie nosse.

Est leuiter cognitum habere. Id si transferatur ad res
animi, fiet venustius.

Cauda de vulpe testatur. ἡ κέρας τῇ
ἀλώπεκι μαρτυρεῖ.

In eos, qui pufilla in re, cuiusmodi sint, declarant.

Ex fronte perspicere. Πτίδηλον τοῖς αε-
σώποισι παιῶν. Tullius.

Ex fronte perspicere dicimus, quod statim & velut ipso
protinus occursum percipimus. Das Aug ist des Herzens zeug.
Das Angesicht weiß es auf.

Ex habitu bonum virum præ se fert.

Qui

Qui dicit ex ipsa oris figura videri probum hominem,
citabit illud Homeri ex Odyss. a.

Oὐ μὴ γάρ πηγαῖς ἀπαίδειν.

— Ex specie minus improbus ipsa,

Esse videbatur. *

Er hat gute gebärden/ sonst mag er sein wie er will. Item, Er
scheinet ein gut Gesell sein.

Ex stipula cognoscere. ἐκ τῆς καλάμης
γνώσκειν.

Quoties ē vestigijs quibusdam in senecta reliquis, con-
iecturam facimus, cuiusmodi quis fuerit in adolescentia.

Ec culmo spicam coniucere.

Eustathius Odyss. τ.

Ex καλάμης δῆλος ἐστὶν ὁ τεθεραπέδης σάχυς.

Ex culmo perspicitur spica demissa.

Etiam in senecte appareat cuiusmodi fuerit iuuenis.

Ec cantu dignoscitur avis. οἶος ὁ τρόπος,
τοιᾶται οὐδὲν καὶ οὐδόγος.

Qualis vir, talis oratio. Iactatur vulgo simillimum huic:
ē plumis auem dignosci, id est, ē cultu spectari vitam &
ingenium hominis. Am Gesang kennet man den Vogel.

Effeminatorum etiam oratio effemina-
ta. ἔνεστιν ἐν δαιλοῖσι ἀνανθρόποι λόγοι. Zenodot.

Inertibus viris, iners oratio, vt quisq; est, ita & loquitur.
Man höret auf den Worten/was Kauffmans schaz er treibet.

Vanæ coniecturæ.

In eos, qui de euentu negotij solent angurari, competit
illud Homeri:

Οργίδες δέ τε πολλοὶ γένος αὐγάστης ηελίοισι

Φορτῶσι, εὖδε τε πάντες ἐνευσίσονται.

Id est.

Ast per multa avium versatur in aethere turba,

Quorum non quavis portendere idonea fatum.

Ex uno omnia specta. οὐκέτι οὐδὲν τὰ πάντα
οὐδέ.

Admonet

Admonet adagium, ex vnius euentus experimento, re-liquorum similium coniecturam oportere facere.

Domi coniecturam facere. οἴκογενεῖν ἀνάζειν.

Quod non aliundē petitur, id domi fieri, proverbio dicitur.

Prima facie, Prima fronte. Quintil.

Sapiunt hæc quoque proverbiū, maximè quum ad res incorporeas referuntur. *Prima facie*, *Prima fronte*, pro eo quod est, primo obtutu & priusquam pressius ac diligenter consideres.

Cribro diuinare. κροκίνω μαντείας θεαταί.

Lucianus.

Est coniectura sagaci rem deprehendere, aut stulte de rebus occultis diuinare.

Signum bonum aut malum. σύμβολος
ἀγαθός ή κακός φαῦλος.

Vbi quis de re incognita diuinat incertus.

Stellis obsignare, obelo notare. ἀσποις
σημειώσαται, ή ἀσποις τεκμαίρεσαται. Eustath.

Dictum de his, qui longam aut desertam viam peragunt, adeò ut necessum habeant regionum situm, stellarum obseruatione signare.

Vna hirundo non facit ver. μία χελιδών
εῖσπειρει.

Vnus dies non sat est ad parandam virtutem, aut eruditio-
nem. Eodem pertinent & ista, πόλις εἰσὶ η̄ πόλις ἀνδρῶν
ἴσα. Vnus homo non facit ciuitatem. Item, Vnus numus
non facit diuitem. Es fällt kein Eich/von einem streich. Ein bunte-
te Kräh/macht kein Winter.

Omnibus vestigijs inquirere. πᾶσιν ξή-
νεσι ζητεῖν.

Omnibus vestigijs inquirere dicitur, qui summa cura,
summa-

summaque diligentia rem peruestigat.

Qui bene coniunctet, hunc vatē. Tullius.

Admonet adagium futurorum præscientiam non è sortibus aut augurijs petendam esse, sed à prudentia.

Certum prospicio.

Qui se negabit temerè, malè, secusud de exitu rei cuiuspiam sentire, sed certis adductum argumentis & pluribus experimentis obseruasse, accommodabit illud Homeri.

Oὐ γὰρ ἀπειρότας μωντένομα, ἀλλὰ εἰδὼς.

Nam neq; inexpertus iam diuinavero verū
Egregie callens.

Rem acu retigisti. Plautus.

Pro eo quod est : Rem ipsam diuinasti, nihil aberrans.

Scopum attingere. τυγχάνειν τῷ σκηπτῷ.

Est voti compotem fieri: à conjectura rem ipsam asse-
qui. Aberrare à scopo, atq; id genus aliæ figuræ omnes pro-
verbium sapient.

Crepitu probabis. πλαταγῆ δοκιμάσεις.

De ijs qui ridiculè explorant alterius in sese animum.

**Qualis vir, talis oratio. οἷος ὁ τρόπος, τοις-
τῷ εἰς ή καὶ λόγῳ.**

Seneca in epist. Apud Græcos, inquit, in proverbum
cessit. Talis hominibus fuit oratio, qualis vita. Den Esel
tennen man bey den Ohren/ vnd bey den Worten einen Thoren.

**Quanquam non dixeris, tamen appa-
ret ē pelle. εἰ μὴ λέγεις, ἀπὸ τῷ δέρματῷ
Φάίνη.**

Res ipsa redarguit mendacem, & oris habitus. Vnde il-
lud Ciceronis : *Nisi fingeres, non sic dices.*

**Protinus appetet, quæ plantæ frugife-
ræ futuræ. αὐτίκα καὶ φυτὰ δῆλα ἀμέλαι πάρ-
τη ἔσεσθαι.**

Et in pueris elucet indeoles futuræ probitatis. Es trum-
met sich zeitlich was ein guter Haec werden soll. Was zur Nessel
werden will/fangen zeitlich an zu brennen.

Leonem videre, hostium prælia por-
tendit. λέοντας ιδεῖν, δυσμενῶν δηλοῖ μάχας.

Translatum vel à somniorū coniecturis, vel ab obser-
uantibus auguria.

Mortuos videns. νεκρὸς ὄφεων, νεκρωσθ
ἔξεις πεγμάτων.

Refertur à Suida, tanquam vulgò iactatum de diuina-
tione, quæ sumitur ab insomnijs, superstitione omnium va-
nissima. Id tamen ita dictum, quod mors finis sit omnium
huius vitæ malorum.

Mortuus per somnum, vacabis curis.
Φανῶν καθ' ὑπνὺς Φροντίδων ἔσῃ δίχα.

Versiculus vulgò iactatus apud Græcos. Existimabant
enim eum, qui se mori somniasset, à curis, molestijsque li-
beratū iri, quod mors finem doloribus imponere videatur.

I N D E P R E H E N S O S .

Folio siculno tenens anguillam. ταῦθείω
τλὶ ἔγχελω.

Vbi quis alioqui fugax & lubricus arctiore vado tene-
tur, quam ut possit elabi.

Medius teneris. νυῦ ἔχη μέσος.

De eo qui sic tenetur, ut extricare sese nulla ratione
possit.

Decipula murem cepit. εἴληφεν παγῆς
τλὶ μαῖ.

De rectè meritoque deprehensis, & malo dignis.

In laqueos lupus. εἰς πάγας ὄλυκος.

Quum improbus quispiam tandem in extremum ad-
ducitur discrimen.

In area latitas. ἐν ἀλῷ δρασκάζεις. Zenod.

De eo

Deo, qui in eo versatur negotio, ut non possit non esse conspicuus.

Culleo dignus. *Tullius.*

Cum hominem enormiter sceleratum significare voluimus, eum culleo dignum dicimus.

In easdem ansas venisti, εἰς τὰς ὄμοιας λαβᾶς ἐλήλυθας.

Quadrat in eum, qui sic irretitus est, ut quocunq; se verat, teneatur: nec explicare se possit.

Laqueus laqueum cepit. ἀτὰρ οὐ πάγη ἔσκε λῆψεδην πάγην.

Vbi malus malum obseruat. Veluti fur furem, perfidus, perfidum, quod interdum vsu venit, ut dum duo sibi vicissim insidias tendunt, uterque deprehendat alterum.

Hinc illæ lachrymæ. *Tullius.*

Dicitur de rei causa aliquandiu dissimulata, quæ verè tandem deprehendatur.

Hydrus in dolio. ὑδρός εν τῷ πίθω.

Licebit usurpare, quum quis occulta calamitate premitur, causa atque autore non extante. Aut quum diuturni mali tandem autor deprehenditur.

Tempus omnia reuelat. πάντα τὸν παρθένον γένοντο.

Non discrepat Euangelicum dictum apud Matthæum cap. 10. Nihil opertum quod non reuelabitur: & occultū quod non sciatur. Es ward nichts so rein gespunned/es kam endlich an die Sonnen. Item, Es kommt alles an den tag/ was man under den Schnee verbirgt.

Cuculus.

Olim, qui fuissent in re quapiam parum honesta deprehensi, vulgari probro cuculi dicebantur. Cuckuck. Cuckooch.

Simul & da & accipe. ἀμα δίδε καὶ λάμψεις φανε. Aristotel.

Torquebitur ad eum, qui non collocat officium aut munus suum, nisi iam certus de mutuo.

Nemini fidas, nisi cum quo modiū salis absurseris.

Significat autem hominis ingenium non posse perspicere, diuturno conuictu.

Fiducia pecunias amisi, diffidentia seruauit. τίσει χρήματ' ολεσσα, ἀποτείη δὲ στάσις.

Iactatur & hodie, fiducia plerosque mortalium falli. Durch Trew vnd Glauben / ward mancher betrogen. Wer vertrauen reit das Pferd hinweg. Item, Wer leichtlich glaubt/wird leichtlich betrogen.

Ne Mercurio quidem credere.

Strabo lib. 2. de narratione parum probabili, οὐδὲ τῷ Ερμῇ πιστεῖσθαι τὸ λέγον. Propriè continent in eos, qui longinquis peregrinationibus circumacti, narrare solent prodigiosa. At viatorum Deus habebatur Mercurius. Wer liegen will/ der liegt auf der ferre/ sonst fragen die Bauten nach.

Confringere tesseram.

Apud Plautum in Cistellaria, Confregisse tesseram, dicitur, qui sibi redditum in domum aliquam præclusit. Er hat es an diesem ort verschütt.

Cæca dies, & oculata dies.

Plautus cæcam diem & oculatam, pro die, qua non numeratur præsens pecunia & qua numeratur. Vocant & Iurisconsulti cæcam diem, & cæca testimonia, quæ scripto perhibentur ab absentibus.

Oculata manus.

Oculatas manus dixit Plautus, quæ promissa velint exhiberi re, non oratione promitti.

Pluris

Pluris est oculatus testis vñus , quam
auriti decem. *Plautus.*

Longè maior est habenda fides referentibus ea , quæ
viderint oculis , quam ijs qui narrant ab alijs audita.

Non persuadebis , ne si persuaseris qui-
dem . & γὰρ τείσης , γδ ἀν τείσης . *Aristoph.*

Est Hyperbolæ genus , qua significamus tanquam ἀδύνα-
τωμά . Perinde quasi dicas , non credam , etiam si video .

Quot seruos habemus , totidem habe-
mus hostes .

Admonet adagium , ne quid fidamus illis , neue ex ani-
mo illos nobis amicos arbitremur , qui nos metu colunt .

Hostium munera non munera . εἰχθεῶν
ἀδωρεῖδωρεῖ κ' οὐκ ὄντος μα .

Prisorum superstitione creditur , obseruanda vel maxi-
mè munera , à quibus quo animo mitterentur , propterea
quod quæ darentur ab ijs , qui nobis malè cuperent , exitio
plorunque fuisse constaret .

Homo homini lupus . ἀνθρωπὸς ἀνθρώ-
πος λύκος . *Plautus.*

Quo monemur , ne quid fidamus homini ignoto , sed
perinde atque à lupo caueamus . Ein Mensch ist des anderen
Wolff / Teuffel / oder Hagel .

Etiam si Cato dicat . τὴν μὲν γδὲ Κάτωνος
λέγοντι πιθανόν εἴη .

De fide & autoritate Catonis Uticensis narrat Plutar-
chus . Prouerbitum dicitur de rebus incredibilibus .

Lydus ostium claudit . Λυδὸς τὸν θύραν
ἐκλειστείας .

De furacibus dicebatur , quod Lydi non discederent ,
nisi re quapiam sublata . Malim accipere de ijs , qui rem
quapiam obsecram aggressuri , fugiant arbitros abund-
que fese : propter Lydos molliciei notatos .

Prorsus ignotus.

In hominem, quem nobis mirum in modum ignotum videri volumus, per iocū torquebitur illud ex Odyss. a & ξ.

Tis, πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἡδὲ τοκῆς.

Dic, quis & unde venis? tibi ubi patria atq; parentes.

Cognatum est illi: Albus an ater sis nescio, poterit & ad rem applicari, veluti si dicamus aliquem omnis philosophiae imperitum, in librum philosophicum incidisse.

Tis, πόθεν εἰς ἀνδρῶν? πόθι τοι πόλις ἡδὲ τοκῆς?

Nullius coloris.

Alibi commemorauimus de modis omnibus ignoto solere dici. Albus an ater sis, nescio. Huic simillimum est, quod ait Harpax apud Plautum: *Quem Pseudolum quas tu prædicas mihi fallacias? Quem ego hominem nullius coloris noui.* Vehementius est quam si dixisset: Albus an ater,

Iuxta cum ignarissimis.

Non sine proverbij specie Simo fenex apud Plautum in Pseudolo rogatus à Ballione: Iam nefcis, quæ sit hæc res, respondet, iuxta cum ignarissimis. Sentiens se nihil omnino scire, nihiloq; plus, quam hi qui maximè sunt ignari.

In alio mundo. ὡς ēν ἄλλῳ κόσμῳ.

De ijs, qui longè lateque dissident à mōribus aliorum; aut quibus omnia non videntur, aut qui longè dissiti sunt à patria. Er ist auf einer andern Welt. Er ist der alten Welt.

In alieno foro litigare.

Pro eo quod est: In re noua, cuique nondum assueueris, versari.

In tua ipsius arena.

Id est: In tua ipsius arte. Sumptum à gladiatoriis so- litis in arena digladiari. Neque verò parui referebat horum, nota an ignota dimicarent arena.

Albus an ater sis, nescio. Tullius.

Soleat dici de homine vehementer ignoto. Horatius in extrema

extrema epistola, *vultu mutabilis albus et ater*, pro eo quod
est bonus & malus.

Non nouit natos.

Simillima huic figura est: Natum non noui, pro eo quod
est, prorsus ac modis omnibus ignoto. Cicero.

Ne pictum quidem vidit.

De vehementer ignoto dicimus. Idem Cicero.

Nomine tantum notus.

De homine nobis mirum in modum ignoto.

Late viuens. λάζε βίωντς.

Admonet adagium in humili fortuna vitam esse feli-
ciorem ijs, qui obscurè viuunt, à publicis negotijs, ita se-
moti, vt cum vita discessissent, nemo illos vixisse sentiret.

**Arrepta candela, candelabrum qua-
rere.**

Dicimus quum res improvidè geritur.

I M P E R I T I A.

Dulce bellum inexpertis. γλυκὺς ἀπεί-
ρω τώλεμος.

Vegetius de re militari lib. 3. cap. 12. Nec confidas, inquit,
satis, si tyro prælum concupiscat: inexperto enim dulcis est pugna.
Docet adagium, multa esse, quæ quantum discriminis ac
malorum habebant, non intelligas, nisi facto periculo.

Pedum visa est via. τῶν ποδῶν ἐώραλα γόδος.

De negotio, cuius aliquando periculum feceris.

Operarij.

M. Tullius lib. de Oratore primo, non absque prouer-
bij specie operarios appellat, qui citra philosophiæ cogni-
tionem causas agunt. Transferri poterit ad concionatores,
qui quod parum exercitati sunt in sacris literis, è collecta-
neis ediscant quod apud populum multo clamore, mul-
taque corporis iactatione detonent. Aut qui in templis in-
genti boatu canunt non intellecta: non concionatores, sed
operarij: non cantores, sed operarij.

Nuces relinquere.

Est omissis studijs ac nugis puerilibus ad grauiora magisque seria conuerti. Persius;

Et nucibus facimus quaecunq[ue] relictis,

Quum sapimus patuos. Die Kinderschuh ablegen.

Longum valere iussit. μακρὸν χαιρεῖν
Φράστες εὐταῦρα πιμᾶς.

Ea figura quoties ad rem, non ad hominem refertur, haud dubiè proverbialis est. Rem igitur, à qua nos abdicamus, ei renunciare dicimur, longum valere iubere.

Rudentes & remos, cum armis commutauit. νῆστος καπέλας οὐδ' ὁ τόπων ήλάξατο.

Couueniet, vbi quis artem aut quæstum solitum relinquit gloriæ cupiditate commotus: veluti si quis è nauta fieret miles, è negotiatore, sacerdos.

Pro eleganti medico malus poëta. ἀντὶ^τ
χαρίσιοις ιατροῖς, κακὸς ποιητὴς καλεῖσθαι Πτι-
γυμεῖς. Plutarch.

In eum dici solitum, qui non contentus artis suæ professione, in qua locum mediocrem obtinebat, pergit aliena profiteri, in quibus non perinde sit exercitatus, nec par tem prōinde gloriam reportaturus.

De calcaria in carbonariam. Tertull.

Quoties fit, ut à re proposita ad aliud quippiam longè diuersum digrediamur, de calcaria in carbonariam decurrere, dicimur: siue quū ex uno malo in aliud diuersum incidimus.

De toga ad pallium.

Hæc nimirum indignitas erat, à toga ad pallium, cuius duplex erit vsus: vel quū ad diuersum vitæ genus se se culerit aliquis, vel quū à fortuna honestiore ad humiliorem.

A Dorio

A Dorio ad Phrygium. ἀπὸ Δωρίς Φρυγίων.

Vbi quis à temperatione vita ad luxum conuertitur, aut à fortuna mediocri ad maiorem strepitum.

Maritimus quum sis, ne velis fieri terrestris. θαλάτηος δι' αὐτού, μήποτε χερσῶν γένε.

Admonet non mutandam conditionem, ne in melius quidem.

Subitò alias.

In hominem repente mutatum, quique subitò alias factus esse videatur, torquebitur illud Homeri ex Iliad. π.

Ἄλλοιος μέγιστον εφάνης νέον, οὐ πάχοιτεν.

Id est.

Hospes nunc alias mihi, quam dudum esse videris.

Congruit hoc illud Theocriti:

Ἄλλος τις εἰς απίνακα μὲν Θεός ξερότον αἴλιον ἔτενξεν.

Id est.

Num quo alias subitò factus sum nomine Diuum?

Vlysses pannos exuit.

Plutarchus hunc Homericum versum usurpauit ex Odyssi. χ.

Αὐτὸς εἰν μεν ὅθη ράκεων πολύμηνος Οδυσσεὺς.

Vilibus at pannis mox est exutus Vlysses.

Accommodare licebit ijs, qui genere vitae subitò commutato, è pauperibus diuites, è squalidis nitidi, è tristibus hilares existunt. Plutarchus torquet in adulatorem, qui Polypi more omnium studijs fese accommodat.

MUTANDAE SENTENTIAE.

Palinodiam canere. Παλινωδεῖν. Plato.

Est diuersum ab his, quæ prius dixeris, dicere, atque in contrarium vertere sententiam. Sich selbs aussis Maulklopfen. Wider hinein liegen, was er zu vor herausser gelogen hatte.

Calculum reducere.

Est mutare factum, cuius te pœnitentia, aut vertere consi-

lium rei non satis commodè institutæ. Cicero.

Vertere tela. Funem reducere.

Est in diuersum mutare sententiam. Persius:

Quæ dederam suprà repeto, funemq; reduco.

Horatius:

— *Nunc retrorsum*

Vela dare, atq; iterare cursus cogor relictos.

Consilium in melius commutandum.

Si quando iubebimus mutare consilium, ut potè fœdū ac stultum, aut reprehendemus quippiam, & inconsultum, vsū fuerit illud Homeri.

— *Tις τοί νυ Θεῶν τητεράς θεολήν*

Ἐν σύνθεσιν ἔπηκε καὶ εξέλεπτο φρεγάς εἰδλας.

Id est.

Quis tibi consilium submisit inutile tandem

Djuorum, sanamq; exemit peccore mentem?

Imitabor Nepam.

Imitari Nepam dicitur, qui retrocedit.

Reprehensio cogitationis.

Quum ipsi reprehendimus animi nostri consilium, aut cogitationem parum honestam, aut parum utilem, locus fuerit huic Homeri versiculo.

Ἄλλα την μοί τοῦτα φίλοι διελέξατο θυμός?

Sed mihi cur animus secum hec in pectore versat?

Talum reponere. *τὸν πετῖον ἀναθέατο.*

Dicebantur, qui quod parum ex sententia euenerat, curris, ut aiunt, posterioribus corrigebant.

N o t v s.

Hoc iam & vates sciunt. *ὁ οἰησητὸν ἥδη*
καὶ μάντεος.

Aptè torquebitur iocus in rem tandem compertam, quæ diu fecellerat.

In ore atq; oculis. *Cicero.*

Quæ

Quæ propalam fuent, in ore atque oculis omnium fieri dicuntur.

Rumor publicus non omnino frustare est.

Φήμη δ' οὐ τοι πάμπαν ἀπόλαυται γένεται λαοί
Πολλοὶ φημίζωσιν.

Haudquaque in totum rumor perit ille, per ora
Qui populat populis compluribus.

Domesticè notus.

Lucianus: Ανδρὶ εἰλευθέρῳ καὶ οὐκότεν σε ἀκειβᾶς εἰδόπι. Vir
libero & qui te ex doméstico conuictu cognitum habeat.
Id erit venustius, si ad res animi traducatur, ut si quis dicat
artem Rheticam οὐκότεν alicui notam.

Intus & in cute.

Intus & in cute notus, est omnibus modis cognitus, per-
inde quasi dicas foras atque intus notus. Persius:

Ad populum phaleras, ego te intus & in cute noui.

Id est: Alijs fucum fecisti, mihi planè notus es, neque
potes imposturam facere. Plautus: *Hunc ego penitus & de-
mi inspexi.* Er ist mir betandt von Haut vnd Haar.

Lippis & tonsoribus notus.

Quæ iam in ora vulgi abierunt, omnibus tonsoribus ac
lippis nota dicuntur. Horatius:

— Opinor
Omnibus & lippis notum & tonsoribus esse.

Principes inter se noti.

Qui dicet mutuam Principum aut eruditorum inter ipsos
esse notitiam, etiam si diuersas longeque dissitas habitent
regiones, usurpare poterit illud Homeri:

Οὐ γὰρ τὸν αὐγῶντες θεοὺς αἰλῆλοισι πέλονται.
Αἴγανεται, γέλεται πόποις δώματα ναιεται.

Id est.

*Non ignoti inter se sunt dij morte carentes,
Quanquam semoti diuersa in sede morentur.*

Torqueri poterit & in satrapas istos, qui tametsi belli-
gerari

gerari videntur, magnoque rerum tumultu conflictari, tamen ipsi clanculum inter se colludunt: hoc tantum agentes ut suam veterque plebem exhauiat, & imminuta Reipublicæ autoritate, suam constabiliant Tyrannide.

O B S C U R I T A S.

Delius natator. Δήλιος νεαλυμβητής.

Olim vulgo dicebatur admodum nataendi peritus, qui que nosset in summa natare aqua.

Per nebulam.

Vide, *Indilige[n]tia*.

Numeris Platonicis obscurius. Cicero.

Id ideo dictum, quod Plato numeris Pythagoricis obscurat suam philosophiam, ac veluti nebulas offundit.

Dauus sum non Oedipus. Terent.

Oedipi ingenium scite proponendis, simul & dissolvendis ænigmatum scriptis nobilitatum est, propter dissoluta Sphingis problemata, adeo ut in proverbiū abierit eius nominis appellatio. Ich hab kein Propheten Beer gessen. Ich bin kein Prophet/ sonder ein Hirt/ spricht Amos.

Canis podicem inspicere.

Vide, *Cæcūtientia*.

Bœotica ænigmata. Βοιωτικὰ αἰνίγματα.

Dicebantur obliquè atque obscure dicta, quæque per difficultē percipi possent.

Ne Apollo quidem intelligat. ταῦτὶ δὲ τὸν ἐσὶν γέδ' αὐτὸν μάρτυς.

Id est: Nec Apollo, quid sibi hæc velint, intelligat, quod vehementer esset obscurum & intellectu perdifficile.

Carcini poëmata. Καρκίνος ποίηματα.

Dicebantur ea, quæ viderentur obscurius & instar ænigmatis dicta.

O C C V L T A.

Terra defossum habes. γῆ κρύψας ἔχεις.

In eum

In eum, qui non impartiit, neque præfert suas dotes. Et
hat es bey sich begraben.

Occultæ musices nullus respectus. ὁφελός τὸ πορρήτην ἀφανεῖς τῆς μυσικῆς.

Cuius adagij sensus est: Quamuis egregias animi do-
tes, si non proferas, perinde esse quasi non habeas. Ouidius:

Tu licet et Thamiram superes acq: Orpheo cantu.

Non erit ignota gratia magna lyrae.

Plutus. ἄγνα.

Sunt nonnulli mortales qui vel nativo quodam ingenij
vitio, vel data etiam opera, quæ sciunt, dissimulant, & alijs
grauantur impertire. His illud nonnunquam euenire soled
ut pro indoctis negligantur.

Qui sunt apud inferos terniones. τὰς
ἐν ἀδερφανέδαις.

Hoc adagio ridebantur ij, qui res abditas & abstrusas
curiosa quadam diligentia vestigarent.

Nisi si qua vident auis. τὸν εἴπειον ὅρνις.
De revehementer occulta,

Attici Eleusinia. Αθηναὶ Ελευσίνα. Zeno.

Subaudiendum γέθειαντες. Id est, inter se. Vsurpatur, si
quando conueniunt inter se aliqui, secretò de re quapiam
arcana tractantes.

In tenebris saltare. ἐν ταῖς σκότῳ ὥρχειασι.

Lucianus.

Est rem gerere clanculum, nullo teste, nulloque iudice.

Monstrum alere. Terent.

Monstrum alitur, vbi quid occulti vitij latere significa-
mus.

Muris circumcurrentibus. τῶν τοίχων
πειρεχόντων.

Licebit uti, quum aliquid monstri alitur, & ob id capta-
ri secretum.

Summis

Summis ingredi pedibus. ἄκρω πόδι Πτι-
βαύειν.

Dicitur qui clanculū aut cautim aut pedetentim, quod
aiunt, conatur aliquid.

In aurem dicere. εἰς ἡς λέγειν. Matth. 10.

Vel hodiè vulgò dicitant, pro eo, quod est clanculum
ac secretò committere: In Euanglio: Καὶ οἱ πουλοί σα-
στις, πραγματεύεται στέφανον. Heimlich in ein Ohr sagen.

Ostium obdite prophani. Θύρας Πτί-
θε θε βέβηλος. Lucian.

Conueniet vti, si quando significabimus nos de rebus
arduis & arcanis loquuturos esse.

In simpulo. Cicero.

In simpulo olim fieri dicebant, quod vel clanculum, vel
in re minuta, atque humili fieret.

In angulo. ἐν γωνίᾳ.

In angulo fieri dicitur, quod sit in occulto. Under dem
Hütten spilen. Im Winkel spilen.

Admoto capite. Homerus.

Αγκι χῶν νεφαλίῳ, ἵνε μὴ πυθοίσθ' οἱ οὔκοις.

Admoto capite, reliqui ne audire valerent.

Admonet eo loco, si quis obiurgandus est amicus, ut id
sit primum in tempore, deinde comiter & amicè magis
quam asperè, postremò clanculum semotis arbitris.

Vrit absque torre.

Versum hunc ceu proverbialem subinde Plutarchus v.
surpat:

Εὗει δέ τε δυλοῖο καὶ αὐτῷ γῆρας δάκρυ.

Exurit sine torre, grauiq; dat illa senecte.

P E R P L E X V S.

Ventus neq; manere sinit, neq; nau-
gare. ἀνεμός τε μένειν εῖδε, τε πολεῖν. Diogen.

Vtius erit, ubi quis in eas rerum angustias inciderit, vt
nec

LOCVS LII.

nec relinquere negotium sit integrum, nec absoluendi sit
facultas.

Auribus lupum teneo. *Terentius.*

Donatus Græcam parœmiam Græcis adscribit verbis:
τὸν ἄτανέχω τὸν λυκόν, γύρονέχειν, οὐτ' δύναμαι. In eos qui
eiusmodi negotio inuoluuntur, quod neque relinquere sit
integrum, nec tolerari possit. Ersteser g̃wischen Thür vnd
Angel.

Hæret in vado.

Ambrosius in Lucam: In abruptum, inquit, disputa-
tionis venimus, hæremus in vado. Metaphora à nauiglo
ducta, quod vado illisum frustra circumagit.

Gangamon. *Γαγάμων.*

Iulius Pollux lib. 10. citat Aeschylum, qui negotium in-
nolutum & explicatu difficile *γαγάμων* dixerit, quemad-
modum dicinus nassam.

In aqua hæret. *Cicero.*

Qui fluctuat, neque in solido consistit.

Nunc meæ in arctum coguntur copiæ.

Terentius: In angustum oppidò nunc meæ coguntur
copiæ. Metaphora sumpta ab exercitu qui obsidetur ab ho-
stibus, ut difficile sit effugere.

In puteo constrictus. *Ἐργάζεσθαι συχόμενος.*

Plato.

Quadrabit in eos, qui in angustias eas redacti sunt, ut
extricare nullo modo possint.

Perplexus.

Qui in maximis versatur periculis, nec ullum assulget
subsidiū, usurpabit illud Homeri ex Odyss. π.

Οὐδὲ τις ἀδεῖν

Φαίνετο γανδών, αὐτὸς δὲ γεννών οὐδὲ θάλασσα.

Nec rilla apparuit ultra

Tellus, sed nobis cælum vndeque; et undeque pontus.

Perplexus animi; *consternati.*

In eum qui periculoſo negotio conſternatur animo, nec
rationem.

rationem inuenit qua explicet sese, quadrabit illud ex Homeri Iliad. 9.

Nέσος. οὐτε τελεῖν φύγειν ἡγία στηθόεσσι.
Fugere è manibus mirande Nestori habent.

Ne Execestides quidem viam inuenierit. §δ' Εἴη κειδῆς αὕτη εὔποτ τὸν θεῖον οὐδόν.
De negotio perplexo atque inexplicabili.

Labyrinthus. Λαβύρινθος.

Labyrinthum olim vocabant orationē aut rem quam-
piam vehementer impeditam & inextricabilem.

De gradu deicere. Plantus.

Pro eo, quod est, animo consternari, ac velut à statu
mentis dimoueri. In gradum reponere, quasi in pristinum
locum restituere. Ad eandem formam pertinent. Monere
loco: Restarbare gradu: Restituere in locum. Er ist ihm das
Gehirn abgewinnen. Item, Er ist gar auf der Nuss. Er ist gar auf
dem Sattel gesäßt.

Peribis, si non feceris.

Vbi quis in eum redactus est locum, ut nec aggredi rem
possit citra magnum incommodum, neque tutò omittere.

Nec currimus, nec remigamus. §δε
Φέομδη, γάτ' ελαύνομδη.

Aptè torquebitur in illos, qui frustrā conantes, nihil pro-
ficiunt, videlicet aduersante fortuna.

Nec caput nec pedes.

Negotium ita perturbatum, ut nescias quo pacto vel
expedias vel amittas, veteres dicebant, Nec caput habere nec
pedes.

P E R S P I C A C I T A S .

Lynceo perspicacior.

Sunt, qui tradunt Lynceum primum reperisse fodinas
metallorum, æris, argenti & auri. Et hinc vulgo natam fa-
bulam, quod ea quoque videret, quæ sub terra forent. Ari-
stophanes in Pluto: βλέπειν τὸ διπλάσιον τὸ τελυγχέων. Id
est, Falso

est, Falso ut video, vel Lynceo ipso acutius.

Serpentis oculus. ὁ Φεως ὄμψα.

De his dici consuevit, qui acribus & intentis intuerentur oculis. Ab animante sumpta metaphora. Horatius:

*Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum
Quām aut aquila, aut serpens Epidaurius?*

Ex πλάτει.

Ex πλάτει dictum, accipiendum interpretantur Græci, quum paululum ultra præscriptum significant esse concedendum, præsertim in his, quæ sunt humanitatis.

Odorari.

Translationes quæ ducuntur à corporis sensibus, omnes ferè proverbiales sunt. Velut Odorari, pro rasciscere. Olfacere, pro deprehendere. Subolere, pro suspectum esse. Obolere, pro molestum esse, aut esse in suspicione.

P E R S P I C V I T A S.

Vel cœco appareat. οὐ τούφλῶ δῆλον.

Dere vehementer perspicua. Eusebius aduersus Hieroclem:

Αλλὰ γάρ η τοφλώ φασί, δῆλον.

Quin etiam vel cœco perspicuum aiunt esse.

Et puero perspicuum est. οὐτοῦδι δῆλον. Plutarch.

Dere supra modum perspicua confessaque. Ein Kind soll es merken. Ein Kind kann es verstehen.

Notum lippis ac tonsoribus. Plato.

Quæ iam in ora vulgi abierunt, omnibus tonsoribus ac lippis nota dicuntur. Horatius:

— Opinor

Omnibus & lippis notum & tonsoribus esse.

Tanquam in speculo. Tanquam in tabula. καθάπερ ἐν κατόπτρῳ, καθώσπερ ἐν γέαφῃ.

De re vehementer euidente perspicuaque. Terentius
Deniq; inspicere tanquam in speculum vitas omnium iubeo.

Rudius ac planius.

Suidas admonet subesse prouerbium quod hunc ad modum feratur, στρέψερόν μοι αὐτῷ φέσσον φρέσσων. Id est: Aperi-
tius mihi loquere atq; indoctius. Sumptum à quibusdam emi-
gmatum inuolucris.

Electro lucidior. Ηλέκτρης ηλεφυγά-
σερο.

Dere magnopere dilucida. Lucianus.

Veluti è speculo. ὡς ἀπὸ σκοπίας.

Dum quis rem velut oculis subiectam, totam vndeique
contemplatur.

Archimedes non posset melius descri-
bere. Cicero.

Archimedes Syracusanus Geometra fuit celeberrimus,
nusquam non intentus figuris Geometricis, adeò ut pin-
gens sit imperfectus. Dicitur de re plana & explicata.

Mens videt, mens audit. νῆσος ὁρᾷ, καὶ νῆσος
ἀκούει.

Locus erit adagio, ubi iubemus quempiam attentum
esse, quemadmodum dicimus.

Candidus sermo. λευκὸς λόγος.

Græcis dicitur oratio dilucida, perspicuaque, à colore
qui inter cæteros plurimum habet lucis. Vnde λευκότεροι
ἰτιῶν dicuntur, qui clarius effuerunt, quam sentiunt.

SERA POENITENTIA.

Serò sapiunt Phryges. Cicero.

Conueniet in eos, quos stulte factorum serò peccit.
Nachrew ist Weiber rew.

Cumani serò sapiunt. ὥψε αἰθάρον την οἱ
Κυμαῖοι.

Id adagium refertur à Strabone Geograph. lib. 13. In il-
los,

LOCVS LII.

515

Ios, qui non nisi malo suo docti, parent recte monentibus.

Malo accepto stultus sapit.

Paulò diuersius extulit Hesiodus:

Δίκη δὲ τοτε πειθεῖσιν οὐχ εἴη
Εἰς τέλος οὐδεὶς λαβεῖσθαι, παθὼν δὲ τὸν πόνον οὐ γνωστόν.

Tantem sua pœna nocentem.

Consequitur, passusq; sapit tum deniq; stultus.

Huc referendum & Plautinum illud in Mercatore:

Feliciter is sapit, qui alieno periculo sapit.

Maren soll man mit Kolben laufen.

Piscator ictus sapiet. ἀλιστός ταλαρεῖς νόον
οἶσα.

In eos, qui suo damno cautius agere discunt. Mit scha-
den wirdt man weis/ oder mit schand. Es ist besser mit schaden wi-
zig werden/ als mit schand.

Factum stultus agnoscit. πειθεῖσθαι δέ το
νόμοις οὐ γνωστόν.

Vnde perquam eleganter, Fabius apud Titū Litiūm,
euentum stultorum magistrum appellat. Nec euentus do-
ceat hoc, inquiens, qui stultorum magister est, sed ratio.

Mus picem gustans. μῦς ἀρπαζόμενος γεύεται
μήποτε.

Non intempestiuē dicetur in eum, quém pœnitet expe-
rimenti. Vorgethan/ vnd nach bedacht/ hat manchen in gros-
sen gebracht.

Post acerba prudentior. παρὰ τὰ δεινὰ
φρονιμώτερος.

Id est: Post mala prudentior.

Sera in fundo parsimonia. δειλὴ πτήση
πυθμένι φειδῶ.

Admonet in tempore parcendum rebus necessarijs. Per-
sus Satyr. 2.

Donec deceptus & expes-

Ne quicquam fundo suspireret nūnquam in imo.

Post rem deuoratam ratio.

Quemadmodum de sera ope dicitur. Post bellum auxilia: ita de sera parsimonia dicitur, post absumptā rem supputatio.

Quod dedi, datum nolle.

Plautus: Inter nouam rem, inquit, verbum usurpabo vetus: Quod dedi, non datum vellem. Significat se pœnitere, quod puellæ fecerit copiam.

Satius est recurrere, quam male currere.

Præstat mutare consilium in melius, quam in male institutis pergere. Es ist besser umbkehren / dann unrecht oder irre lauszen.

Optimum, aliena insania frui. Plinius.

Felix quem faciunt aliena pericula cunctum.

Admonet adagium ut ex aliorum erratis ipsi cautores efficiamur, & alienis periculis reddamur prudentiores. Es ist ein nützlich ding durch frembden schaden wizig werden.

Hedera post Anthisteria. Ακισθὸς μετ' Αρθίσηρα.

Quum serò quippiam adhibetur.

Atqui non est apud aram consultandum.

Consultandum antequam incipias, in ipso negotio sera consultatio.

D E P R V D E N T I A.

Locus LIII.

C A R P E N T I S S E I P S V M.

Domesticum thesaurum calumniari.

τὸν οἶκον ἡσωμέγενον λαγῆταις. Aristides.

Id est: Tua ipsius carpis, lacerasque. Der sich selbs schendet den lobet niemandt.

Propria

Propria vineta cædere.

Vt vineta egomet cædam mea , id est , vt à me ipso incipiam . Fache an dir sebs an . Arzt hiff dir selber . Sege am ersten vor deiner Thüren .

Quo transgressus . Homerus .

Pythagoras solitus est admonere adolescentes , ut quoties domum ingrederentur , hunc versiculum suo cum animo versarent .

Πη μαζίθω , πι ολ' ἔρεξα , τι μοι δέον γκέπελέση .

Id est .

Lapsus rbi , quid feci , aut officij quid omissum est ?

C O N S I L I V M .

Res sacra cnsultor . σύμβολον ιερὸν
χεῖρα .

Sensus est adagionis , plurimum utilitatis adferre bene consulētem , aut religiosē ac purē dandum consilium ijs , quibus est opus .

Suadeo , quod ipse facturus essem .

Quum alteri damus consilium , quo non grauemur ipsi vti in simili causa , conueniet illud Calypsus , Odyss . ε .

Αλλὰ τὰ ρόπι νοίω , καὶ φρέσομαι ἔστι ἀνέμοι περ ,

Αὐτὴν μυδοίμω , ὅτε με χρειώ τόσον ἔπειται .

Sentio , suadeboq; tibi quibus haud grauer vti

Ipsa , mihi similis si quando occurreret vſus .

Consilium in melius commutandum .

Si quando iubebimus mutare consilium , vtpote fœdum ac stultum , aut reprehendemus quippam ut inconsultè factum , vſui fuerit illud .

— *Tίς τοιν τεῶν γηγερθεά βγαλει*

Ἐν τῇ θεοτιν ἔηκε , καὶ ἐξέλεπτο φρένας ἐθλάσις .

Quis tibi consilium submisit inutile tandem

Diuorum , sanamq; exenit pectore mentem ?

I N C I T A R E .

Cithara incitat ad bellum .

Plutarchus libro de fortuna Alexandri secundo , decla-

Sed hunc versiculū apud Lacedæmonios solere decantari:

Ἐρποι γὰρ ἀνέτη σθίεσθοι λαῖς, κακοῖσι δεινοῖς

Vergit ad lethale ferrum, lepidè cithara canere.

Quo significabant certis citharæ modis sedari motus animorum, alijs addi vigorem ad prælium.

Classicum canere.

Classicum canere dicitur, qui excitat dissidium.

Alas addere. *ἀναπλεπεῖν.*

Vulgò dicebantur, qui verbis alicui adderent animum inque bonam spem erigerent.

Frigidam aquam suffundere.

Pro eo quod est, instigare clanculum.

Feri puer.

Athenæus libro de Diplosoph. 15. demonstrat olim proverbio solitum acclamari *in παιάνῳ*, quo significabant quemquam suo munere defunctum.

Ignarium dare.

Dicebatur ignarium dare, qui fuggereret quod dolore quodam reuocaret hominem à peccando, quemadmodum lapis digito additus, vel pondere vel attritu non sinit hominem obliuisci, cuius gratia sumpserat eum. Non absimili forma dicimus: *Stimulis fodere*: *Fodere latus*: *Cubito stansem tangeres*.

I N D I L I G E N T I A E.

Princeps indiligenſ.

Indiligenſ paedagogus corrumpit puerum, malus præceptor vitiat discipulū, rex improbus populum. Ad hanc sententiam facit illud Homeri:

Αὐτὸς μήλα ναμοὶ φθείρεις νομῆς

At corrumpit οὐεις πατρός μαλοῦ.

Si quis iuxta ciuitatem clypeus. εἴ τις
περὶ πόλιν αἰγίς. *Plutarch.*

Hoc scommatis iaciebant in eos, qui sparsim ac dissolu-

te ciuitatem obirent palantes.

Malus

Malus ianitor. πολωρός κακός.

Indiligens custos, aut præfctus.

Phani ostium. ή Φάνης θύεται.

Id accinebatur, vbi quis frustrè seruasset aliquid.

A limine salutare.

Plurimū venustatis obtinebit & hoc, si ad res incorpo-
reas deflectatur, veluti, si quis dicatur Theologiam à li-
mine duntaxat salutasse. Seneca.

Lacinia tenere.

Qui leuiter rem tenent, lacinia tenere dicuntur, hoc est,
extrema vestis ora. Cicero.

Surculum defringere.

Est non callere totam disciplinam, sed ex ea paululum,
quod ad præsens faciat, decerpere. Cicero.

Vt canis è Nilo. *Macrobius.*

Qui leuiter ac velut obiter artem quampiam aut auto-
rem degustant, hi ceu canis è Nilo degustare dicentur. Dar-
über sauffen/wie der Han vber die heyffen Kohlen.

Per transennam inspicere.

Pro eo quod est, non proprius, neque sigillatim, sed pro-
cul & summatim inspicere.

**Per nebulam: per caliginem: per som-
nium.**

Quarum rerum ambiguum quandam ac tenuem, pene-
que euaniad memoriam aut intelligentiam obtinemus,
eas res per nebulam recordari, per somnum meminisse, per cali-
ginem videre, proverbio dicimus. Plautus.

**Moriendum, priusquam aliquid mor-
te dignum commiseris.** καλὸν γ' διποθανεῖν
πέντε θανάτος δρᾶν ὀξεῖον.

Id est: Honestum est mori, priusquam aliquid morte
dignum commiseris. Sensus est, vt ipse exponit Aristote-
les: Decet mori morte indignum: siue, honestum est mori,
cum nihil morte dignum admiseris.

Per satyram.

Variarum rerum mixturam sparsim, nulloque ordine
congestarum veteres satyram appellabant.

Summo pede. ἀκρῷ ποδὶ.)

Eadem figura dictum est, qua summo digito. Negatur
summo pede attigisse disciplinam, qui nunquam ingressus
est, nec attigit limen illius.

In transcurso.

Plutarchus de liberis educandis: Αλλὰ ταῦτα μὴ εἰ περι-
δρομῆς μαθεῖν, αὐτοὶ σχεῖν γενέμενος εἴσενεν. Id est: Sed hac quis-
dem ex transcurso discere, veluti degustandi causa.

Summis labijs. ἀπ' ἀκρῷ χείλεσ.

Quum quis verbis duntaxat simulat quippiam, non au-
tem ex animo facit. Hieronym. *Summis labijs hospitem inui-*
temus. Lucian.

Summis naribus olfacere. τῇ ἀκρῷ ρινή
ἢ φραινεῖσθαι.

Pro eo quod est: Leui experimento coniecturaque qua-
licunque deprehendere.

Extremis digitis attingere. τῷ ἀκρῷ
ἢ φαδαῖ δακτύλῳ.

Pro eo quod est: Leuiter attingere, quod ita demum ada-
gium videbitur, si metaphora accesserit.

Primoribus labijs degustare.

Est breuiter quippiam attingere.

Molli brachio. Leui brachio.

Quum indiligentem operam significamus.

Suspensa manu.

Pro eo, quod est, leuiter, parumque accurate.

Compressis manibus.

Compressis sedere manibus dicitur in otiosos, & nihil
aliud, quam sua fata deplorantes. *Die Händ in Schoss legen.*

Pulmo

Pulmo prius venisset.

Dictum est olim in lentes & cestatores.

PRUDENTIA.

A fronte simul & occipitio oculatus.

Quuum indicabimus admirabilem rerum omnium cognitionem , aut singularem prudentiam , quæ constat non præsentium modo scientia , sed & memoria præteriorum , & futurorum perspicientia , rectè versum Homericum usurpabimus :

Oς, ἦδη τέ τὸν τρόπον, οὐτὸν εἰσαγόμενον, καὶ τὸν τρόπον.

Id est.

Qui scit præterita ac præsentia, postq[ue] futura.

Vergilius vertit ad hunc modum.

Quæsint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

Alter Ianus. Iāv. ἀλλ. ὅ.

Quadrabit vel in prouidum ac circumspetum , vel in
ancipitem & perfidum . Persius :

O Iane, à tergo cui nulla eiconia pinsit.

Sapiens diuinat.

Donatus in Hecyram , indicat prouerbium esse , diuinare
sapientem , quod ex coniecturis prudenter collatis colligat
verum , non solum de præteritis , verum etiam de futuris .

Mus non yni fudit antro.

Locus erit adagio, si quem admonebimus , ut sibi plures
amicos paret , aut vñā cum opibus studeat philosophiæ , ut
si fortuna , quod suum est eripiat , in litteris sit præsidium .
Es muss ein schlechte Maus sein / die nur ein Loch weiss.

Non oportet hospitem semper hospi-
tem esse . & δεῖ τὸν ξένον, ξένον ἀεὶ εἶναι .

Hospites dicuntur ignari eius loci , in quo viuunt . Sed
turpe est in eadem ciuitate viuere , & semper esse peregrinum . Sic turpe est in eadem disciplina diu versatum esse ,
& nihil scire .

A fronte atque à tergo . περόσω καὶ ὄπίσω .

Prouerbij vice receptum est, pro eo, quod est diligenter inspicere & præterita cum præsentibus ac futuris conferre: id quod hominis est prudentis ac circumspecti.

A C E T O P E R F U N D E R E .

Prouerbij speciem habet, pro irridere, sicut & illud Horatij:

— At idem quod sale multo
Urbem deficuit charta laudatur eadem.

Sapiens non eget. οὐδὲ γένθι ὅσις δέ-
ριφεων πέφυκε ἀνήρ.. Aristotel.

Siue quod magnæ sint opes, habere bonam mentem, si-
ue quod sapienti facile est ditescere, si velit.

T A N Q U A M D E S P E C U L A .

Qui futura longè prospiciunt priusquam eveniant, tan-
quam de specula præuidisse dicuntur. Cicero.

Qui bene conjectet, vatem hunc per-
hibeto optimum. μάνις γ' ἀριστος, ὅσις εικά-
ζει καλῶς.

Admonet adagium futurorum præscientiam, non è sor-
tibus aut augurijs petendam esse, sed à prudentia, siquidem
qui prudentia sit præditus, is ex præteriorum, præsentium-
que coniecturis facile prospiciet, quid sit eventurum.

H O M O T H A L E S , ἄνθρωπος Θαλῆς.

Ironia proverbalis in stultum, qui sapiens haberet stu-
deat.

A C E T U M H A B E T I N P E C T O R E .

Plutus: Ecquid habet acetum in pectore? Pro eo, quod
est. Num sapit? Num quid habet astutiæ.

In holmo cubabo, οὐδὲ μωρός οὐάσω. Ari-
stophanes.

Dicebatur ab ijs, qui se quippiam diuinationis cogni-
tum ire minitabantur.

Perendinum ventum prædiscere. τὸν
τεγμαῖον

τριπλῶν ἀνεμον πέσουνάσκειν.

Perendinum ventum præscire dicuntur, qui coniecturis, quod multò post euenturum sit, colligunt.

Amyris insanit. Αὐμερίς μαίνεται. Zenod.

Prouerbialis allegoria, qua recte vtemur, vbi quis insaniae prætextu rebus suis consulit.

Non pluit post noctem, qua sus agrestis peperit.

Plutarchus refert hunc versiculū prouerbio iactatum,

Μηχεὶν νυκτὸς ώει, οὐ κεν τόκη ἀγροτέρησ σὺς.

Id est.

Iam non nocte pluit, qua sus fætum edit agrestis.

Si quis significare velit exacto vere, aut autumno fermitatem fore.

Lesbius Prylis. ο Λέσβιος Πρύλης.

Plutarchus tradit, hoc prouerbium per similitudinem sumptum: Prylin enim fuisse Mercurij filium, ac diuinandi peritum indicat.

Timidi mater non flet. Aemylus probus.

In bello, qui contemnunt hostem, nihiliq; metuendum ducunt, quoniam parum cauent, ferè pereunt, & matribus luctum adferant cum orbitate.

PRUDENTIA SENILIS.

Multorum festorum Iouis glandes comedit. πλλῶν πανηγύρεων Διὸς βαλάνων εφαγού.

De senectate longoque plurimarum rerum ysu docto, quasi dicas, Multas vixit Olympiadas. Er hat viii. Osterreyer gessen.

Annosa vulpes haud capitur laqueo. γέρεων ἀλλώπηξ ὅχαλίσκεται παγῆ.

Dicendum in eum qui longa ætate, multaque rerum experientia callidior est, quam ut arte, dolisque capi queat.

Eum ausculta, cui quatuor sunt aures.

Monet proverbiū, audiendos esse illos, qui diuturne complurium rerum vſu, præ cæteris sapient, ita ut ferè faciunt senes.

Anus subsultans multum excitat pulueris.

In eos dici solitum, qui ob rerum experientiam multum negotiorum aggrederentur.

Ætate prudentiores reddimur.

Si quando negabimus nobis eadem probari iam natū grandioribus, quæ quondam ob ætatis inscitiam arriserunt, sed vſu rerum auctam prudentiam, congruet illud Homeri ex Odyſſe.

— Εγώ δὲ τὸν νῦν θάνατον
Νῦν δὲ διὰ μέρες εἰμί, οὐ διὰν μῆνον ἀκέλων,
Πινθάνομαι, καὶ διὰ μοι αἰξέσται εὐδοὺς θυμός.

— Eram adhuc puer, aſt vbi iam sum,
Grandior, & reddit me aliorum oratio doctum,
Ipſeq; grandescit mihi animus.

Sine cortice nabis. Horatius.

Qui iam per ætatem non egent custode morum.

Senum prudentia.

In senem plurimarum rerum vſu peritum, quique multa meminerit superioribus aëta seculis, quadrabit illud Homeri ex Odyſſe.

Παλαιὰ τε πολλὰ τε εἰδῶς.

Qui antiquaque multaque norat.

Senesco semper multa addiscens. γη-
ράσκω δὲ αἱὲ πολλὰ διδασκόμενος.

Significat vſu vitæ, multaque rerum experientia parari prudentiam. Senarius idem,

Discipulus est prioris, posterior dies.

Moderator negotij.

In eum qui scientia & autoritate sua negotium moderatur,

ratur, hoc Homeri carmen Odys. ε. conueniet.

Αὐτὸς ὁ ποδαλίης θύρα τεχνήτως.

Id est.

Ille ratem clavo scite, docteque regebat.

PRUDENTIA CONIVNCTA VIRIBVS.

Consilijs simul & facto valens.

In hominem consilio pariter & viribus excellentem,
conueniet illud Homeri Odys. ζ.

Οἰς ἐκεῖνος ἔλευθερός ἡδὲ μείχεος.

Is cuiusmodi erat, seu pugna consilione.

Imperator idem robustus miles.

In eum qui norit idem & alijs imperare quid sit agendum, & ipse persequi quum est opus, iuxta Homerum.

Αὐτόπερος βασιλεὺς τὸν αγαθὸν προτερὸς τὸν αἰχμῆνος

Et iuxta ductor bonus & certamine pollens.

Sunt enim, qui Imperatorem agere norunt, at militem
præstare non norunt.

I N S T U P I D O S.

Ede nasturcium. ἕσθιε κάρδαμον.

In socordem, ignavum, hebetem, stupidum, olim dicebatur.

Nihil ab Elephante differs. Ελέφαντός
Διαφέρεις γένεν.

In magnos ac stupidos dicebatur, etiamsi primam ingenij laudem Plinius tribuit Elephantis, sed inter bruta.

Sacer piscis. ιερὸς ἵππος.

Per iocum dici poterit in hominem prægrandem, & in pretio habitum, quum sit stupidus & infans.

Tanagræus cetus. Ταναγραῖον κῆτον.

Obesum ac prægrandi corporis mole Tanagras etiam appellabant.

Loquax talpa. Ammian.

Homo nullius iudicij, sed tamen impendio verbosus,
loquax talpa, dictus est populari conuicio.

Bos marinus. Βόσενάλιον.

De magnis, insulis, & ad nihil utilibus, quales sunt Phocæ, tantum pascentes, nec operi, nec esui utiles, contra que boues terrestres.

Mens non est in centauris. νέφες τούτη
κενταύροισιν.

In vecordes & stultos dicebatur, & qui conarentur, quod efficere non possent.

Becceselenus. Βεκκεσέληνος. Aristoph.

Prouerbio dicebatur stupidus ac delirus, sideratus, aut admodum senex.

Saturni podex. Χρόνος πούγη.

De carnibus vetulis, iamque mancis & sensu vacantibus. Quicquid enim putre iam & effetum intelligi volebant olim, id Saturnium vocabant.

Caput vacuum cerebro. ὁ, οἵα κεφαλὴ,
καὶ εγκέφαλον τὸν ἔχει.

Id est: O, quale caput, τὸν cerebrum non habet. Natum ex apolozo Aesopico. De his qui corporis specie præcellunt, ingenio carentes. Er hat kein Hirn im Kopff.

Rana Gyrina sapientior.

Sumptum est adagium ab informi partu ranarū, quem Græci γείνεται vocant. Porro quum ranæ tribuitur loquacitas, quæ stoliditatis solet esse comes, minimum mentis inesse oportere Gyrinis, quos vix deprehendas animal esse, nisi mouerentur.

Ouium nullus usus si pastor absit. ωφελον
βάτων δένδεν οφελον εἰπον ο ποιμὴν αὐτῆς.

Admonet adagium, οὐαεχιαν rem esse omnium perniciosissimam. Nihil enim recte faciunt ministri, stupidi præsertim ac vecordes, si herus absit.

Ouium mores. ωφελον ήθος.

In stupidos ac stolidos iaci solitum.

Margites. Μαργίτης.

Margites

Margiten pro stupido dixit Lucianus.

Fœnum esse.) / Ambrosia alendus.

Vtrunque proverbiali figura dixit M. Tullius: alterum
in indoctos, ac brutos homines, alterum in egregios, vt in-
telligas illos pecudibus, hos Dijs æquandos.

Ne quis vnquam Megarensibus sit
prudentior. μηδέπε μηδεὶς Μεγαρέων γένοιτο
οὐ φάπερ.

Scomma proverbiale iaci solitum in stupidos.

Midas auriculas asini. Μίδας ὄντος ὠτού.

Recte dicetur, vel in stolidos, & crassis auribus, pingui-
que iudicio homines.

Fungus.

Plautus in Bacchid. Fungum dixit pro stupido, impen-
seque credulo.

Aut regem aut fatuum nasci oportere.

Seneca.

Dictum quod fermè huiusmodi, fuerint Barbari reges
apud veteres. Proverbum apud Romanos natum videtur,
apud quos regis cognomen erat inuisum, ceu barbarum ac
Tyrannicum & pugnans eum publica utilitate, quam illi
vel in primis tum sectabantur.

Stultior Melitide. μωρόπερος Μελιτίδης.

Melitides unus est felicissimis fatuis, quos Homerus suo
carmine nobilitauit. Hic iam euersa Troia, venisse legitur au-
xilium latus Priamo.

Nescit capitis & inguinis discrimen.

Qui èò impudentiae deuenerunt, ut nullum prorsus fa-
ciant discrimen inter honestum ac turpe: hi nescire dicun-
tur, quid intersit inter caput & ingueni. Iuuenalis:

Quid enim venus ebria curat?

Inguis & capit is quae sunt discrimina nescit.

Terræ intestina. γῆς ἔντερα. Diogen.

Dicebantur vilia, nulliusque pretij. Saxa verò terræ
viscera

viscera dicuntur, simile illi: Telluris inutile pondus. Erdenlast.

Κορυβανίαν.

Pro insanire.

Lucerna pinguior. Pinguior Lecytho.

λιπαρώτερός τού λύχνου, λιπαρώτερός τού ληκυθίου.

Videtur ironia proverbalis in eos, qui quum sint edaces, nihilo tamen inde sunt habitiores. Non absurdè deflectetur in homines crasso iudicio, aut luxui deditos.

Bœotica sus. ή Βοιωτίαν. Pindarus.

Scomma cessit in proverbiū, ut primum in Bœotos diceretur, ab his, in quos suis indoctos, inconditos, moribusque rusticāis homines torqueretur.

Bœoticum ingenium.

Quicquid insulsum esset ac stultum, id Bœoticum dicebant.

Bœotica cantilena. Βοιωτειόν νόμον.

Dicebatur, si quibus rerum initia tranquilla ac prospera fuissent, posteriora turbulentia ac tristia.

Bœotica auris. Βοιωτειον γένος.

In hominem pingui iudicio quadrat. Du hast dicte Ohren.

Afinus stramenta mauult quam aurum.
ἢν οὐρματ' ἀνέλοιπο μᾶλλον ἡ χρυσὸν.

Aristotel. lib. Moral. Nicomachiorum 10. citat Heraclitum, qui dixerit: Οὐς σύγιετον ἐλέθαι μάλλον ἡ χρυσὸν, ἴδιον γαρ χρυσὸς τροφὴ ὄνος. Id est: Afinos stramenta malle quam aurum, quod afinis pabulum auro sit incundens. In homines stupidos & ineptos, qui voluptates brutas liberalibus disciplinis anteponunt.

Colophonium calceamentum. Κολοφωνειον παρόδημα.

Quadrabit in hominem stolidum, incompositum & rusticānum. Per lutum ituris conuenit tale calceamentum. Venustè dixeris, in sordidi autoribus versaturo, opus esse calceis Colophonijs.

In nau-

In nauibus educatus. ἐν νησίν πεθερού
μένει.

In nauibus educatus dicebatur qui nūdis esset & alienus
à moribus liberalibus, sensuque communi.

Vasis instar. ἀγγείος δίκην.

Vasis instar loqui dicuntur, qui quum ob imperitiam ex
senihil possit adferre, ab alijs audita profert. Fons ex se li-
quorem habet, vas, nī aliunde infuderis, siccum est.

Mittere sanguinem.

Olim militibus, si quid grauius deliquerint, ignomi-
niae causa incidebatur vena. Id appellabant sanguinem
mittere.

Tredecim cubitorum. Theocrit.

Sic in Syracusanis Praxinea de marito loquitur. Αὐτὸς
τελοναιδεῖ πάχυς. Id est: Vir decem cubitorum, hyperbolice
significans enormiter procerum, quum esset tam insulsus, ut
ē mercatu pro nitro salem attulerit.

Salsitudo non inest illi. ἄλμη σῶν ἔνεστι
αἵτη. Lucianus.

In facetos, fatuos ac stupidos. Er ist weder gesalzen/ noch
geschmatzen. Er ist weder zu Sieden / noch zu Braten / vnd rohe
zu essen / taug er gar nichts. Er wens vornen nicht / das er dahin-
den lebt.

Bibe elleborum. πῖθ' ἐλέβοπον. Lucian.

Quo dicto significatum est, insanire quempiam.

Niuiger Anticyras.

De insano dicitur apud Horatium, qui que mentis mor-
bo laborat.

Strychnum babit. Στρύχνον ἔπινεν.

In insanos item competit, à Strychni herbæ natura, quæ
vel gustata, statim insaniam parit.

Porcum immola.

Plautus in Menæchmis porcum syncerum & sacrum
immolare iubet eum, quem mente captum significat.

Squillas à sepulchro vellas. Σκιλλας ἀπὸ σῆματος τίθεν.

Squillas à sepulchro vellere iubebantur, qui parum fā-
nax mentis esse viderentur.

Minus habet mentis; quam Dithyram-
borum poëta. Διθυραμβοποιῶν νῦν ἔχεισε
λάθοντα.

In stupidos ac furiosos torquetur.

Pistillo retusius. Hieronym.

Pro eo quod est: Minimè acutum.

Embarus sum. Εμβαρός εἰμι.

Dictum est olim de insano deliroque.

Phryx plagis emendatur.

In barbaros, seruiliq; ingenio homines dicuntur, qui non
pudore neque monitis, sed verberibus redundunt meliores.
Nussbaum/ Esel und Weiber/wollen geschlagen sein/ sollen sie was
nuhres schaffen.

Messena seruilior. δυλότερος Μεσήνης.

De minimè liberis dicebatur & alieno viuentibus ar-
bitrio.

Stultior Coræbo: ἡλιθιώτερος Κορούβης.

In stupidos ac vecordes.

Stultior Morycho. μωρότερος εἰς Μορύχης.

Siculum proverbiū in eos, qui ridiculè stulteūe quip-
piam facerent.

Stupidior Praxillæ Adonide. ἡλιθιώτερος Πραξιληνης Αδωνιδος.

In vehementer stupidos.

Veruecea statua.

Plautinus Hegio, seruum stupidum appellat verueceam
statuam, quasi dicas, brutum ac mutum hominem.

Corpus sine pectore.

Horatius:

Horatius :

Non tu corpus eras sine pectore Dij tibi formam:

Dij tibi diuitias dederant, artemq; fruendi.

Nam sapientiam & ingenium in pectore constituunt.
Es ist ein schöne Monstanz / wann nur Heythumb darinnen were.

Antronius asinus. *Aντρωνίος ὄνος.*

Olim dicebatur, qui deformati, prægrandique mole corporis esset, cæterum ingenio stupido, tardoque. Ein rechter
Pamfelsel.

Naribus trahere. *τῆς ρινὸς ἐλκεῖσθαι.*

Est citra iudicium alieno arbitratu quovis abducitur.

Arcadicum germen. *Αρκαδικὸν βλάστησιν.*

Degrandibus ac ignavis dici solitum.

Arcades imitantes. *Αρκάδος μιμέμενοι.*

Dictum in eos, qui alijs, non sibi laborant.

Asinum in rupes protrudere.

Horatius :

Qui male parentem in rupes protrusit asellum.

Quadrabit in quosdam peruerso natos ingenio, qui quā
ipsi non sapient, nolunt tamen bene consulentium monitis
obtemperare.

Feles Tartessia. *γαλῆ Ταρτησία.*

De magis ac ridiculis dicebatur.

Non ineſt illi dentale. *γύνης σὸν ἔνεσιν*
αὐτῷ.

Dici consuevit, de quopiam ad rem aliquam param
utile.

Stulto ne permittas digitum.

Nihil permittendum imprudentibus quantumuis pu-
illum. Wer Narren vnd Kinderen die Finger in das Maul steckt/
der were gern gebissen.

Septennis quum sit , nondum edidit
dentes. *επταέτης ἦν, ὃδόντας σὸν ἔφυσεν.*

Quadrare videtur in eum qui natu grandis, tamen ad-
huc quasi puerum agit. Er ist noch gelb vmb den Schnabel.

Stultitia est Iouem putare esse. τῆς μω-
ρίας, τὸν Διόνομίζειν, ὅντα τηλικόνι.

In eum accommodari potest, qui grandis natu dicit, aut
sentit absurdum quippiam, quem propter ætatem nihil
oporteat ignorare.

Vt Bagas constitueristi. Βάγας ἐγκαστ. Plu-
tarhus.

In stupidum & elinguem dicebatur.

Desertum obtueri. ἔρημον ἐμβλέπειν.

Aristophan.

Desertum intuēri dicebatur, qui fixis & attonitis intue-
retur oculis.

Terebintho stultior. Τερεβίνθα ἀνοήτερος.

In stupidum sibi que placentem, quod arbor ea, latè por-
rigat ramos, quod est insolenter ostentantium fere, adhæc
nigrorē insignis, folijs crassis, succo item pingui & resino-
so, tum aliās alia specie.

Cæcus auribus.

Tu simul & aure & mente & oculis cæcus es. Quadrat
in hominem planè stupidum.

Bis pueri senes. δις παιδες οι γέροντες.

Varro.

Quadrabit in eos, qui prouectiore quam sint ætate, ta-
men puerilibus quibusdam studijs intempestiuter atque
indecore tenentur.

Saturniæ lemæ. Κρονικὴ λῆμα.

In cæcutientes ac stupidos dicitur, præsertim in eos, qui
ætatis vitio desipiscunt.

Auris Bataua.

Martialis Epigrammatum lib. vi. Batauam aurem di-
xit agrestem inelegantem, tetricamque.

Abde-

Abderitica mens. Cicero.

Abderitæ in stuporis insaniaque fabulam abiere. Abderitanis autem natura peculiarem fuisse mentis stuporem indicat M. Tullius &c. Martialis lib. 10. Epigramma 25.

— Abderitanæ pectora plebis habes.

Vide plura supra Loc. 25. tit. Cœcitas & cœcutientia.

DE ARTE, DOCTRINA, ET institutione. Locus LV.

DOCILITAS.

Apertæ Musarū ianuæ. αἱεωγυμέναι Μα-
σῶν θύραι.

Hoc adagio conueniet uti, quoties aliquem facili promptoque ingenio significabimus, & in percipiendis optimis disciplinis celerem.

Bos alienus subinde foras prospectat.
Βῆς ἀλλότριο τὰ πολλὰ ἔξω βλέπει.

De ijs, qui apud alienos non satis ex animi sententia tractantur, eoque saepius suos desiderant.

Adhortantis ad gloriam.

Quum hortabimur ad immortalem gloriam egregijs parandam factis, non inconcinniter adhibebimus illud carmen quo M. Tull. aliquot vsus est locis:

Αλημότεσ', οὐα περιήργαντα εὖ εἴτη.
Id est.

Strenuus es tu, quo te posteritas quoque laudet.

Exeat apud Homerum tum alias, tum Odys. 22. Sic enim Pallas in specie Mentoris adhortatur Telemachum ad virtutem, aliorum illustrium Heroum exemplo.

Καὶ σὺ φίλο (μείλιχος σ' οἶδὼν καλον τε μέλειν τε)
Αλημότεσ', οὐα περιήργαντα εὖ εἴτη.

Tuque age (quando te video, magnumque bonumque)

Strenuus es tu, ut te et postera predicet etas.

Modis omnibus incitat.

Vbi quis modis omnibus animū alterius solicitat, nunc
precibus, nunc blanditijs, nunc iurgijs, nunc minis : Vſur-
parē licebit illud de Automedunte dictū & equis Achillis,

Πολλὰ μὴ μάστιχον ἵππον δεῖναν,

Πολλὰ δὲ μελέτην προσηνέψει, πολλὰ δὲ ἀρετῆ.

Id est.

Multum ille succitaq; cito celerare iubebat,

Multum idem blandè affatus, multumq; minatus,

Vide supra Loc. 28. tit. Ingenij malitia, aut institutio.

DE PHILOSOPHIA, ARTIBUS LIBERALIBUS, I. de Grammatica, Locus LVI.

Neque literas, neque natare. Consule
tit. Ignavia, Inscitia.

Philosophari. Φιλοσοφῶν. Isocrates.

Qui sententias serias dicunt, Græcis dicuntur φιλοσο-
φῶν.

DE PARTICVLIS, Locus LVII,

Alpha penulatorum. Vide, Excellentiae.

DE ORATIONE ET scriptura. Locus. LVIII.

BREVIVLOQVENTIA.

Grata breuitas. χάρεις βαυοῖσιν ὄπηδεῖ.

Quædam mole placent ac magnitudine. Sunt, quæ ob
id grata sunt, quod minuta: Veluti gemmæ quædam ac
sculpturæ. Idem vñ vénit in epistolis ac libris, qui non ra-
rò ipsa breuitate redduntur commendatores, præsertim
apud fastidiosos & occupatos.

Eν ὁπτι τομῆ.

M. Tullius epistol. ad Atticum lib.5. ἐν ἡπερηφῆ dixit, pro
eo, quod

Loc. LVI. usq; ad LVIII. 535

eo, quod erat *Δέλτης γένεων*, summatim & compendio, recisis
ijs, quæ minus ad rem pertinent.

Laconisimus. Λακωνισμός.

Laconismum veluti proverbio breuiloquentiam vo-
cant, pro eo quod est, paucis & compendio dicere.

Tribus bolis.

Plautus in Curcu. *Tribus bolis* dixit, pro compendio,
quæ tribus verbis. Mit dreyen worten.

Pauciloquus, sed eruditus. Homer.

In eum qui pauca quidem, sed tamen auditu digna lo-
quitur, conueniet illud ex lib. 3. Iliad. de Menelao breuilo-
quo.

Παῦρος μόνιμος μεγάλος λογίεως
Επεὶ δὲ πολύμυθος.

Id est.

Non is multa quidem, verum argutissima; quippe
Pauciloquus.

Minore finire pomærio.

Proverbij rationem sapiunt huiusmodi fermè meta-
phoræ: *Finire pomærio. Prestituere metam. Circumscribere can-*
cellis, & si quæ sunt similes.

Numero dicis.

Plautus in Casina, dixit pro eo, quod est, facile & com-
pendio. Festus exponit pro citò ac celeriter. Idem in Am-
phitryone: *Numero mihi venit in mentem.*

Vno fasce complecti.

Apud Plinium, pro eo quod est: *Eadem opera & con-*
iuictim agere, non separatim.

Tribus verbis.

Tribus verbis, pro paucissimis dicere, proverbiale est.
Mit dreyen worten.

Blandius alloqui.

In eum qui blandius & honorificentius compellat ali-
quem, gentilitijs etiam prænominibus additis. Quinte, pu-
ta, aut Publi: videlicet quo gratiam aliquam ineat apud il-

lum: rectè torquebitur illud dictum ab Agamemnone, iubente Menelaum blandiri copijs Græcorum.

Πατρούθεν ἐν γενεῖς ἐνομάζων ἀνδρού ἔκφεστον.

Id est.

Compellans patris ac gentis cognomine quemq;

Contemnentis dicterium.

Si quando significabimus, nos scommate seu contumelia leuiter commoueri, nec altius in animū dimittere, congruet illud ex Iliad. 6.

Οὐκέν καὶ εἰ μὲν πάγη βέλος, ἀλλὰ πάροιθεν
Εἰρήσοιτο ζωσήρ τε παναπόλος, οὐδὲν ὑπένεργον
Ζῆμαί τε καὶ μίτην, τὸν χαλκῆν κόμμαν ἄνδρες.

Id est.

At missum non transiit ad vitalia telum:

Sed summa in cute baltheus arcuit, impositoq;

Lamine & squame, quas huic faber addidit are.

In clamoros.

Ingentem inter litigandum aut disputandum vociferationem indicabimus eo versiculo, quem de Neptuno scripsit Homerus:

Οστον τ' ἐνερχίλοις ἐπίσαχον ἡ δερχίλοις
Ανέσσεν πολέμῳ ἐριδα, ξυσάγντες Αἴγανος.

Id est.

Tantum vociferans, quantum nouies deciesue

Mille viri clamare solent, qui prælia miscent

Idem carmen habetur Iliad. 1. de Marte.

Iubentis aperte loqui.

Si quem admonebimus ut proferat doloris aut odij causas, neque celet in animo: non illepidè dixerimus illud ex primo Iliados libro.

Ἐξαύδα, μὴ κεῦθε νῶν: ἵνα εἴδομεν ἀμφω.

Id est.

Eloquitor, nec celato: quo norimus ambo.

Absit clamor in colloquio aut lusu.

Qui iubebit, in conuiuio colloquio ne temperari à vociferatione, accommodabit illud Homericum:

Νῦν μὴ δαινύεις τερπόμετα: μηδὲ βούτης
Εσθ. Id est.

Nunc hilares cœnemus, & omnis clamor abesto.

Qui obtitescit.

In eum qui metu attonitus aut stupefactus admiratio-
ne tacet, aut cui non est quod respondeat, quadrabit illud
ex Iliad. e.

Διὸ μηδὲ μηφασίν ἐπίων λαβε.

Id est.

Illum corripuit stupor atq; infantia lingue.

Lupus in fabula.

Quoties præter expectationem interuenit is, de quo
suerat mentio. Wan man des Wolfs gedenkt / so ist er nie weit
von dannen. Woh man des Teufels gedenkt / da will er bald sein.
Huc referatur illud ex Iliad. x.

Οὐ πῶ πᾶν ἔξεγέ εἰπεῖ, ὅτι δέ τι λαθεν αὐτοί.

Iamq; aderant ipsi, nondum sermone peracto.

Apertè simpliciterq; loqui.

Simpliciter & apertè dicturos nos citraq; ambages, si-
gnificabimus hoc carmine.

Οὐκ οὖν ἔχωμεν

Αλλα παρέξει ποιμεν παρακλιδόν, οὐδὲ αἴπεινον.

Id est.

Non fuis te dissimulans decepero fictis.

Festiuus sermo.

Vbi quis in conuiuio sermonem inducit admodum hi-
larem ac festiuum, qui discutiat omnem tristitiam, conue-
nit illud ex eodem libro, quod Homerus finxit de Helena,
pharmacum immittente in conuiuarum cyathos, quod o-
mnium anteactorum induceret obliuionem.

Αὐτίκ' δέ εἰς οἶνον βάλε φάρμακον εὐθεν. ἔπινον,

Νηπενθές τ', ἀχολόν τε, κυκλῶ τ' ἐπίλυθον αἴπειναν.

Id est.

In vinum immisi mox pharmacon. Vnde biberunt,

Luētusq; bilisq; maliq; obliuia cuncti.

Huius meminit Plinius lib.25. Nobile, inquit, illud ob-

liuionem tristitiae veniamque adferens, & ab Helena utique omnibus mortalibus propinandum. Dioscorides lib. 4. refert herbam ἀλυπηνήν, quae infernè sumpta atræ bili me deatur. Vnde & nomen inditum videtur, quasi dolore causens: quemadmodum οὐπερθύσις & οὐδεὶς φέρει, quod luctum, astitim pellant.

Non possum non dicere.

Vbi quis negat se reticere posse quod habet in animo, festiuiter accommodabit illud:

Εξάμενός τοι εἴπως εἴρια. οὐτοί γάρ ανάγει
Ηλεῖοι.

Id est.

Dicam equidem quiddam iactantius. Virget enim me
Vinum amens.

Eodem in loco quantum possit vinū, eleganter ostendit Vlysses, ita enim consequitur.

— Οστείφεντε πολύφρονά περιμέλαντες
Καί θεία παλὸν γελάσουμεν τὸ δεκχοπεθαμάντην
Καί τε επος, πεσεύκεν όπερ τὸ άρρητον ἀμείνον.

Id est.

— Vinum quantumcumq; grauem atq; pudenterem
Incitat ad cantum, ac tenerum ridere, chorosq;
Ducere compellit: nonnunquam quod tacuisse.
Præstiterat, referato effutit peccore dictum

Viua vox.

Viua vox olim dicebatur non scripta, sed ab ipso pronunciantis ore percepta, quasi viuida atq; efficax. Cicero.

DE HISTORIA ET POESI.

Locus. LIX.

Νῦντινος λαετυς,

Haud annuntias bellum. ἐπόλεμον
ἀγγέλλεις.

Dici solitum, vbi quis rem oppidò latam annuntiat,
quod bellum res sit omnium calamitosissima.

Prouol-

Prouoluitur ad miluios. προκυλινδεῖται
ικτίνω. *Suidas.*

Accommodari potest in eos, qui noua spe gestiunt.

Quid tibi Apollo cecinit. τί σὺ Απόλλων
κενιθάειχε. *Zenodot.*

Conueniet, ubi quis à principe redeuntem percontabi-
tur, quid responsi tulerit.

Vulcanus tibi vaticinatus est. Αφέας
σὺ λελάληκε. *Suidas.*

Dictum, ubi quis crederet se rem habere certam, velut
ex oraculo auditam.

Siren amicum nuntiat, apis hospitem.
Σειρήν μὲν Φίλον ἀγγέλει, ξεῖνον δέ μέλισσα.

Quoties complures eadem de re bene ominantur, aut
ubi suæ quisque spei blandiens, ex quibuslibet leuibus ar-
gumentis durat futurum quod optat.

Minus habet mentis, quam Dithyram-
borum poëta. *Consule tit. Instupidos.*

DE DIALECTICA.

Locus LX.

Calamoboas. *Consule locum 25. titulo*
Clamosus.

In clamosum disputatorem. *Ibidem.*

Philippide tenuius. *Vide Loc. 52. tit.*
Sordes & parsimon.

DE RHETORICA.

Locus LXI.

FACUNDIA.

Attica Musa. Αθηνῆ Μύση.

Pro

Pro venusta, lepidaque oratione. Diogenes Laertius.

- Lepos Atticus. Eloquentia Attica. Hieronymus.

Inter reliquos Graeciae populos, lepos & festiuitas quam
dam quasi vernacula ac peculiaris adest Atticis, adeo ut in
proverbiū abierit.

Cygnea cantio. κύκνεον ἄστρα.

Conueniet in eos, qui supremo vitae tempore facundè
differunt.

Tunc canunt cygni, quum tacebunt
graculi, τότ' ἀσσονται κύκνοι, ὅταν κελοίοις σιω-
πήσωσι.

Tum loquentur eruditi, quum garrulis non erit loquen-
di locus. Aut, inter garrulos & obstreperos non est erudi-
tis dicendi locus.

Nestorea Eloquentia. Poëtica mella.

Nestoris Pyliorum ducis facundia in proverbiū abijt,
si quando senilem suaviloquentiam significamus.

Nihil ex agro dicis. οὐδὲν εἰς ἀγρεῖς λέγεις.
Suidas.

Nihil humile, neque triuiale. Quod enim parum ele-
gans, parum expolitum, id ex agro profectū dicitur. Con-
tra, quod festiuum, aut lepidum, id urbanum ac ciuile
vocatur.

Nunc ipsa viuit sapientia. αὐτὴν νῦν αν-
φία λῦ.

Applaudentis & adgratulantis est sermō, si quid ali-
quando videtur scite & arte dictum factumne. Festiuus
erit si per ironiam efferratur.

Nunc ipsa floret Musa. αὐτὴν νῦν ανδε-
ην Μύση.

Vbi quid eruditè, facundè, venustè dictum aut scriptū
videbitur. Ethoc venustius fiet per ironiam.

Musarum

Musarum aues. Μύσων ὄρνιθες. *Theocrit.*
Dicuntur poëtæ, quod assidue carmina sua modulen-
 tur.

INFACVNDIA.

Bardapīgen. *Suidas.*

Dicebantur vulgo, qui balbutirent, quibusque hæsitans
 esset & impedita lingua.

Canere ad myrtum. ἀδειν πέσος μυρρίνεις.
Plutarchus.

Ad myrtum canere proverbio iubebatur imperitus li-
 terarum, & infacundus, qui que non possit apud eruditos
 loqui.

Ialemo frigidior. Ιαλέμος Ψυχρότερος.

Euripides.

De cantione, oratione, argumento, ioco, aut eiusmodi
 re quapiam supra modum frigida recte dicetur.

Peius Babys tibia canit. κάκιον Βάβυς
 αὐλῆι.

Hoc adagium dici consuevit in eos, quorum exercitatio
 semper vergit in peius.

DE PHYSIOLOGIA ET
 Medicina. Locus LXII.

Quod nocere potest, & idem prodesse.

In medicos imperitos, qui non raro vehementer pro re-
 medio ministrant, quadrabit illud ex eodem libro, quod
 usurpauit in pseudomante Lucianus: estque pluribus apud
 Homertum locis.

Φάρμακα πολλὰ μὲν εἰσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ
 λυγεῖ.

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.

Idem quadrabit in hominem & bonis & malis instru-
 etum artibus, qui vel iuuare possit, si velit, vel laedere.

A D A G I O R V M
 DE MATHEMATICIS SCI-
 entijs. Primum De Arithmeticā
 Locus LXIII.

Numerus. *Vide* tit. *Contempt.* & *Vtilitat.*
 Numeris Platonicis obscurior. *Consule*
Loc. 53. *tit.* *Obscuritas.*

D E M V S I C A. *Locus* LXIII.

Bonus cantor, bonus cupediarius. *ἀγαθὸς ψάλτης, ἀγαθὸς χωμοτόιος.*

In vituperium musicæ artis dictum quasi eiusdem ho-
 minis sit aures delectare cantu, & palatum cupedijs.

Cithara incitat ad bellum. *Consule*
Loc. 54. *tit.* *Incitare.*

D E G E O M E T R I A.

Locus LXV.

Αγεωμένη τὸ σδεῖς εἰσίτω. *Vide Loc.*
49. tit. *Vis iniusta.*

D E A S T R O N O M I A.

Locus LXVI.

Ad solarium versari.

Dicitur in assentatores & parahitos, qui curiosè solent
umbram solarij obseruare & tempus cœnæ inde disere.
Cicero.

Pertinet propriè ad *Loc.* 48. *tit.* *Adulatores.*

D E D I S C I P L I N I S M O R A-
 libus. *Locus* LXVII.

Consule Locum 46. & 47.

D E

Loc. LXIII. usq; ad LXXII. §43
DE MECHANICIS AR-
tibus alimenta acquirentibus. Lo-
cus LXVIII.

Piscator ictus sapiet. Vide, Sera pæni-
tentia.

DE ARTIBVS ALIMENTA
Præparantibus. Locus LXIX.

Album panem tibi pinso. Vide Loc. 50.
tit. Magnifice promissa.

Verbis coquinarijs, Loc. 48. tit. A-
dulatio.

Bonus cantor, bonus cupediarius.

Consule Locum 64.

Annus producit, non ager. Ετὶς Φίρε,
ἀχι ἀπεργή.

Ad incrementum alimentumq; plurimum quidem cœ-
li temperies, & in totum, anni conditio inuat. Zeit bringt
Rosen. Zeit macht Hew.

DE ARTIBVS AD CVLTVM
corporis & sanitatem pertinentibus.

Locus LXX.

Lippis & tonsoribus notus. Vide Loc.
53. tit. Notus.

DE ARTIBVS VESTIARIIS.
Locus. LXXI.

Consule Loc. 42.

DE

DE ARTIBVS AD ANIMI
delectationem pertinentibus. Locus LXXII.

Cithara incitat ad bellum. *Vide Loc. 54.*

DE FABRILIBVS ARTIFI-
cis. Locus LXXIII.

Tractant fabrilia fabri. *Vide Loc. 47.*
tit. Temeritas.

DE ARTIBVS OCCVPA-
tus circa facultates comparandas.
Locus LXXIII.

Tritum caput. *τριτη κεφαλη.*
 In onerum baiulos dictum, qui non humeris modo, ve-
 rum & capite gestant onera.

DE LVDICRIS ET VANIS
artibus. Locus LXXV.

P A R A S I T I .

Muscæ. *μυῖαι*

Olim dicebantur, qui delectabantur aliena mensa, quos
 Plautus muribus comparat, semper alienum edentibus ci-
 bum. Apud Athenæum lib. 6. parasitus quispiam se mu-
 scæ confert:

Δειπνεῖν ἀκλητοὶ μυῖαι. Id est: Quod inuocatus cœni-
 tarē amo, musca sum.

Myconiorum more. *Μυκονίων δίκην.*
Myconiorum more dicebantur ad conuiuum accede-
 re, qui vltro venirent, non vocati.

Quadra

Loc. LXXII usq; ad LXXVI. 545
Quadra propria.

Nihil aequè sapit, ut cibus proprius domi sumptus. At
Dij Homerici malunt inuitari ad nitores hostiarum, quām
viuere οἰκόσιγι.

Muris in morēm.

Plautus in Capt. *Quasi mures semper edimus alienum cibum.* In parasitos dictum, quibus iucundum est aliena viuere quadra. Quin & Græcis proverbiali verbo μυωτολεῖν dicuntur, qui muris in morem cibi causa obambulant obrantque. Indicat hoc Hesychius. *Dem Fraß nachgehen.*
Schmorößen.

Αὐτολήκυθοι.

Dicebantur, qui non ex animo, sed ventris causa colebant amicos, inde conficta voce, quod sponte ad Lecythum commearent, & inuocati præstò essent in conuiuijs.

Αλλορχιοφάγοι.

Vocantur, quibus dulce est aliena viuere quadra. *Schmo-*
sother. *Tellerlecker.* *Schmeck den Braten.*

Κατὰ χειρῶν ὕδωρ.

Apud Athenæum refertur: Orta disceptatione quænam aquarum esset optima, quum alij præferrent Lerneam, alij Pirenæam, alij aliam. Carnæus iuxta Philoxenij sententiam dixit: Τὸ νερὸν χειρῶν ὕδωρ ὑδίστον. *Suavisimam*
aquam que manibus infunditur, quod ea declareret cœnam esse paratam.

Feruet olla, viuit amicitia. *Ζεῖ χύτεα, Ζη-*
Φιλία.

In eos dicitur, quos patina, non benevolentia conciliat.

D E M A L I S A R T I B V S.

Locus. LXXVI.

F U R T U M.

Siculus omphacizat. *Σικελὸς ὄμφακίζει.*
Suidas.

Mm

§46. ADAGIOR. LOC. LXXVI.

Omphaca Græci dicunt vuam acerbam & immaturam.
Vnde dicebatur in eos, qui quantumlibet vilia tollerent
furto. Dictum à furacitate Siculorum.

Vide plura supra, Loco 46. tit. Improbi.

V E N E F I C I A.

Manci pera.

Narrant locum fuisse vicinum Hymetto, cui nomen
fuerit κυλός πέρα, id est, Claudi mantica, in eo fuisse tem-
plum, simulque fontem, vnde fœminæ steriles bibeant, &
fiebant secundæ. Conueniet in eos, qui bulbis, alijsne me-
dicamentis irritant libidinem. Quidam elleaboro succur-
runt ingenio, & quibusdam medicaminibus memoriae.

Vide tit. Improbi.

F I N I S.

INDEX

INDEX TITV-

LORVM, IN HOC ADA-

G I O R V M V O L V M I N E, S P E-

cialium: qui sub modò indicatis locis gene-

ralibus comprehenduntur.

A	<i>Audacia.</i>	305.
<i>Berrandi. pag.</i>	<i>Auxilium infirmum.</i>	<i>150.</i>
<i>Abominantis, & de-</i>	<i>cum Auxilio, citra auxiliū.</i>	<i>150.</i>
<i>precantis.</i>	<i>114.</i>	B
<i>Absoluendi, seu perficiendi.</i>	<i>Bellum.</i>	<i>208.</i>
<i>Absurda,</i>	<i>Beneficium corruptum.</i>	<i>436.</i>
<i>Accersitum malum.</i>	<i>Beneficij pensatio.</i>	<i>410.</i>
<i>Accessio pusilla, aut nimia.</i>	<i>Bibacitas.</i>	<i>39.</i>
<i>Adulatio.</i>	<i>Bonum præter spem.</i>	<i>131.</i>
<i>Æmulatio.</i>	<i>Breviloquentia.</i>	<i>534.</i>
<i>Æqualitas.</i>	<i>395.</i>	C
<i>Æquanimitas,</i>	<i>Calumnia.</i>	<i>414.</i>
<i>Alibi diminutum, alibi reddi-</i>	<i>Carpentis seipsum.</i>	<i>516.</i>
<i>tum.</i>	<i>Causa indefensa.</i>	<i>205.</i>
<i>Aliena curantis</i>	<i>Cæcitas, & cæcipientia.</i>	<i>48.</i>
<i>Alieno periculo.</i>	<i>Cedendum multitudini.</i>	<i>86.</i>
<i>Alienare.</i>	<i>Certamen.</i>	<i>207.</i>
<i>Amicitia.</i>	<i>Clamofus.</i>	<i>45.</i>
<i>ab Amico fœsus.</i>	<i>Commodi proprij studium.</i>	<i>436.</i>
<i>Amor.</i>	<i>Commodum interuersum.</i>	<i>251.</i>
<i>Amor sui, seu philautia.</i>	<i>Commutatio fortunæ.</i>	<i>223.</i>
<i>Anceps, & dubius.</i>	<i>Conatus.</i>	<i>154.</i>
<i>Aperte & crassè.</i>	<i>Concordia.</i>	<i>439.</i>
<i>Approbandi.</i>	<i>Conduplicatum malum.</i>	<i>246.</i>
<i>Arrogantia, & iactantia.</i>	<i>Congruentia, & similitudinis.</i>	
<i>Asperitas.</i>	<i>348.</i>	<i>76.</i>
<i>Affiduitas.</i>	<i>Coniecturæ.</i>	<i>493.</i>
<i>Assuetum malum.</i>	<i>ex Conscientia metus.</i>	<i>126.</i>
<i>Attentio, & contra.</i>	<i>Consilium.</i>	<i>517.</i>
<i>Anaritia.</i>	<i>Contagio morum.</i>	<i>292.</i>

I N D E X.

<i>Contemptus, & vilitas.</i>	251.	E
<i>Contra.</i>	114.	88.
<i>Corruinum.</i>	41.	294.
<i>Copie.</i>	216.	295.
<i>Corrupe selam unerum.</i>	465.	8.
<i>Crasse, & aperte.</i>	493.	64.
<i>Crudelitas.</i>	351.	118.
<i>Cunctationis.</i>	24-326.	416.
<i>Curantis aliena.</i>	353.	226.
<i>Curiositas.</i>	354.	279.
D		
<i>Damnandi.</i>	205.	100.
<i>Decretum.</i>	203.	Experientiae secundae.
<i>Deformitas.</i>	33.	102.
<i>Degenerantium in peius.</i>	12.	F
<i>in Delicis.</i>	327.	Facundia.
<i>Deprecantis, & abominantis.</i>		Fames.
<i>in Deprehensos.</i>	498.	Fatum.
<i>Deriso.</i>	117.	Felicitatis.
<i>Desperatio.</i>	115.	Festinationis.
<i>Differentiae.</i>	63.	Festinatio prepropera.
<i>Difficultas.</i>	159.	Fides, & grauitas.
<i>Diffidentiae.</i>	300.	Femina.
<i>Digressus.</i>	265.	Forma.
<i>Diligentie.</i>	161.	Fortitudo.
<i>Diminutum alibi, alibi redditi-</i>		Fortuna.
<i>tum.</i>	413.	Fortuna bona.
<i>Discordia.</i>	440.	Fortune commutatio.
<i>Discriminis.</i>	308.	Fraus ab amico.
<i>Disimilitudinis, & incongru-</i>		Frugalitas.
<i>entiae.</i>	58.	Frustrata spes.
<i>Disimulatio.</i>	476.	Fucus.
<i>Divitiae.</i>	268.	Fuerunt, non sunt.
<i>Divitium prerogativa.</i>	272.	G
<i>Diuturnum.</i>	14.	Garrulitas.
<i>Decilitas.</i>	533.	Gloria & probrum.
<i>Domi vivere.</i>	214.	Gratitudo.
<i>Dubius, & anceps.</i>	489.	Grauitas, & fides.
		Heres.

I N D E X.

H	Ingratitudo.	443.
Heredipete.	403. Ingrata ob vetustatem.	15.
Hemo.	30. Initium laudatum.	366.
Honos indigno habitus.	279. ab Initio ad finem.	363.
Hospitalitas, & contra.	445. Injustitia.	399.
I	Injusta vis.	400.
Iactantia, & arrogantia.	341. Insalubritas.	35.
Ignavia.	168. Inscititia.	35. 316.
Ignavia, & infiducia.	316. Infiducia.	454.
Ignoratio.	502. Instans.	16.
Illecebre mali.	280. Institutio.	102.
Immedicabile malum.	248. Institutum mutati.	191. 504.
Imperitia.	503. Intempestiuua, & inepta.	16. 300.
Impossibilitia.	173. Interuentus subiti.	94.
Imposture.	455. Interuersum commodum.	251.
Improbi.	295. Intolerabiles molesti.	127.
Impudentia.	362. Inuidia.	123.
Impudicitia.	361. Ira.	125.
Inequalitas.	64. ex Iteratione tedium.	138.
Inequalis pensatio.	403. Iteratio citra tedium.	126.
Inanis metus.	122. Iteratus error.	294.
Inanis opera.	177. Iudicandi.	104.
Incertus euentus.	8. Iudicium.	203.
Incitare.	517. Iudicium ex euentu.	106.
Incongruentia, & dissimilitudi- nis.	Institia.	396.
	58. Iuventa.	32.
Inconstantiae.	446.	L
Inculpatus.	299. citra Laborem.	154.
Indecora.	50. Laceffentis.	456.
Indefensa causa.	205. Letitiae.	142.
Indigno honos habitus.	279. Languor.	145.
Indiligentiae.	165. 518. Lauticie.	42.
Industria.	171. Libenter.	126.
Inepta, & intempestiuua.	16. Liberalitas.	458.
Infacundia.	540. Libertas.	460.
Infirmum auxilium.	150. Longæuitas.	17.
Infortunij.	226. Luxus, & mollities.	372.
Ingenij malitia, aut institutio.		M
102.	Magnifica promissa.	405.
	Mm iii	

I N D E X.

<i>Maledicentia, seu obtrectatio.</i>	<i>Nobilitas & Obscuritas.</i>	280.
383. 419.	<i>Non solus ille.</i>	193.
<i>Malefacti vltio.</i>	<i>Notus.</i>	506.
<i>Malitia ingenij.</i>	<i>Nouitas.</i>	20.
<i>Maliretaliatio.</i>	<i>Nugalia.</i>	382.
<i>Mal illecebra.</i>	<i>Nuncius latus.</i>	538.
<i>Malum assuetum.</i>	<i>Nunquam.</i>	20.
<i>Malum accersitum, aut retor-</i> <i>tum.</i>	<i>Nupera.</i>	21.
	<i>Nusquam.</i>	13.
<i>Malum preter spem.</i>	O	
<i>Malum male ritatum.</i>	<i>Obliuio.</i>	72.
<i>Malum conduplicatum.</i>	<i>Obscuritas & Nobilitas.</i>	280.
<i>Malum immedicable.</i>	<i>Obsecundantis.</i>	386.
<i>Malum vertens bene.</i>	<i>Obsecundantis.</i>	386.
<i>Mansuetudo.</i>	<i>Obtrectatio, seu maledicentia.</i>	
<i>in Melius proficientium.</i>	195. 383. 419.	
<i>Memoria.</i>	<i>Occasio.</i>	21.
<i>Metus ex conscientia.</i>	<i>Occulta.</i>	508.
<i>Metus inanis.</i>	<i>Occupatio.</i>	194.
<i>Metus poene.</i>	<i>Ocium.</i>	194. 319.
<i>Minantis.</i>	<i>Odium.</i>	129.
<i>Mira noua.</i>	<i>Odor.</i>	50.
<i>Mixta.</i>	<i>Officij pensatio.</i>	410.
<i>Modestia, modusq.</i>	<i>Officij rices.</i>	305.
<i>Molesti intolerabiles.</i>	<i>Ominandi, Ominis.</i>	216. 250.
<i>Mollities, & Luxus.</i>	<i>Omnia.</i>	75.
<i>Morositas.</i>	<i>Opera inanis.</i>	477.
<i>Morum contagio.</i>	<i>Opes.</i>	215.
<i>Mors aut senium prematur.</i>	<i>Originis.</i>	10.
<i>Multi.</i>	<i>Ornatus.</i>	215.
<i>Multitudini cedendum.</i>	P	
303. <i>Munus aptum aut ineptum.</i>	<i>Parasiti.</i>	544.
<i>Munus boni consulendum.</i>	<i>Parsimonia, & sordes.</i>	481.
<i>Munerum corruptela.</i>	<i>Paupertas.</i>	273.
<i>Munus non munus.</i>	<i>Pecunia.</i>	215.
<i>Mutande sententiæ.</i>	<i>Pensatio beneficij, vel officij.</i>	
<i>Mutati instituti.</i>	191. 504. 410.	
N	<i>Pensatio inaequalis.</i>	403.
<i>Necessitas.</i>	<i>Perficiendi, siue absoluendi.</i>	196.
	<i>Perfidie,</i>	

I N D E X.

<i>Perfidie.</i>	446. <i>Retaliatio mali.</i>	484.
<i>Periclitationis; sive experientie.</i>	<i>Retortum malum;</i>	235.
100.	<i>Rigor.</i>	399.
<i>Periculo alieno.</i>	318. <i>Risus.</i>	136.
<i>Perplexus.</i>	310. <i>Rixosus.</i>	475.
<i>Perpicacitas.</i>	512. <i>S</i>	
<i>Perpicuitas.</i>	513. <i>Salubritas.</i>	36.
<i>Pertinentia ad rem.</i>	290. <i>Securitatis, & tute rei.</i>	320.
<i>Pertinax spes.</i>	137. <i>Seipsum carpentis.</i>	516.
<i>Philautia; seu amor sui.</i>	110. <i>Senatus.</i>	203.
<i>Philautiae contrarium.</i>	113. <i>Senectus.</i>	32.
<i>Placent alijs alia.</i>	107. <i>Senium prematurum, aut mors.</i>	
<i>Pœnitentia sera.</i>	514. 37.	
<i>Potentes.</i>	284. <i>Sententia mutande.</i>	504.
<i>Prælongi.</i>	37. <i>Sera pœnitentia.</i>	514.
<i>Prepostera.</i>	50. <i>Seruitus.</i>	212.
<i>Præpropera festinatio.</i>	92. <i>Servire tempori.</i>	24.
<i>Prærogativa diuitum.</i>	272. <i>ex Sese.</i>	293.
<i>non Probantis.</i>	206. <i>Similitudinis, & congruentie.</i>	
<i>Probrum & Gloria.</i>	282. 76.	
<i>Proclivitas.</i>	133. <i>Simulatio.</i>	476
<i>Proficientium in melius.</i>	195. <i>non Solus ille.</i>	193.
<i>Profusio.</i>	387. <i>Solitudo.</i>	84.
<i>Promissa magnifica.</i>	405. <i>Sollicitudo.</i>	138.
<i>Proximis vtendum.</i>	284. <i>Somnolentia.</i>	85.
<i>Prudentia.</i>	521. <i>Sordes, & parsimonia.</i>	481.
<i>Prudentia cōiuncta viribus.</i>	525. <i>Spes pertinax.</i>	137.
<i>Prudentia senilis.</i>	523. <i>Spes frustrata.</i>	112.
<i>Pudicitia.</i>	389. <i>præter Spem bonum, aut malum.</i>	
<i>Pudor.</i>	390. 131.	
<i>Puniri pro alio.</i>	412. <i>Subidi interuentus.</i>	94.
<i>R</i>		
<i>Rapacitas.</i>	<i>Sumptuosa.</i>	112.
<i>Raritas.</i>	468. <i>Surditas.</i>	47.
<i>Refugium.</i>	75. <i>in Stupidos.</i>	525.
<i>Remedium serum, aut tempesti- num.</i>	319. <i>T</i>	
<i>ad Rem pertinentia.</i>	<i>Taciturnitas laudata.</i>	391.
<i>Repellentis.</i>	286. <i>Taciturnitas illaudata.</i>	393.
	290. <i>Tedium ex iteratione.</i>	138.
	136. <i>Tarditatis.</i>	94. 326.
		<i>Temeritas.</i>

I N D E X.

<i>Temeritas.</i>	330. <i>Versutie.</i>	445.
<i>Temperantia.</i>	395. <i>Vertens bene, malum.</i>	249.
<i>Tempestua.</i>	22. <i>Vestitus.</i>	215.
<i>Tempori seruire.</i>	24. <i>ob Vetus statem ingrata;</i>	15.
<i>Testimonium.</i>	203. <i>Vices officij.</i>	305.
<i>Timiditas.</i>	332. <i>Vicinus malus.</i>	27.
<i>Tolerantia.</i>	337. <i>Victoria utrisq; tristis.</i>	211.
<i>Toruitas.</i>	141. <i>Vilitas.</i>	251.
<i>Totum, ut nihil reliqui.</i>	86. <i>Vincere, & vinci.</i>	209.
<i>Tristitia.</i>	142. <i>Vinculum indissolubile.</i>	419.
<i>Tumultus.</i>	47. <i>Vis illuſta.</i>	400.
<i>Tuta rei, & securitatis.</i>	320. <i>Vita hominis misera, & breuis.</i>	
<i>V</i>	38.	
<i>Vanitas.</i>	487. <i>Vltio malefacti.</i>	420.
<i>Vehementia.</i>	145. <i>Votum.</i>	146.
<i>Veneficia.</i>	546. <i>Vſura.</i>	412.
<i>Veritas.</i>	460. <i>Vtendum proximis.</i>	284.

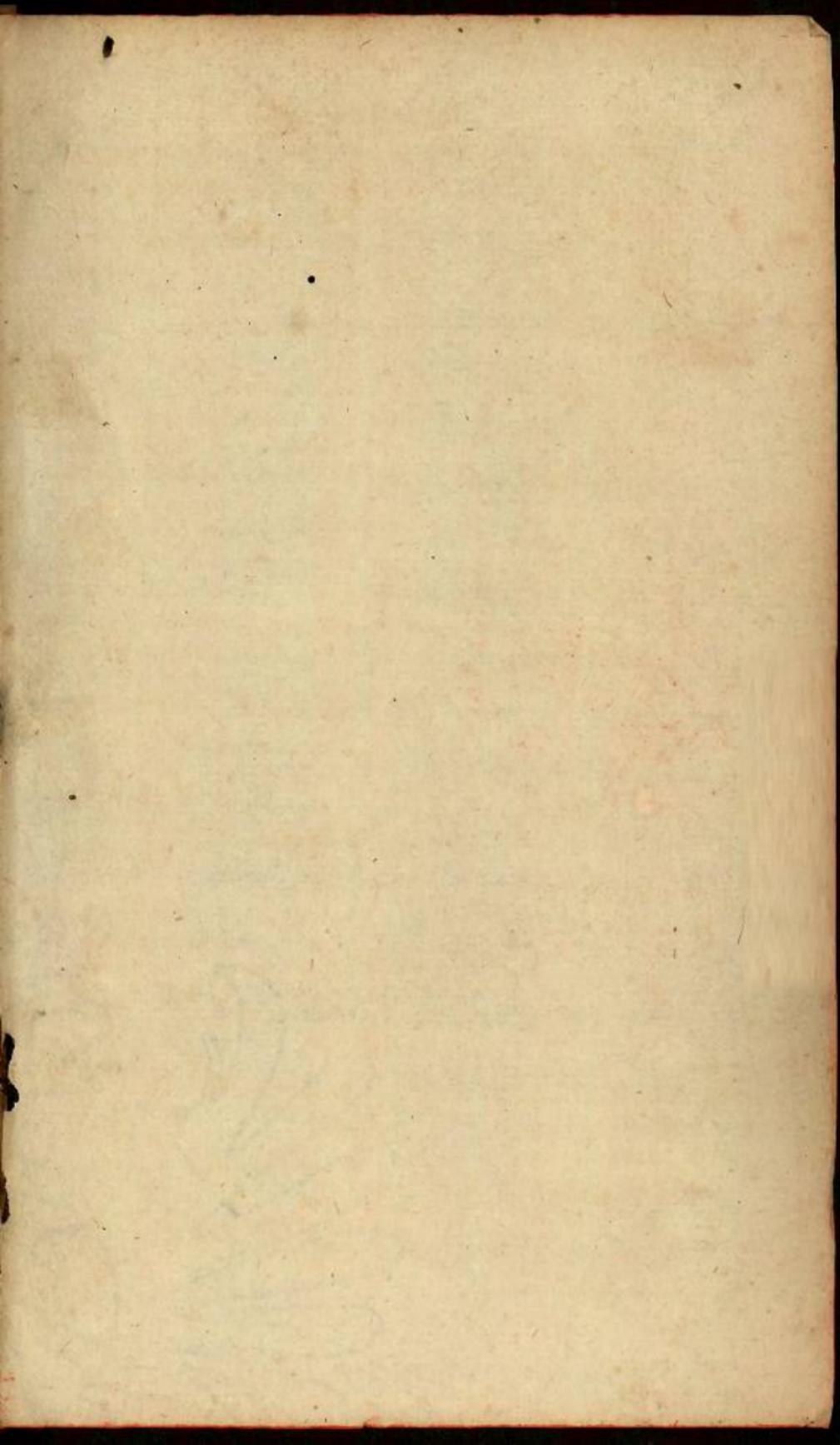
F I N I S.

ARGENTORATI
Excudebat Iosias Rihelius.

M. D. XCVI.

35. *Louet et Devine*

